CHARLES DICKENS
MICA DORRIT

• •

CHARLES DICKENS *LITTLE DORRIT*
OXFORD UN1VERSITY PRESS, 1953 London, New York, Toronto

CHARLES DICKENS
MICA DORRIT #*

Editura Cartea Românească
Traducere şi note de NICULAI POPESCU

Copertă de Val Munteanu

CARTEA A DOUA BOGĂŢIE

Capitolul I

TOVARĂŞI DE DRUM

VENISE toamna. Bezna nopţii se înteţea înspre coamele cele mai semeţe ale Alpilor. Culesul era în toi prin văile de pe versantul elveţian al Pasului Marele Sf. Ber- nard şi de-a lungul malurilor lacului Geneva. Aerul păstra aroma poamei strânse. Coşuri, ciubăre şi butoaie de struguri transportate de cu ziuă pe drumuri şi poteci stăteau îngrămădite în pragul uşilor umbroase, împiedicând trecerea pe străduţele înguste şi în pantă ale satului. Peste tot, pe jos, boabe de struguri împrăştiate şi călcate în picioare. Ţăranca împovărată, tăbîrcindu-se spre casă, îşi domolea copilul, legat în braţe, cu câţiva struguri strânşi de pe ici-colo; idiotul îşi încălzea la soare guşa imensă, aşezat pe sub streaşină cabanei de lemn dinspre cascadă, mestecând la poamă de zor; până şi răsuflarea vacilor şi a caprelor mirosea a frunză de viţă şi a ciorchini de struguri; lumea pretutindeni prin cîreiumioare mânca, bea şi vorbea despre struguri. Ce păcat că acest generos belşug nu putea transmite ceva din savoarea de fruct copt vinului de prin partea locului, slab, aspru şi sec, care la urma urmelor tot din struguri era făcut!

Văzduhul fusese cald şi limpede de-a lungul întregii zile însorite. Turle de metal scânteietor şi cupolele bisericilor îndepărtate, ici şi colo, scăpărau în zare, iar crestele munţilor sub nămeţi erau atât de clar conturate încât un ochi neexperimentat, făcând abstracţie de întinderile de pământ despărţitoare şi uitând de fabuloasă lor înălţime dantelată, ar fi socotit distanţa până acolo lesne de parcurs în câteva ceasuri. Piscuri de munţi cunoscute-n lung şi-n lat prin văi, care luni în şir uneori nici nu ştiai Că există cât colea, se dezvăluiau desluşit din zori, pe cerul albastru. Şi acum, când la poalele lor năvălise întunericul, deşi parcă se retrăgeau solemn, ca nişte năluci gata să se facă nevăzute, tot aşa precum purpura asfinţitului, stingându-se, le părăseşte reci şi albe, ele se conturau distinct în singurătate, peste neguri şi umbre.

Privită de pe acele meleaguri neumblate şi din Pasul Marele Sf. Bernard, unul dintre ele, Noaptea, urcând, cotropea treptat muntele ca apele care se umflă. Când atinse în cele din urmă zidurile mânăstirii Marele Sf. Bernard s-ar fi zis că această -clădire, expusă schimbărilor vremii, era o altă arcă a lui Noe, plutind în viitoarea tenebrelor.

Întunericul, depăşind câţiva vizitatori pe catâri, năpădise zidurile aspre ale mânăstirii, când drumeţii se aflau încă în plin urcuş. Iar arşiţa zilei fierbinţi, în timp ce poposiră să bea apă din şipotul de gheaţă şi zăpada topită, făcuse loc frigului pătrunzător al aerului nocturn rarefiat şi frigului glacial de pe înălţimile semeţe, aşa cum frumuseţea proaspătă a şesului cedase dinaintea unei privelişti sterpe şi pustii. Suiau o potecă tăiată-n stânca, pe care catârii umblau într-un singur şir, căţărându-se şi cotind din bolovan în bolovan, de parcă ar fi urcat treptele dărăpănate ale unor ruine uriaşe. Nu se vedea nici un copac, nici fir de verdeaţă, doar nişte sărmane pete de muşchi cafeniu, care îngheţa prin crăpăturile pietrelor. Braţe scheletice de lemn la marginea cărării vesteau mî- năstirea de sus, ca şi

cum strigoii drumeţilor dinainte prinşi sub zăpadă semănau prin preajmă năpasta. Grote cu ţurţuri de gheaţă şi beciuri săpate pentru a sluji drept adăpost în timpul furtunilor iscate pe neaşteptate şoşo- teau parcă despre primejdiile locului; trâmbe şi valuri de ceaţă în continuu neastâmpăr rătăceau la întâmplare, hăituite de un vânt care gemea, iar ninsoarea, duşmanul cel mai aprig al muntelui împotriva căruia erau luate toate măsurile de apărare, cădea troiene.

Şirul de catâri istoviţi de cazna zilei urmau agale drumul şerpuitor şi cotit pe povârnişul abrupt; cel din frunte era condus de o călăuză pe jos (într-o haină dreaptă şi pălărie cu boruri largi, purtând pe umăr unul sau două bastoane de munte) cu care stătea de vorbă un alt ghid.

Dar în rândul celor călare nu se vorbea. Frigul aspru, oboseala drumului şi o nouă senzaţie de apăsare la respirat, ca şi cum ei tocmai ar fi ieşit dintr-o apă foarte limpede şi îngheţată şi în acelaşi timp ca şi cum ar fi plâns cu sughiţuri, îi făceau să tacă.

În sf-îrşit, pe creasta scării stâncoase clipea o luminiţă prin ceaţă şi ninsoare. Călăuzele dau ghes catârilor, ca- târii iţesc capetele pleoştite, limbile celor călare se dezleagă şi deodată, cât pe aici să alunece, se caţără într-un zăngănit, cu clinchete şi sporovăială, şi ajung la uşa mânăstirii.

Alţi catâri sosiţi puţin mai înainte, unii cu ţărani în spinare, alţii cu mărfuri, călcaseră în picioare zăpada din preajma intrării, aşa că peste tot se făcuse o băltoacă noroioasă. Şei şi hamuri, samare şi hăţuri cu zurgălăi, catâri şi oameni, felinare, torţe, saci, nutreţ, poloboace, brânzeturi, butoiaşe cu miere şi unt, snopi de paie şi baloturi de felurite forme se adunaseră claie peste grămadă în baltă asta de omăt muiat şi pe scări. Aici sus, în nori, totul se vedea printr-un nor şi se topea parcă în- tr-un nor. Răsuflarea oamenilor era un nor, răsuflarea catârilor era un nor, luminile erau înconjurate de un nor, cei care vorbeau între ei, apropiaţi unii de alţii, nu se vedeau din pricina norului învăluitor, deşi glasurile şi toate celelalte zgomote se auzeau extrem de clar. Catârii, în şirul lor noros, priponiţi în grabă de verigile din zid, se întâmpla să se muşte între ei, ori să-şi ardă câte o copită, şi atunci tot norul era răvăşit: lumea se năpustea în- tr-acolo de unde venea zbieret de oameni şi animale, dar nimeni dintre cei de faţă nu-şi putea da seama ce se petrece. În vânzoleala asta, grajdul încăpător al mânăstirii, ocupând parterul edificiului, unde se intra_pe uşa de jos, dinaintea căreia avea loc întreaga harababură, venea cu obolul său de nor, de parcă toată această clădire masivă nu conţinea nimic altceva şi urma să se năruie de îndată ce s-ar fi golit, lăsând zăpada să cadă peste piscul pleşuv al muntelui.

La vreo şase paşi de zarva şi forfota călătorilor vii, într-o casă zăbrelită unde erau adunaţi în tăcere, cu acelaşi nor învăluitor şi în bătaia aceloraşi fulgi de zăpadă, se aflau şi drumeţii găsiţi fără suliare'[1] pe munte. Mama, surprinsă de viiseol cu multe ierni în urmă, stă încă în picioare într-un ungher, ţinându-şi pruncul la piept; un bărbat care a îngheţat de frică sau de foame cu mâna la gură, încă şi-o mai apasă pe buzele uscate după ani şi ani. Înspăimântătoare societate strânsă misterios laolaltă! Ce destin năprasnic; de l-ar fi putut pre- întimpina acea mamă! „înconjurată de atâţia şi asemenea oameni pe care niciodată nu i-am mai văzut şi nu-i voi mai vedea cândva, eu şi copilul meu vom sălăşlui de acum încolo împreună pe Marele Sf. Bernard, dăinuind peste generaţiile ce vor veni să ne vadă şi nu vor şti nicicând numele nostru, ori vreun cuvânt despre povestea vieţii noastre, în afară de fcfîrşit.[u]

În clipele acelea, călătorii vii se sinchiseau prea puţin sau deloc de cei morţi. Nu ştiau cum să ajungă mai iute la uşa mânăstirii şi să se încălzească la foc. Smulgîn- du-se din tumultul care începea a se domoli pe măsură ce catârii erau adăpostiţi în grajd, călătorii, tremurând de frig, se grăbeau să urce scările şi să intre mai repede în clădire. Înăuntru se simţea un miros, duhnind din duşumea, de vite priponite, asemănător celui al animalelor sălbatice dintr-o menajerie. Existau nişte galerii solide, arcuite, stâlpi uriaşi de piatră, scări largi şi ziduri groase, străpunse de

---

1 Camera mortuară *de* la mînăstirea Marele Sf. Bernard văzută de Pickens în 1846 a fost descrisă intr-o scrisoare adresată lui John Forster, la 6 septembrie 1846.

ferestruici înfundate — fortificaţii împotriva furtunilor de munte, ca şi cum ar fi fost vorba de duşmani în carne şi oase. Apoi nişte odăi de dormit, boltite, extrem de reci, dar curate, pregătite ospitalier pentru vizitatori. În sfârşit, se mai afla un salon pentru oaspeţi, ca aceştia să poată sta şi să ia cina, unde masa era aşternută, iar un foc bun, dogoritor, ardea vâlvătaie.

În această încăpere se adunară acum călătorii jur împrejurul vetrei, după ce doi călugări tineri le arătară camerele unde aveau să rămână peste noapte. Ei alcătuiau trei grupuri, dintre care primul, cel mai numeros şi mai important, era şi cel mai lent, încât la urcuş se contopise cu unul din celelalte. Se compunea din: o doamnă vârstnică, doi domni cărunţi, două domnişoare tinere şi fratele lor. Erau însoţiţi — fără a mai pomeni despre cele patru călăuze — de un comisionar, de doi valeţi şi două cameriste, escortă împovărătoare, plasată altundeva, sub acelaşi acoperământ. Cei cu care se contopiseră, şi cu care au făcut drumul împreună, erau doar trei persoane: o doamnă şi doi domni. Al treilea grup, care urcase din vale pe versantul italian al trecătoarei şi ajunsese primul, era format din patru drumeţi: un profesor particular german, pletoric, înfometat şi tăcut, cu ochelari, însoţit de trei tineri, elevii lui, toţi pletorici, înfometaţi şi tăcuţi, şi toţi cu ochelari.

Călătorii celor trei grupuri, aşezaţi împrejurul focului, se uitau mofluji unii la alţii, aşteptând cina. Doar unul singur dintre ei, un domn aparţinând grupului de trei, încercă să încropească o discuţie. Adresându-se alor săi, se străduia, evident, să atragă atenţia căpeteniei tribului mai numeros, declarând, pe un ton care permitea tuturor celor de faţă să socoată că avuseseră o zi fără sfârşit, că-i părea rău de doamne. Una dintre tinerele domnişoare — se temea el — nu avea un aer prea viguros şi nici nu părea să fi fost prea obişnuită cu călătoriile; arăta extrem de obosită, încă de acum două-trei ore, căci de la locul său, de undeva din urmă, observase că abia se mai ţinea în şa pe catâr, dând semne de extenuare; că în două sau trei rânduri după aceea îşi îngăduise libertatea de a întreba pe una dintre călăuze cum se mai simţea tânăra domnişoară şi că a fost încântat aflând că-şi revenise, fiind vorba doar de o indispoziţie vremelnică. Era încredinţat (între timp captase privirea căpeteniei şi chiar lui i se adresa) că i se va permite să-şi exprime speranţa că domnişoara se simţea acum mai bine şi că n-o să regrete această excursie.

— Mulţumesc foarte mult, domnule, răspunse căpetenia, fiica mea şi-a revenit perfect şi a interesat-o foarte mult tot ce a văzut.

— Poate că muntele e ceva nou pentru dânsa? Întrebă insinuant călătorul.

— Muntele e... hm... e ceva nou, zise căpetenia.

— Dar dumneavoastră sunteţi obişnuit, domnule? Se Încumetă călătorul, insinuant. —

— Eu sunt... hm... destul de obişnuit. Nu în ultimii ani. Nu în ultimii ani, precizâ căpetenia, făcând un gest maiestuos din mină.

Călătorul cel insinuant, după ce răspunse acestui gest inclinând din cap, trecu de la căpetenie la a doua tânără domnişoară, căreia nu i se adresase altminteri decât atunci când pomenise despre interesul deosebit pe care-1 avea pentru doamne în general.

Spuse că nădăjduia să nu fi fost incomodată de oboseala zilei.

— Incomodată, fireşte, răspunse tânăra domnişoară, dar nu obosită.

Călătorul insinuant îi aduse un compliment pentru justeţea acestei deosebiri. Tocmai asta voise să spună. Orice doamnă ar fi fost desigur incomodată având de a face cu acel animal proverbial de îndărătnic, catârul.

— A trebuit, fără îndoială, spuse tânăra domnişoară, care era destul de rezervată şi trufaşă, să părăsim trăsura şi furgonul la Martigny. Iar neputinţa de a aduce unele lucruri necesare în acest loc inaccesibil, faptul de a fi nevoit să laşi în urmă orice confort nu-i câtuşi de puţin plăcut.

— E un loc cumplit, într-adevăr, rosti călătorul insinuant.

Atunci, doamnă mai în vârstă, un adevărat model în privinţa îmbrăcămintei puse impecabil la punct, şi ale cărei maniere erau

desăvârşite, încât putea fi luată drept un resort mecanic, interveni în conversaţie cu o voce do- moală, blândă.

— Dar ca şi alte locuri incomode, spuse ea, trebuie şi acesta văzut. Este necesar să vezi un loc atât de vestit.

— Oh! N-am absolut nimic împotrivă să-l văd, vă asigur, doamnă General, rosti celălalt, nepăsător.

— Dumneavoastră, doamnă, spuse călătorul insinuant, aţi mai fost pe-aici?

— Da, încuviinţă doamna General, am mai fost pe-aici... Dă-mi voie să-ţi aduc aminte, draga mea, se adresă ea primei dintre cele două fote, să-ţi fereşti obrazul de dogoarea focului, după ce ai stat în bătaia vântului de munte şi a ninsorii. Şi dumneata, draga mea, spuse către cealaltă, mai tânără, care numaidecât plecă de lingă foc — pe când prima zise doar:

— Mulţumesc, doamnă General, mă simt foarte bine aici şi prefer să rămân unde sunt.

Fratele lor, care se ridicase de pe scaun să se ducă la pianul aflat în încăpere, îl deschise, fluieră, îl închise la loc şi apoi îşi târî paşii înapoi spre cămin, cu monoclul la ochi. Purta un desăvârşit echipament de călătorie. S-ar fi zis că lumea nu era destul de întinsă ca să-i permită numărul de călătorii pe măsura zorzoanelor lui vestimentare.

— Mult le mai trebuie amicilor ăstora pentru cină, spuse el, tărăgănat. Mă-ntreb ce ne-or da! Are cineva idee?

— Cred că nu friptură de om, răspunse vocea celui de-al doilea domn din grupul de trei.

— Presupun că nu. Ce vreţi să spuneţi? Întrebă el.

— Că deoarece nu veţi fi servit la cina generală, poate că o să ne faceţi plăcerea de a nu vă coace la focul general, îi întoarse vorba celălalt.

Această replică îl descumpăni pe tânăr, care se postase comod dinaintea focului, cu monoclul pironit trufaş asupra celor de acolo, cu spatele la dogoarea jeraticului şi pulpanele hainei pe după braţe, aducând întrucâtva cu un soi de pasăre gata de frigare; ar fi vrut parcă să mai ceară şi alte explicaţii, oînd s-a observat — toţi ochii fiind îndreptaţi către cel care vorbea — că doamna de lângă el, tânăra şi frumoasă, nu lua parte la ce se petrecea, deoarece leşinase cu capul pe umărul lui.

— Cred, spuse acesta pe un ton scăzut, că ar trebui s-o transport numaidecât în camera ei. Vreţi să chemaţi pe cineva să aducă lumină, se adresă tovarăşului său de drum, şi să ne arate calea? Nu ştiu dacă m-aş putea descurca în clădirea asta întortocheată şi stranie.

— Daţi-mi voie să chem camerista mea! Exclamă cea mai înaltă dintre surori.

— Daţi-mi voie să-i umezesc puţin buzele cu apă de aici, zise cea mai scundă, care încă nu vorbise.

Pentru că fiecare trecu la fapte, nu se ducea lipsă de asistenţă. Într-adevăr, când cele două cameriste apărură (însoţite de comisionar, că nu cumva, dacă li se adresa cineva pe drum într-o limbă străină, să creadă că sunt mute), erau acum în primejdie să aibă prea mare asistenţă. Văzând asta, 'după ce spuse câteva cuvinte în acest sens celei mai tinere şi mai firave dintre cele două fete, domnul în chestiune aşează un braţ al neveste-şi pe umărul lui, o ridică şi o purtă cu sine, ieşind din Încăpere.

Prietenul lui, rămas singur cu ceilalţi călători, începu să măsoare odaia în lung şi în lat, agale, fără a se mai apropia de foc, mângâindu-şi dus pe gânduri mustaţa neagră, ca şi cum se credea vizat de ultima replică. Pe când cel care fusese ţinta, aflat într-un ungher, făcea zimbre, căpetenia se adresă acestui domn pe un ton semeţ:

— Prietenul dumneavoastră, domnule, spuse el, este... hm... dă puţin semne de nerăbdare; şi în nerăbdarea sa, nu ia prea mult seama la ceea ce datorează... hm... tocmai... dar o să trecem peste asta, o să trecem ^peste asta. Prietenul dumneavoastră, domnule, dă puţin semne de nerăbdare.

— Tot ce se poate, domnule, replică celălalt. Dar cum eu am avut onoarea să fac cunoştinţă cu dumnealui la un hotel din Geneva, unde nu demult am întâlnit lume foarte bună, *şi* cum mai apoi, în diferite excursii, am avut onoarea să străbatem drumul şi să stăm de vorbă împreună, n-aş putea pleca urechea — nu, nici chiar când e vorba de cineva cu înfăţişarea

şi rangul dumneavoastră, domnule — la unele cuvinte spuse pe seama domniei-sale.

— Nu sunteţi în primejdie, domnule, să auziţi aşa ceva din partea mea. Remarcând că prietenul dumneavoastră a dat dovadă de~ nerăbdare, asta nu înseamnă nimic. Am făcut această observaţie, deoarece, nu mai încape îndoială că fiul meu, fiind prin naştere şi prin... hm... educaţie... hm... un gentleman, s-a plasat numaidecât în postura celui care îşi exprimă politicos o dorinţă în chestiunea focului, şi anume, să fie deopotrivă accesibil tuturor celor prezenţi aici, dorinţă pe care, în principiu, eu... hm... căci în asemenea ocazii suntem cu toţi egali... o consider justificată.

— Bine, a fost răspunsul. Şi cu asta am terminat. Sunt servitorul supus al fiului dumneavoastră. Îl rog pe fiul dumneavoastră să primească asigurarea profundului meu respect. Şi acum, domnule, daţi-mi voie să recunosc deschis că prietenul meu este uneori sarcastic.

— Doamna este soţia prietenului dumneavoastră, domnule?

— Doamna este soţia prietenului meu, domnule*

— E foarte frumoasă.

— Domnule, neasemuit de frumoasă. Sunt încă în primul lor an de căsătorie. Se află în călătorie de nuntă şi totodată într-o călătorie de studii artistice.

— Prietenul dumneavoastră e pictor, domnule?

Acesta răspunse printr-un sărut al degetelor de la mina Dreaptă expediat către înaltul cerului, ca şi cum ar fi voit să spună: „îl încredinţez puterilor cereşti, ca artist nemuri tor “.

— Dar e un om de familie excelentă, adăuga. Are relaţii dintre cele mai sus-puse. E mai mult decât un simplu artist, aparţine aristocraţiei. S-ar putea să-şi fi renegat familia, mândru, intolerant, sarcastic — nimic de zis — dar sângele apă nu se face. Am înţeles asta din licărul câtorva scântei ivite de-a lungul conversaţiei noastre.

— Eh, sper, spuse trufaşul domn, cu aerul că în sfîr- sit pusese la punct chestiunea, că indispoziţia doamnei va fi doar vremelnică.

— Sper şi eu, domnule.

— Simplă oboseală, bănuiesc.

— Nu numai simplă oboseală, domnule, căci astăzi catârul pe care se afla s-a împiedicat şi dânsa a căzut din şa. A căzut uşor şi apoi s-a ridicat fără s-o ajute cineva şi s-a îndepărtat de noi râzând; dar spre seară se plângea că o doare într-o parte. A pomenit de mai multe ori despre asta, în timp ce noi urcam muntele împreună cu însoţitorii dumneavoastră.

Căpetenia grupului mai numeros, un om curtenitor dar nu sociabil, credea acum, pare-se, că fusese destul de condescendent. Nu mai spuse nimic şi vreun sfert bun de ceas domni tăcerea, până la sosirea cinei.

Odată cu cina veni şi unul din călugării tineri — după toate aparenţele nu existau călugări bătrlni — şi se aşează în capul mesei. Cina era aidoma celei din hotelele elveţiene obişnuite şi vinul roşu făcut la mânăstire, într-o climă mai blândă, nu lipsea. Artistul excursionist reveni şi îşi luă locul la masă odată cu ceilalţi, fără a da impresia că-şi mai amintea de ciocnirea cu tânărul echipat impecabil.

— Spuneţi-mi, vă rog, întrebă el gazda, în timp ce servea supa, mânăstirea dumneavoastră are mulţi asemenea câini vestiţi în momentul de faţă?

— Trei are, monsieur.

— Am văzut trei în galeria de jos. Fără-ndoială, cei trei în chestiune.

Gazda — un tânăr oacheş, zvelt, cu ochi vioi, politicos, înveşmântat într-o sutană neagră, peste ea cu nişte fâşii albe încrucişate sub formă de bretele, nu semăna atât cu tipul convenţional al călugărilor Sfântului Bernard, cât cu rasa convenţională a clinilor Sfântului Bernard — răspunse că aceia erau, fără îndoială.

— Şi cred, spuse pictorul excursionist, că am mai văzut unul înainte.

— Tot ce se poate. E o rasă de câini destul de răspîn- dită. Ar fi posibil ca monsieur să-l fi văzut în vale sau undeva pe malul lacului cu vreun călugăr, umblând după ajutoare în folosul mânăstirii.

— Asta se întâmpla la anumite epoci din timpul anului, presupun?

Întocmai. Monsieur avea dreptate.

— Şi niciodată fără acest dine. Câinele este foarte important.

Monsieur avea din nou dreptate. Câinele era foarte important. Lumea se interesa pe bună dreptate de acest câine, fiind — după cum îşi va da seama şi mademoiselle un câine vestit pretutindeni.

Lui mademoiselle îi trebui cam mult până să-şi dea seama, deoarece încă nu se prea pricepea în ale limbii franceze. Doamna General vorbi totuşi în locul ei.

— întreabă-1 dacă a salvat multe vieţi, zise în engleză tânărul care mai adineauri fusese pus în încurcătură.

Gazda nu avu nevoie să i se mai traducă întrebarea. Răspunse numaidecât în franceză:

— Nu, acesta nu.

— De ce nu? Întrebă acelaşi domn.

— Pardon, replică amfitrionul calm, trebuie doar să i se dea ocazia şi va face acest lucru fără îndoială. De pildă, eu unul sunt ferm convins, adăugă, cu un zâmbet liniştit, pe când tăia friptura de viţel înainte de a fi servită jur împrejurul mesei, adresându-se aceluiaşi tânăr care mai adineauri fusese pus în încurcătură, că dacă. Dumneavoastră, monsieur, i-aţi da prilejul, s-ar grăbi să-şi ducă misiunea la îndeplinire, cu foarte mult zel.

Pictorul începu să râdă. Călătorul insinuant, care manifestă o deosebită grijă să capete partea leului la cină, interveni în discuţie, după ce-şi şterse cu un miez de pâine câteva picături de vin din mustaţă.

— Nu-i puţin cam târziu în acest anotimp, părinte, pentru excursii?

— Da, e cam târziu. Încă vreo două sau trei săptămâni, cel mult, şi rămânem singuri cu nămeţii iernii.

— Şi apoi, zise călătorul insinuant, vin la rând câinii care scormonesc zăpada să scoată copiii îngropaţi, ca în poze!

— Scuzaţi-mă, spuse amfitrionul, nu prea înţelegând aluzia. Cum adică, vin la rând câinii care scormonesc zăpada să scoată copiii îngropaţi ca în poze?

Pictorul interveni iarăşi, înainte ca altcineva să fi dat vreun răspuns.

— Nu ştiaţi că pe meleagurile astea, iarna, nu trec decât contrabandişti*? Îl întrebă cu răceală pe tovarăşul lui de drum, aşezat de cealaltă parte a mesei. Numai ei umblă pe aici după afaceri.

— Ei, fir-ar să fie, nu! Nici n-am mai auzit despre aşa ceva.

— Aşa este, cred. Şi cum ei cunosc destul de precis starea vremii, nu prea le dau de lucru clinilor... a căror rasă e pe cale să dispară... deşi această casă ospitalieră este bine aşezată pentru ei. Mi s-a spus că de obicei îşi lasă copiii acasă. Splendidă idee! Exclamă artistul, pe neaşteptate, ridicând tonul, plin de entuziasm. E o idee sublimă! Cea mai grozavă idee din lume, care te face să-ţi dea lacrimi în ochi, pe legea mea!

Apoi continuă să mănânce, tacticos, friptura de viţel.

În miezul cuvintelor rostite de el exista destulă zeflemea nevinovată ca să pară cam nelalocul lor, deşi părea un om cuviincios şi plăcut la înfăţişare, iar ironia era atât de abil strecurată încât ar fi fost foarte greu pentru cineva să priceapă, sau, chiar dacă pricepea, să se simtă jignit: atât de simplu şi de nepătimaş fusese tonul. După ce-şi isprăvi friptura, în toiul tăcerii, din nou se adresă prietenului său.

— Priviţi-1 pe acest domn din capul mesei, amfitrionul nostru, glăsui el pe tonul de mai înainte, nici n-a ajuns în floarea vârstei şi se poartă atât de îmbietor, are maniere atât de alese şi pline de modestie! Maniere demne de un monarh! Luaţi masa la lordul primar al Londrei

— dacă puteţi obţine o invitaţie — şi vă veţi da seama de contrast. Acest tânăr simpatic, cu trăsăturile cele mai frumos sculptate pe care le-am văzut vreodată, un chip cu o linie desăvârşită, ca o cadră, părăseşte o viaţă de trudă ca să urce aici, la nu ştiu câţi metri deasupra nivelului mării, fără vreun alt scop pe lumea asta (în afară doar de acela, sper, de a se simţi tihnit în acest refector somptuos) decât pur şi simplu de a ţine un hotel la dispoziţia unor sărmani hoinari ca dumneavoastră şi ca mine, şi de a lăsa nota de plată la cheremul conştiinţei noastre! Păi, nu este aceasta o frumoasă jertfă? Ce ne mai trebuie să ne emoţionăm? Pentru că, timp de opt sati nouă luni din douăsprezece, nu vedem oameni salvaţi, mai mult sau mai puţin interesanţi, prinşi de gâtul celor mai dibaci câini de pe faţa pământului purtând cu ei sticle de lemn, se cade să vorbim de rău locurile astea? Oh, Dumnezeu să le binecuvânteze. Superbe, magnifice meleaguri!

Domnul cu păr cărunt, căpetenia grupului mai numeros, simţea cum i se umflă pieptul în semn de protest, deoarece fusese trecut şi el în tagma sărmanilor hoinari. De îndată ce artistul isprăvi de vorbit, luă şi el cuvântul, cu multă demnitate, ca şi cum socotea de datoria lui să strungă pretutindeni frânele în mină, deşi scurtă vreme neglijase această sarcină.

El îşi dezvălui cu gravitate părerea faţă de amfitrion, şi anume că viaţa acestuia, iarna, trebuie să fie cumplită aici.

Amfitrionul încuviinţă că este o viaţă puţin monotonă, că aerul e greu de respirat când stai aici multă vreme; că uneori se lasă un ger groaznic... Trebuie să fii tânăr şi puternic să rezişti. Totuşi, dacă eşti tânăr şi puternic şi având binecuvântarea Cerului...

Da, foarte adevărat. „Dar izolarea?[u] Întrebă domnul cu păr cărunt.

Deseori, chiar şi pe vreme rea, se putea ieşi la plimbare. Exista obiceiul de a se croi câte o pârtie şi în felul ăsta puteai face puţină mişcare.

— Dar spaţiul, stărui domnul cu păr cărunt. Atât de mic. Atât... hm... de limitat!

Monsieur să nu piardă din vedere că mai erau şi unele cabane de vizitat, şi că până acolo trebuiau de asemenea făcute pârtii.

Monsieur mai insistă pe de altă parte asupra spaţiului, că era atât de... ha... hm... de îngust. Mai mult chiar, era mereu acelaşi, mereu acelaşi.

Cu un zâmbet de împotrivire, amfitrionul ridică şi apoi coborî încet din umeri. Este adevărat, observase, dar să i se îngăduie să spună că aproape toate lucrurile pot fi privite din diverse unghiuri. Monsieur şi cu el nu privesc această biată viaţă a lui din acelaşi unghi de vedere. Monsieur nu e obişnuit cu izolarea.

— Eu... hm... da, foarte adevărat, zise domnul cu păr cărunt.

Primise parcă un cluş rece prin tăria acestui argument.

Monsieur, ca excursionist englez, cu toate mijloacele la îndemâna de a călători în mod plăcut, având avere, fără îndoială, echipaje şi servitori...

— Perfect, perfect! Nu mai încape îndoială, spuse gentlemanul.

Monsieur nu s-ar putea plasa lesne în situaţia unei persoane care să nu aibă posibilitatea de a alege şi a dispune: mâine mă duc aici, sau poimâine dincolo, voi trece peste cutare graniţe, voi depăşi cutare limite. Monsieur nici nu-şi dă seama, poate, cum se acomodează mintea în asemenea împrejurări cu forţa necesităţii.

— E adevărat, spuse monsieur. Inutil... hm... să mai continuăm discuţia. Aveţi... hm... nu mă-ndoiesc, perfectă dreptate. Să nu mai vorbim despre asta.

Când cina luă sfârşit, el îşi trase scaunul, în timp ce vorbea, la locul de mai înainte, lingă foc. Deoarece era foarte frig aproape peste tot în jurul mesei, ceilalţi oaspeţi de asemenea îşi reluară locurile din preajma focului, cu intenţia să se prăjească bine până se vor duce la culcare. Ridicându-se de la masă, amfitrionul îi salută, le ură tuturor noapte bună şi se retrase, dar nu înainte ca insinuantul să fi întrebat dacă era posibil să capete puţin vin fiert. Cum amfitrionul răspunse afirmativ, iar vinul fu adus numaidecât, călătorul insinuant, aşezat în centrul grupului şi în plină dogoare a focului, începu să le servească vin şi celorlalţi.

În timpul acesta, cea mai tânără dintre cele două surori, care din ungherul întunecat unde se afla (focul fiind singura sursă de lumină în odaia sumbră, căci lampa fumega şi era înceţoşată) ascultase atent ce se spusese despre tânăra doamnă absentă, se strecură afară din încăpere. Nu ştia încotro s-o apuce când închise încet uşa; dar, după o clipă de şovăire pe coridoarele pline de ecouri şi direcţiile numeroase în care se putea îndrepta, ajunse într-o odaie pe acelaşi culoar, unde servitorii luau cina. Aici i se dădu o lampă şi suficiente indicaţii ca să poată nimeri în camera bolnavei.

Odaia se afla la capătul unei scări spaţioase, un etaj mai sus. Pereţii albi şi goi erau ici-colo străpunşi de nişte gratii de fier şi feţei i se păru, mergând, că locul acesta aduce a închisoare. Uşa boltită a odăii sau a celulei nu era închisă perfect; după ce bătu de două sau trei ori fără să primească vreun răspuns, o împinse uşor şi privi înăuntru.

Tânăra doamnă stătea întinsă pe patul nedesfăcut, acoperită, ca să nu-i fie frig, cu păturile şi şalurile în care o înfăşuraseră când îşi revenise din leşin. O lampă slabă, aşezată pe pervazul adânc al ferestrei, nu izbutea să lumineze prea mult odaia boltită. Vizitatoarea se apropie sfioasă de pat şi murmură domol:

— Te simţi mai bine?

Tânăra doamnă aţipise şi murmurul fusese prea încet ca s-o fi trezit. Vizitatoarea, absolut nemişcată, o privea atentă.

„Ce frumoasă e, îşi spuse. N-am mai văzut niciodată un chip atât de fermecător. Cită deosebire faţă de mine! “

Ciudate cuvinte, dar ele aveau un tâlc ascuns, căci i se umplură ochii de lacrimi.

„Ştiu că nu mă-nşel. Ştiu că despre ea mi-a vorbit atunci, seara. În orice altă situaţie aş putea greşi foarte lesne, dar nu de astă dată, nu de astă dată! “

Cu o mina uşoară şi blândă, dădu la o parte o viţă rebelă din părul celei care dormea, şi apoi atinse mâna aşezată pe cuvertură. „îmi place s-o privesc, îşi spuse, şoptit. Îmi place să mă uit la fiinţa care pentru el a însemnat atât de mult. “

Încă nu-şi retrăsese mâna când cea care dormea deschise ochii şi tresări.

— Să nu te sperii, te rog. Fac parte din grupul călătorilor aflaţi în încăperea de jos. Am venit să te-ntreb dacă ţi-e mai bine, şi dacă aş putea să-ţi fiu de vreun folos.

— Cred că dumneata ai avut bunătatea să trimiţi slujnicele ca să mă ajute?

— Nu, nu eu, sora mea. Te simţi mai bine?

— Mult mai bine. N-am decât un fleac de zgârietură, dar pentru că am fost foarte bine îngrijită, aproape că nu mă mai doare. De aceea mi-am pierdut cunoştinţa câteva clipe. Întâi m-a durut, dar până la urmă dintr-o dată n-am mai ştiut ce-i cu mine.

— îmi dai voie să rămân cu dumneata aici, până va veni altcineva? Ţi-ar face plăcere?

— Mi-ar face mare plăcere, căci mi-e urât aici; dar mă tem c-o să-ţi fie prea frig.

— Nu mă plâng niciodată de frig. Nu sunt plăpândă, chiar dacă dau impresia asta, zise, apropiind repede unul din cele două scaune butucănoase de căpătâiul patului.

Bolnavă trase la fel de repede o parte din pledul său de călătorie cu care era învelită şi o acoperi, încât braţul, petrecut pe după ea, era pe umărul fetei.

— Ce mult semeni cu o îngrijitoare de bolnavi delicată, spuse aceasta zâmbindu-i; parc-ai fi venit de la mine <Je-acasă.

— Mă bucur f oarte mult.

— Când m-am trezit adineauri, visam tocmai că sunt acasă. E vorba de casa unde am stat înainte de-a mă căsători.

— Şi până să fi plecat atât de departe.

— Am fost plecată şi mult mai. Departe; dar atunci aveam alături de mine ce-mi era mai drag din casă, şi nu-mi lipsea nimic. Mă simţeam singură când am aţipit şi îi duceam puţin dorul, eram cu gândul acasă.

În glasul ei era un amestec de melancolie şi regrete, din care cauză, o clipă, vizitatoarea privi în altă parte.

. — Ce întâmplare ciudată, să ne aflăm în fine amândouă sub pledul cu care m-^ai acoperit! Rosti vizitatoarea după o pauză; pentru că, ştii, de câtva timp te caut.

— Pe mine?

— Cred că mai am aici biletul pe care trebuia să ţi-1 înmânez când aş fi dat de dumneata, ^ată-l. Dacă nu mă-nşel, dumitale îţi este adresat, nu-i aşa?

Tânăra doamnă se uită la bilet şi încuviinţă; apoi îl citi. Vizitatoarea o urmări din priviri în tot acest timp. O însemnare foarte scurtă. Roşi uşor când îşi apropie buzele de obrazul vizitatoarei; îi strânse mâna.

— Scrie că tânăra şi bună prietenă căreia mă prezintă mi-ar putea fi cândva o mângâiere. Şi într-adevăr a fost o mângâiere pentru mine chiar din momentul când aveam s-o cunosc.

— Poate nu ştii, zise vizitatoarea, şovăind... poate nu ştii povestea vieţii mele? Poate nu ţi-a istorisit-o niciodată?

— Nu.

J

— Oh, nu! Ce rost ar fi avut! Abia dacă eu însămi am dreptul acum să depăn povestea vieţii mele, fiindcă am fost rugată să nu fac acest lucru. N-am prea multe de spus, dar poate vei înţelege de ce-ţi cer să nu vorbeşti despre scrisoarea de aici. Presupun că i-ai văzut cu mine pe cei din familia mea? O parte dintre ai mei... îţi destăinui asta numai dumitale... sunt cam mândri şi au unele prejudecăţi.

— Ia scrisoarea înapoi, rosti cealaltă, în felul ăsta sunt sigură că soţul meu n-are s-o vadă. Altminteri, din întâmplare s-ar putea să dea de ea şi să-mi ceară amănunte. Vrei s-o ascunzi din nou în sân, pentru mai multă siguranţă?

Fata vru să facă acest lucru cu multă băgare de seamă, încă mai avea scrisoarea în mâna ei micuţă şi delicată când se auziră paşi pe coridor.,

— I-am promis, reluă vizitatoarea, ridicându-se, că-i voi scrie după ce ne vom întâlni... tot trebuia să ne-ntâlnim, mai curînd sau mai târziu... ca să-i spun dacă te simţi bine şi dacă eşti fericită. Pot să-i spun că te simţi bine şi că eşti fericită?

— Da, da, da! Spune-i că mă simt foarte bine şi că sunt foarte fericită. Şi că-i mulţumesc din inimă, că niciodată n-o să-l uit.

— Ne revedem mâine dimineaţă. Acum suntem sigure
Că ne vom reîntâlni curînd. Noapte bună! ,

— Noapte bună. Mulţumesc, mulţumesc. Noapte bună, draga mea!

Erau tulburate când îşi luară în grabă rămas bun şi când vizitatoarea ieşi din odaie. Se aştepta să vadă apro- piindu-se soţul tinerei doamne, însă persoana de pe coridor era călătorul care-şi curăţase picăturile de vin din mustaţă cu un miez de pâine. Auzind zgomot de paşi îndărătul lui, se întoarse — altminteri s-ar fi cufundat în întuneric.

Din cale-afară de politicos, nici nu voia să admită că domnişoara să-şi lumineze singură drumul, ori să coboare scara neînsoţită. Luă lampa pe care o avea ea în mină,
O ridică astfel ca să-i lumineze cât mai bine treptele de piatră şi o urmă tot drumul până în încăperea unde cinaseră. Fata coborî scara şi cu greu putea ascunde că ar fi fost gata-gata să se furişeze undeva, tremurând din tot corpul; căci înfăţişarea acestui călător îi era în mod special antipatică. Înainte de cină, stând liniştită în ungherul ei, încercase să-şi închipuie ce rol ar fi jucat omul ăsta în împrejurările şi locurile legate de viaţa ei din trecut, până când îi trezi un dezgust care-1 făcea să devină aproape înspăimântător în ochii ei.

O conduse până în încăperile de jos, zâmbind politicos tot timpul; intră în urma ei şi apoi îşi reluă locul cel mai bun de lângă foc. Acolo, în odaia întunecată, în vreme ce flacăra focului de lemne, care începuse să ardă măi mocnit, creştea sau scădea, se aşeză cu picioarele răşchirate ca să şi le încălzească şi îşi bea vinul fiert până la ultimul strop, iar o umbră monstruoasă îi. Repeta imaginea pe perete şi în tavan.

Obosiţi, călătorii plecaseră la culcare, toţi în afară de tatăl domnişoarei, care dormita în jilţul lui de lângă foc. Călătorul fusese nevoit să facă drumul acela lung până sus, în odaia lui de dormit, ca să-şi aducă sticla de buzunar cu coniac, după spusele lui, când turnă conţinutul în vinul rămas, bând cu o înnoită plăcere.

— îmi daţi voie să vă-ntreb, domnule, dacă sunteţi în drum spre Italia?

Gentlemanul cu păr cărunt se trezise şi se pregătea să se retragă. Îi răspunse afirmativ.

— Şi eu la fel! Rosti călătorul. Sper că voi avea onoarea de a vă prezenta omagiile mele pe meleaguri mai frumoase şi în împrejurări mai plăcute decât prin coclaurile astea sinistre de munte.

Gentlemanul se înclină, destul de distant, spunând că-i rămâne îndatorat.

— Noi, cei săraci, domnule, zise călătorul, ştergându-şi mustaţa pentru că şi-o mulase în amestecul de vin şi coniac, noi, cei săraci, nu călătorim ca nişte prinţi, iar politeţea şi buna-cuviinţă în viaţă sunt lucruri preţioase pentru noi. În sănătatea dumneavoastră, domnule!:

— Mulţumesc, domnule.

— În sănătatea distinsei dumneavoastră familii... a frumoaselor domnişoare, fiicele dumneavoastră!

— Mulţumesc încă o dată, domnule. Vă urez noapte bună... Draga mea... hm... oamenii noştri ne aşteaptă?

— Permiteţi-mi! Rosti călătorul, care se ridică şi ţinu uşa deschisă, în timp ce domnul în vârstă străbătea încăperea la braţul fiicei sale. Somn uşor! O să-mi facă plăcere să ne revedem! Pe mâine!

Când îşi sărută mâna cum nu se poate mai elegant, în semn de omagiu, însoţind gestul de zâmbetul cel mai mieros, tânăra domnişoară se strânse mai aproape de tatăl ei şi trecu pe lângă străin ferindu-se, de teamă să nu-1 atingă.

— Hm! Exclamă călătorul insinuant, rămas singur; se lepădase de manierele frumoase, iar vocea îi era stinsă. Pe legea mea, dacă toţi se duc la culcare, atunci şi eu trebuie să mă duc, n-am încotro. Ce naiba s-or fi grăbind aşa? Parcă nu le-ar ajunge cât e noaptea de lungă în singurătatea şi-n tăcerea asta de gheaţă, dacă s-ar culca două ceasuri mai târziu.

Cu o smucitură a capului îndărăt, goli paharul, apoi îşi aruncă ochii pe registrul călătorilor aflat deschis pe pian, cu tocuri şi cerneală la îndemână, încât s-ar fi zis că numele celor veniţi de cu seară fuseseră trecute în lipsa lui. Luă registrul în mină şi citi:

Şi însoţitorii lor. Vin din Franţa, în drum spre Italia.

Domnia-sa, domnul William Dorrit Domnia-sa, domnul Frederick Dorrit Domnia-sa, domnul Edward Dorrit Domnişoara Dorrit Domnişoara Amy Dorrit Doamna General

Domnul şi doamna Henry Gowan. Vin din Franţa, în drum spre Italia.

Cu un scris mărunt şi întortocheat, terminând cu o parafă lungă, subţiratică, destul de asemănătoare unui laşo aruncat în jurul tuturor celorlalte nume, adăugă:

Blandois. Paris. Vine din Franţa, în drum spre Italia. F Apoi, nasul lăsându-i-se în jos peste mustaţă, mustaţa zbîrlitâ-n sus sub nas, porni spre chilia care îi fusese repartizată.

Capitolul II

DOAMNA GENERAL

ESTE absolut necesar de a prezenta doamna desăvârşită, care ocupa în suita familiei Dorrit un loc destul de important ca să i se acorde, anume pentru ea, un rând, în registrul călătorilor.

Doamna General era fiica unui demnitar ecleziastic, dintr-un oraş reşedinţă episcopală, unde a dat tonul modei până la vreo patruzeci şi cinci de ani, în calitate de celibatară. Un ofiţer de intendenţă, scorţos, de şaizeci de ani, căruia i se dusese faima de zbir ce era, s-a îndrăgostit pe atunci de felul grav în care îşi strunea ea atelajul convenienţelor, tras de patru cai, în societatea distinsă din oraşul reşedinţă episcopală şi a rugat-o să fie luat alături de dumneaei pe capră acestei trăsuri imperturbabile de ceremonii, unde erau înhămaţi telegarii. Cererea lui în căsătorie fiind acceptată, ofiţerul de intendenţă şi-a ocupat cu mare pompă locul la cârma «convenienţelor şi doamna General a continuat să ţină frâul până când intendentul se stinse din viaţă. De-a lungul călătoriei lor în comun, au trecut peste mulţi oameni care se puseseră de-a curmezişş în calea convenienţelor; dar totdeauna cu nobleţe şi sânge rece.

După ce ofiţerul de intendenţă a fost îngropat cu toată pompa de rigoare (echipajul complet al convenienţelor a fost înhămat la dric, toţi cu panaşe, cu valtrapuri din catifea neagră împodobite cu blazonul lui la colţuri), doamna General a început să se intereseze de cantitatea de colb şi

cenuşă depusă la bancă. S-a dat în vileag atunci că ofiţerul de intendenţă tăiase craca de sub picioarele doamnei General, plasându-şi fondurile sub forma unei rente viagere, şi, păstrând numai pentru el acest amănunt, îi spusese, în perioada cererii în căsătorie, că veniturile lui reprezentau dobânzile de pe urma capitalului- său. Doamna
General îşi văzu prin urmare resursele atât de mult micşorate, încât dacă n-ar fi avut mintea absolut întreagă, ar fi fost în stare să conteste adevărul acelei părţi din slujba religioasă unde se afirmă că ofiţerul de intendenţă nu lua nimic cu sine pe lumea cealaltă.

În situaţia aceasta, doamnei General îi veni ideea că ar putea „modela spiritul “şi cizela manierele unei tinere din lumea bună; sau să înhame convenienţele la echipajul vreunei bogate moştenitoare ori al vreunei văduve, spre a deveni vizitiu şi totodată să aibă un ochi de veghe asupra acestui vehicul în trecere prin labirintul monden. Când doamna General împărtăşi ideea cunoştinţelor sale de pe tărîm ecleziastic şi militar, acestea o aprobară aşa de călduros încât, fără meritele neîndoielnice ale doamnei, s-ar fi putut crede că voiau să scape de ea. Mărturii, prezentând-o pe doamna General drept un fenomen al evlaviei, culturii, virtuţii şi distincţiei, i-au fost oferite din belşug de către cercurile cele mai influente; iar un arhidiacon venerabil merse până acolo încât vărsă lacrimi când aduse în scris dovezi asupra perfecţiunilor ei (din descrierea făcută de persoane demne de încredere), deşi nu avusese niciodată cinstea şi nici satisfacţia morală de a fi dat cândva ochi cu doamna General.

Astfel trimisă în misiune, ca să spunem aşa, de către Biserică şi Stat, doamna General, care totdeauna ocupase un rang de seamă, se simţea în măsură să şi-l menţină şi începu prin a stabili un preţ foarte ridicat. Trecu o bună bucată de timp fără ca cineva să o fi solicitat pe doamna General. In cele din urmă, un văduv din provincie, cu o fată de paisprezece ani, porni negocierile cu doamna; şi, fie dintr-o demnitate firească, fie din abilitatea diplomatică a doamnei General (cu siguranţă una din două) de a se comporta ca şi *cum era nevoie de ea cu mult mai mult decât avea ea nevoie de alţii, văduvoiul se ţinu de capul doamnei General până izbuti s-o convingă să se ocupe de modelarea spiritului şi manierelor fiicei sale.

Îndeplinirea acestei misiuni de încredere îi luă doamnei General cam şapte ani, vreme în care ea făcu turul Europei şi văzu majoritatea nenumăratelor minunăţii, pe care, ca orice persoană cu o cultură aleasă, era absolut esenţial să le vadă cu ochii altora şi niciodată cu ai săi. După ce îşi duse sarcina la bun sfârşit, se fixă data căsătoriei nu numai a feţei, ci şi a tatălui, deopotrivă. Văduvoiul, atunci, găsind prezenţa doamnei General pe cât de stânjenitoare pe atât de scumpă, se trezi subit mişcat de meritele ei precum fusese arhidiaconul şi se apucă să vânture asemenea laude despre valoarea-i inegalabilă, pretutindeni unde credea că va găsi prilejul să-şi cedeze altcuiva podoabă, încât reputaţia doamnei General spori în onorabilitate mai mult ca oricând.

Această pasăre Phoenix, cocoţată pe stinghia de sus, era deci disponibilă când domnul Dorrit, care tocmai intrase în posesia averii sale, îşi informase bancherii că dorea să găsească o femeie distinsă, cultivată, de familie bună, obişnuită cu înalta societate, capabilă să completeze educaţia fiicelor sale şi totodată să le fie doamnă de companie. Bancherii domnului Dorrit, care erau şi ai văduvoiului din provincie, spuseră numaidecât:

— Doamna General!

Urmărind raza de lumină peste care avusese norocul să nimerească şi descoperind că mărturiile puse faţă în faţă de la toate cunoştinţele doamnei General erau de natura patetică despre care s-a pomenit, domnul Dorrit îşi dădu osteneala să se ducă în districtul văduvoiului provincial, pentru a se întâlni cu doamna General, în care el găsi o persoană de o calitate depăşind cele mai exigente aşteptări.

— V-aş ruga să mă scuzaţi, spuse domnul Dorrit, că vă întreb ce remune...

— De fapt, interveni doamna General, întrerupîndu-1, aceasta e o chestiune în care aş prefera să nu intru. Niciodată nu m-am ocupat de acest lucru, când a fost vorba despre prietenii mei de aici, şi <nu pot trece, domnule Dorrit, peste îngăduinţa cu care totdeauna am privit acest subiect. Nu sunt, după cum sper să ştiţi, o guvernantă...

— Oo, vai de mine, nu! Exclamă domnul Dorrit. Vă rog, doamnă, nu care cumva să vă-nchipuiţi, măcar o clipă, că am putut crede asta.

Îi venea să roşească la gândul că putea fi bănuit de aşa ceva.

Doamna General înclină din cap cu gravitate.

— N-aş putea, de aceea, să fixez un preţ asupra unor servicii care pentru mine sunt o adevărată plăcere să le fac, atunci când le pot face în chip spontan, dar de care mi-ar fi imposibil să m-achit, fiind vorba de o simplă chestiune pecuniară. Dealtminteri, n-aş şti nici cum,
Nici unde să dau de un caz deopotrivă eu al meu. E ceva ciudat.

— Nu mai încape îndoială. Dar atunci (insinuă domnul Dorrit, nu fără oarecare dreptate) cum am putea discuta chestiunea?

i — N-aş avea nimic împotrivă, sugeră doamna General... deşi îmi este puţin dezagreabil... dacă domnul Dorrit s-ar interesa, confidenţial, aici, la prietenii mei, despre suma pe care obişnuiau s-o depună, la fiecare trimestru, în contul meu, la Bancă.

Domnul Dorrit se înclină, mulţumind pentru această informaţie.

— Daţi-mi voie să adaug, rosti doamna General, că asupra acestui punct nu mai am nimic de spus. De asemenea, că n-aş putea accepta o poziţie secundară ori inferioară. Dacă va trebui să am onoarea de a fi prezentată familiei domnului Dorrit... cred că mi s-a vorbit despre două fiice?...

— Două fiice.

— N-aş putea accepta decât numai în condiţii de per-: fectă egalitate, ca doamnă de companie, protectoare, ca
Îndrumătoare şi prietenă.

Domnul Dorrit, cu tot sentimentul pe care-1 avea despre propria lui importanţă, socoti că din partea aces- | tei doamne era un act de mare bunătate, şi că trebuia să accepte, oricare ar fi fost condiţiile. Cam aşa îi şi • spuse.

— Mi se pare, repetă doamna General, că e vorba de două fiice?

— Două fiice, zise din nou domnul Dorrit.

. — În cazul acesta, reluă doamna General, va fi ne-
|cesar să adăugaţi o treime la această sumă (oricare ar P), pe care prietenii mei de aici obişnuiau s-o depună i- în contul meu la Bancă.
.

Domnul Dorrit se grăbi să repete întrebarea delicată văduvoiului provincial şi, aflând că obişnuia să verse trei sute de lire sterline pe an în contul doamnei General, ajunse la concluzia, fără calcule de aritmetică prea anevoioase, că el însuşi urma să-i plătească patru sute. Cum doamna General era unul din acele articole sclipitoare pe dinafară, care te îndeamnă să crezi că merită orice sumă, domnul Dorrit îi propuse, în modul cuvenit, să-i facă cinstea şi plăcerea de a se număra printre membrii familiei sale. Doamna General catadicsi să-i acorde acest înalt privilegiu şi iată că acum se afla aici.

Ca persoană fizică, doamna General, punând la socoteală şi fustele care jucau rolul lor deplin, era o apariţie demnă şi impozantă: amplă, foşnitoare, voluminoasă şi gravă, veşnic proţăpită dinapoia atelajului de convenienţe. Putea fi dusă-— cum şi fusese — până în vârful Alpilor şi în fundul ruinelor de la Herculanum, fără să
i se strice o cută măcar de la rochie, fără să i se schimbe din loc un ac măcar. Dacă obrazul şi părul arătau ca fiind date cu făină, de parcă trăia în cine ştie ce moară distinsă şi din alte sfere, asta mai curînd pentru că avea un ten ca de cretă decât că şi-l ascundea sub un strat de pudră violacee, sau că începuse să încărunţească. Dacă ochii ei n-aveau nici o expresie, asta fiindcă probabil n-aveau ce exprima. Dacă avea puţine riduri, asta pentru că mintea nu-i brăzdase pe chip nici o urmă. Era o femeie rece, un soi de opaiţ stins care niciodată nu luminase ca lumea.

Doamna General n-avea opinii. Felul ei de a modela un suflet consta în a-1 împiedica să-şi formuleze opinii. Avea un joc micuţ, circular, cu şanţuri sau şine mintale, pe unde lansa nişte trenuleţe, încărcate cu părerile altora, care nu se întâlneau niciodată şi nu ajungeau nicăieri. Chiar şi cu simţul său exagerat al convenienţelor, nu putea contesta existenţa unor inconvenienţe pe lume, dar felul ei de a se debarasa de aşa ceva consta în a scoate acel ceva din câmpul vizibilităţii şi de a-i face şi pe ceilalţi să creadă că nici pomeneală de asemenea lucruri. Un alt chip de a modela suflete era

să înghesuie toate chestiunile dificile în fundul unui dulap, să le pună sub cheie şi să spună că nu există. Era desigur calea cea mai lesnicioasă şi, fără îndoială, cea mai convenabilă.

În faţa doamnei General nu se cădea să vorbeşti despre lucruri dezagreabile. Nu era îngăduit să pomeneşti în prezenţa sa despre accidente, nenorociri şi despre acte de violenţă. Mânia trebuia să adoarmă dinaintea doamnei General, iar sângele să se prefacă în lapte tăiat cu apă chioară. Odată aceste edulcorări operate, nu-i mai rămânea atunci doamnei General decât să aplice o spoială peste puţinul care mai rămânea pe lume. Pentru a-şi duce la îndeplinire sistemul, care era al ei, personal, afunda cea mai minusculă pensulă posibil în cel mai mare vas posibil, şi spoia orice obiect îi cădea în mina; cu cât acesta era mai crăpat, cu atât doamna General îl spoia mai abitir.

Era o spoială în vocea doamnei General, spoială în gesturile doamnei General, o atmosferă de spoială jur împrejurul făpturii doamnei General. Visele doamnei General (dacă visa vreodată) trebuiau să fie spoite; se vedea dormind în braţele bunului Sf. Bernard, cu ninsoarea pufoasă care cădea peste acoperişul casei sale ospitaliere.

Capitolul III

LA DRUM

SOARELE strălucitor al dimineţii te orbea, ninsoarea încetase să mai cadă, ceaţa se risipise, aerul de munte era atât de curat şi limpede încât respirîndu-1 aveai senzaţia că-ţi dă viaţă. Pentru a spori iluzia, până şi pămîn- tui solid părea să fi dispărut, iar muntele, pustiu scăpărător alcătuit din imense aglomerări de mase albe, era, s-ar Ii zis, o mare de nori plutind între cerul albastru de sus şi pământul îndepărtat de jos.

Petele întunecate de zăpadă, ca nişte noduri pe un fir, începând din uşa mânăstirii şi coborând versantul în zigzag neregulat, şi care nu se uniseră încă între ele, indicau punctele diverse unde călugării lucrau la curăţirea potecii. Zăpada începuse să se topească iarăşi în preajma uşii, sub picioare. Catârii erau scoşi afară în mare pripă, legaţi de verigile din zid şi împovăraţi; salbele cu zurgălăi erau încătărămate, se aşezau poverile, glasurile călăuzelor şi ale călăreţilor răsunau melodioase. Câţiva călători foarte matinali porniseră din vreme la drum şi, atât pe înălţimea netedă din dreptul ochiului de apă sumbră de lângă mânăstire, rit şi pe povârnişul urcat în ajun, siluete minuscule de oameni şi catâri în mişcare, miniaturizate de imensitatea înconjurătoare, înaintau în clinchetul zgomotos al clopoţeilor şi în. Sunetul plin de îmbietoare armonie al vocilor.

In refectorul din seara trecută, un foc înteţit proaspăt, peste cenuşa pufoasă a celui vechi, lumina cele aduse pentru micul dejun simplu: pâine, unt şi lapte. Totodată îl lumină pe comisionarul familiei Dorrit, ocupat cu pregătirea ceaiului pentru grupul său, dintr-o provizie adusă cu sine, deopotrivă cu alte mici rezerve luate mai cu seamă pentru cazuri de forţă majoră. Domnul Gowan şi Blandois din Paris serviseră gustarea de dimineaţă şi se plimbau în sus şi-n jos pe malul lacului, fumându-şi trabucele.

— Gowan, da? Murmură Tip, altfel zis domnia-sa domnul Edward Dorrit, frunzărind registrul de oaspeţi, după ce comisionarul plecase să ia gustarea de dimineaţă. Atunci Gowan este numele unui maimuţoi, iată tot ce pot spune! Dacă ar merita osteneala, l-aş trage de urechi. Dar nu merită să-mi pierd vremea cu asta... norocul **iui.** Cum se mai simte nevastă-sa, Amy? Presupun că ştii. Tu în general eşti la curent cu astfel de lucruri.

— Îi este mai bine, Edward. Dar nu pleacă azi.

— Oh! Nu pleacă azi! Norocul lui, de asemenea, zise. Tip, altminteri ne-am fi ciocnit, el şi cu mine.

— S-a socotit că e mai bine să se odihnească şi astăzi în tihnă, şi să evite până mâine oboseala şi hurducăturile călăritului.

— Din partea mea să rămână. Dar tu vorbeşti ca şi cum ai fi stat la căpătâiul ei. Nu cumva ţi-ai reluat (doamna General nu-i aici) vechile tale apucături... oare, Amy?

Îi pusese această întrebare aruncând o căutătura, şi- reată, ca să atragă atenţia domnişoarei Fanny şi în acelaşi timp tatălui său.

— M-am dus s-o întreb doar dacă n-aş putea să-i fiu de vreun folos, Tip, rosti Mica Dorrit.

— Nu-i nevoie să-mi spui Tip, fetiţo, replică tânărul, încruntându-se, ăsta-i un vechi obicei de care ar trebui să te dezbări.

— N-am vrut să-ţi spun aşa, Edward dragă. Am uitat. Altădată mi se părea atât de firesc, încât m-a luat gura pe dinainte.

— Aa, da! Interveni domnişoara Fanny. Fireşte, te-a luat gura pe dinainte... altădată, şi aşa mai departe! Fleacuri, prostuţo! Eu ştiu perfect de bine de ce te interesează atât de mult această doamnă Gowan. Nu mă poţi orbi tu pe *mine.*

— Nici nu încerc acest lucru, Fanny dragă. Nu te supăra.

— Oh, să mă supăr! Replică tânăra, tresărind brusc, iritată. Am ajuns la capătul răbdării (ceea ce era cu totul adevărat).

— Te rog, Fanny, rosti domnul Dorrit, ridicând din sprâncene, ce vrei să spui? Explică-mi!

— Oh! Nu-i nimic, papa, răspunse domnişoara Fanny, n-are prea mare importanţă. Amy o să mă-nţeleagă. Pe această doamnă Gowan, Amy o cunoştea sau auzise vor- bându-se despre ea, până s-o fi văzut aici ieri, şi ar face bine să încuviinţeze asta.

— Copila mea. Zise domnul Dorrit, întorcându-se către fiica lui mai mică, sora ta... hm... are vreun motiv *temeinic* să facă această observai ie cur ioasă?

'— Oricât de umili am fi, interveni domnişoara Fanny, mai înainte ca cealaltă să răspundă, nu te strecori în camera oamenilor, din creierul munţilor ăstora reci, şi nu rămâi acolo să te prăpădeşti de frig, decât dacă-i cunoşti puţin dinainte pe aceşti oameni. Nu-i greu să ghiceşti prietena cui/era doamna Gowan.

— Prietena cui? Întrebă tatăl.

— Papa, îmi pare rău că trebuie să-ţi spun, replică domnişoara Fanny (care între timp izbutise să se întărite, făcând pe ofensata şi pe chinuită, ceea ce presupunea destulă caznă din partea ei), dar am impresia că e prietena acelei persoane puţin recomandabile şi foarte antipatice, care, cu o lipsă totală de delicateţe, deşi, cu experienţa noastră, ar fi trebuit să ne aşteptăm la aşa ceva, ne-a insultat şi ne-a rănit în chip a) tit de direct şi de voit, într-o împrejurare la care ne-am înţeles să nu mai facem aluzie.

— Amy, copila mea, zise domnul Dorrit, pe un ton de blândă severitate, domolit de o afecţiune demnă, astfel stau lucrurile?

Mica Dorrit răspunse încet, da.

— Da, întocmai! Exclamă domnişoara Fanny. Bineînţeles! Am spus eu! Şi acum, tată, declar, o dată pentru totdeauna (această fată avea obiceiul să declare acelaşi lucru, o dată pentru totdeauna, zilnic şi chiar de mai multe ori pe zi), că e o adevărată ruşine! Declar, o dată pentru totdeauna, că ar trebui să se pună capăt situaţiei ăsteia. Nu-i de-ajuns că am îndurat ceea ce numai noi ştim că am îndurat, dar ne mai şi aruncă acest lucru în obraz, stăruitor, sistematic, tocmai ea, care mai mult ca oricine ar trebui să ne cruţe! Suntem noi oare datori să ne vedem expuşi fără încetare acestei purtări nefireşti? Oare niciodată n-o să ne fie îngăduit să uităm? Repet, este absolut o infamie!

— Crede-mă, Amy, interveni fratele ei, clătinând din cap, ştii foarte bine că mai totdeauna ţi-am luat apărarea, ori de câte ori mi-a stat în putinţă. Dar trebuie să-ţi spun, zău, că mi se pare un fel ciudat de a-ţi arăta dragostea de soră, dacă te preocupă un om care m-a tratat cum nu se poate mai necavaleresc şi care trebuie să fie un ticălos ordinar — adăugă pe un ton convingător — ştii, altminteri nu se purta cum s-a purtat.

— Şi atunci, spuse domnişoara Fanny, vezi care e rezultatul! Mai putem spera noi oare ca servitorii să ne respecte? Niciodată. Avem aici două cameriste, valetul lui papa, un lacheu, un comisionar şi fel de fel de alte ajutoare, şi cu toate astea cineva din rândul nostru dă buzna cu paharul de apă, ca -6 slugă! Păi, continuă domnişoara Fanny, dacă unui cerşetor i-ar veni rău pe stradă, agentul de poliţie nu face altceva decât să se repeadă la el cu un pahar de apă, aşa cum a procedat aseară această biată Amy, chiar în odaia asta, sub ochii noştri!

— Nu de asta fac eu caz, mai ales când se întâmplă o dată, reluă domnul Edward, dar acest Clennam, cum crede el de cuviinţă să-şi spună, este cu totul altceva.

— E unul şi acelaşi lucru, o parte din tot restul, replică domnişoara Fanny. El s-a vârât de la început în sufletul nostru. Noi n-am avut niciodată nevoie de el. Eu, una, totdeauna i-am arătat că mă pot dispensa eu cea mai mare plăcere de prezenţa lui. Pe urmă ne-a aruncat în faţă acea jignire gravă, şi nu ne-ar fi adus-o niciodată, dacă nu ţinea să ne facă de râsul lumii, iar acum tot noi trebuie să ne înjosim, slugărindu-i prietenii! Păi, nu mă mai mir că domnul Gowan se poartă astfel cu tine. La ce te poţi aştepta de la cineva care s-a bucurat de nenorocirea noastră din trecut... care pe atunci era în culmea desfătării!

— Tată... Edward... nu-i adevărat! Exclamă Mica Dorrit. Domnul şi doamna Gowan n-au auzit niciodată pronunţându-se numele nostru. N-au ştiut şi nici nu ştiu nimic din povestea vieţii noastre.

— Cu atât mai rău, se răsti Fanny, hotărâtă să nu accepte nicidecum circumstanţe atenuante, atunci tu n-ai *nici* o scuză! Dacă ştiau cine suntem, te-ai fi putut socoti îndreptăţită să cauţi să-i împaci cu noi. Asta ar fi fost o greşeală cusută cu aţă albă şi ridiculă, şi deşi eu sunt în stare să respect o greşeală, nu pot avea respect pentru o înjosire voită şi calculată dârî partea celor care trebuiau să fie faţă de noi oamenii cei mai apropiaţi şi mai dragi. Nu. Eu nu pot avea respect pentru aşa ceva. Tot ce pot face este să dau lucrurile în vileag.

— Niciodată nu te-am jignit cu bună ştiinţă, Fanny, zise Mica Dorrit, cu toate că eşti atât de aspră cu mine.

— Atunci, ar trebui să fii mai atentă, Amy, replică sora ei. Dacă întâmplător faci asemenea lucruri, ar trebui să fii mai atentă. Dacă se întâmpla să mă nasc şi eu într-un loc ciudat şi în împrejurări ciudate, care să umbrească principiile mele despre convenienţe, cred că mă vedeam silită să cântăresc fiecare pas: „Nu cumva, fără să-mi dau seama, compromit vreo rudă apropiată şi dragă? “Aşa cred că *aş* fi făcut dacă eyram *eu* în locul tău.

Domnul Dorrit interveni deodată, pentru a pune capăt, cu autoritatea sa, acestui subiect penibil şi pentru a sublinia latura morală, graţie înţelepciunii lui.

— Draga mea, se adresă el fiicei mai mici, te rog să... hm... să nu mai continui. Sora ta Fanny vorbeşte cu străşnicie, dar are multă dreptate. Tu ocupi acum... hm... o poziţie importantă. Această poziţie nu este numai a ta, ci şi... hm... a mea, şi... hm... a noastră. Noi... Or, se cuvine ca toţi oamenii care se află într-o asemenea situaţie superioară, şi îndeosebi familia noastră, din motive asupra cărora eu... hm... nu voi stărui, să se facă stimaţi. Să vegheze spre a fi stimaţi. Pentru ea cei care depind de noi să ne stimeze, tr. ebuie... hm... să-i ţinem la distanţă şi... hm... să-i punem la punct. Da, să-i punem la punct. De aceea... hm... este foarte important să nu te expui şi să provoci observaţiile servitorilor noştri, dându-le impresia că te-ai putea dispensa vreodată de serviciile lor, pe care să le faci şi singură.

— Păi, nici nu mai încape îndoială! Exclamă domnişoara Fanny. Asta-i esenţial.

— Fanny, replică tatăl pe un ton pompos, dă-mi voie, scumpa mea. Ajungem acum şi la... hm... la domnul Clennam. Îmi îngădui să spun, Amy, că nu împărtăşesc sentimentele sorei tale... vreau să zic, întru totul... hm... întru totul... cu privire la domnul Clennam. Mă mulţumesc să-l consider un om care... hm... în general... s-a purtat frumos. Hm. Un om care s-a purtat frumos. Şi n-o să mă întreb dacă domnul Clennam s-a vârât vreodată... hm... în sufletul meu. El ştia că... hm... societatea mea era căutată şi putea aduce în sprijinul lui faptul că mă socotea o personalitate publică. De cunoaşterea mea... hm... superficială... foarte superficială... a domnului Clennam se legau însă anumite împrejurări, care (aici domnul Dorrit deveni extrem de grav şi de impunător) ar fi pus într-o lumină extrem de delicată orice încercare din partea domnului Clennam... hm... de a reînnoi relaţiile cu mine ori cu vreunul din membrii familiei mele în împrejurările actuale. Dacă are suficient tact pentru a vedea neajunsurile unei asemenea încercări, atunci eu, ca un gentleman conştient de responsabilitatea mea... hm... voi ţine cont de acest tact al său. Dacă, dimpotrivă, domnul Clennam nu va avea acest tact, eu nu voi putea, deocamdată... hm... întreţine relaţii cu un... hm... asemenea ins grosolan. În amândouă cazurile, este limpede

că domnul Clennam va fi cu totul în afara oricărei discuţii şi că nu avem nimic comun cu el, nici el cu noi. Hm... doamna General!

Apariţia acestei doamne, care venise să ia loc la masă întinsă pentru gustarea de dimineaţă, puse capăt discuţiei. Puţin după aceea, comisionarul aduse vestea că valetul, lacheul. - Cele două cameriste, călăuzele, patru la număr, cei paisprezece catâri — erau gata; astfel, comesenii părăsiră refectorul ca să se lăture cavalcadei la uşa mânăstirii.

Domnul Gowan stătea deoparte cu trabucul şi condeiul lui, dar domnul Blandois se afla acolo să prezinte omagii doamnelor. Când, galant, îşi luă de pe cap pălăria moale cu boruri largi, salutând-o pe Mica Dorrit. Ea se gândi că omul ăsta oacheş, înfăşurat în pelerină, avea un aer şi mai sinistru pe zăpadă, decât în ajun, la lumina focului. Cum însă atât tatăl, cât şi sora primiră omagiile cu oarecare bunăvoinţş, ea se feri să se arate neîncrezătoare, de teamă ca aceasta să nu pară o nouă dovadă a metehnei ei datorată închisorii unde se născuse.

Totuşi, când coborau poteca întortocheată, de unde mî- năstirea încă se mai vedea, Mica Dorrit, întorcându-se deseori să privească în jur, îl zări pe domnul Blandois, îndărătul căruia fumul din hogeagurile mânăstirii se înălţa drept în sus, ca o dâră aurie, cum se oprea mereu pe vreo ridfcătură şi-i urmărea din ochi. Mult timp după ce nu se mai vedea decât doar ca un punct negru pe zăpadă, i se părea că încă îl mai vede zâmbind, cu nasul lui coroiat şi ochii aceia prea apropiaţi de nas. Chiar şi după ce mînăs- tirea dispăruse şi pâlcul de nori uşori ai dimineţii în- văluiau trecătoarea din vale, braţele hidoase, scheletice ale stâlpilor indicatori din marginea drumului, toate arătau parcă spre el.

Mai înşelător ca zăpada, poate, cu o inimă mai rece şi mai greu de topit, Blandois din Paris dispăru treptat din mintea ei când ajunseră în regiuni mai blânde. Soarele strălucea iarăşi cald, pâraiele coborând din gheţari şi de prin grotele de zăpadă ofereau iarăşi o apă înviorătoare de băut, călătorii ajunseră din nou prin păduri de pini, pe lângă şipote care se prăvăleau pe stânci, treceau pe lângă înălţimile şi văile îmbrăcate în verdeaţă, presărate cu cabane de lemn şi garduri rustice în zigzag, elveţiene. Uneori drumul se lărgea atât de mult încât fata putea călări alături de taică-său. Atunci se mulţumea să-l privească, îmbrăcat frumos în blănuri şi stofe fine, bogat, liber, urmat şi slujit de un personal numeros, cum îmbrăţişa din ochi priveliştea vastă, magnifică, fără că vreun zid trist să-i întunece vederea sau să-l acopere cu umbra sa.

Unchiul fetei scăpase şi el de acea umbră din trecut, căci purta hainele ce-i fuseseră date, iar de hatârul familiei se mai şi spăla uneori; el mergea acolo unde era dus, cu un soi de bucurie animalică prin care exprima poate că aerul şi schimbarea îi făceau bine. În toate celelalte privinţe, cu o singură excepţie, el nu strălucea decât prin lumina răsfrânta de la fratele lui. Măreţia, 'averea, libertatea, grandoarea fratelui său îi plăceau, absolut dezinteresat. Tăcut şi rezervat, nu simţea nevoia să spună ceva când îl auzea pe fratele lui vorbind; nu dorea să fie servit, aşa că slugile se ocupau numai de frate-său. Singura schimbare deosebită care se petrecuse cu el era atitudinea diferită faţă de nepoata lui cea mică. Zilnic se purta tot mai respectuos cu ea, cum se întâmpla foarte rar cu oamenii în vârstă când e vorba de tineret, şi, cu

Mult mai rar, dacă s-ar putea spune, atât de potrivit, ca în acest caz. Pe atunci, de câte ori domnişoara Fanny „declara o dată pentru totdeauna*[4], se folosea de primul prilej să se descopere, cărunt cum era, în faţa nepoatei lui mai mici, ajutând-o să coboare, sau oferindu-i braţul, şi o conducea până la trăsură, sau îi arăta cine ştie ce altă atenţie manifestată cu cea mai mare cuviinţă. Gestul nu părea niciodată deplasat, era totdeauna simplu şi din inimă, spontan, firesc. N-ar fi consimţit nici în ruptul capului, chiar şi la rugămintea fratelui său, de a se lăsa servit înaintea nepoatei lui, ori de a trece primul în vreo împrejurare. Ţinea atât de mult ca toţi s-o stimeze, încât, chiar în timpul coborâşului de la Marele Sf. Bernard, la un moment dat se făcu foc şi pară pe un valet care neglijase să-i ţină scăriţa la descălecat, deşi acesta se aflase în imediata ei apropiere; întreg grupul

fusese nespus de mirat când bătrânul, călare pe un catâr îndărătnic, se năpustise asupra servitorului, alungîndu-1 într-un colţ, cât pe-aci să4 calce în picioare.

Erau o societate aleasă, şi toţi hangiii le făceau temenele până în pământ. Oriunde s-ar fi îndreptat, li se ducea vestea dinainte prin comisionarul lor, care pleca din vreme ca să se asigure că fuseseră pregătite odăile cele mai bune. Acesta era crainicul procesiunii de familie. Venea apoi trăsura spaţioasă de călătorie, unde se aflau domnul Dorrit, domnişoara Dorrit, domnişoara Amy Dorrit şi doamna General; pe imperială, câţiva membri din suită şi, când era frumos afară, domnia-sa domnul Edward Dorrit, care avea locul cel mai bun rezervat pe capră. Urma o trăsură mai mică cu domnia-sa domnul Frederick Dorrit, iar locul liber, când ploua, era ocupat de domnia-sa domnul Edward Dorrit. Venea apoi furgonul cu restul suitei, cu bagajele grele şi tot noroiul şi colbul străzii lăsat în urmă de celelalte vehicule.

Aceste echipaje împodobeau curtea hotelului din Mar- tigny, la întoarcerea familiei din excursia făcută în munţi. Se mai aflau acolo şi alte vehicule, căci era o rută foarte frecventată, de la *vettura* italiană, numai petece — un fel de balansoar de prin bâlciurile englezeşti, aşezat pe un platou din lemn cu roţi, şi cu un alt platou din lemn fără roţi pus deasupra — până la trăsurile cochete englezeşti. Dar mai existau la hotel şi alte podoabe pe care domnul Dorrit nu contase. Doi călători necunoscuţi care îi înfrumuseţau una din odăile reţinute.

În curte, hotelierul, cu pălăria în mină, jura dinaintea comisionarului că era pierdut, că era dezolat, că era nenorocit, că se socotea bruta cea mai mizerabilă şi mai nefericită de pe lume, că parcă ar fi fost lovit cu un retevei în frunte. N-ar fi trebuit nicidecum să facă această concesie, spunea, dar doamna aceea foarte delicată îl rugase atât de stăruitor să-i pună încăperea la dispoziţie doar pentru o jumătate de oră, ca să ia masa, că n-a putut s-o refuze. Jumătatea de oră trecuse, doamna şi domnul tocmai luau desertul şi serveau cafeaua, nota fusese plătită, caii înhămaţi şi urmau să plece numaidecât; dar, culmea ghinionului şi blestemul Cerului, ei încă mai erau acolo!

Indignarea domnului Dorrit nu mai cunoştea margini când se întoarse la piciorul scării auzind scuzele acestea. Simţea că o mina criminală atentase la demnitatea familiei. Sentimentul pe care-1 avea despre această demnitate lua formele cele mai meşteşugite. El vedea o ameninţare chiar şi atunci când nimeni habar nu avea în afară de el. Viaţa ajunsese un chin din pricina numeroaselor pumnale pe care le simţea fără întrerupere sfârtecându-i demnitatea.

— Cum se face, domnule, rosti domnul Dorrit, din ce în ce mai aprins la faţă, că ai avut îndrăzneala... hm... să pui la dispoziţia altcuiva una din odăile mele?

Mii de scuze! Hotelierul avusese marele nenoroc de a se fi lăsat convins de prea nobilă doamnă. Îl imploră pe monsenior să nu se mânie. Se aruncă la picioarele monseniorului cerându-i iertare. Dacă monseniorul ar avea distinsa amabilitate de a ocupa celălalt salon rezervat anume lui, doar pentru câteva minute, totul se va aranja.

— Nu, domnule, se împotrivi domnul Dorrit. N-am să ocup nici un salon. Voi părăsi casa dumitale fără să iau masa, şi fără să-ţi calc pragul. Cum îndrăzneşti să te porţi astfel? Ce sunt eu să mă separi... hm... de ceilalţi domni?

Vai şi amar! Hotelierul luă drept martor întregul univers că monseniorul era cel mai amabil dintre toţi membrii nobilimii, cel mai însemnat, cel mai respectabiî, cel mai onorat. Dacă îl separa pe monsenior de ceilalţi, făcea acest lucru pentru că era mai distins, mai iubit, mai generos şi mai ilustru.

— Nu mă lua pe mine cu de-alde astea, domnule; replică domnul Dorrit, peste măsură de înfierbântat Mi-ai adus un afront. M-ai insultat din cale-afară. Cum îndrăzneşti? Explică-mi!

Ah! Cerule mare! Ce putea să mai explice hotelierul, când nu avea ce explica şi când nu-i mai rămânea altceva decât să-şi ceară iertare şi să se încredinţeze binecunoscutei mărinimii a monseniorului!

— Iar eu îţi spun, domnule, adăugă domnul Dorrit, ’ gâfâind de mânie, dumneata vrei să mă separi... hm... de ceilalţi domni; dumneata faci o deosebire între- mine şi celelalte persoane bogate şi sus-puse. Şi eu te

întreb: de ce? Vreau să ştiu... hm... cu ce drept, cine-ţi permite? Răspunde, domnule. Explică. Spune, de ce?

Hangiul rugă să i se îngăduie de a spune cu toată smerenia domnului comisionar, că monseniorul, atât de binevoitor de obicei, se înfuriase fără motiv. Nu exista nici un „de ce “. Domnul comisionar să binevoiască a explica monseniorului că se înşelase că ar mai exista vreun alt „de ce “decât acela pe care servitorul lui devotat a şi avut cinstea să i-1 prezinte. Prea nobilă doamnă...'

— Tăcere! Strigă domnul Dorrit. Ţine-ţi gura! Să nu mai aud de prea nobilă doamnă; să nu mai aud de dumneata! Uită-te la această familie — familia mea — o familie mai distinsă decât oricare. Dumneata te-ai purtat nerespectuos faţă de această familie; ai fost insolent cu această familie. Am să te ruinez. Hm... trimite după cai, să se încarce bagajele, n-o să mai pun altă dată piciorul în casa omului ăstuia!

Nimeni nu s-a amestecat în ceartă, care depăşea putinţa de exprimare în franceză a domniei-sale domnului Edward Dorrit, ca şi dealtfel a doamnelor. Totuşi domnişoara Fanny îl sprijini pe taică-su cu multă amărăciune, declarând în limba ei natalăj că era limpede că în impertinenţa omului ăstuia exista un motiv, şi că i se părea important să-l silească, într-un fel sau altul, să dea în vileag motivul pentru care făcuse deosebire între propria lor familie şi alte familii înstărite. Nu înţelegea care puteau fi cauzele, dar trebuie să fi fost unele cauze, şi era neapărat necesar să le afle.

Toate călăuzele, toţi conducătorii de catâri şi toţi pierde-vară de prin curte, martori la acest schimb de cuvinte furioase, erau foarte impresionaţi de strădaniile comisionarului de a scoate trăsurile. Ajutat cam de o duzină de oameni pentru fiecare roată, s-a făcut şi treaba asta cu multă zarvă; a urmat încărcarea bagajelor până să fie aduşi caii de poştă.

Dar cum şareta englezească a prea nobilei doamne, pregătită, cu caii înhămaţi, se şi afla dinaintea porţii hotelului, hotelierul se strecură pe scări în sus până în salon ca să-şi apere situaţia. Cei din curte pricepură, văzîndu-1 cum coboară scara după domnul şi doamna cu pricina, cărora le făcea semne cu un gest semnificativ către maiestatea ofensată a domnului Dorrit.

— Să-mi fie cu iertare, spuse gentlemanul, părăsind-o pe doamnă şi înaintând. Mie nu-mi place vorba multă şi-s cam stângaci când e să dau lămuriri... dar doamna de aci stăruie grozav să nu se facă scandal. Doamna... maică-mea de fapt... vrea să vă spună că speră să nu se facă scandal.

Domnul Dorrit, chinuit încă de afrontul primit, îl salută pe gentleman şi o salută şi pe doamnă, într-un fel distant, scurt, neînduplecat.

— Nu, zău, nu... hei, bătrâne, dumneata I Acesta era modul acestui domn de a se adresa domniei-sale domnului Edward Dorrit, asupra căruia se năpusti ca şi cum ar fi dat de un sprijin providenţial. Hai să-n- oercăm, dumneata şi cu mine, să aranjăm lucrurile. Doamna ţine aşa de mult să nu se facă scandal.

Domnia-sa domnul Edward Dorrit, tras de un nasture o clipă deoparte, luă un aer diplomatic, când răspunse:

— Păi, trebuie să recunoşti că atunci când reţii un număr de camere dinainte, şi îţi aparţin, nu prea-i plăcut să găseşti pe altcineva instalat înăuntru.

— Nu, zise celălalt, ştiu că nu-i plăcut. Sunt de acord. Totuşi, hai să-ncercăm, dumneata şi cu mine, să aranjăm lucrurile fără scandal. Vina nu-i deloc a omului ăstuia, ci a măică-mi. Fiind o femeie remarcabil de delicată fără fumuri afurisite-n cap... şi binecunoscută, unde mă pui... l-a dat gata pe bietul om. L-a vârât pur şi simplu în buzunar.

— Dacă aşa stă treaba... începu domnia-sa domnul Edward Dorrit.

— Te asigur, pe onoarea mea, aşa stă treaba. Prin urmare, adăugă celălalt domn, revenind la poziţia principală: de ce să se facă scandal?

— Edmund! Strigă doamna din pragul uşii. Sper că ai explicat sau eşti acum pe cale să explici, spre satisfacţia acestui gentleman şi a familiei sale, că omul ăsta cumsecade, stăpânul hotelului, n-are nici o vină?

— Fii sigură, doamnă, explică Edmund, am amorţii de-a binelea de când tot încerc să fac asta. Apoi se U'tă fix la domnia-sa domnul Edward Dorrit,

câteva clipe, după care adăugă brusc, plin de încredere: Ei, bătrâne? Ce zici, e-n ordine?

— La urma urmelor, nu ştiu, rosti doamna, înaintând cu graţie un pas sau doi către domnul Dorrit, dacă n-ar fi mai bine să vă spun chiar eu, fără ocolişuri, că i-am făgăduit acestui om cumsecade să iau asupra mea întreaga răspundere, ocupând una din odăile unui străin care lipsea, doar cât dura (mult sau puţin) masa. Nu-mi închipuiam că ocupantul de drept avea să revină atât de repede, şi nici prin gând nu mi-ar fi trecut că s-a şi întors, altminteri m-aş fi grăbit să restitui odaia luată pe nedrept şi să-mi prezint şi scuzele odată cu această explicaţie. Am credinţa că mărturisind aceasta...

Doamna rămase un moment cu lornieta la ochi, împietrită, fără să mai scoată o vorbă, dinaintea celor două domnişoare Dorrit. În acelaşi moment, domnişoara Fanny, în prim-planul unui măreţ tablou graţios compus, alcătuit din membrii familiei, din echipajele familiei şi din slujitorii familiei, o prinse strâns pe soră-sa cu un braţ, ca s-o ţină lângă ea, iar cu celălalt îşi făcea vânt cu evantaiul, plină de distincţie, măsurând-o pe doamnă din cap până-n picioare, indiferentă.

Stăpânindu-se îndată — căci era doamna Merdle — doamna se grăbi să adauge că, spunând aceasta, spera să-i fie scuzată îndrăzneala, iar hotelierului cumsecade să-i fie restituită bunăvoinţa celorlalţi, atât de preţioasă lui. Domnul Dorrit, pentru care toate acestea fuseseră ca un prinos adus pe altarul demnităţii sale, răspunse prin câteva cuvinte amabile, declarând că oamenii săi... hm... vor contramanda caii, iar el... hm... va trece cu vederea ceea ce la început i se păruse un afront, dar acum considera o onoare. Apoi, pieptul se înclină în faţa lui, iar cea căreia îi aparţinea, dând dovadă de o uimitoare stăpânire, adresă surorilor un surâs cuceritor de adio, două domnişoare cu avere, de graţia cărora fusese dinainte* fermecată şi pe care, din păcate, nu avusese plăcerea să le mai fi întîl- nit vreodată.

Totuşi, n-a fost chiar aşa şi cu domnul Sparkler. Acest domn, înmărmurit în aceeaşi clipă cu maică-sa, era în absolută imposibilitate de a face vreo mişcare şi rămase acolo imobil, cu ochii pironiţi la tabloul cu domnişoara Fanny în prim-plan. Când maică-sa spuse: „Edmund, suntem gata, vrei să-mi dai braţul?" el părea, după arcuirea „inizelor, că încerca, sub forma obişnuită strălucitei lui elocinţe, să articuleze un răspuns, dar nici un muşchi nu acţiona. Stătea atât de neclintit. Încât ar fi fost destul de anevoie să se îndoaie suficient ca să poată intra pe portiera trăsurii, dacă nu primea la timp ajutorul mamei, care-1 smuci înăuntru. Abia dacă apucă să se aşeze bine, că pavăza de la ferestruica dindărătul trăsurii se şi dădu în lături, ochiul tinărului luându-i locul. Rămase acolo aşadar timpul cât un lucru atât de mic se putea vedea şi poate şi mai mult, privind fix ca un morun căruia i s-ar fi întâmplat ceva nemaipomenit, sau ca un ochi prost executat într-un medalion prea mare.

Această întâlnire îi făcu atât de mare plăcere domnişoarei Fanny, oferindu-i multe subiecte la care să se gîn- dească mai apoi cu mândrie, încât toată amărăciunea i se potoli ca prin minune. A doua zi, când alaiul porni iarăşi la drum, îşi reluă locul, mai veselă ca înainte. Era într-adevăr atât de bine dispusă, că doamna General părea nedumerită.

Mica Dorrit se bucura că nu i se mai găsea nici un cusur şi că soră-sa era veselă; rolul ei în cadrul procesiunii era însă un rol liniştit şi de meditaţie. Aşezată dinaintea tatălui ei în trăsura de călătorie şi amintindu-şi de vechea odaie din închisoarea Marshalsea, existenţa de acum i se părea un vis. Tot ce vedea era nou şi minunat, dar ireal; avea impresia că priveliştile cu munţi şi ţări pitoreşti aveau să dispară dintr-o clipă într-alta, iar trăsura, la un cot brusc al drumului, se va opri cu o hurducătură tocmai la vechea poartă a închisorii Marshalsea.

Ce ciudat, să n-aibă nimic de făcut, dar şi mai ciudat încă, să se strecoare în câte un ungher unde să nu trebuiască să se preocupe de nimeni, să nu facă planuri, proiecte şi nici să se împovăreze cu grijile altora. Dar mult mai straniu decât orice era golul creat între ea şi taică-său, gol pe care alţii îl ocupau purtându-i de £rija şi unde ea nu mai avea ce căuta. La început, asta i s-a părut ceva atât de deosebit faţă de experienţa de odinioară şi chiar faţă de munţii înşişi, încât n-a fost în stare să renunţe la ea şi a încercat să-şi ocupe iarăşi locul de altădată în preajma lui. Dar el i-a vorbit între patru ochi, spunându-i că lumea... hm... lumea bună, draga

mea, trebuie să ceară foarte atent un respect riguros din partea servitorilor săi şi că în cazul ei, fiica lui, domnişoara Amy Dorrit, singurul vlăstar rămas din ramura familiei Dorrit din Dorsetshire... hm... dacă s-ar afla cumva că a îndeplinit obligaţiile unei... hm... cameriste, ar fi incompatibil cu acest respect. De aceea, draga mea, el... hm... se vedea silit să se slujească de autoritatea părintească pentru a-i aminti că este o domnişoară din lumea bună, care trebuie să se comporte cu... hm... cu mândria cuvenită şi să-şi păstreze cu sfinţenie acest rang; în consecinţă,

O ruga să se abţină de a face ceva care ar putea da prilej la observaţii dezagreabile şi nepoliticoase. Ea se supse fără să crâcnească. Astfel se explică faptul că acum stă- V ţea în colţul ei din trăsura luxoasă, cu mâinile-i tnicuţe şi răbdătoare încrucişate în poală, absolut îndepărtată chiar şi din ultimul punct de pe tărâmul vieţii de odinioară, unde îşi purtase îndelung paşii.

Din această poziţie tot ce vedea îi părea ireal; cu cât priveliştea era mai surprinzătoare, cu atât se apropia mai mult de irealitatea propriei vieţi lăuntrice, pe măsură ce-i străbătea locurile pustii în timpul zilei. Cheile Simplonului, cu prăpăstii uriaşe şi căderi de apă tunătoare, drumul minunat, punctele primejdioase unde ar fi însemnat pieirea dacă se desprindea o roată sau dacă făcea un pas greşit calul, coborâşul în Italia, revelaţia acestei ţări frumoase, de parcă lanţul dantelat de munţi cu pante abrupte şi adânci s-ar fi lărgit, lăsându-i parcă liberi dintr-o temniţă tristă şi întunecată — totul nu era decât un vis, numai vechea şi sordidă închisoare Marshalsea era realitate. Mai mult decât atât, chiar şi vechea şi sordidă închisoare Marshalsea părea zguduită din temelii când fata şi-o închipuia fără prezenţa tatălui ei. Aproape nu-i venea să creadă că deţinuţii mai umblau prin curtea îngustă, că fiecare din odăile mizerabile mai erau locuite, şi că temnicerul se mai afla în ghereta lui, lăsând lumea să intre şi să iasă, întocmai aşa cum ştia foarte bine că se petrec lucrurile de fapt.

Obsedată de amintirea vieţii de odinioară a tatălui ei în închisoare, ca de refrenul unui cântec trist, Mica Dorrit se deşteptă dintr-un vis care o chinui toată ziua, legat de locul său de naştere. Începea în odaia zugrăvită unde se trezise, deseori o încăpere odată somptuoasă dintr-un palat în ruină, cu geamurile acoperite aproape de viţă sălbatică, cu frunze înroşite de toamnă, cu portocalii aliniaţi pe terasa albă cu lespezile crăpate, în faţa ferestrelor; un grup de călugări şi ţărani pe străduţa de dedesubt, mizeria şi măreţia luptând jur împrejur, cât vedeai cu ochii, pe fiecare palmă de loc, oricât de divers era peisajul, şi mizeria învingând măreţia cu puterea destinului. - Acestui tablou îi urmă un labirint de coridoare pustii şi de galerii cu pilaştri, cu caravana familiei gata de plecare în curtea pătrată de jos, printre trăsuri şi bagajele strânse laolaltă de servitori, pentru călătoria din timpul zilei. Pe urmă gustarea de dimineaţă într-o altă încăpere zugrăvită, numai pete de igrasie de dimensiuni dezolante; apoi pornirea la drum, şi atunci, din timiditate şi de teamă că nu va fi ia înălţimea rolului ce trebuia să-l joace în timpul ceremoniei, se simţea de fiecare dată stânjenită. Apoi comisionarul (care la închisoarea Marshalsea fusese un străin foarte distins) se prezentă pentru a anunţa că totul era gata; pe urmă valetul îl înfăşură pe tatăl său în pelerină de călătorie; apoi camerista lui Fanny şi propria ei cameristă (adevărată povară pe capul Micuţei Dorrit — la început o făcuse pur şi simplu să plângă, căci nu prea ştia cum s-o folosească) aşteptau să dispună de ele; în sfârşit, lacheul fratelui său punea la punct echipamentul stăpânului; tatăl ei dădu braţul doamnei General; unchiul Frederick oferi braţul Micuţei Dorrit, şi, escortaţi de hotelier şi de oamenii acestuia, coborau maiestuos pe scară. Acolo se adunase mulţimea să-i vadă urcând în trăsuri, ceea ce şi făcură, şi, în toiul plecăciunilor, rugii cerşetorilor, în tropot de cai, pocnet de bici şi uruit de roţi, porniră la drum; astfel, năpustindu-se nebuneşte pe străzi înguste şi scârboase, trecură bariera oraşului într-un iureş.

Mica Dorrit, în acest vis cu ochii deschişi, văzu apoi şosele pe unde cale de multe leghe vita-de-vie cu frunze de un roşu aprins se împletea în ghirlande pe după copaci; păduri de măslini; sate şi oraşe albe presărate pe povîr- nişuri, încântătoare pe dinafară, dar înăuntru groaznic de murdare şi de sărace, cruci la marginea drumului; lacuri de un albastru puternic, cu insule feerice şi roiuri de bărci cu tende în culori vii şi vele graţioase; edificii imense căzute în ruină; grădini suspendate, unde bălăriile creşteau cu atâta forţă încât tijele lor, ca nişte pene înfipte, făceau

să se despice arcadele şi să se spargă zidul; cărări în terase podite cu piatră, din crăpăturile cărora se iveau şopârle şi o zbugheau; peste tot cerşetori, fel de fel: jalnici, pitoreşti, flămânzi, veseli; copii cerşetori şi cerşetori în vârstă. Adesea, la staţiile de poştă şi prin alte locuri de popas, aceste nenorocite făpturi i se păreau singurele realităţi ale zilei; de multe ori, după ce împărţea toţi banii aduşi anume să-i dea lor, rămânea cu mîinile împreunate, privind gânditoare la câte o fetiţă care-şi conducea tatăl cu păr cărunt, şi parcă îi amintea de ceva din trecut.

Dealtfel, erau locuri unde poposeau uneori câte o săp- tămînă întreagă, în încăperi splendide. Zilnic dădeau banchete, vizitau cu trăsura fel de fel de minunăţii, parcurgeau palate cale dfe leghe în şir, se odihneau în unghere sumbre din biserici vaste, unde candelabre de aur şi argint pâlpâiau printre coloane şi bolţi; ici-colo siluete în genunchi dinaintea jilţurilor de spovedanie şi pe lespezile de piatră, nori şi parfum de tămâie, tablouri, imagini fantastice, altare somptuoase, înălţimi uriaşe şi spaţii vaste — totul scăldat într-o lumină dulce, filtrată prin vitralii şi prin perdele greoaie care atârnau peste portaluri. De aici continuau călătoria pe drumuri tivite cu butuci de vie şi măslini, trecând grin sate mizerabile, unde nu vedeai cocioabă fără vreo spărtură în pereţii infecţi, nu vedeai fereastră care să fi avut intact un centimetru de geam sau hârtie, unde parcă nu exista nimic care să întreţină viaţa, nimic de mâncat, nimic de fabricat, nimic de cultivat, nimic de nădăjduit, nimic de făcut, doar să mori.

Apoi iarăşi ajungeau în oraşe pline de palate — ale căror proprietari legitimi fuseseră cu' toţii izgoniţi — transformate toate în cazărmi: trupe formate din soldaţi trândavi aplecaţi peste ferestrele somptuoase îşi întindeau echipamentul la uscat pe cornişele de marmură, amintind de o puzderie de şobolani ocupaţi (din fericire) să roadă temeliile clădirilor care curînd aveau să se năruie peste alte pâlcuri de soldaţi, peste pâlcuri de preoţi, peste pâlcuri de iscoade, alcătuind populaţia hida a străzilor din vale, rămasă pentru a fi nimicită.[2]

Pe lângă asemenea privelişti trecea procesiunea de familie în drum către Veneţia. Aici, ea se împrăştie un timp, căci membrii săi intenţionau să petreacă vreo câteva luni într-un palat (de şase ori mai mare decât întreaga Marshalsea) de pe Canale Grande.

În acest vis mai ireal decât cele precedente, unde străzile erau pavate cu apă şi unde tăcerea funebră a zilelor şi nopţilor n-o destrăma decât dangătul stins al clopotelor de biserică, clipocitul apei şi strigătele gondo

Lierilor când coteau pe străzile curgătoare, Mica Dorrit, dezorientată, căci sarcina de toate zilele fusese îndeplinită, se aşează dusă pe gânduri. Membrii familiei începură să ducă o viaţă plină de veselie, mergeau încoace şi încolo, făceau din noapte zi; dar ea, prea sfioasă pentru a lua parte la distracţiile lor, doar atât cerea, îngăduinţa să fie lăsată în pace.

Când reuşea să scape uneori de serviciile cameristei, care o tiraniza, de fapt stăpâna ei, şi încă o stăpână foarte aspră, se urca într-una din gondolele care totdeauna aşteptau priponite de stâlpii pictaţi din faţa uşii, şi umbla peste tot prin acest oraş ciudat. Lumea mondenă din celelalte gondole începu să se întrebe cine putea fi fetiţa singuratică pe lângă care trecea, aşezată în barcă şi cu mâinile împreunate, privind în jur atât de gânditoare şi de mirată. Dar Mica Dorrit, care nu-şi putea închipui că ar fi cineva în stare de a se osteni să dea cât de cât atenţie gesturilor şi faptelor ei, continuă totuşi să străbată oraşul în felul ei discret, timid, închisă în sine.

Locul ei preferat era balconul camerei unde stătea, dând spre canal, cu alte balcoane dedesubt şi nici unul deasupra. Făcut din piatră masivă înnegrită de vreme, fusese construit într-un stil oriental extravagant, ca să îmbogăţească această colecţie de extravaganţe; Mica Dorrit părea într-adevăr micuţă, când, sprijinită pe balustradă latră, se uita în jos. Cum locul ăsta îi plăcea mai cu seamă seara, curînd începu să fie urmărită din priviri;

---

2 Dickens descrie aici aspecte din nordul Italiei sub ocupaţia militară austriacă, după 1815.

aşa că mulţi ochi se înălţau din gondolele în trecere, iar numeroşi oameni spuneau: „Iat-o pe englezoaica micuţă care e mereu singură".

Dar pentru micuţa englezoaică asemenea trecători nu erau reali; toţi rămâneau pentru ea nişte necunoscuţi. Ea contempla asfinţitul soarelui cu dârele prelungi purpurii şi violacee, cu limbile de foc ajungând până în crugul cerului, vâlvătaia aceasta care învăluia clădirile şi le lumina contururile, dând impresia că pereţii lor puternici ar fi fost străvezii şi că străluceau dinăuntru. Privea cum se sting aceste splendori şi apoi, după ce se uită Ia gondolele negre dedesubt, care-i luau pe invitaţi la conr cert şi la bal, ea înălţă ochii către stelele scânteietoare. Oare nu mai scăpăraseră şi în alte vremuri, când dăduse şi ea o petrecere? Ah, când se gândea la poarta aceea de altădată!

Se gândea la poarta de altădată şi se revedea aşezată acolo, în toiul nopţii, cu capul lui Maggy în poală; revedea şi alte locuri, şi alte scene legate de acele vremuri deosebite. Atunci, se apleca peste balcon şi privea apa, ca şi cum într-însa zăcea cufundat totul. Pe urmă o urmărea dusă pe gânduri cum curge, de parcă în plăsmuirea visului avea să se reverse, să sece şi să-i dea la iveală din nou închisoarea, şi pe ea însăşi, şi pe vechii deţinuţi, şi pe vechii vizitatori: singurele realităţi statornice, **care** nu se schimbau niciodată.

Capitolul IV

O SCRISOARE DE LA MICA DORRIT

DRAGĂ DOMNULE CLENNAM,

Iţi scriu din camera mea de la Veneţia, cu credinţa că te vei bucura primind veşti de la mine. Dar ştiu că nu poţi fi la fel de bucuros primind veşti de la mine precât sunt eu scriindu-ţi; căci totul în jurul dumitale a rămas aşa cum ai fost obişnuit să fie, nu-ţi lipseşte nimic

— în afară poate de mine, dar asta pentru foarte puţină vreme, când şi când — în timp ce toiul în viaţa mea este atât de straniu, şi îmi lipsesc atât de multe.

Fiind în Elveţia — parcă au trecut ani de atunci, deşi nu s-au scurs decât doar câteva săptămâni — m-am întâlnit cu tânăra doamnă Gowan, care, ca şi noi, făcea o

Excursie în munţi. Mi-a spus că o duce foarte bine şi că e foarte fericită. M-a rugat să-ţi transmit că îţi mulţumeşte din suflet şi că nu te va uita niciodată. Mi-a arătat multă încredere şi am început să ţin la ea de cum am văzut-o. Dar asta nu înseamnă mare lucru; cine nu iubeşte o asemenea făptură frumoasă şi fermecătoare! Nu mă mir că toată lumea ţine la ea. Nu, pe drept cuvânt.

Nu te neliniştesc, sper, dacă-ţi voi spune în legătură cu doamna Gowan, căci îmi aduc aminte că mi-ai povestit că ţii la dânsa ca la o adevărată prietenă, că aş fi dorit să se mărite cu cineva mai pe măsura ei. Domnul Gowan pare să ţină la ea, şi fireşte ea ţine foarte mult la el, dar cred că nu-i de-ajuns de serios — nu numai în sensul sentimentelor lui, în general. Oricum, dacă eram eu doamna Gowan (ce schimbare, cât ar fi trebuit să mă transform ca să ajung ca dânsa!), m-aş simţi destul de singură şi de părăsită, din pricina lipsei unui om ho- tărît şi statornic în intenţii. Mi s-a părut chiar că ea simte această lipsă aproape fără să-şi dea seama. Dar nu te lăsa chinuit de asta, pentru că „o duce foarte bine şi e foarte fericită((. Şi ce frumoasă poate fi!

Sper s-o întâlnesc în curînd, căci de câteva zile aştept să ne revedem aici. Datorită dumitale îi voi fi totdeauna

O bună prietenă, atât cât pot eu. Dragă domnule Clennam, dumneata consideri puţin lucru, cred, că mi-ai fost prieten când. N-aveam pe nimeni altcineva (nici astăzi n-am pe nimeni, nu mi-am făcut prieteni noi), dar mă gândesc mult la acest lucru şi nu voi putea uita niciodată.

Aş vrea să ştiu — deşi ar fi mai bine ca nimeni să nu-mi scrie — dacă domnul şi doamna Plornish se descurcă în afacerile înlesnite de iubitul meu tată şi dacă domnul Nandy locuieşte iarăşi fericit alături de ei şi de cei doi nepoţi şi le mai cânta toate melodiile acelea. Abia îmi pot stăpâni lacrimile când mă gândesc la biata mea Maggy şi la golul pe care trebuie să-lji simţit la început, fără măicuţa ei, oricât de frumos s-ar purta oamenii cu ea. Vrei

să-i spui, absolut în taină şi transmiţându-i salutări din partea mea, că nu poate regreta despărţirea noastră mai mult decât o regret eu? Vrei să le spui tuturor că mi-e gândul zilnic la ei şi că le voi rămâne credincioasă din inimă, oriunde m-aş afla? Oh, dac-ai putea şti cât de credincioasă sunt faţă de ei, aproape că mi-ai plânge de milă, fiind atât de departe şi ducând o viaţă atât de fastuoasă!

Te vei bucura, sunt sigură, dacă îţi scriu că scumpul meu tată o duce foarte bine cu sănătatea, că toate aceste schimbări i-au făcut cât se poate de bine, şi că e în- tr-adevăr alt om, nu mai este cel de pe vremea când obişnuiai să-l vizitezi. Cred că şi unchiul meu se simte mai bine, deşi nici în trecut nu s-a plâns niciodată de nimic, aşa cum nici în prezent nu manifestă vreo bucurie. Fanny este foarte sprintenă, vioaie şi spirituală. Pentru ea e ceva firesc să se poarte ca o doamnă; s-a adaptat noii noastre situaţii cu o uimitoare uşurinţă.

Asta-mi aduce aminte că n-am fost în stare să fac la fel şi uneori mă cuprinde aproape deznădejdea că nu voi fi în stare niciodată. Îmi dau seama că nu pot învăţa. Doamna General e tot timpul cu noi; vorbim în franceză şi italiană şi se chinuie să ne formeze în multe direcţii. Când spun vorbim în franceză şi italiană, înţeleg ceilalţi. Cât despre mine, sunt atât de înceată încât abia dacă o scot la capăt. De cum mă apuc să-mi fac planuri, să chibzuiesc, să mă strădui, toate planurile, chibzuiala, străduinia pornesc pe vechiul făgaş şi încep grijile în legătură cu cheltuielile zilei, cu tatăl meu drag, cu munca mea$_y$ şi atunci îmi aduc aminte, tresărind, că am scăpat de asemenea griji, iar asta e ceva atât de nou şi de neobişnuit încât iarăşi o iau razna gândurile. - Altcuiva în afară de dumneata n-aş fi avut curajul să pomenesc despre toate astea.

La fel şi cu toate ţările acestea noi şi priveliştile minunate. Sunt extrem de frumoase şi mă uimesc, dar nu mi-am recăpătat îndeajuns echilibrul — nu m-am împăcat îndeajuns cu mine, dacă poţi înţelege ce vreau să spun — ca să mă bucur din plin, cât aş dori. Tot ce ştiam înainte se amestecă în chip atât de curios cu ceea ce cred acum. De pildă, când eram în munţi, deseori mi se părea (până şi dumitale, dragă domnule Clennam, nu-mi vine să-ţi povestesc asemenea nerozii) că Marshalsea se ascunde dinapoia acelui masiv uriaş, sau că odaia doamnei Clennam, unde de atâtea ori am lucrat şi unde te-am văzut pentru prima dată pe dumneata, trebuie să se afle dincolo de nămeţii aceia. Îţi mai aduci aminte de seara când am venit cu Maggy la locuinţa dumitale din Covent Garden? Încăperea aceea de câte ori nu mi s-a părut, când priveam pe geamul portierei, după căderea întunericului, că o văd înaintea ochilor, călătorind alături de trăsura noastră, cale de leghe în şir! În noaptea aceea am găsit închisoarea ferecată şi n-am mai putut intra; am rămas pe dinafara porţilor de fier şi ne-am plimbat prin preajmă până dimineaţă. Deseori mi se întâmpla să privesc în sus spre stele, chiar şi din balconul acestei odăi, şi iarăşi mi se pare că mă aflu pe stradă cu Maggy, încuiată pe dinafară. La fel se petrece şi cu alţi oameni pe care i-am lăsat în Anglia.

Când umblu aici cu gondola mă surprind cum mă uit la alte gondole, în speranţa că i-aş putea vedea. Ce bucurie copleşitoare ar fi să-i întâlnesc, dar nu cred că în primul moment m-ar surprinde prea mult. În clipele mele de visare îmi închipui că i-aş putea găsi oriunde şi aproape că m-aştept să le revăd chipurile dragi pe poduri sau pe cheiuri.

Mai am o dificultate care ţi se va părea foarte ciudată. Pare foarte ciudată oricui, în afară de mine, şi chiar şi mie mi se pare ciudată: deseori resimt mila aceea chinui- ioare de altădată pentru ■— inutil să-i mai spun numele — pentru el. Oricât de schimbat ar fi şi oricât de nespus de fericită şi de recunoscătoare aş fi eu constatând acest lucru, vechiul simţământ dureros de compasiune mă cuprinde uneori cu atâta tărie, încât îmi vine să-mi petrec braţele pe după gîlul lui, să-i spun cât de mult îl iubesc şi să plâng puţin la pieptul lui. Mi-ar părea bine după asta, aş fi mândră şi fericită, dar ştiu că nu trebuie să fac aşa ceva; că lui nu i-ar place, că Fanny s-ar supăra, că doamna General ar fi uimită; aşa că mă liniştesc. Dar resemnîndu-mă, eu lupt împotriva sentimentului că mă îndepărtez de el şi că, deşi înconjurat de slugi şi însoţitori, e părăsit şi are nevoie de mine.

Dragă domnule Clennam, ţi-am scris o sumedenie despre mine, dar mai am de adăugat ceva, altfel ceea ce aş dori mai mult decât orice să-ţi spun în această biată scrisoare ar rămâne neîmpărtăşit. Printre toate gândurile acestea neroade ale melţ, pe care am avut îndrăzneala să ţi le mărturisesc, deoarece ştiu că mă vei înţelege, dacă există cineva care să le poată înţelege, iar dacă nu, vei fi mai îngăduitor cu mine ca oricine altul — printre toate aceste gânduri, se află unul care nu-mi iese din minte, deloc, niciodată, şi anume acela că dumneata, sper, câteodată, în clipele de răgaz, te gândeşti la mine. Trebuie să-ţi spun că de când am plecat simt mereu o nelinişte pe care abia aştept s-o înlătur. Mi-a fost teamă că mă vei privi într-o lumină nouă, sau într-un mod cu totul diferit. Să nu faci asta — aş fi mai nefericită decât îţi poţi închipui. M-ar mâhni gândul că mă vezi într-alt chip, într-un chip care m-ar înfăţişa altfel decât eram pe vremea când ai fost atât de bun cu mine.

Ceea ce aş dori să te rog, să te implor este că niciodată să nu te gândeşti la mine ca la fiica unui om bogat; niciodată să nu te gândeşti la mine ca la cineva care se îmbracă mai frumos, ori trăieşte mai bine decât pe vremea când m-ai văzut pentru prima dată. Să-ţi aminteşti de mine doar ca de fetiţa sărăcăcios îmbrăcată, pe care ai ocrotit-o cu atâta căldură, pe care în rochia ponosită ai apărat-o de ploaie şi ale cărei picioare ude le-ai uscat la focul din căminul dumitale. Gândeşte-te la mine (dacă se va întâmpla cândva), la afecţiunea mea credincioasă şi la recunoştinţa mea devotată, care niciodată nu se vor schimba — la sărmana dumitale. Copilă.
MICA DORRIT

P.S. Nu uita mai cu seamă că nu trebuie să-ţi faci griji în privinţa doamnei Gowan. Propriile ei cuvinte au fost: „O duc foarte bine şi sunt foarte fericită'[1]. Şi ce frumoasă era!

Capitolul V

UNDEVA, CEVA NU MERGE BINE

FAMILIA se afla la Veneţia de o lună sau două, când domnul Dorrit, care se învârtea numai printre conţi şi marchizi de nu prea mai avea vreme nici să răsufle, îşi rezervă o oră într-o anumită zi ca să stea puţin de vorbă cu doamna General.

Când sosi momentul fixat în minte, trimise valetul, pe domnul Tinkler, în odaia doamnei General (care ocupa cam o treime din suprafaţa închisorii Marshalsea), să prezinte acestei doamne complimente din partea stăpânului său şi să-i solicite favoarea unei întrevederi. Fiind dimineaţă, tocmai timpul când diferiţi membri ai familiei serveau cafeaua în odăile lor respective, o oră-două înainte de a se aduna pentru micul dejun într-un salon vast, când va somptuos, acum ofilit, praclă aburilor din lagună şi unei melancolii statornice, doamna General putu sta de vorbă cu valetul. Acesta o găsi instalată pe un covoraş pătrat, de dimensiuni atât de reduse în comparaţie cu lespezile de piatră şi marmură ale pardoselii, încât s-ar fi zis că-1 aşternuse acolo pentru a încerca o pereche de pantofi de gata, sau că intrase în posesia unei bucăţi din covorul fermecat, cumpărat la preţul de patruzeci pungi de aur de către unul din cei trei prinţi din *O mie şi una de nopţi,* şi că fusese purtată pe sus, după dorinţa ei, până în salonul unui palat cu care nu avea nici o legătură.

Doamna General răspunse emisarului, punând jos ceaşca goală de cafea, că era gata să pornească numaidecât spre camera domnului Dorrit ca să-l scutească de osteneala de a veni dumnealui la ea, aşa cum propusese domnia-sa, din curtoazie. Emisarul deschise uşa şi o escortă pe doamna General în audienţă. Era un drum lung de făcut până acolo, pe coridoare şi scări misterioase, din odaia doamnei General (umbrită de o străduţă lăturalnică in- gustă, cu un podeţ [1]scund, trist, şi de clădirile ca o temniţă, de peste drum, cu ziduri mânjite de mii de pete şi dâre, de parcă toate fisurile din pereţii dărăpănaţi vărsau de veacuri lacrimi de putreziciune în Adriatică) până în cea a domnului Dorrit, având un front de ferestre ca la casele englezeşti, o privelişte cu turle frumoase de biserică înălţându-se drept din apa care le reflectă către cerul albastru, şi

murmurul molcom al Marelui Canal scăldând porţile de la intrare unde gondolele sale şi gondolierii — în legănat aromitor, într-o mică pădure de piloţi — aşteptau un semn de-al stăpânului.

Domnul Dorrit, îmbrăcat în haină de casă şl tichie splendide — crisalidă adormită care atâta vreme şi-a aşteptat în închisoare ceasul să se metamorfozeze într-un fluture rar se ridică s-o întâmpine pe doamna General.

— Un jilţ pentru doamna General. Un jilţ comod, domnule; ce faci, ce-ţi închipui, ce-nseamnă asta? Şi acum, lasă-ne singuri!... Doamnă General, spuse domnul Dorrit, mi-am îngăduit...

— Aa, bineînţeles, interveni doamna General. Sunt cu totul la dispoziţia dumneavoastră. Tocmai terminasem cafeaua.

— Mi-am îngăduit, repetă domnul Dorrit, cu acel suprem sânge rece al omului mai presus de orice cusur, să vă cer favoarea unei scurte întrevederi particulare cu dumneavoastră, pentru că sunt puţin neliniştit în legătură cu... hm... fiica mea mai mică. Aţi remarcat fireşte, doamnă, o mare deosebire de temperament între cele două fiice ale mele?

— Da, există o mare deosebire, răspunse doamna General, încrucişându-şi mâinile înmănuşate — nu umbla niciodată fără mănuşi şi niciodată nu făceau cute, totdeauna erau potrivite.

— Aş piitea să vă rog să-mi împărtăşiţi părerea dumneavoastră în acest sens? Întrebă domnul Dorrit, cu un

. [1]Nu poate fi o referire la Podul Suspinelor din Veneţia, deoarece domnul Dorrit locuia pe Marele Canal; totuşi, intenţia lui Dickens de a identifica locuinţa domnului Dorrit cu închisoarea din Veneţia este evidentă.

Respect care nu era incompatibil cu seninătatea maiestuoasă.

— Fanny, replică doamna General, are forţă de caracter şi încredere în sine. Amy, nici una, nici alta.

„Nici una, nici alta? Oh, doamnă General! Întrebaţi' pietrele şi gratiile închisorii Marshalsea. Oh, doamnă General, întrebaţi modista care a învăţat-o să lucreze şi pe maestrul de dans care a învăţat-o pe sora ei să danseze. Oh, doamnă General, doamnă General, între- baţi-mă pe mine, tatăl ei, cât îi datorez, şi ascultaţi mărturia mea asupra vieţii acestei micuţe făpturi desconsi-, derate, încă din copilărie![u]

Dar asemenea rugăminte stăruitoare nu intra în modul de a judeca al domnului Dorrit. Se uită la doamna General, care, în felul ei obişnuit, trona rigidă pe capră trăsurii convenienţelor şi rosti, dus pe gânduri):

— Este adevărat, doamnă.

N-aş vrea să se-nţeleagă, continuă doamna General, luaţi aminte, că n-ar mai fi nimic de îmbunătăţit la Fanny. Ea are însă stofă... de fapt, poate prea mult chiar.

— Vreţi să aveţi bunătatea, doamnă, zise domnul Dorrit,

^ de a fi... hm... mai explicită? Nu prea pricep cum de fiică

Mea mai mare... hm... ar avea prea multă stofă. Despre ce stofă e vorba?

— Fanny, reluă doamna General, îşi face deocamdată prea multe păreri. Educaţia desăvârşită nu constă în a-ţi face păreri şi nici a le demonstra.

Că nu cumva doamna General să creadă că el nu ştia ce înseamnă educaţia desăvârşită, domnul Dorrit se grăbi să răspundă:

— Fără îndoială, doamnă, aveţi dreptate.

Doamna General replică pe tonul său rece şi iilex- presiv:

— Cred şi eu.

— Dar sunteţi la curent, dragă doamnă, spuse domnul Dorrit, că fiicele mele au avut nenorocul să-şi piardă, încă de foarte mici, regretata lor mamă, şi apoi, din

^pricină că n-am intrat în posesia averii decât în ultima vreme, au trăit retrase, alături de tatăl lor, care, deşi

Relativ sărac, totdeauna şi-a păstrat mândria... hm... de gentleman!

— N-am pierdut din vedere această împrejurare, zise doamna General.

— Doamnă, adăugă domnul Dorrit, de fiică-mea Fanny, aşa cum este ea acum îndrumată şi cu un asemenea exemplu în faţă (doamna General

închise ochii)... nu mă doare capul. Dar fiică-mea mai mică, doamnă General, mă cam îngrijorează şi mă mâhneşte. Totdeauna a fost preferata mea, trebuie să vă informez.

— Nu putem explica, spuse doamna General, preferinţele de acest soi.

— Aa, nu, aşa este, încuviinţă domnul Dorrit. Nu. Or, faptul că Amy nu este, doamnă, de-a noastră, ca să zic aşa, mă îngrijorează. Nu ţine să iasă cu noi, se simte înstrăinată în societatea.pe care o frecventăm noi aici; gusturile noastre nu sunt şi ale ei, evident. Asta înseamnă, continuă domnul Dorrit, rezumând cu gravitatea unui jude, cu alte cuvinte, că ceva nu-i în ordine cu... hm... Amy.

— Nu s-ar putea presupune, rosti doamna General, aplicând o idee de spoială, că aceasta ţine în parte de noutatea situaţiei?

— îmi cer scuze, doamnă, replică domnul Dorrit, pe un ton destul de pripit. Fiica unui gentleman... hm... deşi la un moment dat era departe de îndestulare... comparativ... şi deşi crescută... hm... în izolare, n-ar trebui neapărat să considere chiar atât de nouă această situaţie.

— E adevărat, zise doamna General, e adevărat.

— De aceea, doamnă, spuse domnul Dorrit, mi-am îngăduit (repetă, punând accentul pe aceste cuvinte, ca şi cum ar fi dat de înţeles, cu fermitate curtenitoare, că nu trebuia să-l mai contrazică), mi-am îngăduit să vă solicit această întrevedere ca să discutăm despre asta şi să vă cer un sfat.

— Domnule Dorrit, rosti doamna General, am stat de vorbă cu Amy în mai multe rânduri, de când suntem aici, despre modul de comportament. Mi-a mărturisit că Veneţia a vrăjit-o. I-am spus că e mai bine să nu se lase vrăjită, amintindu-i că celebrul domn Eustace[3], turistul clasic, «care nu prea a făcut caz de Veneţia, susţinea că Rialto este mult mai prejos în comparaţie cu Podurile Westminster şi Blackfriars. Nu-i nevoie să adaug, după cele rostite de dumneavoastră, că până acum argumentele mele nu i-au stârnit nici o impresie. Îmi faceţi onoarea de a-mi cere un sfat. Totdeauna mi s-a părut

— vă rog să mă scuzaţi dacă presupunerea mea are să vi se pară neîntemeiată —^ că dumneavoastră, domnule Dorrit, aţi exercitat de obicei o influenţă asupra felului celorlalţi de a gândi.

—Hm... doamnă!. Exclamă domnul Dorrit. Am fost în fruntea unei... hm... unei comunităţi considerabile. Aveţi dreptate să presupuneţi că sunt obişnuit să ocup o... poziţie influentă.

—Mă bucur, sublinie doamna General, că întăriţi spusele mele. De aceea recomand cu mai multă încredere ca domnul Dorrit să stea primul de vorbă cu Amy, căreia să-i comunice observaţiile şi dorinţele sale. Fiind, pe de altă parte, preferata lui şi, desigur, foarte legată de dânsul, va fi şi mai dispusă să cedeze înrâuririi sale.

—Am prevăzut propunerea dumneavoastră, doamnă, spuse domnul Dorrit, dar... hm... nu eram sigur că n-am să încalc...

—Terenul meu, domnule Dorrit? Întrebă doamna General, cu graţie. Nici vorbă.

—Atunci cu permisiunea dumneavoastră, doamnă, re- uă domnul Dorrit, sunând clopoţelul ca să-şi vestească/aletul, voi trimite numaidecât după Amy.

—Domnul Dorrit ar vrea să rărnîn şi eu?

—Poate, dacă n-aveţi nimic împotrivă, în măsura în îare nu vă reţin de la alte treburi, să rămâneţi un minut iau două...

—Bineînţeles.

Astfel, Tinkler valetul a fost instruit să o găsească >e camerista domnişoarei Amy şi să-i ceară acestei sluj- Lice de a o înştiinţa pe stăpâna Sa că domnul Dorrit [oreşte s-o vadă în camera dumnealui. Dând acest ordin

Lui Tinkler, domnul Dorrit îl fixă şi stărui, privindu-1 cu pizmă, până când ieşi pe uşă, de parcă l-ar fi bănuit că avea ceva în minte care putea să

---

3 John Chatwoode *Eustace*, autorul cărţii *A classical tour xrough Italy in 1802,* apărută în 4 volume (1817).

prejudicieze demnitatea familiei; cine ştie dacă înainte de a-şi lua slujba în primire nu-i ajunsese cumva ia ureche vreo glumă de pe la deţinuţi, şi pe care, în batjocură, tocmai căuta să şi-o reamintească. Dacă Tinkler se întâmpla să schiţeze un zâmbet, cât se poate de simplu şi de nevinovat, domnul Dorrit nu s-ar fi lăsat convins pentru nimic în lume, până în ceasul din urmă, că lucrurile nu stau astfel. Cum însă întâmplarea făcea, din fericire pentru el, ca Tinkler să aibă o expresie serioasă şi netulburată, scăpă de primejdia secretă care-1 ameninţa. Când, la întoarcere, iarăşi urmărit de ochii domnului Dorrit, anunţă pe asemenea ton sosirea domnişoarei Amy, de parcă fata venise la înmormântare, lăsă stăpânului său vaga impresie a unui tânăr foarte bine educat, pe care o mamă rămasă văduvă îl crescuse în spiritul catehismului.

— Amy, începu domnul Dorrit, tocmai acum vorbeam despre tine cu doamna General. Amândoi am fost de aceeaşi părere, că nu prea te simţi Ia largul tău aici. Hm... cum se face?

Pauză.

— Tată, cred că am nevoie de oarecare timp...

— E preferabil să te adresezi cu „papa “, interveni doamna General.., Tată “sună cam vulgar, draga mea. Dealtminteri, cuvântul „papa “dă o formă mai frumoasă buzelor. Papa, poame, păsări, prune şi prisme — toate acestea sunt cuvinte excelente pentru buze; mai ales prune şi prisme. Vei vedea cât de necesar este în adoptarea unei atitudini în "societate — intrând într-un salon, de pildă — dacă spui încet: papa, poame, păsări, prune şi prisme, prune şi prisme.

— Te rog, copila mea, spuse domnul Dorrit, fii atentă la... hm... la preceptele doamnei General.

Biata Mica Dorrit, cu nişte priviri oropsite, îndreptate către eminenta spoitoare, făgădui să încerce.

— După cum spui, Amy, reluă domnul Dorrit, socoteşti că ai nevoie de timp. Timp pentru ce?

Altă pauză.

— Să mă acomodez cu noua mea viaţă, atât am vrut să spun, explică Mica Dorrit, cu ochii plini de afecţitine aţintiţi asupra tatălui ei, căruia aproape îi adresă, ca să se supună dorinţei doamnei General şi să-i facă plăcere lui, cuvântul „păsări “, dacă nu şi „prune şi prisme[cc].

Domnul Dorrit se încruntă; nu se arăta deloc mulţumit.

— Amy, rosti el, mi se pare că ai avut timp berechet pentru aşa ceva. Fanny a ştiut să învingă toate aceste mici dificultăţi, şi atunci... hm... de ce n-ai face şi tu la fel?

— Curînd sper să meargă mai bine, zise Mica Dorrit.

— Sper şi eu, replică tatăl ei. Eu unul... hm... sper din toată inima, Amy. Te-am chemat ca să-ţi spun... hm... să-ţi spun răspicat, în prezenţa doamnei General, cărcia cu toţii îi suntem îndatoraţi că a avut bunăvoinţa să!

Stea cu noi... hm... astăzi, precum şi în alte ocazii (doamna General închise ochii), că nu sunt... hm... mulţumit de tine. Răspunzi în chip nerecunoscător faţă de strădania doamnei General. Tu... hm... mă nedumereşti grozav. Totdeauna ai fost, după cum îi spuneam şi doamnei General, copilul meu preferat; am făcut din tine totdeauna... hm... un prieten şi un camarad; în schimb te rog... hm... te rog *stăruitor* să te adaptezi mai deplin... hm... împrejurărilor ■ şi să-ţi faci datoria care decurge din... din rangul tău.

Domnul Dorrit vorbea şi mai poticnit ca de obicei, tulburat cum era din pricina subiectului şi preocupat să fie deosebit de energic.

— Te rog stăruitor, repetă el, să acorzi importanţă acestui lucru, să-ţi dai multă osteneaţă de a te purta deopotrivă frumos şi conform rangului ocupat de... hm... domnişoara Amy Dorrit, şi care să ne satisfacă pe mine şi pe doamna General.

Aceasta din urmă închise iar ochii, deoarece din nou se pomenise despre ea; apoi, deschizând încet ochii şi ridicându-se, adăugă următoarele cuvinte:

— Dacă domnişoara Amy Dorrit îmi va da toată atenţia şi va accepta umilul meu sprijin în formarea unei purtări convenabile, domnul Dorrit nu

va mai avea de ce/se teme. Îmi permiteţi să profit de acest prilej spre a aduce îh discuţie un exemplu adecvat, şi anume că e aproape indecent să te uiţi la derbedei cu atenţia acordată de
Căire o ioane ouna prietenă de-a mea Y JNici nu trebuie să-i vezi. Niciodată nu se cade să te uiţi la lucruri dezagreabile. În afară de faptul că un asemenea obicei se împotriveşte echilibrului graţios exterior care denotă bună creştere, nici nu se prea împacă, pare-se, cu însuşirile
Unui spirit ales. Un spirit cu adevărat ales totdeauna va
Avea aerul că ignorează tot ceea ce nu este perfect potrivit, paşnic şi plăcut.

După ce proferă aceste precepte înălţătoare, doamna General făcu o reverenţă până la pământ şi se retrase,
Mişcând buzele într-un fel care amintea de prune şi
Prişme.

În tot acest timp, Mica Dorrit, fie că vorbea sau tăcea, îşi păstrase seriozitatea calmă şi privirea afectuoasă. O clipă doar se întunecase până atunci. Când însă rămase singură cu taică-său, mîrnile ei uşor împreunate începură să freamăte, iar trăsăturile feţei exprimau o emoţie înăbuşită.

Nu la ea însăşi se gândea. Se simţea oarecum rănită, dar nu era preocupată de ea. Gândurile, ca totdeauna, spre tatăl ei se îndreptau. O teamă nedesluşită care încolţise de când familia ajunsese bogată, ideea că şi de acum încolo, chiar, nu-i va mai fi dat să-l vadă niciodată pe taică-său aşa cum fusese înainte de închisoare începuse, treptat, să capete contur în mintea ei. Simţea, din ceea ce tocmai îi spusese, ca şi din întreaga-i atitudine faţă de ea, ridicându-se binecunoscuta umbră a zidului închisorii Marshalsea. Aceasta luase o formă nouă, dar era tot umbra tristă de odinioară. Începuse să accepte lăuntric, deşi cu o dureroasă cerbicie, că n-avea îndeajuns tăria de a înlătura temerile cum că nu există perioadă în viaţa omului în stare să şteargă sfertul de veac îndurat dincolo de gratiile unei temniţe. De aceea, nu-i lua nimic în nume de rău tatălui ei, nimic nu-i reproşa, iar în inima ei credincioasă nu nutrea nici un alt sim- ţământ decât o mare compasiune şi o duioşie neţărmurită.

Iată de ce, stând aşezat dinainte-i pe divanul lui, scăldat în lumina vie a soarelui într-o superbă zi italiană, înconjurat de minunatul oraş dinafară şi de splendorile străvechiului palat dinăuntru, ea îl revedea în semiobscuritatea odăii lui din Marshalsea, atât de îndelung familiară, şi ar fi vrut să-şi reia locul lângă el, să-l menajeze, să-şi redobândească toată încrederea în el şi să-i fie iarăşi de folos. Dacă ghicea ce era în mintea ei, gândurile lui n-ar fi fost aceleaşi cu ale ei. După ce se mai foi puţin stingher pe locul unde se afla, el se ridică şi începu să umble de colo-colo, cu un aer foarte nemulţumit.

— Mai ai ceva să-mi spui, tată dragă?

— Nu, nu. Nimic altceva.

— îmi pare rău că ţi-am pricinuit neplăceri, tată. Cred că n-o să fii supărat pe mine. Voi căuta, mai mult ca oricând, să mă adaptez după cum doreşti dumneata faţă de tot ce mă-ncoiyoară... deşi mereu am încercat, fără să izbutesc, ştiu...

— Amy, replică el, întorcându-se brusc spre ea. Tu... hm... mă superi tot timpul.

— Te supăr, tată! Eu?

— Există... hm... un subiect, rosti domnul Dorrit, ui- tîndu-se tot timpul în tavan şi nu la chipul atent, mâhnit, dar fără să se plângă, un subiect penibil, o serie întreagă de întâmplări de care... hm... nici nu vreau să-mi mai iduc aminte. Sora ta a înţeles despre ce-i vorba şi ţi-a fi făcut observaţii în prezenţa mea; şi fratele tău a înţeles; oricine... hm... înzestrat cu sensibilitate şi delicateţe a înţeles, în afară de tine... hm... îmi pare rău îă trebuie să spun, în afară de tine. Tu, Amy... hm... numai } *i* numai tu... faci mereu să se reia în discuţie acest >ubiect, deşi nu prin vorbe.

Ea îi puse mâna pe braţ. Nimic altceva. Îl atinse ncetişor. Poate că mâna aceasta care tremura spunea lesluşit: „Gândeşte-te la mine, gândeşte-te la tot ce am acut, gândeşte-te la to^te grijile mele! “Dar Amy nu coase un cuvânt.

În această atingere uşoară era un reproş adresat lui, >e care ea nu-1 prevăzuse, altfel şi-ar fi retras mina. 31 începu să se justifice pe un ton mânios, violent, potic- lindu-se, care înlătură reproşul.

— Am stat acolo toţi aceşti ani! Am fost... hm.. „ideobşte recunoscut drept şeful acelui loc. Eu sunt cauza...; m... datorită mie, Amy, ai fost tu respectată acolo. Eu... m... datorită mie, familia mea a câştigat o poziţie acolo. Ierit ceva în schimb. Cer ceva în schimb, şi anume, să

Ştergi cu buretele trecutul şi să începi totul de la capăt. Cer prea mult? Te întreb, cer *prea* mult?

Nu se uită la ea niqi măcar o dată, tot măsurând încăperea în lung şi în lat, dar gesticula şi predica în gol.

— Am suferit! Ştiu mai bine ca oricine probabil cât de mult am suferit... hm... aşa cum spun, ştiu mai bine ca oricine! Dacă *eu* pot şterge totul cu buretele, dacă *eu* sunt în stare să uit tot ce am îndurat şi mai pot scoate capul în lume... ca un... hm... gentleman fără nici un cusur, fără nici o pată... atunci, iarăşi spun, cer prea mult... repet, cer prea mult... dacă aştept de la propriii mei copii... hm... să procedeze la fel şi să şteargă cu buretele de pe faţa pământului experienţa aceea blestemată?

În ciuda faptului că era înfierbântat, el făcuse toate aceste exclamaţii pe un ton reţinut, cu grijă, că nu cumva să-i audă valetul.

— Ceilalţi dau ascultare dorinţei mele. Sora ta. Fratele tău. Tocmai tu, fiica mea preferată, pe care te-am făcut prietenă şi tovarăşă a vieţii mele încă de când nu erai pur şi simplu... hm... decât un prunc, tocmai tu să nu-i dai ascultare! Doar tu ai spus că nu poţi face asta. Ţi-am oferit un ajutor preţios în acest scop. Pentru a izbuti, ţi-am pus la îndemâna o doamnă cu o educaţie deosebit de aleasă... hm... doamna General. Atunci mai e de mirare că nu sunt mulţumit? Mai este nevoie să-mi justific nemulţumirea? Nu!

Continuă totuşi să se justifice, fără ca tulburarea să fi părut că-i scade.

— Am avut grijă să cer avizul acestei doamne, înainte de a-mi fi exprimat cât de cât nemulţumirea. Am făcut acest apel respectând în mod necesar anumite limite, altfel... hm... i-aş fi dat de înţeles doamnei în chestiune că vreau să şterg totul cu buretele. Înseamnă asta oare egoism din partea mea? Mă plâng eu cumva în ce mă priveşte? Nu, nu. Importantă este... hm... situaţia ta, Amy.

Această observaţie finală, din felul cum o exprimase, părea limpede că-i venise chiar atunci în minte.

— Ţi-am spus că am fost supărat. Mai sunt şi acum. Şi sunt... hm... hotărât să fiu supărat, oricâtă împotrivire aş întâmpina. Sunt supărat, deoarece fiică-mea, acum când... hm... i-a ieşit norocul în cale, face nazuri, se retrage şi se consideră astfel mai prejos decât destinul ei. Sunt supărat că tocmai ea... hm... reînvie sistematic ceea ce noi ceilalţi vrem să ştergem cu buretele; gata parcă... hm... — Am mai spus, pur şi simplu nerăbdătoare aproape — să anunţe lumea bogată şi distinsă că s-a născut şi a crescut în... hm... într-un loc pe care eu însumi refuz să-l numesc. Dar nu există nimic ilogic... hm... absolut nimic, pentru că mă simt supărat şi că mă plâng mai ales spre binele tău, Amy. Ei da, repet, spre binele tău mă plâng. Spre binele tău aş dori să dobândeşti, sub îndrumarea doamnei General... hm... lustrul necesar. Spre binele tău aş dori să te văd... hm... un suflet cu adevărat distins, care să ignoreze (după cuvintele remarcabile ale doamnei General) tot ce nu este „perfect potrivit, paşnic şi plăcut “.

Rostise ultimele propoziţii poticnindu-se, ca un ceas deşteptător prost reglat. Fiică-sa ţinea mai departe mâna pe braţul lui. El se cufundă în tăcere şi după ce, scurt timp, se uită din nou în tavan, îşi îndreptă privirile asupra ei. Ea avea capul aplecat, încât nu-i putea vedea chipul, dar apăsarea uşoară de pe braţul lui exprima o afecţiune liniştită, iar obrazul ei deprimat nu trăda nici un reproş — nimic altceva decât iubire. Începu apoi să se jeluiască, aşa cum făcuse noaptea aceea în închisoare, când fata rămăsese la căpătâiul lui până dimineaţă;? J plângea că nu era decât o biată ruină, o sărmană epavă în mijlocul averii sale, şi o cuprinse cu braţele.

— Sst, sst, dragul meu! Sărută-mă!

Doar atât spuse. El îşi şterse repede lacrimile, mult mai repede decât rândul trecut şi câteva clipe mai târziu se adresă valetului, foarte de sus, să se reabiliteze în propriii săi ochi pentru că plânsese.

Cu o mică excepţie remarcabilă, despre care se va pomeni la momentul cuvenit, aceasta a fost singura dată, de-a lungul vieţii lui în libertate şi

bogăţie, când a stat de vorbă cu fiică-sa Amy asupra vremurilor de odinioară.

Dar iată că sosi şi ora gustării de dimineaţă; apăru ţi domnişoara Fanny totodată, din camera ei, precum şi domnul Edward dintr-a lui. Amândouă aceste tinere persoane distinse erau puţin prost dispuse din pricina orelor târzii la care se odihneau. Cât despre domnişoara Fanny, ea ajunsese victima unei mânii neistovite a ceea ce numea „a merge în societate^, unde s-ar fi precipitat cu capul înainte de câte cincizeci de ori de la asfinţit până în zori, dacă tot de atâtea ori i se ivea prilejul. Domnul Edward, care la rândul său avea sumedenie de cu oştinţe, era în general ocupat cea mai mare parte a n -pţii cu partide de zaruri sau ceva asemănător. Pentru că acest gentleman, când s-a petrecut schimbarea în destinul său, se şi bucura de marele avantaj de a fi fost pregătit? Ă se învârtă în cercurile cele mai sus-puse, unde nu prea avea ce să înveţe: atât de îndatorat era el întâmplării fericite, prin care făcuse cunoştinţă cu negoţul de cai şi jocul de biliard.

Domnul Frederick Dorrit îşi făcu şi el apariţia la gustarea de dimineaţă. Cum bătrânul domn stătea la catul cel mai de sus al palatului, unde putea exersa tirul cu pistoltll fără a fi prea în primejdie de a-1 descoperi ceilalţi locatari, nepoata lui mai mică avusese curajul să vină cu ideea de a i se restitui clarinetul, confiscat la porunca domnului Dorrit, şi pe care ea cutezase să-l păstreze. În pofida unor obiecţii ridicate de domnişoara Fanny, cum că ar fi un instrument vulgar, al cărui sunet îl detestă, i se făcu această concesie. Abia atunci s-a descoperit că se săturase de clarinet şi n-a mai cântat la el de când nu mai reprezenta mijlocul de a-şi câştiga pâinea. Deprinsese pe nesimţite un nou obicei, acela de a-şi târî paşii prin galeriile de tablouri, ţinând tot timpul în mina cornetul lui de tutun (spre marea indignare a domnişoarei Fanny, care avu ideea să i se cumpere o tabacheră de aur, că nu cumva familia să fie discreditată, şi pe care el refuză cu îndărătnicie s-o poarte după ce îi fusese cumpărată), şi de a-şi petrece ore în. Şir dinaintea portretelor unor veneţieni iluştri. Niciodată nu s-a ştiut ce deslueau în ele ochii lui hăbăuci, daeă-1 interesau doar ca tablouri, sau dacă le asocia haotic de o glorie apusă precum vigoarea sleită a propriei sale minţi. În orice caz, vizita aceste galerii cu mare punctualitate şi îi făcea plăcere, evident. După primele câteva zile, într-o dimineaţă, Mica Dorrit asistă întâmplător la una din

Vizite. Satisfacţia bătrânului era atât de mare, încât după aceea l-a însoţit deseori, iar bucuria cea mai profundă pe care a arătat-o bătrânul de când decăzuse izvora chiar din aceste expediţii, când umbla din tablou în tablou cu un scaun pentru nepoata sa şi rămânea în picioare îndărătul ei — deşi faţa protesta — prezentând-o, în tăcere, nobililor veneţieni.

El pomeni într-o doară, în timpul gustării de dimineaţă, că îi văzuse în ajun pe doamna şi pe domnul întâlniţi la Marele Sf. Bernard.

— Nu-mi mai amintesc numele, spuse el. Poate îţi mai aminteşti tu de ei, William. Sau poate tu, Edward?

— *Eu* mi-i amintesc destul de bine, zise acesta din urmă.

— Cred şi eu, interveni domnişoara Fanny, făcând o mişcare din cap şi uitându-se la soră-sa. Dar presupun că nici unul dintre noi nu s-ar fi dus cu gândul la ei, dacă unchiul Frederick nu se-mpotmolea în subiectul ăsta.

— Ce expresie ciudată, draga mea, rosti doamna General. N-ar fi fost mai potrivit să spui: dacă unchiul Frederick nu aducea vorba, sau nu făcea întâmplător aluzie?

— Mulţumesc foarte mult, doamnă General, replică tânăra domnişoară. Nu, nu cred. De obicei prefer propriul meu mod de exprimare.

Acesta era totdeauna felul domnişoarei Fanny de a primi o sugestie din partea doamnei General, dar totdeauna ţinea seamă de ele, le înregistra în minte şi le folosea cu alt prilej.

— Aş fi pomenit că m-am întâlnit cu domnul şi doamna Gowan, Fanny, zise Mica Dorrit, chiar dacă unchiul n-ar fi spus nimic. Dar ştii, abia acum ne-am văzut de atunci. Voiam să vorbesc despre asta la micul dejun, căci am de gând să-i fac o vizită doamnei Gowan, s-o cunosc mai bine, dacă papa şi doamna General n-au nimic împotrivă.

— Aşa, Amy, zise Fanny, sunt foarte bucuroasă că te-aud spunând în fine că vrei să cultivi cunoştinţa cuiva din Veneţia. Rămâne de hotărât dacă domnul şi doamna Gowan sunt persoanele cele mai indicate.

— Eu am vorbit numai de doamna Gowan, draga mea.

■— Desigur, încuviinţă Fanny, dar n-o poţi separa de soţul ei, pare-mi-se, fără intervenţia legii.

— Papa, crezi şi dumneata, spuse Mica Dorrit cu sfială şi pe un ton şovăielnic, că s-ar ivi vreo piedică făcând această vizită?

— De fapt, răspunse el, eu... hm... care-i părerea doamnei General?

Părerea doamnei General era aceea că, neavând onoarea să-i fi cunoscut pe doamna şi domnul în discuţie, nu se afla în situaţia de a spoi prezentul articol. Putea doar să menţioneze, ca un principiu general remarcat de-a] ungul acţiunii de spoire, că totul depindea, în mare măsură, de felul cum va fi recomandată doamna în chestiune unei familii care ocupa un loc atât de important în templul lumii bune precum familia Dorrit.

La această observaţie, chipul domnului Dorrit se întunecă vădit. Dându-şi seama că recomandarea se lega de o persoană inoportună cu numele de Clennam, despre care îşi amintea vag, dintr-o fază anterioară a existenţei lui, se pregătea să întoarcă spatele pentru totdeauna numelui de Gowan, când domnia-sa domnul Edward Dorrit, cu monoclul la ochi, se amestecă în vorbă, după ce rosti observaţia introductivă: „Ia ascultaţi... voi de colo! Lăsaţi-ne singuri dacă vreţi! "— adresată celor doi servitori care aduceau bucatele la masă, un fel politicos de a-i face să priceapă că se puteau dispensa vremelnic de serviciile lor.

După ce aceştia dădură ascultare dispoziţiei, domnia-sa domnul Edward Dorrit continuă:

— Poate că e o chestiune de tact să vă înştiinţez că aceşti Gowani — faţă de care, cel puţin în privinţa soţului, nu pot fi suspectat că i-aş vedea cu ochi prea buni — au relaţii cu oameni de vază şi distinşi, dacă asta schimbă ceva.

— După părerea mea, interveni maestră în spoială, asta schimbă radical lucrurile, aş spune. Dacă relaţiile în chestiune sunt într-adevăr nişte oameni de vază şi distinşi...

— Cât despre asta, rosti domnia-sa domnul Edward Dorrit, vă las să judecaţi şi singuri. Cunoaşteţi, poate, vestitul nume Merdle?

M

— Marele Merdle?! Exclamă doamna General.

— *Unicul* Merdle, zise domnia-sa domnul Edward

| Dorrit. Gowanii îl cunosc. Doamna Gowan — vreau să j; spun văduva, mama plicticosului meu prieten — este j, ' prietenă cu doamna Merdle şi ştiu că cei doi fac parte | din lista lor de oaspeţi.

— Dacă-i aşa, ce altă chezăşie mai de netăgăduit s-ar

Şl putea cere, se adresă doamna General domnului Dorrit, !

Ridicând mănuşile şi aplecându-şi capul, ca şi cum ar fi *f* adus un omagiu cine ştie cărui chip cioplit vizibil.

I — Daţi-mi voie să-l întreb pe fiul meu, din... hm... *I* pură curiozitate, spuse domnul Dorrit, cu o schimbare bruscă a atitudinii, cum de a intrat în posesia acestor...;

Hm... informaţii oportune?

— Povestea nu-i prea lungă, replică domnia-sa dom- ·nul Edward Dorrit, şi am să v-o istorisesc îndată. Ţin

Să vă spun din capul locului, doamna Merdle este persoana cu care ai avut schimbul de cuvinte la... zi-i pe nume.

— Martigny, interveni domnişoara Fanny, cu un aer extrem de plictisit.

— Martigny, încuviinţă fratele ei, dând uşor din cap şi făcând cu ochiul; la care Fanny păru nedumerită, începu să râdă şi roşi.

— Cum aşa, Edward? Se miră domnul Dorrit. Mi-ai spus că numele domnului cu care-ai stat de vorbă era... Iun... Sparkler. Mi-ai arătat şi cartea lui de vizită. Hm... Sparkler.

— Într-adevăr, ' tată; dar asta nu-nseamnă că şi numele maică-şi trebuie să fie neapărat acelaşi. Este fiul doamnei Merdle dintr-o căsătorie anterioară. Se află acum la Roma, unde probabil vom mai auzi despre dânsa, de vreme ce ai hotărât că petreci iarna acolo. Chiar acum a sosit aici şi Sparkler. Seara de ieri am petrecut-o împreună cu el. E un băiat foarte bun, în mare, dar cam pisălog oarecum, pentru că-i mort după o anumită

domnişoară tânără. (Aici domnia-sa domnul Edward Dorrit se uită prin monoclu peste masă la domnişoara Fanny.) Aseară am comparat întâmplător notele noastre de călătorie, şi informaţia aceasta am obţinut-o chiar de la Sparkler.

Tăcu apoi, continuând s-o privească pe domnişoara Fanny prin monoclu cu o schimonositură prea puţin decorativă, datorită în parte efortului de a-şi menţine monoclul *la,* ochi şi în parte tâlcului subtil al zîmbetu- lui său.

— în aceste împrejurări, glăsui domnul Dorrit, cred că exprim simţămintele... hm... doamnei General, nu mai puţin şi ale mele, când spun că nu există nici o piedică... hm... ba dimpotrivă... în îndeplinirea dorinţei tale, Amy. Sper că pot... hm... salută această dorinţă ca un semn de bun augur, adăugă domnul Dorrit pe un ton încurajator şi plin de îngăduinţă. E bine să-i cunoşti pe-aceşti oameni. Este chiar foarte nimerit. Domnul Merdle se bucură... hm... de o reputaţie mondială. Întreprinderile sale sunt imense. Ele îi aduc sume atât de vaste încât sunt considerate... hm... drept venituri naţionale. Domnul Merdle este omul la ordinea zilei. Numele domnului Merdle este numele secolului. Te rog, din partea mea, fă tot ce se cuvine faţă de domnul şi doamna Gowan, căci noi... hm... ne vom ocupa de ei cu siguranţă.

Această măreaţă încuviinţare a domnului Dorrit puse lucrurile la punct. Nimeni nu observase că unchiul îşi dăduse farfuria în lături şi uitase de masă; nimeni însă nu-1 prea luase în seamă, în afară de Mica Dorrit. Fură chemaţi din nou servitorii şi micul dejun luă sfârşit. Doamna General se ridică şi părăsi masa. Mica Dorrit se ridică şi ea şi părăsi masa. Cum nu mai rămâseseră decât Edward şi Fanny, care şoşoteau de o parte şi de alta a mesei, şi domnul Dorrit, care mânca smochine, ci- ' tind un ziar franţuzesc, unchiul atrase brusc atenţia celor trei, sculându-se de pe scaun, lovind cu pumnul în masă şi spunând:

— Frate, protestez!

Dacă făcea o declaraţie într-o limbă necunoscută şi numaidecât după aceea îşi dădea duhul, cei de faţă n-ar fi fost mai uluiţi. Ziarul căzu din mâna domnului Dorrit, care rămase înmărmurit, cu o smochină la jumătatea drumului spre gură.

— Frate! Exclamă bătrânul, cu o surprinzătoare energie în glasul lui tremurat. Protestez! Te iubesc; tu ştii cât de mult te iubesc. În cursul acestor ani numeroşi

Niciodată n-am fost nesincer faţă de tine, măcar cu un singur gând. Aşa slab cum sunt, m-aş fi bătut oricând cu cineva care ar fi vorbit urât pe socoteala ta. Insă, frate, frate, frate, protestez!

Era extraordinar să vezi asemenea acces de vioiciune la un om atât de dărâmat. Ochii îi scăpărau, părul cărunt*

* i se zbârlise pe cap, semnele unei hotărlri ferme, care de douăzeci şi cinci de ani dispăruseră de pe frunte şi • de pe obraz, se iveau iarăşi, şi avea o forţă în pumn care dădea gestului vigoarea de altădată.

— Dragă Frederick! Exclamă domnul Dorrit, abia. Ce este? Ce s-a întâmplat?

— Cum îndrăzneşti, spuse bătrânul, întorcându-se către Fanny, cum îndrăzneşti să faci una ca asta? Ţi-ai pierdut minţile? N-ai pic de inimă?

— Unchiule, strigă Fanny, speriată şi izbucnind în plâns, de ce eşti aşa de pornit împotriva mea? Ce-am făcut?

— Ce-ai făcut? Îi întoarse vorba bătrânul, îndreptând degetul spre locul unde stătuse sora ei. Unde ţi-e prietena afectuoasă şi nepreţuită? Unde ţi-e ocrotitoarea devotată, mai ceva decât o mamă? Cum îndrăzneşti să-ţi dai aere de superioritate faţă de sora ta, care întruneşte toate aceste roluri? Să-ţi fie ruşine, soră denaturată, să-ţi fie ruşine!

— O iubesc pe Amy, strigă domnişoara Fanny, plîn- gând în hohote, aşa cum iubesc propria-mi viaţă... şi mai mult chiar. Nu merit să fiu astfel tratată. Am pentru Amy cum nu se poate mai multă recunoştinţă şi afecţiune. Oh, • aş vrea să mor. Niciodată n-am fost atât de groaznic de Nedreptăţită. Şi asta numai pentru că ţin la prestigiul familiei.

— Ducă-se naibii prestigiul familiei! Strigă bătrânul, plin de dispreţ şi indignare. Frate, protestez împotriva orgoliului. Protestez împotriva ingratitudinii. Protestez împotriva oricărei încercări a vreunuia dintre noi, care, ştiind ce ştim noi şi văzând ce am văzut noi, şi-ar îngădui **o** clipă

măcar s-o pună pe Amy în umbră, ori să-i pricinuiască până şi cel mai mărunt neajuns. Nu-i greu să ne dăm seama că e o încercare josnică, fiindcă are un astfel de efect. Ar trebui să atragă după sine judecata divină. Frate, protestez în numele lui Dumnezeu!

Când ridică mâna deasupra capului şi o lăsă să-i cadă pe masă, parcă era lovitură dată de un fierar cu ciocanul. După câteva clipe de tăcere, mână îşi reluă starea de

* slăbiciune obişnuită. Cu pasul lui târşiit, făcu ocolul încăperii până la frate-său, puse mâna pe umărul lui şi-i zise cu o voce mai blândă:

— Dragă William, m-am simţit obligat să-ţi spun; iartă-mă, dar trebuia neapărat să-ţi spun!

Apoi ieşi din marea sală a palatului, încovoiat, la fel cum ar fi ieşit din odaia de la Marshalsea.

În tot acest timp, Fanny nu încetase să plângă în hohote, ca şi acum, dealtminteri. Edward nu mai apucă să deschidă gura de uimire şi rămase cu buzele strânse, ne- fiind în stare să facă altceva decât să se holbeze. Domnul Dorrit era şi el absolut descumpănit, incapabil să-şi impună autoritatea într-un mod sau altul. Tot Fanny vorbi prima.

— Niciodată, niciodată, niciodată n-am fost tratată astfel! Exclamă ea printre lacrimi. N-am mai pomenit ceva atât de aspru, de nedrept, de o violenţă atât de dizgraţioasă şi crudă! Dragă, bună, micuţa şi blânda mea Amy, ce-ar spune dacă ar şti că ea e cauza nevinovată pentru faptul că am fost supusă unui asemenea tratament! N-am să-i spun însă niciodată! Nu, scumpa de ea, n-am să-i spun niciodată!

Acest început îl făcu pe domnul Dorrit să destrame tăcerea în care se învăluise.

— Draga mea, rosti el, eu... hm... aprob hotărârea luată. Va fi... hm... mult mai bine să nu vorbim despre asta cu Amy. S-ar putea... hm... s-ar putea s-o mâhnească. Hm. Fără îndoială, asta ar mîhni-o grozav. Aşa se cuvine şi este drept să evităm acest lucru. Vom păstra taina... hm... pentru noi.

— Dar câtă cruzime din partea unchiului! Exclamă domnişoara Fanny. Oh, niciodată n-o să pot ierta cruzimea absurdă a unchiului.

— Draga mea, zise domnul Dorrit, pe tonul lui obişnuit, deşi rămăsese extrem de palid, trebuie să te rog să nu vorbeşti astfel. Nu uita că unchiul tău... hm... nu mai

Este ca înainte. Nu uita că starea unchiului tău cere... hm... multă indulgenţă din partea noastră, multă indulgenţă.

— Desigur! Exclamă Fanny pe un ton jalnic. Numai că trebuie să recunoaştem, cu părere de rău, că undeva, ceva nu merge bine în privinţa lui, altfel nu m-ar fi atacat în halul ăsta, tocmai pe mine, din toată lumea de pe pământ.

— Fanny, reluă domnul Dorrit cu un glas plin de o profundă milă frăţească, tu ştii, cu toate numeroasele lui calităţi, ce... hm... ce epavă este unchiul tău, şi te implor, în numele afecţiunii pe care o am pentru el şi a fidelităţii pe care ştii că totdeauna i-am arătat-o, să... hm... să tragi propriile tale concluzii şi să-mi cruţi simţămintele de frate.

Aceste cuvinte au pus capăt scenei; domnia-sa domnul Edward Dorrit, care nu deschisese deloc gura, rămase până la sfârşit buimac şi bănuitor. Domnişoara Fanny stârni nelinişti afectuoase în sufletul sorei ei, petrecându-şi mai toată ziua când în crize violente de îmbrăţişări, când în a-i dărui broşe, ori dorindu-şi moartea.

Capitolul VI

UNDEVA, CEVA MERGE BINE

A FI în starea precară a domnului Gowan, să părăseşti un câmp de acţiune din dezgust, să nu ai calităţile necesare de a te ridica în altul, şi să te vezi pe cale de a umbla abătut pe un teren neutru, blestemându-le pe amândouă; înseamnă să te afli într-o stare sufletească neprielnică,

N

Cu puţine şanse de îmbunătăţire de-a lungul timpului. Cel mai păcătos calcul făcut în lumea de toate zilele este efectuat de către aritmeticieni bolnăvicioşi, care niciodată nu uită să facă o scădere acolo unde e vorba de meritele şi succesele altora, şi totdeauna o adunare când e vorba de ale lor.

Este, deopotrivă, un obicei păcătos acela de a aştepta cine ştie ce răsplată atunci când te lauzi cu amărăciune că te simţi dezamăgit. De aici rezultă curînd o anumită nepăsare stupidă şi o lipsă totală de consecvenţă. A nesocoti ceea ce e valoros ca să ridici în slăvi ceea ce este lipsit de valoare, aceasta face parte din rândul bucuriilor deformate; nu există joc unde să iei în glumă adevărul şi care să nu iasă prost.

Când Gowan îşi exprima părerea asupra unor manifestări artistice absolut fără valoare, el era judecătorul cel mai generos din lume. Declară că cutare artist avea mai mult talent (cu condiţia să nu fi avut deloc) la degetul cel mic decât un altul (cu condiţia să fi avut berechet) din cap până-n picioare. Dacă i se atrăgea atenţia că lucrarea lăudată de el era bună de aruncat la gunoi, răspundea în numele artei lui:

— Dragă prietene, ce altceva £acem noi decât lucrări bune de aruncat la gunoi? *Eu,* unul, nu fac altceva, şi îţi dăruiesc această mărturisire.

Să facă totdeauna caz de sărăcia lui era o altă trăsătură a stării sale de ipohondrie, de parcă intenţionat arăta că trebuia să fi fost bogat, întocmai după cum îi lăuda şi-i denigra pe Lipitori în public, că nu cumva să se uite că aparţinea acestei familii. Oricum, aceste două subiecte erau mereu pe buzele lui; el le dezvolta cu atâta iscusinţă încât se putea făli chiar şi o lună încheiată, fără a face din sine un personaj pe jumătate atât de important, precât ar fi făcut dacă punea binişor în cumpănă propriile pretenţii, în atenţia lumii întregi.

Tot din această sporovăială uşuratică nu întârzie să se tragă concluzia, pretutindeni unde se ducea împreună cu nevastă-sa. Că se însurase împotriva voinţei rudelor sale aristocratice şi că s-a zbătut mult până să-i determine s-o accepte pe soţia lui. Niciodată n-a luat chestiunea

În serios, ci dimpotrivă, dădea impresia că râde zeflemitor despre ideea asta, dar din întâmplare, deşi se chinuia din cale-afară să se subaprecieze, rămânea totdeauna pe o poziţie superioară. Chiar din primele zile ale lunii lor de miere, Minnie Gowan îşi dădu seama că în general trecea drept soţia unui bărbat care făcuse o mezalianţă, dar că iubirea acestuia plină de cavalerism nivelase inegalitatea.

Monsieur Blandois din Paris îi însoţise până la Veneţia, iar în Veneţia monsieur Blandois din Paris era foarte des în societatea familiei Gowan. Când l-au în- tîlnit pentru prima dată pe acest domn galant, Gowan nu prea ştia dacă să-l alunge ori să-l încurajeze, şi timp de vreo douăzeci şi şapte de ore fusese atât de nehotărât în a pune lucrurile la punct în chip satisfăcător, încât se gândi să dea cu banul, slujindu-se de o piesă de cinci franci: dacă avea să cadă capul, însemna să-l alunge, iar marca, să-l încurajeze şi astfel să se supună vocii oracolului. Din întâmplare, totuşi, soţia lui nu prea 11 înghiţea pe seducătorul Blandois, iar majoritatea celor din hotel era împotriva acestuia. De aceea, Gowan decise să-l încurajeze.

De ce atâta răutate dacă nu era în cauză un act generos din partea lui? De ce Gowan, atât de superior lui Blandois din Paris şi perfect în stare să-l demonteze bucată cu bucată ca să vadă din ce material era făcut, îşi pierdea vremea cu un asemenea om? În' primul rând, el se împotrivea întâiului impuls manifestat de nevastă-sa, pentru că tatăl ei îi achitase datoriile şi socotea nimerit să se folosească de cel dintâi prilej ivit spre a-şi afirma independenţa. In al doilea rând, el se ridică împotriva opiniei generale, pentru că, deşi avea înclinaţii să fie altfel, era un om nemanierat. Îi făcea plăcere să declare că, în orice ţară civilizată, un curtezan înzestrat cu manierele rafinate ale lui Blandois putea aspira la cele mai înalte distincţii. Se amuza prezentîndu-1 pe Blandois drept arbitrul eleganţei şi făcând din el satira vie a celor care se umflau în pene cu talentele lor. El afirma cu tărie ^că plecăciunea lui Blandois când saluta era impecabilă, că era irezistibil când vorbea şi că purtarea plină de pitoresc a lui Blandois ar fi fost dată ieftin pe o sută de mii de franci, dacă asemenea daruri puteau fi vândute ■cumva.

Exagerarea în comportament a acestui om, remarcată la el şi la toţi cei de teapa lui, oricare ar fi fost educaţia iniţială — căci le aparţine la fel precum soarele aparţine sistemului nostru planetar — Gowan o accepta drept o caricatură socotită de el un caraghioslâc, având-o mereu sub ochi ca să ia în derâdere sumedenie de oameni, care nu se puteau da în lături să facă ceea ce Blandois exagera.

Aşa că îşi pierdea vremea cu el; apoi, din nepăsare, lăsase ca această înclinaţie să capete forţa unui obicei, şi găsind, nepăsător, cine ştie ce divertisment în vorbăria lui Blandois, făcuse din el, fără să-şi dea seama, un camarad, deşi bănuia că nu trăia decât din dexteritate la jocul de cărţi şi din alte expediente deopotrivă; deşi bănuia că nu-i decât un laş, când pe el însuşi se vedea plin de curaj, întreprinzător; deşi ştia foarte bine că Minnie nu-1 putea suferi şi, la urma urmelor, nici el nu prea-1 înghiţea, încât, dacă Blandois îi dădea Minniei chiar şi cel mai neînsemnat motiv spre a-şi justifica repulsia, el n-ar mai fi avut nici un scrupul în a-1 azvârli de la cea mai înaltă fereastră în cel mai adânc canal din oraş.

Mica Dorrit s-ar fi bucurat să se ducă singură în vizită la doamna Gowan, dar Fanny, care nu-şi revenise încă după protestele unchiului ei, deşi se scurseseră douăzeci şi patru de ore de atunci, se oferi stăruitor s-o însoţească. Cele două surori se urcară într-una din gondolele de sub fereastra domnului Dorrit şi, escortate de comisionar, se lăsară conduse cu mare ceremonie la locuinţa doamnei Gowan. De fapt, ceremonia întrecea cu mult locuinţa, care era, după cum se plânse Fanny, „groaznic de peste mâna “, şi unde nu ajunseră decât străbătând o mulţime de canale înguste, pe care aceeaşi tânără persoană le diseredită numindu-le „simple şanţuri[14].

Casă, de pe o insuliţă pustie, dădea impresia că s-ar fi rupt din altă parte şi ar fi plutit întâmplător până la locul unde se afla acum, în tovărăşia unei vii deopotrivă de părăsite ca şi creaturile mizerabile care zăceau întinse la umbra frunzelor ei. Elementele priveliştii înconjurătoare erau o biserică împrejmuită cu un gard şi numai schele peste tot, iar pretinsa reparaţie părea să dureze de atâta vreme, că materialele, vechi de o sută de ani, căzuseră în ruină; sumedenie de rufe spălate întinse la soare; o adunătură de case mohorâte claie peste grămadă şi în chip grotesc, calcând legile echilibrului, ca brânzeturile preistorice putrede, tăiate în forme fantastice şi colcăind de gâze; şi o harababură smintită de ferestre, cu storurile atârnând toate într-o rână, în dreptul cărora mai pretutindeni spânzurau nişte zdrenţe murdare.

La primul cât al clădirii se găsea o Bancă — fapt surprinzător pentru orice om priceput în afaceri, care aducea din oraşul său britanic legi comerciale pentru toată suflarea omenească — unde doi funcţionari slabi şi bărboşi, semănând cu nişte carabinieri uscaţi, pe cap cu tichii verzi de catifea, împodobite cu ciucuri aurii, stăteau în picioare dinapoia unei tejghele micuţe, într-un birouaş, în care nu se vedeau alte obiecte decât o casă de bani goală, cu uşa deschisă, un ulcior de apă şi tapetul de pe pereţi în ghirlande de trandafiri; dar aceşti slujbaşi, la cererea legală, puteau face să răsară, lansând pur şi simplu mâna într-un ungher invizibil, mormane inepuizabile de piese de cinci franci. Sub Bancă se afla un şir de trei sau patru încăperi, cu zăbrele la ferestre, aidoma unei temniţe pentru şobolanii infractori. Deasupra Băncii era locuinţa doamnei Gowan.

În pofida pereţilor coşcoviţi, ca nişte hărţi pentru misionari, conturate să împărtăşească ştiinţa geografiei; în pofida mobilierului straniu, uzat la culme şi searbăd, în pofida mirosului extrem de puternic, veşnic veneţian, de apă stătută şi de alge lăsate la mal de reflux — casa arăta pe dinăuntru mai îmbietor decât s-ar fi crezut. Un bărbat zâmbitor, care avea aerul unui ucigaş adus pe calea cea bună — servitor vremelnic — le deschise şi le pofti în odaia unde şedea doamna Gowan, vestind-o că două frumoase tinere englezoaice veniseră în vizită la stăpâna sa.

Doamna Gowan, care cosea ceva, puse lucrul deoparte, într-un coş acoperit, şi se ridică puţin grăbită. Domnişoara Fanny se purtă grozav de politicos şi debită obişnuitele nimicuri cu iscusinţa unei mondene inveterate.

— Lui papa i-a părut extrem de rău, continuă Fanny, că a fost reţinut astăzi (e atât de prins aici, dat fiind numărul cumplit de mare al cunoştinţelor noastre!) şi mi-a cerut în mod special să-i las cartea sa de vizită pentru domnul Gowan. Ca să fiu sigură că mă achit de acest comision de care mi-a reamintit de cel puţin zece ori, daţi-mi voie s-o pun numaidecât pe masă ca să-mi uşurez conştiinţa.

Zis şi făcut, cu un gest de inveterată uşurinţă.

— Am fost încântaţi, spuse Fanny, aflând că dumneavoastră cunoaşteţi familia Merdle. Să sperăm că acesta va fi un alt mijloc care să ne apropie.

— Sunt prieteni cu familia domnului Gowan, precizã doamna Gowan, eu n-am avut încã plãcerea sã fiu prezentatã doamnei Merdle, dar sper sã fac cunoştinţã la Roma cu dânsa.

— Într-adevăr? Replică Fanny, dând impresia că-şi înăbuşă amabil superioritatea. Cred că o să vă placă.

— O cunoaşteţi foarte bine?

— Păi, ştiţi, zise Fanny, cu o mişcare degajată din umerii ei frumoşi, la Londra toată lumea se cunoaşte. Am întâlnit-o în cursul călătoriei noastre aici, şi, la drept vorbind, tata a fost la început cam supărat pe ea, fiindcă ne-a luat una din camerele reţinute pentru noi de oamenii noştri. Dar, desigur, norul s-a risipit curînd şi acum suntem iarăşi cu toţii buni prieteni.

Deşi această vizită nu-i dăduse încă prilej Micuţei Dorrit să stea de vorbă cu doamna Gowan, între ele două se crease o înţelegere tacită care înlocuia cuvintele. Se uită la doamna Gowan cu un interes profund şi neabătut; timbrul glasului ei o impresiona; nimic nu-i scăpa Micuţei Dorrit din cele aflate lângă ea, în jurul ei, sau legate cât de cât de ea. Era mai promptă în a pătrunde cea mai slabă undă de emoţie la ea, decât în cazul oricui altcineva — cu excepţia unei singure persoane.

— Te simţi bine, zise ea, din seara aceea?

— Destul de bine, draga mea. Şi dumneata?

— Oh, eu mă simt totdeauna bine, spuse Mica Dorrit, sfioasă. Eu... da, mulţumesc.

N-avea nici un motiv să şovăie şi să se poticnească, doar că doamna Gowan îi atinsese mina vorbind cu ea, iar privirile li se întâlniseră. Ceva, ca un gând neliniştitor din ochii aceia mari şi blânzi, o făcu pe Mica Dorrit să se întrerupă brusc.

— Ştiai că soţul meu ţine foarte mult la dumneata, încât aproape că ar trebui să fiu geloasă pe dumneata? Spuse doamna Gowan.

Mica Dorrit scuturã din cap, roşind.

— Dacă ar repeta ce mi-a spus mie, ai afla că eşti cea mai calmă şi mai. Promptă fiinţă de pe lume, din oamenii pe care i-a cunoscut, care a sărit vreodată în ajutorul cuiva.

— Vorbeşte cu mult prea multă indulgenţă despre mine, rosti Mica Dorrit.

— De asta mă-ndoiesc; dar nu mă-ndoiesc că trebuie să-i spun că sunteţi aici. Nu m-ar ierta dacă ar fi să vă las să plecaţi pe dumneavoastră şi pe domnişoara Dorrit, fără a-i da de veste. Îmi permiteţi? Veţi putea scuza dezordinea şi lipsa de comoditate din atelierul unui pictor?

Întrebările erau adresate domnişoarei Fanny, care răspunse cu graţie că nimic n-ar interesa-o şi n-ar în- cînta-o mai mult. Doamna Gowan se apropie de o uşă, privi într-o altă încăpere şi se întoarse.

— Faceţi-i plăcerea lui Henry şi intraţi, spuse ea, ştiu că se va bucura!

Când păşi înăuntru, Mica Dorrit dădu mai întâi cu ochii de Blandois din Paris — înfăşurat într-o pelerină largă, şi cu o pălărie cu boruri mari lăsate pe ochi — în picioare, cocoţat pe o estradă dintr-un ungher al odăii, la fel oum stătuse pe Marele Sf. Bernard, când braţele indicatoare din marginea drumului parcă toate făceau semn în sus către el. Fata se dădu înapoi la vederea acestei apariţii, iar el îi zâmbi.

— Nu vă speriaţi, spuse Gowan, părăsind şevaletul dindărătul uşii. Nu-i decât Blandois. Îmi slujeşte drept model astăzi. Schiţez un studiu după el. Fac economie de bani dacă-1 folosesc pentru ceva util. Săracii de noi, pictorii, banii nu ne dau afară din casă.

Blandois din Paris îşi ridică pălăria cu boruri pleoştite şi salută domnişoarele, fără să iasă din colţul lui.

— Mii de scuze! Zise el. Dar acest *professore* de colea se poartă atât de cumplit cu mine, că mi-e şi frică să mă mişc.

— Atunci nu te mişca, spuse Gowan cu răceală, când cele două surori se apropiau de şevalet. Îngăduie domnişoarelor să vadă originalul mâzgălelii, ca să ştie măcar ce reprezintă. Iată-1, vedeţi. Un *bravo* aşteptându-şi prada, un nobil cu vază gata să-şi salveze patria, duşmanul comun pândind ocazia să facă un rău cuiva, un mesager ceresc pregătindu-se să facă un bine cuiva... poate fi orice socotiţi că seamănă mai mult!

— *Professore mio,* hai să zicem un biet gentleman aşteptând momentul să-şi prezinte omagiile eleganţei şi frumuseţii, interveni Blandois.

— Sau mai degrabă un *Cattivo soggetto mio,* replică Gowan, atingând cu penelul chipul pictat, acolo unde cel al modelului se mişcase, adică un ucigaş, după săvîr- şirea faptei. Descoperă-ţi obrazul din pelerină. Stai nemişcat.

Mâna lui Blandois tremura, dar râse, de aceea se mişcă, bineînţeles.

— Observaţi că mai înainte se cam încăierase cu un alt ucigaş sau cu vreo victimă, spuse Gowan, pictându-i semne pe mâna, cu o tuşă iute, nerăbdătoare, stângace. Astea-s urmele scărmănelii. Ieşi de sub pelerină, omule!... *Corpo di San Marco,* la ce te gândeşti?

Blandois din Paris se scutură iarăşi din tot trupul râzând, astfel că mâna îi tremura şi mai mult; şi, ba o ducea în sus ca să-şi răsucească mustaţa, care părea umedă, ba se ridica în picioare, în poziţia cerută, din nou fălindu-se puţin.

Avea faţa îndreptată spre locul unde Mica Dorrit stătea în picioare lângă şevalet şi o privea tot timpul. Odată atrasă de căutătura asta ciudată, ea nu-şi mai putu întoarce ochii, şi se fixau reciproc, neîntrerupt. Ea începu să tremure acum. Gowan, dându-şi seama şi crezând că-i era teamă de câinele mare de lângă el, pe care fata îl mângâia cu mâna pe cap şi acesta tocmai scosese un mârâit surd, o privi şi-i spuse:

— Nu vă face nimic, domnişoară Dorrit.

— Nici nu mi-e teamă de el, replică ea într-un suflet, Inelar uitaţi-vă la el.

Ţ;. Cât ai clipi, Gowan aruncă penelul şi prinse câinele cu | amândouă mîmile de zgardă.

F;. — Blandois, cum poţi fi atât de stupid încât să-l Provoci! Pentru Dumnezeu... fir-ar să fie, are să te sfâşie bucăţi! Culcat, Leu! N-auzi, sălbaticule!

Câinele mare, fără să-i pese că aproape era strâns de ’ gât cu zgarda, se trăgea îndărăt, cu toată puterea, ca să scape din mina stăpânului, şi până la urmă izbuti să ajungă în celălalt capăt al atelierului. Tocmai se pregătea să facă un salt, când stăpânul lui îl înşfăcă.

— Leu! Leu! Câinele se ridicase în două labe şi se dădu o luptă între stăpân şi câine. Înapoi! Culcat, Leu! Pleacă din faţa lui, Blandois! Ce diavol ai stârnit în câinele ăsta!

— Eu nu i-am făcut nimic.

— Pleacă din faţa lui, altminteri nu mai pot stăpâni fiara asta sălbatică! Ieşi din cameră! Pe Dumnezeul meu, are să te sfâşie!

Câinele, cu un lătrat feroce, încă se mai zbătea când Blandois dispăru; apoi, în clipa în care animalul se potoli, stăpânul, doar întrucâtva mai puţin furios decât câinele, îi trase o lovitură în cap şi, dominîndu-1, îl izbi de mai multe ori plin de cruzime cu cîlcîiul cizmei, încât acum începu să-i curgă sânge din gură.

— Acum marş la colţ, zise Gowan, şi culcat, altfel te duc afară şi te- mpuşc.

Leu făcu aşa cum i se poruncise şi se culcă la pământ, lingându-şi botul şi pieptul. Stăpânul său se opri o clipă să-şi tragă răsuflarea şi apoi, recăpătându-şi obişnuitul sânge-rece, se întoarse să stea de vorbă cu nevastă-sa şi cu vizitatoarele ei. Toată scena nu durase probabil mai mult de două minute.

— Haide, haide, Minnie! Ştii foarte bine că e totdeauna în toane bune şi ascultător. Blandois trebuie să-l *YM* iritat... s-a strâmbat la el. Câinele are şi el simpatiile şi Antipatiile lui, iar pe Blandois nu prea-1 înghite. Dar sunt ffoigur că recunoşti şi tu, Minnie, niciodată nu s-a mai pur- *tet aşa.

Minnie era prea tulburată ca să mai poată spune ceva drept răspuns; Mica Dorrit se şi străduia s-o liniştească; Fanny, care ţipase o dată sau de două ori, se agăţase de braţele lui Gowan după apărare; Leu, grozSv de ruşinat că le pricinuise atâta spaimă, veni târându-se pe podea la picioarele stăpânei sale.

— Brută furioasă! Exclamă Gowan, lovindu-1 iarăşi cu piciorul. Am să te pedepsesc pentru asta.

Şi din nou îl lovi o dată şi încă o dată.

— Oh, vă rog, nu-1 mai pedepsiţi! Strigă Mica Dorrit. Nu-1 mai loviţi. Uitaţi-vă ce cuminte e!

La rugămintea ei stăruitoare, Gowan îl cruţă şi merita intervenţia ei, căci într-adevăr acum era supus, îi părea rău şi se simţea nenorocit, atât cât te poţi aştepta de la un câine.

Nu era uşor să-şi revină după o asemenea emoţie şi să continue vizita fără un sentiment de constrângere, pre- supunând chiar că prezenţa lui Fanny n-ar fi fost, chiar şi în cele mai bune împrejurări, oarecum o piedică. De-a lungul conversaţiei care urmă înainte ca cele două surori să-şi ia rămas bun, Micuţei Dorrit i se păru că domnul Gowan prea îşi trata soţia, în puternica lui afecţiune, ca pe un copil frumos. El r. u se prea sinchisea, pare-se, de profunzimea simţămintelor neveste-şi, despre care Mica Dorrit ştia că depăşeau nivelul de suprafaţă, şi se îndoia că sentimentele lui atingeau o asemenea adâncime. Se întreba dacă nu cumva aici trebuie căutată cauza lipsei lui de seriozitate, şi dacă nu se întâmplă cu oamenii, la fel ca şi cu vapoarele, care, navi- gând pe ape prea puţin adânci şi numai stânci peste tot, ancora lor nu prinde nicăieri, aşa că plutesc anapoda, în derivă.

Gowan coborî scara împreună cu ele, cerându-şi scuze pe un ton hazliu de locuinţa umilă, unde nişte sărmane creaturi ca ei trebuiau să se limiteze, adăugind că dacă nobilii şi puternicii Lipitoare, rudele sale, cărora le-ar fi îngrozitor de ruşine văzând în ce sărăcie se zbat, le-ar oferi ceva mai bun, ar accepta să stea în condiţii mai comode, şi asta numai ca să-i oblige. La marginea canalului, ele au fost salutate de Blandois, destul de palid încă fdin pricina aventurii prin care trecuse nu demult, deşi lua totul în glumă, rîzlnd când cineva pomeni de Leu.

Părăsindu-i pe cei doi bărbaţi dinaintea casei, sub viţa-de-vie firavă, din care Gowan culegea frunze şi le împrăştia nepăsător în apă, pe când Blandois îşi aprindea o ţigară, surorile se îndepărtară în gondolă cu aceeaşi ceremonie precum veniseră. Trecuseră doar câteva minute de când pluteau pe apă, când Mica Dorrit observă că Fanny îşi dădea aere mai mult decât era necesar în împrejurările acelea şi, cercetând motivul în jur pe fereastră şi prin uşa deschisă, văzu limpede că le urmărea o altă gondolă.

Această gondolă le urmărise şi înainte, făcând tot soiul de manevre: uneori pornea în faţă, apoi se oprea ca să le lase să treacă; alteori, când canalul era îndeajuns de larg, venea chiar lângă ambarcaţiunea lor, mergând cot la cot cu ele, şi, în fine, alteori, urmându-le foarte aproape. Dar cum Fanny, treptat, nu se mai feri să ascundă faptul că se fandosea spre a atrage atenţia cuiva din cealaltă gondolă, prefăcându-se totodată că habar nu are de existenţa acelei persoane, Mica Dorrit sfârşi prin a o întreba cine era.

— Nătărăul ăla, spuse Fanny, laconic.

— Cine? Se miră Mica Dorrit.;

— Copila mea dragă, replică Fanny (pe un ton care Dădea de înţeles că înainte de protestul unchiului ei ar fi spus: „Zău, ce proastă mai eşti “), ce greu pricepi tu! Tânărul Sparkler.

Lasă în jos geamul din dreptul ei şi, rezemându-se pe spate, îşi sprijini indiferentă cotul de pervazul ferestrei şi începu să-şi facă vânt cu un superb evantai spaniol negru şi auriu. După ce gondola însoţitoare trecu iute iarăşi în faţă, făcând să se zărească un ochi la fereastră, Fanny izbucni într-un râs plin de cochetărie şi zise:

— Ai mai văzut un asemenea imbecil, scumpa mea?

— Crezi că are de gând să te urmărească tot drumul? Întrebă Mica Dorrit.

— Scumpa mea, replică Fanny, mi-e cu neputinţă să Spun ce e în stare să facă un idiot la disperare, cine mai **Jitie**! Distanţele nu-s prea mari aici. Ar putea străbate toată Veneţia, îmi închipui, dacă moare de dor să mă vadă.

— Şi chiar moare de dor? Întrebă Mica Dorrit, cu o desăvârşită sinceritate.

— Ei, iubita mea, ăsta-i pe drept cuvânt o întrebare stânjenitoare pentru *mine*, spuse sora ei. Cred că da. În- treabă-1 mai bine pe Edward. Mi se pare că i-a spus lui acest lucru. După câte am auzit, se dă în spectacol la Cazino şi în alte locuri vorbind despre mine. Dar mai bine întreabă-1 pe Edward, dacă vrei să afli.

— Mă mir că nu ne face o vizită, rosti Amy, după ce se gândi o clipă.

— Dragă Amy, nedumerirea ta curînd va înceta dacă informaţiile mele sunt exacte. N-aş fi deloc surprinsă dacă ar veni chiar astăzi. Bietul de el, cred că a aşteptat doar să mai prindă puţin curaj.

— Ai să-l mai vezi?

— De fapt, draga mea, spuse Fanny, depinde de împrejurări. Iar a venit. Uite-1. Ah, ce nătâng eşti!

Domnul Sparkler arăta, desigur, ca vai de capul lui, cu ochiul în fereastră ca o bulă de aer în geam, gata să oprească brusc gondola, deşi n-avea nici un motiv, în afară de cel pe care-1 bănuim.

— Când m-ai întrebat dacă o să-l mai văd, draga mea, spuse Fanny, aproape la fel de calmă în atitudinea ei de graţioasă nepăsare ca şi doamna Merdle în persoană, ce voiai să spui?

— Vreau să spun, rosti Mica Dorrit... cred că vreau să spun... tu ce zici, dragă Fanny?

Fanny izbucni din nou în râs, cu un aer condescendent, viclean şi amabil, deopotrivă; apoi, petrecându-şi braţul pe după sora ei, într-un fel zglobiu şi plin de afecţiune, glăsui:

— Ia spune-mi acum, micuţa mea: când ne-am întâlnit cu femeia aceea la Martigny, cum ţi s-a părut că s-a descurcat? Ai văzut ce hotărâre a luat, cât ai bate din palme?

— Nu, Fanny.

— Atunci să-ţi spun eu, Amy. Şi-a zis în sinea ei: „N-am să fac niciodată aluzie la întâlnirea precedentă în împrejurări cu totul deosebite şi n-o să dau impresia că mi-aş închipui cumva că-s aceleaşi fete". Iată felul ei de ft ieşi dintr-o încurcătură. Ce ţi-am spus eu când am plecat din casa aceea de pe strada Harley? Este femeia cea mai insolentă şi mai prefăcută din lume. Dar în privinţa obrăzniciei, scumpa mea, s-ar putea să-şi găsească nasul.

Şi, cu o mişcare plină de tâlc din evantaiul spaniol către propriul său piept, Fanny indica destul de limpede unde trebuia căutat un asemenea exemplar.

— Dar nu numai atât, continuă Fanny, ea face aceleaşi recomandări şi tinărului Sparkler, şi nu-i dă voie să umble după mine, până nu-i vira în dovleacul lui cum nu se poate mai caraghios (căci aşa ceva numai cap nu poţi numi) să facă în aşa fel încât să se creadă că i-am căzut cu tronc pentru întâia oară în curtea aceea de han.

— De ce? Întrebă Mica Dorrit.

— De ce? Doamne-sfinte, draga mea! (iarăşi pe tonul: ' „Proastă mai eşti! “) Cum poţi să pui o asemenea întrebare? Nu vezi că între timp am devenit o partidă destul de bună pentru un asemenea nătărău? Şi nu vezi, de asemenea, că ne pune comedia asta în spinare şi se preface — lepădând-o de pe umerii ei (foarte buni umeri, ce-i drept), adăugă Fanny, uitându-se cu plăcere la ai săi — că se poartă astfel din consideraţie pentru sensibilitatea noastră?

— Noi însă putem oricând restabili adevărul.

— Da, dar, dacă-mi dai voie, tocmai asta nu vrem noi, replică Fanny. Nu, Amy, aşa ceva nu voi îngădui să se facă. Nu eu am inventat acest pretext, ci ea; când are să se sature, vom vedea atunci.

Ameţită de triumful simţămintelor ei, domnişoara Fanny, folosind evantaiul cu o mână, o strângea de mijloc cu cealaltă pe soră-sa, de parcă ar fi strivit-o pe doamna Bferdle.

— Nu, repetă Fanny. Să-şi dea seama că merg pe aceeaşi cale cu ea. Ea mi-a deschis ochii şi eu îmi văd de drum. Şi, cu binecuvântarea -soartei şi a norocului, voi continua să cultiv cunoştinţa cu femeia asta până ce-i Voi fi dat cameristei sale, sub ochii stăpânei, lucruri de la croitoreasa mea, de zece ori mai frumoase şi mai scumpe ţJecît cele primite altădată de la a ei!

Mica Dorrit tăcu; ştia că nu avea nici un cuvânt de Şi>us în chestiunea demnităţii de familie şi nu voia să

Irosească fără rost favoarea surorii sale, de scurtă vreme recâştigată şi în chip atât de neaşteptat. Ea nu putea fi de acord, dar tăcu. Fanny îşi dădu foarte bine seama ce gândea ea, atât de bine încât puţin după aceea o întrebă, iar răspunsul Micuţei Dorrit a fost:

— Ai intenţia să-l încurajezi pe domnul Sparkler, Fanny?

— Să-l încurajez, dr*aga mea? Spuse sora ei, zîm- bând dispreţuitoare. Depinde ce înţelegi tu prin „a încuraja". Nu, nu vreau să-l încurajez, dar am să fac din el un sclav.

Mica Dorrit o privi cu o expresie plină de seriozitate şi de îndoieli, dar Fanny nu putea fi oprită în felul acesta, îşi strânse evantaiul negru şi aurit şi atinse cu el nasul soră-şi, cu aerul unei frumuseţi orgolioase, conştiente de superioritatea sa, care se amuză instruind o prietenă neajutorată.

— Am să-l fac, dragă, să stea sluj în faţa mea, am să mi-1 subjug. Şi dacă n-o voi subjuga şi pe maică-sa. Nu e vina mea.

— Crezi — dragă Fanny, nu te supăra, acum suntem atât de bune prietene — crezi că poţi vedea destul de bine ce se va întâmpla până la urmă?

— Deocamdată n-aş putea spune, draga mea, că m-am gândit prea mult la acest lucru, răspunse Fanny, cu supremă indiferenţă, totul la timpul cuvenit. Astea-s intenţiile mele. Şi, de fapt, mi-a trebuit atâta timp ca să ţi le spun, că am şi ajuns acasă. Iar la uşă, iată-1 pe tânărul Sparkler întrebând dacă e cineva înăuntru. Totul, desigur, pur şi simplu din întâmplare!

Într-adevăr, îndrăgostitul se afla în picioare în gondola lui cu portvizitul în mină, afectând că pune o întrebare unui servitor. Acest concurs de împrejurări îl determină o clipă mai apoi să *se* prezinte celor două domnişoare într-o postură care, mai demult, n-ar fi fost considerată de bun augur pentru reputaţia sa; căci gondolierii domnişoarelor, destul de stânjeniţi de urmărire, provocaseră atât de iscusit o ciocnire cât se poate de lină cu barca domnului Sparkler, că tânărul nostru căzu de-a berbeleacul peste bord, ca un popic de dimensiuni mai mari, făcîn- $ du-1 să-şi arate tălpile încălţărilor subiectului pasiunii sale | înflăcărate, pe când cea mai nobilă parte a anatomiei lui J se zbătea în fundul ambarcaţiunii, în braţele unuia din; oamenii săi.

Totuşi, deoarece domnişoara Fanny întrebă cu mult interes dacă domnul s-a lovit cumva, domnul Sparkler se ridică de jos într-o stare mai bună decât era de aşteptat şi îngăimă, roşind:

— Nu, câtuşi de puţin.

Domnişoara Fanny nu-şi amintea să-l mai fi întîl- nit vreodată până atunci şi îşi văzu de drum cu o mişcare distantă din cap, când el îşi rosti numele. Chiar şi atunci ea era stânjenită că numele acesta nu-i spunea nimic, până ce el declară că avusese onoarea s-o mai fi cunoscut la Martigny. Ea îşi aduse aminte apoi, exprimându-şi speranţa că doamna mama lui se simţea bine.

— Mulţumesc, bolborosi domnul Sparkler, se simte nemaipomenit de bine... Vreau să zic, destul de rău.

— E în Veneţia? Întrebă domnişoara Fanny.

— La Roma, răspunse domnul Sparkler. Eu sunt singur. Aici, singur. Am venit să-i fac o vizită domnului Edward
Dorrit. De fapt şi domnului Dorrit. La drept vorbind, întregii familii.

Întorcându-se graţioasă către servitori, domnişoara Fanny întrebă dacă tatăl şi fratele ei erau acasă. La răspunsul lor afirmativ, domnul Sparkler îi oferi, umil, braţul domnişoarei Fanny, care îl acceptă şi urcă scara principală alături de tânăr; dacă acesta încă ar mai fi crezut (şi nu exista nici un motiv de a se îndoi) că ea era o fată fără fumuri în cap, se cam înşela.

Ajungând într-un salon igrasios, unde tapetele decolorate, de un verde marin trist, erau atât de uzate şi de vechi încât s-ar fi putut spune că se înrudeau cu smocurile de alge de mare care pluteau de colo-colo pe sub ferestre sau se agăţau pe ziduri vărsând lacrimi pentru rubedeniile lor întemniţate, domnişoara Fanny trimise mesageri în căutarea tatălui şi a fratelui ei. Între timp, până să apară, ea luă o poziţie extrem de avantajoasă pe canapea, desă- vîrşind cucerirea domnului Sparkler prin câteva observaţii despre Dante — cunoscut tinărului drept un om excentric, un fel de ghiuj şiret, care avea obiceiul să poarte
O cunună de frunze pe cap şi să se aşeze pe un taburet la intrarea în catedrala din Florenţa, nimeni nu ştie de ce.

Domnul Dorrit îl întâmpină pe oaspete cu cea mai mare bună-cuviinţă şi cele mai distinse maniere. Se interesă îndeosebi de doamna Merdle. Se interesă îndeosebi de domnul Merdle. Domnul Sparkler spuse, sau mai degrabă i se scoteau cuvintele cu cleştele, că doamna Merdle se plictisise de casa de la ţară şi de vilă din Brighton şi, ştiţi, neputând rămâne la

Londra, când nu se mai afla ţipenie de om acolo şi pentru că anul ăsta nu prea avea chef să facă vizite altora, s-a hotărât să dea o raită pe la Roma, unde o femeie ca dânsa, proverbial de frumoasă şi fără fumuri în cap, era bineînţeles o mare achiziţie pentru lumea bună. Cât despre domnul Merdle, oamenii de afaceri din centrul Londrei şi de prin alte locuri deopotrivă aveau atât de mare nevoie de el şi era un fenomen atât de nemaipomenit în materie de Bursă şi Bancă, încât domnul Sparkler se îndoia că sistemul financiar al ţării se putea lipsi de el, deşi povara de pe umerii lui (domnul Sparkler nu ascundea acest lucru) era uneori cu mult prea grea, şi că i-ar fi făcut desigur bine dacă schimba din când în când mediul şi clima. Asupra lui însuşi, domnul Sparkler comunică gazdelor că se va duce, din motive personale, peste tot unde se va afla familia Dorrit.

Acest uriaş efort de conversaţie ceru un anumit timp, dar a fost îndeplinit până la urmă. Odată adus la îndeplinire, domnul Dorrit îşi exprimă nădejdea că domnul Sparkler le va face plăcerea să ia curînd masa împreună cu ei. Domnul Sparkler primi invitaţia cu atâta bunăvoinţă, încât domnul Dorrit îl întrebă ce avea de gând să facă, de pildă, în ziua aceea. Cum în ziua aceea nu avea nimic de făcut (îndeletnicirea lui de predilecţie şi cea pentru care era anume calificat), l-au reţinut, fără nici o amânare; el s-a angajat chiar să conducă domnişoarele la Operă în seara aceea.

La ora mesei, domnul Sparkler răsări din ape precum fiul lui Venus, imitând-o pe maică-sa, şi îşi făcu o splendidă apariţie urcând scara principală. Dacă Fanny fusese fermecătoare dimineaţă, acum era de trei ori mai fermecătoare, foarte frumos îmbrăcată, în culorile care-i veneau

Cel mai bine, şi cu un aer de indiferenţă ce dublă şi nituia lanţurile domnului Sparkler.

— Aud că sunteţi în relaţii, domnule Sparkler, spuse gazdă în timpul mesei, cu... hm... domnul Gowan, domnul Henry Gowan?

— Foarte bune, domnule, replică domnul Sparkler. Mama lui şi maică-mea sunt prietene intime, de fapt.

— Dacă mă gândeam mai devreme la acest lucru, Amy, reluă domnul Dorrit, pe un ton protector la fel de magnific precum cel al lordului Decimus în persoană, le puteai lăsa soţilor Gowan un bilet că să-i pofteşti astăzi la masă. Câţiva dintre oamenii noştri ar fi putut... hm... să-i ia şi să-i conducă înapoi acasă. Le puteam pune... hm... o gondolă la dispoziţie în acest scop. Îmi pare rău că am uitat. Te rog să-mi aminteşti mâine despre dânşii.

Mica Dorrit avea unele îndoieli în legătură cu felul cum domnul Henry Gowan va primi acest act de condescendenţă venit din partea lor, dar ea îi făgădui să nu piardă din vedere de a-i aduce aminte.

— Spuneţi-mi, vă rog, domnul Henry Gowan pictează... hm... portrete? Întrebă domnul Dorrit.

Domnul Sparkler era de părere că picta orice, numai să i se fi comandat.

— Nu merge pe o cale anumită? Mai spuse domnul Dorrit.

Domnul Sparkler, pe care dragostea îl făcea să fie mai scânteietor[4] ca de obicei, răspunse că pentru a merge pe o cale anumită omul are nevoie de o anumită pereche de încălţăminte; de pildă, pentru vânătoare, încălţăminte de vânătoare, pentru cricket, încălţăminte de cricket, în vreme ce domnul Henry Gowan, după cum credea el, n-avea o pereche anumită de pantofi.

— Nici o specialitate? Întrebă din nou domnul Dorrit.

Acest cuvânt fiind prea lung pentru domnul Sparkler,
Cu mintea istovită din pricina ultimului efort, răspunse:

— Nu, mulţumesc. Rareori servesc aşa ceva.

— Ei bine! Exclamă domnul Dorrit. Mi-ar face mare plăcere să ofer unui gentleman cu asemenea relaţii...
Hm... o mărturie a dorinţei pe care o am de a contribui la succesul şi dezvoltarea... hm... germenilor geniului său. Cred că trebuie să-l angajez pe domnul Gowan să-mi facă portretul. Dacă rezultatul va fi... hm... satisfăcător, pentru ambele părţi, s-ar putea apoi să-l angajez să-şi încerce talentul şi cu ceilalţi din familia mea.

---

4 Joc de cuvinte. Numele Sparkler vine de la cuvântul *sparkle,* în traducere *scînteie.*

Atunci îi veni domnului Sparkler în minte gândul original şi îndrăzneţ că era momentul să spună că exista un *anuviit* membru în familie (accentuând în mod special anumit) pe care nici un pictor nu l-ar putea reda cum se cuvine. Dar deoarece îi lipseau cuvintele potrivite pentru a-şi exprima ideea, praful se alese de ea.

Aceasta cu atât mai regretabil cu cât domnişoara Fanny aplauda enorm planul cu portretul, stăruind ca tatăl ei să-l şi pună în aplicare. Presupunea, după cum spuse #ea, că domnul Gowan îşi jertfise o carieră strălucită căsăto- rându-se cu drăgălaşa lui soţie, iar dragostea într-o colibă, pictând tablouri ca să-ţi plăteşti masa, totul i se părea atât de interesant, de încântător, încât îl rugă pe tatăl ei să-i facă această comandă, fie că ar fi fost sau nu în stare de a executa un portret care să semene cu realitatea; deşi ea şi Amy ştiau că va fi în stare, căci, văzuseră în dimineaţa aceea pe şevaletul lui un portret expresiv, pe care au avut prilejul să-l compare cu originalul. Aceste observaţii l-au făcut pe domnul Sparkler să-şi iasă aproape din minţi (poate că asta era şi intenţia), căci, în vreme ce, pe de o parte, dădeau de înţeles că domnişoara Fanny părea susceptibilă la pasiuni duioase, pe de altă parte, ea însăşi se arăta atât de nevinovat inconştientă de admiraţia stârnită în el, încât tânărul simţea că-i ies ochii din cap de gelozie pentru un rival necunoscut.

După masă, toţi coborâră iarăşi pe mare, apoi urcară de acolo scara Operei — precedaţi de unul din gondolierii lor, triton înarmat cu un felinar mare — şi intrară în loja familiei, iar pentru domnul Sparkler începu o seară de tortură. Cum sala era cufundată în întuneric, iar loja luminată, mai mulţi tineri tot dădeau târcoale pe acolo în timpul reprezentaţiei; pe Fanny, aceşti tineri o interesau atât de mult şi lua atitudini atât de fermecătoare de-a lungul conversaţiei cu ei, când le făcea mici confidenţe şi când se ciorovăiau asupra identităţii persoanelor din lojile mai îndepărtate, încât sărmanul Sparkler simţea că urăşte întreaga omenire. La sfârşitul spectacolului, eî a avut însă o dublă consolare. I-a dat să-i ţină evantaiul în vreme ce-şi potrivea pelerina, apoi i-a acordat binecuvântatul privilegiu de a-i oferi braţul când să coboare scară din nou. Aceste fărâme de încurajare, gândea domnul Sparkler, îl ajutau doar ca să nu-şi piardă cumpătul; şi nu este exclus ca şi domnişoara Dorrit să fi gândit la fel.

Tritonul cu felinarul aştepta la uşa lojii; alţi tritoni cu alte felinare aşteptau la multe alte uşi. Tritonul familiei Dorrit lăsase în jos felinarul ca să lumineze scara, şi domnul Sparkler nu făcu decât să mai adauge un rând de lanţuri pe lângă celelalte, când privi picioruşele splendide coborând scânteietoare treptele alături de el. Printre cei care tot dădeau târcoale prin preajmă se afla şi Blandois din Paris. El spuse câteva cuvinte şi apoi merse mai departe alături de Fanny.

Mica Dorrit era în faţă cu fratele ei şi doamna General (domnul Dorrit rămăsese acasă); dai la marginea cheiului se reîntâlniră cu toţii. Amy tresări văzîndu-1 atât de aproape de ea, ajutând-o pe Fanny să urce în gondolă.

— Gowan a avut o pierdere, spuse el, de când i-a fost dată fericirea să primească astăzi vizită a două domnişoare frumoase.

— O pierdere? Repetă Fanny (pe care nefericitul Sparkler o părăsise), luându-şi locul în barcă.

— O pierdere, zise Blandois. Câinele lui, Leu.

Mina Micuţei Dorrit se afla într-a lui când rostise aceste cuvinte.

— E mort, adăugă Blandois.

— Mort? Se auzi ca un ecou glasul Micuţei Dorrit. Câinele acela nobil?

— Pe cuvântul meu, dragele mele domnişoare! Exclamă Blandois zâmbind şi ridicând din umeri, cineva a otrăvit câinele acela nobil. E mort... mort ca şi dogii *K*

Capitolul VII

MAI ALES DESPRE PRUNE Şl PRISME

^ DOAMNA General, totdeauna pe capră, ţinând zdravăn frâul convenienţelor, se străduia să aplice o spoială prietenei sale tinere şi foarte dragi, iar prietena sa tânăra şi foarte dragă îşi dădea osteneala să se

supună. Oricât de greu i-ar fi fost în cursul vieţii ei trudnice de a atinge felurite ţeluri, niciodată nu-i fusese greu ca acum, când se lăsa poleită de către doamna General. Ce-i drept, trăia clipe de nelinişte şi stânjeneala simţind la lucru mâna ei atentă. Dar se resemnă în faţa trebuinţelor pe care le avea familia, în epoca sa de măreţie, aşa cum se resemnase dinaintea trebuinţelor familiei în epoca sa de mizerie, cedând propriilor ei porniri nicidecum mai mult spaţiu decât cedase odinioară senzaţiei de foame, pe vremea când îşi punea deoparte masa de prânz ca să aibă ce-i dă tatălui ei la cină.

De-a lungul caznei impuse de doamna General exista o singură mângâiere care-i venea în ajutor şi o susţinea, făcând-o mai recunoscătoare decât ar fi judecat că se cuvenea un suflet mai puţin devotat, mai puţin afectuos şi mai puţin obişnuit cu lupta şi sacrificiul; de fapt, cum se întâmpla adesea în viaţă, spirite ca cel al Mâcăi Dorrit nu par să judece nici pe departe atât de atent ca cei care profită de pe urma lor. Această mângâiere a Mâcăi Dorrit era bunăvoinţa continuă a surorii ei. Deoarece pentru ea n-avea importanţă faptul că bunăvoinţa aceasta se manifesta sub forma unei ocrotiri îngăduitoare, până la urmă s-a obişnuit. Ce importanţă avea dacă astfel ocupa o poziţie subordonată şi făcea din ea domnişoara de onoare din suita lui Fanny, în carul triumfal unde aceasta trona, aşteptând osanale; nici nu dorea un loc mai bun. Totdeauna plină de admiraţie pentru frumuseţea, graţia şi spontaneitatea lui Fanny, fără să întrebe cât revenea propriei sale inimi din profundă afecţiune pentru sora ei

Şi cât revenea inimii lui Fanny, îi acorda întreaga duioşie de soră, zăgăzuită în sufletul ei mare.

Cantitatea enormă de prune şi prisme cu care doamna General împresura viaţa de familie, laolaltă cu veşnicele salturi făcute de Fanny în lumea bună nu lăsau decât nişte sărmane resturi de naturaleţe la fundul amestecului. Iată de ce faptul de a schimba confidenţe cu Fanny era îndoit de preţios pentru Mica Dorrit, sporind savoarea prilejuită.

— Amy, zise Fanny într-o seară când rămaseră sin
Gure, după o zi obositoare, încât. Mica Dorrit se simţea istovită, iar Fanny se mai avântase o dată în societate cu neţărmurită plăcere, vreau să-ţi împărtăşesc o taină, pe care s-o păstrezi în căpşorul tău. Cred că nu ghiceşti ce-ar putea fi.

— Aşa cred şi eu, draga mea, spuse Mica Dorrit.

— Poftim, îţi dau şi cheia enigmei, fetiţo, reluă Fanny. Doamna General.

Prune şi prisme în mii de combinaţii, plicticos vânturate ziulica întreagă — când totul nu era decât suprafaţă, spoială şi umbră fără substanţă. Mica Dorrit făcea impresia că speră să fie vorba de doamna General, care se urcase frumuşel în pat pentru câteva ceasuri.

— *Acum,* poţi ghici, Amy? Întrebă Fanny.

— Nu, dragă. Dacă nu cumva am făcut ceva, zise Mica Dorrit, puţin speriată la gândul că spoiala ar fi putut crăpa şi suprafaţa s-ar fi asprit.

Fanny era atât de amuzată de această temere, încât îşi luă evantaiul favorit (se aşezase la masa de toaletă, jur împrejur cu un arsenal de instrumente fioroase, care majoritatea mai fumegau încă de sângele din inima lui Sparkler) şi o atinse cu el pe soră-sa peste nas, de câteva ori, rizând tot timpul.

— Oh, micuţa noastră Amy, micuţa noastră Amy! Exclamă Fanny. Ce timidă gâsculiţa mai e şi micuţa noastră Amy! Dar nu-i nimic de râs. Dimpotrivă, sunt foarte supărată, draga mea.

— Dacă eu n-am nici un amestec, atunci mi-e totuna, replică sora ei, zâmbind.

— Ah, mie însă nu mi-e totuna, spuse Fanny, şi nici ţie, drăgălaşo, când te voi pune la curent. Amy, nu te-a mirat niciodată văzând că cineva este cumplit de politicos cu doamna General?

— Toată lumea e politicoasă cu doamna General, zise Mica Dorrit. Pentru că...

— Pentru că de atâta răceală lumea devine politicoasă în faţa ei? O întrerupse Fanny. Nu asta vreau să spun, ci cu totul altceva. Ia să vedem! Nu te-a izbit niciodată, Amy, politeţea cumplită a tatii faţă de doamna General?

Amy murmură „nu “, şi părea complet zăpăcită.

— Nu, cred şi eu. Dar aşa este, rosti Fanny. Aşa este, Amy. Şi nu uita vorbele mele. Doamna General are planuri cu tata!

— Dragă Fanny, îţi închipui tu că doamna General ar putea să aibă planuri cu cineva?

— Dacă-mi închipui? Replică Fanny. Iubita mea, ştiu sigur. Ascultă ce-ţi spun eu, are anumite planuri cu tata. Şi mai mult decât atât, susţin că tata o socoteşte o adevărată minune', un fenomen al distincţiei şi o nemaipomenită achiziţie a familiei noastre, încât e gata, în orice clipă, să se lase fermecat de ea. Nostimă perspectivă pentru viitor! Ia gândeşte-te, mă vezi cu doamna General drept mamă?...

Mica Dorrit nu răspunse la „mă vezi cu doamna General drept mamă? “dar părea neliniştită că o făcuse pe Fanny să ajungă la asemenea concluzii.

— Dumnezeule sfinte, draga mea! Exclamă Fanny acru. Te pomeneşti c-o să mă-ntrebi şi cum de ştiu când cineva se îndrăgosteşte de mine! Păi, sigur că ştiu. Asta se-ntâmplă destul de des şi eu ştiu totdeauna. Cam la fel este şi cu ceea ce spun eu, cred. În orice caz, îmi dau seama.

— L-ai auzit vreodată pe tata spunând ceva?

— Dacă l-am auzit spunând ceva? Repetă Fanny. Scumpa mea fetiţă, ce rost avea să fi spus ceva până acum?

— Dar pe doamna General ai auzit-o vreodată spunând ceva?

— Dumnezeule mare, Amy! Replică Fanny. Ţi-ai şi găsit cine să vorbească despre aşa ceva! Nu-i absolut limpede, ca lumina zilei, că n-are altceva mai bun de făcut, deocamdată, decât să se ţină dreaptă ca un par, cu mâinile veşnic înmănuşate, exasperant, şi să umble maturând duşumeaua cu fustele? Mai zi ceva! Dacă are în mina asul de atu la *whist*, nu mai este nevoie să spună o iotă. S-ar fi dat de gol în timpul jocului.

— Recunoaşte cel puţin că poate te-nşeli, Fanny. Ia să vedem, nu-i posibil?

— Ba da, *ar fi* posibil, rosti Fanny, dar nu mă-nşel. Totuşi, mă bucur că întrevezi o asemenea scăpare, draga mea, şi mă bucur că poţi lua lucrurile cu destul sânge rece ca să crezi într-o astfel de posibilitate. Asta îmi dă ghes să sper că vei putea suporta această legătură. Eu, una, n-aş putea suporta aşa ceva, şi nici n-aş încerca. Mai degrabă m-aş căsători cu tânărul Sparkler.

— Oh, Fanny, să nu te căsătoreşti niciodată cu el, orice-ar fi!

— Pe cuvântul meu, draga mea, replică tânăra domnişoară, extrem de indiferentă, n-aş pune mâna-n foc nici pentru asta. Nimeni nu ştie ce se poate întâmpla. Mai ales că atunci aş avea deseori prilejul să-i plătesc acestei femei cu aceeaşi monedă. Şi sunt absolut hotărâtă, Amy, să mă slujesc din plin de ocazia asta.

Aici se termină convorbirea dintre surori; dar mărturisirile făcute asupra celor două subiecte, doamna General şi domnul Sparkler, ocupau un loc deosebit de important în mintea Micăi Dorrit, de aceea îi dădeau mult de gândit.

De multă vreme doamna General îşi compusese în atitudinea sa o pavăză de apărare atât de desăvârşită, încât nu se putea observa ce se ascundea dincolo de această pavăză, admiţând că ar fi existat ceva. Domnul Dorrit era, fără tăgadă, foarte politicos cu doamna General şi avea despre dânsa o părere excelentă; Fanny însă, mai totdeauna nestăvilită, putea lesne greşi de aceea. Chestiunea Sparkler, dimpotrivă, se prezentă cu totul diferit, astfel că oricine îşi putea da seama ce se petrece, iar Mica Dorrit a înţeles şi ea, cumpănind lucrurile, chinuită de fel de fel de îndoieli şi semne de întrebare.

Devotamentul domnului Sparkler nu putea fi egalat decât de toanele şi cruzimea celei care-1 înrobise. Uneori îl copleşea prin atenţii, că de bucurie^ chicotea cu glas tare; a doua zi, sau un ceas mai apoi, îl neglija cu totul şi cu totul, lăsîndu-1 să cadă într-o beznă abisală, încât trebuia să-şi ascundă gemetele, prefăcându-se, stângaci, că tuşeşte. Prezenţa lui statornică n-o mişca deloc pe Fanny, cu toate că era nedespărţit de Edward, încât, ' atunci când acest tânăr dorea să-şi mai schimbe compania, se vedea în situaţia plicticoasă de a dispărea ca un răufăcător, pe uşi secrete, pe căi dosnice şi cu bărci tăinuite; era totuşi grijuliu să afle cum se simţea domnul

Dorrit şi venea din două în două zile să se intereseze, ' ca şi cum domnul Dorrit ar fi zăcut pradă unei febre intermitente; se plimba cu gondola în sus şi în jos, prin faţa ferestrelor principale, de parcă făcuse un-pariu straşnic să străbată pe apă o mie de leghe într-o mie de ore[5]; însă de fiecare dată când gondola iubitei lui părăsea poarta, gondola domnului Sparkler ţâşnea din vreo ascunzătoare acvatică şi pornea în urmărire, ca şi cum ea ar fi fost o frumoasă contrabandistă, iar el vameşul. Cine ştie dacă totul nu se datora faptului că robusta lui constituţie naturală se fortifica şi mai mult expunându-se atât de îndelung la aerul sărat al mării, încât de aceea domnul Sparkler, fiziceşte, nu părea să sufere; dar oricare ar fi fost pricina, el avea prea puţine şanse de a înduioşa inima iubitei sale printr-o sănătate îngrijorătoare, căci se făcea tot mai rotofei, iar această particularitate în înfăţişarea lui, aducând mai degrabă a băiat umflat decât a tânăr, se accentua nemaipomenit şi sfârşi prin a ajunge un om puhav, roşu la chip.

Blandois veni să-şi prezinte omagiile domnului Dorrit, care îl primi binevoitor, ca pe un prieten de-al domnului Gowan şi pomeni despre ideea de a-i face o comandă domnului Gowan, prin care numele lui să fie transmis generaţiilor viitoare. Blandois salutând ideea cu entuziasm, domnul Dorrit se gândi că poate domnului Blandois i-ar face plăcere să comunice prietenului său marea ocazie
Iscare i se oferea. Domnul Blandois acceptă însărcinarea |fin felul lui elegant şi degajat şi se jură că o va duce la ^îndeplinire până cel mult într-un ceas.

Când îi aduse vestea lui Gowan, maestrul îl trimise ^eu multă generozitate pe domnul Dorrit la naiba de vreo: ;.'zece ori (căci nu putea suferi mecenatul, la fel cum nu ;putea suferi nici lipsa mecenatului), cât pe aici să se certe ʳcu prietenul lui, pentru că-i adusese mesajul.

— Poate că văd eu greşit lucrurile, Blandois, spuse el, " dar, zău, nu pricep de ce te amesteci tu în treaba asta!

— Să mor dacă pricep, replică Blandois. Doar atât, fac un serviciu prietenului meu.

— Vârându-mi în buzunar bani de la un parvenit? Jreluă Gowan, încruntându-se. Asta ai vrut? Spune-i celuilalt prieten al tău să-şi comande portretul la un pictor de firme şi să-l folosească drept firmă pentru o cârciumă. Dar cine crezi că sunt, şi cine e el?

— *Professore*, replică emisarul, şi cine e Blandois?

Fără să pară câtuşi de puţin interesat de cea de-a doua
Întrebare, Gowan începu să fluiere supărat ca să-l alunge pe domnul Dorrit din minte. Dar a doua zi, chiar el relua chestiunea, spunând pe un ton indiferent şi cu un râs dispreţuitor:

■— Ei, Blandois, când urmează să ne ducem la acest mecena al tău? Noi, muncitorii zilieri, trebuie să folosim prilejul când ni se iveşte în cale. Când mergem să ne ocupăm de treaba asta?

— Când vrei, răspunse Blandois jignit, când îţi face plăcere. Ce mă priveşte pe mine? Ce am eu cu asta?

— îţi pot spune că mă priveşte pe mine. Pentru mine înseamnă pâine şi brânza. Omul trebuie să mănânce. Aşa că, hai, bunul meu Blandois.

Domnul Dorrit îi primi în prezenţa fiicelor sale şi a domnului Sparkler, care, printr-o surprinzătoare întîm- -plare, tocmai atunci era în vizită acolo.

— Ce mai faci, Sparkler? I se adresă Gowan nepăsător. Când ţi-e dat să trăieşti de pe urma agerimi i tale, băiete, te descurci mai bine decât mine, sper.

^ Domnul Dorrit îşi prezentă apoi propunerea.

^— Domnule, zise Gowan, râzând, după ce ascultă cu un
&er destul de binevoitor. Sunt nou în meserie şi încă puţin iniţiat în misterele ei. Cred că va trebui să vă privesc din mai multe unghiuri, să vă spun că sunteţi un model excelent şi să văd când voi fi destul de liber ca să mă consacru cu tot entuziasmul necesar portretului frumos pe care intenţionez să vi-1 fac. Vă asigur (şi din nou râse) că mă simt ca un

---

5 In 1851, un anume Searle străbătuse cu piciorul o mie de leghe într-o mie de ore, fără întrerupere (la Red House, Buttersea).

trădător în lumea unor fiinţe dragi, înzestrate, bune, nobile, confraţii mei artişti, pentru că nu pot face n? Ai bine acest hocus-pocus. Dar eu n-am fost crescut de mic în acest spirit, şi acum e prea târziu să mai învăţ. Or, la drept vorbind, sunt un foarte prost pictor, dar, în general, nu cu mult mai prost decât ceilalţi. Dacă aveţi de gând să risipiţi o sută de galbeni, cum eu sunt tot aşa de sărac precum de obicei cea mai mare parte a rudelor sărace de familie bună, vă voi ră- mine foarte îndatorat dacă-i veţi cheltui în favoarea mea. Pentru aceşti* bani voi căuta să mă întrec pe mine însumi, iar dacă rezultatul va fi prost, ei bine, dumneavoastră vieţi avea probabil un tablou prost, semnat de un nume mărunt, în locul unui portret prost, semnat de un nume mare.

Deşi tonul nu era cel la care se aşteptase domnul Dorrit, în general nu-i displăcu, dimpotrivă. Aceasta dovedea că avea de-a face cu un gentleman cu rude sus- puse şi nu cu un simplu meseriaş, faţă de care să se simtă obligat. Îşi exprimă satisfacţia lăsându-se pe mâinile domnului Gowan, cu credinţa că spera să aibă plăcerea de a se cunoaşte mai bine şi în particular.

— Sunteţi foarte amabil, spuse Gowan. N-am renunţat la societate de când am intrat în breasla mânuitorilor penelului (oamenii cei mai încântători de pe faţa pămîn- tului), şi mă bucur când uneori mai simt mirosul fin, de odinioară, al prafului de puşcă de pe câmpul de luptă, deşi până la urmă am nimerit tocmai în profesiunea actuală. Să nu credeţi cumva, domnule Dorrit (şi iarăşi râse în chipul cel mai degajat), 'că intru în francmasoneria corporaţiei — deoarece nu-i aşa; pe cuvântul meu, nu mă pot abţine să n-o trădez oriunde m-aş duce... pe dumnezeul meu, o iubesc şi respect din toată inima corporaţia asta — dacă vă propun o dată şi un loc.

Ah! Domnul Dorrit nu putea avea... hm! Asemenea bănuieJi, în faţa sincerităţii domnului Gowan.

— Sunteţi din nou foarte amabil, zise Gowan. Domnule Dorrit, am auzit că plecaţi la Roma. Şi eu mă duc la Roma.; am nişte prieteni acolo. Daţi-mi voie să încep nedreptatea pe care am conspirat să v-o fac, acolo... nu, aici. Cu toţii vom fi hăituiţi către sfârşitul şederii noastre aici, şi deşi nu există în toată Veneţia om mai sărac decât mine printre cei care mai au mâneci întregi la haină, încă n-am ucis cu desăvârşire ama corul din mine... iată că, din nou îmi compromit bresla!... şi nu mă pot apuca în graba de lucru numai de hatârul câtorva gologani.

Aceste observaţii n-au fost mai puţin favorabil primite ca cele dinainte. Ele au însemnat preludiul primei invitaţii a domnului şi doamnei Gowan la masă; ele l-au situat pe Gowan cu dibăcie pe făgaşul lui obişnuit în această nouă familie.

Aceste observaţii îi situară şi soţia pe făgaşul ei obişnuit. Domnişoara Fanny înţelese, cu deosebită limpezime, că farmecul doamnei Gowan îl costase foarte scump pe bărbatul său, că din pricina ei avuseseră loc mari tulburări în familia Lipitoare şi că văduva doamnă Gowan, cu inima zdrobită aproape, se împotrivise cu hotărâre la căsătorie, dar că până la urmă dragostea maternă învinsese. Doamna General înţelese nu mai puţin desluşit că această alianţă adusese multă tristeţe şi discordii în familie. Despre onestul domn Meagles nu se prea vorbea; doar că era destul de firesc ca un asemenea om să fi dorit să-şi ridice fiica din poziţia obscură în care se afla el, aşa că nimeni nu-1 putea învinui că a făcut tot ce i-a stat în putere ca să-şi atingă scopul.

Interesul pe care Mica Dorrit îl avea faţă de fermecătorul subiect al acestei istorii lesne acceptate era prea sincer şi iprea plin de precauţie că să n-o determine să ^vadă lucrurile în adevărata lor lumină. Ea înţelegea, în parte, că umbra de tristeţe în care trăia doamna Gowan trebuia atribuită legendei în chestiune; avea convingerea chiar, intuitiv, că nu conţinea nici un pic de adevăr. Dar de aici s-au ivit unele piedici în raporturile mai strânse cu doamna Gowan, căci şcoala convenienţelor, a „prunelor şi prismelor", îi arăta o politeţe excesivă, fără a fi prea apropiată de ea, iar Mica Dorrit, bursieră

Tu de-a sila a acestei instituţii, era obligată să se supună cu smerenie regulilor în vigoare.

Totuşi, între ele se şi statornicise o înţelegere plină de simpatie care le înlesnea trecerea peste cele mai mari dificultăţi şi schimbase în prietenie relaţii mai restrânse. Şi, ca şi cum întâmplarea părea să le fie favorabilă, ele se simţeau atrase reciproc prin aversiunea pe care fiecare părea să o observe la cealaltă faţă de Blandois din Paris, aversiune vecină cu repulsia, cu antipatia naturală şi oroarea stârnită de creaturile odioase din lumea reptilelor.

Pe lângă afinitatea aceasta spirituală activă dintre ele, mai exista o alta, pasivă. Faţă de amândouă, Blandois se purta în exact acelaşi fel, dar atitudinea lui în raport cu ele două avea invariabil ceva deosebit de atitudinea faţă de Kestul lumii. Deosebirea, privită dinafară, era prea neînsemnată ca să fie desluşită de alţii, lor însă nu le scăpa. O simplă clipire din ochii lui răi, un simplu gest din mâna lui albă şi netedă, o simplă idee, o adăugire, cât de cât, în mişcarea nasului care se lăsa în jos şi a mustăţii care se zbârlea, mişcare atât de des vizibilă pe chipul său, le comunica amîndorura aceeaşi mostră de lăudăroşenie, adresată anume lor, ca şi cum ar fi spus: „Eu am o putere secretă în această direcţie. Ştiu eu ce ştiu."

Nici una, nici cealaltă nu şi-au dat seama despre asta destul de bine, n-au fost perfect conştiente decât în ziua când el veni la domnul Dorrit să-şi ia rămas bun înainte de a părăsi Veneţia. Apăruse şi doamna Gowan în acelaşi scop, şi el le găsi pe cele două prietene singure, ceilalţi ai casei fiind plecaţi. Ele nu apucaseră să fie împreună nici cinci minute, când, cu expresia lui ciudată, şi părea să spună: „Aveaţi de gând să vorbiţi despre mine. Ah! Iată-mă, aici sunt, ca să vă împiedic! “

— Vine şi Gowan aici? Întrebă Blandois cu un zâmbet.

Doamna Gowan răspunse că nu vine.

— Nu vine! Exclamă Blandois. Îngăduiţi servitorului dumneavoastră devotat, când plecaţi de aici, să vă conducă până acasă.

— Mulţumesc; dar nu merg acasă.

— Nu mergeţi acasă?! Se miră Blandois. Atunci sunt de prisos.

Poate astfel şi era; dar nu se simţea chiar aşa de prisos

Vreme ce nu-şi luă tălpăşiţa să le lase singure. Rămase şi făcu risipă de complimente delicate, adresate lor, în cuvinte dintre cele mai alese; dar în tot acest timp, parcă *repeta* întruna: „Nu, nu, nu, dragele mele doamne, lată-mă, aici sunt, am picat anume ca să vă împiedic.[14]

El le dădea atât de limpede de înţeles acest lucru, atât 'de diabolic stăruia să rămână, că în cele din urmă doamna Gowan se ridică să piese. Deoarece el întinse mâna s-o con- iducă pe doamna Gowan pe scări în jos, reţinu mina Mâcăi Dorrit într-ale ei, strângându-i-o în semn de avertisment, şi spuse:

— Nu, mulţumesc. Dar dacă vreţi să fiţi atât de amabil să vedeţi dacă gondolierul meu mă aşteaptă, v-aş fi îndatorată.

*'■" Nu mai avu încotro, trebui să coboare înaintea lor. Când se îndepărtă, cu pălăria în mină, doamna Gowan spuse în şoaptă:

— El a ucis câinele.

... — Ştie şi domnul Gowan asta? Întrebă Mica Dorrit, de asemenea în şoaptă.

— Nimeni nu ştie. Nu te uita la mine, uită-te spre el. Are să se-ntoarcă într-o clipă. Nimeni nu ştie, dar eu sunt sigură de asta. Dumneata nu crezi?

— Ba da... şi eu cred, răspunse Mica Dorrit.

— Henry ţine la el şi nu-1 vede niciodată cu ochi răi. E atât de generos şi de sincer. Dar sunt sigură că dumneata şi cu mine ştim câte parale face. L-a convins pe

^ Henry că bietul câine fusese otrăvit dinainte, când se schimbase atât de mult încât a sărit asupra lui. Henry crede asta, dar noi nu. Văd că trage cu urechea, însă nu ne pcale au? I. La revedere, scumpa mea. La revedere!

Rosti cu glas tare ultimele cuvinte, când vigilentul Blandois se opri, întoarse capul, ca să le privească de jos. În clipa aceea, cu toată politeţea lui extremă, arăta,

- în aşa hal, încât un adevărat filantrop n-ar fi avut desigur; nimic altceva mai bun de făcut decât să-i lege un bolovan de gât şi să-i dea un brânci în apa care clipocea la picio- î; rul bolţii întunecoase unde se afla el. Nefiind

însă prin preajmă un asemenea oblăduitor al omenirii, o ajută pe doamna Gowan să urce în barcă şi zăbovi acolo până ce dispăruse din vedere pe canalul îngust, după care se ajută singur să intre în propria lui barcă, şi plecă la rându-i.

Mica Dorrit îşi spunea uneori, ca şi de astă dată, că el prea pătrunsese lesne în casa tatălui ei. Dar atât de muiţi oameni şi aşa de diferiţi făceau la fel de când tai- că-său începuse să deprindă maniile mondene ale fiicei lui mai mari, încât cazul acestuia rfti era ceva excepţional. Casa Dorrit fusese cuprinsă de o adevărată furie în a-şi crea cunoştinţe, faţă de care să-şi impună averea şi importanţa.

Mâcăi Dorrit i se părea, în general, că lumea în care trăiau semăna cu un soi de Marshalsea, de o categorie superioară. Numeroşi oameni plecau în străinătate aproape din aceleaşi motive pentru care ceilalţi intrau în închisoare — unii din pricina datoriilor, alţii ca să-şi omoare vremea, ori din motive de familie, din curiozitate sau pur şi simplu fiindcă nu erau în stare să facă nimic la ei acasă. În oraşele astea străine erau daţi în grija unor comisionari şi a însoţitorilor locali, ca şi datornicii aduşi în închisoare. Colindau prin biserici şi muzee, aidoma aproape ca odinioară datornicii, în felul acela jalnic, prin curtea închisorii. Erau gata de obicei să plece a doua zi sau săptămâna următoare, dar rareori $tiau ce avea să se întâmple, şi aproape niciodată nu făceau ceea ce hotărau, ori nu se duceau acolo unde spuneau că se duc — şi aici se asemănau mult cu deţinuţii pentru datorii. Plăteau scump ca să se instaleze în condiţii sărăcăcioase şi discreditau locuri unde pretindeau că s-au simţit bine: exact obiceiul de la Marshalsea. Când plecau, stârneau invidii printre cei care rămâneau, dând impresia că nu vor să -plece: iarăşi acelaşi obicei statornicit la Marshalsea. Totdeauna aveau pe buze un anumit număr de cuvinte şi expresii, limbajul turiştilor, dar care aparţinea şi pensionarilor din salonul-cafenea al temniţei. Erau deopotrivă de neputincioşi să se apuce de vreo treabă; se corupeau reciproc, la fel ca şi deţinuţii; se îmbrăcau neglijent şi duceau o viaţă de azi pe mâine — iarăşi întocmai ca cei de la Marshalsea.

¥, Veni şi timpul când şederea familiei Dorrit la Veneţia ajunsese la capăt, şi când întreaga caravană porni spre Roma. Spectacolul italian de la începutul călătoriei li se 3 înfăţişă din nou ochilor, devenind mai murdar şi mai dezo- *P* lant pe măsură ce înaintau, şi, trecând în cele din urmă: prin locuri unde şi aerul era stricat, ajunseră la destinaţie. Li se reţinuse o reşedinţă splendidă pe Corso şi acolo se instalară, într-un oraş unde totul se străduia parcă să rămână de-a pururi imobil pe ruinele trecutului, în afară de apă, care, urmând legile eterne, sărea şi se revărsa în valuri din sumedenie de fântâni superbe.

Aici, Mâcăi Dorrit i se păru că se petrecuse o schimbare în spiritul de Marshalsea al lumii lor şi că „prunele şi prismele" aveau întâietate. Toată lumea străbătea biserica Sf. Petru şi Vaticanul cu picioarele altora şi trecea orice obiect vizibil prin sită altcuiva. Nimeni nu spunea ce gândea despre un lucru, ci ceea ce spunea doamna General, domnul Eustace sau altcineva despre acel lucru, întreaga suflare a călătorilor părea să fie o adunare de victime omeneşti legate fedeleş şi predate de bunăvoie domnului Eustace şi acoliţilor săi, pentru a le reorganiza Inecanismul de gândire după gustul acestei confrerii blagoslovite. Peste rămăşiţele dărăpănate ale templelor, mormintelor, palatelor, sălilor senatoriale, ale teatrelor şi amfiteatrelor antichităţii, puzderie de moderni eu limbile înnodate şi legaţi la ochi umblau pe bâjbâite, repetind fără încetare „prune şi prisme[44] în străduania de a-şi potrivi buzele după tipicul cuvenit. Doamna General era într-a-devăr în elementul său. Nimeni nu avea nici un punct de vedere. Pretutindeni în jurul ei, pe o rază uluitor de mare, fiecare îşi alcătuia o suprafaţă poleită, şi nu exista suflet de om cu un strop de curaj care să spună cinstit şi direct ce gândea.

Foarte scurt timp după sosirea lor, Mica Dorrit observă o nouă schimbare pe tema prunelor şi prismelor. - Primiră curînd vizita doamnei Merdle, care iarna aceea dădea tonul în lumea bună din Cetatea Eternă; iar. Partidă iscusită de scrimă pe care o purtară ea şi Fanny cu acest prilej o făcu pe sora cea paşnică să închidă ochii, ca de scăpărarea unor florete.

— Sunt încântată, spuse doamna Merdle, să reînnoiesc o cunoştinţă care a început sub auspicii atât de nefavorabile, la Martigny.

— La Martigny, desigur, rosti Fanny Mă bucur într-a- devăr foarte mult.

— Am aflat de la fiul meu, Edmund Sparkler, zise doamna Merdle, că el a şi profitat de această fericită întâmplare. S-a întors entuziasmat de Veneţia.

— într-adevăr? Replică Fanny nepăsătoare. A stat mult acolo?

— Aş îndrepta această întrebare domnului Dorrit, spuse doamna Merdle, întorcându-se cu pieptul către acest gentleman; căci dumnealui îi datorează în mare măsură Edmund şederea atât de agreabilă.

— Oh, vă rog, nu mai vorbiţi despre asta, spuse Fanny. Cred că papă a avut plăcerea să-l invite pe domnul Sparkler de două sau trei ori... dar asta nu înseamnă nimic. Am avut atâta lume în jurul nostru şi am ţinut casă deschisă tuturor, încât dacă s-a simţit bine, asta înseamnă mai puţin decât nimic.

— Doar că, draga mea, interveni domnul Dorrit, doar că... hm... am fost extrem de bucuros de... hm... a-i arăta, prin orice mijloace, deşi firav şi neînsemnat... hm... stima imensă pe care... hm... alături de restul lumii, o am faţă de un caracter atât de distins şi de princiar ca al domnului Merdle.

Pieptul primi acest omagiu în felul său fermecător.

— Trebuie să vă spun, doamnă Merdle, remarcă Fanny, chipurile pentru a-1 înlătura pe domnul Sparkler din centrul atenţiei, că domnul Merdle este unul din subiectele favorite ale lui papa.

— Am fost... hm... dezamăgit, doamnă, spuse domnul Dorrit, aflând de la domnul Sparkler că este... hm... foarte puţin probabil ca domnul Merdle să vină aici.

— Da, într-adevăr, încuviinţă doamna Merdle, e atât de ocupat şi de prins în toate părţile, încât mi-e teamă că nu va fi cu putinţă. De ani de zile nu mai poate pleca în străinătate. Dumneata, domnişoară Dorrit, cred că te afli de multă vreme continuu în străinătate.

— Ah, Dumnezeule, da, zise Fanny pe un ton tărăgănat şi foarte cutezător. De un număr incomensurabil de ani.

~ Aşa bănuiam şi eu, recunoscu doamna Merdle.

—- întocmai, adăugă Fanny.

— Nădăjduiesc totuşi, reluă domnul Dorrit, că dacă n-o să am... hm... marele avantaj de a face cunoştinţă cu domnul Merdle de partea asta a Alpilor sau a Medi- teranei, voi avea această onoare la întoarcerea mea în Anglia. Este o cinste pe care o doresc şi o apreciez cu totul special.

— Domnul Merdle, rosti doamna Merdle, care o privea pe Fanny cu admiraţie prin lornietă, n-o va aprecia mai puţin, sunt convinsă.

Mica Dorrit, mereu gânditoare şi stingheră ca de obicei, deşi nu mai trăia retrasă, la început crezu pur şi simplu că era vorba de prune şi prisme. Dar cum tatăl ei, după ce fusese la o splendidă recepţie dată de doamna Merdle, repetă la gustarea de dimineaţă familială că doreşte să-l cunoască pe domnul Merdle şi că speră în mod expres să beneficieze de sfatul acestui om minunat în privinţa plasării averii sale, fata începu să creadă că faptul avea o însemnătate reală şi era curioasă, la rîn- du-i, să-l vadă pe strălucitul purtător al torţei timpului.

Capitolul VIII

VĂDUVA DOAMNA GOWAN ÎŞI DĂ SEAMA CĂ AŞA NU MAI MERGE

ÎN VREME CE apele Veneţiei şi ruinele Romei se nsoreau pentru plăcerea familiei Dorrit şi erau zilnic chiţate de către condeiele nenumăraţilor călători, fără ă le pese deloc de proporţia pământeană, de formă sau de asemănare, firma Doyce şi Clennam din Curtea-Ini- mii-Insîngerate făcea să răsune de-a lungul orelor de muncă clinchetul puternic al fierului pe fier.

Asociatul mai tânăr statornicise acum afacerile pe un făgaş foarte bun; cel vârstnic, văzându-se liber să-şi urmărească propriile planuri ingenioase, contribuise substanţial la dezvoltarea fabricii. În calitatea lui de om inventiv, a trebuit să întâmpine neapărat tot soiul de piedici descurajatoare pe care forţa diriguitoare fusese capabilă atâta vreme să le ridice, prin orice mijloace, în calea acestei categorii de răufăcători; clar asta nu era decât o chestiune de legitimă apărare judicioasă din partea forţei publice, dat fiind că arta de a face ceva trebuie bineînţeles considerată drept

duşmanul firesc şi de moarte al artei de a nu face nimic. Aceasta era baza sistemului înţelept, apărat cu dinţii şi ghearele de către Ministerul Digresiunilor şi care constă în a-1 preveni pe orice supus britanic ingenios asupra primejdiei ingeniozităţii sale; a-1 hărţui, a-i pune beţe-n roate, a-i îndemna pe hoţi să-l prade, făcându-i descoperirea nesigură, anevoioasă şi costisitoare, şi chiar, în cel mai fericit caz, a i se confisca bunurile după o scurtă perioadă de desfătare, ca şi cum spiritul de inventivitate ar fi mers mina în mână cu crima. Sistemul era întru totul în favoarea Lipitorilor, şi la urma urmelor astfel se şi cădea să fie, căci cine face o invenţie valoroasă mai trebuie şi luat în serios, adică exact ceea ce Lipitorile detestau şi se temeau mai mult. Aceasta iarăşi era ceva foarte rezonabil, pentru că într-o ţară suferind cu ghiotura de meteahna seriozităţii, într-un timp extrem de scurt se putea întâmpla să nu mai existe un post măcar unde să se aciueze vreunul din familia Lipitoare.

Daniel Doyce făcea faţă situaţiei sale, precum şi chinurilor şi pedepselor care decurgeau de aici şi îşi vedea liniştit de muncă, de dragul meseriei. Clennam, încura- jîndu-1 printr-o colaborare cordială, era pentru el un sprijin moral, pe lângă că făcea treabă bună pe tărâmul afacerilor. Firma prosperă, iar cei doi asociaţi erau prieteni la cataramă.

Dar Daniel nu putea uita vechiul proiect la care muncise timp de atâţia ani. Nici n-ar fi fost drept să se fi aşteptat să uite; dacă putea renunţa la proiect atât de lesne, atunci nici nu-1 concepea, nu avea răbdarea şi perseverenţa să-l alcătuiască. Astfel gândea Clennam când uneori se întâmpla să-l observe, seara, examinându-şi mulaijele şi desenele şi se consolă singur mormăind, cu un oftat, înainte de a le pune iarăşi la loc, că lucrul rămânea la fel de valabil.

T

Să nu manifeste nici pic de simpatie pentru atâta strădanie şi dezamăgire ar fi însemnat să abdice de la ceea ce Clennam socotea drept ceva de la sine înţeles, obligatoriu. În asocierea lui cu Doyce. Simţământul acesta reînvie în el interesul vremelnic pe care invenţia lui Daniel i-1 stârnise, întâmplător, în uşa Ministerului Digresiunilor. El îi ceru asociatului său să-i explice despre ce era vorba şi-l rugă totodată „să fie îngăduitor cu el, nefiind de meserie[u].

— Nu eşti de meserie? Zise Doyce. Ai fi fost un meseriaş destoinic dacă-ţi dădeai osteneala. N-am întâlnit până acum un cap mai bun pentru a înţelege asemenea lucruri.

— Dar absolut needucat, îmi pare rău că trebuie să adaug, zise Clennam.

— Asta nu ştiu, replică Doyce, şi n-aş vrea să te mai aud vorbind astfel. Un om cu bun simţ, care a primit o educaţie generală şi care s-a perfecţionat el însuşi, nu se poate numi absolut needucat, în orice caz. Mie nu prea-mi plac misterele. Puţin îmi pasă dacă cel care mă judecă după o explicaţie deschisă şi clară aparţine unei categorii sau alteia, atât numai să aibă însuşirea despre care am pomenit.

— Mi se pare mie, spuse Clennam, că am cam început să ne facem complimente unul altuia, dar noi ştim că nu e cazul... aşa că voi avea privilegiul să ascult cea mai amolă explicaţie care poate fi dată.

— Bun, exclamă Daniel, pe tonul lui ho-tărit şi egal. Aşa voi încerca să fie.

Avea darul, adesea întâlnit la oameni de categoria lui, de a explica ceea ce vedea şi gândea cu aceeaşi forţă şi limpezime în care se înlănţuiau lucrurile în mintea lui. Felul de a demonstra era atât de ordonat, de clar şi de simplu, încât ar fi fost greu să nu-1 înţelegi. Pare aproape hazliu să se pretindă împăcarea prejudecăţii convenţionale cum că el trebuie să fie şi un vizionar, cu precizia şi agerimea graţie car(ora ochiul lui şi degetul cel mare urmăreau planurile, oprindu-se răbdător în anumite puncte, revenind atent la altele unde mici ramificaţii explicative trebuiau trasate, în preocuparea constantă de a lămuri totul temeinic, la fiecare treaptă importantă a expunerii, până a-şi conduce auditorul un pas mic înainte. Modul în care făcea abstracţie de sine de-a lungul descrierii nu era mai puţin remarcabil. Niciodată nu spunea: eu am descoperit cutare aplicare sau eu am inventat cutare combinaţie; ci expunea lucrurile ca şi cum ar fi fost vorba de opera arhitectului divin pe care din întâmplare o descoperea. Era atât de modest, prezenta lucrurile cu atâta respect şi totodată cu

admiraţie potolită, dezvăluindu-şi convingerea că descoperirea se întemeia pe legi incontestabile.

Nu numai în seara aceea, ci multe seri mai apoi, Clennam găsea o desfătare deosebită în aceste investigaţii. Cu cât pătrundea mai în amănunt, cu cât urmărea mai atent capul cărunt aplecat peste planuri şi ochiul ager scânteind cu plăcere şi dragoste privindu-le — deşi pentru el fuseseră timp de doisprezece ani lungi un instrument de tortură — cu atât mai puţin putea să se resemneze, el, a cărui energie era încă tânără, şi să lase totul baltă fără să mai facă un ultim efort. În sfârşit spuse:

— Aşadar, Doyce, până la urmă s-a ajuns la concluzia că afacerea trebuie îngropată împreună cu Dumnezeu ştie cât de numeroase alte epave, ori să se ia totul de la capăt?

— Da, încuviinţă Doyce, aici au ajuns domnii aceia nobili după doisprezece ani.

— Grozavi tipi! Exclamă Clennam cu amărăciune.

Vechea poveste, rosti Doyce. Să nu fac pe martirul, pentru că mai sunt o sumedenie în situaţia mea.

— Renunţi, sau iei totul de la capăt? Întrebă Clennam, dus pe gânduri.

— Ei, tocmai aici e aici, zise Doyce.

— Atunci, prietene, strigă Clennam, sărind în picioare şi luându-i mâna aspră de muncă, vom începe totul de la capăt.

Doyce părea speriat şi-i răspunse cu o vioiciune neobişnuită în cazul lui:

— Nu, nu. Mai bine las-o baltă. Mult mai bine. O să mai auzim despre asta într-o bună zi. Eu am şi lăsat-o baltă. Dumneata uiţi, dragul meu Clennam, că *eu* am lăsat-o baltă. Totul s-a sfârşit.

— Da, Doyce, îi întoarse vorba Clennam, totul s-a sfârşit în privinţa eforturilor şi a refuzurilor dumitale, recunosc, dar nu şi în privinţa mea. Eu sunt* mai tânăr ca dumneata. N-am călcat decât o singură dată în podoaba aceea de minister şi sunt o pradă nouă pentru ei. Haide! O să-i pun la încercare. Dumneata vei face exact ce-ai făcut şi până acum de când lucrăm împreună. Eu pot lesne adăuga la activitatea mea obişnuită demersurile necesare ca să ţi se facă oficial dreptate, şi, doar în cazul în care îţi voi aduce la cunoştinţă vreo izbândă, altminteri nu vei mai auzi o vorbă despre asta.

Daniel Doyce şovăia încă în a-şi da consimţământul şi stărui în câteva rânduri că ar fi mai bine să lase totul baltă. Dar, fireşte, treptat-treptat el trebui să cedeze insistenţelor lui Clennam. Zis şi făcut. Arthur porni de la capăt truda îndelungă şi desperată în strădania de a o scoate la liman cu Ministerul Digresiunilor.

Curînd deveni unul din familiarii anticamerelor în acest minister, unde în general uşierii îl primeau aproape la fel cum hoţul de buzunare este primit la poliţie; deosebirea principală fiind că poliţia are scopul să-l reţină pe pungaş, în vreme ce Ministerul Digresiunilor nu ştia cum să scape de Clennam. El însă era hotărât să se ţină scai de oficialităţi, astfel că pacostea de a completa formulare, de a întocmi scrisori, procese-verbale, memorii, semnarea hârtiilor, contrasemnarea, contra- contrasemnarea lor, de a se referi anterior, ulterior, lateral, cruciş şi în zigzag — reîncepea.

Aici avea să apară o particularitate a Ministerului Digresiunilor despre care nu s-a pomenit până acum în această povestire. Când admirabila instituţie ajungea la ananghie şi vreun membru în Parlament, exasperat, pe care cei din familia Lipitoare, mai neînsemnaţi, aproape îl suspectau că ar fi posedat de diavol, o atacau nu ca pe un caz particular, ci ca făcând parte dintr-o administraţie îngrozitore, un adevărat ospiciu de nebuni — atunci nobilul sau preaonorabilul domn Lipitoare, care reprezenta Ministerul în Cameră, se năpustea asupra membrului din Parlament şi-l nimicea printr-un raport privind cantitatea de afaceri de serviciu (pentru a preveni executarea lor) realizate de Ministerul Digresiunilor. Apoi, nobilul sau preaonorabilul Lipitoare lua o hârtie în mina conţinând nişte cifre, asupra cărora, cu permisiunea Camerei, avea să atragă atenţia. Atunci, cei din familia Lipitoare mai neînsemnaţi exclamau, supunându-se ordinului:, Bravo! Bravo! Bravo! “şi, Citiţi! “

Pe urmă, nobilul sau preaonorabilul Lipitoare îşi dădea seama, domnule, din acest mic document pe care-1 socotea în stare să convingă până şi minţile cele mai deformate (râsete ironice şi aclamaţii dinspre plevuşcă

Lipitorilor) că, în timpul scurtei perioadă a precedentului semestru financiar, această instituţie atât de calomniată (aplauze) a întocmit şi a primit cincisprezece mii de scrisori (aplauze zgomotoase), a redactat douăzecişipatrumii de procese verbale (aplauze şi mai zgomotoase) şi treizecişidouămiicincisuteşaptezeci memorii (aplauze vehemente). Pe lângă asta, un om învăţat, legat de acest minister şi funcţionar de valoare, îi făcuse hatârul să efectueze un ciudat calcul, şi anume, cantitatea de hârtie şi articolele de birou irosite acolo în aceeaşi perioadă. Calculele făceau parte din documentul scurt menţionat, de unde reieşea faptul remarcabil că foile de hîrtie- concept destinate publicului ar fi putut acoperi amîndouă trotuarele pe toată lungimea străzii Oxford de la un capăt la altul, şi că tot mai prisosea vreun sfert de milă pentru parc (aplauze frenetice şi râsete); cât despre şnur — şnurul roşu — se folosise destul ca să ajungă pentru a înşira un feston grafios între Hyde-Park Corner şi Poşta Centrală. Atunci, în toiul uralelor ministeriale entuziaste, nobilul sau preaonorabilul Lipitoare lua loc, lăsând pe câmpul de bătaie membrul din Parlament sfârtecat în bucăţi. După această nimicire slujind drept pildă, nimeni nu mai avu cutezanţa să dea de înţeles următoarele: cu cât făcea mai mult Ministerul Digresiunilor, cu atât era mai puţin făcut, şi că cea mai mare binefacere adresată unui public nefericit ar fi fost să nu se mai facă nimic.

Destul de ocupat, acum când îşi asumase şi acea sarcină suplimentară — sarcină pentru care muriseră până atunci mulţi oameni destoinici din ţară — Arthur Clennam ducea o viaţă cu puţine variaţii. Singurele schimbări în decurs de luni întregi erau vizitele pe care le făcea cu regularitate în odaia sumbră de bolnavă a maică-şi şi cele nu mai puţin regulate la Twickenham, domnului Meagles.

Mica Dorrit îi lipsea îngrozitor. Era pregătit că o să-i lipsească foarte mult, dar nu atât de mult chiar. Ştia perfect de bine numai din experienţă ce gol imens îi rămăsese în suflet când micuţa siluetă familiară dispăruse din viaţa lui. Înţelegea, de asemeni, că trebuia să renunţe de-a o vedea reapărând, căci cunoştea îndeajuns caracterul familiei pentru a fi sigur că pe el şi pe ea îi separa o prăpastie de netrecut. Interesul pe care-1 avusese odinioară faţă de ea, încrederea ei de atunci în el căpătaseră o nuanţă melancolică în inima lui; atât de repede şi pe neobservate căzuseră pradă schimbării, atât de repede se furişaseră în trecut, laolaltă cu alte duioşii tăinuite.

A fost foarte mişcat primind scrisoarea ei, dar totodată a simţit că era separată de el nu doar pur şi simplu printr-o distanţă materială. Aceasta îl ajută să priceapă mai clar şi mai dureros locul acordat lui de către familie. Îşi dădea seama că faţa îi păstra în taină o amintire plină de recunoştinţă, dar că ceilalţi din familie îl asociau cu resentimentele lor pentru închisoare şi tot ce se lega de ea.

În toiul tuturor acestor meditaţii, care în fiecare zi îl năpădeau, o vedea cu aceiaşi ochi de odinioară. Era prietena lui inocentă, copila lui gingaşă, scumpa lui Mică Dorrit. Chiar şi schimbarea aceasta de împrejurări se potrivea, curios, cu obiceiul deprins din seara când văzuse plutind trandafirii, de a se socoti un om mult mai bătrân decât era în realitate, ca vârsta. El o privea într-un fel, fără să-şi dea seama de la distanţă, oricât de plin de afecţiune, că-i va pricinui Mâcăi Dorrit o suferinţă nespus de mare. Se gândea la destinul ei în viitor, la soţul pe care-1 va lua, cu o dragoste ce-i zdrobea inima, irosin- du-i şi cel mai scump licăr de speranţă.

Tot ce-1 înconjura contribuia să-i întărească ideea că era destul de bătrân şi că îşi luase demult rămas bun de la aspiraţii ca cele cu care s-a luptat în cazul lui Minnie Gowan, deşi nu trecuse prea multă vreme de atunci, socotind în luni şi anotimpuri. Raporturile lui cu tatăl şi mama ei erau acelea pe care le-ar fi putut avea un ginere văduv. Dacă sora geamănă care murise trăia până a ajunge o femeie în floarea vârstei, iar el era soţul ei, aceleaşi raporturi ar fi existat probabil între el şi domnul şi doamna Meagles. Asta tindea să întreţină în el în chip imperceptibil impresia, de acum înainte devenită obişnuită, că încheiase cu acest capitol al vieţii.

Află de la domnul şi doamna Meagles, invariabil, că Minnie în scrisorile ei le spunea ce fericită era şi cât de mult îşi iubea soţul, dar totdeauna când venea vorba despre acest subiect vedea, la fel de invariabil, apărând vechiul nor pe faţa domnului Meagles. Niciodată n-a mai fost atât de vesel

ca înainte de căsătorie. Încă nu-şi revenise după despărţirea de Pet. Era la fel de bine dispus, de deschis; dar, ca şi cum trăsăturile chipului, din cauză că privise prea mult portretele celor doi copii ai săi, care nu-i puteau dezvălui decât o singură expresie, adoptaseră, inconştient, o caracteristică desprinsă din ele, mereu prezentă cu toate schimbările de fizionomie, şi anume o expresie de frustrare.

Într-o sâmbătă de iarnă, când Clennam se afla la vilă, văduva doamnă Gowan sosi de la Hampton Court cu trăsura, care trecea drept echipajul particular, rând pe rând, al atâtor proprietari. Cobori la umbra marelui ei evantai verde, ca să-i onoreze pe domnul şi doamna Meagles cu o vizită.

— Cum o mai duceţi amândoi. Papa şi mama Meagles? Se interesă ea, pentru a-şi încuraja umilele sale rude. Când aţi avut ultima oară veşti de la sau despre bietul meu băiat?

' „Bietul meu băiat “era fiul ei; şi acest mod de a se exprima întreţinea, fără să supere pe nimeni, amăgirea că fusese victima şiretlicurilor familiei Meagles.

— Dar despre scumpă şi frumoasa noastră? Întrebă doamna Gowan. Aveţi veşti mai recente ca mine?

Ceea ce din nou era un fel delicat de a da de înţeles că fiul său fusese captivat doar de frumuseţea fetei, şi din pricina acestei fascinaţii el a trebuit să renunţe la tot soiul de avantaje mondene.

— Sunt sigură, spuse doamna Gowan, fără să-şi dea osteneala să asculte răspunsurile primite, este o mângâiere nespus de mare ştiindu-i mereu fericiţi. Bietul meu băiat are o fire atât de neastâmpărata şi a fost aşa de obişnuit să umble de colo-colo, să fie nestatornic şi popular cu toată lumea, încât asta-i cea mai mare mângâiere din lume. Mi se pare că-s săraci ca şoarecii de biserică, papa Meagles!?

Domnul Meagles, iritat de întrebare, răspunse:

— Sper că nu, doamnă. Nădăjduiesc că o scot la capăt cu micul lor venit.

— Oh! Scumpe domnule Meagles! Replică doamnă, lovindu-1 uşor cu evantaiul verde peste braţ, apoi ridi- cîndu-1 cu îndemânare ca să-şi ascundă un căscat faţă de cei prezenţi. Cum se poate ca tocmai dumneata, om de lume şi unul dintre cei mai destoinici afacerişti — deoarece ştii că eşti afacerist şi încă unul mult prea abil faţă de noi ceilalţi, care nu suntem (această replică avea drept scop, ca şi observaţia precedentă, de a prezenta pe domnul Meagles în lumina unui intrigant viclean) — cum poţi spune dumneata c-o scot la capăt cu micul lor venit? Scumpul şi bietul meu băiat! Auzi, s-o scoată la capăt cu câteva sute. Şi în plus cu dulcea şi frumoasa făptură. Cum s-o scoată la capăt! Papa Meagles! Asta nu!

— Ei bine, doamnă, rosti domnul Meagles, grav, îmi pare rău că trebuie să recunosc, atunci Henry depăşeşte mijloacele de care dispune.

— Omule dragă — nu mă mai formalizez cu dumneata, pentru că suntem un fel de rude — într-adevăr, mama Meagles, continuă doamna Gowan veselă, ca şi cum această coincidenţă năstruşnică abia acum o descoperea pentru prima oară, suntem un fel de rude! Omule dragă, în lumea asta nimeni nu poate avea *totul* după pofta inimii.

Din nou o aluzie, ca mai înainte, rostită cu toată politeţea posibilă, cum că până acum domnul Meagles izbutise strălucit în planurile sale temeinice. Doamna Gowan considera lovitura atât de bună, încât stărui, repeţind:

— Nu poţi avea *totul*... nu, nu; în lumea asta nu te poţi aştepta să ai *totul,* papa Meagles.

— îmi daţi voie să vă întreb, doamnă, replică domnul Meagles, îmbujorându-se puţin la faţă, cine aşteaptă să aibă totul?

— Aa, nimeni, nimeni! Exclamă doamna Gowan. Voiam să spun... dar m-ai întrerupt. M-ai întrerupt, papa... Ce voiam să spun?

Lăsând în jos marele ei evantai verde, se uita la domnul Meagles dusă pe gânduri, căutând să-şi aducă aminte ce voise să spună, atitudine care nu contribui la domolirea acestui gentleman destul de iritat.

— Ah! Da, asta e! Rosti doamna Gowan. Trebuie să-ţi aminteşti că bietul meu băiat era obişnuit cu speranţele. Poate i s-au împlinit, poate nu i s-au împlinit...

— Atunci, hai să spunem că nu i s-au împlinit, glăsui domnul Meagles.

Văduva doamnă îi aruncă o privire plină de mânie, care se risipi însă, printr-o mişcare a capului şi a evantaiului, şi îşi urmă pe acelaşi ton firul gândurilor.

— N-are nici o importanţă. Bietul meu băiat se obişnuise cu astfel de lucruri şi, desigur, dumneata ştiai asta şi te aşteptai la asemenea consecinţe. În ce mă priveşte, şi eu am prevăzut limpede consecinţele, şi nu sunt surprinsă. Nici dumneata nu trebuie să fii surprins. De fapt, nici nu te poate surprinde. Trebuie că te aşteptai la aşa ceva.

Domnul Meagles se uită la soţia lui şi la Clennam; îşi muşcă buzele şi tuşi.

— Şi acum, continuă doamna Gowan, Jată că bietului meu băiat i se aduce vestea că urmează să aibă un copil, şi în plus toate cheltuielile care se adaugă la această sporire a familiei! Sărmanul Henry! Dar acum nu mai e nimic de făcut; e prea târziu acum. Numai nu veni să-mi spui că depăşeşte mijloacele de care dispune, papa Meagles, ca şi cum ai face o descoperire, pentru că asta ar fi prea de tot.

— Prea de tot, doamnă? Zise domnul Meagles, de parcă ar fi căutat o explicaţie.

— Aa, aşa! Exclamă doamna Gowan, punîndu-1 la locul lui, inferior, cu o mişcare sugestivă a mâinii. Ar fi prea de tot pentru mama bietului meu băiat în clipa de faţă. S-au căsătorit în lege şi nu mai pot fi despărţiţi. Aşa, aşa! Ştiu asta! Nu trebuie să-mi spui dumneata, papa Meagles. Ştiu asta foarte bine. Ce spuneam adineauri? Că e o mare mângâiere că sunt mai departe fericiţi. Şi să sperăm că fata asta frumoasă va face tot posibilul că bietul meu băiat să fie fericit şi-i va aduce mulţumirea sufletească. Mai bine să nu mai vorbim despre asta, papa şi mama Meagles. Noi n-^am privit niciodată chestiunea din acelaşi unghi de vedere, şi nici n-o vom privi vreodată. Aşa, aşa! Acum am terminat.

Într-adevăr, deoarece între timp spusese tot ce putea spune că să-şi menţină poziţia minunat de fictivă şi să-l avertizeze pe domnul Meagles că nu trebuie să-şi închipuie că va scăpa atât de ieftin de onorurile unei asemenea alianţe, doamna Gowan era dispusă să renunţe la ^est. Dacă domnul Meagles ceda în faţa căutăturii imploratoare a doamnei Meagles şi gestului expresiv al lui Clennam, ar fi lăsat-o să se bucure nestânjenita de această stare de spirit. Dar Pet era mândria scumpă a inimii lui, şi dacă i-ar fi fost cu putinţă s-o apere cu şi mai mult devotament ori s-o iubească mai mult decât pe vremea când fusese lumina soarelui în casa lui, atunci acest lucru se petrecu în clipa aceea, când căminul era frustrat de gingăşia şi farmecul ei de toate zilele.

— Doamnă Gowan, începu domnul Meagles. Eu am fost totdeauna în viaţă un om deschis. Dacă mă apucam să fac cine ştie ce mistificări subtile — spre a mă înşela pe mine, ori pe altcineva, sau pe amândoi — prolxibil n-aş fi izbutit să realizez nimic.

— Papa Meagles, replică văduva doamnă, cu un zîm* bet mieros — în vreme ce rumeneala obrajilor se înviorase mai mult ca de obicei faţă de suprafaţa învecinată, care devenise mai palidă — probabil că nu.

— De aceea, buna mea doamnă, rosti domnul Meagles, care abia îşi mai păstra cumpătul, sper că-mi va fi îngăduit, fără să vă ofensez, de-a vă ruga să nu-mi aruncaţi în spinare asemenea mistificări.

— Mama Meagles, zise doamna Gowan, iubitul dumi- tale soţ e de neînţeles.

Se adresa acestei doamne vrednice de laudă că s-o îndemne să ia parte la discuţie, să se certe cu ea şi s-o înfrângă. Domnul Meagles interveni ca să împiedice acest deznodământ.

— Mamă, spuse el, tu nu ai experienţă, draga mea, şi lupta n-ar fi egală. Dă-mi voie să te rog să stai liniştită. Haide, doamnă Gowan, haide! Ia să-ncercăm s-avem puţin bun-simţ şi să punem lucrurile la punct cinstit, cum se cuvine. Nu-1 mai plânge pe Henry şi eu n-am s-o mai plâng pe Pet. Nu căuta să fii părtinitoare, draga mea doamnă, nu-i frumos, nu se cade aşa. Să nu mai spunem că sperăm ca Pet să-l facă fericit pe Henry, şi nici chiar că sperăm ca Henry s-o facă fericită pe Pet (domnul Meagles n-avea nici el aerul unui om fericit rostind aceste cuvinte), ci să sperăm că se vor face unul pe altul fericiţi.

— Da, desigur, şi să ne oprim aici, tată, interveni blândă şi binevoitoarea doamnă Meagles.

— Nu, mamă, nu, se împotrivi domnul Meagles, să nu ne oprim tocmai aici. Nu pot lăsa lucrurile astfel; vreau să mai adaug doar câteva cuvinte. Doamnă Gowan, sper că nu sunt prea sensibil. Cred că n-am aerul ăsta.

— Bineînţeles că nu, răspunse doamna Gowan, scu- turând capul şi evantaiul laolaltă, pentru a da mai multă gravitate vorbelor.

— Mulţumesc, doamnă; foarte bine. Totuşi, eu mă simt puţin... nu vreau să folosesc un termen prea tare... să spun: puţin rănit? Întrebă domnul Meagles cu franchеţe şi moderat în acelaşi timp, şi pe un ton împăciuitor.

£ — Spune cum îţi place, rosti doamna Gowan. Îmi este Perfect indiferent.

— Nu, nu, nu spune asta, stărui domnul Meagles, pentru că nu-i un răspuns amabil. Mă simt puţin rănit când te aud zicând că urmările erau de prevăzut, şi că e prea târziu acum, şi aşa mai departe.

— *Serios*, papa Meagles? Rosti doamna Gowan. Nu mă mir.

— Ei bine, doamnă, replică domnul Meagles, speram să fii măcar surprinsă, căci nu-i deloc un act de mărini-
mie din partea dumitale să mă răneşti gratuit, pe o temă | atât de delicată.

— Eu, una, nu răspund, zise doamna Gowan, pentru conştiinţa dumitale, îţi dai seama.

Sărmanul domn Meagles rămase împietrit de uimire.

— Dacă din păcate sunt silită să port"o bonetă care-ţi aparţine şi ţi se potriveşte, continuă doamna GoWan, nu mă-nvinui pe *mine* pentru forma ei, papa Meagles, te rog!

— Păi, sfinte Dumnezeule, doamnă! Izbucni domnul Meagles. Vrei să spui, cu alte cuvinte...

— Ascultă, papa Meagles, papa Meagles — reluă doamna Gowan, care devenea extrem de calmă şi degajată în gesturi de îndată ce domnul Meagles se înfier- binta cât de cât — pentru a evita orice confuzie, ar fi mai bine poate să spun eu însămi ce gândesc, decât să-ţi
baţi dumneata capul de a vorbi în locul meu. Dacă îmi dai voie, am să termin eu fraza. Vreau să spun, cu alte cuvinte — deşi n-am intenţia să insist, nici să-ţi reamintesc, căci acum n-ar mai sluji la nimic, că singura mea dorinţă este să mă acomodez cât mai bine împrejurărilor

— că de la început până la sfârşit, totdeauna m-am opus acestei căsătorii puse la cale de dumneata şi că foarte târziu mi-am dat consimţământul, şi asta împotriva voinţei mele.

— Mamă! Strigă domnul Meagles. Ai auzit! Arthur, ai auzit şi dumneata!

— Cum odaia este de dimensiuni potrivite, spuse Go- Wan, privind în jur şi făcându-şi vânt cu evantaiul, şi adaptată de minune pentru conversaţie, îmi închipui că pot fi auzită din orice parte.

Trecură câteva clipe de tăcere înainte ca domnul Meagles să se fi putut prinde în scaun cu destulă tărie, că nu cumva să sară din el la primul cuvânt pe care avea să-l rostească. În cele din urmă spuse:

— Doamnă, îmi pare foarte rău că sunt silit, dar trebuie s-o fac, să vă reamintesc care au fost tot timpul părerile şi atitudinea mea asupra acestui subiect nefericit.

— Oh, domnul meu drag! Exclamă doamna Gowan, zâmbind şi clătinând din cap cu un aer de înţelegere acuzatoare. Ştiu foarte bine care au fost, te asigur!

— înainte de această perioadă, doamnă, zise domnul Meagles, niciodată n-am cunoscut suferinţa şi nici neliniştea. Pentru mine a fost un timp plin de atâta tristeţe...

Domnul Meagles nu mai putu continua, într-adevăr, ci îşi acoperi faţa cu batista.

— Am priceput întreaga poveste, rosti doamna Gowan, privind liniştită pe deasupra evantaiului. Deoarece dumneata ai făcut apel la domnul Clennam, dă-mi voie să apelez şi eu. Dânsul ştie dacă spun adevărul sau ba.

— Este împotriva voinţei mele, începu domnul Clennam, către care toţi ochii erau îndreptaţi, să iau parte la această discuţie, mai cu seamă fiindcă doresc să păstrez o desăvârşită înţelegere şi relaţiile cele mai netulburate cu domnul Henry Gowan. Am pe drept cuvânt motive foarte puternice să doresc acest lucru. Într-o convorbire avută cu mine anterior, doamna Gowan a atribuit prietenului meu Meagles anumite intenţii în vederea punerii la cale a căsătoriei, iar eu m-am străduit să-i arăt că se înşeală. Am încredinţat-o atunci că ştiu, după cum ştiu şi acum, că domnul Meagles s-a împotrivit cu trup şi suflet căsătoriei.

— Ai văzut? Sări doamna Gowan, întorcând palmele mâinilor spre domnul Meagles, de parcă ea era Justiţia în carne şi oase, venită să-i demonstreze că ar face mai bine dacă ar mărturisi, dat fiind că nu mai avea nici un argument care să stea în picioare. Vezi? Foarte bine! Acum, papa şi mama Meagles, amândoi! (Aici se ridică de pe scaun.) Daţi-mi voie să pun capăt acestei formidabile controverse. Nu voi mai spune nici un cuvânt în plus. Doar atât, că asta-i încă o dovadă care se adaugă la ceea ce experienţa m-a învăţat, şi anume, că acest soi de lucruri n-ajunge niciodată să dea roade... nu merită osteneala, după cum ar spune bietul meu băiat... într-un cuvânt, că aşa nu mai merge.

Domnul Meagles întrebă:

— Despre ce soi de lucruri e vorba?

— În zadar, reluă doamna Gowan, încearcă să se înţeleagă unii pe alţii oameni cu un trecut atât de diferit, care, dintr-o întâmplare bizară, sunt aruncaţi unul în braţele celuilalt, matrimonial, şi care nu mai pot privi în aceeaşi lumină împrejurările năstruşnice ce i-au unit. Nu, aşa nu mai merge.

— Dă-mi voie să spun, doamnă... începu domnul Meagles.

— Nu, nu, îl întrerupse doamna Gowan. Ce rost mai are! Este un fapt stabilit! Aşa nu mai merge. De aceea, dacă îmi daţi voie, îmi voi vedea de drumul meu, iar dumneavoastră de-al dumneavoastră. Voi fi totdeauna fericită s-o primesc pe frumoasa soţie a bietului meu băiat şi-mi voi face un principiu din a rămâne totdeauna în termenii cei mai afectuoşi cu ea. Cât despre relaţiile astea jumătate de familie, jumătate străine, în care ba eşti luat în coarne, ba te plictiseşti, ele duc la o stare anormală de lucruri, pur şi simplu hazlie. Vă asigur, aşa nu mai merge.

Văduva doamnă aici se înclină surâzătoare, adresîn- du-se mai mult pereţilor ctecît cuiva din odaie, şi astfel îşi luă rămas bun de la papă şi mama Meagles. Clennam se ridică s-o conducă până la trăsură, aşa-numita „cutie de pilule", care slujea de obicei tuturor pilulelor din Hampton Court Palace; apoi doamna Gowan se urcă în vehicul cu o seninătate distinsă şi porni la drum.

De atunci văduva doamnă deseori istorisise cunoştinţelor mai apropiate, pe un ton de şagă uşoară şi inofensivă, cum, după eforturi penibile, băgase de seamă că era cu neputinţă să frecventeze părinţii soţiei lui Henry, care Se dăduseră peste cap să pună mâna pe fiul ei. Dacă *j^n- şese dinainte la concluzia că faptul de a se scutura de ei ar da mofturilor sale preferate un aspect mai de Doamne- ajută, scutind-o de unele neplăceri ocazionale, fără riscul de a pierde ceva (de vreme ce frumoasă făptură era căsătorită în lege, iar tatăl ei o adora) — răspunsul îl ştia numai şi numai ea, deşi autorul acestei povestiri are părerea sa, deopotrivă, şi anume se pronunţă hotărât în favoarea afirmativului.

Capitolul IX

APARIŢIE ŞI DISPARIŢIE

— ARTHUR, băiete dragă, spuse domnul Meagles, a doua zi seara, mama şi cu mine am întors chestiunea pe toate feţele şi nu ne simţim la larg câtă vreme lăsăm lucrurile să rămână astfel. Distinsa noastră rubedenie... scumpă doamnă care a fost aici ieri...

— înţeleg, zise Arthur.

— Până şi această binevoitoare podoabă a societăţii, care umblă cu nasul pe sus, continuă domnul Meagles, mă tem c-ar putea să ne încondeieze într-o lumină falsă. De dragul fiicei noastre, Arthur, am fi în

stare să îndurăm multe, dar cred că aşa ceva nu putem îndura, chiar dacă ei i-ar fi totuna.

— Bun, zise Arthur, continuă.

— Vezi, reluă domnul Meagles, asta ar putea să ne pună rău cu ginerele nostru, chiar şi cu fiica noastră, şi ar putea atrage după sine o sumedenie de neplăceri în casă. Înţelegi, nu-i aşa?

— Da, desigur, replică Arthur, e mult adevăr în ceea ce spui.

Tocmai se uitase la doamna Meagles, care, ca de obicei, era de partea cumsecădeniei şi a bunului-simţ; acest chip cinstit oglindea o rugăminte: aceea că el să-l sprijine pe domnul Meagles în proiectele lui actuale.

— Aşa că suntem îndemnaţi, mama şi cu mine, spuse domnul Meagles, să ne facem bagajul şi să ne mai întoarcem o dată printre marsiliezi, adică, vreau să zic, tare ne vine s-o pornim întins prin Franţa spre Italia, s-o vedem pe Pet a noastră.

— Iar eu cred că nu ai putea face ceva mai bun, replică Arthur, mişcat de expresia de anticipată bucurie maternă de pe faţa doamnei Meagles (trebuie să fi semănat foarte mult cu fiica ei cândva). Şi pentru că-mi ceri sfatul, eu zic să plecaţi mâine.

— Aşa crezi, într-adevăr? Rosti domnul Meagles. Mamă, iată ce numesc eu a încuraja un proiect!

Mama, mulţumindu-i din priviri lui Clennam într-un fel care-i făcea plăcere acestuia, interveni:

— Da, pe drept cuvânt.

— Şi apoi, fapt este, reluă domnul Meagles, norul de altădată întunecându-i obrazul, că ginerele meu s-a şi înglodat din nou în datorii, aşa că va trebui, mi se pare, să i le lichidez iarăşi. Chiar şi în cazul ăsta nu strică să fac câţiva paşi până acolo şi să trec pe la el în calitate de prieten. Şi pe urmă, uită-te la mama ce groaznic de neliniştită este (şi-i destul de firesc) asupra sănătăţii lui Pet. Se teme că nu cumva să fie lăsată să se simtă singură în situaţia de faţă. Este, nimic de zis, tare departe, Arthur, şi sărmana fetiţă trebuie să se simtă înstrăinată acolo în clipele astea. Chiar dacă ar fi îngrijită bine, ca cea mai distinsă doamnă din ţara aceea, şi tot departe se află. Cu toate că Borna e Roma, tot mai bine-i acasă.

' — Asta-i perfect adevărat, rosti Arthur, şi aveţi suficiente motive de a porni la drum.

— Mă bucur că judeci astfel; m-am hotărât. Mamă, draga mea, poţi să te pregăteşti. Am pierdut drăgălaşa noastră interpretă (vorbeşte frumos trei limbi străine, Arthur; ai auzit-o de multe ori), şi acum tu va trebui, mamă, să mă scoţi din încurcături, cum vei putea mai bine. Totdeauna am nevoie de cineva care să mă scoată din bucluc, Arthur, continuă domnul Meagles, clătinând din cap, totdeauna am nevoie. Mă poticnesc mereu când nu e vorba de un substantiv... mă împiedic eu şi la substantiv, dacă-i unul mai greoi.

— Mi-a venit o idee, sugeră Clerlnam, îl avem pe Cavalletto. Dacă vă face plăcere, are să vă-nsoţească. N-aş vrea să-l pierd, dar ştiu că îl veţi aduce teafăr înapoi.

— Ei bine, îţi rămân foarte îndatorat, băiete dragă, spuse domnul Meagles, după ce chibzui puţin, dar nu cred că voi accepta. Nu, cred c-am s-o scot la capăt cu mama. *Cavalluro...* (m-am împotmolit chiar şi la numele lui, halal început! Parc-ar fi refrenul unui cântec comic) îţi este atât de necesar, că nu mă-mpac cu gândul de a ţi-1 lua. Mai mult decât atât, n-aş putea spune când ne vom întoarce, şi nu ţi-ar conveni să te lipseşti de el pentru un timp nedeterminat. Căsuţa noastră nu mai e ce-a fost. Nu mai adăposteşte două persoane tinere ca altădată, pe Pet şi pe nefericita cameristă Tattycoram; de aceea, casa mi se pare pustie acum. Odată plecaţi, cine ştie când ne-om mai întoarce! Lasă, Arthur, are să mă scoată marna din încurcătură.

Clennam se gândi că la urma urmelor se vor descurca poate mai bine singuri — aşa că nu stărui să-şi impună propunerea l'âcută.

— În schimb, dacă ai voi să stai aici uneori când n-o să te deranjeze, reluă domnul Meagles, aş fi bucuros — ca şi mama, sunt sigur — la gândul că vii să mai înviorezi puţin căsuţa noastră bătrână cu un strop de viaţă, ca atunci când era plină de lume, şi când cele două fetiţe de colo, de pe perete, se uitau câteodată cu un ochi binevoitor. Dumneata aparţii atât de

mult casei, Arthur, nouă tuturor, şi am fi fost fericiţi, fiecare din noi, dacă se în- tâmplă... dar, ia să vedem... ce vreme vom avea pe drum?

Domnul Meagles se întrerupse brusc. Îşi drese glasul şi se ridică să privească pe fereastră. Toţi au fost de acord că vremea avea să fie foarte promiţătoare; Clennam menţinu conversaţia asupra acestui subiect inofensiv până ce trecu primejdia; apoi, încetul cu încetul, aduse vorba de Henry Gowan, despre vioiciunea şi calităţile sale agreabile pe care le dovedea când te purtai frumos cu el; stărui de asemenea asupra afecţiunii de netăgăduit pentru soţia lui. Clenrxam izbuti să producă efectul scontat asupra bunului domn Meagles, căruia aceste laude îi făcură mare bucurie şi care o luă pe mama ca martor cum că singura lui dorinţă sinceră, din inimă, în legătură cu soţul fiicei lor era de a trăi în armonie şi de a împărtăşi sentimente de încredere şi prietenie reciprocă. În câteva ore mobilierul vilei a fost acoperit, «pentru proteguire, cât timp lipsea familia — sau, aşa cum se exprimase domnul Meagles, casa începea să-şi pună părul pe moaţe — şi după câteva zile, tata şi mama erau plecaţi, doamna Tickit şi cartea doctorului Buchan îşi luau postul în primire, ca altădată, dinapoia storurilor din salon, iar paşii solitari ai lui Arthur făceau să foşnească frunzele moarte pe aleile grădinii.

Dat fiind că locurile acestea îi plăceau, rareori trecea o săptămână fără să vină pe aici. Câteodată se ducea singur şi rămânea de sâmbătă până luni, uneori îl însoţea şi asociatul lui, alteori pur şi simplu rătăcea vreun ceas sau două prin casă şi prin grădină şi, după ce se asigura că totul era în ordine, se întorcea la Londra. De fiecare dată şi la orice oră ar fi venit, totdeauna o găsea pe doamna Tickit cu cununa ei de bucle negre şi cu doctorul Buchan, aşezată la fereastra salonului şi pândind întoarcerea familiei.

Într-una din aceste vizite, doamna Tickit îl întâmpină cu cuvintele:

— Am ceva să vă spun, domn Clennam, care o să vă mire.

Atât de surprinzător era acel ceva în chestiune, încât doamna Tickit îşi părăsise postul de le fereastră şi se afla acum pe aleea principală din grădină când Clennam intră pe poartă, deschisă anume pentru el.

— Ce s-a întâmplat, doamnă Tickit? O întrebă el.

— Domle, răspunse credincioasa menajeră, după ce îl pofti în salon şi închise uşa, dacă vreodată în viaţă am văzut copila asta pierdută şi amăgită, apoi să ştiţi că ieri-seară a fost asta, când am văzut-o în carne şi oase.

— Nu cumva vrei să spui de Tatty...

— Coram, întocmai! Exclamă doamna Tickit; dând lucrurile în vileag dintr-odată. /

— Unde?

— Domn Clennam, reluă’doamna Tickit, ochii mi-era niţeluş cam grei, fiindcă aşteptam mai îndelung ca îndeobşte ceaşca de ceai pe care tocmai mi-o pregătea Mary Jane. Nu dormeam, şi nici nu se putea zice că aţipisem. Stăteam, ca să mă esprim mai precis, de veghe cu ochii închişi.

Fără a cere explicaţii mai amănunţite despre o stare atât de curioasă, de anormală, Clennam spuse:

— înţeleg. Şi pe urmă?

— Pe urmă, domle, continuă doamna Tickit, mă gîn- deam ba la una, ba la alta; la fel cum aţi face şi-mnea- voastră... la fel ca toată lumea.

— Absolut, încuviinţă Clennam. Şi pe urmă?

— Şi când mă gândesc ba la una, ba la alta, reluă doamna Tickit, nu mai e nevoie să spun, domn Clennam, că mi-e gîndu la famelie. Căci, bineînţeles, gândurile omului, adăugă ea, pusă pe explicaţii filozofice, oricât ar lua-o razna, ele se-nvârte mai mult sau mai puţin în jurul a ceea ce ai în minte. Asta *face* ele, şi omu nu le poate împiedica.

Arthur moţăi din cap încuviinţând această descoperire.

— Şi-mneavoastră v-aţi dat seama de asta, mă-ncumet să zic, rosti doamna Tickit, cu toţii ne dăm seama de asta. Nu sitoaţia noastră în viaţă ne schimbă, domn Clennam; gândurile e libefe!... Cum spun, mă gândesc ba la una, ba la alta, şi mai cu seamă la famelie. Nu numai la famelia de-aeu, ci şi la famelia de aldată.. Căci, când apuci să te gândeşti ba la una, ba la alta în felu ăsta, şi afară începe să se-ntunece, ce vreau eu să zic este că

toate timpurile pare să fie prezente, şi trebe să te smulgi din starea asta şi să judeci până să poţi descurca iţele.

El dădu iarăşi din cap, ferindu-se să mai spună vreo vorbă, că nu cumva să-i deschidă doamnei Tickit pofta pentru a-şi revărsa un nou val de explicaţii.

— Drept care, continuă doamna Tickit, când mijesc ochii şi o văz pe ea în carne şi oase uitându-se înăuntru prin poartă, îi închid din nou fără măcar să tresar, căci făptura asta în came şi oase se potrivea cu cea care aparţinuse casei, ca şi mine ori ca mneavoastră, aşa că nici vorbă să mă fi gândit la clipa când îşi luase tălpăşiţa. Dar, domle, când mijesc iarăşi ochii şi văz că nu mai e acolo, atunci mă apucă groaza şi sării ca arsă.

— Ai fugit afară numaidecât? Întrebă Clennam.

— Am fugit afară, încuviinţă doamna Tickit, cât m-a dus picioarele de iute, şi n-o să mă credeţi, domn Clennam, dar nicăieri pe bolta cerească nici ţipenie de fată.

Trecând cu vederea absenţa acestei noi constelaţii de pe firmament, Arthur o întrebă pe doamna Tickit dacă ea însăşi depăşise pragul porţii.

— M-am dus încoace şi-ncolo, în sus şi-n jos, zise doamna Tickit, dar nici picior de fată!

Apoi o întrebă pe doamna Tickit cam cât timp socotea că se scursese între cele două serii de mijiri din ochi despre care pomenise. Doamna Tickit, deşi extrem de meticuloasă în răspunsul pe care-1 dădu, şovăi între cinci secunde şi zece minute. Această parte a întâmplării părea atât de tulbure în mintea ei, iar că sărise brusc din somn nu mai încăpea nici o îndoială, încât Clennam era foarte înclinat să creadă că apariţia fusese de fapt un vis.

Spre a nu răni sensibilitatea doamnei Tickit cu această rezolvare crudă a misterului, el părăsi vila fără să se destăinuie, şi probabil ar fi păstrat veşnic după aceea secretul, dacă o împrejurare nu-1 făcea să-şi schimbe curînd părerea.

Trecea pe Şţrand [6]la căderea întunericului, câţiva paşi îndărătul unui lampagiu, la apropierea căruia felinarele estompate în ceaţă se aprindeau unul câte unul, ca atâtea şi atâtea sora-soarelui în flăcări, înflorite toate deodată — când întreruperea circulaţiei pe trotuar din pricina unui şir de cărucioare încărcate cu cărbuni, urcând anevoie din docurile de pe malul fluviului, îl sili să stea locului. Arthur mersese repede până atunci, dus pe gânduri, iar întreruperea bruscă a mişcărilor şi a înlănţuirii gînduri- lor îl îndemnă să privească în jur, mirat, aşa cum fac oamenii de obicei în astfel de cazuri.

La oarecare distanţă — separaţi de câteva persoane, dar destul de aproape totuşi încât îi putea ajunge dacă ar fi întins mâna — o văzu îndată pe Tattycoram şi un bărbat străin, eu o înfăţişare izbitoare: un tip ţanţoş, cu nas mare, mustăţi negre, cănite, deopotrivă cu ochii, şi ei. Falşi ca expresie, şi care-şi purta pelerina amplă cu aerul unui străin. După îmbrăcăminte, în general după felul cum arăta, părea un om aflat într-o călătorie, dând impresia că se întâlnise cu fata aceasta de foarte puţină vreme. Aplecându-se înspre ea — fiind mult mai înalt — ca să poată prinde tot ce-i spune, el privea peste umăr cu ochii bănuitori ai omului obişnuit să-i fie teamă că-1 urmăreşte cineva. Atunci îi văzu Clennam faţa, tocmai când străinul coborâse privirile către lumea strânsă îndărătul lui, fără a stărui pe chipul lui Clennam sau asupra altcuiva.

Nu apucase să întoarcă bine capul, încă aplecat, atent la fată, când îmbulzeala se termină, iar şuvoiul întrerupt al mulţimii se deszăgăzui. Mereu cu capul aplecat şi ascul- tind ce spunea fata, necunoscutul îşi văzu de drum lângă ea, urmăriţi de Clennam, care era hotărât să ducă jocul până la capăt şi să vadă încotro se îndreptau.

Abia luase această hotărâre (şi nu i-a trebuit mult până s-o ia), când deodată se trezi silit să se oprească la fel de brusc că şi prima oară. Cei doi

---

6 *The Şţrand*, arteră londoneză denumită astfel pentru că se întinde paralel cu Tamisa, orientată către răsărit, începînd din Trafalgar Square. în epoca Tudorilor şi a Stuarţilor (sec. XV— XVIII), aici se înălţau reşedinţe fastuoase, ale căror grădini ajungeau pînă la fluviu. De atunci pînă astăzi, *The Şţrand* a rămas o cale principală de acces dintre West End şi Centrul comeTîial, una din cele mai aglomerate artere din metropola britanica.

cotiră pe neaşteptate spre Adelphi[7] — fata conducea drumul, evident — şi mergeau drept înainte, de parcă s-ar fi dus la Terasa care străjuie fluviul.

Şi astăzi, în acest loc, tumultul marii artere de circulaţie cunoaşte aici o întrerupere subită. Zgomotele de tot soiul se aud aici cum nu se poate mai înfundat, de parcă ţi-ai pune vată în urechi, ori ai avea capul bine înfofolit, atât de mare e deosebirea. Pe vremea aceea contrastul era şi mai izbitor. Nu existau vapoare mici pe fluviu, nici debarcadere, ci doar nişte scări din lemn şi trotuare alunecoase, nici tu cale ferată pe celălalt mal, nici tu pod suspendat ori piaţă de peşte prin preajmă, nici tu forfotă pe cel mai apropiat pod de piatră'[8], nimic altceva care să plutească pe fluviu în afară- de bărcile localnicilor riverani şi de nişte şlepuri de cărbuni. Convoiul lung, masiv al acestor şlepuri acostate zdravăn în mâl, ca şi cum n-aveau să se mai urnească din loc în veci, dădeau cheiului după căderea întunericului un aspect funebru şi tăcut şi împingeau hăt, departe, către mijlocul curentului, puţina mişcare făcută pe apă. La orice oră după asfinţit — şi nu mai puţin la ora când majoritatea celor care au ceva de mâncat se duc acasă să mănânce şi când cei mai mulţi dintre cei care n-au nimic de mâncat abia încep să se furişeze ca să meargă la cerşit ori să fure — era un loc pustiu, legat de nişte împrejurimi şi mai pustii.

Tocmai la un asemenea ceas se opri Clennam în colţ şi văzu cum fata şi necunoscutul coborau strada. Paşii bărbatului răsunau atât de puternic pe pietrele caldarîmu- lui, încât lui Arthur nu-i venea să mai adauge şi zgomotul paşilor săi. Dar când cei doi cotiră şi acum se aflau în umbra colţului întunecat, ducând spre Terasă, el porni în urma lor, luând, cât putu mai bine, aerul unui trecător oarecare.

Când dădu colţul întunecat la rându-i, cei doi se apro- piară, pe malul Terasei, de o siluetă care venea înspre ei. Dacă o întâlnea singură, în condiţiile acelea — la lumina gazului, pe ceaţă, şi la acea distanţă — nu şi-ar fi dat seama la prima vedere cine era, prezenţa fetei însă îl ajută să o recunoască numaidecât pe domnişoara Wade.

El se opri la colţ şi se uită îndărăt, prefăcându-se că ar avea întâlnire acolo cu cineva care urma să apară din cealaltă parte a străzii; nu-i pierdea însă din ochi pe cei trei. În clipa când se întâlniră, necunoscutul îşi luă pălăria de pe cap şi se înclină dinaintea domnişoarei Wade. Tattycoram spunea parcă ceva, ca şi cum ar fi prezentat-o acestuia, sau se scuza că întârziase ori că venise prea devreme, sau cine ştie ce altceva; apoi rămase în urmă un pas sau doi. Domnişoara Wade şi necunoscutul începură să se plimbe în sus şi în jos; bărbatul părea extrem de curtenitor şi de politicos, iar domnişoara Wade părea extrem de semeaţă.

Când ajunseră la colţul străzii şi cotiră, ea tocmai spunea:

— Dacă mă privez astfel, domnule, asta e treaba mea. Ocupă-te de treburile dumitale şi nu-mi mai pune întrebări.

— Cerule mare, doamnă, răspunse, făcându-i o nouă plecăciune, era din respectul profund pe care-1 am pentru forţa dumneavoastră de caracter şi din admiraţie pentru frumuseţea dumneavoastră.

— Nu cer nimic de la nimeni, spuse ea, şi în orice caz mai puţin de la dumneata decât de la oricine. Continuă raportul.

— Dar m-aţi iertat? Întrebă politicos şi întrucâtva stânjenit.

— Dumneata eşti plătit, spuse ea, şi asta-i tot ce doreşti.

Clennam nu-şi putea da seama dacă fata rămăsese în Urmă pentru că n-o interesa chestiunea sau pentru că ştia despre ce e vorba. De fiecare dată când făceau calea- întoarsă, se întorcea şi ea. Mergea privind fluviul, cu mâinile împreunate dinainte; iată tot ce putea desluşi Clennam, fără să-şi arate faţa. Dintr-o fericită întîm- plare, se mai

---

7 *The Adelphi* (în greacă *cdelfoi* = fraţi), de la cei patru fraţi Adam, care între 1768—1774 au construit ansamblul de construcţii cunoscut sub acest nume. în general, clădirile acestea au fost demolate şi înlocuite cu edificii moderne, dar a rămas totuşi un exemplu al operei lui Robert Adam : clădirea de pe strada John Adam nr. 8, astăzi *Society of Arts.* Peste drum se află masivul *Adelphi*, un bloc uriaş cu birouri, ridicat în 1938, în locul *Terasei Adelphi,* cu vedere la Tamisa — despre care pomeneşte Dickens — fosta reşedinţă a actorului David Garrick (care a murit aici în 1779), a scriitorilor Thomas Hardy şi Bernard Shaw.

8 Aluzie la vestitul Pod YVaterloo, din piatră, opera arhitectului John Rennie, construit în 1817, astăzi înlocuit de cel proiectat de Giles G. Scott, din otel şi beton, ridicat în 1939, dar inaugurat oficial abia în 1945.

afla pe acolo un hoinar care într-adevăr aştepta pe cineva; acesta se uita uneori peste parmaclâc în apă şi alteori se apropia de colţul umbros şi privea strada, aşa încât prezenţa lui Arthur nu mai atrăgea atât de mult atenţia.

Când domnişoara Wade şi necunoscutul făcură din nou calea-intoarsă, ea spunea: î — Trebuie s-aştepţi până mâine.

— Mii de scuze! Exclamă el. Zău! Astă-seară nu se poate?

— Nu. Ţi-am mai spus, trebuie întâi să obţin eu acest lucru ca să ţi-1 pot da.

Ea se opri în drum, ca să pună capăt conversaţiei; parcă. Şi el se opri, desigur; şi faţa la fel.

— Sunt puţin stânjenit, spuse necunoscutul. Puţin, dar fie ce-o fi! Riscurile meseriei. În seara asta am rămas din întâmplare fără bani. *Am* eu un bancher bun în acest
’ oraş, însă n-aş vrea să apelez la el decât pentru «o sumă rotundă.

— Harriet, zise domnişoara Wade, stabileşte cu dânsul;: cu acest domn... să-i trimiţi ceva bani mâine.

Trecu repede peste cuvântul domn, lăsând astfel o impresie de dispreţ mai vădit decât dacă îl accentuă, şi îşi văzu mai departe, agale, de drum.

Necunoscutul aplecă iarăşi capul şi faţa îi spuse ceva, în timp ce amândoi o urmau pe domnişoara Wade. Clennam se încumetă să se uite la Tattycoram, în vreme ce tustrei se îndepărtau. Putu observa că ochii ei negri şi strălucitori, cu o expresie iscoditoare, erau pironiţi asupra necunoscutului, pe care-1 ţinea la oarecare distanţă, mergând unul lângă altul, către celălalt capăt al Terasei.

Un zgomot puternic şi deosebit de paşi pe caldarâm îl preveni, până să poată desluşi ce se petrece, că necunoscutul se întorcea singur. Clennam făcu doi-trei paşi spre parmaclâc, iar necunoscutul trecu pe lângă el iute şi sprinten, cu capătul pelerinei aruncat peste umăr, fredo- nînd un crâmpei dintr-un cântec franţuzesc.

De la un capăt la altul al Terasei acum nu mai era nimeni, în afară de Clennam. Hoinarul dispăruse, nici
- Urmă de domnişoara Wade şi de Tattycoram.

Arthur, vrând să ştie mai mult ca oricând ce se pe- trecuse cu ele, ca să-i poată da unele indicaţii bunului -său prieten Meagles, se îndreptă către extremitatea opusă ■ a Terasei şi îşi roti privirile atent. Îşi spuse, şi pe drept

 cuvânt, că la început aveau să se ducă în cealaltă direcţie faţă de însoţitorul lor de adineauri. Îndată le descoperi pe o străduţă lăturalnică, înfundată: voiau, evident, să-i lase destul timp necunoscutului ca să-şi vadă de drum şi să se depărteze de ele. Se plimbau în tihnă, braţ la braţ, pe o parte a străzii, apoi reveniră pe trotuarul celălalt. Când se întoarseră la colţul străzii, ele schimbară pasul, mergând ca cineva care are o ţintă precisă şi un anumit traseu de străbătut, aşa că se aşternură la drum. Clennam, potrivindu-şi pasul după al lor, nu le pierdea din ochi.

Trecură pe Ştrand, prin Covent Gavden (pe sub ferestrele vechii lui locuinţe, unde scumpa de Mica Dorrit venise într-o seară), o apucară apoi spre nord-est şi, după ce lăsară în urmă marele edificiu de unde Tattycoram îşi trăgea numele, cotiră pe Gray’s Inn Road. Aici Clennam se simţea acum pe deplin acasă, în cartierul unde stătea Flora, fără a mai vorbi despre patriarh şi de Pancks, aşa că le urmărea lesne din ochi. Începuse să se întrebe Încotro puteau s-o apuce, când nedumerirea făcu loc uimirii, văzându-le că intră pe strada patriarhului; uimirea i-a fost încă şi mai mare când le văzu că se opresc la uşa patriarhului chiar. O dublă lovitură a ciocănaşului sclipitor de alamă, o dâră de lumină pe drum când uşa se deschise, o pauză scurtă cât să pui o întrebare şi să primeşti un răspuns şi uşa se închise cu cele două vizitatoare înăuntru.

După ce se uită în jur ca să se asigure că nu se lăsase furat de un vis straniu, şi după ce mai făcu doi-trei paşi, apropiindu-se de casă, Arthur

bătu la uşă. Îi deschise obişnuita servitoare, care-1 conduse numaidecât, cu obiş- nuita-i iuţeală, în salonul Florei.

În încăpere nu se mai afla altcineva în afară de Flora şi de mătuşa domnului F.; respectabilă doamnă, scăldată în aburul Înmiresmat de ceai şi pâine prăjită, se retrăsese Într-un jilţ lângă foc, având o măsuţă în imediata sa apropiere şi o batistă albă, curată, întinsă în poală, pe care se aflau două felii de pâine prăjită, aşteptând să li se facă de petrecanie. Aplecată asupra unui ceainic, uitîn- du-se prin abur şi suflând aburul la o parte, ca o vrăjitoare chinezoaică rea, ocupată să săvârşească ritualuri păgâne, mătuşa domnului F. puse jos ceaşca ei mare de ceai şi exclamă:

— Fir-ar el să fie, iar a venit!

La această exclamaţie s-ar fi putut crede că implacabila rudă a regretatului domn F., măsurând timpul nu după mersul orologiului, ci numai după acuitatea impresiilor sale, îl suspecta pe Clennam că plecase doar câteva clipe mai înainte, dar în realitate se scursese un sfert de an de când el avusese cutezanţa să-i iasă în cale.

— Doamne sfinte, Arthur! Strigă Flora, ridicându-se şi întîmpinîndu-1 cu căldură. Doyce şi Clennam *ce* surpriză şi ce m-am speriat căci deşi fabrica şi turnătoria nu sunt departe şi ai putea trece uneori pe aici dacă nu la altă oră spre prânz când un pahar de Xeres şi un biet sandviş cu orice fel de carne rece s-ar găsi în cămară n-o să-ţi cadă rău şi nici n-o să aibă un gust mai prost pentru că ţi se serveşte din toată inima ştii foarte bine că astea le cumperi totdeauna de undeva şi de oriunde-ai cumpăra trebuie să fie şi un profit că altfel la ce bun să mai ţină prăvălia că nu există cauză fără motiv şi totuşi nu te mai vede nimeni şi ne-am învăţat să nu te mai aşteptăm, căci aşa cum spunea domnul F. în persoană trebuie să vezi ca să crezi dar chiar dacă nu vezi tot crezi şi îţi închipui că ochii care nu se văd se uită totdeauna şi de ce m-aş aştepta ca dumneata Arthur Doyce şi Clennam să-ţi mai aminteşti de mine de ce-aş face-o de vreme ce zilele acelea au trecut şi mai bine s-aduc încă
O ceaşcă de ceai aici numaidecât şi să mai cer nişte pâine proaspăt prăjită şi te rog vino şi aşază-te lângă foc.

Arthur ardea de nerăbdare să explice scopul vizitei sale, dar era deocamdată împiedicat, împotriva voinţei lui, de aceste cuvinte cu un sens dojenitor din câte putea înţelege şi de plăcerea sinceră pe care ea o manifestă vâzîndu-J.

— Şi acum te rog spune-mi câte ceva din tot ce ştii, reluă PI ora, apropiind u-şi scaunul de cel pe care se afla Clennam, despre micuţa bună scumpă tăcuta noastră prietenă şi despre toate schimbările norocoase acum umblă cu trăsura desigur şi are cai cu duiumul ce romantic fără îndoială cu blazon eu fiare sălbatice slînd pe labele dindărăt arătând spre blazon ca şi cum ar fi un tablou făcut de ele cu guri căscate până la urechi Doamne sfinte, şi e sănătoasă fiindcă asta contează la urma urmelor căci ce înseamnă bogăţia fără sănătate după cum spunea deseori domnul F. când începuse să-l chinuie podagra că e de o mie de ori mai bine să n-ai decât câţiva gologani pe zi şi să te ocupi singur de masă dar fără gută nu că ar fi putut trăi cu atât de puţin ori că micuţa de care am pomenit mai înainte deşi poate că-i o expresie mult prea familiară acum oare nu dădea semne să sufere de ceva că prea era firavă şi mică şi părea atât de plăpândă Dumnezeu s-o aibă-n pază lui?

Mătuşa domnului F. mâncase o bucată de pâine prăjită până la coajă şi îi întinse Florei solemn această coajă, care o mânca, de parcă era ceva de la sine înţeles. Mătuşa domnului F. îşi linse, tacticos, unul după altul, cele zece degete şi le şterse, exact în aceeaşi ordine, cu batista albă din poală; apoi luă încă o felie de pâine prăjită şi se puse pe treabă. În vreme ce executa aceste gesturi de rutină, se uită la Clennam cu atâta severitate, încât el se simţi obligat s-o privească la rându-i, deşi nu ţinea deloc.

— E în Italia, Flora, împreună cu întreaga familie, răspunse el, când cumplita doamnă îşi reluă ocupaţia.

— în Italia e într-adevăr? Zise Flora. Unde strugurii cresc pretutindeni cu coliere şi brăţări din lavă ţara aceea plină de poezie cu munţi de foc

pitoreşti care întrec orice aşteptări deşi flaşnetarii fug de locurile astea că nu cumva să se ardă şi nu-i de mirare sunt aşa tineri şi dacă aduc cu ei şoriceii aceia albi e cât se poate de omeneşte din partea lor şi se plimbă ea într-adevăr prin ţara asta privilegiată unde nu vezi decât cer albastru gladiatori murind şi belvederi deşi domnul F. în ce-1 priveşte niciodată n-a crezut chiar şi în clipele lui de bună dispoziţie spunea că piesele astea nu puteau fi autentice deoarece nu există nimic intermediar între risipa luxoasă de pânzeturi prost călcate şi numai cute şi lipsa lor cu ciesâvlrşire ceea ce desigur nu. Pare deloc probabil cu toate că aceasta ar fi posibil să se explice poate ca o urmare a bogăţiei şi sărăciei extreme.

Arthur încerca să strecoare şi el un cuvânt, dar Flora se repezea cu vioiciune:

— Şi Veneţia salvată'[9], continuă ea, cred că ai fost acolo dar s-a salvat ori nu pentru că părerile oamenilor diferă mult iar macaroanele dacă e adevărat că le mă- nîncă la fel ca nişte prestidigitatori de ce nu le taie mai scurte, cred că ştii Arthur... dragă Doyce şi Clennam ba nu dragă şi oricum mai cu seamă nu Doyce căci n-am avut plăcerea... dar te rog să mă scuzi... ai auzit cred despre Mantua şi ce legătură are cu mantia fiindcă n-am fost niciodată în stare să pricep?

— Eu cred că nu există, Flora, nici o legătură între ele, începu Arthur, dar ea îl întrerupse iarăşi.

— Pe cuvântul dumitale că nu este nu mi-aş fi închipuit dar aşa-s eu când îmi intră în cap câte o idee şi cum nu-mi prisoseşte nici una o păstrez vai era o vreme dragă Arthur adică fireşte nu dragă nici Arthur dar dumneata mă-nţelegi când un singur gând luminos îţi aureşte zi-i pe nume zarea et cetera dar acum nori negri l-au întunecat şi totul s-a sfârşit.

Între timp dorinţa crescândă a lui Arthur de a vorbi despre ceva cu totul diferit se întipărise atât de limpede pe chipul lui, încât Flora se opri şi, aruncându-i o ocheadă afectuoasă, îl întrebă ce voia să-i spună.

— Ţin neapărat, Flora, să stau de vorbă cu cineva care se află acum în această casă... la domnul Casby, fără îndoială. Cineva care am văzut că a intrat aici şi care, sub o învinuire nefastă, a părăsit în condiţii deplorabile casa unui prieten de-al meu.

— La papă vin atât de mulţi şi atât de ciudaţi asemenea oameni, zise Flora, ridicându-se, încât nu m-aş încumeta să cobor pentru nimeni altcineva în afară de dum- neala însă pentru dumneata aş coborî bucuroasă într-un clopot cufundător darmite în sufragerie şi mă-ntorc numaidecât dacă în acelaşi timp n-ai avea *nimic* împotrivă să veghezi asupra mătuşii domnului F. cât sunt eu plecată.

Cu aceste cuvinte, însoţite de o ocheadă la plecare, Flora ieşi iute, lăsîndu-1 pe Clennam pradă unei cumplite îngrijorări pricinuite de teribilă sarcină.

Prima schimbare care se manifestă în atitudinea mătuşii domnului F. când îşi isprăvi bucata ei de pâine prăjită a fost un smiorcăit îndelung şi sonor. Socotind această demonstraţie imposibil de interpretat altfel decât ca un suprem dispreţ, de a cărui semnificaţie sinistră nu se putea înşela, Clennam se uita cu jale la excelenta doamnă — excelentă, dar nu lipsită de prejudecăţi — în speranţa că o va dezarma printr-un aer de supunere umilă.

— Nu te zgâi aşa la mine, spuse mătuşa domnului F., tremurând de atâta duşmănie. Ia asta!

„Asta[44] era coaja feliei de pâine prăjită. Clennam primi darul şi-l ţinu în mina puţin stânjenit, cu un aer de recunoştinţă, de care nu se despovără nicidecum când " mătuşa domnului F., ridicând glasul, ţipă din răsputeri:

— Are stomac fudul băiatul! E prea fudul băiatul ca s-o mănânce!

Şi, sculându-se din jilţ, se apropie şi începu să-şi scuture pumnul venerabil chiar în naşul lui, încât i-1 atingea uşor. Noroc că Flora se şi întoarse şi-l găsi în situaţia asta dificilă, altminteri cine ştie care ar fi fost

---

9 *Veneţia salvată (Venice preserved),* tragedia lui Thomas Otway (1651—1685), publicată în 1G82, a fost foarte populară şi în secolul al XlX-lea.

urmările. Câtuşi de puţin descumpănită ori surprinsă, Flora o felicită pe bătrlna doamnă, pe un ton de încuviinţare, pentru vioiciunea sa deosebită din seara aceea şi o ajută să se ducă din nou la jilţul ei.

— Are stomac fudul băiatul! Repetă rubedenia domnului F., după ce iarăşi se instală. Dă-i un terci de şişcă!

— Oh! Nu cred că i-ar plăcea, mătuşico, răspunse Flora.

— Dă-i un terci de şişcă, îţi spun! Mai strigă o dată mătuşa domnului F., aplecându-se dinapoia Florei, ca să-şi fulgere vrăjmaşul din priviri. E singurul leac pentru un
Stomac fudul. D&-i-l să-l mănânce pân' la ultimul strop. Lua-l-ar naiba, dă-i un terci de şişcă!

Prefăcându-se că-1 duce să ia acest reconfortant, ea îl scoase afară din odaie pe palier; mătuşa domnului F. şi atunci continuă să repete tot timpul, cu nespusă înverşunare, că băiatul avea stomac fudul — mereu, mereu — stăruind să i se servească merticul cabalin comandat de ea cu atâta străşnicie.

— Scara asta e atât de incomodă şi de întortocheată, spuse Flora în şoaptă, ai avea ceva împotrivă să-ţi petreci braţul pe după mine sub pelerină?

Nu fără a-şi da seama de ridicolul situaţiei, Clennam coborî scara aşa cum îi ceruse Flora şi lăsă liberă frumoasa povară doar la uşa sufrageriei; de fapt chiar şi acolo i-a fost destul de greu să scape, căci ea continua să se sprijine de el, murmurând:

— Arthur pentru numele lui Dumnezeu o vorbă să nu-i sufli lui papa!

Ea îl însoţi pe Arthur în odaie, unde patriarhul, singur, stătea într-un jilţ, cu papucii de pâslă în cenuşar, răsucin- du-şi de zor degetele mari de la mână, ca şi cum tot timpul n-ar fi făcut decât asta. Patriarhul cel tânăr, în vârstă de zece ani, privea de sus, din ramă, cu un aer nu mai netulburat ca el. Amândouă capetele netede erau la fel de radioase, de obtuze şi boccii.

— Domnule Clennam, mă bucur că te văd! Sper că o duci bine cu sănătatea, domnule. Sper că o duci bine cu sănătatea. Te rog, ia loc, te rog, ia loc.

— Nădăjduiam, domnule, spuse Clennam, aşezându-se şi> rotindu-şi privirile cu o expresie de vădită dezamăgire, să nu vă găsesc singur.

— Aa, într-adevăr? Rosti patriarhul, amabil. Aa, în- tr-adeVăr?

— Ţi-am şi spus papa ştii asta! Exclamă Flora.

— Aa, da, aşa este! Replică patriarhul. Da, da, întocmai. Aa, aşa este!

— Vă rog, domnule, domnişoara Wade a plecat? Întrebă Clennam, neliniştit.

— Domnişoara...? Oh! Dumneata îi spui Wade, răspunse domnul Casby. Grozav de potrivit.

— Dumneavoastră cum îi spuneţi? Întrebă Arthur repede.

— Wade, zise domnul Casby. Oh, tot Wade.

După ce privi preţ de câteva clipe obrazul filantropic şi părul alb, mătăsos, în care timp domnul Casby îşi rotea mai departe degetele, zâmbind la foc, de parcă în bunăvoinţa lui ar fi dorit să-l facă scrum ca să-l poată ierta, Arthur începu:

— îmi cer scuze, domnule Casby...

— Nu, nu, nu, se împotrivi patriarhul, n-ai pentru ce.

— ... Dar domnişoara Wayde era însoţită de cineva... o fată tânără crescută de nişte prieteni de-ai mei şi asupra căreia influenţa acesteia nu-i socotită de prea bun augur; m-aş fi bucurat dacă aveam prilejul de-a o asigura că n-a pierdut încă bunăvoinţa protectorilor săi.

— într-adevăr, într-adevăr? Replică patriarhul.

— Vreţi aşadar să fiţi atât de bun şi să-mi daţi adresa domnişoarei Wade?

— Vai de mine şi de mine! Exclamă patriarhul. Mare păcat! Dacă trimiteai pe cineva la mine când mai erau încă aici!... Am observat-o pe fata aceea tânără, domnule Clennam. O fată tânără şi frumoasă, cu un obraz viu colorat, domnule Clennam, cu un păr foarte negru şi nişte ochi foarte negri... dacă nu mă-nşel, dacă nu mă-nşel?

Arthur încuviinţă şi repetă cu o stăruinţă sporită:

— Dacă aţi fi atât de bun să-mi daţi adresa.

— Vai de mine şi de mine! Exclamă patriarhul, cu uri~ aer de regret blajin. Ţţţ! Ce păcat, ce păcat! N-am nici o adresă, domnule. Domnişoara Wade stă cea mai mare parte a timpului în străinătate, domnule Clennam. Astfel procedează de câţiva ani încoace şi este, dacă mi-e îngăduit să vorbesc aşa despre o semenă de-a mea şi o doamnă, capricioasă şi peste măsură de impulsivă, domnule Clennam. S-ar putea să treacă mult, mult timp până s-o revăd. S-ar putea să n-o mai revăd niciodată. Ce păcat, ce păcat!

' Clennam îşi dădu seama acum că avea aceleaşi şanse să scoată ceva de la tablou ca şi de la patriarh, dar spuse totuşi:

— Domnule Casby, aţi putea, pentru liniştea prietenilor despre care am pomenit, şi sub pecetea tainei, dacă socotiţi de datoria dumneavoastră să impuneţi această condiţie, să-mi daţi unele informaţii, cât de cât, despre domnişoara Wade? Am întâlnit-o în străinătate şi am în- tîlnit-o şi aici, dar nu ştiu nimic despre dânsa. Mi-aţi putea da unele amănunte în legătură cu dânsa?

— Nici unul, replică patriarhul, clătinând din capul lui mare, cu aerul cel mai binevoitor. Absolut nici unul. Vai de mine şi de mine! Ce păcat, într-adevăr, că a stat aşa puţin, iar dumneata ai întârziat! În calitatea mea de agent de încredere în afaceri, de agent de încredere, am remis uneori acestei doamne sume de bani; dar la ce-ţi poate sluji, domnule, să ştii aşa ceva?

— Absolut la nimic, fireşte, spuse Clennam.

— Fireşte, încuviinţă patriarhul, al cărui obraz strălucitor adresa focului un zâmbet filantropic, absolut la nimic, domnule. Iată un răspuns înţelept, domnule Clennam. Fireşte, absolut la nimic, domnule.

Felul său de a-şi roti degetele mari şi netede unul în jurul celuilalt, aşezat acolo în jilţ, era pentru Clennam un indiciu deosebit de modul în care ar fi învârtit chestiunea, odată strâns cu uşa, fără a lămuri lucrurile şi fără a înainta cu vreun pas, convins de zădărnicia trudei lui. Ar fi putut să-şi acorde oricât de îndelung timp de gândire, căci domnul Casby, foarte obişnuit să iasă din încurcături lăsând totul pe seama boselor şi a părului său alb, ştia că taina puterii sale stătea în tăcere. De aceea rămânea Casby în jilţ, răisucindu-şi de zor degetele mari şi făcând ca fiecare bosă a craniului lucios să pară grozav de binevoitoare.

Dinaintea unei asemenea scene, Arthur se ridică să plece, când, din docul interior, unde bunul remorcher Pancks era ancorat când nu se afla în vreo croazieră, se auzi venind un zgomot, semn că vaporul se îndrepta anevoie spre ei. Arthur băgă de seamă că zgomotul începuse anume să se desluşească de la mare distanţă, ca şi cum domnul Pancks căuta să atragă atenţia, oricui s-ar fi întâmplat să se gândească la aşa ceva, că îşi făcea manevrele Ia depărtare, în afara posibilităţii de a auzi ce se vorbeşte.

Domnul Pancks dădu mâna cu Arthur şi-i întinse patronului său una sau două scrisori pentru a fi semnate. După ce-i strânse mâna, domnul Pancks se scărpină la sprâncene cu degetul arătător şi pufni o dată, dar Clennam, care-1 înţelegea acum mai bine ca înainte, pricepu că îşi cam terminase treburile din seara aceea şi dorea să-i spună ceva afară. De aceea, când îşi luă rămas bun de la domnul Casby, şi ceva mai anevoie de la Flora, porni pe drumul pe care-1 făcea domnul Pancks.

Aşteptă puţin până să apară domnul Pancks. Cum acesta îi strânse iarăşi mâna cu un nou smiorcăit plin de tâlc şi luându-şi pălăria de pe cap ca să i se zbârlească părul, Arthur crezu că era un semn că putea sta de vorbă cu el, la fel cum ar fi vorbit cu cineva la curent cu cele petrecute mai adineauri. De aceea i se adresă fără nici o introducere:

— Crezi că erau într-adevăr plecate, Pancks?

— Da, răspunse Pancks, erau într-adevăr plecate.

— Ştie unde ar putea da de persoana aceea?

— N-aş putea spune. Îmi închipui că da.

Dar domnul Pancks nu ştia? Nu, domnul Pancks habar n-avea. Dai' domnul Pancks ştia ceva despre ea?

— Cred că ştiu despre ea tot atât cât ştie şi ea despre sine, rosti Pancks. Este fiica cuiva... a unui oarecare... a nimănui. Instaleaz-o într-un salon la Londra, cu o jumătate duzină de oameni destul de vârstnici ca să poată trece drept părinţii ei, şi n-o să spună că nu-i cu adevărat în prezenţa lor. Ei s-ar putea afla în orice casă care i-ar ieşi în cale, s-ar putea afla în orice cimitir pe lângă care trece ea, s-ar putea ciocni de ei în orice stradă, ar putea face oricând cunoştinţă cu ei, fără să-şi dea seama. Nu ştie nimic despre ei. Nu ştie nimic despre nici o rudă$_t$ Nu ştie şi nici n-are să ştie vreodată.

— Domnul Casby n-ar putea-o oare lămuri?

— Poate, zise Pancks. Aşa cred, dar nu-s sigur. A primit nişte bani, acum multă vreme — nu prea mulţi, din câte ştiu — pe care trebuie să-i pună ei la dispoziţie, sub forma unor sume mici, atunci când e la ananghie. Uneori rămâne timp îndelungat fără să se atingă de bani, din mândrie; alteori e atât de săracă, încât are neapărat nevoie de bani. Duce o viaţă chinuită. N-am văzut femeie mai mânioasă, mai pătimaşă, mai crudă şi răzbunătoare ca ea. În seara aista a venit după bani. Spunea că-i trebuie urgent, într-un anumit scop.

— Cred că, din întâmplare, ştiu în ce scop, zise Clennam, dus pe gânduri, adică în al cui buzunar vor intra.

— Serios? Se miră Pancks. Când e vorba de un contract, eu sfătuiesc partea cealaltă să respecte clauzele. Nu m-aş încrede în femeia asta, aşa tânăra şi frumoasă cum este, chiar dac-aş nedreptăţi-o; nici pentru de două ori banii patronului meu! Doar dacă — adăugă Pancks, sub forma unei clauze salvatoare — aş suferi de o boală incurabilă şi nu mi-ar mai păsa de nimic.

Arthur, trecând repede în revistă observaţiile proprii, îşi dădu seama că se potrivesc pe de-a-ntregul aproape cu vederile domnului Pancks.

— Ce mă miră pe mine, continuă Pancks, este faptul că ea n-a-ncercat niciodată să-i facă de petrecanie patronului meu, fiind singurul om la curent cu povestea ei şi pe care l-ar fi putut înhăţa. Şi pentru că veni vorba, ţi-aş putea mărturisi, între noi fie spus, că uneori sunt şi eu ispitit să-i fac de petrecanie.

Arthur tresări şi exclamă:

— Doamne sfinte, Pancks, nu vorbi aşa!

— Trebuie să mă-nţelegi bine, rosti Pancks, punîn- du-şi cinci degete murdare de cărbune, cu unghiile roase, pe braţul lui Arthur. Nu vreau să spun că i-aş reteza gâtul, dar, pe tot ce am mai scump, dacă duce prea departe lucrurile, zău că-i retez pletele!

După ce se prezentă în această nouă lumină, proferând cumplita ameninţare, domnul Pancks luă o mină plină de gravitate, pufni de câteva ori şi se îndepărtă într-un nor de aburi,

Capitolul X

VISELE JUPÂNESEI FLINTWINCH SE ADUN/\

ÎN ANTICAMERELE sumbre din Ministerul Digresiunilor, unde îşi trecea o bună parte din timp în tovărăşia altor diferiţi răufăcători recalcitranţi, care erau pedepsiţi să fie traşi de vii pe aceeaşi roată, Arthur Clennam avu destul răgaz, vreme de vreo trei sau patru zile la rând, să se gândească până în pânzele albe la ultima dată când le zărise fugitiv pe domnişoara Wade şi pe Tattycoram. Nu fusese în stare să afle nimic în plus, nimic în minus, şi în această situaţie nesatisfăcătoare trebui să lase totul baltă, n-avu încotro.

De-a lungul acestei perioade nu se mai arătase nici în casa veche, lugubră a maică-şi. Dar venind una din serile când avea obicei să se ducă pe acolo, el părăsi pe la nouă locuinţa şi pe asociatul său şi porni agale către tristul leagăn al copilăriei lui.

Totdeauna îl impresiona casa asta ca ceva urgisit, misterios şi trist; şi închipuirea lui era îndeajuns de sensibilă ca să vadă totul în preajmă învăluit în zăbranicul sinistru aruncat de umbra ei. În timp ce mergea, într-o seară groaznică, străzile pe unde trecea, slab luminate, păreau să

ascundă tot soiul de taine chinuitoare. Birourile puştii cu tainele registrelor şi documentelor secrete încuiate în lăzi şi seifuri; băncile cu secretele lor ferecate în camere şi pivniţe blindate, ale căror chei se aflau în doar câteva buzunare secrete de la piept; secretele întregului angrenaj viu, dispersat, al acestei vaste mori unde mişunau fel de fel de pungaşi, de falsificatori, de impostori, pe care zorile oricărei dimineţi îi puteau da în vileag. Arthur avea sentimentul că toate aceste lucruri ascunse împovărau văzduhul. Umbrele înteţindu-se pe măsură ce se apropia de sursa lor, el se gândea la tainele criptelor solitare din biserici, unde cei care adunaseră averi erau la rându-le adunaţi deopotrivă, dar fără a înceta de a mai face încă rău; se gândea la tainele fluviului rostogolindu-şi apele tulburi între două labirinturi de secrete sumbre, revărsându-se mîios, cale de mile întregi, şi răscolind aerul pur şi câmpiile senine străbătute de vânt şi de zborul păsărilor.

Apropiindu-se de casă, umbrele se întunecau din ce în ce şi în minte îi răsări odaia melancolică ocupată cândva de taică-său, bântuită de chipul implorator pe care chiar el l-a văzut stingându-se când îl veghease singur la căpătâiul patului. Aerul închis al încăperii era secreţ, întunericul, mucegaiul şi colbul din toată locuinţa erau secrete. În inima tuturor acestora trona maică-sa, cu obrazul împietrit, cu o voinţă de neînduplecat, păstrând, dârza, toate tainele din viaţa ei şi din viaţa tatălui lui, ducând o luptă austeră, corp la corp, cu marea taină din urmă a oricărei existenţe.

Tocmai dăduse colţul străzii înguste şi în pantă, unde se deschidea curtea împrejmuitoare a casei părinteşti, când auzi zgomotul paşilor altcuiva cotind într-acolo şi venind atât de aproape îndărătul lui, încât se trezi proiectat de perete. Fiind absorbit de aceste gânduri, ciocnirea îl surprinse absolut nepregătit, astfel că celălalt trecător avu timpul să spună, în gura mare: „Scuzaţi! Nu-i vina mea! “şi să-şi vadă de drum, înainte de a-şi da prea bine seama despre ceea ce se petrecea. După ce se mai dezmetici puţin, observă că omul care mergea cu paşi mari dinaintea lui era tocmai cel la care atât de mult se gândise în ultima vreme. Nu putea fi vorba de o asemănare întâmplătoare subliniată de impresia puternică făcută de omul ăsta asupra lui. El era, cel pe care îl urmărise după întâlnirea cu Tattycoram şi pe care-1 auzise adresându-se domnişoarei Wade.

Strada, în pantă abruptă, făcea şi un cot, iar omul acesta, deşi nu beat, părea ameţit de alcool, mergea atât de iute, încât Clennam îl pierdu din ochi până să se uite iarăşi după el. Fără a fi hotărât să-l urmărească, însă dornic să nu-1 scape din ochi încă puţin, Clennam grăbi pasul, să treacă de cotul care-1 ascundea pe necunoscut privirilor lui. Ajungând acolo, ia-1 de unde nu-i!

Aflat acum chiar în faţa porţii casei părinteşti, se uită de-a lungul străzii: nici ţipenie de om! Nu exista umbră proiectată destul de mare ca să-l ascundă pe necunoscut, nici cotitură unde să fi dispărut şi nici nu auzise zgomotul făcut de deschiderea şi închiderea unei uşi. El ajunse totuşi la concluzia că necunoscutul trebuie să fi avut o cheie la îndemână, cu care deschisese una din numeroasele uşi, unde şi intrase.

Tot depanând în minte această apariţie stranie, această stranie întâmplare, Clennam pătrunse în curtea casei. Când ridică instinctiv ochii spre ferestrele slab luminate din odaia maică-şi, privirea-i căzu pe silueta celui pe care îl pierduse adineauri, stând în picioare, rezemat în grilajul de fier al micuţei curţi lăsate în paragină, uitându-se şi el în sus şi răzând de unul singur. Câteva din sumedenia de pisici fără stăpân care dădeau totdeauna târcoale noaptea pe acolo, speriate la vederea lui, parcă stăteau locului când şi el se oprise şi-l priveau de sus, de sub streşini, de sub portaluri şi de prin alte cotloane sigure, cu nişte ochi deloc deosebiţi de ai lui. Rămăsese locului o clipă doar ca să se amuze astfel; numaidecât apoi înaintă, arun- când capetele pelerinei pe umăr, urcă treptele dărăpănate şi bătu în uşă cu putere.

Nedumerirea lui Clennam n-a fost atât de mare încât să-l împiedice de a lua o hotărâre fără să şovăie. Se apropie şi el de uşă, urcă şi el scara. Străinul îl privea trufaş şi începu să fredoneze ca pentru sine:

Oare cine trece pe drum aşa târziu?

Cavalere Măghiran!

Oare cine trece pe drum aşa târziu?
Vesel, vesel, tot chefliu!

Pe urmă din nou bătu.

— Sunteţi grăbit, domnule, spuse Arthur.

— Aşa e, să mor, domnule, replică străinul, aşa-s eu grăbit din fire!

Zuruitul lanţului, fixat cu precauţie de jupâneasa Affery înainte de a deschide uşa, îi făcu pe cei doi să privească într-acolo. Affery întredeschise abia uşa, în mână cu o lumânare care pâlpâia, şi întrebă cine bătea aşa tare la asemenea oră.

— Păi cum, Arthur! Adăugă, uimită* văzîndu-1 pe el întâi. Dumneata, fără doar şi poate! Ah, Doamne apă- ră-ne! Nu! Strigă ea, dând cu ochii de celălalt. Iar a venit i

— Aşa este! Iar a venit, dragă madame Flintwinch î replică străinul. Deschide uşa şi dă-mi voie să-l strâng în braţe pe bunul meu prieten Jeremiah! Deschide uşa, căci mă grăbesc să-l îmbrăţişez pe dragul meu Flintwinch!

— Nu-i acasă, strigă Affery.

— Caută-1! Exclamă străinul. Caută-1 pe Flintwinch al meu! Spune-i că e vechiul lui prieten Blandois, care tocmai a sosit în Anglia; spune-i că e micuţul lui băiat, lumina ochilor săi, prietenul lui mult iubit. Deschide uşa, frumoasă madame Flintwinch şi lasă-mă între timp să mă duc sus, să-mi prezint omagiile... omagiile lui Blandois... doamnei mele! Doamna mea mai trăieşte? Bine! Deschide atunci!

Spre marea surprindere a lui Arthur, jupâneasa, hol- blnd ochii spre el ca şi cum ar fi vrut să-l avertizeze nu care cumva să aibă de a face cu acest domn, dădu lanţul la o parte şi deschise uşa. Străinul, fără nici un fel de ceremonie, intră în vestibul, lăsîndu-1 pe Arthur în urma lui.

— Atunci repede! Dă fugă atunci! Adu-mi-1 pe Flintwinch! Anunţă-mă doamnei mele! Strigă străinul, tropăind pe duşumeaua de piatră.

— Spune-mi, te rog, Affery, zise Arthur tare şi pe un ton sever, măsurîndu-1 indignat din cap până-n picioare pe străin, cine-i acest domn?

— Spune-mi, te rog. Affery, repetă străinul la rându-i* cine... ha, ha, ha!... cine-i acest domn?

Glasul doamnei Clennam strigând din odaia de deasupra se auzi cum nu se poate mai bine.

— Affery, dă-le voie la amândoi să vină sus. Arthur, vino numaidecât la mine!

— Arthur î? Exclamă Blandois, luîndu-işi pălăria de pe cap şi ţinând-o întinsă, cât îi îngăduia lungimea braţului. Apoi lovi călcâiele unul de altul din poziţia picioarelor larg desfăcute, făcând o plecăciune până la pământ. Fiul doamnei mele? Sunt prea devotatul servitor al fiului doamnei mele!

Arthur se uită iarăşi la el, într-o atitudine nu mai măgulitoare ca înainte şi, răsucindu-se pe călcîie, fără să răspundă ceva, porni pe scară în sus. Oaspetele îl urmă. Jupâneasa Affery luă cheia aflată după uşă şi se strecură afară cu abilitate, plecând în căutarea domnului şi stăpî- nului său.

Un spectator, martor la apariţia precedentă a lui monsieur Blandois în odaia aceea, ar fi observat o deosebire în felul doamnei Clennam de a-1 primi. Nu chipul ei avea s-o trădeze, iar fizionomia impasibilă, vocea domoală se aflau, de asemenea, cu totul sub imperiul său. Schimbarea consta numai în faptul că, din clipa în care străinul intrase în odaie, ea nu-1 mai slăbise deloc din ochi, şi în două sau trei rând uri, când acesta ridicase prea mult glasul, ea se aplecase foarte puţin înainte din jilţul unde stătea dreaptă, cu mâinile nemişcate sprijinindu-se în coate, de parcă ar fi vrut să-l asigure că o să-i dea ascultare oricât de îndelung dorea. Lui Arthur nu-i scăpase acest lucru, deşi nu era în măsură să aprecieze deosebirea dintre primirea anterioară şi cea din momentul de faţă.

— Doamnă, spuse Blandois, faceţi-mi cinstea de *$* mă prezenţa domnului, fiul dumneavoastră. Mi se pare, doamnă, că domnul acesta, fiul dumneavoastră, e dispus să se plângă împotriva mea. Nu-i politicos.

— Domnule, zise Arthur, cu vioiciune, oricine ai fi şi oricare ar fi motivul venirii dumitale aici, dacă aş fi stăpânul acestei case n-aş pierde o clipă şi te-aş da pe uşă afară.

— Dar nu eşti, interveni maică-sa. Fără să se uite la el. Din păcate, Arthur, nu eşti tu stăpân ca să-ţi satisfaci firea nechibzuită.

— Nici n-am pretenţia să fiu, mamă. Dacă protestez împotriva felului acestui individ de a se purta aici — şi o fac cu atâta vehemenţă, încât dacă aş avea cât de cât autoritate aici nu l-aş tolera nici un minut în plus — protestez pentru dumneata.

— Dacă ar exista vreun motiv de protest, replică ea, aş putea s-o fac şi singură. Şi poţi fi convins c-aş face-o.

Cel pentru care se certau ei şi care luase loc se porni pe un râs zgomotos, lovindu-se cu palma peste coapse.

— N-ai nici un drept, reluă doamna Clennam, cu ochii pironiţi asupra lui Blandois, deşi se adresa fiului ei direct, să vorbeşti pe socoteala cuiva, mai cu seamă pe socoteala cuiva dintr-o altă ţară, şi asta fiindcă obiceiurile lui nu se potrivesc cu ale tale, ori fiindcă nu-şi modifică purtarea după principiile tale. Se prea poate că acest domn, pentru aceleaşi temeiuri, să aibă şi el ceva de spus împotriva ta.

— Sper asta, replică Arthur.

— Dumnealui, continuă doamna Clennam, ne-a adus, cu altă ocazie, o scrisoare de recomandare de la persoane extrem de respectabile şi demne de toată încrederea, cu care suntem în corespondenţă. Nu cunosc absolut deloc scopul vizitei sale de astăzi. N-am nici cea mai vagă idee şi nu se poate nicidecum presupune că aş fi în stare, cât de cât, să-i ghicesc sensul (spunând aceasta, căutătura ei încruntată se accentuă, rostind foarte încet şi din cale-afară de răspicat fiecare cuvânt); dar când dumnealui îşi va fi explicat scopul vizitei, după cum am să-l şi rog să aibă amabilitatea de a face în faţa mea şi a lui Flintwinch, când s-o întoarce Flintwinch, se va vedea, desigur, că e vorba de ceva mai mult sau mai puţin legat de afacerile noastre, ca îndeobşte, şi va fi de datoria noastră şi în acelaşi timp o plăcere pentru noi să punem totul la punct. Altceva n-ar putea fi în joc.

— Vom vedea, madame, spuse omul de afaceri.

— Vom vedea, încuviinţă ea. Domnul îl cunoaşte pe Flintwinch şi când a fost ultima oară la Londra, mi-aduc aminte că am auzit, dumnealui şi Flintwinch au petrecut împreună o seară foarte amicală. Nu sunt la curent cu. Ce se întâmplă în afara acestei odăi şi zarva nimicurilor din lume nu mă prea interesează; dar îmi aduc aminte că mi-a ajuns la urechi asta.

— Aşa este, doamnă. E adevărat, rosti el şi din nou râse; începu apoi să fluiere melodia pe care o fredonase la uşă.

— Aşadar, Arthur, reluă maică-sa' domnul vine aici în calitate de cunoştinţă, nu.ca un străin, şi este foarte regretabil că tu, cu firea ta nesăbuită, a trebuit să-i găseşti pricină. Îmi pare rău, şi ţin să-i împărtăşesc asta acestui domn. Ştiu că tu n-ai să-i spui acest lucru, de aceea îi spun eu în numele meu şi al lui Flintwinch, de vreme ce domnul eu noi doi are treabă.

De jos, de la intrare, se auzi cheia răsucindu-se în broască şi apoi cum uşa se deschide şi se închide. Îndată după aceea apăru şi domnul Flintwinch; cum intră, oaspetele se ridică de pe scaun, rizând tare, şi-l strânse pe noul venit vârtos în braţe.

— Ce mai faci, prea bunul meu prieten! Exclamă. Cum merg treburile-n lume, dragă Flintwinch? Ca pe roate? Cu atât mai bine, cu atât mai bine! Ah, dar ce minunat arăţi! Ah, ce tânăr şi proaspăt arăţi, că florile de primăvară! Ah, bunul şi micuţul meu băiat! Straşnic băiat, straşnic băiat!

În timp ce-1 copleşea pe domnul Flintwinch cu aceste complimente, gata să-l doboare, punându-i câte o mână pe fiecare umăr, până când mişcările nesigure ale acestuia

— care, în împrejurarea de faţă, era şi mai uscat, şi mai strâmb ca de obicei — păreau ale unui titirez pe punctul să se oprească.

— Ultima oară când ne-am întâlnit, am avut presentimentul că ar trebui să ne cunoaştem mai bine, mai îndeaproape. Simţi şi dumneata asta, Flintwinch? Simţi şi dumneata asta?

— Păi nu, domnule, răspunse domnul Flintwinch. Nu prea. N-ar fi mai bine să luaţi loc? Îmi închipui că aţi trecut pe-aici să mai gustaţi puţin din vinul acela de Porto, domnule?

—-Ah, şmechere. Mare chefliu mai eşti! Strigă oaspetele. Ha, ha, ha, ha!

Şi, azvîrlindu-1 pe domnul Flintwinch cât colo, ca o încununare a acestui joc ironic de artificii, luă iarăşi loc pe st'aun.

Uimirea, mânia, neîncrederea şi ruşinea cu care Arthur asistă la tot acest spectacol îl făcură incapabil să mai scoată o vorbă. Domnul Flintwinch, care se împleticise vreo doi-trei paşi îndărăt de brânciul primit

puţin mai înainte, îşi recăpătă cumpătul, păstrând absolut acelaşi obraz împietrit, doar că răsufla mai iute şi avea ochii aţintiţi asupra lui Arthur. Nu era nici cât negru sub unghie mai puţin tăcut ori mai puţin searbăd, privit dinafară, singura deosebire care se putea desluşi la el fiind nodul de cravată: în general aflat în dreptul urechii, acum se răsucise, ajungând la ceafă, şi luase aspectul unei **podoabe capilare, un soi de perucă, dându-i astfel o înfăţişare oarecum curtenească.**

Deoarece doamna Clennam în tot acest timp nu-1 scăpase din ochi pe Blandois (asupra căruia ei aveau oarecare efect, aşa cum are privirea aţintită asupra unei jigodii de câine), la fel şi Jeremiah nu-şi desprinse o clipă ochii de pe chipul lui Arthur. Era ca şi cum s-ar fi înţeles să se ocupe fiecare de domeniul lui. Astfel, în timpul tăcerii care se aşternuse, Jeremiah rămase în picioare, frecându-şi bărbia, cu ochii la Arthur, de parcă se străduia să-i smulgă gândurile cu un instrument.

Nu după multă vreme, oaspetele, căruia tăcerea i se părea stânjenitoare, se ridică de jos şi veni nerăbdător să se aşeze cu spatele la focul sacru, care de atâţia ani ardea întruna. Atunci, doamna Clennam mişcă pentru prima oară una din mâini, făcând un gest abia perceptibil de îndepărtare, şi zise:

— Te rog. Să ne laşi să ne ocupăm de treburile noastre, Arthur.

— Da, mamă, fac acest lucru împotriva voinţei mele.

— N-are importanţă cum, replică ea. Te rog, lasă-ne singuri. Revino altă dată, când vei socoti de datoria ta, poate, să-ţi iroseşti aici o jumătate de oră plicticoasă. Noapte bună!

Îi întinse degetele înfofolite ca să i le atingă el cu mâna, după cum se obişnuise; se aplecă peste jilţul pe roate ca s-o sărute. Se gândi atunci că obrazul îi era mai încordat ca de obicei şi mai rece. Când se îndreptă iarăşi din spate, urmări direcţia ochilor ei pironiţi pe prietenul domnului Flintwinch. Domnul Blandois pocni tare din degete, cu un gest plin de dispreţ.

— Domnule Flintwinch, spuse Clennam, te las, împotriva voinţei mele şi stăpânit de o mare nedumerire, împreună cu cunoştinţa dumitale de afaceri, în odaia maică-mi.

Persoana în chestiune pocni iarăşi din degete.

— Noapte bună, mamă.

— Noapte bună.

— Odată am avut un prieten, scumpe Flintwinch, rosti Blandois, stând cu picioarele răşchirate dinaintea focului

Şi spunând ăsta evident ca să-l facă pe Clennam, care pornise agale spre uşă, să rămână locului. Am avut odată un prieten, care auzise atâtea istorii cumplite despre- acest mare oraş şi despre tot ce se-ntâmplă aici, încât nu s-ar fi încumetat nici în ruptul capului să stea singur noaptea cu doi oameni care ar fi avut interes să-i facă de petrecanie... pe legea mea! Nici chiar într-o casă respectabilă ca asta... doar dacă se simţea mai vânjos ca ei. Bah! Ce fricos, scumpe Flintwinch! Nu-i aşa?

— O potaie, domnule!

— într-adevăr! O potaie. Dar nu s-ar fi aventurat, Flintwinch, decât dacă ştia că ceilalţi n-aveau forţa necesară, deşi doreau acest lucru, de a-1 reduce la tăcere. Nu s-ar fi atins nici măcar de un pahar cu apă în asemenea împrejurări... chiar şi într-o casă respectabilă ca aceasta, Flintwinch... doar dacă vedea pe altcineva bând înainte şi cu poftă, unde mai pui!

Clennam, refuzând dispreţuitor să mai spună ceva şi dealtfel nefiind în stare, căci simţea că se sufocă, se mulţumi să-l privească pe oaspete când trecu prin dreptul lui spre ieşire. Acesta îl salută cu o altă pocnitură din degete în semn de rămas bun, şi nasul i se pleoşti peste mustaţă, iar mustaţa se zbârli în sus spre nas, într-un rânjet sinistru de piază-rea.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Affery — spuse Clennam în şoaptă, când jupâneasa îi deschise uşa care dădea în vestibulul cufundat în întuneric, iar el mergea pe bâjbâite, până dădu cu ochii de cerul nopţii — ce se întâmplă aici?

Şi înfăţişarea ei era destul de fantomatică, stând pe întuneric cu şorţul tras peste cap şi vorbind de dedesubt, cu un glas stins, înăbuşit:

— Nu mă-ntreba nimic, Arthur, de-atâta vreme o duc numai într-un vis. Du-te cu Dumnezeu!

Plecă şi ea închise uşa în urma lui. Se uită sus către ferestrele de la odaia maică-şi, şi lumină tulbure, care se strecură prin storurile galbene, parcă repeta după Affery, murmurat: „Nu mă-ntreba nimic. Du-te cu Dumnezeu! “

Capitolul XI

SCRISOARE DE LA MICA DORRIT

DRAGĂ DOMNULE CLENNAM,

După cum îţi spuneam în scrisoarea mea anterioară, cel mai bun lucru ar fi ca nimeni să nu-mi scrie, prin urmare faptul că-ţi îrimit încă o misivă n-are să-ţi dea altă bătaie de cap decât aceea de-a o citi (poate nici chiar pentru asta nu vei avea răgaz, deşi sper ca într-o zi să ai, totuşi). Acum am să-mi petrec o oră scriindu-ţi din nou, de astă dată de la Roma.

Am părăsit Veneţia înaintea domnului şi a doamnei Gowan, dar ei n-au întârziat atât de mult pe drum ca noi, au pornit pe o altă rută, aşa că la sosirea noasiră aici i-am şi găsit instalaţi pe o stradă numită Via Gregoriană. O ştii, fără îndoială.

Acum am să-ţi spun tot ce pot despre ei, fiindcă ştiu că asta doreşti mai mult să afli. Locuinţa lor nu e prea confortabilă, dar s-ar putea să mi se fi părut mie mai puţin agreabilă când am văzut-o pentru întâia oară, nu acelaşi lucru s-ar fi întâmplat cu dumneata, care ai fost prin atâtea ţări diferite şi ai întâlnit sumedenie de obiceiuri diferite. Desigur, e mult mai bine la ei, de un milion de ori mai bine decât cu tot ce am fost obişnuită până nu de mult; am impresia că nu privesc locuinţa asta ' cu propriii mei ochi, ci cu cei ai doamnei Gowan. Căci se vede bine că a trăit totdeauna şi a crescut într-o casă fericită şi plină de afecţiune şi aş fi înţeles chiar dacă nu-mi vorbea despre asta cu atâta dragoste.

Ei bine, locuinţa, aproape goală, unde ajungi pe o scară comună, cam întunecată, se rezumă aproape numai la o încăpere spaţioasă şi tristă, în care domnul Gowan [N]^pictează. Ferestrele, pe unde s-ar putea privi afară, sunt astupate, iar pe pereţi, numai dâre de cretă şi cărbune
Lăsate de cei care au locuit mai înainte, cine ştie cu câţi ani în urmă! Încăperea este despărţită în două printr-o perdea, cândva roşie, dar acum de culoarea colbului; spaţiul aflat dincolo de perdea slujeşte drept salon. Când am văzut-o pe doamna Gowan acolo pentru prima dată era singură, lucrul i-a căzut din mână şi şi-a înălţat privirile spre cer, zărit prin partea de sus a ferestrelor. Te rog să nu te nelinişteşti dacă-ţi spun, dar locuinţa nu părea atât de aerisită, de luminoasă, de veselă şi nici atât de tinerească şi îmbietoare cum mi-ar fi plăcut să fie.

Deoarece domnul Goivan face portretul lui papa (însă trebuie să-ţi mărturisesc, nu-s convinsă c-aş fi ştiut că-i el dacă nu-l vedeam pictându-l), am avut prilejul să mă aflu mai des cu ea decât fără această fericită şansă. E foarte mult timp singură. Într-adevăr, mult prea mult.

Să-ţi povestesc despre a doua vizită pe care i-am făcut-o? M-am dus într-o bună zi, când s-a nimerit să pot ieşi singură, pe la patru sau cinci după amiază. Tocmai lua masa, singură (îi fusese adusă de undeva dinafară, într-un fel de vas cu cărbuni aprinşi) şi nu mai avea pe nimeni şi nici nu'aştepta pe cineva, după cum mi-am dat seama; nu era acolo decât bătrânul care venise cu masa. El începuse să-i istorisească o poveste lungă — despre nişte tâlhari la drumul mare prinşi în afara zidurilor oraşului de către statuia de piatră a unui sfânt — ca s-o mai înveselească puţin, aşa cum mi-a spus când plecăm, „pentru că are şi el o fiică, deşi nu atât de frumoasă[<(].

Acum s-ar cuveni să amintesc şi de domnul Gowan înainte de a-ţi relata puţinul pe care-l am de spus despre soţia sa. Trebuie că-i admiră frumuseţea şi trebuie să fie mândru de ea, căci toată lumea o laudă, şi trebuie că ţine la ea, nu mă-ndoiesc de asta — dar în felul lui. Ştii în ce fel, iar dacă şi dumneata îl vezi tot atât de indiferent şi de veşnic nemulţumit că şi mine, cred că nu mă-nşel socotind că nu se prea potriveşte cu ea. Dacă nu eşti de aceeaşi părere cu mine, atunci desigur greşesc; fiindcă

sărmana dumitale copilă, care nu s-a schimbat, are încredere în judecată şi bunăvoinţa dumitale mai mult decât poate exprima în cuvinte, dacă ar încerca. Dar, nu te teme, nici n-are să încerce,

Tocmai din cauza asta (cred, dacă şi dumneata crezi), din pricina fehdui domnului Gowan de a fi, nestatornic şi veşnic nesatisfăcut, se consacră el atât de puţin pro- fesiunii sale. Nu face nimic temeinic şi pe îndelete; începe un lucru, apoi îl lăsă baltă, încearcă să-l ducă până la capăt sau îl abandonează neterminat, fără să se sinchisească. În timpul şedinţelor când tata îi pozează pentru portret l-am auzit vorbind; stăteam şi mă întrebam dacă nu cumva din pricina lipsei de încredere în sine n-avea el încredere în ceilalţi oameni. Oare aşa să fie? Aş vrea să ştiu ce vei spune citind aceste rânduri! Ştiu ce mină vei face şi aproape aud tonul cu care mi-ai vorbi pe Podul de Fier.

Domnul Gowan frecventează mult ceea ce se cheamă aici înalta societate, deşi s-ar părea că nu-l amuză, nu-i place, şi uneori îl însoţeşte şi doamna Gowan, dar în ultima vreme dânsa n-a prea ieşit. Cred că am observat că se vorbesc lucruri neîntemeiate pe socoteala ei, cum că ar fi avut un mare succes interesat căsătorindu-se cu domnul Gowan, şi asta o spun aceleaşi persoane cărora nici prin gând nu le-ar fi trecut să-l ia de bărbat ori să şi-l facă ginere. CUeodată se mai duce şi la ţară, în căutare de subiecte pentru schiţe, şi oriunde se află vizita- tori este foarte bine cunoscut şi are sumedenie de relaţii. Şi unde mai pui, are şi un prieten, care e mereu cu el, acasă şi în afară de casă, deşi îi tratează cu destulă răceală şi-i foarte nesigur în privinţa atitudinii faţă de el. Ştiu, pentru că mi-a spus chiar dânsa, că doamna Gowan nu-l poate suferi pe acest prieten. Şi mie îmi calcă pe nervi, încât acum, când e plecat de aici, mi s-a luat o piatră de pe inimă. Dar ce bine trebuie să se simtă doamna Gowan! \

Ceea ce ţin insă în mod deosebit să aflu — şi de ce oare m-am hotărât să-ţi spun, de vreme ce mi-e teamă că n-o să-ţi cadă prea bine — sunt următoarele: doamna Gowan e atât de credincioasă, atât de devotată şi îşi dă pe deplin seama că dragostea şi îndatoririle ei sunt închinate lui pentru totdeauna, că poţi fi sigur că-l va iubi, U va admira, îi va aduce laude şi-i va ascunde toate cusururile, până în ceasul morţii. Cred că le ascunde şi le va ascunde totdeauna, chiar şi faţă de ea însăşi. I-a dăruit inima şi niciodată nu şi-o va retrage; orice-ar face el, afecţiunea ei va rămâne aceeaşi. Ştii ăsta, aşa precum ştii totul cu mult mai bine decât mine; dar n-am încotro, trebuie să-ţi spun ce suflet nobil are şi că niciodată nu poţi gândi prea bine despre ea.

N-am folosit pină acum numele ei mic în scrisoare, dar suntem prietene atât de bune încât numai astfel îi spun când ne aflăm împreună în tihnă, şi ea deopotrivă... adică nu numele de botez, ci cel pe care mi l-ai dat dumneata. Când a început să-mi spună Amy, i-am istorisit povestea scurtă a vieţii mele, şi că dumneata totdeauna 'mi-ai spus Mica Dorrit, că şi mie acest nume îmi este mult mai drag decât oricare altul, aşa că şi ea mă strigă Mica Dorrit. Poate că n-ai primit încă veşti de la tatăl şi mama ei şi nu ştii că are un băieţel. S-a născut chiar acum două zile, exact o săptămână după venirea domnului şi doamnei Meagles. Ce fericiţi au fost! Trebuie să-ţi spun, totuşi, fiindcă ţin neapărat să-ţi spun totul, că am impresia că-s puţin stânjeniţi de domnul Gowan, că se simt ca şi cum atitudinea lui zeflemitoare la adresa lor ar fi în acelaşi timp un afront adus dragostei lor pentru ea. Ieri, de pildă, mă aflam acolo când l-am văzut pe domnul Meagles cum s-a schimbat la faţă, s-a sculat şi a plecat, singura cale parcă de a nu destăinui ce avea pe suflet. Şi totuşi, sunt convinsă că amândoi se poartă atât de atent, de binevoitor şi chibzuit, încât el s-ar cuveni să-i cruţe. E o cruzime din partea lui că nu se gândeşte ceva mai mult la ei.

M-am oprit la ultimul paragraf ca să citesc totul de la început. Mai întâi mi s-a părut că înţeleg şi explic atâtea lucruri, încât era cât pe aici să nu-ţi mai trimit scrisoarea. Dar după ce m-am gândit mai bine, am sperat că-ţi vei da seama că numai pentru dumneata am fost atât de atentă cu tot ce se întâmpla în jur, şi că numai interesul dumitale în acest sens m-a îndemnat

să fac toate observaţiile pe care le-am făcut. Te asigur că ăsta e adevărul. Dar iată că am terminat cu obiectul principal al scrisorii mele de astăzi, şi nu-mi mai rămân prea multe de spus.

Noi suntem cu toţii bine; Fanny face zilnic progrese. Nici nu-ţi poţi închipui ce frumos se poartă cu mine şi cât de mult îşi bate capul din pricina mea. Are un admirator care a venit după ea, mai întâi tot drumul din Elveţia până la Veneţia şi apoi până aici, şi care tocmai mi-a mărturisit că are de gând s-o urmeze pretutindeni. M-am simţit prost când mi-a vorbit despre asta, dar a ţinut cu tot dinadinsul. N-am ştiut ce să-i răspund, dar în cele din urmă i-am spus să nu facă una ca asta, căci Fanny (asta nu i-am spus) e cu mult mai vioaie şi mai deşteaptă faţă de el. Totuşi a declarat că nu renunţă. Cât despre mine, n-am desigur nici un adorator.

Dacă te vei încumeta să citeşti scrisoarea asta până aici, îţi vei spune probabil: fireşte, Mica Dorrit n-are să încheie fără să spună câte ceva şi despre călătoria ei, şi bineînţeles e şi timpul. Într-adevăr, aşa cred şi eu, dar nu ştiu ce să-ţi spun. De când am plecat din Veneţia, am vizitat o sumedenie de locuri minunate, printre care Genova, Florenţa şi am văzut atâtea locuri grandioase, încât sunt aproape ameţită când mă gândesc la mulţimea lor. Dar dumneata îmi poţi spune mult mai mult despre ele decât aş putea-o face eu; şi atunci de ce te-aş mai plictisi cu relatările şi descrierile mele?

Dragă domnule Clennam, pentru că am avut curajul să-ţi mărturisesc care au fost cele mai adesea dificultăţile întimpinate în sufletul meu de-a lungul călătoriei, acum nu vreau să fiu laşă. Unul din gândurile care m-au preocupat îndeobşte este acesta: străvechi precum sunt oraşele astea, vârsta lor nu-mi pare chiar atât de curioasă cât faptul că au dăinuit, jiecare la locul său, în toate zilele acelea, când nici măcar nu aflasem decât de existenţa a două sau trei dintre ele, şi cina abia dacă ştiam ce se petrece în afara zidurilor groase unde ne găseam odinioară. Gândul acesta mă întristează şi nu ştiu de ce. Când ne-am dus să vizităm celebrul turn înclinat de la Pisa era o zi frumoasă, însorită, iar turnul şi clădirile din preajmă păreau atât de vechi, iar pământul şi cerul atât de tinere, şi umbra lui pe sol era atât de dulce, de sfioasă! La început nu mi-am putut da seama ce frumos era, ori ce ciudat, dar mă gândeam: Oh, de câte ori când umbra zidului se aşternea peste odaia noastră şi când zgomotul mohorât de paşi se auzea tropăind în sus şi în jos prin curte... Oh, de câte ori locul acela nu mi se părea tot aşa de calm şi de măreţ ca cel de astăzi! Mă simţeam pur şi simplu copleşită. Inima-mi era atât de împovărată încât mă podideau lacrimile, deşi făceam tot ce-mi stătea în putere să mă stăpânesc. Deseori... deseori mă cuprinde acelaşi simţământ.

Ştii că de la schimbarea destinului nostru — deşi acum mi se pare că visez mai mult ca oricând — totdeauna m-am visat foarte tânără! Nu sunt prea în vârstă, vei spune. Desigur, dar nu asta vreau să spun. Deseori mă visez copil, învăţând să cos. Deseori visez că mă aflu iar acolo, că văd în curte feţe de oameni puţin cunoscute şi pe care îmi închipuiam că le-am uitat cu desăvârşire; când şi când mă văd aici în străinătate... în Elveţia, ori în Franţa sau Italia... undeva pe unde am trecut... şi totdeauna sunt aceeaşi fetiţă însă. Am visat că mă duceam la doamna General în prima mea rochie, numai petice, de care-mi amintesc că am purtat-o. Mereu am visat că mă găsesc pe locul meu la masă, în Veneţia, când aveam foarte mulţi musafiri, într-o rochie de doliu după mama, când eram de opt ani, şi pe care am purtat-o multă vreme mai apoi, până s-a uzat într-atât că nu se mai putea cârpi. Ce tristeţe pe mine gândul că toţi comesenii vor socoti îmbrăcămintea mea nepotrivită cu bogăţia tatei, şi cum
O să le displacă şi o să se simtă dezonoraţi, el, Fanny şi Edward, pentru că dezvăluiam atât de direct ceea ce ei voiau să ţină în secret! Dar în timp ce mă gândeam la asta tot copil rămăsesem, şi în aceeaşi clipă am visat că stăteam. la masă şi că mă cuprinde spaima calculând cheltuielile banchetului şi-mi pierdusem aproape minţile în- trebîndu-mă cum o s-ajung să le plătesc. Niciodată n-am visat schimbarea petrecută în destinul nostru; nu te-am visat nici pe dumneata când te-ai întors cu mine în di-
Mimata aceea memorabilă „aclucind tatei vestea cea mare. Pe dumneata nu te-am visat dealtfel niciodată.

Dragă domniile Clennam, s-ar putea să mă gândesc la dumneata — şi lu alic persoane — atât de mult ziua, încât să nu-mi mai rănii: iă gânduri pe care să ţi le închin în somn. Cuci acum, trebuie să-ţi mărturisesc, mi-e dor de casă... mi-e tare dor, sincer, de casă, în aşa hal, că uneori, când nu. Mă vede nimeni, mă sfâşie tristeţea. Nu mai pot suporta ideea de a mai rămâne departe. De fiecare dată când ne apropiem de ţară, fie şi pentru câteva mile numai, îmi. Simt inima mai uşoară, chiar dacă ştiu că ne vom îndepărta iarăşi, curînd. Atât de mult iubesc locurile unde am suferit în sărăcie şi unde am cunoscut bunăvoinţa dumitale. Cât de mult le iubesc, oh, cât de mult!

Dumnezeu ştie când vă redea sărmana dumitale copilă din nou Anglia. Viaţa pe care o ducem aici ne place la toţi (cu excepţia mea) şi nici vorbă de întoarcere. Scumpul meu tată pomeneşte despre o revenire la Londra către sfârşitul primăverii viitoare, pentru a pune la punct chestiuni legate de averea lui, dar n-am nici o speranţă că mă va lua cu el.

Am încercat să profit puţin de pe urma învăţămintelor căpătate de la doamna General şi, sper, nu mai sunt chiar atât de neajutorată ca înainte. Am începui să înţeleg şi să vorbesc, aproape cu uşurinţă, limbile despre care am pomenit. Când ţi-am scris ultima dată nu-mi aminteam că dumneata le cunoşti pe amândouă; după aceea mi-am adus aminte şi asta m-a ajutat. Dumnezeu să te aibă în paza lui, dragă domnule Clennam. Nu mă uita.

A dumitale veşnic recunoscătoare şi afectuoasă

MICA DORRIT

P.S. Nu uita mai cu scamă că Minnie Gowan merită cea mai frumoasă amintire pe care i-o poţi păstra. Nu

> există gând îndeajuns de generos şi de nobil pentru ea.,

Am uitat de domnul Pancks ultima dată. Te rog, dacă-l vezi cumva,

transmite-i salutări din partea mea. A fost foarte bun cu Mica Dorrit.

Capitolul XII

UNDE ARE LOC O MARE CONFERINŢA POLITICĂ

FAIMOSUL nume Merdle devenea din ce în ce mai faimos în ţară. Nimeni nu ştia dacă acest Merdle atât de vestit făcuse vreodată un pustiu de bine cuiva, viu sau moft, fiinţă sau lucru de pe pământul ăsta; nimeni nu ştia dacă avea şi el cea mai măruntă capacitate de exprimare ori cel mai neînsemnat lucru de spus, care să aducă în sprijinul vreunei făpturi, oricare ar fi fost, cea mai firavă rază de lumină pe calea datoriei sau a plăcerii, a durerii sau bucuriei, a trudei ori repaosului, a realităţii sau închipuirii, în toiul labirintului nenumăratelor căi bătute de fiii lui Adam; nimeni n-avea nici cel mai neînsemnat motiv să creadă că lutul din care fusese plămădită această divinitate nu eradecâtlutul cel mai ordinar, cu o feştilă glodoasa arzând abiapâlpâit înăuntru, Atât cât un chip omenesc să nu se fărâme bucăţi. Toată lumea ştia (ori credea că ştie) că strânsese o avere imensă, şi numai din pricina asta se prosterna la picioarele lui, mai înjositor şi mai puţin scuzabil decât ar fi făcut-o sălbaticul cel mai înapoiat care s-ar târî din bordeiul lui de sub pământ să aducă jertfă vreunui ciot sau reptilă, ca să împace divinitatea cu sufletul lui cufundat în beznă.

Mai mult decât atât! Însăşi existenţa acestui om era; pentru marii preoţi ai cultului său, protestul viu înapoi triva josniciei lor. Mulţimile îl adorau bizuindu-se pe Cuvântul altora — deşi totdeauna ştiaufoarte bine de Ce — dar cei care aduceau prinos dinaintea altarului aveau de obicei imaginea omului în faţa ochilor. Ei luau loc la masa lui, iar el la a lor, totdeauna însoţit de un spectru, care le spunea acestor mari preoţi: „Oare acestea-s însemnele pe care vă întemeiaţi încrederea şi vă place să le onoraţi? Acest cap, aceşti ochi, acest mod de a vorbi* tonul şi manierele acestui om? Voi sunteţi stâlpii Ministerului Digresiunilor şi stăpânii oamenilor. Dacă o jumătate de duzină dintre voi se iau la gâlceava, s-ar crede că pământul-mamă ar fi neputincios să mai dea naştere şi altor căpetenii spre a-i înlocui. Nu cumva superioritatea voastră stă tocmai într-o mai bună cunoaştere a omenirii, care-1 acceptă, îl laudă şi caută să intre în

graţiile acestui om? Sau, dacă sunteţi în stare să judecaţi cum se cuvine semnele pe care niciodată nu pierd din vedere să vi le arăt când vine el printre voi, să fie oare marea voastră cinste care vă aduce superioritatea? “Iată două întrebări destul de urâte ce-1 urmăreau pe domnul Merdle pretutindeni prin oraş şi care, printr-o înţelegere mutuală, trebuiau înăbuşite.

Pe timpul absenţei doamnei Merdle în străinătate, domnul Merdle ţinu totuşi casa deschisăspre a lăsa să Se perinde prin ea valuri de musafiri.Câţiva dintre Aceştia puseră frumuşel stăpânire pe gospodărie. Trei sau patru doamne distinse şi pline de vioiciune obişnuiau să-şi spună una alteia: „Ce-ar fi să luăm masa joia viitoare la scumpul nostru Merdle? Pe cine să mai invităm? “Scumpul de Merdle primea atunci instrucţiuni, apoi venea să se aşeze greoi printre comeseni, umbla hăbăuc pe urmă prin saloanele sale şi nu părea să aibă altă legătură cu zaiafetul decât să strice cheful celorlalţi.

Majordomul, spiritul răzbunător din viaţa acestui mare om, nu renunţa câtuşi de puţin la severitate. Ochii lui îl ucideau pe domnul Merdle, că ai unui vasilisc. Era un om dur, care nu reducea serviciul £u o uncie măcar De argintărie ori cuo sticlă de vin. Nu îngăduia să se Dea un dineu dacă nu răspundea pretenţiilor sale. Se punea masa numai de hatârul demnităţii lui. Dacă oaspeţilor le făcea plăcere să guste din ce li se servea, el n-avea nimic împotrivă, dar totul era oferit numai pentru a-şi menţine prestigiul. Când stătea în picioare lângă bufet, parcă ar fi spus: „Am acceptat sarcina de a supraveghea tot ce se află în faţa mea, nici un grăunte mai puţin “. Dacă simţea lipsa Pieptului în capul mesei, era pentru că se vedea văduvit vremelnic, într-un caz de forţă majoră, de o parte importantă a măreţiei funcţiei sale. La Fel cum ar fi simţit lipsa unui vas ornamental, sau a unei frapiere splendide, puse la adăpost în Bancă.

Domnul Merdle trimise invitaţii pentru un dineu în cinstea Lipitorilor. Lordul Decimus trebuia să ia parte, la fel şi domnul Ţâţe Lipitoare, plăcutul tânăr Lipitoare, şi corul Lipitorilor din Parlament, care cutreieră provincia când Parlamentul era în vacanţă, ridicând osanale şefului lor — de asemenea trebuia să fie reprezentat. Urma să fie un dineu de zile mari. Domnul Merdle avea să intre în rândurile Lipitorilor. S-au întreprins unele delicate negocieri între el şi nobilul lord Decimus — tânărul Lipitoare cu maniere plăcute ca intermediar. Domnul Merdle hotărâse să arunce în talerele balanţei Lipitorilor povara marii lui probităţi şi a imensei lui averi. Răuvoitorii îl bănuiau de abuz de putere, poate deoarece era de netăgăduit că dacă Lipitorile îşi puteau asigura adeziunea Necuratului în persoană printr-o mică sinecură, ci nu s-ar fi dat în lături s-o facă — pentru binele ţării, pentru binele ţării.

Doamna Merdle îi scrisese magnificului ei soţ, pe care ar fi fost o pură erezie să-l socoată mai prejos decât marii neguţători britanici de la Whittington[10] încoace, înmănuncheaţi într-un singur om — aşadar, îi scrisese soţului ei mai multe scrisori din Roma, unele după altele, stăruind că acum era momentul său niciodată să-l pună-n pâine pe Edmund Sparkler. Doamna Merdle îi arătase că situaţia lui Edmund era urgentă şi că ar fi putut decurge avantaje infinite dacă i se găsea numaidecât ceva ca lumea, în gramatică doamnei Merdle verbele din acest important capitol n-aveau decât un singur mod: imperativul, iar acest mod nu conţinea decât un singur timp, prezentul. Doamna Merdle îşi oferea verbele sale de conjugat domnului Merdle în chip atât de grabnic, încât sângele lui leneş începuse să-i clocotească în vine, iar manşetele-i lungi să freamăte.

În starea asta de agitaţie, domnul Merdle, uitându-se într-o doară la încălţările majordomului său, fără a cuteza să-şi ridice ochii până la nivelul centrului cugetător al nemaipomenitului personaj, acesta i-a dat de Înţeles

---

10 *Richard Whittington* (sec. XIV), tînăr ucenic, care, după cum spune legenda, ar fi făcut avere datorită pisicii sale şi ar fi ajuns In cele din urmă lordul primar al Londrei.

că intenţiona să pună la cale un dineu excepţional: nu cu prea multă lume, dar un dineu excepţional. Majordomul a mai dat de înţeles, dealtminteri, că n-avea nimic împotrivă să vegheze ca lucrurile să fie puse la punct în condiţiile cele mai costisitoare cu putinţă; iată însă că ziua dineului şi sosise.

Domnul Merdle stătea într-unul din saloane, cu spatele la foc, aşteptând sosirea oaspeţilor lui de vază. Rareori, sau mai exact niciodată, nu-şi îngăduia libertatea de a sta cu spatele la foc, poate doar atunci când era absolut singur. În prezenţa majordomului n-ar fi putut nicidecum face una ca asta. Dacă în clipa aceea apărea în încăpere servitorul lui tiranic, domnul Merdle s-ar fi apucat zdravăn de încheieturile mâinilor, ca un poliţist, şi ar fi pornit să măsoare-n lung şi-n lat covorul din faţa căminului, ori se$_{r}$ strecura sfios printre mobilele fastuoase. Umbrele jucăuşe, care parcă ţâşneau din ascunzătoarea lor când flacăra creştea şi se repezeau înapoi când scădea, erau suficiente mărturii despre libertatea pe care şi-o luase, şi chiar mai mult decât suficiente, dacă privirile lui stîn- jenite, îndreptate într-acolo, se putea crede că ar fi avut vreo semnificaţie.

Domnul Merdle ţinea în mâna dreaptă ziarul de seară, şi ziarul de seară era plin de domnul Merdle. Spiritul său prodigios de întreprinzător, prodigioasa lui bogăţie, prodigioasa lui Bancă constituiau calul de bătaie al ziarului din seara aceea. Prodigioasa Bancă, al cărei creator, administrator şi director era, reprezenta cea mai recentă din numeroasele minuni Merdle. Aşa de modest părea domnul Merdle totuşi, în mijlocul atâtor înfăptuiri splendide, că avea mai curînd aerul omului care aşteaptă să i se pună sechestrul pe lucrurile din casă. Decât al colosului financiar, tronând pe covorul din faţa căminului, în timp ce micuţele corăbii veneau din toate părţile la dineu.

Priviţi vasele cum intră în port! Amabilul Lipitoare- junior a sosit primul. Dar avocatul l-a luat în primire pe scară. Avocatul, înarmat ca de obicei cu ochelarii lui şi cu plecăciunea scurtă destinată juraţilor, nu mai putu de bucurie văzîndu-1 pe amabilul Lipitoare cel tânăr; el îşi exprimă părerea că vor fi în plen, *„în banco,* cum spunem noi, avocaţii, când pledăm o cauză cu totul specială “.

— Daa?! Se miră sprintenul Lipitoare cel tânăr, al cărui nume era Ferdinand. Cum aşa?

— Haide, haide! Exclamă avocatul, zâmbind. Dacă *dumneata* nu ştii, de unde să ştiu *eu?* Dumneata eşti chiar în inima sanctuarului; eu sunt unul din gloata spectatorilor admiratori, aflat în piaţa de-afară.

Avocatul ştia să adopte un ton glumeţ sau grav, după clientul cu care avea de-a face. Cu Ferdinand Lipitoare era sprinţar ca un funigel. Avocatul era de asemenea totdeauna modest şi umil — în felul lui. Era un om cu resurse extrem de variate; dar întâlnea mereu acelaşi fir conducător în ţesătura tuturor modelelor sale. Orice om cu care avea el de a face era un jurat în ochii lui şi trebuia negreşit să-l câştige de partea sa.

— Ilustrul nostru amfitrion şi prieten, zise avocatul, steaua noastră sclipitoare pe tărîm financiar... intră în politică?

— Dacă intră? De câtva timp e în Parlament, ştii, replică amabilul tânăr Lipitoare.

— E adevărat — spuse avocatul, cu un râs de comedie bufă, rezervat unor juraţi speciali, care nu semăna câtuşi de puţin cu râsul de un comic gţos destinat juraţilor de rând ai negustoraşilor hazlii — de câtva timp e în Parlament. Totuşi, până acum, steaua noastră a fost şovăielnică şi nesigură? Aş!

Un martor oarecare, auzind acest „aş “delicat, ar fi fost ispitit să dea un răspuns afirmativ. Dar Ferdinand Lipitoare se mulţumi să se uite cu tâlc la avocat, în vreme ce urca scara, şi nu-i dădu nici un fel de răspuns.

— întocmai, întocmai, reluă avocatul, încuviinţând din cap, căci nu se lăsa cu una, cu două, de aceea am spus că ne aflăm *în banco* atunci când pledăm o cauză cu totul specială... altfel zis, este vorba de o ocazie mare şi solemnă, când, după expresia căpitanului Macheath[11]: ;,
Judecătorii-s toţi în păr — cumplit spectacol! “Noi, avo-'

---

11 *Căpitanul Macheath,* tîlhar la drumul mare, este eroul din faimoasa *Opera cerşetorului* (1728) de John Gay (1685—1732).

• păţii, avem vederi destul de largi, ştii, ca să citez cuvintele căpitanului, deşi căpitanul e sever cu noi. Totuşi; cred că aş putea da în vileag o declaraţie a căpitanului, adăugă avocatul, legănând capul şăgalnic, căci în peroraţia lui juridică face mereu impresia că-şi bate joc de sine chiar, cu cea mai frumoasă graţie din lume, o declaraţie în care căpitanul recunoaşte că legea, în mare, are măcar intenţia de a fi imparţială. De fapt, iată ce spune căpitanul, dacă voi fi în stare să-l citez ca lumea... dacă nu (cu un gest de comedie bufă, îşi atinse prietenul pe umăr cu ochelarii), amicul meu învăţat o să mă corecteze:

De vreme ce legile-s pentru toţi făcute Răul din alţii să-l smulgă, ca şi din mine, iute,
La spânzurătoare când am ajuns, mă mir,
Că n-am avut şi eu un chilipir![12]

Rostind aceste cuvinte, ajunseră în salonul unde domnul Merdle stătea în picioare dinaintea focului. Domnul Merdle fu atât de uimit când intră avocatul cu asemenea versuri pe buze, încât avocatul trebui să-i explice că tocmai recita din Gay.

— Desigur, nu face parte din rândul autorităţilor noastre de la Westminster Hali, zise el, dar totuşi nu poate fi dispreţuit de către un om ca dumneavoastră, domnule. Merdle, care posedă vaste cunoştinţe practice despre lume.

Domnul Merdle avu aerul că voia să spună ceva, dar apoi, parcă s-ar fi răzgândit. Între timp a fost anunţată sosirea episcopului.

Episcopul intră cu smerenie, însă cu un pas ferm şi grăbit totuşi, de parcă ar fi dorit să-şi încalţe cizmele lăcuite (de şapte leghe, din poveste) şi să facă înconjurul lumii, ca să fie sigur că totul era în ordine. Nici prin gând nu-i trecea că această reuniune avea o semnificaţie aparte. Aceasta era trăsătura caracteristică a comportamentului său. Era vioi, plin de prospeţime, vesel, binevoitor, blând, dar grozav de ageamiu.

Avocatul se strecură lângă el ca să se intereseze, pe ~un ton cum nu se poate mai politicos, de sănătatea doam
Nei episcop. Doamna episcop avusese ghinionul să capete un guturai la o confirmare, altminteri era bine. Domnul episcop-junior se simţea de asemenea bine. Plecase, împreună cu tinăra lui soţie şi copiii, la biserică.

Următorii apărură reprezentanţii corului Lipitorilor şi după ei doctorul domnului Merdle. Avocatul, care se uita totdeauna cu coada ochiului şi îşi potrivea ochelarii de fiecare dată când apărea cineva pe uşă, indiferent cu cine stătea de vorbă sau ce vorbea, g£sea oricând un mijloc iscusit de a se apropia de noir veniţi, fără ca cineva să bage de seamă manevra, şi-i atingea la coarda simţitoare, rând pe rând, pe toţi membrii juriului. Cu unii din cor lua în zeflemea deputatul pe jumătate adormit care, seara trecută, la Cameră, ieşise pe culoar şi votase anapoda; cu alţii deplângea acel spirit de inovaţie al epocii care merge atât de departe încât se amestecă de-a dreptul nefiresc în afacerile publice şi în finanţele publice; medicului avu să-i spună câteva cuvinte despre starea sănătăţii în general; dorea, de asemenea, să capete mici informaţii despre unul din colegii acestuia, de o erudiţie incontestabilă şi cu maniere extrem de distinse — dar ale căzui calităţi dezvoltate până la cel mai înalt grad erau, socotea el, apanajul şi altor maeştri ai artei de-a însănătoşi (plecăciune către juraţi) —. pe care îl văzuse întâmplător alaltăieri în boxa martorilor şi de la care izbutise să afle, în timpul interogatoriului, că pretindea a fi unul din promotorii unui nou mod de tratament, iar avocatul... eh?... ei bine, avocatul tocmai asta credea; avocatul credea şi spera că doctorul o să fie de aceeaşi părere. Fără a se încumeta să decidă asupra unor fapte cu care medicii nu se puseseră de acord, avocatului îi făcea impresia, privind lucrurile ca o chestiune de bun-simţ şi nu din punct de vedere juridic, că noul sistem se prezenta — tot ce se poate, alături de o asemenea somitate — să zicem, ca o şarlatanie? Ah! Încurajat astfel, el îndrăznea să-i spună şarlatanie; şi acum, avocatului

12 Citat din *Opera cerşetorului*, de John Gay.

ise luase o piatră de pe inimă.

If Domnul Ţâţe Lipitoare, care, aidoma vestitului prieten i*[1] doctorului Jonhson[1], n-avea decât o singură idee în S-cap, şi încă una eronată, între timp îşi făcu şi el apariţia.

Acest eminent gentleman şi domnul Merdle, aşezaţi spate 1; în spate pe un divan galben în preajma focului, duşi pe ^ gânduri, dar fără să scoată o vorbă unul cu altul, se-

l mănau grozav cu cele două vaci din tabloul lui Cuyp, atârnat deasupra căminului. *K* Dar deodată sosi şi lordul Decimus. Majordomul, care " până atunci se mărginise să-şi îndeplinească doar o parte

• din serviciul său, şi anume să-i măsoare pe oaspeţi, de; cum intrau, cu un aer mai mult dispreţuitor decât de bun venit, catadicsi să se deranjeze de a urca scara împreună cu el şi de a-1 anunţa. Lordul Decimus fiind pair atotputernic, un tinerel sfios, membru în Camera Comunelor " — penultimul peştişor prins de Lipitori — invitat şi el ca să se serbeze capturarea lui, închise ochii la intrarea excelenţei-sale.

Lordul Decimus se bucură, totuşi, dând cu ochii de tânărul deputat. De asemenea se bucură văzîndu-1

Pe domnul Merdle, se bucură văzîndu-1 pe episcop, se bucură văzîndu-1 pe avocat, se bucură văzîndu-1 % pe medic, se bucură văzîndu-1 pe Ţâţe Lipitoare, se bucură văzând corul, se bucură văzîndu-1 pe Ferdi

Nand, secretarul său particular. Lordul Decimus, deşi una din cele mai vestite somităţi de pe faţa pământuiui, nu prea strălucea datorită manierelor cuviincioase, dar Ferdinand îl dăduse aşa de bine pe brazdă, încât luă notă de toţi cei prezenţi, spunându-le că se bucură de prilejul de a-i vedea. După ce îndeplini această minune de vioi- . Ciune şi condescendenţă, excelenţa-sa luă locul celei de-a ■; treia vaci din tabloul lui Cuyp.

Avocatul, simţind că-i are în buzunar pe toţi membrii ’ juriului şi că acum trebuie să pună mâna şi pe primul

> jurat, se furişă repede, cu ochelarii în mina. Avocatul su-

& puse atenţiei primului jurat vremea, un subiect care nu *! %; [*prea avea de-a face cu secretele de serviciu. Avocatul susţinea că-i ajunsese la urechi (aşa cum se întâmpla

A —.....—

'f [1]Aluzie la prietenul şi biograful doctorului Johnson — James ţ" Boswell, care a scris *Viaţa lui Samuel Jofnison* (1791).

Totdeauna cu oricine, deşi niciodată nu afli cine a lansat zvonul şi de ce) că anul ăsta va fi o recoltă proastă de fructe de pomi pe spalier. Lordul Decimus nu auzise nimic rău despre piersicile sale, dar se temea, dacă cele spuse se adevereau, că nu vor fi mere. Nu vor fi mere? Avocatul era uimit şi îngrijorat. La drept vorbind, ce importanţă avea pentru el faptul că nu mai exista nici pic de măr pe suprafaţa pământului; totuşi, interesul pe care-1 arăta el în această chestiune era pur şi simplu înduioşător. „Dar, lord Decimus — căci aşa suntem noi, avocaţii, incomozi, ne dăm în vânt după a culege informaţii, şi niciodată nu ştim cât de necesare ne pot fi ele la un moment dat — care o fi cauza, lord Decimus? “Lordul Decimus nu se poate angaja să emită vreo teorie în acest sens. Acest răspuns ar fi redus pe oricine la tăcere, dar avocatul, ţinându-se scai de el, spuse, cu forţe mai reîmprospătate ca niciodată:

— Şi cu perii cum stăm, milord?

Multă vreme după ce avocatul a fost făcut procuror general, întrebarea mai era încă citată ca o lovitură de maestru. Lordul Decimus îşi amintea de un anume păr care creştea cândva într-o grădină situată în spatele casei menajerei lui de la Eton, pom în care a înflorit veşnic unica glumă din viaţa lui. Era o glumă de format redus şi portabilă, referitoare la deosebirea dintre perii din Eton şi pairii parlamentari; o glumă însă atât de fină, încât lordul Decimus nu credea că cei care o auzeau ar fi putut aprecia vreodată întreaga ei savoare fără cunoaşterea atentă şi în amănunt a pomului cu pricina. Iată de ce, domnule, anecdota îşi avea originea înainte de existenţa pomului; atunci, treptat-treptat, a fost descoperit iarna, ajutat să treacă

anotimpurile schimbătoare, a fost văzut înmugurit, înflorit, plin de rod, încărcat de fructe coapte, pe scurt, pomul a fost cultivat cu atâta hărnicie şi meticulozitate înainte ca cineva să se fi furişat pe fereastra dormitorului şi să-i şterpelească fructele, încât ascultătorii întârziaţi se închinau cu toate mâinile că părul fusese plantat şi altoit până să apară lordul Decimus la Eton. Interesul avocatului pentru mere fusese într-atât depăşit de atenţia concentrată până la extaz cu

Care urmărise fazele de evoluţie ale perelor, din clipa când lordul Decimus începuse solemn prin a spune: „Fiindcă ai adus vorba de peri, mi-ai amintit de un păr... “şi aşa mai departe, până la concluzia profundă: „Astfel, de-a lungul diferitelor vârste ale vieţii, trecem şi noi de la perii din Eton, la pairii din Parlament[u], încât a trebuit să coboare cu lordul Decimus în sufragerie şi chiar să se aşeze lângă el la masă, ca să poată auzi sfârşitul anecdotei. În acel moment, avocatul şi-a dat seama că-1 câştigase de partea lui pe primul-jurat, aşa că putea înfuleca bunătăţile cu o poftă de lup.

Era un dineu care-ţi stârnea pofta de mâncare chiar dacă n-ai fi avut deloc. Bucăţele cele mai alese, gătite somptuos şi servite somptuos; fructele cele mai rare; vinurile cele mai delicioase; capodopere de orfăurărie din aur şi argint, porţelanuri şi cristaluri, nenumărate obiecte menite să încânte gustul, mirosul, văzul — totul se îmbina într-un ansamblu armonios. Oh! Ce minunat om Merdle acesta, ce om măreţ, ce maestru, pur şi simplu copleşit de harurile cele mai preţioase şi mai de invidiat ale soartei — într-un cuvânt, ce om bogat!

Servi ca de obicei cei câţiva gologani de hrană, ca de obicei în maniera lui indigestă, şi avu atât de puţin de spus ea orice om prodigios. Din fericire, lordul Decimus era unul dintre acei oameni sublimi care n-au nevoie să li se vorbească, fiind totdeauna destul de ocupaţi în a-şi Contempla propria lor grandoare. De aceea, tânărul deputat sfios putu să ţină ochii deschişi îndeajuns de mult timp, ca să vadă ce mânca. Dar, ori de câte ori deschidea gura lordul Decimus, el iarăşi îi închidea.

Amabilul Lipitoare-junior şi avocatul erau cei care făceau conversaţie. Episcopul ar fi fost şi el grozav de agreabil dacă nu era atât de ageamiu, şi asta-1 împiedica. Aşa că a fost curînd lăsat în plata Domnului. De îndată ce se făcea vreo aluzie oarecare la cine ştie ce, se pierdea numaidecât. Chestiunile mondene îl dădeau peste cap, nu înţelegea nici măcar o iotă din ele.

Asta s-a observat când avocatul a spus, într-o doară; că era fericit auzind că „vom avea curînd prilejul de a ne înrola pentru o cauz^ bună: solidă şi modestă înţelep

Ciune — nu indiscretă şi ostentativă, ci profund sănătoasă şi practică — a prietenului nostru, domnul Sparkler “.

Ferdinand Lipitoare pufni în râs şi spuse:

— Ah, da, vă cred. Votul e vot şi totdeauna binevenit.

Avocatul regreta că astăzi n-avea să-l vadă „pe bunul Nostru prieten Sparkler, domnule Merdle[u].

— E plecat cu doamna Merdle, replică gentlemanul, revenindu-şi încet dintr-o îndelungă reverie, în care timp îşi vârâse o lingură pe mânecă. Nu-i absolut necesar să fie de faţă.

— Numele magic de Merdle, zise avocatul cu o plecăciune către juraţi, ajunge desigur cu vârf şi îndesat.

— Păi... da... presupun, încuviinţă domnul Merdle, punând lingura la o parte şi ascunzându-şi stângaci fiecare mâna în manşeta celeilalte. Cred că oamenii de acolo, asupra cărora am oarecare influenţă, nu vor ridica nici un fel de piedici.

— Nişte alegători model! Exclamă avocatul.

— Mă bucur că sunteţi de acord cu ei, spuse domnul Merdle.

— Şi alegătorii din celelalte două puncte? Reluă avocatul, ai cărui ochi ageri scăpărau puternic în momentul când se întoarse uşor spre magnificul său vecin. Noi, avocaţii, suntem mereu curioşi, mereu iscoditori, mereu puşi să culegem crâmpeie de ştiri ca să ne înzestrăm mintea cu toate celea, pentru că mTse ştie în ce ocazie ai nevoie de ele — dar cum rămâne, zic, cu alegătorii din celelalte două puncte? Cedează ei oare atât de lăudabil în faţa influenţei vaste şi absorbante a unui asemenea spirit întreprinzător şi a

unei asemenea glorii? Se lasă oare aceste pârâiaşe cuprinse lesne şi calm — atât de frumos, ca sub înrâurirea legilor naturii — în viitoarea maiestuosului şuvoi care-şi urmează calea prodigioasă îmbogăţind pământurile din preajmă, în aşa fel că s-ar putea prevedea desluşit, s-ar putea calcula perfect cursul pe care-1 vor lua?

Domnul Merdle, tulburat oarecum de elocinţa avocatului, se uită câteva clipe cu priviri rătăcite către solniţa cea mai la îndemână şi apoi spuse şovăind:

— Ei îşi dau perfect de bine seama, domnule, care le sunt îndatoririle faţă de înalta societate; vor alege persoana desemnată de mine în acest scop.

— Foarte îmbucurător, zise avocatul, Foarte îmbucurător.

Cele trei puncte erau trei cotloane mici şi păcătoase de pe insula noastră, cu trei circumscripţii de alegători ignoranţi, beţivi, hulpavi, spurcaţi, pierdute undeva la capătul pământului, care încăpuseră în buzunarul domnului Merdle. Ferdinand Lipitoare râse în felul lui nepăsător şi spuse, simplu, că erau nişte tipi grozavi. Episcopul, plimbându-se cu mintea pe cărările păcii, era furat de gânduri şi dus departe.

— Spuneţi-mi, vă rog, rosti lordul Decimus, rotin- du-şi privirile în jurul mesei, cum e cu istoria aceea pe care am auzit-o despre un gentleman care, după ce a stat vreme îndelungată într-o închisoare pentru datornici, dovedindu-se că e moştenitorul unei familii bogate, ajunge să intre în posesia unor sume mari de bani? Am auzit deseori pomenindu-se despre acest caz. Ştii ceva de asta, Ferdinand?

— Ştiu doaratât, răspunse Ferdinand, că a pricinuit Ministerului dincare amonoarea să fac parte — acest Scânteietor tânărLipitoarearuncă vorbele pe un ton de Şagă, ca şi cumar fi vrutsă spună: ştim noi câte parale Fac formulele astea de exprimare, dar trebuie să le folosim, nu-i chip altfel, ca să salvăm aparenţele — multă bătaie de cap şi ne-a vârât în nenumărate belele.

- R- Belele? Repetă lordul Decimus, făcândo pauză şi Cântărind cuvântul, încât deputatul sfios se văzu nevoit să ţină ochii strâns închişi. Belele?

— Într-adevăr, o treabă foarte încâlcită, interveni domnul Ţâţe Lipitoare, cu un aer de profundă nemulţumire.

— Şi despre ce afacere era vorba, întrebă lordul Decimus, de ce natură erau aceste... belele, Ferdinand?

— Aa, e o poveste întreagă, straşnică în felul ei, replică tânărul. Acest domn Dorrit — aşa se numeşte — semnase un contract la noi, cu mult înainte ca, zâna “să fi venit din Bancă şi să-i fi dat averea, pe care nu l-a respectat. Era asociat într-o afacere pe picior mare — cu spirtoas-e, sau nasturi, sau vin, sau cremă de ghete, sau făină de ovăz, sau lină, sau carne de porc, sau copci, sau cu fier, sau cu melasă, sau cu încălţăminte, sau mai ştiu şi eu cu ce marfă necesară armatei, ori marinei, ori altcuiva — şi firma a dat faliment, iar cum noi făceam parte din rândul creditorilor, l-am pus sub urmărire în numele Coroanei, după metodele cele mai ştiinţifice şi aşa mai departe. Când a apărut „zâna “, şi el a vrut să-şi plătească datoriile faţă de noi, Doamne-sfinte, în ce bucluc am mai intrat cu verificări şi paraverificări, semnături şi parasemnături, încât ne-au trebuit şase luni până să aflăm pe ce bază puteam încasa banii, ori cum să-i eliberăm o chitanţă în schimb. A fost un adevărat triumf administrativ, adăugă chipeşul tânăr Lipitoare râzând cu poftă. În viaţa dumneavoastră n-aţi văzut un asemenea noian de formulare. Păi — mi-a spus într-o bună zi avocatul — dacă aş veni să vă cer două sau trei mii de lire sterline în loc de a vi le rambursa, cred că n-aş avea în cazul ăsta mai mare durere de cap. Ai dreptate, bă- trîne, i-am spus eu, şi pe viitor vei ştii că aici avem de furcă, nu glumă.

Amabilul tânăr Lipitoare termină istorisirea, deodată rizând iarăşi cu poftă. Era într-adevăr un tânăr foarte plăcut şi simplu, cu maniere extrem de atrăgătoare.

Domnul Ţâţe Lipitoare nu vedea lucrurile într-o lumină atât de superficială. Îi lua în nume de rău domnului Dorrit faptul că deranjase astfel birourile încăpă- ţinându-se să ramburseze datoria şi considera o grosolană încălcare a regulamentului de a face acest lucru după atâţia ani. Domnul Ţâţe Lipitoare era însă un om încheiat până sus, şi prin urmare un om cu greutate. Toţi oamenii încheiaţi până sus sunt cu greutate. Părerea tuturor oamenilor încheiaţi până sus este respectată. Oare să fie din pricina facultăţii de a se descheia, pe care şi-o rezervă să fie exercitată de ei, dar niciodată nu este exercitată, care-i face să se impună în faţa omenirii? Sau mai degrabă se presupune că înţelepciunea se concentrează şi sporeşte când e încheiată, evaporându-se dacă e descheiată? Oricum ar fi, un lucru e sigur, şi anume că numai oamenilor încheiaţi până sus li se acordă Importanţă. Domnul Ţâţe Lipitoare îşi pierdea jumătate din valoarea sa curentă, dacă n-avea haina totdeauna încheiată până în dreptul cravatei lui albe.

— îmi daţi voie să întreb, reluă lordul Decimus, dacă domnul Dorrit... sau simplu Dorrit... are familie?

Deoarece nimeni nu răspundea, amfitrionul spuse:

— Are două fiice, milord.

— Ah! Îl cunoşti? Întrebă lordul Decimus.

— Doamna Merdle îl cunoaşte. Domnul Sparkle, de asemenea. De fapt, preciză domnul Merdle, eu cred că,

Una din cele două tinere domnişoare a făcut o deosebită impresie asupra lui Edmund Sparkler. E foarte sensibil şi... cred că... l-a cucerit...

Domnul Merdle se opri şi începu să fixeze faţa de masă, aşa cum proceda de obicei când îşi dădea seama că era privit sau ascultat.

Avocatul părea absolut încântat auzind că familia Merdle se şi află în contact cu familia în chestiune. El mărturisi episcopului pe un ton scăzut, peste masă, că după părerea lui aceasta era un soi de ilustrare analogă cu acele legi naturale conform cărora banul la ban trage. El considera această putere de atracţie a bogăţiei asupra bogăţiei ceva extrem de curios şi interesant, ceva care se înrudea într-un mod greu de definit cu legea atracţiei magnetice şi gravitaţionale. Episcopul, care co- borâse încetişor din nou pe pământ tocmai când se discuta • tema aceasta, îşi dădu încuviinţarea. El spuse că era într-adevăr de cea mai mare însemnătate pentru societate ca un om care se află în situaţia extrem de stînje- nitoare de a se trezi învestit brusc cu puterea de a face bine sau rău în societate să se vadă, ca să spunem aşa, contopit într-o putere superioară, de origine mai legitimă şi de cea mai mare anvergură, a cărei influenţă (ca în cazul prie- ' tenului nostru la maisa căruia suntem) se exercită de obicei mina în mână cu interesele majore ale societăţii. Astfel, în locul a două flăcări potrivnice, în luptă aprigă, ;

Una mare şi altă mică, fiecare răspândind un licăr palid; şi jiesigur, vom avea un amestec molcom de lumină, ale cărei raze binefăcătoare ar împrăştia pe tot întinsul ţării **o** căldură uniformă. Episcopul părea foarte satisfăcut de

Felul în care prezentase cazul şi stărui întrucâtva; avocatul, pe de altă parte (ca să nu-şi piardă vreun jurat), stătea parcă prosternat la picioarele acestuia, sorbindu-i preceptele cu nesaţ.

Masa, cu desert cu tot, durase trei ore; deputatul sfios mai mult s-a răcorit la umbra lordului Decimus decât să se-ncălzească bând şi mâncând, şi-l apucase tremuriciul. Lordul Decimus, asemenea unui turn înalt în mijlocul unei câmpii, îşi proiecta parcă silueta de la un capăt la altul al mesei, stând în lumina onorabilului deputat, îngheţîndu-1 pe onorabilul deputat până-n măduva oaselor şi dându-i o sinistră senzaţie de distanţă. Când îl pofti pe acest nefericit rătăcitor să ia un pahar de vin, învălui paşii şovăielnici ai sărmanului om cu umbra cea mai posacă şi apoi spuse: „în sănătatea dumitale, domnule! “Totul în jurul lui nu era decât pustiu şi dezolare.

Într-un târziu, lordul Decimus, cu o ceaşcă de cafea în mină, începu să planeze de colo-colo printre tablouri, dând ghes tuturor spiritelor de a se angaja în speculaţii interesante despre probabilitatea încetării acestei planări de colo-colo, spre a permite păsărilor mai mărunte de a-şi lua şi ele

zborul pe scări în sus; dar asta nu se putea întâmpla cu decenţă, până ce el nu bătea din nobilele-i aripi în direcţia aceea. După oarecape timp şi câteva bătăi zadarnice din aripi, se săltă până în salon.

Aici însă se ivi o dificultate, totdeauna prezentă ori de câte ori două persoane sunt aduse anume la un dineu pentru a trata împreună. Toţi cei de faţă (cu excepţia episcopului, care habar n-avea) ştiau perfect de bine că dineul fusese dat anume ca lordul Decimus şi domnul Merdle să aibă prilejul de a sta de vorbă împreună cinci minute. Ocazia pregătită cu atâta grijă se oferea acum, dar s-ar fi zis că până şi cele mai ingenioase manevre nu-i puteau face pe cei doi magnaţi să se întâlnească în aceeaşi încăpere. Domnul Merdle şi nobilul său oaspete se încăpă- ţînau să umble de colo-colo, fiecare în celălalt capăt al încăperii. În zadar s-a străduit amabilul Ferdinand să-l facă pe lordul Decimus să se uite la caii de bronz din preajma domnului Merdle. Atunci domnul Merdle a

Şters-o, ’ a ieşit din odaie. Degeaba a încercat să-l facă pe domnul Merdle să-i relateze lordului Decimus povestea unor vaze unice de Meissen. Atunci lordul Decimus a şters-o, a ieşit din odaie, tocmai când Ferdinand venea cu omul lui la locul întâlnirii.

— Ai mai pomenit vreodată una ca asta? Îl întrebă Ferdinand pe avocat, după ce dăduse greş de vreo douăzeci de ori.

— Adesea, replică avocatul.

— Nu-mi rămâne decât să-l ţintuiesc locului într-un colţ pe unul dintre ei, iar dumneata pe celălalt, spuse Ferdinand, altminteri n-o scoatem la capăt.

— Foarte bine, încuviinţă avocatul. Eu mă ocup de Merdle, dacă vrei, nu de milord.

Ferdinand, deşi necăjit, începu să râdă.

— Naiba să-i ia pe amândoi! Exclamă, uitându-se la ceas. Aş vrea să plec. De ce Dumnezeu nu s-or fi în- tilnind? Amândoi ştiu ce doresc şi ce au de gând să facă. Priveşte-i!

Ei se ţineau la câte un capăt al salonului, fiecare dând impresia absurdă că nu se sinchisea de celălalt, lucru absolut ridicol, căci gândurile parcă le erau scrise cu cretă pe spate. Episcopul care o clipă mai înainte venise lângă avocat şi Ferdinand, dar care din inocenţă rămăsese iarăşi în afara recentei lor conversaţii, se apropie plin de suavitate de lordul Decimus ca să intre în vorbă cu el.

— Cred că va trebui să-i cer doctorului lui Merdle să-l înhaţe şi să-l ţină locului, spuse Ferdinand; după aceea pun eu mâna pe ilustrul meu văr şi-l atrag dacă pot... de nu, îl târăsc, vrând-nevrând... la conferinţă.

— Fiindcă mi-ai făcut cinstea, zise avocatul, cu un zâmbet cât se poate de şiret, de a-mi cere umilul meu sprijin, îţi stau la dispoziţie cu cea mai mare plăcere. Treaba asta n-ar putea fi făcută, cred. Numai de un singur om, dar dacă vrei să iei asupra dumitale sarcina de a-1 încolţi pe milord în salonul acela îndepărtat unde e acum atât de ocupat, eu mă oblig să-l aduc acolo pe scumpul nostru Merdle, nu-l las să-mi scape nicicum.

— S-a făcut, zise Ferdinand.

. — S-a făcut! Îi ţinu isonul şi avocatul.

Era o scenă nemaipomenită, derrmă de a fi văzută, când avocatul, fluturându-şi cu un aer degajat ochelarii prinşi într-o panglică şi făcând o plecăciune către un univers de juraţi, se pomeni alături de domnul Merdle. În mod cu totul accidental; el se sluji de prilej pentru a-i vorbi despre o chestiune măruntă asupra căreia dorea să fie lămurit tocmai de un om atât de experimentat că domnia sa. (Spunând aceasta, îl luă pe domnul Merdle de braţ şi porni cu el încetişor la plimbare.) Un bancher, pe care l-am putea numi A.B., a avansat o sumă imensă de bani, să zicem cincisprezece mii de lire sterline, unuia din clienţii lui obişnuiţi, pe care l-am putea numi P.Q. (Acum, pe măsură ce se apropiau de lordul Decimus, îl prindea pe domnul Merdle şi mai strâns de braţ.) Ca o garanţie în rambursarea acestei sume avansate lui P.Q., să zicem o văduvă din lumea bună, au fost plasate în mâinile lui A. B. titlurile de proprietate ale unui domeniu liber de orice angarale, pe care-1 vom numi Blinkiter Doddles. Or, lucrurile stăteau astfel: fiul văduvei P.Q., numit de noi X.Y., care depăşise ■ vârsta majoratului, avea anumite drepturi limitate de abataj şi de tăiere a crăcilor

uscate în pădurea din Blinkiter Doddles — dar, desigur, asta era prea de tot! În prezenţa lordului Decimus, să-l acaparezi pe amfitrion împuindu-i capul cu verzi şi uscate de-ale noastre, de-ale celor din tagma oamenilor legii, asta era într-adevăr prea de tot! Dar să mai lăsăm şi pe altă dată! Avocatul avea pe drept cuvânt remuşcări şi nu voia nici să mai crâcnească. Oare n-ar fi vrut să-l miluiască episcopul cu vreo jumătate duzină de vorbe? (Tocmai îl instalase pe domnul Merdle într-o canapea, chiar în coasta lordului Decimus, şi trebuiau să înceapă, acum ori niciodată.)

Dar iată că restul celor de faţă, mişcaţi şi interesaţi la culme — cu excepţia episcopului, care habar n-avea că se întâmpla ceva — se adunaseră în salonul vecin jur împrejurul focului, vrând să dea impresia că sporovăiau nepăsători despre sumedenie de fleacuri, în vreme ce gândurile şi ochii tuturor rătăceau în taină spre cei doi care* se izolaseră. Corul era extrem de agitat, poate de teama cumplită că nu cumva să fie păgubit de cine ştie ce pleaşcă. Numai episcopul vorbea liniştit, tot timpul. Discută cu doctorul despre acea răguşeală de care sufereau prea adesea preoţii tineri şi despre mijlocul cel mai eficace de a limita ravagiile acestei molime clericale. Doctorul declară că, de regulă, cea mai bună cale de a evita meteahna cu pricina era să înveţi temeinic să citeşti înainte de a face din asta o profesiune. Episcopul îl întrebă, bănuitor, dacă aceasta-i era într-adevăr părerea. Doctorul îi răspunse că da, categoric.

Ferdinand, între timp, era singurul din cei prezenţi care dădea târcoale grupului; se ţinea cam la jumătatea distanţei dintre el şi cei doi, ca şi cum lordul Decimus ar fi fost cât pe ce să-i facă domnului Merdle o operaţie chirurgicală, sau domnul Merdle domnului Decimus, şi că în orice moment putea fi nevoie de serviciile lui ca infirmier. De fapt, după vreun sfert de ceas, lordul Decimus îl strigă „Ferdinand! “iar tânărul se duse şi luă parte la conferinţă încă aproximativ cinci minute. Apoi corul scoase un oftat pe jumătate stăpânit, căci lordul Decimus se ridicase să-şi ia rămas bun. Din nou dresat de Ferdinand, în scopul de a se face popular, el dădu mâna cu toţi invitaţii în chipul cel mai strălucit, şi chiar îi spuse avocatului: „Sper că nu te-am plictisit prea mult cu perii mei? “La care avocatul răspunse: „Cei din Eton, milord, ori cei din Parlament?[tt] Arătându-i limpede că reţinuse glumă şi dând de înţeles totodată, cu fineţe, că n-are s-o uite cât va trăi.

Toată importanţa solemnă încheiată până sus, sub haina domnului Ţâţe Lipitoare, dispăru deîndată; urmă apoi Ferdinand, care se ducea la Operă. Câţiva dintre ceilalţi mai întârziară puţin, lăsând pe mesele cu intarsii pecetea paharelor de lichior ca nişte rotocoale lipicioase, în nădejdea de a-1 auzi pe domnul Merdle spu- nînd în fine ceva. Dar Merdle, ca de obicei, îşi tira paşii apatic şi stupid prin salon, fără a scoate un cuvânt.

O zi sau două mai târziu, întreg oraşul a fost anunţat că domnia-sa domnul Edmund Sparkler, al cărnii tată vitreg era domnul Merdle, vestit pretutindeni în lume, fusese ridicat la rangul de lord în Ministerul Digresiu

Nilor, şi s-a dat sfoară în ţară, ca *să* âfle toţi adevăraţii credincioşi, că această numire demnă de toată admiraţia trebuia salutată drept un amabil şi distins omagiu adus de către amabilul şi distinsul Decimus intereselor sale comerciale, care, într-o ţară comercială, totdeauna trebuie... şi aşa mai departe, cu surle şi trâmbiţe. Astfel, susţinute de acest omagiu al guvernului, minunata Bancă şi toate celelalte splendide aşezăminte prosperau din ce în ce mai mult, iar droaia de gură-cască veneau în strada Harley, Cavendish Square doar pentru a privi casa unde locuia minunea poleită în aur.

Şi când dădeau cu ochii de majordom, uitându-se afară pe uşa vestibulului în momentele lui de condescendenţă, toţi gură-cască spuneau: „Ce bogat pare[44] şi se întrebau câţi bani o fi având în Banca minune. Dar dacă o cunoşteau mai bine pe respectabila Nemesis nu-şi mai puneau această întrebare, ci ar fi putut aprecia suma cu cea mai mare exactitate.

Capitolul XIII

RAVAGIILE UNEI MOLIME

ESTE cel puţin tot atât de greu să pui capăt unor epidemii morale, precât e de greu să stârpeşti o epidemie fizică; o boală de acest soi se

întinde cu înverşunarea şi repeziciunea ciumei. Molipsirea, odată stabilită, nu cruţă nici o meserie ori stare socială, ci se încuibează în oameni sănătoşi tun, se dezvoltă la indivizii cu o constituţie cum nu se poate mai nesusceptibilă s-o contracteze ■— iată un fapt demonstrat cu tărie de. Experienţă, aşa cum este evident că noi, fiinţele umane, respirăm aer. Ar fi o binefacere de nepreţuit pentru omenire să-i prindem numaidecât şi să-i izolăm perfect (ca să nu spunem să-i desfiinţăm, pur şi simplu) pe toţi cei infectaţi — la care slăbiciunea şi perversitatea au înlesnit răspândirea acestor flagele virulente — până să se molipsească şi alţii.

La fel cum un imens incendiu umple văzduhul până departe cu un vuiet, tot aşa flacăra sacră în care suflau puternicii din familia Lipitoare făcea să răsune din ce în ce mai vârtos aerul cu numele lui Merdle. Era pe toate buzele, ajunsese la urechile tuturor. N-a existat niciodată, nu existase niciodată, niciodată nu va mai exista un om ca Merdle. Nimeni, după cum am mai spus, n-a ştiut ce făcuse el; toţi ştiau însă că era cel mai măreţ om care a fost cândva pe faţa pământului.

În fundul Curţii-Inimii-Însîngerate, unde un ban nu găseai care să nu fie întrebuinţat, lumea se interesa la fel de mult despre acest om model ca şi cei de la Bursă. Doamna Plornish — care făcea acum un mic comerţ cu articole de băcănie şi alte produse de utilitate generală, într-o prăvălioară comodă de la capătul cel mai distins al Curţii, cocoţată sus pe scări, cu bătrânelul de taică-său şi Maggy lucrând ca vânzători — de obicei nu vorbea cu clienţii altceva, din dosul tejghelii, decât despre omul cel mare. Domnul Plornish, care se asociase cu un mic antreprenor de binale din preajmă, susţinea, cu mistria în mină, din vârful schelelor şi de pe acoperişul cu olane al caselor unde lucra, c-a auzit el că „domnu Merdle era *singuru* om, luaţi aminte, în stare să ne facă să căpătăm pe tavă tot ce ne doreşte inima, să ne aducă acasă tot ce ne trebuie şi cât ne trebuie, luaţi aminte, şi să ne-nţolească din cap până-n picioare^. -

Se zvonea, în şoaptă, că domnul Baptist, unicul chiriaş al domnului şi doamnei Plornish, punea deoparte toţi banii pe care viaţa lui simplă şi moderată îi îngăduia să-i agonisească, pentru a şi-i plasa într-una din antreprizele sigure ale domnului Merdle. Când locatarele din Curtea-Inimii-Insîngerate veneau după câteva grame de ceai şi o tonă de bârfa, îi împărtăşeau doamnei Plornish vestea cum că „verişoara Mary Ann. Care era de meserie, le-a spus, madam, că rochiile lu madam Merdle ar umple trei cotigi[44]. Pe urmă, „că nu există femeie mai chipeşă ca ea, oriunde te-ai duce[44], şi că „avea pieptu ca de marmoră[44]. Că, „după cum a aflat ele, madam, fiu-su din prima căsătorie a intrat în guvern[44]; că „primu ei bărbat a fost ghinărar şi unde mai pui că a şi luptat şi a câştigat bătălii, dacă e să crezi, madam, toate câte se spune[44]. Că „se mai vorbeşte cum că madam Merdle ar fi zis cu gura ei că de merită truda să i se dea pe mâna tot guvernu, el l-ar fi acceptat fără să se gândească la vreun profit, da' să-l ia şi să mai şi piardă de pe urma lui, asta nu putea face[44]. Că „nu trebuie să s-aştepte, madam, că o să iasă-n pierdere, că fincă el calcă pe-un drum pardosit cu aur, zău dacă te mint, da' ce păcat că nu s-a făcut nici o brânză cu asta, că tare-ar mai fi meritat osteneala, că numai şi numai de-alde-ăştia ştie cât de mult s-a scumpit pâinea şi carnea, şi numai şi numai de-alde-ăştia poate şi vrea să le iefteneasca iarăşi[44].

Atât de aprig şi de violent crescuse febra în Curtea- Inimii-Însîngerate, încât chiar şi vizitele domnului Pancks pentru strângerea chiriei nu avură asupra bolnavilor un efect domolitor. În asemenea ocazii boala lua o formă ciudată, făcându-i pe cei molipsiţi să găsească scuze şi consolări inexplicabile în anumite aluzii la adresa numelui magic.

— Haide, haide! Îi spunea domnul Pancks câte unui locatar rămas în urmă cu chiria. Ia plăteşte! Scoate banii!

— N-am bani, domnule Pancks, răspundea cel în cauză. Ăsta-i adevărul adevărat, domnule; n-am nici cinci gologani în buzunar.

— Nu mai merge aşa, replica domnul Pancks. Să nu-ţi închipui că *mai* merge aşa, nu, nu!

— Aşa o fi, domnule, încuviinţa neplatnicul, necăjit, care nici el nu se aştepta să mai meargă astfel.

— Proprietarul meu n-o să-nghită una ca asta, continua domnul Pankcs. De ce crezi că m-a trimis pe mine aici? Haide, plăteşte!

— Ah, domnule Pancks! Exclamă locatarul rămas în. Urmă cu chiria. Dacă aş fi bogat ca domnul acela al cărui nume e pe buzele tuturor.,: dacă m-aş numi Merdle; domnule... aş plăti îndată, şi asta mi-ar face plăcere.

Dialogurile asupra chiriei aveau loc de obicei în uşa de la intrare ori în poarta casei şi în prezenţa mai multora dintre cei profund interesaţi din Curtea-Inimii-Însîngerate. Ei totdeauna primeau aluziile de acest soi cu un murmur de aprobare, ca şi cum era un argument convingător, iar locatarul rămas în urmă cu chiria, oricât de cătrănit şi de '■ descurajat ar fi fost mai înainte, se simţea întrucâtva împăcat dând acest răspuns.

— Dacă aş fi fost eu, domnule, în locul domnului Merdle, atunci nu te-ai mai plânge de mine. Nu, crede-mă! Continua să spună locatarul rămas în urmă cu chiria, scuturând din cap. Atunci aş plăti atât de repede, domnule Pankcs, că n-ar mai fi nevoie să-mi ceri dumneata banii.

Răspunsul de încuviinţare din nou se făcea auzit, ca pentru a-i sugera domnului Pancks că ceva mai bun nu s-ar fi putut spune, egalând aproape cu plata banilor.

Domnul Pancks n-avea încotro, trebuia să spună, în timp ce înscria întârzierea în carnet:

— Bine! O să vină portărelul să te scoată afară din casă; asta are să se-ntâmple. Degeaba-mi vorbeşti mie de domnul Merdle. Dumneata nu eşti domnul Merdle, cum nici eu nu sunt.

— Nu, domnule, răspundea locatarul neplatnic. Dacă *erai* dumneata, domnule...

Cuvintele se auzeau repetate numaidecât în cor, într-un murmur însufleţit: „Dacă *erai* dumneata, domnule[44].

— Te-ai ii purtat mai cumsecade cu noi, domnule; dacă erai dumneata domnul Merdle, continua locatarul neplatnic, prinzând curaj, ar fi fost mai bine pentru toată lumea. Mai bine pentru noi, mai bine pentru dumneata; de asemenea, domnule. N-ar mai fi fost nevoie să sâcâi pe nimeni atunci, domnule. N-ar mai fi fost nevoie să vii să ne sâcâi pe noi, n-ar mai fi fost nevoie să te sâcâi nici pe dumneata. Ai fi fost mai liniştit, domnule, şi-i lăsai şi pe alţii în pace, zău, dacă erai dumneata domnul Merdle.

Domnul Pancks, pe care aceste complimente impersonale îl stânjeneau grozav, cu greu îşi recăpăta cumpătul după asemenea atacuri. Se mulţumea să-şi roadă unghiile şi să se îndrepte, pufnind, către următorul locatar rămas în urmă cu plata chiriei. Celelalte Inimi-Însîn- gerate se adunau cu simpatie în jurul locatarului pe care domnul Pancks tocmai îl părăsise, pentru ca apoi să circule printre ei cele mai extravagante zvonuri, spre marea lor satisfacţie, asupra sumei de bani lichizi în posesia domnului Merdle.

După una din numeroasele înfrângeri de acest fel, în- tr-una din numeroasele zile de strângere a chiriei, domnul Pancks, la sfârşitul trudei zilnice, se îndrepta, cu carnetul subsuoară, către colţul unde se află locuinţa familiei Plornish. Nu se ducea acolo din motive de afaceri, ci era o vizită de politeţe. Avusese o zi grea şi voia să se destindă puţin. Se afla în termeni amicali cu familia Plornisfi; deseori trecea pe acolo ca în ziua aceea, pentru a evoca, în prezenţa lor, amintirea domnişoarei Dorrit.

Salonaşul doamnei Plornish de lângă prăvălie fusese zugrăvit chiar sub îndr>umarea ei şi prezenţa în latura dinspre prăvălie o mică născocire de care doamna Plornish se bucura nespus de mult. Acest decor poetic al salonului consta dintr-o pictură murală reprezentând exteriorul unei colibe acoperite cu stuf, în care pictorul păstrase (în aşa fel încât să producă efectul îngăduit de dimensiunile disproporţionate la culme) uşa şi fereastra existente. Modeste floarea-soarelui şi nalbe erau zugrăvite în puzderie de flori năpădind locuinţa rustică, iar fumul gros care ieşea pe hogeag vestea că înăuntru se trăia bine şi poate, deopotrivă, că nu fusese de mult curăţat. Se mai vedea un câine credincios sărind din prag la picioarele oaspetelui binevoitor, iar un porumbar rotund, învăluit într-un nor de porumbei, se înălţa îndărătul gardului dinspre grădină. Pe uşă (când era închisă) se desluşea parcă o placă de alamă, având inscripţia: *Cuibul Fericirii T. şi M. Plornish* — asociere dintre soţ şi soţie.

Niciodată Poezia, niciodată Arta n-au vrăjit când va în- tr-atît închipuirea cuiva ca în cazul doamnei Plornish unirea amîndorura în

această coîibă miniaturală. Nu-i păsa că Plornish avea obiceiul să se rezeme chiar acolo când îşi luma pipa la sfârşitul lucrului, că pălăria lui îi ascundea porumbarul şi toţi porumbeii, că acoperea cu spinarea întreaga căsuţă, şi când, cu mâinile în buzunare, îi smulgea din rădăcină plantele înflorite din grădină şi-i pustia terenul din preajmă. Pentru, doamna Plornish rămânea totuşi cea mai frumoasă căsuţă, cea mai vie iluzie; ce importanţă avea dacă ochii domnului Plornish ajungeau câţiva centimetri deasupra ferestrei cu cornişa dormitorului de sub acoperişul din stuf. Să se ducă în salonaş după închiderea prăvăliei şi să-l audă pe tatăl ei cântând dinăuntrul căsuţei era pentru ea o adevărată scenă cîm- peneascâ, reînvierea epocii de aur. De fapt, dacă faimoasa epocă ar fi reînviat — în cazul că a existat vreodată — cine ştie dacă ar fi creat fiice în stare să-şi admire părinţii cu mai multă sinceritate decât această biată femeie.

Vestită de clinchetul clopoţelului fixat în uşa prăvăliei că venise cineva, doamna Plornish ieşi din Cuibul Fericirii să vadă cine este.

— Am bănuit eu că eşti mneaţa, domn Pancks, îl în- timpina ea, că asta-i seara, mi se pare, când vii de obicei, nu-i aşa? Uite-1 pe tata, vezi, ieşind la sunetu clopoţelului, iute ca un tânăr prăvăliaş. Nu-i aşa c-arată bine? Tata se bucură mai mult că te vede decât dac-ai fi muşteriu, fincă-i place să stea la taclale, iar când e vorba de domnişoara Dorrit, atunci şi mai şi. Niciodată nu l-ai auzit pe tata mai în voce ca acu, adăugă doamna Plornish, propriul ei glas tremurându-i de mândrie şi plăcere. Aseară ne-a cântat aşa frumos *Strephon* că Plornish se ridică şi-i ţine cuvântarea asta peste masă: „John Edward Nandy “, zice Plornish lu tata, „niciodată nu te-am auzit scoţând triluri cum te-am auzit scoţând triluri în seara asta “. Nu-ţi face asta plăcere, domn Pancks, zău, nu-i aşa?

Domnul Pancks, care se smiorcăise către bătrân în felul lui cel mai binevoitor, răspunse afirmativ, şi întrebă în treacăt dacă tânărul acela vesel, Altro, nu venise cumva acasă. Doamna Plornish răspunse că nu, nu venise încă, deşi a plecat în cartierul West-End cu ceva treburi şi spunea că o să se întoarcă până la ora ceaiului. Domnul Pancks a fost apoi rugat cu ospitalitate să poftească în Cuibul Fericirii, unde îl văzu pe cel mai mare dintre copiii Plornish, care tocmai venise de la şcoală. Întrebând acest micuţ şcolar, în fugă, despre progresele făcute de el ziua aceea pe tărâmul educaţiei, află că elevii mai avansaţi, care ajunseseră la majuscule şi la litera M, au avut de scris: „Merdle, Milioane".

— Fiindcă veni vorba despre milioane, spuse Pancks, cum mai merg treburile *dumitale*, doamnă Plornish?

— Foarte bine, domle, ce-i drept, replică doamna Plornish. Tată dragă, mneaţa, care ai atâta gust, vrei s-arenjezi un pic vitrină, pina-i gata ceaiul?

John Edward Nandy, grozav de măgulit, se duse în pas mărunt să îndeplinească dorinţa fiicei lui. Doamna Plornish, care totdeauna se ferea cumplit să pomenească de chestiuni băneşti în faţa bătrânului, că nu cumva la vreo mărturisire făcută de ea să-l tulbure şi să-l determine de a se întoarce la azil, avea acum prilejul să stea de vorbă în voie, confidenţial, cu domnul Pancks.

— E foarte adevărat că treburile merge strună, spuse doamna Plornish pe un ton mai scăzut, şi avem o clientelă pe cinste. Singura chestie care ne încurcă, domle, e vânzarea pe datorie.

Acest neajuns, de pe urma căruia aveau de suferit majoritatea celor angrenaţi în raporturi comerciale cu locatarii din Cyrtea-Inimii-însingerate, era marea piedică din calea afacerilor întreprinse de doamna Plornish. Când domnul Dorrit o instalase la conducerea prăvăliei, cei cu Inimile-Însîngerate fuseseră foarte emoţionaţi şi îşi manifestaseră hotărârea s-o susţină, într-un fel care făcea cinste speţei umane. Dându-şi seama că o fiinţă care atâta vreme fusese dintre ai lor avea dreptul la bunăvoinţa lor, s-au angajat din tot sufletul să cumpere numai de la doamna Plornish, orice s-ar întâmpla, şi să nu favorizeze nici o altă firmă. Sub impulsul acestor simţăminte nobile, ei s-au lăsat antrenaţi ca niciodată să facă unele mici cumpărături de lux, pe linie de coloniale şi unt, cu care erau neobişnuiţi, spunându-şi unii altora că închideau ochii la acest sacrificiu pentru a veni în ajutorul unui vecin şi prieten, căci pentru cine se cuvine să te

Sacrifici dacă nu pentru un vecin şi prieten? Cu un astfel de sprijin, treaba mergea strună, iar stocul de marfă se vindea iute ca pâinea caldă. Pe scurt, dacă Inimile-Insîn- gerate plăteau, afacerile ar fi mers ca pe roate; dar cum clientela se mărginea să cumpere numai pe datorie, profiturile realizate de fapt nu ajunseseră încă să figureze în registre.

Domnul Pancks, la auzul acestei stări de lucruri, făcuse din el însuşi un adevărat arici, tot umblând cu mâna prin păr, când domnul Nandy, reintrând în colibă cu un aer misterios, îi rugă să vină să vadă purtarea ciudată a domnului Baptist, care părea speriat de ceva. Tustrei intrară în prăvălie şi, privind pe geam, dădură cu ochii de domnul Baptist, care, palid şi agitat, lua următoarele poziţii nemaipomenite: mai întâi, îl văzură cum se ascundea în vârful scărilor care duceau în curte, de unde se uita în sus şi în jos pe stradă, cu capul lipit precaut de uşa prăvăliei. După ce scrută neliniştit prin preajmă, ieşi din ascunzătoare, apoi coborî repede strada, ca şi cum ar fi vrut să plece de-a binelea şi făcând deodată stânga împrejur, porni în acelaşi pas, şi folosind acelaşi truc, în susul străzii. Când reveni în punctul de unde plecase, traversă drumul şi dispăru. Ţinta acestei ultime manevre era doar un truc şi se explică abia când italianul intră în dugheană cu o răsucire bruscă, venind iarăşi de pe scară,. Ceea ce presupunea că făcuse un circuit vast, pe furiş, trecând prin celălalt capăt al curaţii — extremitatea Doyce şi Clennam —, apoi străbătuse curtea, după care dăduse buzna în prăvălie. Acum răsufla anevoie, bineînţeles, iar inima părea că-i bate mai iute decât clopoţelul prăvăliei, care tremura şi zdrăngănea îndărătul lui, după ce trîn- tise uşa, grăbit.

- — Alo, bătrâne! Îl întâmpină domnul Pancks. *Altro,* bătrâne! Ce s-a-ntâmplat?

£ Domnul Baptist, sau signor Cavalletto, înţelegea acum ' englezeşte la fel de bine ca şi domnul Pancks şi putea?'• vorbi foarte binş, de asemenea. Doamna Plornish totuşi,

‘ dintr-o vanitate scuzabilă a talentului de interpretă, care; făcuse din ea aproape o italiancă, se grăbi cu tălmăcitul.

— El vrea ştie, începu doamna Plornish, ce nu e bine?

— Haideţi înăuntru, *padrona*, în Cuibul Fericirii, replică domnul Baptist, făcând mişcarea preferată din arătătorul întors de la dreapta, cu un aer mai misterios ca de obicei. Veniţi pe aici!

Doamna Plornish era mândră de titlul de *padrona* pe care îl socotea că înseamnă nu atât,. Stăpâna casei “cât mai curînd „stăpâna a limbii italiene[u]. Ea se supuse numaidecât dorinţei domnului Baptist, şi intrară cu toţii în colibă.

— El speră mneaţa nu speriat, zise apoi doamna Plornish, cu obişnuita ei rodnicie de resurse. Ce întîm- plat? *Padrona* trebuie ştie!

— Am văzut pe cineva, răspunse Baptist. L-am *rin- conirato* pe el.

— Pe el? Pe cine el? Întrebă doamna Plornish.

— Un om rău. Cel mai rău om. Sperăm să nu-l mai întâlnesc niciodată.

— De unde mneaţa ştii el rău? Întrebă din nou doamna Plornish.

— N-are importanţă, *padrona.* Ştiu asta prea bine.

— El văzut pe mneaţa?

— Nu. Sper că nu. Cred, cel puţin.

— El spune, tălmăci apoi doamna Plornish, adresîn- du-se tatălui ei şi lui Pancks, cu blânda condescendenţă, că s-a întâlnit c-un om rău, dar speră că omu rău nu l-a văzut... De ce, întrebă doamna Plornish, dând-o iar în italiană, de ce speri om rău nu văzut mneaţa?

— *Padrona* scumpă, replică micuţul străin, pe care ea îl ocrotea cu atâta atenţie, nu mă întreba, te rog. Încă o dată spun, n-are importanţă. Mă tem de omul ăsta. Nu vreau să-l văd, nu vreau să mă recunoască... niciodată! Destul, *bellissima.* Să lăsăm asta.

Subiectul acesta îi era atât de neplăcut şi îi alungase în aşa hal obişnuita lui bună dispoziţie, încât doamna Plornish se abţinu să mai insiste, încămite că ceaiul se afla de câtva timp pregătit pe prichiciul căminului. Dar dacă nu punea întrebări, nu însemna că era mai puţin nedumerită şi mai puţin curioasă; la fel şi domnul Pancks, a cărui răsuflare expresivă şuiera din greu, de când intrase micuţul italian, ca o locomotivă zdravăn încărcată, urcând o pantă abruptă. Maggy, mai bine îmbrăcată

acum ca înainte, deşi credincioasă bonetei sale de formă uriaşă, stătea în fundul odăii, cu gura căscată şi ochii holbaţi, fără a-şi pierde aerul de buimăceală, când se renunţă prematur la acest subiect.

Deşi nu s-a spus nimic pe tema asta, toţi făceau însă impresia că nu se gândeau la altceva, chiar şi cei doi copii Plornish, care luau cina ca şi cum pâinea şi untul li se păreau de prisos aproape, dat fiind probabilitatea dureroasă că omul cel rău va veni curînd şi-i va mânca până şi pe ei. Domnul Baptist începu să fie ceva mai vesel, dai' fără să se urnească din scaunul unde se afla, după uşă şi chiar în dreptul ferestrei, cu toate că nu era locul lui obişnuit. Ori de câte ori suna clopoţelul tresărea şi se uită afară în taină, ţinând un capăt al perdeluţei în mină, iar cu restul acoperindu-şi faţa; se vedea cât de colo că nu era deloc convins că omul de care se temea atât de mult nu venise cumva pe urmele lui, ca un copoi îngrozitor mergând la sigur, cu toate ocolişurile şi şiretlicurile sale.

Intrarea, la răstimpuri, a doi sau trei muşterii şi a domnului Plornish dădu destul de furcă domnului Baptist, făcându-i pe cei de faţă să fie tot mereu atenţi la el. Ceaiul luă sfârşit, copiii se culcaseră şi doamna Plornish nu ştia cum să facă de a-1 determina cu sfială pe taică-său să le cânte *Chloe,* când din nou se auzi clopoţelul şi apăru domnul Clennam.

Clennam întârziase asupra registrelor şi a corespondenţei, căci îşi irosise cumplit timpul prin sălile de aşteptare din Ministerul Digresiunilor. Pe lângă asta, şi mai ales, era deprimat şi se simţea prost după scena care avusese recent loc la maică-sa. Dădea impresia că era obosit şi singur, şi chiar se simţea astfel. Totuşi, în drum spre casă de la birou, trecuse pe aici să le aducă vestea că mai primise o scrisoare de la Mica Dorrit.

Această noutate produse oarecare senzaţie în căsuţă, abătând atenţia generală de la domnul Baptist. Maggy, care îşi făcu numaidecât loc în faţă, părea gata să devoreze ştirile de la măicuţa ei, deopotrivă cu urechile, cu nasul, cu gura şi ochii, dacă aceştia din urmă n-ar fi fost plini de lacrimi. Era încântată, în special când Clennam o asigură că la Roma existau spitale şi încă foarte binevoitor conduse. Domnul Pancks crescu în ochii tuturor, căpătând o distincţie nouă, din pricină că fusese în mod special menţionat în scrisoare. Toţi erau mulţumiţi şi curioşi, iar domnul Clennam a fost din plin răsplătit pentru truda lui.

— Da' steţi obosit, domle. Daţi-mi voie să vă pregătesc o ceaşcă de ceai, îl îmbie doamna Plornish. Poate c-o să binevoiţi să luaţi ceva la noi; şi vă suntem recunoscători, zău, că aveţi bunătatea să nu ne uitaţi.

Domnul Plornish socotind de datoria lui, în calitate de gazdă, să adauge mulţumirile sale personale, făcu asta sub acea formă în care totdeauna îşi exprima supremul său ideal într-o îmbinare de ceremonie şi sinceritate.

— John Edward Nandy, rosti domnul Plornish, adresându-se bătrânului. Nu prea se-ntâmpla des, domle, să vezi că se fac fapte fără ifose şi fără un strop de trufie, de-aia când vezi aşa ceva trebuie să-ţi dovedeşti recunoştinţa faţă de ele şi să-ţi ridici pălăria, fincă almin- teri, dacă nu, şi ajungi la ananghie, atunci aşa-ţi trebe.

La care, domnul Nandy răspunse:

— Sunt din toată inima de părerea ta, Thomas, şi cum părerea ta e aceeaşi cu-a mea, de-aia ce rost mai are vorbele, şi ca să nu rămân de căruţă cu părerea asta, eu îţi spun: Da, Thomas, da, e o părere de care tu şi cu mine trefye todeauna să fim o apă şi-un pământ cu toată lumea, că unde nu-i deosebire de păreri acolo nu poate fi decât numai şi numai o părere, aşa că hotărât, nu, Thomas, Thomas, nu!

Arthur, mai puţin ceremonios, răspunse că era foarte măgulit de înalta lor apreciere faţă de atenţia neînsemnată din partea lui; cât despre ceai, îi explică doamnei Plornish că deoarece nu luase încă masa de seară, se ducea întins acasă să se mai învioreze după truda unei zile lungi, altfel ar fi primit bucuros invitaţia sa ospitalieră. Cum domnul Pancks se punea destul de zgomotos sub presiune, gata de plecare, sfârşi prin a-1 întreba dacă n-ar voi să-l însoţească. Domnul Pancks răspunse: „Cu/'cea mai mare plăcere[w]", şi cei doi îşi luară rămas bun de la Cuibul Fericirii.

— Dacă vrei să vii până la mine, Pancks, zise Arthur, Când ajunseră în stradă, şi să cinezi cu mine, ai face Aproape o faptă bună, căci astă-seară sunt istovit şi nu-s în apele mele.

— Cere-mi mai mult decât atât, spuse Pancks, şi-ţi stau la dispoziţie când doreşti.

Din ziua în care domnul Pancks jucase capra cu domnul Rugg în curtea închisorii Marshalsea, între excentricul personaj şi Clennam se statornicise o înţelegere mutuală şi o simpatie mereu sporite. Când pornise trăsura în acea zi memorabilă la plecarea familiei Dorrit, Pancks şi Clennam o urmăriseră din priviri şi apoi se îndepărtaseră agale împreună. Când a primit prima scrisoare de la Mica Dorrit, nimeni n-a ascultat veştile cu mai mult interes ca Pancks. În a doua scrisoare, care se afla în. Clipa aceea asupra lui Clennam, în buzunarul de la piept, numele acestuia era menţionat special. Deşi niciodată nu-i făcuse vreo destăinuire şi ceea ce spusese adineauri era destul de puţin, Clennam simţise de multă vreme că; domnul Pancks, în felul lui bizar, se ataşase de el. Toate luceşte fire subţiri împletite făceau din Pancks un adevărat cablu pentru a arunca ancora în seara aceea.

— Sunt absolut singur, îi explică Arthur, mergând mai departe. Asociatul meu e plecat, extrem de ocupat cu partea din antrepriza noastră care-1 priveşte anume, şi de aceea te poţi simţi ca acasă.

— Mulţumesc. Nu prea l-ai băgat în seamă pe micul Âlţro adineauri; nu-i aşa? Întrebă Pancks.

— Nu. De ce?

— E un băiat dezgheţat şi ţin la el, continuă Pancks. Astăzi i s-a-ntâmplat ceva care l-a dat peste cap. Ai «vreo idee despre ce ar putea fi?

V.. — Mă nedumereşti! Nu, absolut nici una.

W Domnul Pancks îi lămuri tâlcul întrebării. Arthur, Şuat cu totul prin surprindere, era incapabil de a sugera tyreo explicaţie.

| ^ — Poate c-o să-1 întrebi dumneata, zise Pancks, dat fiind că-i străin?

— Să-l întreb ce anume?

— Ce are pe suflet.

— Ar trebui mai întâi să fiu sigur că are ceva pe suflet, cred, rosti Clennam. Totdeauna mi-a părut un om atât de harnic, atât de recunoscător (pentru nimica toată) şi atât de demn de încredere, încât s-ar putea să-şi închipuie că-1 suspectez. Şi asta ar fi foarte nedrept din partea mea.

— Adevărat, încuviinţă Pancks. Dar ascultă ce-ţi spun eu! Dumneata, domnule Clennam, n-ar trebui să fii patronul nimănui. Eşti mult prea delicat.

— În privinţa asta, glăsui Clennam, râzând, nu prea am drepturi de patron asupra lui Cavalletto. Cu sculptură în lemn îşi câştigă existenţa. Ţine cheile de la fabrică şi stă de pază acolo din două în două nopţi; în general e un fel de administrator; dar nu prea avem ce-i da de lucru pe linia talentului său, totuşi îi dăm şi noi ce putem. Nu, eu îi sunt un fel de sfătuitor mai curînd decât patron. Ar fi mai aproape de adevăr dacă m-ai numi consilierul şi bancherul său permanent. Pentru că veni vorba de bancher, nu e curios când te gândeşti, Pancks, că toate speculaţiile care tulbură minţile atâtor oameni acum îl frământa până şi pe micul Cavalletto?

— Speculaţii? Repetă Pancks, cu un smiorcăit. Ce speculaţii?

— Antreprizele lui Merdle.

— Oh! Investiţiile astea, spuse Pancks. Da, da! Nu ştiam că vorbeşti despre investiţii.

Felul brusc în care-i răspunse îl făcu pe Clennam să aibă îndoieli, nu cumva Pancks mergea mai departe cu gândul decât se dezvăluia? Cum urmă o iuţire a pasului în acelaşi timp cu funcţionarea* mecanismului său, Arthur nu mai continuă conversaţia şi curînd ajunseră la el acasă.

O cină compusă din supă şi pateu de porumbel, servită pe o măsuţă rotundă dinaintea focului şi stropită cu o sticlă de vin bun, unse cât se poate de eficace angrenajul domnului Pancks. Astfel, când Clennam aduse **O**narghilea şi-i înmână o altă narghilea domnului Pancks, acesta se simţea perfect la largul său.

Fumară o vreme tăcuţi, domnul Pancks aidoma unui ' vapor favorizat de vânt, maree, ape calme, şi toate celelalte condiţii prielnice. El începu să vorbească primul: j.;. — Da, investiţii, ăsta-i cuvî^tul.

F;: — Ah! Exclamă Clennam, cu aceeaşi privire bănui

Toare.

— Vezi, am revenit la această chestiune, zise Pancks.

— Da, văd că ai revenit la asta, rosti Clennam, în- îtrebîndu-se de ce.

— Nu-i curios ca asemenea gânduri să-l frământe pe micuţul Altro? Ei, ce zici? Rosti Pancks, în timp ce fuma. Astfel ai spus, nu-i aşa?

— Da, exact.

— Bun, dar gândeşte-te că întreaga Curte n-are decât ' asta în minte. Gândeşte-te că nu mi se vorbeşte despre
Altceva în zilele când vin să strâng chiria, aici, dincolo, ' pretutindeni. Fie că plătesc, fie că nu, acelaşi refren: Merdle, Merdle, Merdle. Totdeauna Merdle.
V. — E de mirare cum zăpăceala asta îi cuprinde pe toţi, spuse Arthur.

— Nu-i aşa? Replică Pancks. După ce fumă câteva gxninute, continuă pe un ton mai sec decât s-ar fi cuvenit

Urma recentei ungeri, adăugind: Pentru că, vezi durn- vi&eata, oamenii ăştia nu înţeleg nimic.

— Absolut nimic, încuviinţă Clennam.
■SiT — Absolut nimic! Exclamă Pancks. Nu se pricep deloc Sla cifre. Habar n-au de chestiuni financiare. În viaţa rlor n-au făcut un calcul. În viaţa lor n-au studiat chestiunea, domnule!

— Dacă ar fi făcut-o... continuă Clennam, dar domnul Pancks, fără să-şi schimbe expresia chipului, scoase un zgomot care depăşea toate eforturile sale obişnuite, natale sau guturale, încât se opri.
J-: — Dacă ar fi făcut-o? Repetă Pancks pe un ton
|iitscoditor.
H — Mi s-a părut că... ai spus ceva, îi explică Arthur, ll'lieştiind exact cauza întreruperii.

— Aa, nu, cîtujşi de puţin, zise Pancks. Încă nu. Mai Încolo. Dacă ar fi făcut-o?

— Dacă ar fi făcut-o, continuă Clennam, oarecum Încurcat, pentru că nu-şi dădea seama cum să-şi ia prietenul, ei da, cred că ar fi înţeles şi ei mai bine cum stau lucrurile.

— Cum aşa, domnule Clennam? Întrebă Pancks repede; făcând impresia ciudată că de la începutul convorbirii lor fusese încărcat cu o grea povară, de care acum scăpase. Ei au dreptate, ştii. Nu-şi dau seama, dar au dreptate.

— Au dreptate ţinând isonul lui Cavalletto în pornirea acestuia de a face speculaţii cu Merdle?

— Per-fect, domnule, încuviinţă Pancks. Am cercetat lucrurile. Am făcut calcule. Am studiat chestiunea amănunţit. E o afacere sigură şi cinstită.

Despovărat că ajunsese aici, domnul Pancks trase din narghilea adânc în piept, atât cât îi permiteau plămânii, şi se uită îndelung, cu nişte ochi pătrunzători la Clennam, în timp ce aspiră şi dădea afară fumul.

În clipele acelea domnul Pancks începuse să răspîn- dească primejdioşii microbi pe care-i purta cu sine; căci astfel se împrăştie molimele astea. Iată modul subtil în care se transmit.

— Nu cumva vrei să spui, bunul meu Pancks, întrebă răspicat Clennam, că-ţi vei plasa, să zicem, cele o mie de lire sterline pe care le ai, de pildă, în acest soi de afaceri?

— Bineînţeles că da, răspunse Pancks. Am şi făcut asta, domnule.

Domnul Pancks mai trase o dată fum îndelung în piept, apoi îl dădu afară, şi din nou se uită pătrunzător la Clennam.

— Iţi repet, domnule Clennam, am şi plasat banii, spuse domnul Pancks. Este un om cu imense resurse... enorm capital... cu influenţă asupra guvernului. Sunt cele mai bune speculaţii care se pot face în momentul de faţă, Sunt temeinice. Sunt sigure.

— Ei bine, mă nedumereşti! Exclamă Clennam, mai întâi uitându-se cu o expresie gravă la interlocutorul său, apoi, la fel de grav, spre foc.

— Bah! Exclamă Pancks. Nu vorbi aşa, domnule. Asta ar trebui să faci şi dumneata. De ce nu procedezi ca mine?

Domnul Pancks nu putea spune de la cine luase boala, întocmai ca atunci când s-ar fi trezit că are febră, pe nesimţite. La fel că numeroase

boli fizice, care la început apar din pricina viciilor omeneşti şi se răspândesc apoi datorită ignoranţei oamenilor, aceste molime, după o > perioadă, se transmit unei sumedenii de nenorociţi, care nu sunt nici ignoranţi, nici vicioşi. Domnul Pancks s-ar putea să fi luat boala de la unul din această tagmă, sau poate nu; oricum, în starea asta apăru el dinaintea lui Clennam, şi posibilităţile de molipsire erau şi mai virulente.

— Şi zici că ţi-ai plasat într-adevăr mia dumitale de lire sterline, Pancks? Îl întrebă Clennam, care şi adoptase expresia.

— Desigur, domnule! Răspunse Pancks mândru, lan- sînd un nor de fum. Ce păcat că n-am zece mii!

Or, în seara aceea, Clennam avea două subiecte apăsă- toare care-i frământau mintea solitară: speranţele atât de î îndelung amânate ale asociatului său, şi cele văzute şi |: auzite în casa maică-şi. Uşurat că lângă el se afla cineva î în care se putea încrede, trecu la aceste două subiecte, care, amândouă, îl aduseră din nou, cu o forţă sporită şi v accelerată, la punctul de unde plecase.

I Asta s-a petrecut cât se poate de simplu. Abandonând

§'subiectul investirii banilor, după ce privi un timp focul;, dus pe gânduri, prin fumul lăsat de narghilea, îi spuse lui fi Pancks cum şi de ce avea de a face cu marea instituţie: naţională, Ministerul Digresiunilor.

— A fost şi mai este încă o treabă grea pentru Doyce;
1 zise el în sfârşit, cu onesta indignare stârnită în el de
i acest subiect.
| —Grea, într-adevăr, încuviinţă Pancks. Dar dum-!
Neaţaconduci totul în locul lui, domnule Clennam?

— Cum adică?
| : —Dumneata conduci partea financiară a afacerii ?
F — Da. Fac şi eu ce pot.

— Atunci caută, domnule, şi fă mai bine, zise Pancks. Recompensează-1 pentru trudă şi dezamăgirile sale. Lasă-1 să profite de posibilităţile pe care timpul i le oferă. Niciodată n-are să se pricopsească în felul ăsta, ca muncitor trudind cu răbdare şi mereu frământat. Pe dumneata se bizuie, domnule.

— Mă străduiesc şi eu din răsputeri, Pancks, rosti Clennam. Puţin stânjenit. Dar nu prea cred că aş fi în stare de a cântări şi examina cum se cuvine noile antreprize în care n-am nici pic de experienţă. Încep să-mbă- trinesc.

— Să-mbătrîneşti?! Exclamă Pancks. Ha, ha!

Era fără îndoială ceva atât de autentic în hohotul acesta de râs, în şirul de smiorcăieli şi pufnituri provocate de mirarea lui Pancks la ideea asta şi energia cu care o înlătura. Încât ar fi fost cu neputinţă să mai pui în cumpănă sinceritatea lui.

— Să-mbătrîneşti?! Strigă Pancks. Bravo! Bravo, bravo! Bătrân! Bravo lui! Bravo lui!

Refuzul lui Pancks de a admite, chiar şi numai pentru o clipă, asemenea idee, categoric exprimat printr-o serie continuă de smiorcăieli şi nu mai puţin prin exclamaţii, îl sili pe Clennam să renunţe şi el la gândul ăsta. De fapt, se temea ca Pancks să nu păţească ceva în violentul conflict dintre aerul pe caţe-1 sufla afară cu putere şi fumul tras cu nădejde într-însul. Abandonarea aceasta a celui de-al doilea subiect îl duse la al treilea.

— Tânăr, bătrân sau între două vârste, Pancks, zise el, când se aşternu o pauză prielnică, mă aflu într-o stare de mare nelinişte şi de îndoieli, într-o stare de spirit care mă face să mă întreb chiar, dacă ceva din ceea ce pare că-mi aparţine, îmi aparţine cu adevărat. Să-ţi spun despre ce e vorba? Să am atât de mare încredere în dumneata?

' — Da, domnule, dacă mă socoteşti demn de aşa ceva, ' spuse Pancks.

— Te socotesc.

— Atunci poţi s-o faci, domnule!

Îndemnul scurt şi vioi al lui Pancks, întinzându-i, ca Un corolar, mina înnegrită de cărbuni, a fost cât se poate de sugestiv şi de convingător. Arthur îi strânse mâna cu căldură.

Atunci Clennam, îndulcind pe cât posibil natura temerilor lui de odinioară, rămânând totuşi inteligibil, şi fără să pomenească numele maică-şi, ci vorbind vag, t doar ca despre o rudă de-a lui, îi oferi domnului Pancks
O idee în linii mari asupra neliniştii de care era stăpânit; şi asupra întrevederii unde fusese martor. Domnul Pancks îl asculta cu atâta interes, încât, insensibil la desfătarea prilejuită de pipă orientală, o aşezase în cenuşar. Alături de cleşte şi vătrai, cu mâinile ocupate în acest răstimp să-şi zbârlească din toate părţile şuviţele de păr din cap, astfel că, la sfârşitul istorisirii, arăta ca un Hamlet-ucenic stând de vorbă cu năluca tatălui său.

— Asta mă face să revin, domnule, spuse el apoi, atingând fără voie genunchiul lui Clennam încât acesta
Hresări, asta mă conduce iarăşi la chestiunea plasării banilor! Că vrei să ajungi la sapă de lemn pentru a repara o nedreptate pe care dumneata niciodată n-ai să- vîrşit-o, n-am nimic împotrivă. Asta-i treaba dumitale. Omul trebuie să fie el însuşi. Dar iată ce vreau să-ţi spun: de vreme ce te temi că nu cumva să ai nevoie de bani spre a-ţi salva propriul neam de la ruşine şi dezonoare... strânge cât mai mulţi bani cu putinţă!

Arthur scutură din cap, dar se uită la el dus pe gânduri, deopotrivă.

— Îmbogăţeşte-te cât poţi de mult, domnule, îl imploră ^ Pancks, concentrându-şi toată energia în acest sfat. Îmbogăţeşte-te cât poţi de mult, prin metode cinstite. Eşti dator să faci asta. Nu pentru dumneata, ci pentru ceilalţi. Nu pierde prilejul. Bietul domn Doyce, care într-adevăr a început să-mbătrînească, depinde de dumneata. Rudele dumitale tot de dumneata depind. Nici nu ştii câte depind de dumneata.

— Bine, bine, bine! Răspunse Arthur. Destul pentru seara asta.

— încă un cuvânt, domnule Clennam, şi-apoi destul pentru seara asta, stărui Pancks. De ce-ar trebui să-ţi laşi tot câştigul -pe mina hrăpăreţilor, ticăloşilor şi impostorilor? De ce-ar trebui să-ţi laşi tot câştigul posibil pe mâna patronului meu şi a altora ca el? Şi totuşi dumneata numai asta faci mereu. Când spun dumneata, mă refer la cei aidoma dumitale. Ştii foarte bine că asta faci. Păi, nu-i zi de la Dumnezeu să nu văd asta. Altceva nu mai văd. Asta mi-e meseria, să văd. De aceea spun, îl îndemnă Pancks, aşază-te pe câştigat!

— Dar dacă pierd? Zise Arthur.

— Imposibil, domnule, replică Pancks. M-am interesat îndeaproape. Un nume cunoscut pretutindeni... resurse imense... enorm capital... poziţie înaltă... relaţii până sus... sprijinul guvernului. Im-po-si-bil!

La sfârşitul acestei expuneri, domnul Pancks se linişti încetul cu încetul, lăsă părul să-i cadă pe deplin în voie, îşi luă pipa din cenuşar, o umplu iarăşi şi fumă până la ultimul fir de tutun. Au mai vorbit puţin după aceea; dar şi-au ţinut de urât, depanând mai departe în gând aceleaşi subiecte, şi nu s-au despărţit decât la miezul nopţii. Luându-şi rămas bun, domnul Pancks, după ce dădu mâna cu Clennam, se învârti jur împrejurul lui înainte de a trece pragul uşii, cu motoarele duduind din plin. Arthur interpretă această demonstraţie drept o asigurare că se putea bizui neapărat pe Pancks, în cazul când avea nevoie de sprijin, fie în vreuna din afacerile despre care au discutat în seara aceea, ori în vreo altă chestiune legată de ele, cât de cât.

Toată ziua următoare, chiar când mintea îi zbură la alte lucruri, se gândi mereu la felul cum îşi plasase Pancks mia lui de lire sterline, şi la asigurarea că „studiase ches- tiunea “. Îşi aminti că domnul Pancks, puţin optimist în general, privea această afacere cu atâta optimism. Se gândea la marele Minister al Digresiunilor şi la plăcerea care i-ar face dacă l-ar vedea pe Doyce într-o situaţie mai bună. Revedea întunecata şi ameninţătoarea locuinţă, asociată în memorie de numele de casă părintească, şi umbrele care se înteţeau, făcând-o mai sumbră, mai ameninţătoare ca altădată. Observă din nou că oriunde se ducea vedea, sau auzea, ori atingea chiar, faimosul nume Merdle; nu apucă să rămână nici măcar un ceas-două la biroul său, fără

Ca acest nume să nu i se prezinte unuia din simţurile gale, într-un fel sau altul. Începuse să i se pară ciudat **că** numele ăsta se afla peste tot şi că nimeni în afară de **el** nu-l privea cu oarecare neîncredere. Cu toate că de fapt îşi mai amintea, de asemeni, ajungând la acest punct, **că** nici *el* chiar nu-l privea cu neîncredere; doar că întâmplarea făcuse să se afle departe de numele ăsta.

Asemenea simptome, când o molimă de acest soi începe **să** facă ravagii, sunt de obicei semnele îmbolnăvirii.

Capitolul XIV,

UMBLÂND DUPĂ UN SFAT7

Când britanicii de pe malul Tibrului galben aflară că inteligentul lor compatriot, domnul Sparkler, ajunsese unul din lorzii Ministerului Digresiunilor, ei primiră vestea fără a-i acorda mai multă atenţie decât oricărei alte veşti — fie accident ori crimă — apărută în ziarele engleze. Unii râdeau; alţii spuneau, ca o supremă justificare, că postul era de fapt o sinecură şi că orice nătărău care putea să-şi silabisească măcar numele ar fi fost destul de bun pentru aşa ceva; în sfârşit, alţii, şi anume cei din tagma oracolelor politice solemne, declarau că Decimus ar face mai bine să-şi consolideze poziţia, că tonica raţiune constituţională a tuturor posturilor la dispoziţia lui Decimus era să-şi *consolideze* poziţia. Existau şi câţiva britanici mai năbădăioşi care refuzau să subscrie la acest articol de credinţă; obiecţiile lor însă erau • pur şi simplu teoretice. Din punct de vedere practic, ei ’ se dezinteresau absolut de chestiunea asta, fiind treaba altor britanici necunoscuţi, de undeva sau de nicăieri.

' De asemenea, în Anglia, un mare număr de britanici susţineau vreme de douăzeci şi patru ore consecutiv că acei britanici invizibili şi anonimi „trebuiau să pună piciorul în prag[w]", iar dacă se făceau complici prin tăcerea lor, cu atât mai rău pentru ei, îşi meritau soarta. Dar cărei clase aparţineau aceşti britanici care nu-şi făceau datoria? Unde se ascundeau nefericiţii ăştia? De ce se ascundeau şi cum se explica nepăsarea lor faţă de propriile interese, când atâţia alţi britanici habar n-aveau de ce nu-şi vedeau de interesele lor? Iată întrebări cărora atât pe ţărmul Tibrului galben cât şi pe ţărmul Tamisei negre nimeni, pare-se, nu putea oferi un răspuns.

Doamna Merdle dădu sfoară în ţară de îndată ce primi felicitări în acest sens, cu o graţie nepăsătoare, care o avantaja, aşa cum montura pune în valoare juvaerul. „Da, spunea, Edmund a acceptat postul. Domnul Merdle dorise să-l accepte şi el a consimţit.[44] Spera că Edmund avea să fie mulţumit, dar de fapt nu ştia nimic. Îl va reţine la oraş cea mai mare parte a timpului şi el prefera viaţa la ţară. Oricum, rău nu era... era o situaţie. Nu se putea tăgădui că numirea asta reprezenta un omagiu adus domnului Merdle, şi pentru Edmund nu era ceva rău, numai să-i placă lui. Slavă Domnului, avea ceva de făcut, şi unde mai pui, primea ceva pentru asta. Rămânea de văzut dacă această situaţie îi va plăcea lui Edmund mai mult decât cariera armelor.

Astfel se exprima Pieptul, maestră în arta de a face, chipurile, puţin caz de unele lucruri, ca tocmai aşa să le pună şi mai mult în valoare. În vremea asta Henry Gowan, pe care Decimus îl îndepărtase, făcea vizite la toate cunoştinţele, rând pe rând, din Poarta Poporului până în Albano[A], având aproape (dar nu pe deplin) lacrimi în ochi şi jurând că Sparkler era omul cel mai blând, mai copilăros, într-un cuvânt cel mai cumsecade dobitoc care a păscut cândva pe pajiştile statului, că există doar un singur lucru care l-ar fi bucurat mai mult (pe Gowan)

[1] *Porta del Popolo,* în nordul Romei; *Albano* este un cartier luxos şi retras din sudul aceluiaşi oraş.

IPerft numirea lui (a dobitocului cumsecade), şi asta ar

Fost propria sa numire (a lui Gowan) în acest post. ;E1 spunea că postul i se potrivea lui Sparkler ca o mănuşă, şilu avea nimic de făcut, şi el se va descurca admirabil; |ya căpăta un salariu frumos, pe care-1 va lua în chip în- f Cântător. Ce fermecătoare numire, potrivită, splendidă; \aproape că-1 ierta pe protectorul său că-1 îndepărtase, de -bucurie că vedea măgarul ăsta drag, pentru care avea >o mare afecţiune, atât de admirabil căpătuit.

Bunăvoinţa lui nu se oprea aici. Îşi dădea osteneala, de câte ori i se ivea prilejul, să atragă atenţia lumii asupra domnului
• Sparkler, dar deşi fapta lăudabilă a lui Gowan totdeauna
• avea drept rezultat să-l oblige pe tânărul gentleman de „a face jalnica dezvăluire a sărăciei lui intelectuale, in- jtenţia prietenească nu putea fi pusă totuşi în cumpănă.

Numai aleasa inimii domnului Sparkler s-ar fi putut '. Întâmpla să fie pusă în cumpănă. Domnişoara Fanny era acum într-o situaţie dificilă: toată lumea o vedea în această lumină, şi apoi, că nu se descotorosise de domnul Sparkler, oricât de capricios s-ar fi purtat cu el. Era îndeajuns de mult în legătură cu acest domn ca să nu se simtă compromisă, ori de câte ori îşi dădea el şi mai mult ca de obicei în petic; de asemeni, pentru că nefiind deloc lipsită de agerime, uneori îi venea în ajutor împotriva lui Gowan, şi atunci grozav serviciu îi mai făcea. Dar, procedând astfel, îi era ruşine de el; încă nu se hotărâse să termine ori să-l încurajeze mai departe, cuprinsă de teama că din zi în zi se încurcă tot mai mult în marasmul incertitudinilor, chinuită de bănuiala că doamna Merdle triumfa din pricina frământărilor ei. Nu e deci de mirare Că domnişoara Fanny, într-o seară, pradă acestui zbucium, se întoarse tulburată acasă de la un concert urmat de bal, care avusese loc în reşedinţa doamnei Merdle şi că dădu la o parte de la măsuţa de toaletă pe sora ei, care încerca s-o îmbuneze, plină de afecţiune şi se aşează furioasă, gata s-o podidească plânsul, cu pieptul fremă- tind, declarând că urăşte pe toată lumea, şi 'că mai bine ar fi murit.

— Dragă Fanny, ce s-a-ntâmplat? Spune-mi.

"7" ^e s-a-ntâmplat, ₀rbete mic ce eşti! Se răsti Fanny. Dacă n-ai fi cea mafi oarbă dintre toţi orbii, ce rost ar avea să mă-ntrebi. Cum de-ndrăzneşti să pretinzi că ai ochi în cap, dacă-mi mai pui o asemenea întrebare; auzi, ce s-a-ntâmplat!

— E ceva cu domnul Sparkler, dragă?

— Domnul Spar-kler! Repetă Fanny, cu neţărmurit dispreţ, ca şi cum era ultimul lucru sub soare la care s-ar fi putut gândi. Nu, domnişoară liliac, nu-i nimic cu el!

Numaidecât după aceea avu remuşcări că vorbise urât cu sora ei, îngăimând printre suspine că ştie că se poartă detestabil, dar că toată lumea este de vină.

— în seara asta nu eşti în apele tale, mi se pare, dragă Fanny.

— Prostii şi iar prostii! Exclamă tânăra domnişoară, ' înfuriindu-se iarăşi. Mă simt la fel de bine ca şi tine. Poate mai bine, fără să mă laud.

Biata Mica Dorrit, negăsind nici o cale de-a o mângâia prin cuvinte fără să se vadă repezită, socoti mai Înţelept să tacă. La început Fanny luă şi asta în nume de rău; protestă în oglindă că dintre toate surorile plicticoase pe care le putea avea o fată, cea mai exasperantă era o soră apatică. Ştia că uneori se purta insuportabil, că devenea nesuferită, dar atunci când era nesuferită, nimic nu i-ar face mai bine decât să i se spună acest lucru. Ea însă avusese parte de o soră apatică şi *niciodată* nu i s-a spus, iar rezultatul: totdeauna s-a simţit ispitită, împinsă să se poarte urâcios. Dealtminteri (se adresă ea mânioasă oglinzii), nici nu ţinea să fie certată. N-ar fi fost o pildă bună ca tot mereu să se ploconească şi să ceară scuze surorii sale mai mici. De aceea se vedea pusă mereu în situaţia de a trebui să fie iertată, vrând-nevrând. În sfârşit, izbucni într-un plâns cu hohote, şi când sora ei veni şi se aşează aproape de ea s-o consoleze, exclamă:

— Amy, tu eşti un înger!... Dar să-ţi spun ceva, scumpo, adăugă Fanny, după ce sora ei, cu blândeţe, o calmă. Uite cum stau lucrurile: aşa nu mai merge şi nu trebuie să mai meargă aşa. Trebuie să se sfârşească odată, într-un fel sau altul.

Cum cuvintele ei erau vagi, deşi rostite pe un ton categoric, Mica Dorrit răspunse:

— Hai să stăm de vorbă.

— Chiar aşa, dragă, încuviinţă Fanny, ştergându-se la ochi. Hai să stăm de vorbă. Mi-am' recăpătat cumpătul, şi tu va trebui să-mi dai un sfat. *Vrei* să-mi dai un sfat, micuţa mea copilă?

Ideea asta o făcu şi pe Amy să zâmbească.

— Da, Fanny, mă voi strădui din inimă.

— Mulţumesc, scumpo, replică Fanny, sărutând-o. Tu jBfti ancora mea salvatoare.

După ce îşi îmbrăţişă ancora salvatoare cu multă afecţiune, Fanny luă de pe masa de toaletă o sticluţă de parfum şi îşi chemă camerista ca să-i ceară o batistă fină. Apoi îngădui slujnicei să se retragă peste noapte, iar ea continuă să primească sfaturi; îşi tampona ochii şi fruntea din când în când, să se mai răcorească.

— Scumpa mea, începu Fanny, caracterele şi vederile noastre sunt destul de deosebite (mai sărută-mă o dată, 'draga mea), încât probabil o să te surprindă ce am eu de gând să spun. Ce am eu de gând să spun, draga mea, este că, în ciuda averii noastre, noi ne zbatem, vorbind din punct de vedere social, într-o poziţie dezavantajoasă. Nu:

Fprea înţelegi ce vreau să spun, nu-i aşa, Amy?

— După câteva cuvinte încă, rosti Amy cu blândeţe, *> să te-nţeleg, desigur.

— Ei bine, draga mea, ce vreau eu să spun este că, %i fond, noi tot nişte parveniţi rămânem pentru lumea "bună...

— Sunt convinsă, Fanny, o întrerupse Mica Dorrit,. Ăn admiraţia ei înflăcărată, nimeni n-ar putea spune asta 'despre tine.

— Ei bine, scumpa mea copilă, poate că nu, zise Fanny; foarte drăguţ din partea ta, micuţa mea, că-mi spui asta.,

I (Începu acum să-şi tamponeze soră pe frunte, suflând ^tişor, s-o învioreze.) Toată lumea ştie, reluă Fanny, că *tu eşti cea mai scumpă surioară care a existat vreodată! [Dar să revenim, copila mea. Papa are întru totul manierele şi educaţia unui gentleman, este însă în unele privinţe oarecum deosebit faţă de alţi gentlemeni de rangul|său. În parte din pricina tuturor celor prin câte a trecut, sărmanul de el, şi în parte, cred, pentru că îşi închipuie deseori că oamenii se gândesc la asta tocmai când stau de vorbă cu el. Iubitul meu unchi nu <5 deloc prezentabil. Deşi e un om drăguţ, la care ţin enorm, el este, pe plan social vorbind, pur şi simplu respingător. Edward e groaznic de cheltuitor şi frivol. N-aş vrea să spun că se poartă nedelicat, în sine... nu, departe de mine gândul ăsta... ceea ce vreau să spun eu ar fi că n-are stil, că nu e la înălţimea banilor pe care-i aruncă în stânga şi-n dreapta.

— Sărmanul Edward! Exclamă Mica Dorrit, oftând pentru întreaga istorie a familiei.

— Da! Şi sărmana de tine, sărmana de mine, deopotrivă! Îi ţinu isonul Fanny, cu oarecare asprime. Foarte adevărat. Şi apoi, draga mea, noi n-avem mamă, noi avem o doamnă General. Şi îţi repet, draga mea, dacă mi-e îngăduit să întorc proverbul cunoscut şi să-l adaptez la ea, doamna General e o mită cu mănuşi[13] care *va* prinde şoareci. Femeia asta, sunt sigură, sunt convinsă, va fi mama noastră vitregă.

— Nu prea-mi vine să cred, Fanny.

Sora ei o întrerupse.

— Haide, nu mă contrazice, Amy, spuse ea, pentru că sunt mai bine informată decât tine. (Simţind că iarăşi fusese aspră cu soră-sa, din nou o tamponă pe frunte şi din nou suflă să se mai răcorească.) Dar să revenim, draga mea. Iată cum se prezintă chestiunea în ce mă priveşte: eu* sunt mândră şi iute, Amy, poate într-o măsură prea mare, după cum bine ştii, şi atunci, trebuie oare să mă hotărăsc să iau asupra mea sarcină de a apăra onoarea familiei?

— Şi în ce fel? Întrebă sora ei îngrijorată.

— N-am să suport, spuse Fanny, fără să răspundă la întrebare, ca doamna General să-mi fie mamă vitregă, şi nici n-am să suport, sub nici un motiv, să fiu patronată ori chinuită de doamna Merdle.

---

13 Aluzie la proverbul englezesc : o mîtă cu mănuşi nu prinde şoareci *(A cat in gloves catches no mice).*

Wk Mica Dorrit, cu o privire şi mai îngrijorată, puse mâna Jlfjpe sticluţa de parfum. Fanny, care acum îşi pedepsea păfruntea tamponîndu-se vehement, continuă pătimaşă:

— Nimeni nu poate tăgădui că Sparkler, într-un fel **sau** altul — n-are importanţă prin ce mijloace — a ajuns

■• vsă ocupe o foarte bună poziţie. Nimeni nu poate tăgădui <îă e o partidă foarte bună. Cât despre întrebarea dacă este sau nu inteligent, mă îndoiesc grozav că un bărbat inteligent s-ar potrivi cu mine. N-aş putea suporta. N-aş

ii în stare să mă supun îndeajuns unui bărbat.

— Oh, draga mea Fanny! Exclamă Mica Dorrit, pe un ton de reproş, cuprinsă treptat de oarecare teamă,

' dându-şi seama ce voia să spună sora ei. Dacă ai iubi pe cineva n-ai mai fi tu însăţi, ai uita complet de tine pentru a te devota lui. Dacă l-ai iubi, Fanny...

Fanny încetă de a se mai tampona şi o privi ţintă.

— Oh, într-adevăr! Strigă Fanny. Serios? Zău, ce mult se pricep unele persoane la anumite lucruri! Se

• spune că fiecare din noi are subiectul său de predilecţie, şi eu, Amy, s-ar părea că am nimerit întâmplător peste al tău. Haide, haide, fetiţo, glumeam şi eu (tampona frun- tea soră-şi); hai, fii copil cuminte şi nu vorbi despre nişte Ş lucruri cu totul şi cu totul imposibile. Haide, să ne întoarcem la ce mă priveşte.

— Dragă Fanny, mai întâi dă-mi voie să-ţi spun că aş

■ prefera de mii de ori să te văd muncind din nou ca să-ţi

V câştigi anevoie existenţa, decât să te ştiu bogată şi căsătorită cu domnul Sparkler.

— Să-ţi dau *voie* să spui, draga mea, replică Fanny. Păi, sigur că-ţi dau *voie* să spui tot ce vrei. Eşti absolut liberă, sper. Suntem aici împreună să stăm de vorbă. Cât despre căsătoria cu domnul Sparkler, nici prin gând nu-mi trece să fac acest lucru în seara asta şi nici mâine dimineaţă.

— Dar mai târziu?!

— Niciodată, cel puţin aşa cred astăzi, răspunse Fanny*

Cu indiferenţă. Apoi, schimbând deodată indiferenţa într-o î indiferenţă cumplită, adăugă: Tu vorbeşti despre bărbaţi £ inteligenţi, copila mea! Toate-s bune şi frumoase, dar | unde-s bărbaţii ăştia inteligenţi? *Eu,* una, nu-i văd nică- ieri în preajma *mea!*

— Dragă Fanny, într-un timp atât de scurt...'

— Scurt său lung, o întrerupse Fanny,. M-am săturat de situaţia în care ne aflăm. Nu-mi place situaţia noastră şi n-ar fi mare lucru s-o schimb. Alte fete, altfel educate şi oare trăiesc în condiţii cu totul deosebite, s-ar mira de ceea ce spun eu ori de ceea ce aş putea face — treaba lor. Ele sunt influenţate de viaţa pe care o duc şi de caracterul lor; ca şi mine, în felul meu.

— Fanny, draga mea Fanny, ştii foarte bine că tu ai calităţi care te fac demnă de vin soţ cu mult mai presus de domnul Sparkler.

> — Amy, draga mea Amy, replică Fanny, luându-i vor

Bele în zeflema, ceea ce ştiu este că aş dori să am o poziţie mai limpede, mai bine definită, care să-mi îngăduie să mă impun cu mai mult efect în faţa acestei femei insolente.

— Dar pentru asta, iartă-mă că te-ntreb, Fanny, te-ai mărita cu fiul ei?

— Eh, poate, răspunse Fanny, cu un zâmbet triumfător. S-ar putea să existe multe căi de a-ţi atinge scopul, ' mai fără perspectivă decât aceasta. Impertinenta asta şi-ar putea spune acum că ar fi o mare izbânda dacă s-ar descotorosi de fiul ei, lăsîndu-mi-1 mie pe cap, iar pe mine să mă treacă astfel pe linie moartă. Dar probabil habar n-are că i-aş plăti cu aceeaşi monedă dacă mă mărit cu fiu-său. M-aş împotrivi ei în toate privinţele şi i-aş fi rivală. Aş face din ăsta scopul vieţii mele.

Spunând acestea, Fanny puse jos sticluţa şi începu să se plimbe prin odaie; se oprea mereu, fără să se aşeze. Apoi continuă:

=— Un lucru aş putea face cu certitudine, copila mea: pot să-i scot peri albi. Şi am s-o fac!

Din nou umbla încoace şi încolo.

— Totdeauna am să vorbesc de ea ca despre o babă. Fc) să mă prefac că ştiu — chiar dacă nu ştiu, dar aflu eu ide la fiu-său — vârsta ei exactă, şi are să mă audă spunând, Amy, cu multă afecţiune şi respect: Ce bine arată pentru vârsta ei! O voi face să pară deodată mai bătrână decât este, numai pentru că eu sunt mult mai tânără. Poate că nu-s la fel de frumoasă ca ea; nu sunt, cred, un judecător drept în privinţa asta. Ştiu însă că-s destul de frumoasă ca să-i fiu un ghimpe în coastă. Şi voi fi!

— Draga mea soră, ai fi în stare pentru aşa ceva să te condamni la o viaţă nefericită?

— N-ar fi o viaţă nefericită, Amy. Ar fi viaţa care mi s-ar potrivi cel mai bine. Puţin interesează dacă e din pricina firii mele sau a împrejurărilor; viaţa asta mi-ar conveni mai mult decât aproape oricare alta.

Era un strop de amărăciune în aceste cuvinte; dar, ’ cu un râs scurt, orgolios, îşi reluă plimbarea. Se opri apoi când trecu prin faţa unei oglinzi mari.

— Prestanţă, Amy, prestanţă! Femeia asta are multă prestanţă, ce-i drept, e drept, nu pot tăgădui. Dar îi întrece ea chiar atât de mult pe toţi ceilalţi încât să fie cu neputinţă să rivalizezi cu ea? Pe cuvântul meu, nu prea sunt sigură de asta. Oferă unei femei mult mai tinere, măritate, prilejul de a se îmbrăca la fel cu ea şi o să vezi atunci, draga mea!

Ceva din gândul ăsta care era plăcut şi măgulitor o făcu să ia loc din nou, mai bine dispusă. Cuprinse mâinile surorii sale într-ale ei şi începu să le lovească unele de altele pe toate patru, ridicându-le deasupra capului, cu ochii la soră-sa, râzând:

— Dar dansatoarea, Amy, pe care a dat-o cu totul uitării — dansatoarea care nu-mi seamănă deloc, şi de care niciodată nu i-am amintit, oh, nu, Doamne fereşte, nu! — Toată viaţa o să-i danseze dinaintea ochilor, mereu, o să danseze în felul ei, pe o melodie care s-o tulbure puţin în nepăsarea-i insolentă. Puţin numai, draga mea Amy, numai puţin!

Întâlnind privirea serioasă şi imploratoare a lui Amy; ea lăsă în jos cele patru mâini şi duse una de-a sa la buzele lui Amy.

— Şi acum să nu mi te-mpotriveşti, fetiţo, spuse pe
Un ton mai grav, pentru că n-are nici un rost. Eu mă pricep la lucrurile astea mult mai bine decât tine. N-am luat încă nici o hotărâre, dar s-ar putea să vină şi asta. Acum, după ce-am privit chestiunea sub toate aspectele, putem merge la culcare. Noapte bună, micuţul şi dragul meu şoricel!

Cu aceste cuvinte, Fanny ridică ancora şi — după ce primise atâtea sfaturi — renunţă de a mai fi sfătuită deocamdată.

Din ziua aceea, Amy observa felul în care sora ei îl trata pe domnul Sparkler, căci avea noi motive de a acorda importanţă tuturor celor petrecute între ei. Erau momente când părea incapabilă să mai suporte bicis- nicia pretendentului ei, ducând-o de-a dreptul la exasperare, încât n-ar mai fi lipsit mult până să termine cu el definitiv. Alteori se înţelegeau mult mai bine; o amuza, şi atunci sentimentul ei de superioritate părea să contrabalanseze ceea ce îi lipsea partenerului ei. Dacă domnul Sparkler nu era cel mai credincios şi mai supus dintre îndrăgostiţi, atunci chinurile lui ar fi fost îndeajuns de aprige pentru a-1 izgoni de pe scena strădaniilor sale şi de a ridica stavilă între el şi cea care-1 vrăjise de-a lungul călătoriei dintre Roma şi Londra. El însă n-avea mai multă voinţă decât un vas remorcat de un vapor; îşi urma cruda stăpâna, pe vreme frumoasă şi pe furtună, târât de o forţă egală.

În tot acest timp, doamna Merdle vorbea puţin cu Fanny, dar spunea multe despre ea. Era, pare-se, silită s-o privească prin lornietă, îngăduind irezistibilei frumuseţi a tinerei fete să-i smulgă cuvinte de laudă în ţoiul conversaţiei. Aerul dispreţuitor cu care Fanny asculta aceste elogii (cum în general se întâmpla) nu lăsa să se creadă că ar fi dispusă să facă unele concesii Pieptului ^imparţial. Dar cea mai cruntă răzbunare pe care şi-a permis-o Pieptul a fost să spună, cu glas tare: „O frumuseţe răsfăţată — dar cu chipul şi silueta ei, mai e de mirare? “

O lună sau cam şase săptămâni după seara în care Fanny s-a sfătuit cu sora ei, Mica Dorrit a început să aibă impresia că descoperă un nou soi de înţelegere între domnul Sparkler şi Fanny. Domnul Sparkler, ca şi cum s-ar fi supus clauzelor unui contract, aproape nu deschidea gura fără ca mai

întâi să se uite la Fanny pentru a-i cere voie să vorbească. Tânăra domnişoară era mult prea discretă ca să răspundă privirilor lui; dar, dacă domnului Sparkler i se îngăduia să spună ceva, tăcea ea, dacă nu, atunci ea lua cuvântul. În afară de asta, ori de câte ori Henry Gowan îşi reînnoia una din încercările de a-1 scoate pe Sparkler în evidenţă, reieşea limpede că n-ar fi trebuit să se lase dus. Dar nu numai atât, Fanny, fără cea mai mică intenţie şi absolut ca din întâmplare, făcea nişte observaţii atât de usturătoare, încât Gowan se retrăgea, de parcă ar fi vârât mâna într-un viespar.

O altă împrejurare, deşi destul de nesemnificativă în sine, veni să confirme temerile Micuţei Dorrit. Atitudinea domnului Sparkler faţă de ea se schimbă. Se purta ca un frate. Uneori, când stătea mai deoparte la vreo reuniune dată în locuinţa lor sau a doamnei Merdle, ori altundeva — simţea braţul domnului Sparkler furişându-se pe după mijlocul ei ca pentru a o susţine. Domnul Sparkler nu explică niciodată în vreun fel atenţia aceasta, ci pur şi simplu zâmbea, cu un aer timp, mulţumit, cumsecade, iar gestul ăsta, la un om atât de greoi, era de rău augur.

Mica Dorrit era acasă într-o zi şi se gândea la Fanny. cu inima împovărată. Cele două surori ocupau la extremitatea şirului de saloane o încăpere cu o latură alcătuită aproape în întregime dintr-9 nişă cu fereastră arcuită, care dă la stradă şi de unde se vedea, în dreapta şi în stânga, toată forfota plină de însufleţire şi pitoresc de pe Corso. La ceasurile trei sau patru după amiază, ora Angliei, vederea pe care o aveai de la această fereastră era foarte animată şi curioasă, iar Mica Dorrit obişnuia să stea aici cufundată în gânduri, aproape ca odinioară, când îşi petrecea vremea pe balconul din Veneţia. Stând astfel, într-o bună zi simţi că cineva o atinge uşor pe umăr, şi Fanny spuse:

— Ce mai faci, Amy dragă? Şi se aşează lângă ea.

Bancheta pe care se aflau făcea parte din fereastră. Când avea loc vreo procesiune, obişnuiau să pună nişte carpete viu colorate, care atârnau afară pe fereastră şi se aşezau ori îngenuncheau în culcuşul ăsta, privind de acolo, de pe fundalul acesta scânteietor. Dar în ziua aceea n-avea loc nici o procesiune, şi Mica Dorrit se miră oarecum că Fanny se afla acasă la acea oră, când atunci, de obicei, îşi făcea plimbarea călare.

— Cum te mai simţi, Amy? Rosti Fanny. La ce te gândeşti, fetiţo?

— La tine mă gândeam, Fanny.

— Serios? Ce coincidenţă! Dar mai e cineva. Nu te gândeai şi la acel cineva... nu cumva, Amy?

Amy se gândea şi la *acel* cineva, căci era domnul Sparkler. Nu spuse totuşi nimic şi îi întinse mâna. Domnul Sparkler veni şi se aşeză de cealaltă parte, şi simţi sprijinul frăţesc furişându-se îndărătul ei, întinzându-se până la Fanny.

— Ei bine, surioara mea, spuse Fanny cu un oftat, cred că ştii despre ce-i vorba?

— E la fel de frumoasă pe cât de adorată, se bâlbâi domnul Sparkler şi fără fumuri în cap... totul e aranjat.

— Nu-i nevoie să dai explicaţii, Edmund, zise Fanny.

— Nu, iubita mea, se supuse domnul Sparkler.

— Pe scurt, drăguţo, reluă Fanny, ce mai încoace şi-n colo, suntem logodiţi. Trebuie să-i spunem lui papă în seara asta ori mâine, după împrejurări. Şi-apoi, totul e pus la punct şi nu mai rămâne prea mult de spus.

— Draga mea Fanny, rosti domnul Sparkler, respectuos, aş fi vrut să-i spun un cuvânt lui Amy.

— Bine, bine! Spune-i odată, pentru numele lui Dumnezeu, replică tânăra domnişoară.

— Sunt convins, draga mea Amy, continuă domnul Sparkler, că, dacă există vreo fată în afara sorei dumitale, extrem de înzestrată şi de frumoasă, care să n-aibă fumuri în cap...

— Ştim toate astea, Edmund, îl întrerupse domnişoara Fanny. Lasă astea. Te rog, mai spune şi altceva, pe lângă faptul că n-avem fumuri în cap.

— Da, iubita mea, încuviinţă domnul Sparkler. Şi te asigur, Amy, că nu există fericire mai mare pentru mine, pentru mine... în afară de fericirea de

a fi astfel atât de onorat prin alegerea unei fete încântătoare, care n-are nici un dram de...

— Te rog, Edmund, te rog! Îl întrerupse Fanny iarăşi, bătând uşor în duşumea cu piciorul ei drăguţ.

— Iubita mea, ai perfectă dreptate, zise domnul Sparkler, şi ştiu că ăsta-i obiceiul meu. Ce voiam să spun este că nu există fericire mai mare pentru mine, pentru mine — în afară de fericirea de a fi unit cu perla celor mai minunate fete — decât de a avea fericirea să leg relaţii afectuoase cu Amy. S-ar putea, adăugă domnul Sparkler cu bărbăţie, să nu prea fiu la înălţime în anumite chestii, mai ales dacă nu le cunosc mai bine dinainte, şi sunt sigur că dac-ai cere părerea societăţii, opinia generală ar fi că nu-s; dar ca s-o apreciez pe Amy, S U N T la înălţime!

Domnul Sparkler o sărută drept mărturie.

— Un cuţit, o furculiţă şi o odaie, reluă domnul Sparkler, devenind din ce în ce mai împrăştiat decât fusese în pledoariile sale anterioare, se vor găsi totdeauna la dispoziţia lui Amy. Bătrânul meu, sunt sigur, are să fie totdeauna mândru să primească o persoană pe care eu
O stimez atât de mult. Cât despre mânia, adăugă domnul Sparkler, care-i o femeie grozav de frumoasă, cu...

— Edmund, Edmund! Exclamă domnişoara Fanny, ca mai înainte.

— Cu îngăduinţa ta, iubito, se scuză domnul Sparkler. Ştii că-i un obicei de-al meu şi îţi mulţumesc foarte mult, adorata mea fată, că-ţi dai osteneala să mă corectezi, dar toată lumea recunoaştev că-i o femeie grozav de frumoasă, şi cu siguranţă că n-are...

— Poate că da, poate că nu, replică Fanny, dar, te rog, să nu mai vorbim despre asta.

— îţi promit, iubita mea, zise domnul Sparkler.

— Atunci, de fapt, nu mai ai nimic de spus, Edmund, ’ nu-i aşa? Întrebă Fanny.

— Desigur, nu, adorabila mea fată, răspunse domnul Sparkler; îmi cer scuze că am vorbit atât de mult.

Domnul Sparkler înţelese, printr-un soi de inspiraţie, ' că întrebarea vroia să spună: „N-ar fi mai bine să pleci? “De aceea, îşi retrase sprijinul frăţesc şi zise molcom că ar dori să-şi ia rămas bun, cu permisiunea lor. Nu plecă fără să fi fost felicitat de Amy, care se achită de această îndatorire cât putu mai bine, în starea de agitaţie şi tristeţe în care se afla.

După ce plecă, ea exclamă:

— Oh, Fanny, Fanny! Şi se întoarse spre sora ei din fereastră, căzu la pieptul ei şi începu să plângă. Fanny râse de ea, dar curînd îşi apropie faţa de a surorii sale şi se porni şi ea pe plâns — puţin. Era pentru ultima oară când lasă să se întrevadă ceva din lupta pe care o dădea împotriva sentimentelor ei intime în legătură cu această căsătorie. Din clipa aceea, ea urmă, cu pasul ei arogant şi plin de îndărătnicie, drumul ales şi care se întindea în faţa sa.

NICI UN MOTIV ÎNTEMEIAT SAU PIEDICA, PENTRU CARE ACESTE DOUĂ PERSOANE SĂ NU SE POATĂ CĂSĂTORI

CÂND domnul Dorrit află de la fiica lui mai mare că acceptase cererea în căsătorie a domnului Sparkler şi că se logodise, primi îndată vestea cu multă demnitate şi cu un imens orgoliu patern. Demnitatea sa creştea în faţa perspectivei unui vast cimp favorabil noilor relaţii, iar orgoliul patern se dezvolta odată cu dovada domnişoarei Fanny de nemijlocită simpatie pentru ceea ce însemna marele scop al existenţei lui. Îi dădu de înţeles că nobila ei ambiţie trezea în sufletul lui ecouri armonioase şi îi acordă bineeuvîntarea, ca unui copil pe deplin devotat ce respectă bunele principii şi care îşi închină viaţa ridicării numelui familiei sale.

Domnului Sparkler prezentându-se doar când domnişoara Fanny îl autorizâ să apară, domnul Dorrit îi dezvălui hotărârea de a nu-i ascunde că alianţa prin care domnia-sa a avut bunăvoinţa să-l onoreze îi era infinit de agreabilă, pentru dublul motiv: se acorda cu afecţiunea spontană a fiicei sale, Fanny, şi deschidea posibilitatea unor relaţii măgulitoare de familie cu domnul Merdle, spiritul călăuzitor al epocii. Despre doamna Merdle vorbi de asemenea în termeni foarte laudativi:
O doamnă care dădea tonul în privinţa distincţiei, a eleganţei, graţiei şi frumuseţii. Socotea de datoria lui să remarce (era sigur că un gentleman

având fineţea domnului Sparkler îi va interpreta cuvintele cu toată delicateţea) că nu consideră această propunere definitiv acceptată până nu va avea privilegiul de a intra în corespondentă cu domnul Merdle şi de a se asigura că acest eminent gentleman este dispus s-o priveasca pe fiica lui (a domnului Dorrit) în modul în care poziţia ei socială, zestrea şi speranţele ei îl îndreptăţesc să ceară — fără a putea fi învinuit că este stăpânit de spiritul mercantil — ca ea să fie în stare să-şi păstreze poziţia în ochii lumii bune. Exprimându-se astfel, în dubla calitate de tată şi de gentleman cu oarecare rang, nu voia să fie atât de diplomat încât să ascundă că cererea pe care o acceptă condiţionat răspunde năzuinţelor sale şi îi mulţumeşte domnului Sparkler pentru cinstea făcută lui şi familiei lui. Încheie prin alte câteva observaţii mai generale despre... hm... situaţia sa de gentleman independent şi*• de tată poate prea... hm... părtinitor în admiraţia faţă de fiica lui. Pentru a rezuma lucrurile, primea cererea domnului Sparkler aproape la fel cum odinioară ar fi primit din partea lui trei sau patru galbeni.

Domnul Sparkler, absolut zăpăcit de valul cuvintelor care-i năpădeau mintea inofensivă, dădu un răspuns laconic, dar foarte cuprinzător, explicând pur şi simplu că de multă vreme observase că domnişoara Fanny n-avea fumuri în cap şi că, fără îndoială, totul va merge strună cu Şeful. La acest punct al discursului, aleasa inimii sale îi astupă gura ca pe o cutie având capac cu resort, şi-l expedie.

Domnul Dorrit se duse puţin mai apoi să-şi prezinte omagiile Pieptului, care-1 primi cu cea mai mare consideraţie. Edmund îi destăinuise totul. Doamna Merdle fusese mai întâi surprinsă, pentru că nu şi-ar fi îhchipuit că Edmund se gândea la însurătoare. Lumea bună, de asemeni, n-ar fi crezut că Edmund se gândea la însurătoare. Doamna Merdle însă văzuse desigur, ca femeie (noi

Femeile vedem din instinct aceste lucruri!) că Edmund era cu totul şi cu totul captivat de domnişoara Dorrit, şi spusese fără înconjur că domnul Dorrit îşi asumă o mare răspundere, ducând în străinătate o fată atât de fermecătoare, care va suci capul compatrioţilor săi.

— Pot avea onoarea de a conchide, doamnă, zise domnul Dorrit, că dumneavoastră... hm... sunteţi de acord cu alegerea făcută de domnul Sparkler?

— Vă asigur, domnule Dorrit, că eu, personal, sunt în- cântată.

Domnul Dorrit se simţi foarte măgulit.

— Personal, repetă doamna Merdle, încântată.

Repetarea cuvântului, personal “îl îndemnă pe domnul Dorrit să-şi exprime speranţa că domnul Merdle îşi va da, de asemeni, consimţământul.

— Nu m-aş putea încumeta, spuse doamna Merdle, să răspund pozitiv în numele domnului Merdle; gentlemenii, mai cu seamă cei pe care înalta societate îi numeşte capitalişti, au adesea propriile lor idei asupra acestor chestiuni. Dar eu cred — îmi exprim doar părerea, domnule Dorrit — eu cred că domnul Merdle va fi, în general (aici se inspectă pe sine, înainte de a adăuga pe îndelete), cât se poate de încântat.

Pomenind despre gentlemenii pe care înalta societate îi numeşte capitalişti, domnul Dorrit tuşise, ca şi cum nu şi-ar fi putut stăpâni cine ştie ce protest lăuntric. Doamna Merdle îşi dădu seama şi reluă, de parcă ar fi răspuns unei aluzii:

— De fapt, domnule Dorrit, nu prea era nevoie să fac această observaţie, am făcut-o totuşi pur şi simplu din sinceritate şi din dorinţa de a spune esenţialul cuiva pentru care am o atât de înaltă stimă, şi cu care, sper, voi avea plăcerea să leg relaţii şi mai agreabile. Deoarece presupun că, foarte probabil, priviţi chestiunea din acelaşi unghi ca şi domnul Merdle, cu singura deosebire că împrejurările au făcut ca domnul Merdle, spre fericirea sau nenorocul lui, să se ocupe de operaţii financiare, care, oricât de serioase ar fi, i-au îngustat întrucâtva orizontul, poate. Cât despre afaceri, adăugă doamna Merdle, sunt neştiutoare ca un copil, dar mi-e teamă, domnule Dorrit, că şi afacerile pot avea această tendinţă.

Acest iscusit joc de scrânciob al domnului Dorrit şi iîoamnei Merdle, în care, rând pe rând, fiecare îl făcea pe celălalt să urce şi să coboare, fără ca vreunul din ei să fie avantajat, acţionă ca un calmant în tuşea domnului Dorrit. El remarcă pe tonul cel mai politicos că îşi îngăduie să protesteze împotriva presupunerii, chiar şi faţă de graţioasa şi desăvârşita doamnă

Merdle (ea se înclină la auzul acestui compliment), că acţiunile domnului Merdle, atât de deosebite de antreprizele meschine din restul lumii, ar fi putut avea şi alte consecinţe decât acelea de a îmbogăţi şi înălţa spiritul în care fuseseră concepute.

— Sunteţi mărinimia întruchipată, replică doamna Merdle, adresându-i cel mai frumos zâmbet posibil. Să „sperăm că aşa este. Dar vă mărturisesc că sunt aproape. Superstiţioasă în ideile mele despre afaceri.

I

Domnul Dorrit mai veni cu un compliment, protestând că afacerile, ca şi timpul atât de preţios în sine, erau făcute pentru sclavi şi nu pentru doamna Merdle, care

— suverană supremă asupra tuturor inimilor — nu avea ^nimic de-a face cu ele. Doamna Merdle începu să râdă, fjfiar domnului Dorrit i se păru că Pieptul se îmbujorează — Munul din efectele sale cele mai bune.

Ir — V-am spus asta, explică ea apoi, numai pentru că ppîornnul Merdle a arătat totdeauna cel mai mare interes Jlfaţă de Edmund şi totdeauna şi-a manifestat dorinţa cea pmai vie de a-1 sprijini în planurile sale de viitor. Ştiţi, p. cred, poziţia lui Edmund în societate. Situaţia lui pe plan Ş? Particular depinde numai de domnul Merdle. Din pricina % nepriceperii mele în afaceri, trebuie să vă spun că altceva nu mai ştiu.

Domnul Dorrit declară din nou că, după el, afacerile "erau cu totul sub demnitatea acelora care vrăjeau şi înrobeau inimile. Apoi îşi exprimă intenţia, în calitate de. Gentleman şi părinte, să-i scrie domnului Merdle. Doamna Merdle încuviinţă din toată inima — sau mai bine zis cu toată arta, ceea ce era absolut acelaşi lucru — şi ea; i însăşi expedie neîntârziat o misivă pregătitoare, adresată Acelei de-a opta minuni a lumii. *

In comunicarea lui epistolară, ca şi în dialogurile şi «discursurile referitoare la marea întrebare, domnul Dorrit

Împodobea subiectul cu Înfloriturі, aşa cum belferii de caligrafie înfrumuseţează caietele de scris şi de calcul, unde titlurile regulilor elementare de aritmetică iau forme de lebede, vulturi, grifoni şi alte divertismente caligrafice, şi unde literele mări se pierd cu totul în deliruri din peniţă şi cerneală. HI se exprimă totuşi destul de desluşit asuipra obiectului scrisorii sale pentru a permite domnului Merdle să pretindă, decent, că aflase vestea din această sursă. În sensul ăsta îi răspunse domnul Merdle. Domnul Dorrit trimise o scrisoare de răspuns domnului Merdle; domnul Merdle trimise o scrisoare de răspuns domnului Dorrit şi curînd se dădu de veste că puterile corespondente ajunseseră la o înţelegere satisfăcătoare.

Atunci, şi nu mai înainte, ţâşni şi domnişoara Fanny în scenă, împodobită din cap până-n picioare pentru noul ei rol. Atunci, şi nu mai înainte, îl absorbi pe domnul Sparkler complet în lumina ei şi străluci pentru amândoi şi chiar pentru douăzeci. Desipovărată în fine de sentimentul atât de penibil că n-avea nici rang, nici poziţie socială definită, corabia această frumoasă începu să se îndrepte cu hotărâre într-o direcţie bine stabilită şi să navigheze cu o încărcătură şi un echilibru care nu făceau decât să-i dezvolte dibăcia în manevrarea pânzelor.

— Pregătirile fiind puse la punct în chip atât de satisfăcător, cred că acum, draga mea, rosti domnul Dorrit, o voi anunţa... hm... oficial pe doamna General...

— Papa, îl întrerupse Fanny cu vioiciune, de îndată ce pronunţase acest nume, nu văd ce amestec ar putea avea aici doamna General.

— Draga mea, spuse domnul Dorrit, e un act de politeţe faţă de... hm... o doamnă distinsă şi de familie bună...

— Oh! Mi s-a făcut lehamite, papa, de distincţia şi de familia bună a doamnei General, zise Fanny. Sunt să- tul§ d*e doamna General.

— Sătulă, repetă domnul Dorrit, pe un ton de dojană şi nedumerire, de... hm... doamna General!

— Mi-e pur şi simplu silă de ea, papa, spuse Fanny. Zău, nu înţeleg ce o priveşte pe ea căsătoria mea. Să-şi vadă de propriile ei proiecte de măritiş... dacă are cumva.

— Fanny, binevoieşte, te rog, să-mi explici... hm... ce ţ yrei să spui, replică domnul Dorrit cu un glas grav şi | apăsat, în contrast izbitor cu tonul uşuratic al fiicei lui. 4— Vreau să spun, papa, rosti Fanny, că dacă din în-:

Tâmplare doamna General ar avea şi dânsa unele proiecte _matrimoniale, îi ajung, îmi închipui, să-i răpească pe de- "~<plin tot timpul liber. Dacă însă nu are, cu atât mai bine; oricum, nu vreau să am onoarea a-i aduce această veste.

— De ce nu? Dă-mi voie să te-ntreb, Fanny?

— Pentru că poate afla şi singură, papa, despre logodna mea, replică Fanny. E destul de ageră, aş zice. Cred
Fcă nu mă-nşel. Las-o să afle şi singură. Dacă nu, va afla când mă căsătoresc. Şi sper că n-o să mă învinuieşti de lipsă de afecţiune faţă de dumneata, papa, dacă spun că acest lucru se va întâmpla destul de repede în cazul: > doamnei General.

— Fanny, reluă domnul Dorrit, această... hm... ostili- tate capricioasă şi de neînţeles faţă de... hm... doamna
£ General mă uimeşte şi mă umple de amărăciune.!
§: • ; — Papa, nu vorbi dacă vrei de ostilitate, replică Fanny,
P căci nu consider că doamna General merită ostilitatea» anea, te asigur.
III' La auzul acestor cuvinte, domnul Dorrit se sculă de ■• §£pe scaun cu o căutătură împietrită, grea de un reproş server, şi rămase în picioare, cu demnitatea lui, dinaintea J$fiică-şi. Aceasta, răsucindu-şi brăţara de zor, ba uitîn- H du-se la el, ba privind în altă parte, spuse:

% — Foarte bine, papa. Îmi pare grozav de rău că te ne-;
■'* mulţumesc. Dar ce pot face? Nu sunt un copil şi nici Amy nu mă cheamă; trebuie să spun ce am pe suflet.

— Fanny! Exclamă domnul Dorrit gâfâind, după o linişte maiestuoasă. Dacă te rog să rămâi aici, în vreme ce eu o anunţ oficial pe doamna General, această doamnă exemplară, care... hm... se bucură de încrederea noastră
Jfica un membru al familiei... despre schimbarea proiectată... S hm... nu numai că te rog, ci... hm... stărui ca...

— Oh, papa! Îl întrerupse Fanny cu tâlc. Dacă ţii atât ^/de mult la acest lucru, sunt datoare să te ascult. Sper | totuşi că-mi este îngăduit să am şi eu părerile mele, pentru că astfel n-am încotro, în împrejurările de faţă.

Fanny se aşează, deci, cu un aer supus care aducea

Extremele se ating — mai curînd a sfidare; tatăl ei, fie că nu catadicsea să răspundă, fie că nu ştia ce să mai spună, 11 sună pe domnul Tinkler.

— Doamna General!

Domnul Tinkler, neobişnuit să primească asemenea ordine scurte în legătură cu amabila „spoitoare^, zăbovi puţin. Domnul Dorrit, văzând în această zăbavă întreaga Marshalsea şi toate atenţiile ei, tăbărî asupra lui, strigând:

— Cum îţi permiţi? Ce înseamnă asta?

— îmi cer iertare, domnule, se împotrivi domnul Tinkler, voiam să ştiu...

— Nu voiai să ştii nimic, domnule, strigă domnul Dorrit, aprins de mânie. Nu-mi spune mie asta. Hm. Iţi baţi joc de mine, domnule.

— Domnule, vă asigur... începu domnul Tinkler.

— Nu mă asigura pe mine! Se răsti domnul Dorrit.' Nu ţin să fiu asigurat de o slugă. Îţi baţi joc de mine. Ar trebui să te dau afară... hm... pe toţi servitorii ar tre- ^bui să-i dau afară. Ce mai aşteptţi?

— Numai ordinul dumneavoastră, domnule.'

— Asta nu-i adevărat, zise domnul Dorrit, ţi-am po- runcit o dată. Ha!... Hm. Complimente din partea mea
Doamnei General şi roag-o să vină aici pentru câteva minute, dacă n-o deranjează. Iată ce-ţi poruncesc.

În executarea misiunii sale domnul Tinkler se expri- *imase poate că domnul Dorrit era mânios foc. Oricum; foşnetul fustelor doamnei General se auzi repede pe co- ridor, apropiindu-se — s-ar fi putut spune mai degrabă... ■dând buzna — cu o nemaipomenită iuţeală. Dar la uşă ĸse domoli şi intră în odaie cu obişnuitul sânge rece.

— Doamnă General, spuse domnul Dorrit, luaţi loc.

Doamna General, mulţumind cu o plecăciune graţioasă,
Se aşează pe scaunul oferit de domnul Dorrit.

— Doamnă, continuă gentlemanul, deoarece aţi avut bunăvoinţa de a vă lua sarcina... hm... educării fiicelor mele, şi cum sunt convins că nimic din ceea ce se leagă îndeaproape de ele nu vă poate... hm... fi indiferent...

— Absolut imposibil, îl întrerupse doamna General cât ge poate de calm..

— ... Am vrut de aceea să vă anunţ, doamnă, că fiică-
J mea aici de faţă...;
V Doamna General dădu uşor din cap către Fanny, care ' înclină şi mai uşor capul către doamna General şi reveni, trufaşă, la vechea poziţie.

— Că fiica mea, Fanny... hm... s-a logodit cu domnul Sparkler, pe care-1 cunoaşteţi. Astfel, doamnă, veţi scăpa de jumătate din sarcina dumneavoastră dificilă... hm... dificilă sarcină, repetă domnul Dorrit, aruncând spre Fanny nişte ochi plini de mânie. Dar asta, sper... hm... nu va schimba în nici un fel, direct sau indirect, locul pe care aţi avut bunătatea să-l ocupaţi în familia mea.

' — Domnul Dorrit, replică doamna General, mâinile în-
Mănuşate puse una peste alta cu un calm exemplar, este ‘totdeauna atent şi apreciază totdeauna prea mult serviciile mele prieteneşti.

{Domnişoara Fanny tuşi, de parcă ar fi vrut să spună: J, Aveţi dreptate".)

— Domnişoara Dorrit a dat fără îndoială dovadă, atât
Îi îngăduie împrejurările, de cea mai mare discreţie,
Iîgşi am credinţa că-mi va permite să-i prezint sincerele Işinele felicitări. Când se va elibera de mrejele pasiunii Jpdoamna General închise ochii la aceste cuvinte, ca şi f-ycum n-ar fi trebuit să le rostească şi s-o vadă cineva); ||eînd va avea încuviinţarea rudelor apropiate şi când va iffi chemată să cimenteze semeţul edificiu al unei nobile pfamilii, asemenea evenimente sunt îndeobşte de bun augur. PAm credinţa că domnişoara Dorrit îmi va îngădui să-i f? Aduc cele mai bune urări.

Aici doamna General se opri şi adăugă în sinea ei, pentru a conferi trăsăturilor chipului său demnitatea neţi cesară: „papa, poame, păsări, prune şi prisme[11].

— Domnul Dorrit, adăugă ea cu glas tare, este totdeauna cum nu se poate mai îndatoritor, şi, pentru aten-
. ţia pe care mi-o acordă şi aş mai spune pentru onoarea jt^e care mi-o face de a-mi împărtăşi atât de timpuriu această veste în prezenţa domnişoarei Dorrit, vă rog să pcceptaţi prinosul mulţumirilor mele. Mulţumirile şi felicitările mele se adresează deopotrivă domnului Dorrit şi domnişoarei Dorrit.

— Pentru mine sunt grozav de binevenite, zise domnişoara Fanny, nespus de binevenite. Aflând că n-aveţi nimic împotrivă, vă asigur, doamnă General, mi s-a luat
O piatră de pe inimă. Nu prea ştiu ce aş fi făcut, doamnă General, dacă aţi fi ridicat vreo obiecţiune.

Doamna General schimbă poziţia mâinilor înmănuşate; cu un zâmbet de prune şi prisme puse mănuşa dreaptă peste mănuşa stingă.

— Să merit încuviinţarea dumneavoastră, doamnă General, spuse Fanny, întorcându-i zâmbetul cu un alt zâmbet fără de asemenea ingrediente, va rămâne desigur totdeauna preocuparea cea mai înaltă a vieţii mele de soţie, căci dacă aş pierde-o, ar fi o adevărată nenorocire pentru mine. Sunt sigură că veţi fi atât de amabilă să mă scu-i zaţi şi sper că papă mă va scuza totuşi dacă-mi îngădui de a corecta o mică greşeală făcută de dumneavoastră. Şi cei mai buni dintre noi suntem supuşi greşelii,

încât chiar şi dumneavoastră, doamnă General, aţi săvârşit o, mică eroare. V-aţi exprimat în mod atât de sugestiv despre atenţia şi onoarea arătate, ca o dovadă de încredere, în termenii cei mai măgulitori şi mai agreabili, fără în^ doială, dar eu n-am nici un amestec în asta. Dacă vă consultăm în această privinţă, aş fi avut un merit prea mare, încât sunt silită să mărturisesc că nu-mi revine câtuşi de puţin. Totul îi aparţine lui papa. Vă rămân profund îndatorată pentru încurajările şi bunăvoinţa dumnea-. Voastră, dar papa vi le-a solicitat. Trebuie să vă mulţumesc, doamnă General, că m-aţi uşurat de o povară apă-* sătoare, dându-vă cu atâta generozitate oonsimţământul pentru căsătoria mea; dumneavoastră însă n-aveţi nici un motiv de a-mi mulţumi. Sper să continui a merita aprobarea dumneavoastră şi după ce voi fi părăsit casa părintească şi că sora mea va avea parte, doamnă General, mult timp încă de oblăduirea dumneavoastră.

În urma acestei tirade rostite pe tonul cel mai politicos, Fanny părăsi încăperea cu eleganţă şi bună dispo-> zitie; dar de îndată ce se convinse că nu mai putea fi auzită, dădu buzna pe scări în sus, îmbujorată la faţă, ităbărî asupra soră-şi, pe care o făcu „marmotă mică", O Escutură ca să deschidă ochii mai bine, şi după ce-i po-» Kivesti ce se petrecuse în salonul tatălui ei, o întrebă ce pă-i Erere are acum despre papa.

W Faţă de doamna Merdle tânăra domnişoară se purta $^cu multă independenţă şi stăpânire de sine; dar nu tre-i | cuse încă la ostilităţi definitive şi directe. Câteodată se | mai încăiera uşor, atunci când i se părea lui Fanny că viitoarea ei soacră o lua drept o copiliţă, ori când doamna Merdle arăta mai bine şi mai tânără ca de obicei; doamna Merdle punea totdeauna capăt zăngănitului de arme, *cui,*

• fundîndu-se în perne cu cea mai graţioasă nepăsare, sau ş: dând impresia că e preocupată de altceva, jj; Lumea bună (pentru că această misterioasă creatură trona şi peste cele Şapte Coline) găsea că domnişoara? Fanny se schimbase enorm în bine după logodnă. Devenise mai comunicativă, mai deschisă, mai plăcută şi mult mai puţin arogantă; în aşa fel încât acum era în-, conjurată de o droaie de admiratori şi de tineri care-i făceau curte, spre indignarea plină de amărăciune a doamnelor cu fiice de măritat, răzvrătite împotriva înaltei societăţi părtinitoare în sprijinul domnişoarei Dorrit '■*Mi* arborând stindardul rebeliunii. Amuzată de vâlvă pe care stârnea, domnişoara Dorrit nu numai că umbla prin lumea bună dându-şi ifose, dar îl mai şi purta cu sine pe domnul Sparkler, plină de trufie şi chiar ostentativ, ^făcând impresia că spune tuturor: „Dacă socotesc potri- J/viţ să merg alături de voi într-o procesiune triumfală, J'toisoţită de prăpăditul ăsta de captiv în lanţuri, mai de- îgrabă decât cu unul mai viguros, asta-i treaba mea. Aşa-mi ţ>lace mie şi asta-i de-ajuns! “Domnul Sparkler, pe de altă parte, nu punea nici un fel de întrebări, ci se ducea oriunde era purtat şi făcea tot ce i se cerea, simţind că atenţia acordată viitoarei lui soţii îi oferea prilejul cel mai tihnit de a fi luat în seamă, foarte recunoscător că-1 vacceptau în chip atât de evident.

• Jk- În vreme ce aceste evenimente se succedau şi iarna • ⁄fie pregătea să cedeze locul primăverii, domnul Sparkler se *văzu.* Nevoit să revină în Anglia, să-şi ia în primire Postul şi să joace rolul acordat, ca o expresie şi sub în

Drumarea geniului, ştiinţei, comerţului, spiritului de iniţiativă şi bunului-simţ al ţării. Patria lui Shakespeare, Milton, Bacon, Newton, Watt, patria unei sumedenii de filozofi profunzi şi fizicieni din trecut şi prezent, care au subjugat Natura şi Arta sub multiplele lor forme, făcea apel la domnul Sparkler să vină s-o ocrotească, de teamă că nu cumva să piară. Iar domnul Sparkler, care nu putu rezista la strigătul cumplit de dureros ieşit din adâncul sufletului ţării sale, declară că trebuie să plece.

Astfel, întrebarea care se punea acum era de a şti unde, când şi cum se va însura domnul Sparkler cu cea mai frumoasă fată din lume şi fără fumuri în cap. După câteva întâlniri discrete şi misterioase, domnişoara Fanny în persoană veni să-i anunţe surorii ei soluţia problemei.

— Ascultă, copila mea, rosti ea într-o zi, ducându-se în camera soră-şi, am să-ţi dau o veste; chiar în clipa asta s-a hotărât şi, fireşte, m-am grăbit să ţi-o aduc cihiar în clipa în care s-a hotărât.

— Căsătoria ta, Fanny?

— Scumpa mea copilă, zise Fanny, nu mi-o lua înainte. Dă-mi voie să-ţi împărtăşesc taina în felul cum înţeleg eu, micuţă agitată. Cât despre ce ai ghicit tu, ca să-ţi răspund absolut corect, ar trebui să spun nu. Căci, de fapt, mai mult despre căsătoria lui Edmund e vorba decât despre a mea.

Mica Dorrit părea nedumerită, şi poate nu fără a avea dreptate, în faţa unei asemenea nuanţe subtile.

— Nu eu sunt strânsă cu uşa! Exclamă Fanny. Nu eu mă grăbesc. Nu de mine e nevoie în vreun minister şi nici să-mi dau votul undeva. Ci de Edmund. Edmund e foarte necăjit de ideea să plece singur şi, de fapt, nu-mi place să-l ştiu de capiii lui, căci dacă e vorba de făcut vreo prostie — şi în general aşa se întâmpla — nu încape îndoială că o va face.

După ce încheie acest rezumat imparţial despre încrederea care cu siguranţă se putea avea în viitorul ei soţ, îşi luă pălăria de pe cap cu aerul unui om de afaceri şi începu s-o legene, ţinând-o de bride, deasupra part doselii.

— De aceea, e în joc situaţia lui Edmund mult mai mult decât a mea. Dar, să nu mai vorbim despre asta. Lucrurile sunt limpezi ca lumina zilei. Aşadar, scumpa mea Amy, chestiunea de a şti dacă pleacă singur sau nu ridică o a doua întrebare: oare ne căsătorim aici, şi în scurt timp, ori ne vom căsători în Anglia, după câteva luni?

— Văd că sunt pe cale să te pierd, Fanny.

— Ce copilă eşti, totdeauna mă întrerupi, exclamă Fanny, jumătate indulgentă, jumătate nerăbdătoare. Te rog, draga mea, ascultă-mă până la capăt. Femeia aceea (vorbea de doamna Merdle, desigur) rămâne la Roma până după Paşti. Astfel, în cazul că mă mărit aici şi apoi revin la Londra cu Edmund, o iau înaintea ei. Şi asta e ceva. Mai departe, Amy. Odată femeia asta înlăturată din cale, nu prea ştiu dacă m-aş mai împotrivi prea mult propunerii făcute de domnul Merdle tatii, ca Edmund şi *6|x* mine să locuim în casa aceea — ştii tu — unde ai fost cândva cu o dansatoare, draga mea, până când propria noastră casă să fi fost aleasă şi mobilată. Încă ceva, Amy: ;

Cum papa a avut totdeauna intenţia să fie în primăvară

l la Londra — vezi, dacă Edmund şi cu mine ne căsătorim | aici, putem pleca la Florenţa, unde papa ar veni să ne; ia, şi de acolo am putea călători tustrei spre ţară. Domnul Merdle l-a rugat stăruitor pe papa să locuiască în aceeaşi casă despre care am pomenit, şi cred că el are să accepte. Dar el e stăpân pe propriile sale acţiuni şi în privinţa asta (fără prea mare importanţă) nu pot spune nimic precis.

Felul cum Fanny prezenta situaţia făcea să reiasă în chip izbitor deosebirea dintre paipa, care era stăpân pe propriile sale acţiuni şi domnul Sparkler care nu era deloc. Sora ei însă nu băgă de seamă acest lucru, căci se perpelea între părerile de rău pentru apropiata despăr- . Ţâre şi dorinţa sfioasă de a fi cuprinsă şi ea în proiectul de călătorie în Anglia.

> — Prinurmare astea sunt aranjamentele, Fanny dragă?

— Aranjamente? Repetă Fanny. Zău, fetiţo, eşti puţin enervantă. Tu ştii că totdeauna am vegheat mai ales că nu cumva vorbele mele să ducă la o asemenea idee. Ceea

Ce am spus este că s-au ivit unele chestiuni, iar eu n-am făcut decât să ţi le prezint.

Ochii meditativi ai Micuţei Dorrit se îndreptară afec- tuoşi şi plini de duioşie către ai surorii ei.

— Şi acum, fetiţă scumpă, zise Fanny, bălăbănindu-şi pălăria de baiere, cu un gest impacient, n-are rost să te zgâieşti la mine ca o bufniţă. Am venit să-ţi cer un sfat, Amy. Ce mă sfătuieşti să fac?

— Nu crezi, întrebă Mica Dorrit după o scurtă ezitare, pe un ton convingător, nu crezi, Fanny, dacă ai amâna căsătoria cu câteva luni, că ar fi mai bine în toate privinţele?

— Nu, prostuţă mică, replică Fanny, cu multă asprime. Nici vorbă de aşa ceva.

Aruncă atunci pălăria cât colo şi se lăsă să cadă într-un jilţ. Dar redevenind aproape numaidecât afectuoasă, iarăşi o zbughi şi de acolo, îngenunche pe covor şi o luă pe sora ei în braţe eu scaun cu tot.

— Să nu crezi că-s repezită ori răutăcioasă, dragă, pentru că nu sunt, în fond. Dar tu eşti o mică ciudăţenie. Faci pe cineva să-ţi smulgă părul din cap, când de fapt omul vrea să fie cât se poate de cumsecade. Nu ţi-am spus, papă-lapte, că nu poţi avea încredere să-l laşi singur pe Edmund? Nu ştii că aşa e?

— Da, da, Fanny. Ai spus asta, ştiu.

— Ştiu că ştii, replică Fanny. Eh, copila mea scumpă, dacă nu poţi avea încredere să-l laşi singur, atunci urmează, presupun, că trebuie să mă duc cu el?

— Cred... că da, dragă Fanny, încuviinţă Mica Dorrit.

— De aceea, cum ai auzit care sunt paşii ce urmează să fie făcuţi în acest sens, trebuie să deduc de aici, scumpă Amy, că în general tu mă sfătuieşti să procedez ca atare?

— Cred... că da, dragă Fanny, zise din nou Mica Dorrit.

— Foarte bine! Exclamă Fanny, pe un ton de resemnare. Atunci, presupun, nu-mi rămâne altceva de făcut! Am venit la tine după un sfat, scumpa mea, de îndată ce am simţit că am unele îndoieli şi trebuie neapărat să iau o hotărâre. Acum m-am hotărât. Fie ce-o fi!

După ce se supuse în acest mod exemplar sfaturilor surorii sale şi forţei împrejurărilor, Fanny se îmbuna de-a binelea, ca şi cum, punându-şi preferinţele personale la picioarele unei prietene foarte dragi, îşi simţea conştiinţa împăcată pentru că făcuse acest sacrificiu.

— La urma urmelor, draga mea Amy, zise ea, eşti cea mai bună surioară, plină de bun-simţ şi nu ştiu ce o să mă fac fără tine!

Rostind aceste cuvinte, o strânse şi mai mult în braţe, cu afecţiune sinceră.

— Nici nu mă gândesc să stau fără tine, Amy, ba dimpotrivă, sper să fim totdeauna că şi inseparabile. Şi acum, fetiţa mea, am să-ţi dau un. Sfat. Când o să rămâi aici singură cu doamna General...

— O să rămân singură aici cu doamna General? Spuse Mica Dorrit, liniştită.

— Păi, bineînţeles, scumpa mea, până se-ntoarce papa! Doar dacă-ţi închipui că Edward are să-ţi ţină de urât, ceea ce nu e cazul, chiar dacă se află aici, şi cu atât mai puţin când nu este, când se duce la Neapole ori în Sicilia. Voiam să spun... dar în viaţa mea n-am mai întâlnit o asemenea micuţă creatură care să calce-n strâchini în halul ăsta... când o să rămâi aici singură cu doamna General, Amy, nu te lăsa prinsă de şiretenia ei şi să ajungi la o înţelegere, cum că, pasă-mi-te, ai observat că ea se ţine după papa, ori că papă se ţine după ea. O să facă tot ce va fi cu putinţă în sensul ăsta. Cunosc *eu* felul ei viclean de a-şi netezi drumul cu mâinile sale înmănu- şate! Dar fă-te că nu bagi de seamă. Şi dacă papa, la întoarcere, îţi spune că are de gând să facă din doamna General mama ta (ceea ce n-o să fie nicidecum mai puţin probabil din pricina plecării mele), sfatul pe care ţi-
1 dau eu este să-i spui îndată: „Papa, îngăduie-mi să mă opun cu toată tăria. Fanny m-a avertizat în privinţa asta; ea se împotriveşte, şi eu mă împotrivesc/4Nu-mi închipui că cine ştie ce obiecţie venind din partea ta, Amy, ar putea avea cât de cât vreun efect, ori că aş crede că vei fi în stare să formulezi un protest cu energia necesară. Dar există aici un principiu filial — şi te implor să n-o laşi pe doamna General să facă pe mama vitregă cu tine, fără a respecta principiul în chestiune şi anume să faci viaţa imposibilă tuturor celor din jurul tău.

N-aştept de la tine să ajungi până acolo — de fapt, ştiu că nu vei face asta, de vreme ce este amestecat papa — dar aş vrea măcar să stârnesc în tine simţul datoriei. Din parte-mi totdeauna te poţi bizui pe sprijinul meu, totdeauna mă voi împotrivi unei asemenea legături, nu te voi lăsa la ananghie, iubita mea. Toată influenţa care decurge din poziţia mea de femeie măritată şi nu pe de-a-ntregul lipsită de farmec — poziţie de care mă voi sluji ca să-i fac zile fripte femeii acesteia — o voi pune la bătaie, poţi fi sigură, pe capul şi pe părul fals (căci sunt încredinţată că nu-i părul ei adevărat, urât cum e şi nefiresc după cum pare că un om cu mintea întreagă să arunce banii pe fereastră eumpărînd aşa ceva) al doamnei General.

Mica Dorrit primi acest sfat fără a se încumeta să se împotrivească, dar, de asemenea, fără a-i da lui Farny vreun motiv să creadă că avea intenţia să-l urmeze. Sora mai mare, după ce acum, să spunem aşa, îşi încheia viaţa de fată şi îşi pusese la punct treburile practice, purcese apoi, cu vioiciunea care o caracteriza, să se pregătească pentru serioasă schimbare a condiţiei sale.

Pregătirile constau în trimiterea cameristei la Paris sub ocrotirea comisionarului, pentru a cumpăra ansamblul de accesorii vestimentare necesare miresei, cărora în cadrul acestei povestiri ar fi trivial să li se dea nume englezeşti; de aceea (spre a respecta principiul de a rămâne la limba în care este scrisă cartea), nu se va face apel nici la denumirile din franceză. Bogată şi frumoasa garderobă cumpărată de aceşti emisari după săptămâni de alergătură prin ţara intermediară, cu puncte de vamă unde te întorceai, străjuite de o uriaşă armată de cerşetori amărâţi în uniformă, care se milogeau fără întrerupere, ca şi cum fiecare dintre aceşti războinici era câte un bătrân Belizarie [14]în carne şi oase, legiuni întregi cărora, dacă ingeniosul curier nu le împărţea o baniţă şi jumătate de arginţi pentru a le mai îndulci mizeria, ar fi uzat trusoul tot sueindu-1 pe o parte şi pe alta, până să ajungă la Roma. Scăpă însă de toate aceste primejdii,
Urmărit pas cu pas în marşul său triumfal, pentru a sosi, la capătul călătoriei, în perfectă stare.

Acolo, a fost expus unor grupuri alese de privitoare, în al căror suflet gingaş trezi simţăminte de cumplită vrăjmăşie. Totodată se făceau pregătiri asidui pentru ziua în care unele din aceste minunăţii urmau să fie etalate în public. Jumătate din colonia engleză aflată în cetatea lui Romulus primi invitaţii la masa de nuntă, cealaltă jumătate se stabilise să stea sub arme, în calitate de critici voluntari, din diversele puncte periferice ale solemnităţii. Prea-înaltul şi ilustrul signor englez Edgardo Dorrit sosi cu un poştalion special, prin stratul gros de mocirlă şi făgaşele adânci (tocmai se cizelase sub în- râurirea bunelor maniere ale nobilimii napolitane) să onoreze ceremonia. Fusese reţinut cel mai bun hotel, iar maeştrii bucătari erau ocupaţi cu pregătirea ospăţului sărbătoresc. Cecurile domnului Dorrit pricinuiseră aproape o criză la Banca Torlonia. De-a lungul întregii sale cariere, consulul britanic nu mai luase parte la o asemenea nuntă.

Ziua cea mare veni şi Lupoaică din Capitoliu ar fi fost în stare să scrâşnească din dinţi de ciudă, văzând cum sălbaticii insulari puneau pe atunci la cale asemenea ser-

1 bări. Statuile cu capete ucigaşe ale blestemaţilor de îm- păraţi-soldaţi, pe care sculptorii n-au fost în stare să-i flateze lepădându-i de trăsăturile lor odioase de asasini, ar fi putut coborî de pe socluri, să răpească mireasa. Fântâna străveche înfundată, unde odinioară se spălau gladiatorii, avea poate să revină la viaţă în onoarea serbării. Templul închinat zeiţei Vesta putea răsări din ruine pentru a da strălucire acestui eveniment.

Desigur, toate acestea se puteau întâmpla, dar nu s-au întâmplat. Aidoma fiinţelor însufleţite — la fel chiar că şi domnii şi doamnele din înalta societate — care puteau face multe, dar nu făceau nimic. Ceremonia se desfă- ' şură cu o pompă admirabilă; călugări în odăjdii negre, în odăjdii albe, în odăjdii ruginii se opreau să urmărească din priviri echipajele; ţărani pierde-vară, învesmântaţi
În cojoace de oaie, cântau din fluier şi cerşeau un ban pe sub ferestrele casei unde se ţinea nunta; voluntarii englezi defilau. Veni şi ceasul vecerniei, când festivitatea se apropia de sfînşit, când miile de biserici băteau clopotele fără vreo legătură cu ceremonia, iar Sf. Petru tăgă- duia că ar fi avut ceva de a face cu aceasta.

Cam pe la ora aceea mireasa se află către sfârşitul primei zile de călătorie spre Florenţa, iar ciudăţenia acestei nunţi era că totul se învârtea

---

14 General din timpul lui Justinian, care, după cum spune legenda, căzînd în dizgraţie, ar fi murit cerşetor.

numai în jurul miresei. Nimeni nu-l lua în seamă pe mire. Nimeni n-o lua în seamă pe prima domnişoară de onoare. Puţini ar fi putut s-o vadă pe domnişoara Dorrit (care juca acest rol), chiar dacă o căutau anume, din pricina fastului. Mireasa urcă deci în caleaşca ei elegantă, însoţită din întâmplare de mire; după ce merseră câteva minute încetişor pe suprafaţa netedă a pavajului, numai ce începură să se hurduce peste o Mlaştină a Desperării *, pe un drum extrem de lung, mărginit de epave şi numai ruine. Şi alte echipaje nupţiale au străbătut, se spune, şi încă străbat acelaşi drum.

Dacă Mica Dorrit se simţea în seara aceea singură şi abătută, nimic n-ar fi putut s-o bucure mai mult decât de a avea prilejul să muncească pentru tatăl ei, ca altădată, să-l ajute să ia masa de seară, să-i facă patul. Dar ce rost avea să se mai gândească la toate astea, acum când erau instalaţi într-un echipaj luxos, cu doamna General pe capră! Cât despre masa de seară... Dacă domnul Dorrit dorea să cineze, îi stăteau la dispoziţie un bucătar italian şi un cofetar elveţian, care trebuiau să-şi pună pe cap nişte bonete înalte cât mitra papei, pentru a se deda tainelor alchimiei, într-un laborator subteran, plin, de tingiri de aramă, înainte să i se servească masa.

În seara aceea, domnul Dorrit era sentenţios şi didactic. Mica Dorrit s-ar fi simţit mult mai bine dacă ar fi fost pur şi simplu afectuos; ea însă îl accepta aşa cum era — când nu l-a acceptat ea aşa cum era! — Şi se purtă cât se poate de frumos cu el. Doamna General se retrase, în sfârşit. Felul ei de a se duce seara la culcare era totdeauna ritualul ei cel mai glacial, ca şi cum i se părea necesar de a preface în stană de piatră imaginaţia semenilor săi, de teamă să n-o urmărească. După ce îndeplinea nişte preliminarii rigide, un soi de paradă militară aristocratică, părăsea încăperea. Apoi Mica Dorrit îşi petrecea braţul în jurul gâtului tatălui ei şi-i ura noapte bună.

— Amy, draga mea, spuse domnul Dorrit, luând-o de mână, iată sfârşitul unei zile care... hm... m-a impresionat şi m-a bucurat grozav de mult.

— Şi te-a obosit puţin, dragă?

— Nu, răspunse domnul Dorrit, nu simt oboseala, atunci când se datorează unui eveniment... hm... plin de cele mai pure satisfacţii.

Mica Dorrit se bucură găsindu-1 atât de bine dispus şi-i zâmbi din toată inima.

— Draga mea, continuă el, ăsta e un eveniment... hm..: care constituie o pildă excelentă. O excelentă pildă... hm... pentru tine, fetiţa mea preferată, plină de devotament.

Tulburată de aceste cuvinte, Mica Dorrit nu ştia ce să spună; el se opri de parcă aştepta s-o audă spunîn- du-i ceva.

— Amy, reluă el, sora ta iubită, Fanny a noastră, a realizat... hm... o căsătorie extrem de potrivită pentru a extinde cercul... hm... relaţiilor noastre, şi... hm... a consolida poziţia noastră în societate. Iubita mea, sunt încredinţat că nu e prea departe timpul când îţi vei găsi şi tu... hm... o partidă acceptabilă.

— Oh, nu! Lasă-mă să rămân cu dumneata. Te rog, te implor, dă-mi voie să stau cu dumneata şi să te îngrijesc!

Părea alarmată, subit.

— Nu, Amy, nu, se împotrivi domnul Dorrit. Asta-i o dovadă de slăbiciune... ce copilărie! Poziţia pe care o ocupi... hm... îţi impune o anumită răspundere. Trebuie să îmbunătăţeşti această poziţie şi să te arăţi... hm..: demnă de ea. Cât despre a avea grijă de mine... hm... asta pot s-o fac şi singur. Sau, adăugă el după o clipă, dacă aş avea nevoie de îngrijire, aş putea... hm... cu ajutorul Providenţei, să găsesc pe *cineva* care să facă acest lucru. Nici nu mă gândesc, draga mea copilă, să te acaparez şi... hm... ca să zic aşa, să te sacrific.

Oh! Venise timpul de a începe să se facă profesiune de abnegaţie, de a se exprima ca şi cum ai fi fost mândru de cele spuse şi de a şi crede, dacă era cu putinţă!

— Nici un -cuvint, Amy! Iţi repet, n-aş putea face una ca asta. Nu trebuie... hm... să fac una ca asta. M-ar mustra... hm... conştiinţa. De aceea, iubita mea, mă slujesc de prilejul oferit de acest eveniment îmbucurător şi emoţionant... hm... de a-ţi spune cu toată gravitatea cuvenită, că dorinţa şi ţelul meu cel mai scump ar fi să te văd... hm... măritată acceptabil, repet, acceptabil.

— Oh, nu, dragă tată, te rog!

— Amy, spuse domnul Dorrit, sunt absolut convins că dacă am supune chestiunea în faţa unei persoane care posedă o cunoaştere superioară a lumii, o persoană cu un superior bun-simţ şi delicateţe... să zicem, de exemplu, în faţa... hm... doamnei General... n-ar putea decât să recunoască... hm... caracterul afectuos şi perfecta justeţe a gândurilor mele. Dar deoarece îţi ştiu din experienţă... hm... firea duioasă şi plină de devotament, sunt foarte mulţumit că nu-i nevoie să mai adaug nimic. N-am... hm... să-ţi propun nici un soţ, draga mea, deocamdată; nici măcar n-am în vedere vreunul. Doresc doar atât... hm... să ne-nţelegem unul cu altul. Hm. Noapte bună, draga mea şi singura fiică ce mi-a mai rămas. Noapte bună şi Dumnezeu să te binecuvânteze!

Dacă Micăi Dorrit îi trecu prin minte cumva în seara aceea că tatăl ei s-ar fi putut separa de ea cu uşurinţă, acum când era bogat şi când avea de gând s-o înlocuiască printr-o a doua soţie, ea înlătură această idee. Credincioasă încă celui pe care ea singură l-a susţinut în epoca lor de mizerie, nici nu voia să se gândească la aşa ceva;
De-a lungul nopţii de insomnie şi plâns, cea mai cru: ; ă reflecţie a fost pur şi simplu aceea că el vedea totul acum prin prisma averii lor, muncit de grijă cum s-o păstreze şi s-o sporească.

Timp de încă trei săptămâni rămaseră în echipajul pompos cu doamna General pe capră; apoi domnul Dorrit porni spre Florenţa, s-o întâlnească pe Fanny. Mica Dorrit s-ar fi bucurat să-l însoţească, chiar şi numai din afecţiune pentru el, şi pe urmă, cu gândul la iubita ei Anglie, să revină singură. Dar, cum comisionarul era plecat cu mireasa, venea valetul la rând; nu putfea fi vorba de Mica Dorrit, atâta vreme cât exista cineva care să facă acest lucru primind o sumă de bani.

Doamna General lua viaţa în mod degajat — la fel de degajat cum lua dealtminteri orice — când rămaseră singure în casa romană. Mica Dorrit ieşea deseori în trăsura de piaţă care le fusese lăsată şi rătăcea singură printre vestigiile Romei antice. Ruinele vastelor amfiteatre străvechi, ale templelor străvechi, ale străvechilor arcuri de triumf, ale străvechilor străzi mult umblate, ' ale mormintelor străvechi pentru ea deveneau (fără a înceta de a fi ceea ce erau totuşi) ruinele străvechii închisori Marshalsea, ruinele propriei sale vieţi de odinioară, ruinele chipurilor şi ale siluetelor care o populau când va, ruinele afecţiunilor, grijilor şi bucuriilor ei. Două sfere de activitate şi de suferinţă în ruină se aflau dinaintea fetei rămase singură, aşezată adesea pe vreun crâmpei de coloană; şi în locuri singuratice, sub cerul albastru, ea le vedea mereu împreună.

Atunci îşi făcea apariţia şi doamna General, care venea să spălăcească orice lucru, aşa cum Natura şi Arta
O spălăciseră pe ea însăşi; scriind „prune şi prisme “în textul domnului Eustace pe oriunde punea mâna, pretu-; tindeni cu ochii după domnul Eustace şi nevăzând nimic altceva; scormonind oasele cele mai mici şi mai uscate din antichitate şi înfulecându-le pe toate fără pic de milă — ca un vârcolac înmănuşat.

Capitolul XVI

LUCRURILE ÎŞI URMEAZĂ CURSUL

TINERII însurăţei, la sosirea lor în strada Harley, Cavendish Square, din Londra, au fost întîmpinaţi de majordom. Acest personaj important nu se sinchisea de ei, dar îi tolera. Trebuie ca oamenii să continue să se căsătorească, altminteri ce nevoie ar mai fi de majordomi. Aşa cum populaţia există ca să plătească impozite, tot astfel familiile există ca să

aibă majordomi. Majordomul îşi spunea, desigur, că e natural ca familiile bogate să se răspîndeiască de hatlrul lui.

De aceea el catadicsi să se uite la trăsură, din uşa vestibulului, şi să exclame, fără a se încrunta, într-un mod extrem de binevoitor, adresându-se unuia dintre servitori:

— Thomas, ajută la bagaje!

El a escortat chiar şi mireasa până în salonul de sus, unde aştepta domnul Merdle, gestul trebuie însă luat drept un omagiu adus sexului frumos (toată lumea ştia că-şi pierduse capul după o anume ducesă fermecătoare), şi nu ca un compromis faţă de familie.

Domnul Merdle se afla, neajutorat, pe covorul de dinaintea căminului, aşteptând să-i ureze bun sosit doamnei Sparkler. Când veni în întâmpinarea ei, mina parcă se retrăsese pe mânecă în sus, încât îi întinse un vraf de manşete, că s-ar fi zis că fusese primită de mo- mîia lui Guy Fawkes[4]. Dealtfel, după ce o îmbrăţişă, se apucă el însuşi de încheieturile mâinilor şi se retrase printre divane, scaune şi mese, de parcă era propriul său poliţist, spunându-şi sieşi: „Haide, lasă astea! Vino!
Te-am prins, vezi, şi ai face mai bine să pofteşti frumuşel cu mine! “

Doamna Sparkler, instalată în odăile fastuoase — în inima sanctuarului de puf, mătăsuri, cretoane şi pînze- turi fine —, îşi dădea seama că până aici triumful ei era fără cusur şi că drumul i se deschidea pas cu pas. În ajunul nunţii, ea oferise cameristei doamnei Merdle, arbo- rând un aer de graţioasă nepăsare şi în prezenţa doamnei Merdle, o mică amintire: brăţară, pălărie, două rochii, toate noi-nouţe şi die vreo patru ori mai scumpe decât cadoul oferit ei cândva de către doamna Merdle. Locuia chiar în odăile doamnei Merdle, la care fuseseră aduse unele modificări neînsemnate, ca să fie făcute mai demne de noua ocupantă. Umblând de colo-colo, înconjurată de tot soiul de accesorii luxoase, care se pot obţine cu bani, ori prin metode inventive, vedea cu ochii minţii superbul piept care bătea la unison cu gândurile ei întraripate, rivalizând cu pieptul timp atât de îndelungat celebru, eclipsîndu-1, detronîndu-1. Fericită? Fanny trebuie să fi fost fericită. Acum nu mai voia să fi murit.

Comisionarul se împotrivise ca domnul Dorrif să locuiască la un prieten şi a preferat să-l instaleze într-un hotel din stradă Brook Grosvenor Square. Domnul Merdle comandă trăsura pentru a doua zi dimineaţă, ca să facă o vizită domnului Dorrit îndată după micul dejun.

Superbă trăsură! Bidiviii luceau de curăţenie, hamurile sclipeau în soare, livrelele vizitiilor ce trainice şi luxoase arătau! Un echipaj bogat, reprezentativ, cu adevărat demn de un Merdle. Trecătorii matinali se uitau după trăsura care se auzea uruind pe străzi şi spuneau pe un ton respectuos şi cu răsuflarea tăiată: „Ia te uită cine vine![u]

Şi-a continuat drumul până pe strada Brook, unde s-a oprit. Apoi, din magnificul sipet ieşi juvaerul, care n-avea nimic strălucitor în sine, ci dimpotrivă.

Mare fierbere la recepţia hotelului. Merdle! Patronul în persoană, deşi un domn cu vază, care tocmai sosise la Londra conducând singur o pereche de telegari pur- sânge, se oferi să-l însoţească până sus. Funcţionarii şi servitorii se duceau pe coridoarele de serviciu şi întârziau din întâmplare prin praguri de uşi şi unghere ca să-l poată vedea. Merdle! Oh, soare, lună şi stele, marele om! Bogatul, care a corectat într-un fel Noul Testament şi a şi intrat în împărăţia Cerurilor! Omul care putea sta la masă cu oricine poftea şi care strânsese atita bănet! Pe când urca scara, lumea se şi postase pe treptele de jos, pentru ca umbra lui să poată cădea peste ei când avea să coboare. Astfel erau aduşi bolnavii spre a fi puşi pe drumul Apostolului — cei care *nu* făceau parte din înalta societate şi *nu* adunaseră bănet.

Domnul Dorrit, în haină de casă şi cu ziarul în mină, servea gustarea de dimineaţă. Comisionarul, cu un tremur în glas de emoţie, anunţă:

— Domn Meerdeel!

Domnul Dorrit se ridică dintr-o săritură, cu inima săltându-i în acelaşi timp.

— Domnule Merdle, ce... hm... mare cinste. Daţi-mi voie să vă spun... hm... cât de mult apreciez... hm... atenţia dumneavoastră măgulitoare. Sunt convins, domnule, că timpul nu vă aparţine şi... hm... că are o valoare

enormă. (Domnul Dorrit nu izbutise să dea cuvântului, enorm “rotunjimea dorită de el.) Când mă gândesc... hm... că la
O oră atât de matinală îmi acordaţi câteva minute din timpul dumneavoastră preţios, aceasta este... hm... în ochii mei un compliment pentru care vă mulţumesc cu toată stimă.

Domnul Dorrit pur şi simplu tremura adresându-se marelui om.

Domnul Merdle scoase câteva sunete nedesluşite, vagi, cu glasul lui reţinut şi şovăielnic, care n-aveau absolut pici o noimă; în cele din urmă spuse:

— Sunt bucuros să vă văd, domnule.

— Foarte amabil din partea dumneavoastră, rosti Bomnul Dorrit. Într-adevăr! (între timp oaspetele luase ioc şi îşi trecea mina lui mare peste fruntea istoviţă.) |Vă simţiţi bine, sper, domnule Merdle?

— Da, mă simt bine ca... nu mă simt mai rău azi ca de obicei, răspunse domnul Merdle.

— Trebuie să fiţi imens de ocupat.

^— Da, cam aşa este. Dar... Oh, Doamne l Altminteri: *mă* simt bine, zise domnul Merdle, rotindunşi privirile prin încăpere.

— Puţină dispepsie? Sugeră domnul Dorrit.

— S-ar putea. Dar... Oh, mă simt destul de bine, repetă domnul Merdle.

La comisura buzelor avea nişte urme negre, de parcă acolo luase foc niţică pulbere şi arăta ca un om care, dacă era iute din fire, în dimineaţa aceea era spirt. Aceasta şi gestul greoi prin care aşi trectise mâna peste frunte îi stârniră solicitudinea domnului Dorrit.

— Pe doamna Merdle, continuă domnul Dorrit pe un ton insinuant, am lăsat-o, după cum desigur vă şi aşteptaţi, ca pe... hm... cea mai frumoasă şi mai admirată 'dintre toate doamnele... punctul central al fascinaţiei şi farmecului din înalta societate romană. Arăta minunat de bine când am plecat eu.

— Doamna Merdle, spuse domnul Merdle, trece în general drept o femeie foarte atrăgătoare. Şi aşa şi este, fără îndoială. Îmi dau perfect de bine seama.

. — Dar cum ar putea fi altfel? Rosti domnul Dorrit.

Domnul Merdle răsuci limba în gura închisă **— o** limbă ţeapănă şi rebelă, pare-se — îşi umezi buzele, trecu din nou cu mâna peste frunte şi se uită iarăşi roată prin odaie, mai cu seamă pe sub scaune.

R» — Dar, spuse el, privindu-1 pe domnul Dorrit pentru prima oară în faţă şi numaidecât după aceea lăsând ochii-n jos spre nasturii de la jiletca domnului Dorrit, fiindcă veni vorba despre atracţii, fiica dumneavoastră ar trebui să fie subiectul conversaţiei dintre noi. Este extrem de frumoasă. Absolut excepţională, la chip şi că siluetă. Când au venit aseară tinerii, am fost de-a dreptul uluit văzând atâta farmec.

Domnul Dorrit, grozav de măgulit, declară că... hm..', nu se putea abţine să nu-i exprime prin viu grai, deschis, domnului Merdle, aşa cum a făcut-o şi în scrisori, cât de onorat şi de fericit se simţea cu prilejul unirii familiilor lor. Şi îi întinse mâna. Domnul Merdle se uită
La mina scurt timp, o luă într-a sa o clipă ca şi cum ar fi pus-o pe o tavă galbenă ori pe o lopăţică de servit peşte şi apoi i-o dădu înapoi domnului Dorrit.

— M-am gândit să-mi încep drumurile trecând întâi pe la dumneavoastră, rosti domnul Merdle, să vă ofer serviciile, în caz că v-aş putea fi util cu ceva, şi să vă spun că sper că-mi veţi face cel puţin onoarea de a lua astăzi masa cu mine, şi oricând nu veţi fi reţinut în altă parte, pe timpul şederii dumneavoastră la Londra.

Domnul Dorrit era în al nouălea cer de aceste atenţii.

— Rămâneţi multă vreme aici, domnule?

— Deocamdată nu cred să... hm... să depăşesc două săptămâni, răspunse domnul Dorrit.

— Asta înseamnă foarte puţin, după o călătorie atât de lungă, replică domnul Merdle.

— Hm, da! Încuviinţă domnul Dorrit. Dar, la drept vorbind... hm... dragă domnule Merdle, viaţa pe care o duc în străinătate îmi prieşte de minune, atât ca sănătate, cât şi ca preferinţe, de aceea... hm... în momentul de faţă n-am... hm... decât două motive de a rămâne la Londra, în primul rând...

hm... distinsa onoare şi... privilegiul de care mă bucur şi-l apreciez acum; în al doilea rând, aranjamentele... hm... de plasare, adică de investire în cele mai bune condiţii... hm... a banilor mei.

— Ei bine, domnule, zise domnul Merdle, după ce îşi mai răsuci o dată limba în gură, dacă v-aş putea fi de vreun folos în acest sens, vă stau la dispoziţie.

Domnul Dorrit se codise mai mult ca de obicei abor-, dând acest subiect delicat, căci nu prea ştia cum va privi un asemenea potentat lucrurile. Se temea că o chestiune de avere particulară să nu-i pară cumva magnatului angrosist o afacere meschină. Grozav de uşurat prin oferta afabilă a domnului Merdle de a-l sprijini, nu lăsă să-i scape ocazia şi-l copleşi cu o ploaie de mulţumiri.

— Nu ştiu dacă aş fi îndrăznit, zise domnul Dorrit,
Să sper că mă voi bucura de avantajul de a primi nemijlocit sfaturi şi ajutor din partea dumneavoastră. Deşi, bineînţeles... hm... în orice. Caz aş fi imitat restul lumii civilizate şi aş fi mers pe urmele domnului Merdle. ^

— Dumneavoastră ştiţi că suntem aproape rude, domnule, adăugă domnul Merdle ocupat să cerceteze plin de curiozitate desenul covorului, şi de aceea, puteţi considera că vă stau la dispoziţie.

— Hm, foarte amabil, într-adevăr! Exclamă domnul Dorrit. Cât se poate de amabil!

— N-ar fi lesne, în momentul de faţă, zise domnul Merdle, pentru cineva pe care eu l-aş socoti un profan în materie de finanţe, să se angreneze într-o afacere temeinică... fireşte, vorbesc despre propriile mele afaceri temeinice...

— Natural, natural! Strigă domnul Dorrit, pe un ton care dădea de înţeles că alte afaceri temeinice nu mai existau.

— ... Doar contra unei sume mari, ceea ce noi la Bursă numim o cifră lungă.

Domnul Dorrit râse, tulburat la culme.

— Ha, ha, ha! Cifră lungă. Bun. Ha! Foarte expresiv, ce-i drept!

— Totuşi, rosti domnul Merdle, în general îmi rezerv dreptul de a exercita unele preferinţe — pe care lumea le-ar numi cu plăcere favoruri — un soi de recunoaştere a grijii şi trudei mele.

— Dar şi pentru spiritul universal şi geniul dumneavoastră, sugeră domnul Dorrit.

Domnul Merdle, eu o încordare a gâtului său uscat, de parcă ar fi înghiţit aceste calităţi ca pe o pilulă, adăugă apoi:

— Ca un soi de răsplată. Cu îngăduinţa dumneavoastră voi vedea cum aş putea să-mi exercit această putere limitată — în avantajul dumneavoastră.

— Sunteţi foarte bun, răspunse dbmnul Dorrit. Sunteţi *foarte* bun.

. — Desigur, rosti domnul Merdle, în acest gen de tranzacţie trebuie să existe cea mai riguroasă integritate şi corectitudine, trebuie să dăinuie de la om la om o bună- credinţă absolută, încrederea între părţi trebuie să fie neîntinată şi mai presus de orice bănuială, altminteri afacerile nu pot fi duse la bun sfârşit.

Domnul Dorrit întâmpina cu înflăcărare aceste simţăminte generoase.

— De aceea, spuse domnul Merdle, nu vă pot favoriza decât până la un anumit punct.

— înţeleg. Până la anumite limite bine determinate, ' remarcă domnul Dorrit.

— Bine determinate, repetă domnul Merdle. Dar cu cărţile pe faţă. Cât despre sfaturile mele, însă, asta-i o altă chestiune. Aşa cum stau lucrurile...

Oh! Aşa cum stăteau lucrurile! (Domnul Dorrit nu putea permite nimănui, nici chiar domnului Merdle însuşi, să nesocotească valoarea sfaturilor sale.)

— ... între mine şi semenii mei nu există nici un angajament, în limitele onoarei neprihănite, care să mă împiedice de a le împărtăşi cui găsesc eu de cuviinţă. Prin urmare, adăugă domnul Merdle, foarte atent acum la un tomberon de gunoi care trecea pe sub ferestre, vă stau la dispoziţie cu sfaturi ori de câte ori socotiţi nimerit.

Domnul Dorrit din nou îi mulţumi. Domnul Merdle din nou îşi trecu mâna peste frunte. Calm şi linişte. Domnul Merdle contempla nasturii de la jiletca domnului Dorrit.

— Deoarece timpul îmi este atât de preţios, se scuză domnul Merdle, sărind ca ars, brusc, de parcă până atunci aşteptase să i se aducă picioarele, care tocmai sosiseră, trebuie să mă duc până în centru. Îmi daţi voie să vă conduc unde doriţi, domnule? Aş fi fericit să vă las, oriunde, sau să vă conduc mai departe. Trăsura mea vă stă la dispoziţie.

Domnul Dorrit îşi aduse aminte că avea treabă la bancherul său şi acesta locuia în centru. Mare noroc; domnul Merdle îl va duce până acolo. Dar n-o să-l reţină pe domnul Merdle cât timp îşi va pune el haina? Ba da, îl va reţine şi trebuia să-l reţină, stărui domnul Merdle. Domnul Dorrit se retrase deci în odaia vecină şi, lăsîn- du-se pe mâinile valetului său, peste cinci minute se întoarse radios.

Sprijinit de braţul domnului Merdle, domnul Dorrit cobora scara şi vedea adoratorii postaţi pe trepte, simţind cum strălucirea domnului Merdle se răsfrânge şi asupra sa. Apoi trăsura şi drumul până în centru, şi lumea care se uita la ei, şi pălăriile zburând de pe capetele cărunte; şi plecăciuni şi ploconeli din toate părţile în faţa acestui minunat muritor! Niciodată nu s-a mai pomenit asemenea prosternare... nu, pe toţi zeii din cer, nu! Aceasta trebuie să dea de gândit linguşitorilor de toate speţele — din Abaţia Westminster şi Catedrala Sf. Paul, strânşi ciotcă în oricare duminică a anului. Pentru domnul Dorrit era un vis fermecător să se vadă tronând în acest car triumfal, făcând drumul magnific spre destinaţia cuvenită, strada de aur a Lombarzilor.[15]

Aici, domnul Merdle stărui să coboare şi să-şi continue drumul pe jos, lăsând umilul său echipaj la dispoziţia domnului Dorrit. Astfel, visul spori în splendoare când domnul Dorrit, ieşind singur din Bancă, lumea se uita la *el* în lipsa domnului Merdle, şi când, cu urechile minţii, auzea exclamaţii la tot pasul, în vreme ce trăsura mergea fără hurducături: „Trebuie să fie un om cu vază, dacă-i prietenul domnului Merdle! “

La dineul din ziua aceea, deşi nimic nu fusese prevăzut şi nu-se făcuseră pregătiri cu ocazia asta, apăru o strălucită societate, alcătuită din nişte oameni plămădiţi nu din lutul muritorilor de rând, ci dintr-o substanţă superioară, necunoscută până acum, veniţi să-şi dea superba lor binecuvântare la căsătoria fiicei domnului Dorrit. Şi chiar din acea zi, fiica domnului Dorrit începu să intre pe deplin în rivalitate cu „femeia aia “care nu se afla de iată. Atât de bine începuse, încât domnul Dorrit putea depune şi mărturie sub jurământ, la nevoie, că doamna Sparkler fusese legănată întreaga ei viaţă la sânul bogăţiei şi niciodată nu auzise rostindu-se un cuvânt aşa de vulgar în limba engleză, precum Marshalsea.

A doua zi, a treia zi şi toate zilele următoare, alte şi alte dineuri, onorate de lumea distinsă, iar cărţile de vizită se abăteau peste capul domnului Dorrit ca o zăpadă artificială de teatru. Baroul, Episcopul, Trezoreria, Corul parlamentar, Toţi doreau să facă ori să cultive cunoştinţa cu domnul Dorrit, în calitatea sa de prieten şi rudă cu ilustrul Merdle. Când apărea domnul Dorrit, în interes de afaceri, la numeroasele birouri ale domnului Merdle din centrul Londrei (ceea ce se întâmplă deseori, căci treaba mergea strună), numele de Dorrit slujea totdeauna drept liberă trecere până la marele Merdle. Aşa că visul devenea din ceas în ceas mai încântător, încât domnul Dorrit îşi dădea tot mai mult seama ce mare pas înainte făcuse datorită acestei alianţe.

În toată revărsarea asta lesnicioasă de aur, un singur, punct sumbru exista în mintea domnului Dorrit. Şi acesta era majordomul. Prodigiosul personaj, în timp ce supraveghea oficial masa, îl privea cu nişte ochi care domnului Dorrit i se păreau suspecţi. Când traversă vestibulul ca să urce scara, majordomul îl urmărea cu o privire fixă, împietrită, care domnului Dorrit nu-i plăcea. La, masă, când se pregătea să bea, domnul Dorrit încă îl

---

15 Strada Lombard este centrul bancar şi financiar al Londrei, încă din evul mediu, al cărei nume se trage de la neguţătorii lom- barzi din nordul Italiei, stabiliţi aici din veacul al XlI-lea ca zarafi, după expulzarea evreilor din acea epocă.

mai zărea prin cristalul paharului cum îl urmărea cu nişte ochi reci, fantomatici. Domnul Dorrit avea presentimentul că majordomul trebuie să fi cunoscut ^odinioară vreun pensionar de la Marshalsea, ori că-1 văzuse la Marshalsea — poate chiar îi fusese -prezentat. Se uită atent la majordom, atât cât putea fi cercetat îndeaproape un asemenea ins, şi totuşi nu-şi aducea aminte să-l mai fi văzut în altă parte. În cele din urmă înclină să creadă că omul ăsta n-avea pic de respect, că matahala asta era lipsită de orice simţământ. Dar acest lucru nu-l despovără, căci majordomul, orice ar fi crezut victima, nu-l slăbea din ochii lui dispreţuitori, chiar şi atunci când dădea impresia că nu vede decât argintăria şi alte ornamente de pe masă, şi o clipă nu-l pierdea din raza sa vizuală. Să se aventureze să-i dea de înţeles că această căutătură insistentă îi era neplăcută, ori să-i ceară explicaţii, ar fi fost un act prea îndrăzneţ; se purta cu o cumplită severitate faţă de stăpânii săi şi de oaspeţii lor şi nu le permitea nici cea mai neînsemnată libertate în raporturile acestora cu el.

Capitolul XVII

DISPARIŢIA

DOMNUL Dorrit nu mai avea decât două zile de stat la Londra şi trebuia să se îmbrace pentru o altă inspecţie a majordomului (ale cărui victime totdeauna se îmbrăcau anume pentru el), când unul dintre băieţii de la hotel îi prezentă o carte de vizită. Domnul Dorrit o luă şi citi: „Doamna Finching. “

Servitorul aştepta într-o linişte plină de respect.

— Băiete, băiete! Exclamă domnul Dorrit indignat la culme. Explică-mi pentru ce mi-ai adus o carte de vizită cu numele ăsta caraghios. Îmi este cu totul necunoscut. Finching, ai spus? Adăugă, poate ca să se răzbune pe înlocuitorul majordomului. Hm! Ce vrei să spui prin Finching?

„Băiatul, băiatul" voia să spună Finching, aşa cum ar fi spus orice altceva, căci se retrase urmărit de privirea severă a domnului Dorrit.

— E o doamnă, domle.

— O asemenea doamnă nu cunosc, domnule, zise domnul Dorrit. Ia cartea asta de vizită de-aici. Nu cunosc nici un Finching, bărbat sau femeie.

— Să-mi fie cu iertare, domle. Doamna a zis că ştie că poate n-aţi mai auzit de numele ei. Da m-a rugat pe mine să vă spun c-a avut odată cinstea s-o cunoască pe donşoara Dorrit. Doamna a zis, pe donşoara Dorrit a mai mică.

Domnul Dorrit încruntă din sprâncene şi răspunse după o clipă.

— Anunţ-o pe doamna Finching, domnule (pronunţă răspicat numele, ca şi cum bietul om, fără nici o vină, ar fi fost singur răspunzător), că poate să urce până aici.

Se gândise între timp că dacă nu primea persoana în chestiune, aceasta i-ar fi putut lăsa un mesaj sau putea spune ceva neplăcut cu privire la situaţia lui de odinioară. Abia făcuse această concesie şi numaidecât apăru Flora, condusă de băiatul de hotel.

— N-am avut plăcerea, doamnă, să vă cunosc nici după nume şi nici personal, spuse domnul Dorrit, în picioare, ţinând cartea de vizită în mină, cu un aer care dădea de înţeles că n-ar fi fost cine ştie ce mare plăcere dacă o cunoştea. Adu un scaun, domnule.

Băiatul se supuse, dintr-o săritură, şi apoi ieşi în vîr- îul degetelor.

Flora, tremurând stânjenită, îşi dădu vălul în lături şi se prezentă. În aceeaşi clipă se răspândi în odaie un ciudat amestec de parfumuri, ca şi cum din greşeală se turnase coniac într-o sticluţă cu apă de lavandă, ori ca şi cum din greşeală se turnase nişte apă de lavandă într-o sticlă de coniac.

— îmi cer domnule Dorrit mii de scuze dar de fapt n-ar fi nici pe departe îndeajuns că am dat buzna şi ştiu că asta poate să pară extrem de îndrăzneţ din partea unei femei singure pe deasupra însă m-am gândit că totuşi e mai bine aşa la urma urmelor în ciuda dificultăţilor şi chiar a inconvenienţelor aparente deşi mătuşa domnului F. m-ar fi însoţit de bunăvoie şi datorită marii sale forţe de caracter şi sufleteşti ar fi făcut probabil impresie asupra unei persoane care fără îndoială cunoaşte aşa de bine lumea după ce a trecut prin atâtea vicisitudini, căci domnul F. deseori spunea că deşi a primit o educaţie aleasă în imediata apropiere de Blackheath plătind până la optzeci de galbeni ceea ce înseamnă destul de mult pentru părinţii lui şi unde s-a păstrat argintăria la plecare dar nu

valoarea contează cât procedeul meschin şi a învăţat mai mult în primul an când a fost voiajor comercial cu un comision mare pentru a plasa un anumit articol de care nimeni nu voia să audă darmite să-l mai cumpere înainte să se fi apucat de comerţul de vinuri care în toţi cei şase ani petrecuţi în acel aşezământ condus de un licenţiat burlac deşi nu-nţeleg de ce un burlac ar fi mai deştept decât un bărbat căsătorit şi nici n-am să-n- ţeleg vreodată dar vă rog să mă scuzaţi că nu despre asta e vorba.

Domnul Dorrit, înfipt locului pe covor, părea o statuie **f a** mistificării.

— Trebuie să mărturisesc deschis că n-am nici o protecţie, reluă Flora, dar cum am cunoscut-o pe scumpa micuţă în alte împrejurări ar putea să pară indiscret departe însă de mine gândul ăsta şi Dumnezeu ştie că n-a fost un cadou de a da jumătate de galben pe zi unei lucrătoare atât de iscusite ci cu totul altceva cât despre a socoti asta o degradare nici vorbă orice tr. udă merită să fie răsplătită şi sunt sigură că aş dori să văd că lucrătorul capătă mai des şi mai multă carne şi are mai puţin reumatism în picioare şi spate sărmanul.

— Doamnă, spuse domnul Dorrit, redobândindu-şi anevoie răsuflarea, în timp ce văduva răposatului domn F. se oprise să tragă puţin aer în piept, doamnă, repetă domnul Dorrit, roşu ca racul la faţă, dacă înţeleg bine, dumneavoastră faceţi aluzie la... hm... ceva din trecut în legătură cu... hm... o fiică de-a mea şi despre o remuneraţie -zilnică, doamnă; vă rog să luaţi în considerare că... hm... faptul, admiţând că... hm... este un fapt, nu mi-a fost adus la cunoştinţă. Hm! N-aş fi îngăduit una ca asta! Hm! Niciodată! Niciodată!

— Inutil să mai adaug ceva pe tema asta, replică Flora, n-aş fi pomenit despre acest lucru dacă nu-mi închipuiam că-mi va sluji drept sprijin şi singura scrisoare de recomandare cât despre dacă este sau nu un fapt fără îndoială oricum puteţi fi sigur şi să nu vă mai bateţi capul căci rochia pe care o am pe mine e o dovadă şi-i drăguţ făcută deşi n-aş putea tăgădui că ar veni mai bine unei persoane cu o siluetă mai frumoasă fiindcă eu sunt mult prea grasă şi nu ştiu cum să fac să mai dau jos, vă rog să mă scuzaţi că din nou m-am îndepărtat de la subiect.

Domnul Dorrit se retrase înmărmurit până la scaunul său, iar Flora îi aruncă o privire plină de blândeţe, ju- cându-se cu umbreluţa de soare.

— Scumpă şi micuţa de ea, continuă Flora, vlăguită se înălbise la faţă şi o lua cu rece acasă la mine sau cel puţin în casa tatei care nu-i aparţine însă are un contract de închiriere pe termen lung în dimineaţa când Arthur

— prost obicei din tinereţea noastră domnul Clennam e cu mult mai potrivit în împrejurările actuale mai ales când mă adresez unui străin şi unui gentleman totodată de rang superior — venise să-i dea vestea cea mare aflată de la o persoană cu numele de Pancks asta mi-a dat ghes.

Auzind cele două nume, domnul Dorrit se încruntă, holbă ochii, din nou se încruntă, duse şovăielnic degetele la buze, cum obişnuia să şovăie cu multă vreme în urmă, şi exclamă:

— Faceţi-mi favoarea, doamnă... hm... şi spuneţi-mi ce doriţi!

— Domnule Dorrit, reîncepu Flora, sunteţi foarte amabil că-mi îngăduiţi şi mi se pare extrem de natural să fiţi amabil cu mine căci deşi mai impozant găsesc o anumită asemănare cu fiica dumneavoastră abstracţie făcând de faptul*că păreţi mai plin fireşte dar o asemănare există, scopul vizitei mele neanunţate îmi aparţine pe de-a-ntregul nu m-am consultat câtuşi de puţin cu nici o făptură omenească şi- în orice caz nu cu Arthur

— vă rog scuzaţi-mă Doyce şi Clennam nu ştiu de ce tot pomenesc numai de domnul Clennam — căci să poţi scoate pe cineva din necaz o fiinţă legată cu un lanţ de aur în şpoca aceea fericită când totul era vaporos face cât întreaga răsplată a unui rege fără să am până 'şi ceai mai slabă idee cam cât ar fi dar vreau să spun că aş da tot ce am pe lumea asta şi chiar şi mai mult...

Domnul Dorrit, fără să pară că dă prea multă atenţie acestor cuvinte din urmă, rostite cu căldură şi sinceritate, repetă:

— Spuneţi-mi ce doriţi, doamnă!

— Nu prea ştiu nici eu, rosti Flora, dar e posibil şi fiind posibil de îndată ce am avut plăcerea să citesc în ziar că aţi venit din Italia şi vă întoarceţi acolo m-am hotărât să încerc deoarece s-ar putea să daţi de el ori să auziţi ceva despre el şi în cazul ăsta ce fericire şi ce uşurare pentru toţi!

— Daţi-mi voie să vă-ntreb, doamnă, spuse domnul Dorrit buimăcit de-a dreptul, la cine... hm... ‘ LA CINE, repetă el, ridicând tonul, disperat pur şi simplu, faceţi aluzie acum?

| — La străinuldin Italia care a dispărut din centrul ^Londrei după cum aţi citit şi dumneavoastră în ziare ' fără îndoială că şi mine, preciză Flora, ca să nu mai vorbesc de o sursă particulară cu numele de Pancks de la; care afli toate ororile pe care oameni rău-intenţionaţi sunt destul de hapsini să le răspândească pe şoptite spre neliniştea şi indignarea lui Arthur... mă ia gura mereu pe dinainte...

Din fericire, pentru a ajunge la un rezultat inteligibil, domnul Dorrit întâmplător nu auzise şi nici nu citise ^nimic în acest sens. De aceea, doamna Finching, cerînr du-şi scuze în repetate rânduri de dificultăţile fizice întâmpinate pentru găsirea buzunarului ascuns printre faldurile rochiei, scoase în fine un afiş al poliţiei unde era anunţată dispariţia fără urmă a unui domn din străinătate, numit Blandois, de curînd venit din Veneţia, în cutare şi cutare seară, din cutare loc din centrul Londrei; că fusese văzut intrând în cutare casă, la cutare oră, că locatarii din menţionata casă declarau că a plecat puţin înainte de miezul nopţii şi că de atunci nu mai fusese deloc văzut. Domnul Dorrit citi pe îndelete toate aceste detalii de timp şi localizare, precum şi semnalmentele amănunţite ale străinului care dispăruse în chip atât de misterios.

— Blandois! Exclamă domnul Dorrit. Veneţia! Şi semnalmentele astea! Îl cunosc pe-acest domn. A fost în casa mea. E cunoştinţa apropiată a unui domn de familie bună (dar puţin strâmtorat), pe care eu... hm... îl ocrotesc.

— Atunci cu atât mai umilă şi presantă e rugămintea mea, zise Flora, ca la întoarcerea dumneavoastră în Italia să aveţi bunătatea de a-1 căuta pe acest domn Străin pe toate străzile pe la toate răspântiile şi să-ntrebaţi de el la toate hotelurile pe la culturile de portocali prin vii şi vulcani şi prin alte părţi căci trebuie să fie undeva şi de ce nu s-o fi arătând să spună că-i acolo şi să limpezească lucrurile?

— Vă rog, doamnă, se interesă domnul Dorrit, refe- rându-se iarăşi la anunţ, cine-i Clennam şi Comp.? Hm. Găsesc aici pomenit numele în legătură cu locatarii casei unde domnul Blandois a fost văzut ieşind: cine e Clennam şi Comp.? Este cumva persoana cu care am avut cînava... hm... unele... hm... raporturi îndepărtate şi vremelnice şi la care am impresia că v-aţi referit? Să fie oare... aceeaşi persoană?

— E de fapt cu totul altcineva, răspunse Flora, fără picioare dar În loc de picioare cu roţi cea mai haină femeie deşi maică-sa.

— Clennam şi Comp. E... hm... maică-sa! Exclamă domnul Dorrit.

— Mai e şi un bătrân pe deasupra, adăugă Flora.

Domnul Dorrit părea gata-gata să-şi piardă minţile Ascultând aceste explicaţii. Şi nu se simţi mai în apele lui când Flora se lansă într-o analiză rapidă a cravatei domnului Flintwinch, pe care-1 descrise fără cea mai slabă linie de demarcaţie între el şi doamna Clennam, ca un şurub ruginit, încălţat în ghetre. Asemenea combinaţie de bărbat şi femeie, fără picioare, cu roţi, şurub ruginit, purtare ursuză, haine şi ghetre, îl ului compiet pe domnul Dorrit, că-ţi făcea milă văzîndu-1.

— Dar n-o să vă mai reţin nici o clipă mai mult — rosti Flora, asupra căreia starea domnului Dorrit avu efect, cu toate că nu-şi dădea câtuşi de puţin seama că ea fusese pricina — dacă aţi vrea să fiţi atât de bun să-mi făgăduiţi ca un gentleman ce sunteţi că întorcându-vă în Italia chiar şi în Italia o să-l căutaţi pe acest domn Blandois în lung şi-n lat şi dacă-1 găsiţi sau auziţi vorbindu-se de el o să-l faceţi să iasă la lumină ca să se lămurească lucrurile.

Între timp domnul Dorrit îşi revenise atât de bine din zăpăceala sa, încât îi putu răspunde cu destulă noimă că aceasta va fi pentru el o datorie. Flora, încântată de succesul avut, se ridică să-şi ia rămas bun.

— Cu un milion de mulţumiri, rosti ea, adresa mea se află pe cartea de vizită în caz că aveţi să-mi comunicaţi ceva personal, nu-i voi transmite complimente micuţei mele dragi că poate n-o să- le primească aşa cum se cuvine şi de fapt după o asemenea transformare acum nu mai e aceeaşi micuţă dragă şi prin urmare de ce s-o fac dar atât eu cât şi mătuşa

domnului F. îi dorim numai bine fără a considera Doamne fereşte că ar fi în vreun
[• ; fel îndatorată faţă de noi puteţi fi sigur că dimpotrivă de tot ce s-a apucat a dus la îndeplinire şi unde mai puneţi mai bine decât foarte mulţi dintre noi fără să mai *f,* pomenesc nimic de faptul că făcea totul cât se poate de
l bine începând cu mine care am zis de cum m-am resta- bilit după lovitura cu moartea domnului F. că o să-nvăţ să cânt la orgă care-mi place la nebunie dar mi-e ruşine să spun că până azi nu ştiu o notă măcar bună seara!

După ce domnul Dorrit, care o conduse până la uşa încăperii, mai avu puţin răgaz să se reculeagă, îşi dădu seama că această întrevedere îi reînviase amintiri vechi, incompatibile cu dineurile de la Merdle. El scrise un bilet scuzându-se pentru seara aceea şi comandă să
i se aducă masa în apartamentul său din hotel. Mai avea un motiv de a proceda astfel. Şederea lui în Londra ajunsese aproape la capăt şi timpul îi era dinainte reţinut; făcuse toate pregătirile de întoarcere şi îşi spuse că un om cu importanţa lui s-ar cuveni să întreprindă unele cercetări directe asupra dispariţiei lui Blandois, spre a fi în măsură de a comunica domnului Henry Gowan rezultatul propriilor sale investigaţii. Hotărî deci să profite de această seară liberă ca să se ducă la Clennam şi Comp., a cărei adresă era uşor de aflat din indicaţiile anunţului de la poliţie, de a vedea casa şi de a pune, personal, una sau două întrebări la faţa locului.

După ce servi o masă simplă, atât cât îi îngăduiau hotelul şi comisionarul, şi după un pui de somn lângă foc* să se mai refacă în urma vizitei doamnei Finching, se urcă singur într-o trăsură de piaţă. Sunetul profund al clopotului Catedralei Sf. Paul bătea ceasurile nouă când trecea pe sub arcada tenebroasă a Barierei Temple [16]fără de scăfârlii şi părăsită în această epocă degenerată.

Pe măsură ce se apropia de destinaţie, trecând pe străzi lăturalnice şi pe drumuri chiar lângă malul fluviului*’

Partea asta a Londrei i se păru la ora aceea nişte locuri mai urâte decât şi-ar fi închipuit. Mulţi ani în şir se scurseseră de când nu mai fusese pe aici; nu prea cunoştea cartierul şi în ochii lui avea un aspect misterios şi lugubru. Atât de puternic impresionat era, încât, atunci când birjarul, după ce nu o dată întrebase încotro s-o apuce, se oprise şi i se părea că ajunsese, domnul Dorrit rămase şovăind cu mâna pe portieră, cam speriat de înfăţişarea sumbră a clădirii.

De fapt, împrejurimile aveau acelaşi aer sinistru ca totdeauna. Două alte afişe erau lipite pe zidul de la intrare, de o parte şi de alta, şi când felinarul pâlpâia de suflul nopţii, treceau umbre peste ele, ca nişte degete care urmăreau rândurile. Desigur, poliţia supraveghea regiunea, deoarece, când domnul Dorrit se opri, un bărbat venind de peste drum se apropie de el, şi un altul, răsărind dintr-un ungher întunecat, porni în aceeaşi direcţie; amândoi îl priviră trecând prin dreptul lui şi amândoi stătură locului în preajmă.

Dat fiind că o singură casă se afla dincolo de îngrăditură, nu mai încăpea nici o îndoială; domnul Dorrit urcă treptele de la intrare şi ciocăni. O lumină slabă tremura la două ferestre ale primului cât. Uşa scoase un scrâşnet sinistru, a gol, ca şi cum casa era pustie; dar nu era pustie, căci se vedea o lumină apropiindu-se şi numaidecât se auzi zgomot de paşi. Lumina şi zgomotul veneau către uşă; un lanţ zornăi şi o femeie cu şorţul dat peste faţă şi peste cap se ivi în prag.

— Cine-i acolo? Întrebă ea.

Domnul Dorrit, uimit de această arătare, răspunse că venise din Italia şi că dorea să se intereseze despre cel dispărut şi pe care îl cunoştea.

— Hei! Strigă femeia, ridicând un glas spart. Jeremiah!

---

16 *Bariera Temple* (astăzi dispărută), un soi de poartă marcînd intrarea spre centrul Londrei, îşi are originea în veacul al XlI-lea. Pe vergelele din vîrful acesteia erau înfipte capetele trădătorilor şl ale criminalilor executaţi. (Aici, în 1703, a fost legat Daniel ^ Defoe la stîlpul infamiei.) Ultimele capete înfipte, ale unor jacobiţi,

[0] doi la număr, au rămas pînă în 1772, cînd au fost dislocate în timpul unei furtuni.

La acest apel apăru un bătrân uscăţiv, pe care domnul Dorrit îl identifică după ghetre: era şurubul ruginit. Femeii se vede că-i era teamă de bătrânul uscăţiv, căci lăsă să-i cadă şorţul şi dezvălui un obraz alb ca varul de frică.

— Deschide uşa, toanto! Exclamă bătrânul. Dă-i voie domnului să intre.

Domnul Dorrit, după ce se asigură, dintr-o privire aruncată peste umăr, că vizitiul şi birja se aflau acolo, intră în vestibulul întunecat.

— Şi acum, domnule, spuse domnul Flintwinch, puteţi întreba tot ce vi se pare potrivit; aici nu sunt taine, domnule.

■ Până să formuleze un răspuns, se auzi o voce fermă şi severă, deşi a unei femei, venind de sus:

— Cine e?

— Cine e? Repetă Jeremiah. Iarăşi cercetări. Un domn din Italia.

— Adu-1 aici, sus.

Domnul Flintwinch bolborosi ceva, cum că i se părea inutil; dar, întorcându-se spre domnul Dorrit, spuse:

— E doamna Clennam. Aşa *vrea* ea. Vă arăt drumul.

Apoi urcă scara întunecoasă urmat de domnul Dorrit; acesta, tot privind înapoi, după cum era şi firesc, văzu că femeia venea îndărătul lor, cu şorţul iarăşi dat peste cap, în felul ei fantomatic.

Doamna Clennam avea pe măsuţa sa cărţile deschise la îndemână.

— Oh! Exclamă brusc, uitându-se fix la oaspete. Veniţi din Italia, domnule, nu-i aşa? Ei bine?

Domnul Dorrit deocamdată nu găsi un răspuns mai desluşit în afară de:

— Hm... ei bine?

— Unde-i omul care a dispărut? Aţi venit să ne-a- duceţi informaţii unde se află? Aşa sper.

— Departe de mine acest lucru... eu... hm... am venit să caut informaţii.

— Din păcate pentru noi, n-avem ce vă spune. Flintwinch, arată domnului afişul. Dă-i câteva să le ia cu dumnealui. Ţine luminarea să poată citi.

Domnul Flintwinch făcu aşa cum i se poruncise şi domnul Dorrit citi de parcă n-ar fi văzut anunţul mai înainte, destul de bucuros că avea prilejul să-şi recapete cumpătul, tulburat puţin de atmosfera casei şi de oamenii dintr-însa. Simţea, în timp ce citea, că ochii domnului Flintwinch şi ai doamnei Clennam erau aţintiţi asupra

Lui. Îşi dădu seama, când ridică ochii de pe hârtie, că nu se înşelase.

— Acum ştiţi cât ştim şi noi, domnule, spuse doamna Clennam. Domnul Blandois vă este prieten?

— Nu... e... hm... o cunoştinţă de-a mea, răspunse domnul Dorrit.

— Aveţi poate vreun mesaj de la el?

— Eu? Hm. Absolut nimic.

Privirea iscoditoare se abătu treptat spre duşumea, după ce în drum se oprise pe chipul domnului Flintwinch. Domnul Dorrit, descumpănit de faptul că în loc să pună întrebări, el era cel întrebat, căuta acum să schimbe această întorsătură neaşteptată a lucrurilor.

— Sunt... hm... un gentleman cu avere şi în momentul de faţă locuiesc în Italia cu familia, servitorii şi... hm... **o** suită destul de numeroasă. Fiind pentru scurtă vreme la Londra cu treburi, legate... hm... de veniturile mele şi auzind despre această dispariţie stranie, am vrut să fac eu însumi direct cunoştinţă cu împrejurările, deoarece există... hm... în Italia un englez pe care fără îndoială îl voi întâlni la întoarcerea mea, şi care este în relaţii strânse de vizite zilnice cu domnul Blandois. Domnul Iicnry Gowan. S-ar putea să-l ştiţi după nume.

— N-am auzit în viaţa mea de el.

Doamna Clennam spuse mai întâi acest lucru, iar domnul Flintwinch repetă spusele sale.

— Din dorinţa de a face despre acest om o relatare desluşită şi cu noimă, rosti domnul Dorrit, îmi daţi voie să pun... trei întrebări, să zicem?

— Treizeci, dacă vreţi.

— Îl cunoaşteţi de mult pe domnul Blandois?

— Nici de un an. Domnul Flintwinch aici de faţă ar putea consulta registrele ca să vă spună când şi de cine anume ne-a fost recomandat de la Paris. Dacă asta, adăugă doamna Clennam, poate să v-ajute la ceva. Nouă nu ne prea ajută la nimic.

— L-aţi văzut deseori?

— Nu. De două ori. O dată la-nceput şi...

— De astă dată, sugeră domnul Flintwinch.

. — Şi de astă dată.

— Vă rog, doamnă, zise domnul Dorrit, care. pe măsură ce-şi recăpăta importanţa, începea să creadă că face parte într-un fel superior din Consiliul Judecătoriei de Pace, vă rog, doamnă, pot întreba, pentru deplina liniştire sufletească a celui de care am onoarea să... hm... să mă ocup, ori să-l protejez, sau, daţi-mi voie să spun... hm... să-l cunosc... da, să-l cunosc... dacă domnul Blandois a venit aici cu afaceri în seara indicată pe acest afiş?

— Cu ceea ce el numea afaceri, replică doamna Clennam.

— Scuzaţi... hm... ar putea fi comunicată natura acestor afaceri?

— Nu.

Era, evident, "cu neputinţă de trecut bariera unui asemenea răspuns.

— Întrebarea aceasta ni s-a mai pus şi înainte, reluă doamna Clennam, şi răspunsul a fost tot nu. N-avem 9biceiul de a face publice în tot oraşul tranzacţiile fioastre. De aceea răspundem: Nu.

— Voiam, de exemplu, să spun, n-a luat bani? Mai întrebă domnul Dorrit.

— De la noi n-a luat bani, domnule, şi nici n-a primit bani de aici.

— Presupun că nu vă puteţi explica acest mister? Remarcă domnul Dorrit, plimbându-şi |privirile de la doamna Clennam la domnul Flintwinch şi de la domnul Flintwinch la doamna Clennam.

— De ce presupuneţi asta? Repjică doamna Clennam.

Derutat de întrebarea pusă cu răceală şi dur, domnul Dorrit nu putu oferi nici un motiv pentru care presupunea astfel.

— îmi explic misterul, domnule, continuă ea, după o tăcere stânjenitoare pentru domnul Dorrit, deoarece sunt coAvinsă că se află în cine ştie ce călătorie, ori se ascunde pe undeva.

— Ştiţi cumva... hm... de ce s-ar ascunde?

— Nu.

Era exact acelaşi „nu “ca mai înainte, care ridică **o**
- altă barieră.

— M-aţi întrebat dacă-mi explic eu însămi această dispariţie, îi reaminti sever doamna Clennam, şi nu dacă v-o pot explica dumneavoastră. N-am pretenţia că v-aş putea da explicaţii, domnule, căci, după cum înţeleg, nu-i treaba mea s-o fac, aşa cum nu-i nici treaba dumneavoastră de a cere explicaţii de la mine.

Domnul Dorrit, în loc de răspuns, se înclină c: i pentru a-şi cere scuze. Când se dădu câţiva paşi îndărăt, pregă- tindu-se să spună că nu mai avea nimic de înlrebat, nu putu să nu observe privirea ei sumbră aţintită în pământ, cu un aer de îndârjita aşteptare; de asemenea, remarcă aceeaşi expresie răsfrânta şi asupra domnului Flintwinch, care stătea în picioare la mică distanţă de jilţul doamnei Clennam şi cu ochii tot în pământ, iar cu mâna dreaptă frecându-şi domol bărbia.

În clipa aceea, jupâneasa Affery (desigur femeia cu şorţul) scăpă 'luminarea pe care o ţinea în mina şi strigă:

— Colo! Oh, Doamne sfinte! Iote colo, iar! Ia. Jeremiah! Acu!

Zgomotul, dacă se auzise cumva, era atât de slab încât femeia trebuie că se obişnuise să stea tot timpul cu urechea la pândă; domnului Dorrit însă i se păru că aude ceva aidoma unui foşnet făcut de frunze uscate care cad. Pentru foarte scurt timp spaima femeii se transmise parcă şi celorlalţi trei; acum ascultau cu toţii.

Domnul Flintwinch se mişcă primul.

— Affery, femeie — spuse el, strecurându-se în- tr-acolo cu pumnii strânşi, tremurându-i braţele de nerăbdare s-o zgâlţâie — te-a apucat din nou vechea ta trăs- neală! Iarăşi o să umbli prin somn la noapte, femeie, şi o să-ţi faci toate tabieturile tale descreierate. Trebuie să iei ceva. După ce-
1 conduc pe domnul când pleacă,
O să-ţi pregătesc o doză straşnică, femeie, să vezi ce doză straşnică îţi dau!

Jupâneasa Affery nu părea deloc să se aştepte s-o găsească straşnică; dar Jeremiah, fără vreo aluzie la leacul său binefăcător, luă o altă lumânare de pe masa doamnei Clennam şi spuse:

— Aşa, domnule; să vă luminez calea până jos?

Domnul Dorrit răspunse că-i rămâne îndatorat şi coborî scara. Domnul Flintwinch, fără a pierde o clipă măcar, îl încuie pe dinafară şi fixă lanţul la uşă. Din nou cei doi bărbaţi îi tăiară calea venind din direcţii opuse; apoi se urcă în trăsura care îl aşteptase şi porni la drum. ' Până să se depărteze, birjarul opri ca să-i comunice că, la cererea celor doi, îşi dăduse numele, numărul şi adresa, precum şi de unde îl luase pe domnul Dorrit, ora la care fusese chemat din punctul de staţionare şi drumul parcurs. Acest incident nu contribui să calmeze agitaţia febrilă a domnului Dorrit, nici când se afla în preajma focului şi nici^când se duse la culcare. Toată noaptea, umblând prin casa lugubră, îi vedea pe cei doi inşi aştep- tind neliniştiţi, auzea femeia cu şorţul peste faţă cum ţipa că desluşeşte un zgomot şi dădea de trupul dispărutului Blandois, când îngropat în pivniţă, când acoperit cu cărămizi într-un zid.

Capitolul XVIII

CASTELE ÎN SPANIA

MULTE mai sunt grijile bogăţiei şi ale grq^doarei! Satisfacţia domnului Dorrit amintindu-şi că nu fusese necesar să-şi dea identitatea la Clennam şi Comp., **ori** să facă vreo aluzie la faptul că avea cunoştinţă de **o** persoană indiscretă cu acest nume se risipi în cursul serii, când încă mai era vie, în urma luptei din cugetul lui dacă să treacă ori nu pe la închisoarea Marshalsea la întoarcere şi să arunce o privire spre porţile acelea vechi. Luă hotărârea să nu facă acest lucru şi îl uimi pe vizitiu când se împotrivi cu înverşunare la propunerea acestuia de a trece Podul Londrei şi de a reveni pe celălalt mal străbătând Podul Waterloo — traseu care l-ar fi condus foarte aproape de domiciliul lui de odinioară. Cu toate astea, chestiunea stârnise în sufletul lui un conflict, şi, dintr-un motiv sau altul, ori fără nici un motiv, era întrucâtva abătut. Chiar şi la dineul de a doua zi din casa domnului Merdle nu se simţi deloc în apele sale din cauza asta, încât continuă, la răstimpuri, să întoarcă chestiunea pe toate feţele, într-un chip extrem de nepotrivit cu lumea bună din jurul lui. Îl apucau furiile gândindu-se ce părere ar fi avut majordomul despre el dacă acest ilustru personaj ar fi putut sonda cu ochiul lui greoi cursul meditaţiilor sale.

Banchetul de adio a fost somptuos, o strălucită încoronare a vizitei lui. Fanny îmbina laolaltă cu tinereţea şi farmecul ei o mare stăpânire de sine, de parcă era măritată de douăzeci de ani. Simţea că putea s-o lase să păşească pe căile distincţiei, el fiind pe deplin liniştit, şi ar fi dorit — fără a se abate de la condescendenţa sa şi fără să uite calităţile modeste ale fetiţei lui preferate — să mai fi avut şi o a doua fiică la fel.

— Draga mea, spuse el la plecare, familia noastră se bizuie pe tine pentru... hm... a-şi menţine rangul. Ştiu că niciodată n-ai s-o dezamăgeşti.

— Nu, papa, zise Fanny, cred că poţi fi sigur de asta. Cele mai bune urări scumpei mele Amy, şi spune-i că am să-i scriu foarte curînd.

— Nu mai ai de transmis ceva... hm... nimănui altcuiva? Întrebă domnul Dorrit, pe un ton insinuant.

— Papa, rosti Fanny, dinaintea căreia apăru îndată imaginea doamnei General, nu, mulţumesc. Eşti foarte bun, papa, dar te rog să mă scuzi. Îţi mulţumesc, papa dragă, dar n-am alt mesaj de transmis, care să-ţi facă plăcere cât de cât.

Îşi luară rămas bun într-un salon lăturalnic, unde numai domnul Sparkler o însoţea pe doamna lui, aşteptând supus momentul când să dea mâna la despărţire, în clipa în care domnul Sparkler fu adus la această au-

I: dienţă de încheiere, domnul Merdle se strecură şi el ină- *i* untru, fără braţe în mâneci, de parcă ar fi fost frate ‘ geamăn cu domnişoara Biffin şi stărui să-l conducă pe • i domnul Dorrit pe scări în jos. Toate protestele domnului|Dorrit fiind*’ zadarnice, el se bucură de onoarea de a fi [însoţit până la uşa vestibulului de către marele financiar,

■ care (după cum mărturisise domnul Dorrit strângându-i -mîna pe scară) de-a dreptul îl copleşişi cu fel de fel de atenţii şi servicii în timpul vizitei sale de neuitat. Aşadar:, se despărţiră. Domnul Dorrit urcă ţanţoş în

trăsură, [• câtuşi de puţin supărat că, venit să-şi ia bun rămas de la ^personalul din regiunile inferioare, comisionarul avusese; prilej să fie martor la splendoarea acestei plecări.

Aureola acestei splendori mai stăruia ca un nimb [asupra domnului Dorrit când se opri la hotelul unde ' locuia. Ajutat să coboare din trăsură de comisionar şi de ;vreo jumătate de duzină din personalul hotelului, trecea Vprin vestibul cu o magnifică seninătate, când, vai! Dădu subit cu ochii de cineva care-1 amuţi, pironindu-1 locului: John Chivery, în hainele lui cele mai bune, cu pălăria înaltă subsuoară, cu bastonul cu capăt din fildeş jstînjenindu-l la mişcări şi un pachet de trabuce în mina! [r]— Ei bine, tinere, i se adresă portarul. Dumnealui este domnul. Tânărul a insistat să aştepte, zicând c-o să vă tbucuraţi când îl veţi vedea.

Domnul Dorrit îl fulgeră din ochi pe tânăr, îşi drese glasul exclamând, pe un ton cum nu se poate mai blând:

— Ah! Tânărul John! Dumneata eşti, cred, tinere John... hm... nu-i aşa?

— Da, domnule, încuviinţă tânărul.

— Mi-am... hm... închipuit eu că-i tânărul John! Rosti domnul Dorrit. Poate să poftească su$, adăugă, adresîn- du-se servitorilor în timp ce trecea pe lângă ei. Da, da, poate să poftească sus. Daţi-i voie să mă urmeze. O să vorbesc sus cu dânsul.

Tânărul John venea în urma lui, zâmbind recunoscător. Ajunseră la apartamentul domnului Dorrit. Servitorii aprinseră luminările şi apoi se retraseră.

[1] *Domnişoara Biffin,* născuta în 1784 fără braţe şi picioare, era vestită pentru desenele pe care le exccuta la bâlciuri.

— Şi acum, domnule, strigă domnul Dorrit, repezin- du-se la el şi apucîndu-1 de guler, când rămaseră absolut singuri. Ce-nseamnă toate astea?

Uimirea şi spaima zugrăvite pe faţa nefericitului John — căci se aşteptase mai curînd ca domnul Dorrit să-l ia în braţe — erau atât de grăitoare, încât domnul Dorrit îşi retrase mâna şi îl fixă doar cu nişte ochi scă- parind de mânie.

— Cum ai cutezat să faci una ca asta? Se răsti domnul Dorrit. Cum ţi-ai permis să vii aici? Cum îndrăzneşti să Tna insulţi!

— Eu vă insult, domnule!? Exclamă tânărul John. Oh!

— Da, domnule! Replică domnul Dorrit. Mă insulţi. Venirea dumitale aici e un afront, o impertinenţă, o obrăznicie! Dumneata n-ai ce căuta aici. Cine te-a trimis aici? Ce... hm... ce naiba cauţi aici?

— Credeam, domnule, spuse tânărul John, cu obrazul cel mai palid şi mai tulburat din câte s-au întors cândva Spre *domnul* Dorrit în viaţa sa — chiar şi în viaţa de detenţie — credeam, domnule, că n-o să vă împotriviţi, veţi avea bunătatea să primiţi un pachet...

— La naiba, domnule, cu pachetele dumitale! Se răsti domnul Dorrit, în culmea furiei. Eu... hm... nu fumez!

— îmi cer umil iertare, domnule. Înainte fumaţi.

— Mai spune asta o dată, strigă domnul Dorrit, scos din sărite, şi te iau la goană cu vătraiul!

John Chivery se dădu îndărăt spre uşă.

— Stai, domnule! Exclamă domnul Dorrit. Stai! Ia loc. Ia loc, ce dracu!

John Chivery se cufundă în jilţul cel mai de lângă uşă şi domnul Dorrit începu să umble de colo-colo prin încăpere, mai repede la început, apoi mai încet. O dată se duse la fereastră şi rămase acolo în picioare, cu fruntea lipită de geam, apoi se întoarse brusc şi îl întrebă:

— Pentru ce altceva ai mai venit, domnule?

— Pentru nimic altceva, domnule. Oh, Doamne sfinte! Voiam doar atât să vă spun, domnule, că vă sim- *f.* ţiţi bine, sper, şi să vă-ntreb numai dacă domnişoara

■ Amy e bine.

— Ce te priveşte asta pe dumneata, domnule? Replică domnul Dorrit.

— Ce-i drept, asta nu mă priveşte pe mine. Departe De mine gândul de a trece vreodată cu vederea distanţa care ne separă, vă asigur. Ştiu, domnule, că mi-am permis cam mult, dar o clipă nu mi-aş fi închipuit că-mi veţi lua asta în nume de rău. Pe cuvântul meu de onoare, domnule, zise tânărul John emoţionat. Sunt prea mândru, în

Felul meu umil, fiţi sigur, să mai fi venit, dac& aş fi
L crezut aşa ceva.;
Domnului Dorrit îi era ruşine. Se duse din nou la v fereastră şi se sprijini un timp cu fruntea de geam. Când reveni, avea batista în mina şi se ştergea la ochi cu ea; părea un om obosit, care suferă.

— Tinere John, îmi pare foarte rău că m-am răstit la Dumneata, dar... hm... există amintiri care nu-mi fac Plăcere, şi... hm... ar fi fost mai bine dacă nu veneai.

— îmi dau seama acum, domnule, rosti John Chivery; dar n-am ştiut până în clipa asta şi Cerul mi-e martor, domnule, că n-am vrut să vă fac nici un rău.

— Nu, nu, spuse domnul Dorrit, sunt... hm... convins De asta. Dă-mi mâna, tinere John, dă-mi voie să-ţi *L* strâng mâna.

Tânărul John îi întinse mâna; dar domnul Dorrit îl [1]rănise până în adâncul inimii, şi orice ar fi făcut, nu mai putea să-i schimbe paloarea de pe chip şi nici expresia de nedumerire din ochi.

— Aşa, zise domnul Dorrit, strângându-i încet mâna. Ia loc din nou, tinere John.

— Mulţumesc, domnule... prefer să stau în picioare.

În schimb, domnul Dorrit se aşează. După ce îşi ţinu Îndurerat capul între mâini câteva clipe, se întoarse către oaspetele său şi spuse, silindu-se să ia un aer degajat:

— Şi tatăl dumitale ce mai face, tinere John? Cum se... hm... cum se mai simt cu toţii, tinere John?

— Mulţumesc, domnule. Sunt cu toţii destul de bine, domnule. În orice caz nu prea au de ce se plânge.

— Hm. Dumneata faci... hm... mai departe comerţ ca altădată, după cum văd, John? Întrebă domnul Dorrit, aruncând o privire către pachetul jignitor pe care îl anatemizase.

— În parte numai, domnule. Fac şi... (John şovăi puţin) treaba tatei.

— Aa, într-adevăr! Exclamă domnul Dorrit. Te ocupi şi... hm... eşti şi... hm...

— Temnicer, domnule? Da, domnule.

— Mult de lucru, John?

— Da, domnule; avem destulă bătaie de cap în prezent. Nu ştiu cum se face, dar în general *avem* destulă bătaie de cap.

— în epoca asta, tinere John?

— Mai tot timpul anului, domnule. Nu ştiu dacă pentru noi există vreo deosebire între o epocă sau alta. Vă urez noapte bună, domnule.

— Stai o clipă, John... hm... stai o clipă. Hm. Lasă-mi ţigările de foi, John, te rog... hm...

— Desigur, domnule, răspunse John, şi le puse pe masă, cu o mână tremurândă.

— Stai o clipă, tinere John; mai stai o clipă. Aş fi fericit... hm... să pot trimite, printr-un mesager atât de sigur... o mică atenţie, care să le fie împărţită... hm... *lor*... după necesităţi. Ai avea ceva împotrivă să faci acest lucru, John?

— Nu, câtuşi de puţin, domnule. Mulţi dintre ei au mare nevoie, sunt sigur.

— Iţi mulţumesc, John. Am... hm... am să scriu, John.

Îi tremura mâna, aşa că-i trebui mult timp până să Scrie, şi mâzgăli ceva până la urmă. Era un cec de o sută lire sterline. Împături hârtia, i-o puse în mâna tânărului John, pe care o strânse într-a sa.

— Sper că ai să... hm... uiţi... hm... ce s-a întâmplat, John?

— Nu mai pomeniţi nici un cuvânt despre asta, domnule, în ce mă priveşte. Eu nu port pică nimănui, în nici un caz, vă asigur.

Dar cât timp rămase John acolo, nimic nu mai putu reda chipului său culoarea şi expresia firească şi nici să-l facă pe John să se poarte ca de obicei.

V — Şi apoi, John, reluă domnul Dorrit, strângându-i; mina pentru ultima oară şi dându-i drumul, suntem de acord... hm... sper, că am stat de vorbă

confidenţial, şi că o să te abţii, plecând de aici, de a spune cuiva... hm... ceva care să dea de înţeles, că... hm... odinioară eu... i: — Oh! Vă asigur, domnule, replică John Chivery, în
Felul meu umil, domnule, că sunt prea mândru şi sunt un om de onoare, domnule, ca să fac una ca asta.

Domnul Dorrit nu era nici prea mândru şi nici un: om prea de onoare că să asculte la uşă, spre a se asigura! Că John într-adevăr avea să plece numaidecât, fără a mai; întârzia să stea de vorbă cu cine ştie cine. Nu mai încăpea! Nici o îndoială că John ieşi întins pe uşa de la intrare; şi porni pe stradă în pas iute. După ce rămase singur ' vreun ceas, domnul Dorrit îl sună pe comisionar, care-1 găsi instalat în jilţul său de pe covorul din faţa căminului, cu spatele la uşă.

— Poţi lua, dacă vrei, pachetul ăsta de ţigări de foi şi să le fumezi în timpul călătoriei, spuse domnul Dorrit, făcând un gest nepăsător din mină. Hm... mi-a fost adus... hm... ca un mic dar de către... hm... fiul unui arendaş; de-al meu de odinioară.

Soarele de a doua zi văzu echipajul domnului Dorrit ji;.pe drumul spre Dover, unde fiecare călăreţ înaintaş cu | tunică roşie slujea drept firmă la câte un han neîndurător, ^statornicit pentru a-i jefui fără pic de milă pe călători, ţ Singura îndeletnicire a acestei tagme umane, de la Londra fela Dover, fiind furtul, domnul Dorrit a fost atras într-o î cursă la Dartford, prădat la Gravesend, devalizat la Ro- chester, jecmănit la Sittingbourne şi jefuit la Canterbury.

I Fiind, totuşi, treaba comisionarului de a-1 liberă din mîi- nile banditilor, comisionarul îl răscumpăra la fiecare. - Staţie; astfel, tunicile roşii continuau să înveselească priveliştea primăvăratieă, săltând şi cOborând cadenţat, între domnul Dorrit, tolănit în colţişorul său tihnit şi ^următoarea colină de calcar de pe şoseaua prăfoasă.

După încă o zi, soarele îl descoperi la Calais. Şi deoarece Canalul Mânecii îl despărţea acum de John Chivery, începu să se simtă în siguranţă şi să i se pară?; Că aerul de pe continent era mai uşor de respirat decât I cel din Anglia.

Şi acum, iarăşi pe şoselele anevoioase franţuzeşti, în drum spre Paris. Fiindcă îşi recăpătase echilibrul pe de-a-ntregul, domnul Dorrit, din colţul său tihnit, călătorind mai departe, se puse pe clădit castele în Spania. Era evident că avea în minte un castel uriaş. Cât era ziua de lungă dura turnuri, năruia turnuri, adăuga o aripă ici, un parapet colo, verifica zidurile, întărea meterezele, împodobea interioarele, ce mai, făcea în toate privinţele un castel superb. Chipul lui preocupat exprima atât de limpede ceea ce-1 muncea, încât toţi cerşetorii infirmi de prin staţiile de diligenţe, în afară de orbi, care întindeau micuţa lor cutie tocită de tablă, înăuntru, pe fereastra trăsurii, spre a primi pomană în numele Cerului, pomană în numele Maicăi Precis ta, pomană în numele tuturor sfinţilor, ştiau ce-i aştepta deopotrivă de bine, aşa cum compatriotul lor Le Brun [17]ar fi putut şti, dacă îşi alegea acest călător englez drept subiect pentru un tratat special de fizionomie.

Ajuns la Paris şi rămânând acolo trei zile, domnul Dorrit hoinări mult pe străzi de unul singur, uitându-se la vitrinele magazinelor şi mai cu seamă la cele de bijuterii. Până la urmă, intră la cel mai faimos bijutier şi spuse că voia să cumpere un mic dăr pentru o doamnă.

Se adresase unei femei micuţe şi fermecătoare — plină de vioiciune şi îmbrăcată cu un perfect gust — care ieşi să-l servească de după un paravan de catifea verde, unde tocmai făcea ordine în nişte cochete carnete de conturi, despre care cu greu s-ar fi putut crede că erau destinate [f]să înregistreze altceva mai comercial decât sărutări, pe un cochet birouaş sclipitor ca o bomboană.

Şi ce fel de bijuterie ar dori monsieur? Întrebă micuţa femeie. Un dar pentru a fi oferit iubitei?

Domnul Dorrit zâmbi şi spuse: Eh! Ei bine! Poate. Cine ştie? Totul era posibil. Pentru sexul frumos. N-ar vrea să-i arate câteva?

---

17 *Charles Le Brun* (1619—1690), pictor istoric vestit şi autorul unei cunoscute lucrări asupra expresiei şi emoţiilor.

Cu cea mai mare plăcere, răspunse micuţa femeie. Se „simţea măgulită şi încântată să-i prezinte mai multe. Dar, pardon! Dacă ar fi atât de bun să observe, de la început,
Că cele de aici erau cadouri pentru prietena iubită, iar cele de dincolo cadouri de nuntă. De pildă, aceşti cercei minunaţi şi colierul acesta superb merg împreună şi erau ceea ce se cheamă un cadou destinat iubitei. Broşele şi inelele acelea, de o frumuseţe atât de graţioasă, divină, erau ceea ce se cheamă, cu permisiunea domniei-sale, cadouri de nuntă.

N-ar fi poate o idee bună, sugeră domnul Dorrit, zâmbind, să le cumpere pe amândouă, şi să ofere mai întâi cadoul pentru prietena iubită, sfârşind prin a-1 dărui pe cel de nuntă?

Ah! Cerule! Exclamă micuţa femeie, apropiind unele de altele vârful degetelor de la mânuţele ei, ăsta ar fi într-adevăr un act de mărinimie, un gest galant, pe drept cuvânt! Şi, fără îndoială că doamnei, astfel copleşită de daruri, i se vor părea irezistibile.

Domnul Dorrit nu prea era sigur de asta, dar micuţa femeie, plină de vioiciune, părea a fi absolut convinsă, după cum spunea. Aşa că domnul Dorrit cumpără câte un cadou din fiecare soi şi le plăti cu bani frumoşi. Când se întoarse apoi agale la hotel, ţinea capul sus: era clar că acum castelul său atinsese o înălţime mult mai semeaţă decât cele două turle pătrate ale catedralei No- tre-Dame.

Clădind mai departe din răsputeri, dar păstrând planurile castelului său numai şi numai pentru desfătarea propriilor ochi, domnul Dorrit luă diligenţa spre Marsilia. Construind şi iar construind, harnic, fără răgaz, din zori şi până-n noapte; adormind şi lăsând în urmă blocuri uriaşe de materiale suspendate în aer, din nou trezin- du-se şi reluând munca pentru a le rândui la locul lor. In acest timp, comisionarul, aşezat pe scaunul din spate şi fumând trabucele excelente ale tânărului John, lăsa îndărăt o dâră subţire şi uşoară de fum — clădind poate şi *el* un castel sau două cu câteva băncuţe răzleţite din banii domnului Dorrit.

Nici unul din oraşele fortificate pe unde trecuseră de-a lungul întregii lor călătorii, nici una din turlele catedralelor pe care le văzuseră nu erau atât de trainice şi nici atât de înalte precum castelul domnului Dorrit. Nici apele Saonei, nici cele ale Rhonului nu se puteau întrece cu repeziciunea construirii acestui edificiu fără pereche; fundul Mediteranei nu era mai adânc decât temeliile sale; priveliştile îndepărtate dezvăluite prin Cornice, dealurile şi golful Genovei Superba nu erau mai frumoase. Domnul Dorrit şi castelul său fără de seamăn debarcară lingă căsuţele de un alb murdar din Civitavecchia, cu bandiţii săi şi mai murdari, apoi, de acolo, se lăsară hurducaţi ca vai de lume până la Roma, prin gunoaiele care musteau pe drum.

Capitolul XIX

CASTELUL DIN SPANIA LUAT CU ASALT

SOARELE coborâse la asfinţit de mai bine de patru ore şi era prea târziu pentru majoritatea călătorilor de a se mai afla în afara zidurilor Romei, când trăsura domnu- Dorrit parcurgea ultima etapă obositoare, uruind peste solitara Campagna. Ciobanii trăind departe de civilizaţie şi ţăranii aprigi la înfăţişare, care animau drumul pe lumină, acum se culcaseră odată cu soarele şi lăsaseră pustii aceste meleaguri sălbatice. La unele coturi ale şoselei, Jin licăr palid la orizont, ca o aburire a acestui pământ, presărat cu ruine, arăta că oraşul era încă departe; dar această sărmană mângâiere o aveai rareori şi de scurtă durată. Trăsura se cufundă iarăşi într-o văgăună a acestui ocean secat al beznei, şi multă vreme nu se mai văzu nimic altceva decât talazurile-i încremenite şi cerul sumbru.

Domnului Dorrit, deşi foarte prins de construirea castelului său, nu prea-i era la îndemâna prin aceste locuri; neumblate. Se arăta mult mai curios la orice hurducă-|ţ,tură a vehiculului şi la fiecare strigăt al surugiilor, decât fusese de la plecarea din Londra. Valetul de pe capră tre-; mura din toate mădularele. Pe comisionar, aflat pe lo-

- cui din spate al trăsurii, îl treceau toţi fiorii. De fiecare dată când domnul Dorrit cobora geamul şi se uita îndărăt la el (şi asta se întâmplă deseori) îl vedea fumîndu-1 de zor pe John Chivery, ce-i drept, dar, de

asemenea, mai totdeauna, îl găsea în picioare şi privind în jur, ca un om stăpânit de temeri, care stătea la pândă. Apoi, domnul Dorrit trăgea iarăşi geamul în sus şi îşi spunea că surugiii aceia arătau ca nişte tâlhari şi că făcea mai bine dacă înnopta la Civitavecchia şi pornea mai departe a doua zi în zori. Între timp, continua totuşi să trudească la castelul său.

Şi acum, frânturi de împrejmuiri în ruine, găuri de ferestre căscate în ziduri dărăpănate, case pustii, puţuri de unde apa se scurgea afară, cisterne sparte, chiparoşi fantomatici, petece cu viţă-de-vie învolburată, şi transformarea şoselei într-o potecă lungă, neregulată, prost între-, ţinută, unde totul se năruia, de la înjghebările uricioase, ' până la drumul desfundat — acestea toate erau un semn că se apropiau de Roma.

Deodată, o smucitură şi oprirea trăsurii îi dădu domnului Dorrit de înţeles că sosise vremea bandiţilor şi că-1 vor azvârli într-un şanţ, ca să-l jefuiască; dar, lăsând din nou geamul şi privind afară, nu se văzu asaltat decât de un cortegiu funebru, care înainta psalmodiind mecanic, dezvăluind în licărul nedesluşit veşminte soioase, făclii palide, cădelniţe pendulând în aer şi o cruce mare, în urma ^ căreia venea un preot. Era un preot hid la lumina făcliei, cu o înfăţişare ursuză şi fruntea teşită; când privirea să o întâlni pe cea a domnului Dorrit care se uita, cu capul descoperit, afară din trăsură, buzele acestuia, continuând psalmodierea, păreau că proferă cuvinte de ameninţare la adresa importantului călător, iar gestul făcut din mină, care nu era altceva decât un răspuns la salutul călătorului, parcă ar fi continuat ameninţarea.

Astfel cugeta domnul Dorrit, cu închipuirea tulburată de oboseala călătoriei şi a construirii castelului, când preotul trecea pe dinaintea lui, iar cortegiul, cu mort cu tot, se târa mai departe. Domnul Dorrit şi alaiul său continuau drumul către o destinaţie cu totul diferită; curînd, cu încărcătura de obiecte de lux din cele două mari capitale europene — spre deosebire de goţi, care Tăceau cu? Le călea întoarsă — băteau la porţile Romei.

Domnul Dorrit nu mai era aşteptat de ai săi în noaptea aceea. Mai întâi îl aşteptaseră, dar până la urmă s-au gîn- dit că avea să vină a doua zi, pentru că se îndoiau că va călători la ore aşa târzii prin coclaurile acelea. Astfel, când echipajul se opri la uşa locuinţei sale. Doar portarul îi ieşi în întâmpinare. Domnişoara Dorrit era cumva plecată? Întrebă el. Nu. Era acasă. Bun, le spuse domnul Dorrit servitorilor care se adunaseră cu toţii; să rămână unde se aflau; să dea o mina de ajutor la descărcatul trăsurii; are s-o caute singur pe domnişoara Dorrit.

Urcă deci scara spaţioasă, agale, obosit, şi aruncă o privire prin diferite odăi goale, până când văzu o lumină venind dintr-o încăpere micuţă. Era un colţişor cu perdele, ca un cort. Între alte două camere; părea tihnit şi viu colorat, pe măsură ce se apropia, trecând pe coridorul cufundat în întuneric.

In loc de uşă, odăiţa avea o draperie; când se opri acolo, privind fără a fi văzut, simţi o strângere de inimă. Desigur, nu din invidie! De ce ar fi fost invidios? Înăuntru nu se afla decât fiică-sa şi fratele lui. cu jilţul dus aproape de cămin, bucurându-se de căldura unui foc de lemne; faţă stătea aşezată la o măsuţă şi lucra o broderie. Dacă se făcea abstracţie de decor, scena semăna destul de mult cu cea de odinioară, fratele lui fiind îndeajuns de aidoma lui, pentru a-i juca rolul, vremelnic, în compoziţie. Astfel petrecuse el multe seri odinioară; aşezat dinaintea unui foc de cărbuni, cu fiică-sa alături, devotată lui. Nu vedea nici un motiv care să-i stârnească invidia pentru sărăcia cruntă de altădată. Şi atunci, de unde venea această strângere de inimă?

— Ştii, unchiule, cred că ai întinerit,

Unchiul ei clătină din cap şi spuse:

— De când, draga mea, de când?

— Cred, replică Mica Dorrit, lucrând de zor, de *i* câteva săptămâni încoace întinereşti. Ai devenit vesel,

Unchiule, atât de atent şi de interesat faţă de tot.

— Draga mea copilă... numai datorită ţie.

— Datorită mie, unchiule?

— Da, da. Mi-ai făcut un bine imens. Totdeauna ai; fost atât de grijulie, de afectuoasă cu mine, şi atât de delicată, căutând să-ţi ascunzi atenţiile faţă de mine, încât. -.

iei da, da, da! N-am să uit niciodată, scumpa mea, nici- ţ odată.
J. — Dar toate astea nu-s decât în închipuirea dumitaîe, ' mai vie acum, zise Mica Dorrit, veselă.

— Bine, bine, bine! Murmură bătrânul. Slavă Domnului!

Fata se opri o clipă din lucru ca să se uite la el, şi această privire reînvia strângerea de inimă din pieptul; ■ tatălui său; în sărmanul lui piept slab, atât de plin de ’• contradicţii, de şovăieli, de inconsecvenţă, de toate măruntele mizerii iritante ale acestei vieţi de ignoranţă — neguri pe care numai nişte zori fără de noapte le poate risipi.

— Vezi tu. Scumpa mea, reluă bătrânul, cu tine m-am 'simţit mai nestânjenit de când am rămas singuri. Spun singuri, fiindcă n-o pun la socoteală pe doamna General; puţin îmi pasă de ea, şi n-are cu mine nici în clin, nici în mânecă. Dar ştiu că Fanny nu prea avea răbdare cu mine. Şi nu mă mir, nici nu mă plâng, căci îmi dau seama că stau în calea tuturor, deşi mă strădui să fiu cât mai la o parte. Ştiu că nu-s deloc amuzant în societate. Fratele meu, William, rosti bătrânul cu admiraţie, este potrivit pentru nişte capete încoronate; dar cu unchiul tău nu e la fel, draga mea. Frederick Dorrit nu-i face nici o cinste lui William Dorrit, şi el ştie asta destul de bine. Ah! Dar uite-1 pe tatăl tău, Amy! Dragul meu William, bine-ai venit înapoi! Iubitul meu frate, mă bucur eă te revăd!

(Întorcând capul în timp ce vorbea, dăduse cu ochii de **el,** stând în uşă.)

Mica Dorrit, cu o exclamaţie de bucurie, îşi petrecu braţele pe după gâtul tatălui ei şi îl sărută de mai multe

Ori. Domnul Dorrit părea că stă ca pe jăratec şi parcă era prost dispus.

— Sunt bucuros că te-am regăsit, Amy, zise el. Hm, sunt într-adevăr bucuros... hm... că găsesc pe cineva care să mă întâmpine, în sfârşit. Mi se pare... hm... că nu prea am fost aşteptat, de aceea, pe onoarea mea... hm... s-ar cuveni să-mi cer scuze pentru că... hm... mi-am îngăduit să mă reîntorc, în orice caz.

— Se făcuse aşa de târziu, dragul meu William, zise fratele său, încât am renunţat să te mai aşteptăm în seara asta.

— Sunt mai puternic decât tine, dragă Frederick, replică, pe un ton care era o îmbinare de sentimente frăţeşti dar şi severitate, şi sper că pot călători fără nici un neajuns... hm... la orice oră consider.

— Desigur, desigur, încuviinţă celălalt, cu impresia că-şi ofensase fratele. Desigur, William.

— Mulţumesc, Amy, reluă domnul Dorrit, când ea îl ajută să-şi lepede pelerina. Mă descurc şi singur. Nu te mai osteni, Amy. Aş putea căpăta o bucată de pâine şi un pahar de vin, ori... hm... asta ar însemna prea multă bătaie de cap?,

; — Dragă tată, ţi se va servi cina în câteva minute.

— Mulţumesc, scumpa mea, rosti domnul Dorrit, pe un ton rece, plin de dojană; mi-e teamă că... hm... fac prea mult deranj... Hm. Doamna General se simte bine?

— Doamna General se plângea că o doare capul şi că e obosită, aşa că, atunqi când am renunţat de -a te mai aştepta, ea s-a dus să se culce, dragă tată.

Poate domnul Dorrit gândea că doamna General procedase bine, copleşită de dezamăgirea de a nu-l vedea venind. În orice caz, trăsăturile i se destinseră şi spuse cu **o** evidentă satisfacţie:

— îmi pare extrem de rău că doamna General nu se- simte bine.

Tot timpul acestui scurt dialog, fiica lui nu încetase 'de a-1 urmări din priviri, mai atentă că de obicei. Părea că-1 găsSşte schimbat sau îmbătrânit, şi domnul Dorrit simţi asta şi se supără, căci spuse şi mai morocănos, după ce îşi lepădă pelerina de drum şi se apropie de foc:

> — Amy, ce te tot uiţi? Ce ai văzut la mine care te *Iface...* hm... să-ţi concentrezi toată atenţia asupra mea -în... hm... felul ăsta atât de ciudat?

— Nu mi-am dat seama, tată; te rog să mă ierţi! 'Mă bucur că te am din nou în faţa ochilor; asta-i tot.

— Nu spune asta-i tot, pentru că... hm... asta nu-i tot. Tu... hm... tu crezi, stărui domnul Dorrit, subliniind cu- vintele pe un ton de acuzare, că eu nu arăt bine.

— Mă gândeam că pari puţin obosit, tată dragă.

— Atunci greşeşti, se împotrivi domnul Dorrit. Hm. *Nu* sunt obosit. Hm. Mă simt mult mai vioi decât când am Aplecat.
F Avea poftă de ceartă, aşa încât ea nu mai spuse ni- ˙mic să se justifice, ci rămase cuminte lângă el, strîngîn- du-1 de braţ. Stând astfel, între fratele şi fiica sa, aţipi mai puţin de un minut şi se trezi tresărind.
— Frederick, spuse, întorcându-se către fratele său; te sfătuiesc să te duci numaidecât la culcare.
— Nu, William. Aştept până termini cina.
— Frederick, replică el, te rog să te duci la culcare. Eu... hm... insist în mod special să te duci la culcare. Trebuia să fi fost demult în pat. Eşti foarte slăbit.
— Ha! Exclamă bătrânul, care nu voia altceva decât să-i facă pe plac. Bine, bine, bine! Cred că sunt slăbit.
— Dragul meu Frederick, replică domnul Dorrit, pe un ton de surprinzătoare superioritate faţă de puterile în declin ale fratelui său, nu mai încape îndoială că eşti slăbit. Îmi este penibil să te văd atât de dărâmat. Hm. Asta mă-ntristează. Hm. Văd că n-arăţi deloc bine. Nu poţi ţine pasul cu astfel de viaţă. Ar trebui să ai mai multă grijă, ar trebui să ai foarte mare grijă.
— Să mă duc la culcare? Întrebă Frederick.
— Dragă Frederick, stărui ♦domnul Dorrit, du-te, te implor! Noapte bună, frate. Sper să fii mai zdravăn mâine; nu-mi place câtuşi de puţin cum arăţi. Noapte bună, băiete dragă!
După ce scăpă de fratele lui în acest chip amabil, din nou aţipi fără ca bătrânul să fi apucat să iasă bine din odaie; şi s-ar fi prăvălit cu capul în butucii de lemn, dacă nu-l ţinea vârtos fiică-sa.
— Unchiu-tu o ia rău de tot razna, Amy, spuse când se trezi. Vorbeşte tot mai fără... hm... tot mai fără noimă, şi conversaţia e din ce în ce mai... hm... întretăiată ca... hm... ca niciodată. A fost. Cumva bolnav de când am plecat eu?
— Nu, tată.
— Nu... hm... găseşti că s-a schimbat mult, Amy?
— N-am băgat de seamă, tată dragă.
— De-a dreptul dărâmat. Rosti domnul Dorrit. De-a dreptul dărâmat. Sărmanul meu Frederick. Atât de afectuos şi de debil! Hm. Chiar ţinând seama de cum arăta înainte., este... hm... jalnic de dărâmat!
Cina, adusă acolo şi servită pe măsuţa unde o văzuse pe fiica lui lucrând, îi mai distrase atenţia. Se aşeză lângă el ca odinioară, pentru prima dată de când se isprăvise cu acele zile. Erau singuri şi ea îl servi cu carne şi-i turnă să bea, ca pe vremuri, în închisoare. Asta se întâmpla acum pentru prima oară de când se îmbogăţiseră. Se temea să se uite la el prea stăruitor, ca să nu-l irite, dar în timpul mesei observase că, în două rânduri, deodată se uita la ea şi apoi în jur. de parcă asociaţia de idei era atât de puternică, încât avea nevoie de asigurările văzului spre a se convinge că nu se afla în vechea odaie de închisoare. De amândouă daţi le dusese mina la cap ca şi cum şi-ar fi căutat vechea tichie neagră, deşi fusese' dată în silă cuiva, la Marshalsea. Unde nu încetase până în acel ceas de a rătăci prin curte, pe capul succesorului său.
Mânca foarte puţin, dar rămase îndelung la masă, revenind deseori la starea sănătăţii în declin a fratelui său. Deşi îşi exprima cea mai profundă milă pentru acest om. Vorbea despre el cu oarecare amărăciune. Spunea că bietul Frederick... hm... bătea câmpii. Asta era expresia potrivită: bătea câmpii. Bietul băiat! Ce tristeţe, când se gândea cita plictiseală trebuie să fi îndurat Amy în prezenţa lui — toate aiurelile şi bâiguiala lui — noroc de doamna General, care-i mai aducea o mângâiere. Repetă cu aceeaşi satisfacţie că mai înainte cât de dezolat era aflând despre indispoziţia... hm... acestei femei superioare.
Chiar dacă nu avea şi alte motive de a-şi fi amintit despre întâmplările din noaptea aceea, Mica Dorrit, în
S i&fecţiunea ei atentă, îşi aducea aminte şi cel mai nein- ^semnat cuvânt, şi cel mai mărunt gest schiţat de tatăl |ci. Niciodată n-o să uite că atunci când el privea în g juru-i, sub puternica înrâurire a vechilor asociaţii de idei,

• se străduia să şi le înlăture din minte, şi poate şi din; cugetul fiicei lui. Insistând îndată asupra marilor bogăţii şi a lumii bune ce-1 înconjurase în timpul călătoriei, dar: şi asupra poziţiei înalte pe care el şi familia lui trebuiau j £-0 menţină. Îşi va aduce negreşit aminte că existau două Strădanii paralele, prezente în orice cuvânt şi în orice ati- |tudine de-a lui: una tinzând să-i arate cât de lesne îi fusese să se lipsească de ea şi cât de puţin depindea de |; fea; cealaltă, în care parcă se plângea de ea, cu toane şi aproape nedesluşit, ca şi cum l-ar fi neglijat în timpul ' absenţei lui.

Descriindu-i luxul din casa domnului Merdle şi mulţimea admiratorilor care s-au prosternat dinaintea lui,
<' domnul Dorrit ţi-ebui, în mod firesc, să vorbească şi des-; pre doamna Merdle. Într-adevăr, în mod firesc, deşi era io nemaipomenită lipsă de legătură cu majoritatea observaţiilor sale, trecu brusc la ea, şi o întrebă cum se mai oşimte.

— O duce foarte bine. Pleacă săptămâna viitoare.

I'. — La Londra? Întrebă domnul Dorrit.

— Dijpă o întrerupere de câteva săptămâni pe parcurs, r — Va fi o mare pierdere pentru noi aici, zise domnul
Dorrit. Dar un mare... hm... avantaj acasă. Pentru Fanny *îşi* pentru... hm... hm... restul... hm... lumii bune...

Mica Dorrit se gândi la rivalitatea care va începe şi încuviinţă fără prea multă tragere de inimă.

— Doamna Merdle va da o mare recepţie de adio. Tată dragă, şi înainte de asta un dineu. Şi-a exprimat teama că nu te vei întoarce la timp. Ne-a invitat pe amândoi, pe dumneata şi pe mine, la dineu.

— Foarte... hm... amabil din partea sa. Când va avea loc?

— Poimâine.

^ — Scrie-i mâine şi spune-i că m-am întors, şi că voi
IVeni... hm... încântat.

— Pot să te conduc până sus, în camera dumitale, tată dragă?

— Nu! Răspunse el, privind supărat în jur, căci se pregătea să plece, uitând parcă să-i ureze noapte bună. Nu se poate, Amy. N-am nevoie de ajutor. Eu sunt tatăl tău, nu unchiu-tău infirm! Se întrerupse la fel de brusc precum dăduse şi răspunsul: Nu m-ai sărutat, Amy. Noapte bună, draga mea! Trebuie să te măritǎm... hm... trebuie să te măritǎm şi pe *tine,* acum.

Spunând aceasta plecă, mai încet şi mai obosit; urcă scara spre odaia lui. Şi, aproape de cum ajunse acolo, îşi şi expedie valetul. Prima lui grijă apoi a fost să umble la bagajele cu cumpărături de la Paris şi după ce deschise cutiile şi le examină cu luare-aminte, le puse deoparte, sub lacăt şi cheie. Pe urmă, tot moţăind şi continuând construcţia castelului, se cufundă atât de îndelung în visare, că mijeau zorile la geana dinspre răsărit a dezolantei Campagna când se furişă în pat.

Doamna General îi transmise complimente a doua zi, devreme; spera că se odihnise bine după o călătorie atât de obositoare. El îi transmise la rându-i complimente, informând-o că se odihnise într-adevăr foarte bine, şi că se simţea excelent. Nu coborî totuşi din odaie decât după- amiaza târziu; şi, deşi îmbrăcase un costum splendid ca să facă o plimbare cu trăsura împreună cu doamna General şi fiica lui, nu părea deloc la înălţimea descrierii pe care şi-o făcuse despre sine.

Deoarece în ziua aceea nu invitaseră pe nimeni, cei patru membri ai familiei luară masa singuri. El o conduse grozav de ceremonios pe doamna General până la scaunul din dreapta lui; Mica Dorrit, venind în urma lor cu unchiul, observă bineînţeles că tatăl ei făcuse iarăşi cheltuieli pe îmbrăcăminte şi că purtarea sa faţă de doamna General avea ceva absolut deosebit. Lustrul perfect de pe suprafaţa acestei doamne desăvârşite făcea cu neputinţă ca un atom din spoiala ei aristocratică să-i fie clintit din loc; Micuţei Dorrit însă i se păru că desluşeşte un strop de triumf la coada ochiului ei îngheţat.

Indiferent de ceea ce s-ar putea numi în aceste pagini tonul de prune şi prisme, la ospăţul familiei, dar tocmai când era în toi, domnul Dorrit adormi în câteva rânduri. Crizele lui de moţăială erau deopotrivă de

neaşteptate ca şi în ajun şi la fel de scurte şi de profunde. Când aţipise pentru prima oară, doamna General se arătase aproape uluită; de fiecare dată când simptomele îi reveneau, ea se apucă să-şi depene mătăniile mondene — papa, poame, păsări, prune şi prisme — şi ca să repete acest leac infailibil cât mai lent, părea să-şi isprăvească rozarul cam în clipa când domnul Dorrit tresărea din somn.

Din nou făcu îndurerat observaţia că fratele lui, Frederick, avea deseori tendinţa să moţăie — ceea ce era pură închipuire a minţii lui — iar după masă, când Frederick se retrăsese, ceru scuze doamnei General, în particular, pentru purtarea sărmanului său frate.

— Cel mai demn de respect şi mai afectuos dintre fraţi, spuse el, dar... hm... absolut dărâmat. În declin rapid, din nefericire.

— Domnul Frederick, domnule, îi ţinu isonul doamna General, este mai totdeauna absent şi extrem de şubrezit, dar să sperăm că nu-i e chiar atât de rău.

Domnul Dorrit nu voia să-l lase, aşa, cu una, cu două.

— E într-un declin rapid, doamnă. O epavă. O ruină. Se topeşte văzând cu ochii. Hm. Bunul Frederick!

— Sper că aţi lăsat-o pe doamna Sparkler fericită şi sănătoasă, zise doamna General, după ce scoase un oftat rece pentru Frederick.

— înconjurată, răspunse domnul Dorrit, de tot ce...' hm... poate incinta gustul şi... hm... înălţa spiritul. Fericită, draga mea doamnă, alături de... hm... bărbatul ei.

Doamna General păru întrucâtva neliniştită, dând impresia că înlătură cuvântul cu un gest delicat al mâinii înmănuşate, ca şi cum cine ştie unde putea duce.

— Fanny, continuă domnul Dorrit, Fanny, doamnă General, are calităţi deosebite. Hm. Ambiţie... hm... voinţă, e conştientă de... hm... poziţia sa, şi-i hotărâtă să şi-o menţină... hm... are graţie, o nobleţe nativă şi e frumoasă.

#— Fără îndoială, încuviinţă doamna General, ceva mai ţeapănă ca de obicei.

— Pe lângă toate aceste calităţi, doamnă, zise domnul Dorrit, Fanny are... hm... un singur cusur care m-a stîn-
Jenit şi... hm... trebuie să adaug, m-a supărat; dar care; sper, a dispărut până acum şi nu-i mai poate face vreun rău nici ei şi nici, fără îndoială... hm... altora. (

— Oare la ce poate face domnul Dorrit aluzie? Replică doamna General, cu mănuşile oarecum în neastâmpăr. Nu prea văd...

— Nu spuneţi asta, scumpă doamnă, o întrerupse domnul Dorrit.

Vocea doamnei General se stinse rostind cuvintele: £... la ce vă gândiţi “.

După care domnul Dorrit aţipi preţ de vreun minut *şi* apoi sări ca ars.

— Mă refer, doamnă General, la acest... hm... spirit de contradicţie, ori... hm... mai bine zis... hm... la gelozia din sufletul lui Fanny, îndreptată uneori împotriva... hm... sentimentului pe care-1 nutresc... împotriva pretenţiilor mele... hm... asupra doamnei cu care am onoarea să stau acum de vorbă.

— Domnul Dorrit, replică doamna General, se poartă totdeauna prea îndatoritor, mă copleşeşte totdeauna cu laudele. Dacă au existat cumva momente când mi-am putut închipui că domnişoara Dorrit priveşte într-adevăr cu ochi răi părerea favorabilă pe care domnul Dorrit o are despre serviciile mele, acea părere prea aleasă este pentru mine o consolare şi o răsplată.

— Părerea despre serviciile dumneavoastră, doamnă? Spuse domnul Dorrit.

— Despre serviciile mele, repetă doamna General, pe un ton de elegantă convingere.

— Numai despre serviciile dumneavoastră, scumpă doamnă? Mai întrebă domnul Dorrit.

— Presupun, replică doamna General, pe acelaşi ton convingător, că numai despre serviciile mele. Despre ce altceva, adăugă doamna General cu un mic gest iscoditor din mănuşi, ar putea fi vorba...

— Despre... hm... dumneavoastră, doamnă General. Hm. Despre dumneavoastră şi despre meritele dumneavoastră, fu răspunsul domnului Dorrit.

— Doamnul Dorrit mă va scuza, spuse doamna General, dacă voi face observaţia că nu e nici timpul, nici locul de a purta o asemenea conversaţie. Domnul Dorrit mă va scuza dacă-i aduc aminte că domnişoara Dorrit se află în camera vecină şi că o văd când îi rostesc numele. Domnul Dorrit mă va ierta dacă-i fac mărturisirea că sunt tulburată şi că mi se pare că există momente când slăbiciunile pe care credeam că le-am învins îmi revin cu o îndoită putere. Domnul Dorrit îmi va permite să mă retrag-

— Hm. S-ar putea, eventual, să reluăm această... hm... interesantă conversaţie, propuse domnul Dorrit, într-un alt moment; numai să nu fie, după cum sper... hm... întru- câtva neplăcută... hm... doamnei General.

— Domnul Dorrit, zise doamna General, lăsând ochii în jos. Când se ridică în picioare cu o plecăciune, va avea totdeauna dreptul la respectul şi supunerea mea.

Doamna General se retrase apoi maiestuoasă, şi nu cu agitaţia de care ar fi dat dovadă o femeie mai puţin remarcabilă. Domnul Dorrit, care îşi jucase rolul în acest dialog cu o anume condescendenţă pompoasă şi admirativă — la fel cum sunt văzuţi unii oameni că se comportă în biserică şi iau parte la slujba religioasă — părea în general foarte satisfăcut de sine şi de doamna General. Când această doamnă apăru din nou la ceai, îşi împrospătase nurii cu o idee de pudră şi de pomadă, fără a trece cu vederea farmecele de un ordin mai puţin material, care se manifestau printr-o atitudine de blândă ocrotire faţă de domnişoara Dorrit şi printr-un interes duios pentru domnul Dorrit, atât cât îi îngăduiau convenienţele cele mai stricte. La sfârşitul serii, când se ridică să se retragă, domnul Dorrit o prinse de braţ, ca şi cum ar fi vrut s-o conducă afară în Piazza del Popolo şi să danseze un menuet sub clar de lună, şi cu mare solemnitate o însoţi până la uşa camerei, unde îi duse mâna la buze. După ce se despărţi de ea, alegându-se cu un sărut ciolănos, cu miresme de sulimanuri, dădu plin de graţie binecuvântarea fiicei lui. Şi, lăsând să se înţeleagă astfel că ceva deosebit plutea în aer, se duse din nou la culcare.

A doua zi dimineaţă nu părăsi camera, dar, devreme după-amiază îl trimise pe domnul Tinkler cu cele mai bune complimente la doamna General, rugând-o s-o întovărăşească pe domnişoara Dorrit la plimbare, fără el.

Fiică-sa, până să apară el, se îmbrăcase pentru dineul de la doamna Merdle. Se prezentă înveşmântat în cele mai frumoase haine, dar arăta foarte îmbătrânit şi plin de zbârcituri. Deoarece părea absolut hotărât să se supere foc pe ea dacă l-ar fi întrebat cum se mai simte, ea se aventură doar să-l sărute pe obraz, înainte de a pleca împreună la doamna Merdle, cu inima împovărată de îngrijorare.

Drumul era foarte scurt, dar domnul Dorrit se şi afla iarăşi la treabă cu construirea castelului, până să străbată jumătatea distanţei. Doamna Merdle îl primi cu cele mai mari onoruri; Pieptul se ţinea admirabil şi era de o perfectă bună dispoziţie, dineul delicios şi societatea foarte aleasă.

Cei mai mulţi dintre comeseni erau englezi, cu excepţia obişnuitului conte francez şi a nelipsitei marchize italiene — jaloane mondene decorative pe care totdeauna le găseşti în asemenea locuri şi care se deosebesc foarte puţin ca înfăţişare. Masa era lungă şi dineul aşijderea; Mica Dorrit, plasată la umbra unei imense perechi de favoriţi negri şi a unei uriaşe cravate albe, îl pierdea pe tatăl ei complet din vedere, până când un servitor îi strecură în mână un bileţel, rugând-o, în şoaptă, din partea doamnei Merdle, să-l citească numaidecât. Doamna Merdle scrisese cu creionul „Te rog, vino şi stai de vorbă cu domnul Dorrit; mi-e teamă că nu se simte bine “.

Se grăbi să se ducă la el, neobservată, când taică-său se ridică în picioare şi, aplecându-se peste masă (căci o credea la vechiul ei loc), începu s-o strige:

— Amy, Amy, copila mea!

Gestul era atât de neobişnuit, fără a mai vorbi despre înfăţişarea lui stranie şi înverşunată şi de glasul straniu şi înverşunat, încât imediat se făcu o linişte mormîn- tală.

— Amy, draga mea, repetă el. Vrei să vezi, te (rog, dacă Bob e de serviciu la poartă?

Ea se afla în apropierea lui şi îl atinse cu mâna, dar el stăruia să creadă cu îndărătnicie că era la locul ei şi striga de zor, tot aplecat peste masă.

— Amy, Amy. Nu mă prea simt bine. Hm. Nu ştiu ce se-ntâmplă cu mine. Vreau neapărat să-l văd pe Bob. Hm. Dintre toţi temnicerii, el îmi este la fel de prieten ca şi ţie. Du-te şi vezi dacă Bob e în gheretă şi roagă-1 feă vină până la mine.

Toţi comesenii, uluiţi, se ridicară în picioare.

— Aa, eşti aici, Amy! Bine. Hm. Bine. Hm. Cheamă-1 pe Bob. Dacă-i liber şi nu mai e la poartă, spune-i doamnei Bangham să-l caute.

Se străduia cu blândeţe să-l ducă de acolo, dar el se împotrivea, nu voia să plece.

— îţi spun eu, fetiţa mea, strigă iritat, nu pot urca scara asta îngustă fără Bob. Hm. Trimite după Bob, cel mai bun dintre toţi temnicerii... trimite după Bob!

Se uita buimăcit în preajmă, şi, dându-şi seama că era înconjurat de numeroase feţe, li se adresă:

— Doamnelor şi domnilor, mie-mi revine datoria... hm... de a vă ura bun venit la Marshalsea! Bine-aţi venit la Marshalsea! Spaţiul este... hm... limitat... limitat... locul de plimbare ar putea fi mai încăpător; dar după o vreme are să vi se pară că se mai măreşte... după o vreme, doamnelor şi domnilor... şi aerul este, la urma urmelor, foarte bun. Vine dinspre... hm... dealurile Surrey. Vine dinspre dealurile Surrey. Aici e sala de jocuri şi de odihnă. Hm. Susţinută de o mică subscripţie a... hm... membrilor colectivităţii. În schimb... apă caldă... o bucătărie comună... şi unele avantaje gospodăreşti mărunte. Cei care-s obişnuiţi cu... hm... Marshalsea au bunătatea să mă numească Tatăl lor. Străinii au obiceiul să mă onoreze spunând că-s... hm... Tatăl închisorii Marshalsea. Desigur, dacă durata în număr de ani a şederii poate constitui un drept asupra... hm... unui titlu atât de onorabil, se cuvine să primesc... hm... distincţia acordată. Fetiţa mea, doamnelor şi domnilor... Fetiţa mea. S-a născut aici!

Ei nu-i era ruşine nici de spusele lui, nici de el însuşi. Era palidă şi speriată, dar avea o singură grijă, aceea de a-1 calmă şi de a-1 lua de acolo, spre binele lui, dragul de el. Stătea între taică-său şi chipurile acelea nedumerite, aplecată peste pieptul lui, cu faţa înălţată către faţa lui. O apucase strâns cu braţul stâng, şi, la răstimpuri, vocea

Scăzută a fetei se auzea implorîndu-1 cu., blândeţe să plece împreună.

— Aici s-a născut, repetă el, podidindu-1 plânsul. Aici a crescut, doamnelor şi domnilor, fiica mea. Copil al unui tată nefericit, dar... hm... totdeauna un gentleman. Sărac, fără îndoială, dar... hm... mândru. Totdeauna mândru! A ajuns un... hm... obicei nu rareori întâlnit, în rîn- dul... hm... admiratorilor mei numai... binevoind să-şi exprime dorinţa de a recunoaşte poziţia semioficială pe care o ocup eu aici, oferindu-mi... hm... mici danii, care în general iau forma... hm... recunoaşterii benevole a umilelor mele strădanii de a... hm... menţine tonul aici... tonul, la un... hm... anumit nivel... îmi permit să atrag luarea-aminte că, personal, nu mă consider compromis. Hm. Nu mă consider compromis. Hm. Nu-s un cerşetor. Nu; mă lepăd de numele ăsta! În acelaşi timp, departe de mine gândul... hm... de a răni sentimentele generoase care-i însufleţesc pe prietenii mei de suferinţă, refuzând să admită că ofrandele lor sunt... hm... extrem de binevenite. Dimpotrivă, sunt cât se poate de binevenite. În numele copilei mele, dacă nu într-al meu, recunosc pe deplin, păstrând totodată... hm... să"spun oare, demnitatea mea personală? Doamnelor şi domnilor, Dumnezeu să vă binecuvânteze pe toţi!

Cumplita jignire suferită de Piept făcuse între timp să se retragă majoritatea musafirilor în încăperile vecine. Puţinii care mai întârziaseră îi urmară pe ceilalţi, iar Mica Dorrit şi tatăl ei rămăseseră doar cu servitorii. Scumpul şi nepreţuitul ei tată are să vină cu ea acum, nu-i aşa? La rugăminţile ei fierbinţi, el răspunse că nici vorbă să poată urca scara îngustă fără Bob. Unde era Bob? Nimeni n-o să-l aducă pe Bob? Sub pretext că se duce să-l caute pe Bob, ea îl făcu să iasă printre valul de

invitaţi veseli, veniţi la recepţie, îl urcă într-o trăsură care tocmai îşi descărca povara şi-l conduse acasă.

În ochii lui vlăguiţi, scara spaţioasă din palatul său roman se reducea la proporţiile scării înguste din închisoarea londoneză; şi nu îngădui nimănui să-l atingă, în afară de fiică-sa şi de fratele său. Ei îl duseră până sus, în camera lui, fără nici un ajutor, şi-l aşezară în pat. Din ceasul acela, sărmanul lui spirit schilodit, amintindu-şi doar de locul unde-şi frânsese aripile, destrăma visul în care orbecăise de atunci, şi nu mai ştia de nimic altceva decât de Marshalsea. Dacă auzea paşi pe stradă, îi lua drept tropăitul greoi şi monoton de odinioară al deţinuţilor în curtea închisorii când venea ora ferecării porţilor, şi considera că toţi străinii trebuiau să plece peste noapte. Iar când venea ora redeschiderii porţilor, el abia aştepta să-l vadă pe Bob. Încât trebuia să se născocească o poveste, cum că Bob — temnicerul ăsta cumsecade murise de mulţi ani — răcise, dar speră să poată ieşi a doua zi, ziua următoare, ori următoarea, sau mai târziu.

Nu după mult timp ajunse într-o stare de slăbiciune cronică. Încât nici nu mai putea ridica mâna. Continua însă să-şi ocrotească fratele, după vechiul lui obicei, spu- nînd, cu oarecare satisfacţie, de cincizeci de ori pe zi, când îl vedea stând la căpătâiul lui.

— Ia loc, bunul meu Frederick. Eşti atât de slăbit...

Au încercat să-l mai învioreze aducând-o pe doamna General, dar el habar nu avea cine este. Îi stăruia în minte bănuiala injurioasă cum că femeia asta voia s-o dea afară pe doamna Bangham şi că începuse să bea. O învinuia în termeni necontrolaţi şi stărui grozav ca fiica lui să se ducă la guvernatorul închisorii să-l implore s-o izgonească, încât n-au mai reluat experienţa după primul eşec.

O dată a întrebat dacă Tip fusese eliberat. Altminteri, amintirea celor doi copii absenţi părea să i se fi şters din memorie. Dar pe copila care atât de mult făcuse pentru el şi fusese aşa de puţin răsplătită nu putea nicidecum s-o uite. Nu pentru că ar fi vrut s-o cruţe, ori că se temea să nu se prăpădească de atâta veghe şi osteneală; nu era mai îngrijorat ca de obicei în privinţa asta. Nu, o iubea în felul lui, ca odinioară. Se aflau iarăşi în închisoare, şi-l îngrijea, şi avea tot timpul nevoie de ea, nu putea face un pas fără ea. El chiar i-a spus uneori acest lucru, că se bucura că a suferit atât de mult pentru ea. Cât despre fiica lui — se aplecase peste pat, cu obrazul ei calm lângă cel al tatălui el — şi-ar fi jertfit viaţa pentru a-1 salva.

De două-trei zile părea tot mai vlăguit, fără să aibă dureri, când ea observă că-1 stânjenea ticăitul ceasului lui — un ceas pretenţios de aur, care făcea zarvă mare, de parcă numai el şi Timpul ar fi mers pe lumea asta. Mica Dorrit îl lăsă să meargă până se opri singur, dar el tot neliniştit era, şi dădea de înţeles că dorea altceva. În sfârşit, îşi adună toate puterile să spună că ar fi vrut că fiică-sa să se ducă să-mprumute bani, amanetându-i ceasul. Se simţi fericit când fata luă ceasul de acolo, pasămite în acest scop; după aceea, vinul şi jeleul servite i s-au părut mai bune ca înainte.

Curînd înţelese că asta dorea, căci după încă o zi sau două, îi dădu butonii şi inelele de la mina. Simţea o imensă satisfacţie încredinţându-i această sarcină şi părea să considere că strângea bani albi pentru zile negre. După ce isprăvi cu bijuteriile, sau oricum cu cele pe care le avea prin preajmă, îşi mută atenţia asupra lucrurilor de îmbrăcăminte; probabil că viaţa i-a fost prelungită cu câteva zile datorită bucuriei de a le fi trimis rând pe rând unui zaraf închipuit.

Astfel, zece zile în şir Mica Dorrit rămase aplecată peste perna lui, cu obrazul lingă obrazul lui. Uneori era atât de epuizată, încât timp de câteva minute aţipeau împreună. Apoi se trezea ca să-şi aducă aminte — vărsând potop de lacrimi în tăcere — de obrazul care-1 atingea pe al ei şi să vadă furişându-se treptat-treptat asupra chipului iubit o umbră mai deasă decât umbra zidurilor închisorii Marshalsea.

Încetul cu încetul, toate liniile planului marelui castel din Spania se topeau una după alta. Încetul cu încetul, alcătuirea unde liniile se uneau şi se întretăiau deveni netedă şi goală. Încetul cu încetul, dispăreau dungile

zăbrelelor şi zigzagul de fier din vârful zidului împrejmuitor al închisorii. Încetul cu încetul, obrazul asemănător celui al Mâcăi Dorrit se transformă într-unul cu mult mai tânăr decât cel pe care-1 văzuse până atunci sub părul cărunt şi se cufundă în odihna veşnică.

La început, unchiul ei îşi pierduse parcă minţile.

— Oh, fratele meu! Oh, William, William. Pleci înaintea mea. Pleci fără mine. Pleci şi mă laşi aici! Tu, cu mult mai presus ca mine, atât de distins, atât de nobil! Iar eu, biet om inutil, bun de nimic, şi a cărui lipsă n-ar fi simţit-o nimeni!

Mica Dorrit avea acum la cine să se gândească şi de cine să aibă grijă.

— Unchiule, dragă unchiule, cruţă-te şi astfel mă cruţi şi pe mine!

Bătrânul n-a fost surd la ultimele ei cuvinte. Când începu să se stăpânească, făcu acest lucru s-o cruţe pe ea. Nu de el se sinchisea, ci, cu toată forţa de care mai dispunea inima asta cinstită, de atâta vreme amorţită, înviorată ca să fie sfărâmată, el o stima pe Mica Dorrit şi o bine-cuvinta.

— Oh, Doamne! Exclamă, înainte de a părăsi încăperea, cu mâinile lui zbârcite împreunate deasupra capului ei. Tu vezi copila aceasta a iubitului meu frate defunct! Tot ce am privit eu, cu propriii mei ochi, înceţoşaţi şi păcătoşi, Tu ai desluşit limpede, într-o lumină vie. Nici un fir de păr din capul ei nu vei lăsa să-i fie atins. O vei susţine aici până-n ultimul ei ceas. Şi ştiu că Tu o vei răsplăti de-a pururi!

Rămaseră într-o odaie întunecoasă de alături. Sufereau în tăcere. Uneori, durerea bătrânului căuta o consolare într-o invocaţie ca cea dinainte, dar, în afară că puţina lui forţă era mai prejos de strădania sa, nu pierdea niciodată din vedere să-şi amintească de spusele ei şi atunci îşi făcea reproşuri şi se liniştea. Unica expresie pe care şi-o îngăduia în tristeţea lui era să spună deseori că fratele său plecase singur, că trăiseră nedespărţiţi totdeauna de la începutul vieţii lor, că împreună ajunseseră la ananghie, că în timpul anilor, mulţi la număr, de mizerie, suferiseră cot la cot, că fuseseră împreună până în acea zi, iar acum fratele lui plecase singur-singurel!

Se despărţiră copleşiţi de durere şi oboseală. Nu încuviinţă să-l lase până ce nu-l conduse în odaia lui, unde se întinse în pat îmbrăcat cum era şi îl acoperi ea însăşi. Apoi se cufundă şi ea în propriul ei pat şi căzu într-un somn adânc: somnul epuizării şi al odihnei, dar care n-o descătuşa complet de simţământul latent al suferinţei cumplite. Dormi, bună Mică Dorrit. Dormi toată noaptea!

Era o noapte cu lună plină, dar cum luna se afla în ultimul pătrar, răsărea târziu. Înălţată sus, în crugul cerului senin, răspândea lumină prin jaluzelele trase pe jumătate. În încăperea solemnă unde poticnelile şi rătăcirile unei vieţi tocmai luaseră sfârşit pe vecie. Două siluete liniştite se aflau în odaie: două chipuri deopotrivă de încremenite şi de impasibile, separate unul de celălalt prin distanţe de netrecut pe pământuî fremătând de viaţă şi de tot ce cuprinde, şi care curînd aveau să se odihnească într-însul.

Una din siluete zăcea în pat; a doua, îngenuncheată pe podea, era prăvălită peste cealaltă, cu braţele puse uşor şi firesc pe cuvertură, cu faţa aplecată, aşa încât buzele atingeau mâna din care zburase ultima suflare. Cei doi fraţi erau dinaintea Tatălui lor; mai presus de judecata crepusculară din această lume; mai presus de regulile şl umbrele ei.

Capitolul XX

INTRODUCERE T, A URMĂTORUL

PASAGERII debarcau din pachebot în portul Calais. O localitate aşezată într-o depresiune deprimantă era Calais, când apele se retrag în reflux la nivelul lor cel mai scăzut. Nu mai există decât exact atâta apă la mal cât să poată intra vasul în port, iar bancul de nisip spălat de valurile mici ale mării părea aidoma unui monstru marin, leneş., adormit pe oglinda apei, a cărui formă abia dacă se mai desluşea. De pe farul subţiratic, învesmântat pe de-a-ntregul în alb, hăituind ţărmul ca şi cum ar fi fost spectrul unui edificiu care avusese cândva culoare şi rotunjimi, se prelingeau lacrimi amare în urma ultimului asalt al valurilor. Şiruri lungi de piloţi sfrijiţi şi negri, plini de noroi, uzi, bătuţi de furtună, cu ghirlande funebre din alge încolăcite în juru-Je de ultima maree, sugerau imaginea unui lugubru

cimitir marin. Orice obiect care putea fi izbit de valuri şi de uragane părea atât de jalnic, de mărunt sub cerul uriaş cenuşiu, în tumultul vîntuiui şi al mării şi dinaintea volutelor înspumate care luau totul aprig pe sus, încât te mirai că mai rămânea cât de cât ceva din Calais. Şi anume porţile joase şi zidurile joase şi acoperişurile scunde şi gropile mici şi dunele firave şi digurile pipernicite şi străzile netede ca-n palmă, şi că n-au fost înghiţite de multă vreme de marea hulpavă şi distrugătoare, precum fortăreţele făcute pe plajă de copii.

După ce alunecau ca vai de lume pe platforma noroioasă şi printre piloţi, poticnindu-se când să urce scările ude şi întâlnind la tot pasul sumedenie de piedici marinăreşti, călătorii începeau marşul incomod în lungul cheiului, unde toţi vagabonzii francezi şi în-afara-legii englezi din oraş (adică jumătate din populaţie) îi escortau, că nu cumva să-şi revină din buimăceală. După ce fuseseră cercetaţi din fir în păr de toţi englezii, revendicaţi şi răsrevendicaţi de toţi francezii că pradă care li se cuvenea de drept, într-o încăierare corp la corp cale de trei sferturi de milă depărtare, erau liberi să iasă în sfârşit pe străzi şi să se ducă apoi care încotro, urmăriţi îndeaproape, pas cu pas.

Clennam, hărţuit de griji cu duiumul, se găsea printre victimele din acest grup. Salvându-i din situaţiile cele mai primejdioase pe cei mai neajutoraţi dintre compatrioţii săi, mergea acum de unul singur, sau aproape singur pe cât era posibil, cu un domn din partea locului într-un costum numai pete de grăsime şi şapcă deopotrivă, care venea în urma lui la vreo cincizeci de metri, zbierând fără întrerupere: „Hei, domnu! Mneaţa, auzi! Oţel frumos! “

Clennam Izbuti totuşi să se depărteze chiar şi de ospitalierul personaj şi să-şi continue nevătămat drumul. Oraşul avea un aer potolit după tumultul Mânecii şi de pe ţărm, iar lipsa asta de însufleţire i se păru plăcută, [illegible]- Întâlni grupuri noi de compatrioţi, mer- gând în debandadă şi amintind de nişte plante firave, care, pentru că înfloriseră prea mult, luau înfăţişarea de simple buruieni. De asemenea, făceau impresia că hoinăresc într-un cerc limitat, mereu acelaşi, zi de zi, evocîn- du-i puternic închisoarea Marshalsea. Dar, fără să le mai dea atenţie decât doar cât i-au sugerat acest gând, el porni în căutarea unei anumite străzi şi număr reţinute în minte.

„Aşa mi-a spus Pancks — murmură el ca pentru sine, oprindu-se în faţa unei case mohcrîte, la adresa pe care o căuta — presupun că informaţia lui e corectă, iar descoperirea, printre hârtiile răzleţe ale domnului Casby, de netăgăduit; altminteri nici prin gând nu-mi trecea însă că putea fi aici “.

Un soi de casă cu un aspect mort, cu un zid orb la stradă şi o poartă laterală moartă, unde cordonul atîr- nînd în jos al unui clopoţel scoase două clinchete moarte, şi un ciocănaş produse un sunet mort, surd, pricăjit, care nu avea destulă tărie să treacă nici măcar dincolo de poartă numai crăpături. Oricum, poarta se deschise prinsă într-un fel de balamale moarte şi se închise îndărătul lui când intră într-o curte părăsită, undezi se puse stavilă un alt zid orb, în dreptul căruia se făcuse încercarea de a planta nişte arbuşti agăţători, morţi insă, şi de a înjgheba o mică fântână într-o grotă — secată — şi s-o împodobească printr-o statuetă dispărută.

Intrarea în casă se găsea în stânga şi era înzestrată, ca şi poarta, de două bilete tipărite, în franceză şi engleză, anunţând camere mobilate de închiriat, cu ocuparea lor imediată. O ţărancă vânjoasa şi cu înfăţişare veselă, cu o fustă destul de scurtă ca să i se vadă din plin ciorapii, bonetă albă şi cercei, apăru în pragul întunecat al uşii şi-l întrebă pe cine caută, într-o engleză stricată şi dând la iveală nişte dinţi frumoşi.

Clennam îi răspunse în franceză că dorea s-o vadă pe doamna englezoaică.

— Intraţi, vă rog, şi veniţi sus, rosti ţăranca tot în franceză.

Se supuse şi o urmă sus până la capătul unei scări întunecoase şi pustii, care ducea către o odaie dosnică, de la primul etaj, de unde aveai o jalnică perspectivă a curţii părăsite, a arbuştilor morţi, a fântânii secate şi a soclului statuii dispărute.

— Domnul Blandois, spuse Clennam. •

— Cu plăcere, domnule.

După care femeia se retrase, lăsându-i răgazu] să se uite prin cameră. Era tipul de cameră totdeauna întâlnit în asemenea case. Rece, searbădă şi

sumbră. Duşumeaua ceruită şi foarte alunecoasă. O odaie nu prea încăpătoare pentru a patina, dar nici pentru vreo altă îndeletnicire nu era lesnicioasă. Ferestrele cu perdele roşii şi albe, o rogojină mică pe podea, o măsuţă rotundă, susţinută de o tumultuoasă încurcătură de picioare, nişte scaune scâlciate de răchită, două fotolii mari în catifea ' roşie, unde aveai loc berechet ca să nu te simţi tihnit, ' un birou, o oglindă pe prichiciul căminului, alcătuită din mai multe bucăţi, vrând să pară că-i dintr-o singură bucată, două vaze stridente cu flori foarte artificiale; între ele, un luptător grec fără coif, sacrificând un ceasornic geniului Franţei.

După un timp, uşa comunicând cu o altă odaie se deschise şi intră o doamnă. Păru foarte surprinsă dând cu ochii de Clennam şi făcu roată din priviri în căutarea altcuiva.

— Scuzaţi-mă, domnişoară Wade. Sunt singur.

— Nu mi s-a spus numele dumneavoastră.

— Nu, ştiu acest lucru. Scuzaţi-mă. M-a învăţat experienţa că numele meu nu vă îndeamnă să mă primiţi; şi am riscat să-l folosesc pe cel al persoanei pe care
O caut.

— N-aţi vrea să-mi spuneţi, replică, făcându-i semn către un scaun, cu un gest atât de rece încât el rămase în picioare, ce nume aţi dat să se anunţe?

— Am rostit numele Blandois. ;

— Blandois?

— Un nume pe care-1 cunoaşteţi.

— Ciudat, zise ea, încruntându-se; continuaţi să vă interesaţi cu atâta indiscreţie de mine şi de cunoştinţele mele, de mine şi de treburile mele, domnule Clennam. Mă întreb ce intenţii aveţi.

— Scuzaţi-mă. Cunoaşteţi numele?

— Ce vă interesează numele? Ce mă interesează pe mine numele acesta? Ce importanţă poate avea pentru dumneavoastră dacă-1 ştiu sau nu? Cunosc multe nume şi am uitat o sumedenie. Acesta poate face parte dintr-o categorie sau alta, ori poate că nici n-am auzit vreodată de el. Nu văd nici un motiv să mă interogaţi pe mine, sau să mă las interogată de oricine ar fi, în acest sens.

— Dacă-mi daţi voie, rosti Clennam, o să vă spun **ce** motiv am eu de a stărui pe tema asta. Recunosc, insist şi trebuie să vă rog cu toată sinceritatea să mă scuzaţi că procedez astfel. Am motive cu totul personale şi nu insinuez că ar putea avea vreo legătură cu dumneavoastră.

<— Bine, domnule, replică, repetind întrucâtva cu mai puţină aroganţă, invitaţia anterioară făcută de a lua loc, la care el se supuse de astă dată, după ce se aşezase şi ea. Sunt bucuroasă aflând că măcar nu e vorba de o altă roabă a vreunuia dintre prietenii dumneavoastră,. Lipsită de liberul arbitru şi pe care eu să o fi răpit. Slnt gata să ascult motivul dumneavoastră, dacă vreţi să mi-1 dezvăluiţi,

— Mai întâi, spre a putea identifica persoană despre care vorbesc, zise Clennam, daţi-mi voie să menţionez că e persoana pe care aţi întâlnit-o la Londra cu câtva timp în urmă. Vă aduceţi aminte că v-aţi întâlnit cu un bărbat pe malul fluviului... la Adelphi?

— Într-adevăr, vă amestecaţi în treburile mele în chip cu totul nejustificat, răspunse ea, privindu-1 drept în faţă, nemulţumită la culme. De unde ştiţi acest lucru?

— Vă rog să nu-mi luaţi ăsta în nume de rău. A fost pur şi simplu din întâmplare.

— Ce întâmplare?

— întâmplarea a făcut să dau de dumneavoastră pe stradă şi să asist la întâlnire.

— Este vorba despre dumneavoastră sau de altcineva?

— Despre mine. Eu am asistat.

— De fapt, a avut loc în plină stradă, remarcă ea din ce în ce mai puţin nervoasă, după ce stătu pe gânduri câteva clipe. Cincizeci de oameni puteau să fi asistat. Fără nici un fel de importanţă.

— Nici eu nu atribui vreo importanţă faptului că am văzut acest lucru — poate doar pentru a vă explica venirea mea aici — şi n-are nici o legătură cu scopul vizitei mele, ori cu favoarea pe care vreau să v-o cer.

— Oh! Vreţi să-mi cereţi o favoare! Mi s-a părut mie (şi chipul frumos îl privi cu o expresie amară) că aţi devenit mai blând, domnule Clennam.

Se mulţumi să facă un gest uşor de protest în tăcere. Apoi se referi la dispariţia lui Blandois, despre care auzise poate? Oricum i s-ar fi părut, posibil sau nu, ea nu auzise despre aşa ceva. N-avea decât să se uite în jur (spuse ea) să judece singur dacă multe din veştile de afară era posibil să ajungă la urechile unei femei închise aici, mistuindu-se pe sine, în vreme ce se petrec anumite lucruri. După ce făcu această tăgăduire, pe care Clennam o luă drept bună, ea îl întrebă ce înţelegea prin dispariţie. Astfel ajunse el să-i povestească împrejurările în amănunt, fără a-şi ascunde nerăbdarea de a descoperi ceea ce se petrecuse de fapt cu omul acesta, ca să spulbere bănuielile sumbre care planau asupra casei părinteşti. Ea îl asculta cu evidentă nedumerire şi cu mai mult interes disimulat decât dăduse dovadă până atunci, deşi nu schimbase felul de a fi, distant, trufaş şi închis în sine. Când termină de vorbit, ea rosti doar atât:

— încă nu mi-aţi spus, domnule, ce amestec am eu aici şi nici ce favoare intenţionaţi să-mi cereţi. Vreţi să fiţi atât de bun şi să treceţi la chestiune?

— Presupun, zise Arthur, continuându-şi strădania de a învinge atitudinea ei dispreţuitoare, că fiind în relaţii confidenţiale, dacă pot spune astfel, cu această persoană...

— Puteţi spune, desigur, tot ce doriţi, interveni ea, fără ca eu să subscriu presupunerilor dumneavoastră, domnule Clennam, sau ale altcuiva.

— ... Ca fiind măcar în relaţii personale cu el, reluă Clennam, schimbând modul de exprimare în nădejdea de a fi mai aproape de adevăr, sunteţi în măsură să mă informaţi întrucâtva asupra antecedentelor sale, asupra ocupaţiei, tabieturilor, domiciliului său obişnuit; îmi puteţi da un indiciu mărunt care să-mi permită de a-1 regăsi sau de a afla ce s-a întâmplat cu el. Iată favoarea ce v-o cer, într-o stare de deznădejde, de care, sper, veţi ţine cât de cât seamă. Dacă aveţi vreun motiv oarecare de a-mi impune condiţii, îl voi respecta fără să vă întreb care este.

— Dumneavoastră m-aţi văzut din întâmplare cu acest om pe stradă, zise ea, evident mult mai mult preocupată de propriile ei gânduri asupra chestiunii în discuţie, decât de rugămintea interlocutorului, spre mâhnirea acestuiâ din urmă. Atunci dumneavoastră îl cunoşteaţi dinainte?

— Nu, l-am cunoscut după aceea. Nu-l văzusem niciodată înainte de seara dispariţiei, când l-am întâlnit iarăşi, de fapt în odaia maică-mi. Acolo l-am şi lăsat. Puteţi citi pe această hârtie tot ce se ştie despre el.

Îi întinse unul din afişe şi ea îl citi cu atenţie, calmă.

— Scrie mai mult decât ştiam *eu* despre el, spuse, dându-i hârtia înapoi.

Trăsăturile lui Clennam exprimau o dezamăgire profundă, poate chiar neîncredere, căci ea adăugă, pe acelaşi ton nepăsător:

— Nu mă credeţi. Totuşi, aşa este. Cât despre relaţiile lui personale, s-ar zice că existau relaţii personale între el şi mama dumneavoastră, cu toate că îmi spuneţi c-o credeţi *pe ea* când declară că nu ştie nimic de soarta lui!

În aceste cuvinte şi în surâsul.de care erau însoţite se desluşea o insinuare destul de limpede, ca să-l facă pe Clennam să roşească.

l — Ascultaţi-mă, domnule, zise ea, cu o plăcere crudă <de a tăia în carne vie, am să fiu cât doriţi dumneavoastră de sinceră. Voi mărturisi că dacă mă sinchiseam de onorabilitatea mea, ceea ce nu-i cazul, sau dacă trebuia să-mi apăr reputaţia, ceea ce iar nu-i cazul, pentru că mi-e absolut indiferent dacă e considerată bună ori rea, m-aş fi socotit grav compromisă având cât de cât de-a face cu acest individ. Totuşi, el nu *mi-a* trecut niciodată pragul uşii şi niciodată n-a stat de vorbă cu *mine* până la miezul nopţii.

Îşi lua revanşa pentru vechea ranchiună, îndreptând împotriva lui propriu-i subiect. Nu era ea din fire omul care să-l cruţe şi n-avea pic de milă.

— Ce rost are să nu vă spun că e un ins josnic, un mercenar de cea mai mizerabilă speţă, pe care l-am întâlnit pentru prima oară umblând după pradă prin Italia (unde am fost nu demult), şi că acolo l-am tocmit pentru că mi s-a părut o unealtă potrivită spre a-mi atinge scopul. Pe scurt, merită

osteneala să-mi fac cheful — şi să-mi satisfac un puternic îndemn — de a plăti o iscoadă în stare de orice pentru bani. L-am plătit deci pe individul ăsta. Îmi închipui că dacă voiam să-i propun un asemenea târg, dacă-1 puteam plăti cu destui bani, iar dacă el putea lucra din umbră, în afara oricărui risc, ar fi luat viaţa oricui cu la fel de puţine scrupule precum mi-a luat şi banii. Asta e, în orice caz, părerea mea despre el; şi după cum văd nu-i prea deosebită de a dumneavoastră. Dar, ca să iau exemplul dumneavoastră de a presupune ba una, ba alta, mi se pare că părerea mamei dumneavoastră e cu totul diferită.

— Mama, daţi-mi voie să vă amintesc, zise Clennam, a fost pusă la început în legătură cu el, din nefericire, cu ocazia unor afaceri.

— S-ar părea că, din nefericire, cu ocazia unor afaceri, a fost pusă în sfârşit în legătură cu el, replică domnişoara Wade, căci în momentul acela ora discuţiilor de afaceri era demult depăşită.

— Vreţi să insinuaţi, rosti Arthur, rănit sub aceste lovituri date cu sânge-rece şi a căror tărie o mai simţise din plin, că a existat ceva...

— Domnule Clennam, îl întrerupse ea calmă, luaţi seama, eu nu fac nici un fel de insinuări asupra acestui individ. El este, o spun din nou fără înconjur, un ins josnic, un mercenar de cea mai mizerabilă speţă. Asemenea tip se duce oriunde găseşte un chilipir. Dacă eu nu eram un chilipir pentru el, nu ne-aţi fi văzut împreună.

Chinuit de stăruinţa cu care căuta să-i pună mereu dinainte latura asta sumbră a chestiunii, care-i strecurase
O umbră în inimă, Clennam rămase tăcut.

— Vorbescvdespre el ca şi cum încă trăieşte, adăugă, dar s-ar putea să fi fost suprimat fără ca eu să ştiu ceva, şi fără ca mie să-mi pese, totodată, căci nu mai sunt un chilipir pentru el.

Arthur se ridică încetişor, descumpănit şi cu un oftat adânc. Ea nu se ridică, ci, după ce-1 privise bănuitoare între timp, ţinând buzele strânse de supărare, rosti:

— Era tovarăşul nedespărţit al prietenului dumneavoastră drag, nu-i aşa? De ce nu-i cereţi prietenului dumneavoastră drag să vă ajute?

Lui Arthur îi stătea pe limbă să-i spună că nu-i fusese prieten drag, dar se abţinu, amintindu-şi de luptă de odinioară şi de hotărârea luată, şi replică:

— În afară că nu l-a mai revăzut pe Blandois, de când Blandois a plecat spre Anglia, domnul Gowan nu ştie nimic în plus despre el. A fost o cunoştinţă ocazională, făcută în străinătate.

— O cunoştinţă ocazională făcută în străinătate! Repetă ea. Da. Prietenul dumneavoastră drag, cu toate cunoştinţele pe care şi le putea face, avea mare nevoie de un divertisment, ştiind ce soţie are. O urăsc pe soţia lui, domnule.

Patima cu care spuse asta, cu atât mai evidentă, cu cât era mai stăpânită, îi atrase atenţia lui Clennam şi-l ţintui locului. Ura asta îi fulgeră în ochii negri, fixaţi asupra lui, făcea să-i freamăte nările şi-i înfierbânta până şi răsuflarea; altminteri, chipul trăda o seninătate dispreţuitoare, iar în atitudine păstra o graţie liniştită şi arogantă, ca şi cum s-ar fi aflat într-o dispoziţie de totală nepăsare.

— Tot ce aş mai avea de spus, domnişoară Wade, remarcă el, este că n-aţi fi putut primi o provocare vreodată pentru a justifica un sentiment pe care nimeni, cred, nu-l împărtăşeşte.

— ÎI puteţi întreba, dacă vreţi, pe prietenul dumneavoastră drag, replică ea, ce părere are în acest sens.

— Nu sunt în termeni chiar atât de intimi cu prietenul meu drag, zise Arthur, în ciuda hotărârii sale, ca să-mi pot îngădui să discut aşa ceva cu el, domnişoară Wade.

— îl urăsc, replică ea. Mai mult ca pe nevastă-sa; pentru că altădată m-am lăsat dusă de nas destul, şi am fost îndeajuns de nesinceră faţă de mine însămi, ca aproape să mă îndrăgostesc de el. Nu m-aţi văzut, domnule, decât în situaţii banale, când m-aţi luat, presupun; * drept o femeie banală, întrucâtva mai încăpăţânată ca celelalte. Habar n-aveţi ce înţeleg eu prin ură, fiindcă nu mă cunoaşteţi prea bine; nu puteţi şti până nu veţi afla cu ce

grijă m-am studiat pe mine şi pe cei din preajma mea. De aceea am fost pe punctul de a vă povesti ce fel de viaţă am dus — nu pentru a câştiga bună dumneavoastră părere, căci asta nu contează în ochii mei, ci ca să puteţi pricepe, când vă veţi gândi la prietenul dumneavoastră drag şi la soţia lui dragă, ce înţeleg eu prin a urî. Pot să vă dau ceva scris anume şi pus deoparte pentru dumneavoastră, ori să mă las păgubaşă?

Arthur o rugă să-i dea cele scrise. Ea se duse la birou, îl descuie şi scoase dintr-un sertar interior câteva foi împăturite de hârtie. Fără a încerca să-şi împace vizitatorul — abia dacă se uita la el şi vorbindu-i de parcă s-ar fi adresat oglinzii ca să-şi justifice îndărătnicia în propriii ei ochi — ea zise, când i le înmână:

— Veţi şti acum ce înţeleg eu prin a urî! Dar să lăsăm astea. Este de-ajuns, domnule, să daţi de mine la Londra ori la Calais într-o casă goală sau într-o locuinţă ieftină cu camere mobilate, şi o veţi găsi şi pe Harriet cu mine, V-ar face poate plăcere s-o vedeţi înainte de plecare. Harriet, vino încoace!

Apoi o mai strigă o dată. La al doilea apel apăru şi Harriet, cândva Tattycoram.

— Iată-1 pe domnul Clennam, spuse domnişoara Wade, dar n-a venit pentru tine... căci presupun că aţi renunţat acum?

— Neavând calitatea şi nici vreo influenţă... da, încuviinţă domnul Clennam.

— Vezi, n-a venit să te caute pe tine; dar cu toate astea, e în căutarea cuiva. A venit după Blandois acela.

— Cu care te-am văzut trecând pe Ştrand la Londra, ipompletă Arthur.

< — Dacă ştii ceva despre el, Harriet, în afară de faptul Fcă venea de la Veneţia, ceea ce cu toţii ştim, spune-i tdeschis domnului Clennam.

— Nu ştiu altceva nimic despre el, rosti fata.

— Sunteţi mulţumit? îl întrebă domnişoara Wade pe Arthur.

N-avea nici un motiv să nu le creadă, căci atitudinea fetei era atât de firească, încât aproape că-1 convinsese, risipindu-i toate îndoielile de până atunci.

— Trebuie să caut informaţii în altă parte, răspunse el.

Deşi încă n-ar fi vrut să plece, dar se ridicase în Picioare înainte de intrarea fetei, ea crezuse bineînţeles că era gata de ducă. Se uită repede la el şi întrebă:

— Se simt bine, domnule?

— Cine?

Se opri în clipa când să spună „ei toţi “; se uită la domnişoara Wade şi adăugă:

— Domnul şi doamna Meagles.

— Erau bine ultima oară când am avut veşti de la ei. Nu sunt acasă. Pentru că veni vorba, dă-mi voie să te-ntreb ceva. E adevărat c-ai fost văzută pe-acolo?

— Unde? Unde se spune c-am fost văzută? Replică fata şi lăsă posomorită ochii în jos.

— Privind casă prin gardul grădinii.

— Nu, zise domnişoara Wade. Niciodată n-a mai trecut pe-acolo.

— Ba nu, te-nşeli, se împotrivi fata. Am trecut pe-acolo ultima dată când am fost la Londra. M-am dus într-o după-amiază când m-ai lăsat singură. Şi m-am uitat prin gard.

— Sărmana fată! Exclamă domnişoara Wade cu nespus dispreţ. Oare întreaga noastră viaţă în comun, toate discuţiile noastre, toate plângerile tale din trecut contează atât de puţin?

— Nu înţeleg ce rău este dacă priveşti prin gard câteva clipe, zise fata. Văzusem după ferestre că familia nu era acasă.

— De ce a trebuit să treci pe-acolo?

— Pentru că voiam să mai văd casa. Pentru că simţeam că trebuie s-o mai văd o dată.

În vreme ce fiecare din cele două chipuri frumoase se privea unul pe celălalt, Clennam simţi cât de mult trebuie să se fi chinuit reciproc aceste două naturi, fără încetare.

— Oh! E-xclamă domnişoara Wade, stăpânindu-se cu răceală şi privind în altă parte. Dacă simţeai nevoia să revezi locul unde duceai viaţa din care te-am salvat eu, fiindcă-ţi dăduseşi seama cum era — asta-i altceva. Dar asta ţi-e sinceritatea faţă de mine, asta ţi-e credinţa faţă de mine? Astfel faci tu cauză comună alături de mine? Nu meriţi încrederea pe care mi-am pus-o în tine, nu meriţi favoarea care ţi'-am acordat-o. Nu valorezi mai mult decât un căţeluş şi mai bine te-ai întoarce la cei care s-au purtat mai rău cu tine decât dacă te-ar fi biciuit.

— Dacă vorbeşti astfel despre aceşti oameni cu altcineva de faţă, mă provoci să le iau apărarea, zise fata.

— întoarce-te la ei, replică domnişoara Wade. În- toarce-te la ei!

— Ştii foarte bine, replică Harriet la rându-i, că nu mă-ntorc la ei. Ştii foarte bine c-am rupt-o cu ei pentru totdeauna şi că nu pot şi nu vreau să mă mai întorc acolo. De aceea lasă-i în pace, domnişoară Wade.

— Preferi bunăstarea lor în locul traiului mai restrâns de aici! Se răsti ea. Îi ridici în slăvi ca să mă cobori pe mine. Trebuia oare să mă fi aşteptat la altceva? Ar fi trebuit să-mi dau seama.

— Nu-i adevărat, se împotrivi Harriet, împurpurîn- du-se la faţă, şi nu spui ce gândeşti. Îmi dai tot timpul peste nas, fără a avea aerul, că n-am pe nimeni în afară de dumneata. Şi fiindcă n-am pe nimeni în afară de dumneata, crezi că mă poţi determina să fac sau să zic tot ce-ţi place, şi că-mi poţi arunca în obraz orice jignire. Eşti la fel de rea ca şi ei în toate privinţele. Dar nu mă las eu îmblânzita cu una, cu două şi nici călcată în pici oare. Iţi spun încă o dată: m-am întors acolo deoarece deseori mă gândeam că mi-ar face plăcere să mai revăd casa aceea. O să întreb iarăşi cum se simt, pentru că am ţinut la ei cândva şi uneori mă gândesc că s-au purtat frumos cu mine.

Atunci Clennam interveni, spunându-i că era convins că s-ar purta şi pe viitor frumos cu ea, dacă ar dori vreodată să se întoarcă.

— Niciodată! Strigă fata cu patimă. N-am să fac asta niciodată. Nimeni nu ştie acest lucru mai bine ca domnişoara Wade, cu toate că râde de mine, fiindcă m-a făcut să depind de dânsa. Eu ştiu că sunt astfel şi mai ştiu că de-abia aşteaptă ocazia fericită de a-mi aduce aminte de asta.

i — Grozavă scuză! Exclamă domnişoara Wade, pe acelaşi ton mânios, arogant şi plin de amărăciune. Dar străvezie şi cusută cu aţă albă. Sărăci^ mea nu poate fi comparată cu banii lor. Mai bine întoarce-te r*umai- decât, întoarce-te numaidecât mai bine şi isprăveşte odată!

Arthur Clennam se uită la ele cum stăteau în picioare, la oarecare distanţă una de alta, în odaia mică şi searbădă, fiecare întărâtându-şi trufaşă propria mânie, fiecare cu hotărârea neclintită de a se chinui pe sine şi de-a o chinui şi pe cealaltă. El spuse câteva cuvinte de bun rămas, dar domnişoara Wade dădu din cap doar. - Iar Harriet, afectând umilinţa unei sărmane fiinţe dependente, a unei sclave (dar nu fără a fi dispreţuitoare, totuşi), se purta ca şi cum era prea măruntă de a face vreo observaţie sau de a fi luată în seamă.

Cîennam coborî în curte pe scara sumbră şi întortocheată, şi zidul mort i se păru mai jalnic, arbuştii mai veştezi, fântâna mai uscată, iar soclul statuetei mai părăsit ca înainte, Gândindu-se mult la ceea ce văzuse şi auzise în casa aceea, precum şi la eşecul tuturor strădaniilor sale pentru a da de urma personajului suspect dispărut, reveni la Londra şi în Anglia cu acelaşi vapor cu care se dusese. Pe drum, despături foile de hârtie şi citi cele cuprinse în capitolul următor.

Capitolul XXI

POVESTEA L NLK FI ÎNŢE CARE SE CHINUIE PE SINE

AM ghinionul să nu fiu proastă. De la o vârstă foarte fragedă am descoperit ceea ce credeau că-mi ascund cei din jurul meu. Dacă în loc de a vedea îndeobşte lucrurile aşa cum sunt. Mă lăsam de obicei călcată în picioare, aş fi putut duce probabil o viaţă tihnită ca majoritatea proştilor de pe lumea asta.

Am petrecut copilăria cu o bunică; mai bine zis, cu

O persoană care-şi atribuia acest grad de rudenie faţă de mine şi îşi juca rolul ca atare. N-avea nici un drept în acest sens, dar eu — atât de naivă puteam fi — nici n-aş fi bănuit. Avea câţiva copii de-ai săi la ea acasă şi alţi copii străini, numai fetiţe, zece la număr, printre care eram şi eu. Trăiam laolaltă şi primeam aceeaşi educaţie.

Trebuie să fi fost de vreo doisprezece ani când am început să-mi dau seama ce ifose protectoare adoptau fetele acelea la adresa mea. Mi se spunea că sunt orfană. Alte orfane nu mai existau printre noi, şi atunci am înţeles (primul dezavantaj că nu eram proastă) că ele căutau să mă împresoare cu mila lor insolentă şi cu superioritatea lor ocrotitoare. Nu m-am pripit să iau asta drept bună, ca pe cine ştie ce descoperire, până ce nu le-am pus în repetate rânduri la încercare. Nu prea am prtut să le fac să se certe cu mine. Când izbuteam asta cu vreuna din ele. După un ceas, două, mai mult ca sigur, avea să vină, făcând tot posibilul să se împace. Me- reu-mereu le-am pus la încercare şi niciodată nu s-a întâmplat să se ft aşteptat vreodată că eu să fac primul pas. Totdeauna m-au iertat, în vanitatea lor condescendentă — imagini în mic ale oamenilor maturi!

Una dintre ele era prietena aleasă de mine. Iubeam gâsculiţa asta cu o pasiune pe care n-o merită câtuşi de puţin, şi de care nu-mi pot aminti fără să-mi fie ruşine, deşi eram doar o copilă. Avea ceea ce se cheamă **O** fire plăcută şi afectuoasă. Se pricepea să împartă, şi împărţea din plin, priviri şi zâmbete drăgălaşe tuturor. Cred că în toată casa nu mai exista o altă fiinţă, în afară de mine, care să fi ştiut că făcea asta anume să mă răneascâ şi să mă irite!

Îmi iubeam totuşi atât de mult prietena asta nedemnă încât viaţa-mi ajunsese un calvar. Mereu mă dăscăleau şi eram mereu pedepsită pentru că, se spunea, o chinuiam, când de fapt eu nu făceam altceva decât să-i dau în vileag perfidia şi s-o fac să verse lacrimi, demonstrându-i că citeam în inima ei ca-ntr-o carte. Cu toate astea o iubeam sincer şi o dată am petrecut vacanţa în familia ei.

Acasă era mai rea decât la şcoală. Avea o sumedenie de veri şi de cunoştinţe care veneau să danseze la ea, ori se duceau să danseze în alte familii, şi atât acasă cât şi în afară mă făcea să sufăr cumplit. Scopul ei era să se facă îndrăgită de toată lumea — iar pe mine să mă scoată din sărite de gelozie; să se poarte familiar şi drăguţ cu toţi — ca pe mine să mă înnebunească de invidie faţă de ei. Când rămâneam singure în^odaia noastră, seara, îi reproşam dându-i în vileag că vedeam perfect de bine cât se purta de josnic; atunci începea să plângă, şi plângea spunând că sunt crudă, şi o ţineam în braţe până dimineaţa, deseori simţind că, mai degrabă decât să mă chinui astfel, mai bine o cuprindeam în braţe şi săream împreună în adâncul unui fluviu — unde să fi continuat s-o strâng şi după ce muream amândouă.

Într-o bună zi totul s-a sfârşit, iar în acelaşi timp m-am eliberat şi eu. În familie există o mătuşă care nu mă vedea deloc cu ochi buni. Dealtminteri, cred că nimeni din casă nu mă prea avea la inimă; dar nici nu voiam să ţină la mine, fiind atât de legată de prietena mea. Mătuşa aceasta era o femeie tânără şi avea felul ei de a mă urmări din ochi cu seriozitate. Era o femeie îndrăzneaţă şi mă privea deschis cu compasiune. După una din scenele despre care am pomenit, m-am dus într-o seră înainte de micul dejun. Charlotte (numele prietenei mele false) coborâse mai devreme ca mine şi când am intrat am auzit-o pe mătuşă-sa vorbindu-i despre

Mine. M-am oprit unde mă aflam, ascunsă de frunzişul plantelor, şi am tras cu urechea.

Mătuşa spunea:

— Charlotte, domnişoara Wade te chinuie de moarte, ; şi asta nu trebuie să mai continue.

Repet întocmai cuvintele pe care le-am auzit.

Or, ştiţi ce i-a răspuns Charlotte? Credeţi cumva că i-a zis: „Eu sunt cea care o chinuie de moarte, eu care mă port ca un gâde, supunând-o la tot soiul de torturi, cu toate astea ea îmi repetă seară de seară că mă iubeşte din inimă, deşi ştie cât suferă din pricina mea “? Nu. Prima mea experienţă pe care n-am s-o uit mi-a confirmat atât ceea ce ştiam despre ea, cât şi toate experienţele de mai înainte. S-a pornit pe un plâns în hohote (ca să-şi asigure simpatia mătuşă-şi) şi spuse:

— Tante dragă, are o fire nenorocită; la şcoală, şi alte fete, nu numai eu, încearcă s-o schimbe în bine; toate ne străduim.

1 La\care, mătuşa *o* mângâie. ca şi cum ar fi spus cine ştie ce lucru plin de nobleţe şi nu ceva fals şi vrednic de dispreţ, şi îi ţinu isonul în această comedie infamă, răspunzând:

— Există însă o limită în orice lucru, scumpa mea, şi văd că fata asta mizerabilă îţi pricinuieşte mereu, inutil, supărări, şi unde mai pui, după ce tu faci eforturi atât de lăudabile.

Fata mizerabilă ieşi din ascunzătoare, după cum vă puteţi închipui, şi zise:

— Trimiteţi-mă acasă. Nu le-am mai spus nici un alt cuvânt, lor sau celorlalţi, ci doar atât: Trimiteţi-mă acasă, ori dacă nu, mă-ntorc singură pe jos, chiar de-ar fi să merg o zi şi-o noapte!

Când am ajuns acasă, i-am destăinuit presupusei mele bunici că dacă nu mă trimite să-mi termin studiile în altă parte, atunci mai bine mă arunc în foc şi-mi ard ochii decât să îndur să le mai văd chipurile prefăcute.

Am trăit apoi printre femei tinere şi mi-am dat seama că nu valorau mai mult. Vorbe frumoase, aparenţe frumoase; dar eu am pătruns dincolo de aceste măşti, dincolo de dispreţul lor faţă de mine şi am înţeles că nu sunt nicidecum mai bune. Înainte de a. le părăsi, am aflat că n-aveam nici bunică, nici vreo altă rudă adevărată. La lumina acestei informaţii am văzut limpede atât trecutul cât şi viitorul. Mi-a dezvăluit numeroase ocazii noi în care alţii, sub pretext că mă privesc cu respect, ori că-mi fac un serviciu, nu voiau altceva decât să triumfe asupră-mi.

Unui om de afaceri i se dăduse în grijă o mică avere care îmi aparţinea. Trebuia să mă fac guvernantă. Am ajuns şi guvernantă, şi am intrat în familia unui nobil scăpătat care avea două fiice — fetiţe mici, iar părinţii doreau să le crească, pe cât posibil, aceeaşi institutoare. Mama era tânără şi drăguţă. De la început chiar, ea s-a purtat cu mine deosebit de delicat. Mi-am păstrat resentimentele în suflet, dar ştiam foarte bine că astfel mă făcea să simt că ea era stăpână şi că putea să se comporte şi altcum dacă ar fi avut chef.

Am spus că. Nu mi-am dat resentimentele în vileag, şi într-adevăr aşa a fost, dar i-am dovedit că înţelegeam totul şi nu mă lăsam prinsă în jocul ei. Când mă îmbia să servesc vin, eu beam apă. Dacă întâmplător se aflau bucate alese la masă, totdeauna le îndrepta spre mine, dar eu refuzam mereu şi mă serveam din resturi. Dezamăgirile astea aduse dorinţei sale de ocrotire erau o replică aspră, dar eu mă simţeam astfel mai independentă,

i Ţineam la fetiţe. Erau sfioase şi în general înclinate să se ataşeze de mine. Mai exista totuşi în casă şi o doică, • o femeie cu obraji trandafirii, care mereu voia să dea impresia, cu tot dinadinsul, că era veselă şi în toane bune; dânsa le alăptase pe amândouă şi câştigase dragostea lor până să fi apărut eu acolo. M-aş fi resemnat aproape cu soarta mea dacă nu era femeia asta. Şiretlicurile ei pline de dibăcie de a se lua la întrecere cu mine în faţa copiilor pe mulţi alţii în locul meu i-ar fi putut înşela; eu însă am văzut limpede lucrurile încă de la început. Sub pretext că-mi deretică prin odaie, că mă serveşte şi se ocupă de garderoba mea, ceea ce şi făcea cu sîr- guinţă, era totdeauna nelipsită. Cel mai ingenios din mulţimea trucurilor ei consta să-mi dea de înţeles că-i îndeamnă pe copii să ţină mai mult la mine. Îi trimitea să se dea bine pe lângă mine.

— Duceţi-vă la bună domnişoară Wade, duceţi-vă la scumpa domnişoară Wade, duceţi-vă la drăgălaşa domnişoară Wade. Dânsa vă iubeşte foarte mult. Domnişoara Wade e inteligentă, a citit o sumedenie de cărţi şi vă poate spune mult mai bine ca mine poveşti mai interesante. Haideţi s-o ascultaţi pe domnişoara Wade!

Cum să le pot capta atenţia când fierbeam de indignare în sinea mea din pricina acestor perfidii? Ce rost avea să mă mai mir, văzând chipurile lor nevinovate întoarse de la mine, iar braţele lor încolăcindu-se pe după gâtul ei şi nu după al meu? Atunci mă privea, înde- părtînd buclele lor de pe faţa ei, şi spunea:

— Or să vină îndată, domnişoară Wade; sunt atât de simple şi de afectuoase, domnişoară; nu vă necăjiţi din cauza asta, domnişoară... — Triumfând pe seama mea!

Mai era un lucru pe care-1 făcea femeia asta. Uneori, când vedea că prin aceste mijloace reuşise să mă cufunde într-o stare de neagră tristeţe,

atrăgea atenţia copiilor asupra mea, ca să le arate ce deosebire mare exista între noi două.

— Şşt! Sărmanei domnişoare Wade nu-i e bine. Nu faceţi zgomot, dragele mele, o doare capul. Duceţi-vă s-o consolaţi. Duceţi-vă şi întrebaţi-o dacă se simte mai bine; duceţi-vă şi spuneţi-i să se odihnească. Sper că n-aveţi vreun necaz, domnişoară? Nu fiţi mâhnită, domnişoară!

Situaţia devenise insuportabilă. Într-o zi, pe când mă aflam singură în odaia mea, pradă sentimentului că nu voi mai putea îndura starea asta de lucruri, stăpâna mea intră şi atunci i-am spus că trebuie să plec. Mă săturasem până peste cap de prezenţa femeii aceleia, Dawes.

— Domnişoară Wade! Biata Dawes îţi este atât de devotată; ar face orice pentru dumneata!

Ştiam dinainte că aşa avea să-mi răspundă. Eram pregătită pentru asta. I-am replicat doar că nu doresc să-mi contrazic stăpâna, dar că trebuie să plec.

— . Sper, domnişoară Wade, rosti ea, adoptând numaidecât tonul de superioritate pe care totdeauna îl mascase oarecum, că n-am spus şi nici n-am făcut ceva vreodată, de când suntem împreună, care să justifice folosirea acestui cuvânt dezagreabil: „stăpâna “. Trebuie să se fi întâmplat, în ce mă priveşte, cu totul fără să-mi dau seama. Te rog, spune-mi ce se petrece.

I-am răspuns, că n-am de făcut nici o plângere, nici despre stăpâna mea, nici stăpânei mele — dar că trebuie să plec.

Ea şovăi o clipă, apoi se aşeză lângă mine şi îşi puse o mână peste mina mea. Ca şi cum această onoare avea să şteargă orice amintire.

— Domnişoară Wade, mă tem că eşti nefericită din motive asupra cărora eu n-aş putea să am nici o influenţă.

Am zâmbit, gândindu-mă la experienţa de care-mi aducea aminte acest cuvânt, şi i-am spus:

— Sunt o fire nenorocită, presupun.

• — N-am zis asta.

— Astfel se poate explica lesne orice, i-am răspuns.

— S-ar putea, dar eu n-am spus asta. Eu vreau să-ţi relatez cu totul altceva. Soţul meu şi cu mine am stat deseori de vorbă în această chestiune, şi ne-am dat seama cu tristeţe că nu te simţi la largul dumitale printre noi.

— La largul meu? Oh! Dumneavoastră sunteţi, doamnă, nişte persoane de rang atât de înalt, am zis eu.

— îmi pare rău că am folosit un cuvânt care te poate face — aşa cum s-a şi întâmplat — să-l interpretezi cu totul deosebit f-aţă de intenţiile mele (nu se aşteptase la răspunsul meu şi-i era puţin ruşine). Voiam doar atât să spun, că nu eşti fericită alături de noi. E un subiect greu de discutat, dar între noi fie spus, poate... pe scurt, ne temeam să nu te laşi influenţată de vreo împrejurare de care nimeni să nu poată fi mai puţin răspunzător decât dumneata. Dacă aşa stau lucrurile, atunci te rugăm, nu te necăji. Şi soţul meu a avut, cine nu ştie, o soră foarte îndrăgită, deşi vitregă, dar pe care absolut toată lumea o iubea şi o respecta...

Am înţeles numaidecât că pe mine mă aduseseră în casă în amintirea fetei care murise, oricine ar fi fost, ca să se poată lăuda faţă de mine şi să aibă acest avantaj asupra mea; am înţeles că doica ştia despre asta şi se simţea încurajată să mă chinuie, aşa cum procedase; am

Înţeles de asemenea, din felul cum copiii rămâneau de o parte, impresia nedesluşită că nu eram ca alţi oameni. Am plecat de-acolo chiar în seara aceea.

După una sau două scurte şi foarte asemănătoare experienţe, relatarea cărora nu şi-ar avea locul în cadrul acestei povestiri, am intrat într-o altă familie, unde nu exista decât o singură elevă: o fată de cincisprezece ani, singură la părinţi, nişte oameni destul de vârstnici, bogaţi, cu un anumit rang şi avere. Printre numeroşii musafiri ai casei, primeau în mod regulat vizita unui nepot crescut de ei şi care începuse să-mi facă o curte asiduă. Eram decisă să-l resping, căci hotărâsem, când m-am dus acolo, să nu accept nici milă, nici condescendenţă din partea familiei. Dar mi-a trimis o scrisoare, în urma căreia am fost de acord să ne logodim.

Avea un an mai puţin ca mine, dar părea şi mai tânăr. Venise în concediu din India, unde ocupa un post care curînd urma să-i procure o foarte bună poziţie. În şase luni trebuia să ne căsătorim şi să plecăm spre India. Între timp, trebuia să rămân cu familia şi să mă căsătoresc acolo. Nimeni n-a avut nimic împotriva acestui proiect.

Nu pot trece cu vederea faptul că mă admiră; sunt silită să recunosc, n-am încotro, altminteri n-aş mai pomeni despre asta. Vanitatea n-are nimic de-a face cu ~ această declaraţie, căci admiraţia lui era un chin pentru mine. Nu-şi dădea osteneala s-o ascundă; aşa încât mă făcea să mă simt printre oamenii ăştia bogaţi de parcă el m-ar fi cumpărat pentru felul cum arătam şi se lăuda cu această achiziţie spre a se justifica. Îmi dădeam seama că mă judecau în sinea lor şi erau curioşi să afle care putea fi deplina mea valoare. Am hotărât să nu le fac pe plac. Dinaintea lor stăteam impasibilă şi mută; m-aş fi lăsat ucisă de oricare din ei mai curînd decât să mişc un deget pentru a fi în asentimentul lor.

Mi-a spus că eram nedreaptă faţă de mine însămi. I-am răspuns că tocmai pentru că-mi dădeam dreptate şi ţineam să-mi dau dreptate până la capăt nu m-aş fi înjosit să umblu după favoarea nici unuia dintre ei. Se arătă foarte afectat şi aproape rănit când am adăugat că preferam să nu facă paradă de sentimente faţă de ei; dar
M-a asigurat că şi-ar sacrifica până şi cele mai sincere porniri de afecţiune pentru liniştea mea.

Sub pretext că se ţine de făgăduială, îmi dădu o ripostă. Ore în şir stătea departe de mine, vorbind cu toată lumea, în afară de mine. Mi se întâmpla să rămân deoparte, singură şi neluată în seamă, câte o jumătate de seară, în vreme ce el discuta cu tinăra lui verişoară, eleva mea. În tot acest răstimp, citeam în ochii celorlalţi că-i socoteau mult mai potriviţi unul cu altul, decât el cu mine. Rămâneam acolo, căutând să le ghicesc gândurile, până când am simţit că aerul ei plin de prospeţime mă făcea să. Par caraghioasă, şi eram furioasă pe mine că mă îndrăgostisem de el.

Căci îl iubeam! Cu toate că nu merita şi cu toate că atât de puţin se gândise la chinurile prin care treceam

— chinuri care ar fi trebuit să mi-1 facă pe de-a-ntregul şi cu recunoştinţă al meu până la capătul vieţii lui — îl iubeam! Suportam de dragul lui ca vară-sa să-l laude în faţa mea, dând impresia că-şi închipuie că-mi făcea plăcere, când de fapt ştia foarte bine că asta mă învenina şi mai mult. Stând nu departe de el, depanam în minte toate jignirile şi nedreptăţile la care eram supusă şi mă întrebam dacă n-ar fi trebuit să fug din casa aceea şi să nu-l mai văd niciodată... îl iubeam!

Mătuşă-sa (stăpâna mea, vă rog să nu uitaţi) adăuga mereu eu bună-ştiinţă, intenţionat, ceva la întrebările şi zbuciumul meu. Marea ei plăcere consta în a descrie pe larg felul de viaţă pe care trebuia să-l ducem în India, cum aveam să ne instalăm şi lumea pe care urma **s-d** primim când va obţine avansarea. Mă revoltam din mîn- drie împotriva acestui mod insolent de a-mi sublinia contrastul dintre viaţa mea de soţie şi poziţia dependentă şi inferioară din prezent. Mi-am înăbuşit indignarea; i-am arătat însă că intenţiile ei nu-mi scăpaseră şi am răspuns şicanelor sale afectând umilinţa. Cele rostite de ea îmi făceau într-adevăr mult prea multă onoare, i-am spus. Mi-era teamă că nu voi putea suporta o schimbare atât de completă.., Gândiţi-vă, o simplă guvernantă, guvernanta
Fiicei dumneavoastră, să ajungă la o asemenea situaţie înaltă! “Se simţea stânjenită, şi ceilalţi erau stânjeniţi, când am dat acest răspuns. Vedeau că înţelesesem perfect totuL

Asta se petrecea tocmai în momentul în care zbuciumul meu ajunsese la culme, şi când eram mai iritată împotriva ingratitudinii şi indiferenţei logodnicului meu faţă de suferinţa şi nenumăratele umilinţe îndurate din pricina lui; atunci a apărut în casă prietenul dumneavoastră drag, demnul Gowan. De multă vreme făcea parte dintre prietenii intimi de acolo, dar fusese plecat în străinătate. Pricepu situaţia din prima clipă şi mă înţelese.

Era prima persoană întîinită vreodată în viaţă care mă înţelegea. Nu venise decât de trei ori în casă până să simt că urmărea pas cu pas

frământările din mintea mea. Am văzut limpede asta, din uşurinţa şi felul degajat şi rece în care se purta cu toţi ceilalţi, cu mine şi cu subiectul în chestiune. Am văzut limpede asta, din modul de a-şi exprima admiraţia pentru viitorul meu soţ, din entuziasmul cu privire la logodnă şi proiectele noastre, din felicitările de prosperitate în viitor şi din aluziile descurajate la propria lui sărăcie — din tot puştiul, zeflemeaua şi batjocura care mă împresurau. Făcea să-mi sporească şi mai mult repulsia şi dispreţul pentru mine însămi, ară- tîndu-mi tot ce mă înconjura într-o lumină nouă, odioasă, când pretindea că-mi prezintă lucrurile sub aspectul lor cel mai frumos, invitându-mă să le admir împreună cu el. Semăna cu Moartea înveşmântată din gravurile olandeze: oricui oferea braţul, tânăr sau bătrân, frumos sau slut, fie că dansa sau cântă, sau se rugă cu el, îl transformă într-un strigoi.

Veţi înţelege aşadar că atunci când prietenul dumneavoastră drag m-a felicitat, îmi transmitea de fapt condoleanţe, că atunci când căuta să-mi domolească iritarea, îmi dezgolea rănile dureroase pe care le aveam, şi când declara că, adoratorul meu credincios'[4] era „băiatul cel mai afectuos din lume, cu inimă cea mai duioasă care a bătut vreodată", nu făcea decât să-mi stârnească vechile temeri că deveneam caraghioasă. Veţi spune că astea nu erau cine ştie ce mari servicii' pe care mi le făcea; eu Ie acceptam totuşi, pentru că le vedeam că pe un ecou al gindun- lor mele şi confirmau ceea ce cunoşteam dinainte. Curînd am început să prefer societatea prietenului dumneavoastră drag tuturor celorlsiţi.

Când mi-am dat seama (şi asta destul de repede) că logodnicul meu era din ce în ce mai gelos, şi mai mult îmi plăcea societatea aceasta. Nu fusesem eu chinuită de gelozie? Numai eu să sufăr? Nu. Să ştie şi el ce- nseamnă! Eram încântată să ştie şi el; eram încântată că suferea şi el cu tărie, şi sper că aşa a şi fost. Mai mult decât atât. El era o nimica- toată în comparaţie cu domnul Gowan, care ştia cum să mi se adreseze, tratându- mă pe picior de egalitate, şi cum să disece lumea mizerabilă din jurul nostru.

Azi aşa, mâine aşa, până când mătuşa, stăpâna mea, şi-a asumat răspunderea de a sta de vorbă cu mine. Nici nu merită osteneala să mai spună ceva; ştia că n-am intenţii rele, se oferise însă singură să-mi dea o sugestie doar şi anume că ar fi fost mai bine dacă mă arătam mai puţin apropiată faţă de domnul Gowan.

Am întrebat-o cum putea răspunde ea de intenţiile mele. Putea răspunde în orice caz, mi-a replicat, deoarece ştia că nu urmăresc nimic rău. I-am mulţumit, dar am adăugat că prefer să răspund eu însămi şi faţă de mine însămi. Ceilalţi servitori ai săi ar fi poate recunoscători să obţină de la ea certificate bune, eu una însă n-aveam nevoie de aşa ceva.

Din vorbă în vorbă, m-am simţit îndemnată s-o întreb de unde ştia că o simplă sugestie ar fi fost de ajuns ca eu să mă şi supun. Se bizuia oare pe originea mea, ori pe faptul că primeam simbrie? Nu fusesem cumpărată cu trup şi suflet. Poate îşi închipuia că distinsul ei nepot îşi cumpărase o soţie de la târgul de sclavi.

Probabil că mai curînd sau mai târziu tot s-ar fi ajuns la acest deznodământ, dar ea a grăbit lucrurile. Mi-a spus, pe un ton de compasiune afectată, că am un temperament nefericit. Auzind repetată această insultă răutăcioasă, nu m-am mai putut abţine şi am dezvăluit tot ce ştiam despre ea, tot ce văzusem la ea *şi* tot ce îndurasem în tăcere, de când ajunsesem în situaţia vrednică de dispreţ de a fi logodnica nepotului său. I-am mai spus că societatea domnului Gowan mi-era singura alinare pe care o găsisem, în starea de degradare îndurată de prea multă vreme şi de care mă dezbăram prea târziu; dar că de-acum încolo nu voiam să mai dau ochi cu nici unul din ei. Aşa am şi procedat.

Prietenul dumneavoastră drag m-a urmat în refugiul meu şi a comentat foarte hazliu ruperea legăturilor, deşi totodată îi părea rău de aceşti oameni excelenţi (cei mai buni, în felul lor, pe care-i întâlnise vreodată), şi deplîn- gea nevoia de a chinui nişte insecte inofensive. N-a durat cine ştie cât până să protesteze, şi cu mult mai multă sinceritate decât aş fi crezut,

că nu era demn de a fi agreat de o femeie atât de înzestrată şi cu o asemenea forţă de caracter; dar... în sfârşit!...

Prietenul dumneavoastră drag m-a amuzat şi s-a amuzat atâta timp cât a fost dispus; apoi îmi aduse aminte că noi amândoi cunoaştem ce-nseamnă lumea, că noi amândoi înţelegem genul uman, că noi amândoi ştim că viaţa nu-i o poveste de dragoste, că trebuie să ne pregătim, ca nişte oameni cu bun-simţ ce suntem, să pornim fiecare pe drumul lui, în căutarea fericirii şi să cădem de acord, dacă ne vom reîntâlni mai târziu, de a rămâne cei mai buni prieteni de pe faţa pământului. Acestea au fost vorbele lui şi eu nu l-am contrazis.

Nu după prea multă vreme, am aflat că-i făcea curte actualei sale soţii, şi că atunci părinţii au luat-o în străinătate ca să scape de.sub înrâurirea lui. Atunci o uram la fel cum o urăsc şi acum şi de aceea, bineînţeles, dorinţa mea cea mai vie era s-o ia de nevastă. Dar ardeam de nerăbdare s-o văd — simţeam o curiozitate irezistibilă, încât asta mi se părea una din puţinele bucurii care-mi mai rămăseseră pe lume. Am făcut mici călătorii, până ce mi-a fost dat să mă aflu în societatea ei şi a dumneavoastră. Pe atunci, cred, nu-J. Cunoşteaţi pe prietenul dumneavoastră drag; n-avusese încă prilejul să vă ofere acele mărturii remarcabile de prietenie pe care le-aţi primit din partea lui.

În societatea aceea am descoperit o fată, poziţia căreia prezenta, în multe privinţe, grozavă asemănare cu a mea; şi în firea ei am recunoscut cu interes şi plăcere acelaşi sentiment de revoltă, atât de intim legat de propria mea fiinţă — împotriva condescendenţei infatuate şi a egoismului pe care lumea le etichetează drept bunătate, ocrotire, bunăvoinţă sau alte nume frumoase. Am auzit, de asemenea, spunându-se în repetate rânduri că are „un temperament nefericit". Eu înţelegeam perfect ce se ascundea îndărătul acestei expresii comode, şi cum doream să am o însoţitoare care să ştie ce ştiam şi eu, m-am gândit să încerc s-o eliberez pe fata asta de lanţurile sclaviei şi de nedreptatea la care era supusă. Nu este cazul să vă relatez că am izbutit.

De atunci am locuit tot timpul împreună, împărţind micile mele resurse,

Capitolul XXII

OARE CINE TRECI: PE DRUM AŞA TÂRZIU?

ARTHUR CLENNAM întreprinsese călătoria inutilă la Ca-lais în toiul unor afaceri presante. Un anume stat barbar, posedând domenii preţioase pe harta lumii, solicita serviciile câtorva ingineri, cu deosebit spirit inventiv şi cu o mina forţe în execuţie: oameni practici, în stare să aleagă din cele mai bune elemente la îndemâna oamenii şi instrumentele necesare şi a căror ingeniozitate să fie deopotrivă îndrăzneaţă şi fertilă, în adaptarea acestor eleaaente scopului şi concepţiei însăşi a planului lor.
Deoarece statul ăsta era o putere barbară, nu avusese nici măcar ideea de a îngropa un proiect naţional de anvergură într-un Minister al Digresiunilor, aşa cum. S-ar păstra un vin excelent într-o pivniţă, la adăpostul luminii, până-şi pierde tăria şi buchetul, iar podgorenii care cultivaseră via şi storseseră strugurii ajungeau lut de oale. Cu o ignoranţă caracteristică, ţara asta aplica principiile cele mai drastice şi mai energice ale Artei de a face ceva, fără să arate cât de cât respect ori grijă pentru marea ştiinţă politică a Artei de a nu face nimic. A avut chiar barbaria de a da lovitura de graţie acestei arte misterioase, pomenite la urmă, ori de ci te ori vreun cap luminat se apucă s-o practice.

Aşadar, oamenii de care -aveau nevoie au fost căutaţi şi găsiţi, ceea ce era în sine unul dintre cele mai puţin civilizate şi mai neobişnuite procedee. Odată găsiţi, erau trataţi cu încredere şi onorabil, dovedind astfel o totală ignoranţă politică, poftiţi fiind să vină neîntârziat să facă ce aveau de făcut. Pe scurt, erau luaţi drept nişte oameni minaţi de dorinţa de a duce treaba până la capăt şi care aşteptau ca şi alţi oameni bine intenţionaţi să-i ajute.

Daniel Doyce se afla printre cei aleşi. Nu s-ar fi putut prevedea în momentul acela dacă va lipsi luni sau ani. Pregătirile de plecare şi tabloul amănunţit făcut despre situaţia exactă a întreprinderii lor comune necesitaseră multă muncă, într-un interval scurt de timp şi-i dăduseră lui

Clennam serios de furcă, zi şi noapte. Se slujise de întâiul prilej de răgaz ca să pornească pe furiş de cealaltă parte a Mânecii şi se reîntoarse tot aşa de iute pentru a-şi lua rămas bun de la Doyce.

Arthur îi expuse atunci asociatului său, cu multă grijă şi precizie, situaţia profiturilor şi a pierderilor, precum şi responsabilităţile şi perspectivele lor de viitor. Daniel urmărea toate acestea cu răbdarea lui obişnuită, fără a-şi ascunde admiraţia enormă. Examină conturile ca pe un mecanism mult mai ingenios decât toate cele construite de el până atunci, şi când isprăvi, continua să se uite în hârtii, legănându-şi pălăria pe cap, absorbit parcă în contemplarea unei maşini minunate.

— Totul e splendid, Clennam, ce ordine şi corectitudine. Nu există ceva mai limpede şi mai bine făcut.

— Îmi pare bine că eşti de acord, Doyce. Acum, în privinţa administrării capitalului nostru pe timpul cât lipseşti şi a conversiunii anumitor fonduri în măsura în care interesele întreprinderii o cer...

Asociatul său îl opri.

— Cât despre asta şi celelalte afaceri de acest soi, ' totul rămâne la aprecierea dumitale. Vei continua să te ocupi de toate asemenea chestiuni în numele amîndorura ca şi până acum, şi astfel îmi iei o povară de pe umeri.

— Totuşi, după cum ţi-am spus deseori, răspunse Clennam, îţi depreciezi fără nici un temei calităţile de om de afaceri.

— Poate că da, poate că nu, zise Doyce, zâmbind,. Oricum, eu practic o meserie mai îndelung studiată decât treburile astea şi pentru care am aptitudini mai mari. Am deplină încredere în asociatul meu şi sunt convins că va proceda cum e mai bine; dacă am vreo prejudecată în privinţa banilor şi a cifrelor, continuă el, strecurîn- du-şi degetul cel mare, suplu, de meşteşugar, pe după reverul hainei asociatului său, asta e numai împotriva speculaţiilor. Altminteri nu cred că am. Şi dacă întreţin această prejudecată, o fac din pricină că niciodată nu mi-am bătut capul să studiez chestiunea temeinic.

— Dar n-ar trebui s-o numeşti prejudecată, dragă Doyce, zise Clennam. Asta e pur şi simplu bun-simţ.

— Mă bucur că gândeşti astfel, replică Doyce, ai cărui ochi verzi străluceau, blânzi.

— Din întâmplare, rosti Clennam, tocmai îi spuneam adineauri, cu jumătate de ceas înainte de a veni dumneata aici, acelaşi lucru lui Pancks, care s-a abătut pe aici. Amândoi am fost de acord când recunoşteam că a risca să plasezi banii în afara unor investiţii sigure este una din cele mai primejdioase şi totodată mai obişnuite dintre nesăbuinţele care adesea ar merita numele de viciu.

— Pancks!? Exclamă Doyce, tuflindu-şi pălăria pe ceafă şi încuviinţând din cap cu încredere. Da, da, da! Lată un om prudent.

— E într-adevăr un om foarte prudent, replică Arthur. Un exemplu de prudenţă, pe drept cuvânt.

Însuşirea domnului Pancks de a fi precaut părea să le ofere un prilej de mai mare satisfacţie decât era explicabil, judecând după conversaţia lor de suprafaţă.

— Şi acum, zise Daniel uitându-se la ceas, deoarece timpul şi mare, ea pe nimeni n-aşteaptă, vrednicul meu asociat, şi cum sunt gata de plecare, iar bagajele se află jos, la poartă, dă-mi voie să mai adaug un cuvânt. Vreau să te rog ceva.

— Cere-mi orice doreşti... cu o singură excepţie: aceea de a abandona invenţia dumitale.

Clennam s-a grăbit să formuleze rezervă, pe care chipul asociatului său i-o sugerase.

— Tocmai asta voiam să te rog, rosti Doyce.

— Atunci îţi spun, nu. Absolut, nu. Acum că am început, trebuie să obţin de la oamenii ăştia un temei precis, o explicaţie oficială, ceva care să semene cu un răspuns în toată legea.

— N-o să obţii nimic, replică Doyce, scuturând din cap. Ai cuvântul meu. N-o să obţii niciodată nimic de la ei.

— Am să încerc măcar, stărui Clennam. Nu păţesc nimic rău dacă încerc.

—■ De asta nu prea sunt sigur, se împotrivi Doyce şi îşi puse mâna pe umărul lui, vrând să-l convingă. Eu unul am păţit ceva rău, prietene. M-a îmbătrânit, m-a obosit, m-a scos din -răbdări, m-a dezamăgit. Nu-i face bine nimănui să-şi iasă din răbdări şi să se considere maltratat. Mi se pare că, de pe acum chiar, toate aminările şi tergiversările astea inutile te-au făcut să-ţi pierzi puţin din sprinteneala dumitale obişnuită.

— Plictiselile personale ar putea fi cauza, în momentul de faţă, preciză Clennam, nu însă hărţuielile birocratice, Nu, încă nu. Nu sunt încă lezat.

— Aşadar, nu vrei să-mi satisfaci rugămintea?

— Hotărât nu, rosti Clennam. Mi-ar fi ruşine dacă m-aş lăsa alungat de pe câmpul de bătaie, unde un om mult mai în vârstă şi mai susceptibil de a fi lovit direct **a** luptat cu curaj, atât de îndelung.

Cum nu era chip să se lase înduplecat, Daniel Doyce îi strânse mâna la rândul lui. Şi, după ce aruncă o ultimă privire de rămas bun când ocoli biroul, coborâră scara împreună. Doyce trebuia să se ducă la Southampton pentru a se alătura grupului restrâns al tovarăşilor de călătorie; o trăsură îl aştepta la poartă cu bagajele încărcate, gata să-l conducă până acolo. Lucrătorii se aflau adunaţi să asiste la plecare şi erau foarte mândri de el.

— Noroc bun, domle Doyce! Îi ură unul dintre ei.

— Oriunde vă duceţi, or să poată spune că au printre ei un om adevărat, care-şi cunoaşte meseria şi meseria-1 cunoaşte pe el, un om hotărât să facă treabă şi care-i capabil s-o facă; şi dacă nici ăsta nu-i om, atunci unde mai găseşti oameni?

Acest mic discurs rostit de un voluntar tăcut, din ultimele rânduri, despre care până atunci nimeni n-ar fi bănuit că are atâta talent, a fost primit prin trei urale puternice, iar oratorul câştiga o mare faimă din ziua aceea.

În toiul uralelor, Daniel le adresă un: „La revedere, oameni buni! “după care trăsura se făcu nevăzută, de parcă o pală de vânt o suflase din Curtea-Inimii-Însîn- gerate.

Domnul Baptist, recunoscător pentru postul de încredere pe care-1 ocupa, se afla printre lucrători şi contribuise la aclamaţii atât cât putea s-o facă un simplu străin. De fapt, nu există pe faţa pământului oameni care să aclame că englezii, care să ţină isonul cu trup şi suflet şi să strige din răsputeri, încât întreaga istorie a Angliei să pară că se perindă în rafale, cu toate stindardele fluturând deodată în aer, de la Alfred Saxonul încoace. Domnul Baptist fusese luat de furtună, ca să zicem aşa, şi încerca să-şi tragă răsuflarea, buimăcit, când Clennam îi făcu semn să-l urmeze sus, pentru a pune la loc registrele şi documentele.

În acalmia care urmă plecării — în tot acel vid care se creează după orice despărţire, pref igurînd marea despărţire care pândeşte neîncetat întreaga suflare omenească — Arthur stătea în picioare dinaintea biroului său, privind visător o rază de soare. Dar cu atenţia descătuşată, numaidecât reveni pentru a suta oară la subiectul care-1 preocupa îndeosebi, stăruind asupra tuturor împrejurărilor care-1 impresionaseră atât de mult, în seara misterioasă când îl văzuse pe omul acela la maică-sa. Din nou îl îm- brânci omul ăsta pe străduţa întortocheată, din nou îi merse pe urme şi apoi îl pierdu, din nou veni după el şi acum aşteptau unul lângă altul pe scara dinaintea intrării:

Oare cine trece pe drum aşa târziu?
Cavaler e Măghiran!
Oare cine trece pe drum aşa târziu?
Vesel, vesel, tot chefliu!

Nu era pentru prima oară că-şi amintea cântecul acesta din jocul de copii, şi că omul în chestiune fredonase strofa asta când se aflau în picioare unul lângă altul, dar nu-şi dăduse seama că o repetase cu voce tare, încât tresări când auzi strofa a doua!

E floarea cavalerilor,
Cavalere Măghiran!
E f loarea cavalerilor,
Vesel, vesel, tot chefliu!

Cavalletto îi sugerase, plin de respect, cuvintele şi melodia, crezând că s-a oprit pentru că nu ştia să cânte mai departe.

— Ei! Cunoşti cântecul, Cavalletto?

— Aa, da, domnule! Cine nu-l ştie în Franţa. L-am auzit deseori cântat de copii. Ultima dată când eu auzit pe ■el, adăugă domnul Baptist, adineauri Cavalletto, care revenea în mod obişnuit la construcţiile frazei din limba maternă, când gândurile îi zburau acasă, era o voce dulce şi firavă. O voce firavă, foarte drăguţă, foarte inocentă. *Altro!*

— Ultima dată când l-am auzit eu, replică Arthur, îl cânta un glas care n-avea nimic nici drăguţ, nici inocent, ba dimpotrivă.

Vorbea mai mult pentru sine decât să se adreseze celuilalt şi adăugă, sieşi, repetind cuvintele lui Blandois: „Să mor, domnule, dacă nu-s eu nerăbdător din fire! “

— Poftim! Exclamă Cavalletto uimit şi devenind într-o clipă alb ca varul la faţă.

— Ce s-a întâmplat?

— Domnule! Ştiţi unde am auzit cântecul ăsta ultima oară?

Şi cu gesturi pline de vioiciune italiană, schiţă din mina conturul unui nas mare şi coroiat, îşi apropie ochii unul de altul, se ciufuli la păr, umflă buza superioară ca să ilustreze o mustaţă stufoasă şi aruncă peste umăr pulpana unei pelerine imaginare. Executând totul cu o iuţeală nemaipomenită pentru cineva care nu văzuse niciodată un ţăran italian, el imită un zâmbet foarte ciudat, sinistru. Întreaga metamorfozare se petrecuse fulgerător, şi o clipă mai apoi stătea în picioare, palid şi nedumerit, dinaintea protectorului său.

— Pentru numele lui Dumnezeu! Exclamă Clennam, ce-nseamnă asta? Cunoşti pe cineva cu numele de Blandois?

— Nu! Răspunse domnul Baptist, scuturând din cap.

— Chiar acum ai descris un om care se afla lângă dumneata când auziseşi cântecul ăsta; nu-i aşa?

— Ba da! Răspunse domnul Baptist, dând de cincizeci de ori din cap.

— Şi nu-l chema Blandois?

— Nu! Zise domnul Baptist. Altro, altro, altro, altro!

N-avea destulă* putere să înlăture acest nume, capul şi
Degetul arătător de la mâna dreaptă fiind în frenetică mişcare, concomitent.

— Ia stai! Exclamă Clennam, desfăcând afişul pe birou.
Acesta e cel de care-i vorba? Poţi înţelege dacă citesc cu glas tare? •

— Absolut. Perfect.

— Dar priveşte în acelaşi timp. Vino-ncoace şi uită-te peste umărul meu când citesc.

Domnul Baptist se apropie; urmări fiecare cuvânt din ochii lui vioi, ascultă lectura până la capăt cu cea mai mare nerăbdare, apoi puse amândouă mâinile pe afiş, de parcă ar fi prins cine ştie ce dihanie primejdioasă şi exclamă, privindu-1 ţintă pe Clennam:

— El este! Uitaţi-1!

— Pentru mine asta-i jnult mai important, zise Clennam, îfi culmea agitaţiei, decât ţi-ai putea închipui. Spune-mi, unde l-ai cunoscut pe omul acesta?

Domnul Baptist ridică binişor mâinile de pe afiş, destul de stânjenit şi dându-se doi-trei paşi înapoi şi făcându-se că-şi scutură hainele de praf, răspunse, vădit împotriva voinţei sale:

— La Marsilia.

— Ce făcea acolo?

— Era deţinut, şi... *Altro!* Cred că da, şi... (domnul Baptist se furişă şi mai aproape ca să-i vorbească în şoaptă) ucigaş!

Clennam se dădu înapoi de parcă acest cuvânt fusese o lovitură pentru el, atât de groaznice i se păreau relaţiile maică-şi cu acest om. Cavalletto se lăsă să cadă pe un genunchi şi îl imploră, cu şi mai multe gesturi, să asculte cum de ajunsese într-o asemenea societate păcătoasă.

Îi poveşti cu cea mai mare sinceritate cum se întîm- plase totul, din pricină că făcuse puţină contrabandă, şi cum, după ce a fost eliberat din închisoare, a întors definitiv spatele acestui soi de viaţă. Adăugă apoi cum la Chalon-pe-Saone, într-un han cu firma „La *revărsatul zorilor* "a fost trezit din somn, în toiul nopţii, de acelaşi asasin, care pe atunci îşi luase numele de Lagnier, deşi înainte se chema Rigaud; cum asasinul îi propusese să se asocieze cu el, dar că-i inspira atâta teamă şi repulsie, încât a trebuit să fugă de el cu noaptea în cap, şi cum de atunci s-a simţit hăituit de frică să nu dea iarăşi ochi cu asasinul, acesta pretinzând cumva că-1 cunoaşte. După ce isprăvi de istorisit, stăruind cu tărie, energic, asupra cuvântului „asasin ", care căpăta o deosebită 'intonaţie în limba lui maternă (iar pentru Clennam era nu mai puţin teribil), sări deodată în două picioare de pe scaun, se năpusti iarăşi peste afiş, şi, cu o violenţă vecină pur şi simplu cu nebunia, pentru oricine în afară de meridionali, strigă:

— Iată, acelaşi asasin! El este!

În acest avânt pătimaş, la început uitase că îl văzuse pe asasin recent la Londra; reamintindu-şi, îi dădu speranţe lui Clennam că întâlnirea putea să fi avut loc după vizita la maică-sa, dar Cavalletto ştia absolut precis şi limpede ora şi locul, încât Clennam nu se mai îndoia că fusese înainte de asta.

— Ascultă, zise Arthur, foarte serios. Omul acesta despre care am citit aici a dispărut cu desăvârşire.

— De asta mă bucur grozav! Rosti Cavalletto, înălţând ochii cu evlavie. Mulţumesc Cerului de mii de ori! Asasin afurisit!

— Nu aşa. se împotrivi Clennam; căci până nu aflu ce-i cu el. N-o să am linişte.

— Destul, binefăcătorul meu; asta-i cu totul altceva. Un milion de scuze!

— Acum, Cavalletto, spuse Clennam, prinzîndu-1 de braţ şi întorcîndu-1 uşurel ca să fie faţă în faţă, sunt sigur că pentru puţinul bine pe care l-am putut face pentru dumneata, eşti cel mai recunoscător şi mai sincer dintre oameni.

— Jur asta! Exclamă celălalt.

— Ştiu. Dacă l-ai putea găsi pe omul acesta, sau ai afla ce s-a-ntâmplat cu el, ori ai putea obţine vreo ştire mai recentă, cât de cât, despre el, mi-ai face un serviciu mai presus de orice alt serviciu pe care l-aş primi cândva pe lume, şi m-ai determina (cum nu se poate mai justificat) să fiu la fel de recunoscător faţă de dumneata precum eşti şi dumneata faţă de mine.

— Nu ştiu încotro să caut! Exclamă omuleţul, sărutând entuziasmat mina lui Clennam. Nu ştiu de unde să încep. Nu ştiu unde să mă duc. Dar, curaj! Destul! N-are importanţă! Chiar acum plec!

— Nici un cuvânt nimănui, Cavalletto, în afară de mine.

— *Al-tro!* Strigă Cavalletto, şi se îndepărtă în fuga mare.

Capitolul XXIII

JUPÂNEASA AFFERY FACE O PROMISIUNE CONDIŢIONATĂ ÎN LEGĂTURĂ CU VISELE SALE

RĂMAS singur, cu amintirea vie a gesturilor şi privirilor expresive ale domnului Baptist, altfel zis Giovanni Baptista Cavalletto, Clennam începea o zi obositoare. Degeaba încerca el să-şi strunească atenţia, concentrându-se asupra unei îndeletniciri de afaceri, sau asupra unui şir de idei; de unde! Atenţia îi zbura mereu în jurul unuia şi aceluiaşi subiect care-1 hărţuia — nici vorbă să se poată apuca de altceva. Aidoma unui ucigaş legat în lanţuri pe
O barcă staţionară din mijlocul unui fluviu limpede şi adânc, osândit, oricare ar fi fost cantitatea incalculabilă de apă ce se prăvale dinainte-i, să vadă fără întrerupere cadavrul semenului său (pe care el l-a înecat) şi care zace pe fundul apei, în nemişcare, încremenit, doar dacă viitoarea nu-l mai lăţeşte şi-l lungeşte, când dilatând, când contractând sinistra arătare, la fel şi Arthur vedea, sub puhoiul nestatornic al gândurilor şi închipuirilor sale transparente care se succedau fără astâmpăr, singurul subiect permanent

şi sumbru, pe care nimic nu-l putea urni din loc, oricât s-ar fi străduit să-l alunge, şi de care nu putea scăpa nici în ruptul capului.

Certitudinea pe care o avea acum că Blandois, oricare i-ar fi fost numele adevărat, era o fiinţă abjectă, îi sporea povara temerilor cu prisosinţă. Chiar dacă mâine s-ar fi găsit o explicaţie acestei dispariţii, faptul că maică-sa fusese în legătură cu un asemenea om rămânea acelaşi. Nădăjduia să fie singurul care ştia că relaţiile lor fuseseră tăinuite, şi că maică-sa se purtase docil faţă de străin şi se temuse de el; dar tocmai pentru motivul că ştia toate astea, putea detaşa el oare scena la care asistase de temerile lui de odinioară, putea crede el că nu era nimic vinovat în asemenea relaţii[7]

Hotărârea maică-şi de a nu discuta chestiunea cu el, cunoscând caracterul ei de neînduplecat, îi sporea sentimentul propriei lui neputinţe. Era un adevărat coşmar să-şi închipuie că ruşinea şi oprobriul planau asupra maică-şi şi asupra memoriei tatălui său, ridicând „un zid de aramă[u] care-1 împiedica să le vină întrajutor. Scopul pentru care revenise în ţara de baştină şi pe care de-atunci niciodată nu-l abandonase era zădărnicit cu îndărătnicie chiar de maică-sa, tocmai în momentul când mai mult ca oricând i se părea că trebuia negreşit să-<l atingă. Sfaturile lui, energia, activitatea, banii, reputaţia, toate resursele lui, fără excepţie, absolut totul devenise inutil. Dacă (maică-sa ar fi fost înzestrată cu acea putere legendară de a transforma în piatră pe orice punea ochii, nu l-ar fi paralizat mai rău pe fiu-său (aşa cel puţin i s-a părut în deznădejdea lui) când întorsese spre el faţa-i dârza, aflat în odaia aceea lugubră a ei.

Dar lumina descoperirii din acea zi cazând peste aceste consideraţii îl îndemnă să ia măsuri mai ferme. Bizuiri u-se pe justeţea intenţiilor sale şi stimulat de simţul primejdiei iminente ameninţând din toate părţile, el hotărî, dacă maică-sa continua să refuze de a discuta chestiunea cu el, să facă un apel desperat la Affery. Dacă izbutea s-o facă mai comunicativă şi s-o determine să destrame vraja -tainei care învăluia casa, ar fi putut scăpa de amorţeala care cu fiecare ceas ce trecea îşi dădea seama că-1 cuprinde tot mai mult. Aceasta era concluzia unei zile lungi de nelinişte şi aceasta a fost hotărârea pe care îşi puse în cap s-o ia odată cu căderea întunericului.

Ajungând la casa părintească, prima dezamăgire a fost aceea de a găsi uşa deschisă şi pe domnul Flintwinch fumându-şi pipa pe scările de la intrare. În împrejurări obişnuite şi favorabile lui, ar fi ciocănit, şi jupâneasa Affery îi deschidea uşa. Norocul însă nefiind deloc de partea lui, uşa era dată de perete, iar domnul Flintwinch trăgea din lulea aşezat pe trepte.

— Bună seara, spuse Arthur.

— Bună seara, spuse domnul Flintwinch.

Fumul şerpuia rotocoale din gura domnului Flintwinch, de parcă ar fi trecut prin tot trupul lui diform până să iasă pe beregata diformă şi să se amestece cu fumu vălătucit din hogeaguri şi cu negurile fluviului întorto cheat.

— Ai vreo veste? Întrebă Arthur.

— N-am nici o veste, răspunse Jeremiah.

— Vorbesc de străin, explică Arthur.

— Şi *eu* vorbesc de străin, rosti Jeremiah.

Arăta atât de hid cum stătea strâmb, cu nodul de Îs cravată sub ureche, încât lui Clennam îi trecu prin minte gândul — şi nu pentru prima oară — nu cumva Flintwinch
O fi avut motive personale de a se descotorosi de Blandois? Să fi fost oare în joc taina lui, siguranţa lui? Era scund şi cocârjat, şi poate nu prea puternic; părea totuşi rezistent că lemnul de tisă şi uscat ca un corb bătrân. Un om ca acesta, venind în urma altuia, mult mai tânăr şi mai viguros, dar hotărât să-i facă de petrecanie fără milă, ar fi putut izbuti aproape sigur, într-un loc atât de izolat şi la o oră târzie. În vreme ce în starea sa morbidă de spirit gândurile astea stăruiau, în pofida celui permanent care niciodată nu-i ieşea din minte lui Clennam, domnul Flintwinch, cu gâtul răsucit şi cu un ochi închis, se uita la casa din faţă, fumând cătrănit mai departe, ca şi cum ar fi vrut să muşte capătul lulelei cu dinţii mai curînd decât să o savureze. Şi totuşi o savură în felul lui.

— Cred că mi-ai putea face un portret, Arthur, data viitoare când o să treci pe-aici, zise domnul Flintwinch, sec, apleeîndu-se să scuture cenuşa din pipă.

Arthur se simţi vinovat şi puţin stânjenit; îşi ceru scuze dacă se uitase cumva la domnul Flintwinch oarecum nepoliticos.

— Eram atât de absorbit de treaba asta, zise el, încât am uitat de mine.

— Ha! Totuşi nu văd, replică domnul Flintwinch. de ce *te* tulbură, Arthur.

— Nu?

— Nu, zise domnul Flintwinch, scurt şi răspicat, ca un câine care l-ar fi înşfăcat pe Arthur de mină.

— Crezi că-rhi e totuna dacă văd afişele acelea pretutindeni? Crezi că-mi e totuna dacă numele mamei şi casa sunt luate cu asalt în fel şi chip şi amestecate în mis^- ierul ăsta?

— Nu văd, rosti domnul Flintwinch, scărpinându-şi obrazul scorţos, de ce ar trebui să însemne atât de mult pentru dumneata. Dar să-ţi spun eu ce văd, Arthur, adăugă, uitându-se în sus la ferestre, văd licărul focului şi al luminării în odaia mamei dumitale!

— Şi ce are a face una cu alta?

— Păi, domnule, asta-mi aduce aminte, zise domnul Flintwinch, venind mai aproape, pieziş, că, după cum apune proverbul, dacă e bine să laşi în pace câinele care doarme, este poate la fel de bine să laşi în pace şiţ ■dinele care s-ascunde. Nu-l zădărî. Iese el până la urmă destul de repede la iveală.

Făcând această observaţie, domnul Flintwinch se întoarse brusc şi intră în vestibulul cufundat în întuneric. Clennam rămase locului, urmărindu-1 din ochi pe când căuta un chibrit în cabinetul micuţ de alături, şi izbuti, după ce scăpărase trei sau patru beţe, să aprindă lampa pâcloasa din perete. În tot acest răstimp, Clennam se gândea la mijloacele — mai mult ca şi cum i-ar fi fost indicate de o mână invizibilă, decât *să* le fi plăsmuit el însuşi — de care se putuse sluji domnul Flintwinch în săvârşirea acestei fapte urâte, făcând să dispară orice urmă apoi, pe una din căile sumbre şi misterioase din preajmă-i.

— Ei, bine, domnule, zise posacul Jeremiah, v-ar face plăcere să urcaţi?

— Mama presupun că e singură?

— Nu-i singură. Domnul Casby şi fiica sa sunt la dumneaei. Abia mă apucasem să fumez când au venit şi am rămas aici să-mi termin pipa.

Aceasta era a doua dezamăgire. Arthur nu făcu nici o observaţie şi urcă în odaia maică-şi, unde domnul Casby şi Flora tocmai serviseră ceai, pastă de anşoa şi pâine prăjită cu unt. Vestigiile acestor delicatese nu fuseseră încă strânse, nici de pe masă şi nici de pe chipul pârjolit al lui Affery, care, tot cu furculiţa cea lungă, de la bucătărie, specială pentru prăjit pâine, în mină, semăna cu un soi de figură alegorică, doar că se deosebea prin imensul

Avantaj pe care-1 avea faţă de asemenea personaje, în general, *şi* anume acela că era mult mai sugestivă ca simbol.

Flora îşi pusese pe pat pălăria şi şalul, semn că avea intenţia de a rămâne timp mai îndelungat. Domnul Casiby, la rându-i, radia lângă foc, bosele lui binevoitoare strălucind, ca şi cum untul cald de pe pâinea prăjită ar fi asudat pe tigva patriarhală, iar faţa îi era rumenă de parcă fusese uns pe obrazul patriarhal cu colorantul din pasta de anşoa. Această perspectivă îl făcu pe Clennam să ia hotărârea, după obişnuitul schimb de salutări, de a sta de vorbă cu maică-sa, fără întârziere. Cum doamna Clennam nu putea ieşi din odaie, regula de mult statornicită era, pentru cei care aveau să-i spună ceva în particular, să ruleze fotoliul până la biroul său, unde rămânea aşezată cu spătarul jilţului întors spre restul camerei, interlocutorul ei stând pe un taburet dintr-un ungher, plasat acolo în acest scop.

În afară de faptul că de multă vreme mama şi fiul nu mai vorbiseră împreună fără ca o a treia persoană să mai fi fost de faţă, musafirilor li s-a părut ceva normal să audă că i se cerea doamnei Clennam, după câteva cuvinte de scuze că-i întrerupe, îngăduinţa de a discuta unele chestiuni de

afaceri, şi la răspunsul afirmativ, să vadă fotoliul rulând în direcţia menţionată. De aceea, când Arthur se scuză faţă de oaspeţi şi adresă maică-şi rugămintea, şi îi împinse jilţul până în dreptul biroului ca apoi să se aşeze pe taburet, Affery începu, simplu, să vorbească mai tare şi mai repede, pasămite, în mod delicat, ca să nu-i ajungă nimic la urechi, iar domnul Casby îşi mângâia pletele albe cu un calm somnolent.

— Mamă, astăzi am aflat despre trecutul omului pe care l-am întâlnit aici, ceva ce dumneata nu ştii, sunt convins.

— Nu ştiu nimic din trecutul omului pe care l-ai întâlnit aici, Arthur.

Vorbea tare; fiul ei coborâse glasul, dar ea respingea acest ton confidenţial, ca dealtminteri orice, şi continuă cu intensitatea obişnuită şi vocea severă obişnuită.

— Această informaţie nu mi-a ajuns pe căi ocolite, ci în mod direct.

Îl întrebă, exact ca mai înainte, dacă venise să i-o împărtăşească şi ei.

— Am socotit de datoria mea să te pun la curent.

— Şi ce anume este?

— A fost deţinut într-o închisoare din Franţa.

Ea răspunse calmă:

— Mi-am închipuit eu, tot ce ise poate.

— Dar într-o temniţă pentru ucigaşi, mamă. Învinuit de crimă.

Ea tresări la acest cuvânt şi capătă o expresie de oroare firească. Îl întrebă la fel de tare:

» —.. De unde ştii?

— De la un om care a fost închis împreună cu el.

— Presupun că nu ştiai trecutul acelui om până să-fi fi spus asta?

— Nu.

*— Dar pe el îl cunoşteai?

— Da.

— întocmai aşa s-a întâmplat cu mine şi cu domnul Flintwinch în privinţa celuilalt! Trebuie să spun că asemănarea nu e totuşi atât de exactă, căci informatorul tău nu ţi-a fost prezentat printr-o scrisoare de la un corespondent la care depusese nişte bani? De asta ce zici?

Arthur n-avu încotro, trebui să mărturisească faptul că pe cel care-i adusese informaţia nu-l cunoscuse prin- tr-o agenţie, prin scrisori de recomandare ori pe temeiul vreunor garanţii oarecare. Chipul încruntat şi atent al doamnei Clennam se transformă puţin câte puţin într-o căutătură severă de triumf şi-i răspunse subliniind:

— Atunci bagă de seamă, Arthur, cum îi judeci pe alţii. Îţi spun în propriul tău interes, spre binele tău, ia seama cum îi judeci pe alţii!

Tonul răspicat se dezvăluia atât din priviri, cât şi din modul cum accentua cuvintele. Continua să-l măsoare; şi dacă în el ar fi mocnit, când intrase în casă, speranţa de a obţine cât de cât ceva, ochii aceştia nu făceau decât să-i spulbere o asemenea speranţă.

— Mamă, ce-aş putea face să te-ajut?;

— Nimic.

;— Nu vrei să-mi încredinţezi nimic, nici o misiune, să-mi dai vreo lămurire? Nu vrei să te sfătuieşti cu mine? Nu vrei să mă laşi să mă apropii?

— Cum poţi să-mi ceri aşa ceva? Tu eşti cel care s-a rupt de afaceri. Nu eu am vrut asta, ci tu. Întrebarea ta n-are nici o logică. Ştii foarte bine că m-ai lăsat în grija lui Flintwinch, iar el ocupă locul tău.

Clennam aruncă o privire spre Jeremiah şi văzu doar din aspectul ghetrelor sale că-şi concentrase atenţia asupra lor, deşi stătea proptit în perete, frecându-şi faţa de zor, vrând să dea impresia că o ascultă pe Flora, care sporovăia de-a dreptul năucitor despre sumedenie de subiecte, în care scrumbiile şi mătuşa domnului F. pe un balansoar se amestecau cu cărăbuşii şi negoţul de vinuri.

— Deţinut într-o închisoare din Franţa, acuzat de crimă, repetă doamna Clennam, rezumând calmă spusele fiului său. Asta-i tot ce ai aflat de la tovarăşul lui de temniţă?

— în esenţă, tot.

— Şi tovarăşul lui de temniţă îi era şi complice la crimă? Dar, desigur, despre sine vorbeşte mai frumos decât despre prietenul lui; n-are nici un

rost să te mai întreb. Oaspeţii de aici vor avea un nou subiect de conversaţie. Casby, Arthur mi-a spus...

— Stai, mamă, stai, stai!

O întrerupse brusc, căci nu-şi închipuia că va da în vileag ce-i împărtăşise el.

— Ce este? Întrebă ea, nemulţumită. Ce mai este?

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule Casby... şi dumneata, doamnă Finching... aş vrea încă un moment s-o reţin pe mama...

Pusese mâna pe jilţul ei, altminteri ea l-ar fi răsucit pe loc, apăsând cu vârful piciorului în duşumea. Erau încă faţă în faţă. Îl privea, în timp ce el se gândea că faptul de a scoate în vileag dezvăluirile lui Cavalletto putea avea consecinţe nedorite, la care nu se aştepta şi ajunse numaidecât la concluzia că era mai bine să le păstreze în taină; deşi poate că nu se călăuzise aici decât de motivul vag că ar fi fost de la sine înţeles ca mama lui să păstreze cele aflate doar pentru dânsa şi asociatul său.

— Ce este? Mai întrebă o dată nerăbdătoare. Ce s-a-ntâmplat?

— Nu-mi închipuiam, mamă, că o să transmiţi mai departe ceea ce ţi-am comunicat. Cred că ar fi mai bine să nu faci asta.

— îmi pui o condiţie?

— Ei bine, da!

— Atunci ia aminte! Tu eşti cel care faci un secret din asta, zise ea, ridicând mâna, nu eu. Tu, Arthur, eşti cel care aduci aici bănuieli şi suspiciuni şi vii cu implorări pentru explicaţii... tu, Arthur, eşti cel care aduci taine aici. Îţi închipui că mă interesează pe mine ce a făcut omul ăsta sau ce a fost? Ce-mi pasă mie? Lumea întreagă poate să ştie, dacă vrea, eu una nici nu mă sinchisesc. Şi-acum, dă-mi voie să mă-ntorc.

Cedă în faţa privirilor ei autoritare, încărcate de orgo-' liu, şi bătrâna reveni cu jilţul în locul de unde plecase. Văzu atunci şi pe chipul lui Flintwinch o expresie plină de triumf care nu era, desigur, efectul bazaconiilor debitate de Flora. Felul ăsta de a întoarce împotriva lui veştile aduse de el şi toate eforturile făcute a însemnat mai mult chiar decât încăpăţânarea de neclintit a maică-şi de a-1 convinge că orice strădanie pe lângă ea era zadarnică. Nu-i mai rămânea altceva decât să se adreseze vechii lui prietene, Affery.

Dar în această privinţă până şi primii paşi de apropiere păreau o treabă cât se poate de puţin promiţătoare. Ea era atât de complet subjugată de cei doi mintoşi, atât de sistematic urmărită şi. de unul şi de celălalt, şi, în plus, se mai şi temea să umble singură prin casă, încât, de la bun început, părea aproape exclus prilejul de a sta de vorbă cu ea numai între patru ochi. Şi, colac peste pupăză, jupâneasa Affery căpătase, într-un fel sau altul (este lesne de ghicit prin ce metode, cunoscând argumentele energice ale domnului şi stăpânului ei), convingerea nestrămutată în primejdia de a spune o vorbă despre orice ar fi fost, în oricare împrejurare, că, în tot acest timp, rămăsese în ungherul ei, apărându-se cu acel instrument simbolic de oricine s-ar fi apropiat; aşa încât, atunci când Flora i se adresă, ori chiar patriarhul în haine verzi ca sticla, ea îşi asigură retragerea din conversaţie de parcă amuţise, slujindu-se de furculiţa pentru prăjit pâine.

După câteva încercări zadarnice de-a o face pe Affery să se uite la el, în vreme ce ea strângea masa şi spăla serviciul de ceai, Arthur se gândi la un vicleşug pe care Flora să-l pună eventual la cale. De aceea, el îi spuse în şoaptă:

— Ai putea cere să vizitezi casa?

Or, sărmana Flora, care mereu aştepta cu febrilitate momentul când Clennam să fi reînnoit nebuniile lor din tinereţe, devenind iarăşi îndrăgostit de ea până peste cap, întâmpina cu deplină încântare această rugăminte, nu numai că era rostită în şoaptă şi că avea un caracter tainic, ci fiindcă pregătea terenul unei întâlniri duioase, în care Arthur i-ar fi dezvăluit frământarea lui sufletească. En trecu numaidecât la acţiune.

— Ah! Doamne sfinte biata odaie ce veche este* începu ea, dând ocol din priviri, pare la fel ca totdeauna doamnă Clennam sunt emoţionată poate să fie doar puţin mai afumată ceea ce e şi de aşteptat cu anii şi la asta trebuie să ne aşteptăm cu toţii şi să ne împăcăm cu gândul vrînd- nevrând aşa cum s-a-ntâmplat şi cu mine căci dacă nu m-am afumat chiar în schimb m-am îngrăşat groaznic şi-i cam acelaşi lucru dacă nu şi mai rău, când mă gândesc la zilele când papa avea obiceiul să mă aducă aici şi când nu eram

decât o fetiţă rebegită de frig şi mă aşezam pe un scaun cu picioarele pe grătarul căminului şi mă uitam cu ochi mari la Arthur... vă rog, scuzaţi-mă... domnul Clennam... pe atunci un băieţel cu tot felul de zorzoane îngrozitoare la vestă înainte ca umbra nedesluşită a domnului F. să fi apărut în zare ca să mă copleşească de atenţii precum strigoiul binecunoscut din nu ştiu care parte a Germaniei care începe cu B [18]este o lecţie de morală care ne învaţă că toate căile vieţii sunt aidoma celor din nordul Angliei acolo unde se extrage cărbunele şi unde se făureşte fierul şi unde totul e acoperit cu un strat de cenuşă!

După ce plăti cu un oftat tributul pentru nestatornicia alcătuirilor omeneşti, Flora se grăbi să-şi atingă ţelul.

— Şi n-ar fi putut spune vreodată, continuă ea, nici chiar cel mai îndârjit duşman că era o casă veselă căci niciodată n-a fost destinată să fie aşa ceva ci totdeauna a fost foarte impresionantă dacă-mi aduc aminte cu emoţie de o zi din copilăria noastră atunci când n-aveam încă judecata matură şi când Arthur... nu mă pot dezobişnui!... domnul Clennam... m-a dus undeva pe scări în jos într-o bucătărie părăsită şi plină de igrasie şi mi-a propus să mă ascundă acolo pentru tot restul vieţii şi să mă hrănească aducându-mi ce putea pune deoparte de la masa lui când nu era acasă pe timpul vacanţei şi cu pâine uscată în zilele de pedeapsă ceea ce în epoca aceea fericită se în- tâmpla prea adesea oare v-ar deranja sau ar fi să vă cer prea mult dacă vă rog să-mi daţi voie de a-mi împrospăta aceste amintiri şi să vizitez casa?

Doamna Clennam, care răspundea cu o amabilitate silită bunăvoinţei de care doamna Finching dăduse dovadă venind s-o vadă, deşi vizita ei (anterioară apariţiei neaşteptate a lui Arthur) era desigur un act de pură generozitate, fără nici un interes egoist, declară că toată casă îi stătea la dispoziţie. Flora se ridică şi-l rugă pe Arthur s-o însoţească.

— Fireşte, spuse el, tare, împreună cu Affery, dacă ar vrea să ne lumineze calea.

Affery şi începuse să se scuze:

— Mie să nu-mi ceri nimic, Arthur!...

Dar domnul Flintwinch o întrerupse:

— De ce nu? Affery, ce-i cu tine, femeie? De ce nu, muiere?

Astfel admonestată, ieşi codindu-se din ungherul său, lăsă furculiţa de prăjit pâine în mina soţului ei şi luă luminarea care i se dădu.

— Porneşte înainte, proasto! Strigă Jeremiah. Mergeţi sus, ori jos, doamnă Finching?

— Jos, răspunse Flora.

Atunci, ia-o-nainte, Affery, şi coboară, zise. Jeremiah. Şi bagă de seamă, altminteri vin pe balustradă şi mă rostogolesc peste tine!

Affery porni în fruntea expediţiei; Jeremiah încheia grupul. Nici prin gând nu-i trecea să-i lase singuri. Clennam se uită înapoi şi, văzând că-i urma trei trepte îndărăt, exclamă, pe tonul cel mai scăzut, mai rece şi mai cuviincios:

— Oare n-am putea scăpa de el?

Flora îl linişti, răspunzându-i prompt:

— Ei bine deşi nu se prea cade Arthur şi e ceva Ia care n-aş fi îndrăznit să visez în prezenţa cuiva mai tânăr sau a unui străin dar n-are a face dacă ţii atât de mult şi dacă o să fii aşa de bun să nu mă strângi prea tare.

Arthur nu avu inima să-i explice că nu asta voia să spună; îşi petrecu ocrotitor braţul pe după talia durdulie a Florei.

— Oh Doamne sfinte! Spuse ea, văd că eşti într-adevăr foarte cuminte şi te porţi totdeauna că un gentleman şi un om de onoare sunt sigură dar totuşi dacă doreşti să mă strângi puţin mai tare n-aş socoti asta o indiscreţie.

În această atitudine caraghioasă, în profund dezacord cu neliniştea din sufletul lui, Clennam coborî la subsol şi îşi dădu seama că Flora devenea mai împovărătoare de cum se făcea mai întuneric şi scădea în greutate când creştea lumina. Urcând înapoi scările din cumplita regiune a bucătăriei, cum nu se poate mai lugubră, jupâneasa Affery intră cu lumânarea în odaia de odinioară a tatălui său şi apoi în vechea sufragerie, mergând mereu înainte, ca o nălucă pe care nimeni n-o putea ajunge, fără să se întoarcă şi fără a răspunde ceva când el îi şopti:

---

18 Brocken, piscul munţilor Harz.

— Affery, vreau să vorbesc cu dumneata!

În sufragerie, Flora se simţi cuprinsă de pornirea sentimentală de a arunca o privire în alcovul sinistru care atât de des îl înghiţise pe Arthur în copilărie — desigur, pentru că fiind foarte întunecat, ea vedea un prilej de a se lăsa pe el cu toată greutatea. Arthur, aproape copleşit de deznădejde, tocmai dădea să intre, când se auziră bătăi în uşa de la intrare.

Jupâneasa Affery, cu un ţipăt înăbuşit, îşi aruncă şorţul peste cap.

— Ce te-a apucat? Mai vrei o porţie! Exclamă domnul Flintwinch. Ai să capeţi, femeie, ai să capeţi, şi încă una zdravănă! Oh! Îţi dau eu una bună, de-o să-ţi iasă pe nas... mamă, ce mai chelfăneaiă am să-ţi trag!

— Dar până una-alta se duce cineva să desehidă? Întrebă Arthur.

— Până una-alta, *eu* mă duc să deschid, domnule, îi întoarse vorba bătrânul, pe un ton feroce, care exprima limpede că între două rele se simţea silit să aleagă pe cel mai puţin rău, aşa că trebui să se ducă, deşi ar fi preferat să stea loculuí.

— Nu plecaţi de-aici, între timp! Affery, femeie, dacă faci un pas numai, ori dacă-ncepi să-ndrugi verzi şi uscate, zărghită cum eşti, află că-ţi dau o porţie întreită!

De îndată ce plecă, Arthur se desprinse de doamna Finching oarecum anevoie, căci neînţelegându-i intenţiile, făcea tot ce-i stă în putinţă să o strângă şi mai mult, în loc de a se libera din strânsoare.

— Affery, acum poţi vorbi cu mine*!

— Nu m-atinge, Arthur! Ţipă ea, dându-se înapoi. Nu te apropia de mine. Are să te vadă... Jeremiah are să te vadă. Nu face asta.

— N-are cum să mă vadă, replică Arthur, dacă suflu în lumânare (zis şi făcut).

— O să te-audă! Ţipă Affery.

— N-are cum să mă audă, răspunse Arthur, dacă te duc în alcovul ăsta întunecos şi vorbim (iarăşi, zis şi făcut). De ce-ţi ascunzi faţa?

— Pentru că mi-e frică să nu văd ceva.

— Nu trebuie să-ţi fie frică, Affery; n-ai ce să vezi în bezna asta. ^ •

— Ba da, am. Mult mai mult decât dac-ar fi lumină,

— De ce ţi-e frică?

— Casa asta-i plină de taine şi mistere, de-a: a î Pentru că pe un' te-ntorci, numai şoapte şi poveţe auzi; pentru că-i plină de zgomote. Nici că s-a mai pomenit casă cu zgomote. O să mor de frică, dacă Jeremiah nu m-o sugruma cumva înainte. Asta parcă văd c-are să facă.

— N-am auzit niciodată zgomote aici de care să merite osteneala să vorbeşti.

— Ah, dar ai auzi dac-ai locui în casa asta şi dac-ai fi obligat ca mine să umbli peste tot prin ea, zise Affery; şi ai simţi că merită osteneala să vorbeşti, în aşa hal că
Ai figata-gata să izbucneşti dacă nu ţi-eîngăduit să
Scoţi-un cuvânt. Uite-1 pe Jeremiah! O să-lfacisă mă
Omoare î

— Buna mea Affery, îţi jur că pot vedea lumina uşii deschise pe dalele din vestibul, şi dumneata ai putea s-o vezi dacă nu ţi-ai mai acoperi faţa.

— Nu-ndrăznesc să mă uit, spuse Affery, niciodată n-o să-ndrăznesc, Arthur. Totdeauna-mi ascund ochii când Jeremiah nu-i de faţă şi câteodată şi când este.

— Nu poate închide uşa fără ca eu să-l văd, spuse Arthur. Eşti în siguranţă acum cu mine, ca şi când te-ai afla la cincizeci de mile depărtare.

—Tare-aş dori să fiu! Exclamă Affery.

—Affery, eu vreau să ştiu ce se petreceaici;vreau
Să arunci un licăr de lumină asupra secretelor din casa asta...

— Ţi-am mai spus, Arthur, îl întrerupse ea, zgomotele e secretele, foşnetu şi mersu tiptil pe-aici, zdruncinăturile, paşii deasupra noastră şi paşii dedesubt.

— Dar nu astea-s toate secretele.

— Nu ştiu, zise Affery. Nu mă mai întreba nimic. Fosta dumitale iubită nu-i departe şi-i merge guriţa...

Fosta lui iubită, care de fapt se afla atât de aproape, încât se lăsase pe el, fremătătoare şi alcătuind un unghi de patruzeci şi cinci de grade, interveni acum ca s-o asigure pe jupâneasa Affery, mai mult cu sinceritate decât cu şir în vorbă, că ceea ce auzise nu va spune mai departe, ci va păstra negreşit totul pentru sine, „dacă nu pentru altceva, de hatârul lui Arthur... iarăşi prea familiară... lui Doyce şi Clennam “.

— Affery, te implor, dumneata care eşti una din puţinele mele amintiri plăcute de odinioară, în numele maică-mi, în numele soţului dumitale, pentru mine, pentru noi toţi! Sunt sigur că mi-ai putea spune ceva dacă ai vrea, în legătură cu venirea acestui om aici.

— Păi, atunci să-ţi spun. Arthur, replică Affery... dar vine Jeremiah!

— Da’ de unde, nu vine. Uşa e deschisă şi stă de vorbă în prag.

- R- Ilai să-ţi spun atunci, zise Affery după ce trase cu urechea. Prima oară când a venit a auzit şi el zgomote.

„Ce-i asta? “zice. „Habar n-am ce-i “, zic, apucîndu-1 de braţ, „da’ mereu, mereu am tot auzit.[44] Şi-n timp ce-i spuneam astea el stătea şi se uita la mine şi tremura ca vargă, zău.

— A venit deseori aici?

— Numai în seara aia şi ultima seară.

— Ce s-a petrecut în ultima seară" după plecarea mea?

— Cei doi mintoşi l-a păstrat numai pentru ei. Jeremiah a venit spre mine pieziş, după ce te-am condus

— todeauna vine spre mine pieziş când are de gând să-mi facă vreun rău — şi mi-a spus: „Acu, Affery, zice, o să vin în urma ta, femeie, şi-o să te gonesc sus “. Aşa că m-a înşfăcat c-o mina de ceafă de-am căscat gura şi apoi m-a îmbrâncit până în pat, şi pe drum tot timpu m-a ţinut strâns zdravăn. Asta numeşte el să mă gonească sus, zău. Oh, ce om afurisit mai e!

— Şi altceva n-ai mai auzit, ori n-ai văzut, Affery?

— Păi, nu ţi-am spus, Arthur, că m-a espediat în pat? Uite-1!

— Te asigur că-i încă în uşă. Dar şuşotirile şi discuţiile în şoaptă, despre care ai pomenit, Affery, alea ce erau?

— De unde să ştiu eu? Nu mă mai întreba nimic despre ei, Arthur. Du-te de-aici!

— Dar, dragă Affery, dacă nu izbutesc să pătrund tainele astea, în pofida soţului dumitale şi în pofida maică-mi, totul e pierdut.

— Nu mă-ntreba nimic, repetă Affery. De-atâta vreme trăiesc tot într-un vis. Du-te de-aici, du-te de-aici!

— Mi-ai mai spus asta cândva, replică Arthur. Acelaşi lucru mi-ai spus în seara aceea, la uşă, când te-am întrebat ce se întâmplă aici. Cum adică trăieşti într-un vis?

— Asta n-am să-ţi spun. Du-te de-aici! Nu-ţi spuneam eu nici dacă erai singur, darămite cu iubita de-odinioară alături, nici atâta.

Zadarnic a implorat-o Arthur, zadarnic a protestat Flora. Affery, care în tot acest timp tremurase şi se zbătuse, făcu urechea toacă la toate rugăminţile, trudindu-se să iasă din alcov.

— Mai bine-1 strig pe Jeremiah decât să mai scol un cuvânt măcar! Mă duc să-l chem, Arthur, dacă nu isprăveşti să mă tot descoşi. Şi-acu, ăsta-i ultimu cuvânt pe care-1 mai spun până să-l strig: dacă vreodată ai s-ajungi să le vii de hac mintoşilor ălora doi, dumneata (aşa trebuia să faci, ţi-am mai spus eu asta când ai venit aici prima oară, că nu trăiseşi încă destul de mult aici că i, să-ţi fi fost frică de viaţa dumitale cum îmi este mie);

Ei bine, caută şi fă asta în. Faţa mea, şi atunci spune-mi:

| „Affery, povesteşte visele dumitale! “Poate că în felul ăsta ţi le-aş povesti!

I Uşa care se închise îl împiedică pe Arthur să-i răs- “f- pundă. Fiecare se duse repede la locurile unde-i lăsase | Jeremiah; şi Clennam, înaintând când se întoarse bătrî- |[v] nul, îi spuse că din întâmplare luminarea se stinsese. Dom-

■ nul Flintwinch se uită jur împrejur când o aprinse iarăşi la[vi] lampa din vestibul şi păstră o tăcere absolută asupra persoanei, cu care stătuse de vorbă. Poate că arţăgos cum era din fire simţea nevoia să-şi verse nervii pe cineva, după ce fusese întrucâtva plictisit de musafirul său; oricum, îi sări ţandăra când o văzu pe nevastă-sa cum îşi acoperă capul cu şorţul şi, năpustindu-se asupră-i, o ^ prinse de nas, înfăşurat cum era, între degetul

cel mare fe şi arătător şi îi răsuci nasul, punând parcă în joc întreaga | forţă de şurub a persoanei lui.
|i Floră, a cărei greutate o simţea acum în permanenţă, | nu-i dădu pace lui Arthur cu vizitarea casei până nu trecu " peste tot. Chiar şi prin odaia lui mansardată de odinioară. Alte gânduri îi frământau lui mintea decât acest tur de orizont; observă totuşi, în mod special, după cum avea mai târziu motive să-şi aducă aminte, că încăperile păstrau un iz de aer închis, că paşii lor lăsau urme pe colbul duşumelelor la caturile superioare, şi că la una din uşi întâmpinară rezistenţă, când s-o deschidă, fapt care o făcu pe Affery să ţipe ca se afla cineva ascuns şi *f* continuă să creadă acest lucru, deşi căutând, nu era ni- [meni înăuntru. Când în cele din urmă reveniră în odaia maică-şi, o găsiră pe doamna Clennam cu mâna înfoiV)- ylită streaşină la cap, şi vorbind cu glas scăzut patriar- |,hului, care stătea în picioare dinaintea focului, cu Rochii lui albaştri, tigva strălucitoare şi pletele mătăsoase?
. V'
— întorcându-se către ei când intrară — conferind o valoare inestimabilă şi un conţinut încărcat de o neţărmurită iubire speţei umane în clipa când făcu observaţia:
— Aşadar aţi dat o raită prin toată casa, prin toată casa... casa... prin toată casa!
Remarca nu era în sine un juvaer al bunăvoinţei sau
O înţelepciune, deşi el o luase drept model şi pentru una şi pentru alta, din care s-a voit să se păstreze copia.

Capitolul XXIV

SEARA UNEI ZILE LUNGI

BĂRBATUL acesta ilustru, podoaba această măreaţă a ţării, domnul Merdle, îşi continuă drumul scânteietor. Începuse să devină evident pentru toată lumea că un om care făcuse societăţii admirabilul serviciu de a fi câştigat atâţia bani de pe urma ei. Nu putea rămâne mai departe un oarecare. Se vorbea cu încredere că va fi făcut baronet, deseori se menţiona titlul de pair. Se dusese vestea că domnul Merdle, cu obrazul său poleit în aur, nici nu voia să audă despre titlul de baronet, că declarase deschis lordului Decimus că această distincţie de baronet nu era pe măsura lui; el spusese: „Nu, ori pair, ori, dacă nu, pur şi simplu Merdle “. Acest răspuns, pare-se, îl prăvălise pe lordul Decimus într-o prăpastie de îndoieli, atât cât era posibil pentru o persoană aşa de sus- pusă. Deoarece Lipitorile, alcătuind un grup cu stea în frunte, considerau că asemenea distincţii le erau exclusiv rezervate şi că atunci când unui soldat, unui marinar sau
Unui avocat i se acorda un titlu de nobleţe, îl lăsau să pătrundă din condescendenţă pe uşa familiei, după care
O închideau numaidecât. Se zvonea nu numai că frămînta- tul lord Decimus lua parte ereditar la acest mod de a vedea lucrurile, ci că ştia deopotrivă că mulţi Lipitori ridicau aceeaşi pretenţie care se ciocnea de ambiţiile marelui om. Adevărat ori ba, zvonul circula foarte stăruitor şi lordul Decimus, pentru că era, sau se presupunea că este, pe cale să mediteze solemn asupra acestui caz spinos, îl confirma adoptând în diferite ocazii publice acel pas de elefant prin jungla luxuriantă a vorbăriei goale, vînturîndu-1 în vârful trompei sale pe domnul Merdle, spiritul întreprinzător gigantic, bogăţia Angliei, elasticitatea, creditul, capitalul, prosperitatea şi tot soiul de binefaceri.

Atât de tihnit decurgea strânsul recoltei din străvechea coasă a timpului, că trei luni încheiate trecuseră pe nesimţite de când cei doi fraţi zăceau în acelaşi mormânt din cimitirul străinilor de la Roma. Domnul şi doamna Sparkler se instalaseră în casa lor, o locuinţă mai mult de tipul celor din categoria reşedinţelor Ţâţe Lipitoare, un triumf al incomodităţii, unde aveai tot timpul în nas mirosul ciorbei de alaltăieri şi al căilor de la trăsură, dar la un preţ exorbitant, fiind situată în buricul pământului. În această locuinţă de invidiat (de multă lume pizmuită într-adevăr), doamna Sparkler intenţionase să purceadă fără răgaz la nimicirea Pieptului, când ostilităţile au fost suspendate de sosirea curierului care aducea vestea tristă a morţii. Doamna Sparkler, nefiind deloc lipsită de inimă, primise

vestea cu o imensă durere, care a durat timp de douăsprezece ceasuri; se ridicase apoi să se ocupe de îmbrăcămintea de doliu, luând toate măsurile de precauţie că nu cumva să fie mai prejos decât doamna Merdle. Tristeţea se abătuse nu numai asupra unei singure familii distinse, după cum anunţau gazetele mondene, şi curierul făcu atunci calea întoarsă.

Domnul şi doamna Sparkler tocmai luaseră masa singuri, cufundaţi în mâhnirea lor, şi doamna Sparkler se odihnea pe o canapea din salon. Era duminică, într-o seară fierbinte de vară. Această reşedinţă situată în buricul pământului locuit, totdeauna apăsătoare şi fără aer, de parcă ar fi avut un guturai cronic **la** cap, **era** în **seara** aceea deosebit de sufocantă. Clopotele încetaseră **de** a mai face sinistrul vacarm în toiul ecourilor nemelodioase de pe stradă, şi ferestrele luminate ale bisericilor îşi pierduseră galbenul lor în cenuşiul amurgului, stingându-se într-un negru opac. Doamna Sparkler, întinsă pe canapea, privea pe fereastra deschisă partea opusă a unei străzi înguste, peste ghivecele cu rezeda şi alte flori. Se plictisise să se mai uite pe cealaltă fereastră, unde soţul ei stătea în balcon. Se săturase până şi de ea să se tot vadă în doliu, deşi, firește, nu atât de mult ca de ceilalţi doi.

— E ca şi cum te-ai afla într-o fântână, zise doamna Sparkler, schimbându-şi iritată poziţia. Vai de mine, Edmund, dacă cri ceva de spus, de ce nu spui?

Domnul Sparkler ar fi putut răspunde sincer: ' „Iubita mea, n-am nimic să-ţi spun “.

Dar cum această replică nu-i veni în minte, se mulţumi să vină din balcon şi să se apropie de canapeaua unde se afla nevastă-sa.

— Doamne sfinte, Edmund! Exclamă doamna Sparkler şi mai iritată, îţi vâri nasul în rezede! Te rog, nu face asta!

Domnul Sparkler, într-un moment de uitare de sine

— mai mult în sensul propriu al cuvântului decât ceea ce se înţelege prin această expresie — mirosise cu atâta putere o rămurică de rezeda. Încât fusese cât pe aici să se facă vinovat de fărădelegea în chestiune.

El zâmbi şi spuse: — Te rog, să mă scuzi, draga mea, şi aruncă vrejul pe fereastră.

— îmi dai dureri de cap, Edmund, dacă rămâi pro- ţăpit în poziţia asta, rosti doamna Sparkler, ridicând ochii după un minut de tăcere, pari atât de groaznic de mare în lumina asta... Te rog, stai jos.

— Desigur, draga mea, zise domnul Sparkler, aşezîn- du-se pe un scaun în acelaşi loc.

— Dacă nu ştiam că ziua cea mai lungă a anului a trecut, spuse Fanny, căscând de mama focului, aş fi crezut că e azi. Zău, n-am mai avut o asemenea zi!

— Asta-i evantaiul tău, iubito? Întrebă domnul Sparkler, luând unul de jos şi întinzîndu-i-1.

— Edmund, replică soţia lui, şi mai plictisită, nu pune întrebări stupide, te implor. Al cui să fie decât al meu?

— Da, mi-am închipuit că-i al tău, zise domnul Sparkler.

— Atunci nici n-ar trebui să mai întrebi, se răsti Fanny. După o clipă se răsuci în canapea şi exclamă: Vai de mine şi de mine, o asemenea zi fără sfârşit nici c-am mai trăit de când sunt î

După încă o clipă se ridică alene, făcu doi-trei paşi şi reveni tot acolo.

— Draga mea, zise domnul Sparkler, fulgerat de o idee, am impresia că n-ai deloc astâmpăr.

— Oh, astâmpăr! Repetă doamna Sparkler. Nici vorbă.

— Fetiţa mea adorată, stărui domnul Sparkler, încearcă să te dai cu puţin oţet aromat. Deseori am văzut-o pe mama folosindu-1 şi parcă îşi revenea. Şi este o femeie deosebit de frumoasă, după cum prea bine ştii, cred, fără fu...

— Sfinte Dumnezeule! Exclamă Fanny şi din nou sări în picioare. Asta te scoate din răbdări! Iată cea mai plicticoasă zi care şi-a mijit vreodată zorile pe faţa pă^- mîntului, sunt convinsă!

Domnul Sparkler o urmări docil din ochi cum umbla prin odaie şi părea puţin speriat. Se împiedică de câteva bibelouri şi îşi aruncă privirile pe

stradă, peste care cădea înserarea, prin toate trei ferestrele, şi apoi se întoarse la canapeaua ei şi se lăsă să cadă pe perne.

— Haide Edmund, vino mai încoace î Vino mai aproape, fiindcă vreau să te pot atinge cu evantaiul, să ţi se întipărească mai bine în minte ceea ce-ţi voi spune. Aşa, de-ajuns. Acum eşti destul de aproape. Oh, *cât* de mare pari!

Domnul Sparkler o rugă să-l scuze, apărându-se că el n-avea nici o vină, spunând că „băieţii noştri “, fără să precizeze care sunt băieţii ăştia, obişnuiau să-l strige Quinbus Flestrin ^junior, sau Omul-Munte cel Tânăr.

— Trebuia să-mi fi spus asta mai înainte, se plânse Fanny.

— Draga mea, replică domnul Sparkler, destul de măgulit, n-am ştiut că putea să te intereseze, altminteri mi-ar fi făcut plăcere să-ţi spun.

— Poftim! Pentru numele lui Dumnezeu, taci din gură, zise Fanny, vreau să vorbesc eu, Edmund. Nu trebuie să mai fim singuri. Trebuie să iau toate măsurile de precauţie că nu cumva să se mai repete starea îngrozitoare de depresiune care mă chinuie în seara asta.

— Draga mea, răspunse domnul Sparkler, fiind, aşa după cum toată lumea prea bine ştie. O femeie deosebit de frumoasă, fără...

— Oh, CERULE mare! Ţipă Fanny.

Domnul Sparkler era atât de descumpănit de tonUl energic în care soţia lui făcuse această exclamaţie, ridi- cându-se brusc de pe canapea şi apoi aşezându-se din nou la fel de brusc, încât trecu un minut sau chiar două până să fi fost capabil să spună în chip de explicaţie:

— Voiam să zic, draga mea, că toată lumea ştie că eşti făcută să străluceşti în societate.

— Făcută să strălucesc în societate, repetă Fanny, scoasă din fire, da, într-adevăr! Şi ce se-ntâmplă pe urmă? Nici nu mi-am revenit din lovitura primită de moartea sărmanului şi scumpului papa şi de cea a bietului meu unchi... deşi nu ascund că moartea acestuia din urmă a fost o fericită uşurare, căci, dacă nu poţi face faţă în lume, mai bine mori...

— Sper că nu faci aluzie la mine, iubita mea? <T întrerupse Sparkler, umil.

— Edrnund, Edmund, tu ai putea scoate din răbdări şi un sfânt! N-am spus clar că vorbesc de bietul un- chiu-meu?

— Te uitai cu atâta tâlc la mine, draga mea fetiţă, zise domnul Sparkler, că m-am simţit cam prost. Mulţumesc, iubito.

— Uite, acum m-ai făcut să-mi pierd şirul, rosti Fanny, cu un gest de resemnare din evantai, aşa că mai bine mă duc la culcare.

— Nu face asta, iubito, o rugă domnul Sparkler. Mai rămâi puţin.

Fanny mai rămase destul; lăsând capul pe spate, cu ochii închişi şi sprâncenele ridicate, cu o expresie deznădăjduită, părea să fi renunţat definitiv la toate preocupările pământeşti. În cele din urmă, fără nici un fel de avertisment, ea-deschise iarăşi oc^ii şi reluă pe un ton răstit, aspru:

— Şi ce se-ntâmplă pe urmă, te întreb? Ce se-n- tâmplă? Păi, tocmai în clipa în care să strălucesc şi eu mai deosebit în societate şi când, din motive dintre cele mai imperioase ţin neapărat să strălucesc în societate... mă aflu într-o situaţi-care mă împiedică oarecum să ies în lume. Asta-i chiar din cale-afară!

— Draga mea, zise domnul Sparkler. Nu cred că din cauza asta trebuie să stai acasă.

— Edmund, eşti absolut caraghios, replică Fanny, în culmea indignării; îţi închipui că" o femeie în floarea tinereţii şi nu complet lipsită de farmec ar putea rivaliza, în asemenea împrejurări, cu o femeie care-i este inferioară în toate privinţele? Dacă poţi crede una ca asta, înseamnă că prostia ta nu are margini.

Domnul Sparkler sugeră că-şi închipuise că „putea trece peste asta “.

— Să treci peste asta! Repetă fanny, grozav de dispreţuitoare.

— Un timp, adăugă sfios domnul Sparkler.

Doamna Sparkler nu catadicsi să ia în seamă această Ultimă observaţie rostită cu jumătate de glas, şi deciară cu amărăciune că asta într-adevăr punea capac la toate, şi că pe drept cuvânt era de-ajuns să facă pe cineva să-şi dorească moartea!

— Totuşi, adăugă ea (revenindu-şi întrucâtva din sentimentul că fusese sacrificată), oricât de exasperant ar fi şi oricât de crud ar părea, nu-mi rămâne, presupun, decât să mă resemnez.

— Mai cu seamă că era şi de aşteptat, zise domnul Sparkler.

— Edmund, replică nevastă-sa, dacă nu găseşti nimic mai bun de făcut decât să cauţi să insulţi femeia care te-a onorat acordându-ţi mina, atunci când e la ananghie, cred c-ar fi mai bine să te duci *tu* la culcare!

Domnul Sparkler, foarte mâhnit de acest reproş, îşi ceru scuze în chipul cel mai tandru şi mai sincer. Scuzele i-au fost acceptate, dar doamna Sparkler îl rugă să se caimeze, aşezându-se de cealaltă parte a canapelei, sub perdelele de la fereastră.

— Şi acum, Edmund, rosti ea, întinzând braţul şi atin-
Gindu-1 cuevantaiul, iată ce voiam să-ţi spun când ai
Început sămă plictiseştica de obicei cu tot soiul de
Fleacuri: osă mă feresc,nu care cumva să mai rămân
Singură de-acum înainte, şi,dacă sunt împiedicată de
Împrejurări să ies în lume după cum doresc, trebuie să aranjez ca cineva să-mi ţină totdeauna de urât afci, căci nu mai pot, într-adevăr, şi nu mai vreau să trăiesc nici' măcar o zi$_v$ca aceasta.

Părerea domnului Sparkler fiind, pe scurt, că n-avea nici un fel de fumuri, adăugă:

— Şi-apoi, ştii dealtfel că o să vină curînd sora ta, probabil...

— Scumpa Amy, da! Exclamă doamna Sparkler cu un oftat afectuos. Drăguţa de ea! Totuşi, numai Amy n-o să fie de-ajuns.

Domnul Sparkler era cât pe aci să spună un, Nu? “pe un ton interogativ, dar simţi primejdia şi zise, încu- viinţînd:

— Nu, oh, Doamne, nu; n-o să fie de-ajuns.

— Nu, Edmund. Căci calităţile acestei copile preţioase au nu numai caracterul acela calm care cere un contrast — ele au nevoie să fie înconjurate de viaţă şi mişcare pentru a-şi arăta adevărata lor culoare şi spre a le iubi mai presus de orice; dar şi ea va trebui să înceapă o viaţă nouă, în multe privinţe.

— Asta este, încuviinţă domnul Sparkler. Să ducă o viaţă nouă.

— Te rog, Edmund! Mânia asta a ta de a întrerupe fără să ai nimic de spus, mă scoate din sărite! Trebuie să te dezbări de ea negreşit. Pentru că a venit vorba despre Amy... sărmana mea surioară se ataşase cu atâta devotament de bietul papa, şi fără îndoială a deplâns nespus de mult moartea lui şi trebuie să fi suferit imens. Şi cu mine s-a petrecut la fel. Am suferit îngrozitor. Dar Amy trebuie că s-a chinuit şi mai mult chiar, căci a stat lângă el tot timpul, l-a vegheat pe bietul şi scumpul papa până-n clipă din urmă, ceea ce, din păcate$_x$ nu s-a-ntâmplat cu mine.

Aici Fanny se opri, cu ochii scăldaţi în lacrimi şi exclamă:

— Dragul, scumpul, iubitul papa! Un alevărat gentleman! Cită deosebire faţă de sărmanul unchiu-meu!... De urmările acestei epoci cumplite, continuă ea, va trebui s-o scăpăm pe bună mea surioară. Şi apoi de urmările îndelungatei veghe la căpătâiul lui Edward, în timpul bolii sale, veghe care continuă şi acum şi care ar mai putea dura încă, iar pe noi asta ne îngrijorează, căci între timp afacerile bietului şi iubitului papa nu pot fi puse la punct. Noroc totuşi că hârtiile se află toate sigilate şi sub cheie la agenţii lui financiari, aşa cum le-a lăsat papă în urma călătoriei sale providenţiale în Anglia, iar afacerile sunt într-o perfectă ordine, de aceea mai pot să aştepte până când fratele meu Edward se va reface în Sicilia, îndeajuns ca să vină să le administreze, ori să-şi îndeplinească sarcina de executor testamentar sau mai ştiu şi eu ce altceva e de făcut.

— N-ar fi putut găsi o îngrijitoare mai bună, care să-l pună pe picioare, se încumetă domnul Sparkler să spună.

— Ca prin minune, de astă dată sunt de acord cu tine, replică soţia lui, întorcând capul şi fluturând languros din pleoape înspre el (vorbea de obicei ca şi cum s-ar fi adresat mobilei din salon), şi aş putea adopta chiar expresia ta. N-ar fi putut găsi o îngrijitoare mai bună care să-l pună pe picioare. Sunt momente când biata copilă e puţin plicticoasă pentru un spirit activ; dar ca îngrijitoare e perfecţiunea întruchipată. *'E* desăvârşită, scumpa Amy!

Domnul Sparkler, pe care succesul de mai înainte îl îndemnase să fie cutezător, veni cu ideea că Edward a băgat-o rău de tot pe mânecă. Zău, fetiţo dragă.

— Dacă „a băgat-o pe mâneca “, replică doamna Sparkler, este cumva expresia de mahala pentru a fi bolnav, atunci, Edmund, ai dreptate. Altminteri n-am cum să numesc limbajul vulgar folosit de tine, când te adresezi surorii lui Edward. S-a îmbolnăvit la un moment dat* de malarie' undeva, fie călătorind zi şi noapte, în drum spre Roma, unde până la urmă a ajuns prea târziu ca să-l mai prindă în viaţă pe bietul papa, fie în alte împrejurări neprielnice, iată un fapt de netăgăduit, dacă asta ai vrut să spui. Pe de altă parte, viaţa ext; em de uşoară pe care a dus-o l-a şubrezit mai mult decât orice.

Domnul Sparkler asemui cazul lui cu cel al unora dintre, oamenii noştri “din Antile, care se îmbolnăveau de friguri galbene. Doamna Sparkler. Închise iarăşi ochii, refuzând să aibă cât de cât de a face cu oamenii noştri din Antile, ori cu frigurile galbene.

— Aşadar, Amy, continuă ea, ridicând pleoapele, va trebui să fie ajutată să se scuture de efectele multor săp- tămîni obositoare şi pline de nelinişte. Şi îndeosebi, va trebui să se dezbare de un simţământ înjositor, care, ştiu foarte bine, sălăşluieşte în adâncul inimii ei. Nu mă-ntreba ce este, Edmund, fiindcă n-am să-ţi spun.

— Nici n-o s-o fac, draga mea, zise domnul Sparkler.

— Voi avea mult de luciu cu micuţa mea, adăugă doamna Sparkler, şi niciodată n-am să pot spune că am adus-o prea repede în preajma mea pe micuţa şi mări- nimoasa fiinţă! Când vorbesc despre reglementarea afacerilor bietului papa, nu sunt mînaiă de un interes prea egoist. Papa s-a purtat deosebit de generos cu mine când m-am măritat, aşa că mă aştept Ia puţin sau chiar la nimic. Numai să nu-i fi lăsat ceva prin testament doamnei General, asta-i tot ce doresc. Dragă papa, dragă papa!

Din nou o podidi plînsui, dar numele doamnei General a fost remediul cel mai bun ca să se potolească; se şterse numaidecât la ochi şi spuse:

— Există un fapt extrem de încurajator în boală lui Edward, sunt fericită că pot constata, şi care mă face să sper că nu şi-a pierdut deloc bunul-simţ şi nici prezenţa de spirit — cel puţin le mai avea încă la moartea sărmanului şi scumpului meu papa — şi anume că a încheiat socotelile cu doamna General şi a expediat-o din casă.

Îl felicit pentru asta. Aş putea să-i iert o mulţime de lucruri pentru că a procedat cu atâta promptitudine, acolo unde şi eu însămi aş fi procedat exact aşa!

Doamna Sparkler tocmai se desfăta din plin, când cineva bătu de două ori în uşă. Un mod foarte ciudat de **a** ciocăni. Încet, ca şi cum cel care bătea n-ar fi dorit

Să facă zgomot şi nici să atragă atenţia. Prelung, de parcă cel care bătea era dus pe gânduri tşi uitase să se oprească.

— Poftim! Exclamă domnul Sparkler. Cine o fi?

— Oricum, nu Amy şi Edward, fără să ne fi dat de veste şi fără trăsură! Zise doamna Sparkler. Uită-te pe fereastră.

In odaie era întuneric, dar pe stradă se aprinseseră felinarele. Capul domnului Sparkler aplecat peste balcon părea atât de mare şi de greoi, cât pe-aci să-şi piardă echilibrul şi să cadă, doborîndu-1 pe necunoscutul de jos.

— E o singură persoană, spuse domnul Sparkler. Nu-mi dau seama cine-i... totuşi, stai!

Ieşi din nou pe balcon şi se mai uită o dată. Când uşa de la intrare se deschise, reveni în încăpere şi spuse că

i se părea că zărise „găina lui babacul “. Nu greşise, căci domnul Merdle, cu pălăria în mină, a fost poftit înăuntru îndată după aceea.

— Lumînări! Strigă doamna Sparkler, cerându-şi scuze că era întuneric.

— E destulă lumină pentru mine, spuse domnul Merdle.

Când au fost aduse lumînările, domnul Merdle stătea

În picioare după uşă, muşcându-şi buzele.

— Am venit să vă văd în trecere, zise el. Acum sunt cam ocupat, dar pentru că ieşisem să fac o mică plimbare, m-am gândit să trec şi pe la voi.

Cum era în ţinută de seară, Fanny îl întrebă unde luase cina.

— Păi, zise domnul Merdle, de fapt n-am cinat nicăieri.

— Totuşi, ai cinat? Îl mai întrebă Fanny.

— Păi... nu, n-am cinat în adevăratul sens al cuvîn- tului, preciză domnul Merdle.

Îşi trecu mâna peste fruntea galbenă şi rămase pe gânduri, ca şi cum nu era sigur de asta. **I** se propuse să **i** se aducă ceva de mâncare.

— Nu, mulţumesc, se împotrivi domnul Merdle. Nu mi-e foame. Trebuia să cinez în oraş cu doamna Merdle. Dar cum n-aveam poftă să mănânc, am lăsat-o pe doamna Merdle să se ducă singură; când să mă urc în trăsură, m-am răzgândit şi în schimb am pornit să fac o plimbare pe jos,

N-ar vrea să servească un ceai sau o cafea?

— Nu, mulţumesc, răspunse domnul Merdle. Am trecut pe la club şi am băut o sticlă de vin.

În clipa aceea, domnul Merdle luă scaunul oferit de Edmund Sparkler, şi pe care până atunci îl împinsese în- j cetişor înainte, ca un om pentru prima oară cu o pere-
ı che de patine în picioare, neexperimentat, şi care nu se
I putea hotărî să pornească. Apoi îşi aşează pălăria pe un j alt scaun din preajmă şi, privind înăuntru de parcă ar j fi avut vreo şase metri, adâncime, spuse:

— Vedeţi, m-am gândit să trec pe aici.

— Foarte măgulitor pentru noi, zise Fanny, căci dumneata nu prea ai obicei să faci vizite.

— N... nu, replică domnul Merdle. Care între timp pusese stăpânire pe sine după amândouă manşetele hainei, de parcă singur s-ar fi arestat. Nu, n-am obicei să
Fac vizite.

—. Ai prea multe pe cap ca să mai poţi face şi asta, rosti Fanny. Pentru cineva care are aşa multe pe cap, lipsa poftei de mâncare e un lucru grav şi ar trebui să ai grijă că nu cumva să te-mbolnăveşti.

— Aa. Mă simt foarte bine, răspunse domnul Merdle, după ce chibzui puţin. Mă simt foarte bine, ca de obicei. Perfect. Atât de bine cât aş putea să-mi doresc.

Marele maestru al secolului, ' fidel caracteristicii sale de a fi cu orice prilej omul care are cum nu se poate mai puţin de spus despre el însuşi şi-l spune foarte anevoie, redeveni mut. Domnul Sparkler începu să se Întrebe cât avea oare de gând să rămână marele* maestru al secolului.

— Tocmai vorbeam despre bietul papa când ai venit, domnule. •

— Ia te uită! Ce coincidenţă! Exclamă domnul Merdle.

Fanny nu vedea unde era coincidenţa, dar simţi că trebuie să continue conversaţia.

— Spuneam, reluă ea, că îmbolnăvirea fratelui meu a adus o întârziere în examinarea şi reglementarea averii lui papa.

— Da, încuviinţă domnul Merdle, da. E o întârziere.

— Şi asta nu are nici o importanţă, zise Fanny.

— Nu, spuse şi domnul Merdle, după ce examină cornişa din acea parte a odăii, care se găsea înaintea lui; asta nu are nici o importanţă.

— Mi-e teamă numai, mărturisi Fanny, că nu cumva doamna General să primească ceva.

— *N-are* să primească nimic, spuse domnul Merdle.

Fanny era încântată auzindu-1 că-şi exprimă această
Părere. Domnul Merdle, după ce mai aruncă o privire în adâncurile pălăriei, dând impresia că vedea ceva la fundul ei, îşi trecu mâna prin păr şi adăugă molcom ultimei sale observaţii aceste cuvinte de confirmare:

— Oh, Doamne fereşte, nu! Nu! Ea nu. Deloc, probabil.

Deoarece subiectul părea epuizat, ca şi domnul Merdle, Fanny îl întrebă dacă se duce s-o ia pe doamna Merdle şi trăsura în drum spre casă.

— Nu, răspunse el. Voi porni pe calea cea mai. Scurtă şi o las pe doamna Merdle... (aici începu să-şi contemple palmele ambelor mâini, de parcă-şi ghicea lui însuşi viitorul)... să se descurce singură. Cred că n-are să-i vină greu.

— Probabil, zise Fanny.

Urmă o tăcere îndelungată, în care timp doamna Sparkler. Întinzându-se iarăşi pe canapea, închise ochii şi ridică din sprâncene şi se retrase ca şi mai înainte de la treburile astea pământeşti.

— Dar totuşi, rosti domnul Merdle, vă reţin şi pe voi, iar eu întârzii. Ştiţi, m-am gândit să trec pe aici doar.

— Sunt încântată, desigur, zise Fanny.

— Aşa că am plecat, adăugă domnul Merdle, sculîn- du-se în picioare. Aţi putea să-mi împrumutaţi un cuţitaş?

Ciudat lucru, remarcă Fanny, zâmbind — ea, care rareori se putea hotărî să scrie până şi o scrisoare, să ajungă să împrumute ceva unui asemenea mare om de afaceri cum era domnul Merdle.

— Aţi putea, nu-i aşa? Repetă domnul Merdle. Am nevoie de un cuţitaş; ştiu că aţi primit câteva cadouri de nuntă conţinând foarfece, pensete şi alte asemenea lucruri. Mâine îl primiţi înapoi.

— Edmund, spuse doamna Sparkler, deschide — dar cu multă grijă, te rog din suflet, *că* eşti foarte neînde- mînatic — caseta de sidef care-i pe măsuţa mea de colo şi dă-i domnului Merdle cuţitaşul cu mâner de sidef.

— Mulţumesc, spuse domnul Merdle, dar dacă aţi avea unul cu un miner mai închis la culoare, l-aş prefera pe acesta.

— Cuţitaşul cu mâner de baga?

— Mulţumesc, rosti domnul Merdle, da. L-aş prefera pe cel din baga.

Edmund primi instrucţiuni în consecinţă să deschidă caseta de baga şi să-i dea domnului Merdle cuţitaşul cu mâner de baga. După ce se execută, soţia lui spuse, pe un ton plin de graţie, adresându-se marelui maestru:

— O să te iert dacă-1 pătezi cu cerneală.

— Voi avea grijă să nu-l pătez cu cerneală, zise domnul Merdle.

Apoi ilustrul oaspete întinse manşeta hainei şi mâna doamnei Sparkler, cu încheietură, brăţară şi tot restul, se făcu nevăzută pentru o clipă. Nu se desluşea unde dispăruse propria lui mână, care se ferea de atingerea doamnei Sparkler, ca patriotul veteran din Chelsea sau că nu mai puţin vrednicul pensionar din Greenwich.[19]

Perfect convinsă, în clipa când ieşi el din odaie, că fusese cea mai lungă zi din viaţă care în sfârşit se terminase şi că n-a existat vreodată femeie care, deşi nu lipsită de farmec, să fi fost în halul ăsta chinuită de nişte idioţi fără pic de sare, Fanny se duse pe balcon să ia puţin aer. Lacrimi de ciudă îi umpleau ochii şi prin ele
i se păru că ilustrul Merdle, coborând în stradă, ţopăia, valsa, făcea piruete, posedat parcă de sumedenie de diavoli.

Capitolul XXV

MAJORDOMUL DEPUNE ARMELE

DINEUL avea loc la marele medic. Avocatul era acolo în deplină formă. Ferdinand Lipitoare se afla şi el acolo, sub înfăţişarea lui cea mai atrăgătoare. Puţine erau căile vieţii ascunse medicului, care vizita cele mai întunecate cotloane, mai des chiar şi decât episcopul. Existau doamne strălucite la Londra, care pur şi simplu se dădeau în vânt după el, draga mea, fiind omul cel mai fermecător şi mai delicios din lume, care însă s-ar fi îngrozit la gândul că se găseau atât de aproape de el dacă aflau asupra căror scene întârziaseră ochii lui visători cu un ceas ori două mai înainte, sau la căpătâiul cui sau sub ce acoperiş stătuse de veghe făptura lui calmă. Dar medicul era un om liniştit, care-şi vedea de treaba lui şi nu-şi vâră nasul în treburile altora. Vedea şi auzea multe lucruri nemaipomenite şi îşi petrecea viaţa faţă în faţă cu nişte contradicţii morale dintre cele mai de neîmpăcat; totuşi compasiunea lui se asemăna cu cea. A maestrului divin al tuturor tămăduitorilor. Se ducea^ imparţial ca ploaia, printre drepţi şi nedrepţi, făcând tot binele de care era în stare, fără să se bată cu pumnii în piept din pricina asta prin sina- goge ori pe la colţuri de străzi.

---

19 Veterani din armată şi marină ; purtau mîneci foarte lungi la haine ca să nu li se vadă mîinile amputate (de cele mai multe ori dreapta).

Cum orice om fără prea mare experienţă în alcătuirile omeneşti, chiar dacă se poartă cu toată discreţia, nu poate da greş în a se înveşmânta de ochii lumii cu interesul deosebit legat de stăpânirea unor asemenea cunoştinţe, medicul era un om atrăgător. Chiar şi cei mai rafinaţi domni şi ctoamne, care habar nu aveau de taină lui şi care şi-ar fi pierdut şi picătura de spirit ce le aparţinea dacă îi căşuna monstruoasa nepoliteţe de a le spune: „Veniţi şi vedeţi ce văd şi eu! “erau de acord că e un om atrăgător. Oriunde se afla, exista şi ceva real. După cum
Ojumătate grăunte de realitate, ca o infimă cantitate din
Anumite produse naturale rare, ajunge să dea savoare unei cantităţi uriaşe de lichid.

De aceea, dineurile restrânse date **de medie** îi prezentau totdeauna pe comeseni într-o lumină cât se poate de puţin convenţională. Musafirii îşi spuneau în sinea lor, conştient sau nu:., Iată un om care într-adevăr ne cunoaşte aşa cum suntem, care este zilnic primit de unii dintre noi cu perucile şi sulimanurile noastre, care ne aude cum o luăm razna şi ne vede expresia firească de pe chip, când nu ne mai putem păstra cumpătul; am face mai bine, deci, dacă ne-am apropia de adevăr în prezenţa lui, căci omul ăsta are un avantaj asupra noastră şi-i prea puternic faţă de noi: “Astfel, oaspeţii medicului păreau surprinzător de degajaţi în jurul mesei sale rotunde, încât erau aproape naturali.

Avocatul era un cunoscător ascuţit ca un brici al aglomerării pestriţe de juraţi, denumită omenire; dar briciul în general nu-i un instrument lesne de mânuit, pe când scalpelul simplu şi sclipitor al medicului, deşi mult mai puţin tăios, se poate adapta unor scopuri infinit mai importante. Avocatul ştia ce uşor puteau fi înşelaţi oamenii şi cu câtă plăcere înşelau ei; medicul însă ar fi putut prezenta, într-o singură săptămână de umblet, o viziune mai aprofundată despre simţămintele lor calde şi afectuoase, decât era în stare s-o facă Westminster Hali cu toate curţile de juraţi laolaltă în şaptezeci de ani. Avocatul avea bănuieli vagi în acest sens şi poate că nici nu-i părea rău, ba dimpotrivă, se bucura să pună şi el umărul (căci dacă lumea nu era în realitate decât un imens Palat de Justiţie, s-ar fi putut crede că ziua judecăţii de apoi nu se afla prea departe); şi astfel, îl simpatiza şi-l stima pe medic, absolut deopotrivă cu toţi ceilalţi.

Absenţa domnului Merdle lăsase un scaun liber la masă, la fel ca cel al lui Banquo[1]; dar, dacă era acolo, ar fi fost deopotrivă de taciturn ca şi Banquo, aşa că lipsa lui nu constituia nici o pierdere. Avocatul, care adună tot soiul de fleacuri de prin Westminster Hal], cum ar fi făcut şi un corb dacă ajungea să-şi petreacă atâta vreme pe-acolo, strânsese recent o sumedenie de fire de paie, pe care le înşira peste tot, ca să vadă din ce parte bătea vântul Merdle. Acum schimbă câteva cuvinte pe tema asta cu însăşi doamna Merdle, după ce se strecurase spre ea cu ochelarii săi (bineînţeles) şi plecăciunea adresată juraţilor.

— O anumită pasăre, spuse avocatul, cu un aer care dădea de înţeles că nu putea fi decât o gaiţă, ne-a şoptit nu de mult la ureche, nouă, oamenilor legii, că va creşte curînd numărul persoanelor înnobilate din regat.

— Serios? Zise doamna Merdle.

— Da, rosti avocatul. Oare pasărea asta n-a şoptit şi la alte urechi, foarte deosebite de ale noastre... la nişte urechi fermecătoare?

Se uita **Ta** cercelul cel mai apropiat al doamnei Merdle.

— La mine vă gândiţi? Întrebă doamna Merdle.

— Când spun fermecător, rosti avocatul, la dumneavoastră mă gândesc totdeauna.

— Cred că niciodată nu vă gândiţi la ceva, replică doamna Merdle (nu nemulţumită).

— Oh, ce crudă nedreptate! Exclamă avocatul. Dar pasărea?

— Sunt ultima persoană din lume care află noutăţile, remarcă doamna Merdle, aranjându-şi nepăsătoare fortăreaţa. De cine-i vorba?

— Ce martor admirabil aţi fi! Exclamă avocatul. Nici un juriu (doar dacă am convoca unul format din orbi) nu v-ar putea rezista, chiar dacă ar fi să vă descurcaţi prost, dar dumneavoastră v-aţi descurca atât de bine!

— De ce, om ridicol ce sunteţi? Întrebă doamna Merdle, râzând.

Avocatul îşi flutură ochelarii de trei sau patru ori între el şi Piept, ca un răspuns ironic, şi întrebă pe un ton cât se poate de insinuant:

— Cum mă voi adresa oare celei mai elegante, mai desăvârşite şi mai fermecătoare femei peste câteva săptă- mini, sau poate chiar peste câteva zile?

— Nu v-a spus pasărea cum să vă adresaţi ei? Replică doamna Merdle. Întrebaţi-o negreşit mâine, să-mi puteţi spune data viitoare când mă veţi vedea.

Asta dădu loc la o serie de glume inire cei doi; dar avocatul, cu toată şiretenia lui, nu mai află nimic altceva. Medicul, pe de altă parte, conducând-o pe doamna Merdle până la trăsură, după ce o ajutase să-şi pună pelerina, o întrebă cu francheţea şi calmul lui obişnuite:

— îmi daţi voie să-ntrebf zise, e adevărat ce se vorbeşte despre Merdle?

— Dragă doctore, replică ea, îmi puneţi tocmai întrebarea pe care eram cât pe aici să v-o pun eu.

— Mie? De ce mie?

— Pe onoarea mea, cred că domnul Merdle are mai multă încredere în dumneavoastră decât în oricine.

— Dimpotrivă, mie nu-mi spune absolut nimic, nici despre cele legate de profesiunea lui. Aţi auzit, desigur, ce se vorbeşte?

— Desigur, dar ştiţi cum e domnul Merdle; ştiţi cât de tăcut şi de rezervat este. Vă asigur că n-am nici cea mai vagă idee cât de mult adevăr poate fi în asta. Aş vrea să fie adevărat, de ce-aş tăgădui acest lucru? Ştiţi foarte bine!

— Evident! Zise medicul.

— Dar sunt absolut incapabilă să spun dacă e pe deplin adevărat, sau numai în parte, ori pe de-a-ntregul fals. Iată o situaţie cum nu se poate mai neplăcută, absurdă chiar; dar dumneavoastră îl cunoaşteţi pe domnul Merdle şi nu vă mai surprinde.

Medicul nu era deloc surprins. O ajută să se urce în trăsură şi îi ură noapte bună. Întârzie apoi câteva clipe în pragul vestibulului, privind cu ochi liniştiţi echipajul elegant care se depărta zgomotos. Când reveni sus, ceilalţi oaspeţi se împrăştiară curînd şi el rămase singur. Fiindcă-i plăcea foarte mult să citească orice fel de literatură (slăbiciune de care nu căuta să se scuze), se instală tihnit pentru lectură.

Ceasornicul de pe masa lui de lucru indica miezul nopţii fără câteva minute, când clopoţelul de la intrare îi atrase atenţia. Om cu obiceiuri simple, îşi trimisese servitorii la culcare, aşa că trebui să coboare el însuşi să deschidă. Se duse jos şi acolo găsi un bărbat fără pălărie şi fără haină, cu mânecile suflecate pină foarte aproape de umeri. O clipă, crezu că omul acesta luase parte la
O încăierare, cu atât mai mult cu cât era foarte agitat şi cu răsuflarea tăiată. Uitându-se mai bine la el, văzu că era un om deosebit de curat, fără pic de neorânduiala în ţinută, decât aşa cum a fost descris.

— Vin de la baia de aburi, domnule, din stradă învecinată.

— Şi ce s-a-ntâmplat la baia de aburi?

— Vreţi să veniţi neîntârziat, domnule? Am găsit asta pe masă.

Strecură în mâna medicului un petec de hârtie. Doctorul examină biletul şi citi numele şi propria sa adresă scrise cu creionul — altceva nimic. Se uită mai atent la scris, ridică ochii spre cel care adusese mesajul, îşi luă pălăria din cuier, puse cheia uşii în buzunar şi plecară iute împreună.

Când ajunseră la baie, toţi oamenii de acolo îi aşteptau în uşă, sau alergau încoace şi încolo pe coridoare.

— Toată ilumea e rugată să se dea la o parte, zise medicul tare, adresându-se patronului; te rog să mă conduci, prietene, numaidecât unde trebuie (către cel care adusese mesajul).

Acesta porni repede înaintea lui pe un culoar cu multe cabine şi, oprindu-se la ultima din ele, privi înăuntru prin uşa întredeschisă. Medicul, aflat foarte aproape, sa uită şi el prin uşa întredeschisă.

Într-un ungher se afla o cadă, care fusese golită. În această cadă, ca într-un mormânt sau sarcofag, pe jumătate acoperit cu un cearceaf şi o pătură aruncate la repezeală înăuntru, zăcea cadavrul unui bărbat cu o conformaţie greoaie, cap mare, butucănos, grosolan, cu trăsături comune.

Se deschise o ferestruică pentru a evacua aburul care umplea cabina; rămânea însă condensat în stropi de apă, prelingându-se pe pereţi, pe chipul şi trupul celui din cadă. În încăpere se mai simţea zăpuşeală; marmora cadei era caldă încă, iar obrazul şi corpul celui dinăuntru iţi dădeau, la atingere, o senzaţie de vîscozi- tate. Marmora albă din fundul cadei era numai dâre roşii, îngrozitoare. Pe bordura ei se afla o sticluţă goală de laudanum şi un cuţitaş cu prăsele de baga — mânjite, dar nu cu cerneală.

i — Tăierea jugularei... moarte rapidă... a murit de cel puţin o jumătate de oră.

Ecoul vorbelor medicului zbura din gură în gură prin cabine şi de-a lungul coridoarelor şi prin toată clădirea, când doctorul se îndreptă din mijloc, după ce se aplecase ca să poată ajunge până la fundul vanei; acum îşi clătea mâinile în apă, care era plină de nişte vinişoare roşii, ca şi marmora, până să se amestece şi să capete o culoare. Uniformă.

Întoarse privirile spre îmbrăcămintea aşezată pe canapea; se uită la ceasul, banii şi la portvizitul de pe masă. Un bilet împăturit, jumătate în portvizit, jumătate afară, îi atrase atenţia. Îl privi, puse mâna pe el, îl trase afară de printre celelalte lucruri şi spuse calm:

— Mie-mi este adresat. Îl deschise şi citi.

Nu conţinea nici un fel de instrucţiuni. Cei de acolo ştiau ce aveau de făcut. Curînd au fost aduse autorităţile competente, care puseră stăpânire pe defunct şi pe tot ce avea asupra lui, fără că gesturile, şi fizionomia lor să dezvăluie mai multă tulburare ca atunci când ar fi întors un pendul. Medicul se bucură când plecă afară în aerul proaspăt al nopţii — se bucură, în ciuda îndelungatei lui experienţe, când se aşeză pentru câteva clipe în pragul uşii, atât era de zdruncinat.

Avocatul era unul din vecinii apropiaţi, şi, când ajunse dinaintea locuinţei acestuia, văzu lumină în odaia unde ştia că prietenul său rămânea să lucreze până noaptea târziu. Cum fereastra acestei încăperi nu era niciodată luminată când stăpânul nu se afla acasă, doctorul îşi spuse că avocatul sigur nu se culcase încă. De fapt, albina asta harnică trebuia să obţină a doua zi un verdict. Împotriva mărturiilor şi profită de orele nocturne ca să întindă capcane pentru domnii din juriu.

Ciocănitul medicului în uşă îl nedumeri pe avocat, dar bănuind numaidecât că venise cineva să-l prevină că altcineva era pe cale să-l jefuiască, ori să profite de pe urma lui, se grăbi să coboare fără zgomot. Îşi răcorise capul cu
O loţiune de apă rece, pregătindu-se astfel să arunce cu apă clocotită în capul juraţilor, şi se descheiase larg la gulerul cămăşii tot citind, ca să fie mai liber în mişcări când va fi să-i sugrume pe martorii părţii adverse. Coborî deci, cu un aer hăbăuc. Dând cu ochii de medic, omul la care s-ar fi aşteptat cel mai puţin, păru şi mai zăpăcit,
- exclamând:

— Ce s-a-ntâmplat?!

— M-ai întrebat odată de ce suferă Merdle.

— Ce răspuns ciudat! Da, aşa este.

— îţi spusesem că nu mi-am dat seama încă.

— Da. Într-adevăr.

— Ei bine! Am aflat.

— Dumnezeule! Exclamă avocatul, dându-se puţin îndărăt şi punând o mână pe pieptul celuilalt. Şi eu am aflat! Citesc asta pe chipul dumitale.

Intrară în cea mai apropiată încăpere, unde medicul îi dădu scrisoarea. O citi şi o răsciti de vreo şase ori. Nu era lungă, dar puţinul pe care-1 conţinea cerea o atenţie meticuloasă şi susţinută. Nu găsea cuvinte să-şi exprime regretul că nu prevăzuse acest lucru. Cel mai slab indiciu, afirmă el, era suficient pentru a-1 face stăpân pe situaţie, şi ce afacere grozavă ar fi fost, doar s-o fi dat în vileag!

Medicul se angajă să ducă vestea în strada Harley. Avocatul nu se putea întoarce numaidecât la momelile pregătite pentru cel mai remarcabil şi mai destoinic juriu văzut vreodată în şedinţă, cu care, putea mărturisi asta prietenului său învăţat, sofisticăria goală n-avea sorţi de izhîndă, iar

talentul şi iscusinţa avocăţească folosite în scopuri abuzive şi nefaste nu puteau avea preponderentă (iată felul cum. Voia să înceapă); declară aşa-dar medicului că-1 va însoţi până aproape de casă şi se f va plimba pe afară până-şi va îndeplini el trista misiune. Se duseră într-acolo pe jos, pentru că aerul proaspăt să-i ajute să-şi recapete cumpătul; când doctorul bătea la uşă, aripile zorilor alungau umbrele nopţii.

Un valet înveşmântat în toate culorile curcubeului stătea de veghe în aşteptarea stăpânului său — adică dormea dus în bucătărie între două luminări şi un jurnal, de- monstrînd, în ciuda numărului mare de şanse potrivnice, probabilităţile care existau de a da foc casei printr-un accident. Când acest servitor se trezi, medicul trebui să aştepte până să se trezească şi majordomul. În sfârşit, apăru în sufragerie şi nobilul personaj, într-o haină de casă din flanel şi pâslari, dar cu cravată — un majordom din cap până-n picioare. Se luminase de ziuă. Medicul, în timp ce aştepta, deschisese obloanele de la o fereastră, ca să pătrundă lumina.

— Trebuie chemată camerista doamnei Merdle; să i se spună s-o trezească pe doamna Merdle şi s-o prepare cât se poate de delicat pentru a mă primi. Am o veste îngrozitoare să-i dau, îi zise medicul majordomului.

Acesta din urmă, care ţinea o lumânare în mină, îşi chemă valetul să ducă lumânarea de acolo. Apoi se apropie cu demnitate de fereastră, chibzuind vestea aflată, exact cu aceiaşi ochi cu care urmărea dineurile chiar din încăperea asta.

— A murit domnul Merdle.

— Aş dori, spuse majordomul, să capăt o lună preaviz.

— Domnul Merdle s-a sinucis.’

— Domnule, rosti majordomul, e foarte neplăcut pentru un om în situaţia mea, căci asta ar putea suscita un prejudiciu; aş dori să plec numaidecât.

— Dacă nu eşti consternat, omule, nici măcar surprins nu eşti? Întrebă medicul, încălzindu-se.

Majordomul, drept ca lumânarea şi calm, răspunse în aceşti termeni memorabili:

— Domnule, domnul Merdle n-a fost niciodată un gentleman, de aceea orice act nedemn de un gentleman din partea domnului Merdle nu mă poate surprinde. Ar mai fi cineva care ar trebui trimis la dumneavoastră, sau anumite ordine de dat înainte de a mă retrage, în legătură cu ceea ce mai aveţi de făcut?

După ce se achită de sarcina sa, medicul îl întâlni în stradă pe avocat şi îi spuse doar atât, despre întrevederea cu doamna Merdle, că nu-i comunicase încă tot, dar că cele împărtăşite le suportase destul de bine. Între timp, avocatul îşi petrecuse răgazul ticjuind o capcană cât se poate de ingenioasă, pentru a prinde întreg juriul dintr-o singură lovitură. După ce îşi rânduise totul în minte, acum era foarte lucid la capitolul recentei catastrofe. Se întoarseră acasă agale, discutând chestiunea sub toate aspectele. Înainte de a se despărţi la uşa locuinţei medicului, amândoi ridicară privirile spre cerul însorit al dimineţii, unde, ici-colo, fumul câtorva focuri timpurii şi răsuflarea şi glasurile câtorva trecători matinali începea să se înalţe paşnic. Apoi făcură ocol din ochi peste imensul oraş, spunând: „Dacă toate sutele şi miile de oameni săraci lipiţi pământului, care dorm încă, ar şti, în vreme ce vorbim noi acum, primejdia ce-i paşte, ce vaier în-spăimântător împotriva unui suflat mizerabil de om s-ar ridica până la ceruri! “

Vestea despre moartea marelui om se răspândise cu o repeziciune uluitoare. La început, îl declaraseră mort de tţ>aţe bolile cunoscute şi de altele noi-nouţe, născocite cu viteza luminii, pentru a face faţă împrejurărilor. Încă de mic copil mocnea în el o hidropizie; moştenise de la bunicul lui o mare cantitate de lichid în piept şi, timp de optsprezece ani, n-a existat dimineaţă în care să nu-şi facă o operaţie; a fost victima exploziei unor vine importante, care izbucneau ca un foc de artificii; avusese ceva la plămâni, ceva la inimă, ceva la creier. Cinci sute de persoane, care se aşezaseră să ia gustarea de dimineaţă, absolut neinformate de acest subiect, până să fi terminat masă îşi închipuiau că ştiu, în chip. Particular şi confidenţial, cum că medicul îi spusese domnului Merdle: „Tre- . Buie să fii pregătit că ai să te stingi ca o lumânare în- ' tr-una din zilele astea “, iar că

domnul Merdle ar fi ras- î puns medicului: „Omul nu moare decât o singură dată “. I Pe la unsprezece înainte de amiază, teoria favorită era; că avusese ceva la creier; în jurul orei douăsprezece, *j* toată lumea ştia că murise cu certitudine din pricina j „tensiunii".

Tensiunea satisfăcea pe deplin opinia publică şi părea să împace toată lumea, şi ar fi dăinuit ziua întreagă, dacă nu explică avocatul la nouă şi jumătate în tribunal adevărata faţă a lucrurilor. De acum încolo, de pe la unu după-amiază, începu să se răspândească în şoaptă; peste tot la Londra, vestea sinuciderii domnului Merdle. Tensiunea, departe de a fi detronată din pricina acestei descoperiri, prindea rădăcini mai mult ca oricând. Pretutindeni pe stradă se vorbea în chip moralizator despre tensiune. Toţi cei care încercaseră să facă avere şi nu fuseseră în stare spuneau: „Poftim, ai văzut?! Cum începi să umbli cu limba scoasă după bani, cum te loveşte damblaua. “Leneşii pi’ofitau de ocazie cam în acelaşi fel. „Vezi — ziceau ei — unde duce munca nesăbuită? Te zbaţi, munceşti, întreci măsura, dă tensiunea peste tine şi-ţi face de petrecanie! “Această ipoteză avea adepţi în multe cercuri, dar'nicăieri în aşa mare măsură ca asupra funcţionăraşilor şi asociaţilor care niciodată nu dăduseră în brânci cu munca. Toţi aceştia, până la ultimul, declarau cu evlavie că n-o să uite cât trăiesc avertismentul ăsta şi că-şi vor rândui de acum încolo felul de viaţă, că nu cumva să dea tensiunea peste ei şi că mulţi ani se vor păzi, spre marea mângâiere a prietenilor lor.

Iar către ora când la Bursă se lucra de zor, tensiunea începu să cadă în declin; şoapte înşpăimîntăioare circulau în est, vest, nord şi sud. Mai întâi se înfiripau timid, mărginindu-se la unele întrebări doar, şi anume, dacă averea domnului Merdle era chiar atât de uriaşă pe cât se zvonea, dacă nu cumva se vor întâmpina vremelnic piedici de-a o „calcula “; dacă n-o să fie chiar o suspendare temporară a plăţilor la nemaipomenita Banca — să zicem de o lună-două. Pe măsură ce şoaptele se înteţeau, adică dintr-un minut într-altul, ele deveneau şi mai ameninţătoare. Se ridicase din nimic, un om care prosperase nefiresc, o evoluţie pe care nimeni n-o putea explica; nu fusese, la urma urmelor, decât un individ josnic, un ignorant; un tip care mergea cu ochii în pământ şi de care nimeni nu se putea lăuda că i-a întâlnit privirile; tot soiul de oameni îl luaseră în braţe, în mod cu totui inexplicabil; n-a avut niciodată propriul său capital, speculaţiile sale bancare au fost totdeauna absolut nesăbuite, iar cheltuielile, extravagante. Când soarele începu să coboare la asfinţit, vorbele sporeau în intensitate şi căpătau contur.

Lăsase o scrisoare adresată medicului său, iar medicul O primise; scrisoarea, urmând să fie prezentată a doua zi cu ocazia anchetei judiciare, va fi o adevărată lovitură de trăsnet pentru mulţimea celor care fuseseră înşelaţi. Sumedenie de oameni, de toate profesiile şi îndeletnicirile, aveau să fie ruinaţi, aduşi la sapă de lemn; unora, bătrâni, care toată viaţa trăiseră în condiţii de îndestulare,

Nu le mai rămânea alt loc de refugiu decât azilul de săraci, ca să-şi muşte degetele pentru că avuseseră încredere în el; cete întregi de femei şi copii îşi vor vedea viitorul distrus de mina acestui mare ticălos. Toţi cei care luaseră parte la serbările magnifice date de el vor fi priviţi drept complicii săi în jefuirea căminelor nenumărate; toţi adoratorii servili ai banului, care-1 ajutaseră să se cocoaţe pe un piedestal, mai bine s-ar fi prosternat dinaintea Satanei în persoană. Astfel, vorbele deveneau din ce în ce mai zgomotoase, mai ample, pe măsură ce erau confirmate mai abitir de ediţiile succesive ale ziarelor de seară, atingând la căderea întunericului vacarmul unor adevărate mugete, încât s-ar fi putut crede că un paznic solitar suit pe galeria de deasupra domului Catedralei: Sf. Paul ar fi văzut văzduhul în bezna nopţii împovărat de murmurul blestemelor de tot soiul, însoţind numele de Merdle.

Deoarece, cam la ora aceea, se ştia că beteşugul răposatului Merdle nu fusese altceva decât înşelăciune şi furtişag. El, ţinta nedemnă a unei adulări în lung şi în lat răspândite, oaspetele festinurilor date de magnaţi,

punctul de atracţie din saloanele doamnelor din înalta societate, el, biruitor în exclusivitate al tuturor orgoliilor, patronul patronilor, omul care se târguise cu ministrul care conferă titlurile de nobleţe din Ministerul Digresiunilor, omul ce obţinuse în vreo zece-cincisprezece ani mai multe onoruri, pe care Anglia nu le acordase de cel puţin două veacuri tuturor binefăcătorilor paşnici de pe tărîm public, sau tuturor maeştrilor din sânul Artelor şi al Ştiinţelor, cu întreg numărul de opere mărturie în favoarea lor; el,
Minunea minunilor, noua constelaţie pe care magii încărcaţi cu ofrande trebuiau s-o urmeze, până când se opri deasupra unui stârv din fundul unei cade şi dispăru — era nici mai mult, nici mai puţin decât cel mai mare escroc şi cel mai mare pungaş care a jucat cândva o festă spânzurătoarei.

Capitolul XXVI

ÎN CARE SE CULEGE FURTUNĂ

PRECEDAT de zgomotul paşilor săi iuţi şi de răsuflarea întretăiată, domnul Pancks dădu buzna în biroul lui Arthur Clennam. Ancheta ajunsese la sfârşit, scrisoarea era cunoscută de toată lumea, Banca dăduse faliment, celelalte alcătuiri-model de paie luaseră foc şi se topiseră în fum. Mult admiratul vas pirat sărise în aer în mijlocul unei imense flote de vapoare de toate tonajele şi de bărci de toate dimensiunile, şi pe mare nu se vedeau decât mine; nimic altceva decât carcasele vaselor carbonizate, depozite de muniţii explodând, tunuri care, răbufneau de la sine, sfârtecându-i bucăţi pe prieteni şi vecini, oameni înecaţi agăţându-se de capete de catarge, care se scufundau minut de minut, înotători epuizaţi, plutind morţi în derivă, şi rechini.

Hărnicia şi ordinea care domneau de obicei în biroul fabricii erau date peste cap. Scrisori nedesfăcute, hârtii de-a valma se aflau împrăştiate peste tot pe masa de lucru. În mijlocul acestor semne de energie curmată şi de * nădejdi zădărnicite, stăpânul biroului stătea imobil, cu braţele încrucişate pe pupitru şi capul lăsat peste ele.

Domnul Pancks se năpusti înăuntru, dădu cu ochii de el şi rămase pironit locului. Un minut mai târziu, domnul Pancks îşi sprijinea capul pe braţele întinse şi o vreme păstrară această atitudine, nemişcat şi în tăcere, cu spaţiul despărţitor din mica încăpere între ei.

Domnul Pancks ridică primul capul şi vorbi.

— Eu te-am convins, domnule Clennam, ştiu asta. Poţi să-mi spui orice doreşti. Nu-mi poţi spune mai mult decât îmi spun eu mie însumi. Nu poţi spune mai mult decât merit.

— Ah, Pancks, Pancks, răspunse Clennam, nu vorbi despre merit. Dar eu ce merit atunci?

— Mai mult noroc, zise Pancks.

— Eu, care mi-am ruinat asociatul! Continuă Clennam fără să mai ţină seamă de el. Pancks, Pancks, l-am ruinat pe Doyce! Pe acest bătrân cinstit, plin de energie, neobosit, care toată viaţa a muncit să-şi facă o situaţie, care a luptat împotriva atâtor dezamăgiri şi care şi-a făurit cu toate astea o fire bună şi generoasă, pe omul acesta, pentru care am o stimă atât de mare şi căruia am vrut să-i fiu sincer de folos — l-am ruinat... l-am făcut de râsul lumii, l-am dezonorat... aducîndu-1 la sapă de lemn, da, la sapă de lemn!

Chinul în care se zbătea din pricina acestui gând te întrista, aşa încât domnul Pancks începu să-şi smulgă părul din cap de disperare.

— Aruncă-mi reproşuri în faţă! Exclamă Pancks. Aruncă-mi, domnule, reproşuri în faţă, altminteri nu răspund de ceea ce-mi voi face mie însumi. Spune-mi că sunt un prost, un ticălos. Spune-mi: Dobitocule, cum ai putut face una ca asta; brută infamă, de ce ai făcut asta! Insultăr-mă în fel şi chip! Ocărăşte-mă cât se poate de aspru!

În tot acest timp, domnul Pancks nu contenise să se tragă de chică în chip nemilos, cât se poate de crud.

— Dacă nu te lăsai furat de mânia asta nefericită, Pancks, zise Clennam pe un ton mai mult compătimitor

■ decât de răzbunare, ce bine ar fi fost pentru dumneata şi ce bine ar fi fost pentru mine!

— Ia-te de mine din nou, domnule! Strigă Pancks, scrâşnind din dinţi de remuşcare. Ia-te de mine din nou!

— Dacă nu făceai calculele alea blestemate şi nu-mi arătai cu o cumplită claritate, spuse Clennam oftând, c<? Urmări bune ar fi decurs de aici pentru dumneata şi pentru mine!

— Ia-te iarăşi de mine, domnule! Exclamă Pancks, renunţând să se mai tragă de păr. Ia-te iarăşi de mine, iarăşi şi iarăşi!

Clennam, totuşi, văzând că începuse să se domolească, îi spuse tot ce avea pe inimă, şi poate mai mult chiar. Îşi frângea mâinile, zicând doar atât:

— Orbi care conduc orbi, Pancks! Orbi care conduc orbi! Dar Doyce, Doyce, Doyce; sărmanul meu asociat, pe care l-am dus de râpă!

Gândul acesta îl făcu să-şi lase capul din nou pe pupitru.

Tot Pancks fu cel care interveni şi destrămă tăcerea.

— N-am închis un ochi, domnule, de când a început să circule zvonul ăsta. Am alergat pretutindeni, în speranţa că o să pot salva ceva, cât de cât, de la pirjol. Dar în zadar. Totul s-a dus. Praful s-a ales de tot.

— Ştiu prea bine acest lucru, zise Clennam.

Domnul Pancks umplu liniştea cu un geamăt din adîn- cul inimii.

— Nu mai demult decât ieri, Pancks, spuse Arthur, chiar ieri aveam intenţia fermă să vând, să realizez ceva şi să termin odată cu istoria asta.

— Nu pot spune şi despre mine acelaşi lucru, replică Pancks. Deşi e uimitor pe câţi i-am auzit că din cele trei sute şaizeci şi cinci de zile ale anului, tocmai ieri voiau să vândă, dacă n-ar fi fost prea târziu!

Răsuflarea lui cu efecte totdeauna hazlii, ca pufăitul unei maşini de aburi, acum părea tragică de atâta geamăt; iar din cap până-n picioare era atât de mânjit, de murdar, de neglijent, încât putea fi luat drept imaginea autentică a Năpastei, greu de desluşit de atâta murdărie.

— Domnule Clennam, ai pierdut... tot?

Făcuse un efort să-şi ia inima în dinţi şi să întrebe, iar ultimul cuvânt îl rostise foarte anevoie.

P'" — Tot I

Domnul Pancks se apucă din nou să se tragă de părul aspru, cu' atâta forţă, încât îşi smulse câteva viţe. După ce le privi miniat la culme, le vâri în buzunar.

— Ar trebui să iau numaidecât o hotărâre, zise Clennam, ştergându-şi câteva lacrimi care i se prelingeau încet

F pe faţă. Va trebui să repar lucrurile în măsura asta mize- rabilă în care mai pot s-o fac. Va trebui să salvez reputaţia nefericitului meu asociat. Nimic nu trebuie să păstrez pentru mine. Va trebui să predau, în favoarea credito- ' rilor, conducerea fabricii de care am abuzat atât de mult,

. Şi va trebui să muncesc tot restul vieţii ca să-mi şterg pe cât posibil vina, sau mai degrabă crima.

— Ar fi oare cu neputinţă, domnule, să facem faţă | crizei din prezent?

— Exclus! Acum nu mai putem face faţă, Pancks. Cu cât mai repede o să pot transmite afacerile în alte mâini, cu atât mai bine. Sunt unele angajamente care trebuiesc puse la punct săptămâna asta, şi care în câteva zile ar atrage catastrofă, chiar şi numai o singură zi de amî- nare — dacă aş duce mai departe treaba şi aş tăinui ceea ce ştiu eu. Astă-noapte am chibzuit ce am de făcut; acum nu-mi rămâne decât să trec la acţiune.

— Dar nu de unul singur! Zise Pancks, ud pe faţă, de parcă aburii săi se prefăceau în stropi de apă, de îndată-ce-i sufla jalnic afară. Ia ca ajutor un om al legii.

— Poate ar fi mai bine.

— Ia-1 pe Rugg.

— Nu-i mare lucru de făcut. S-ar putea ocupa şi el de asta la fel de bine ca oricare altul.

— Să-l aduc pe Rugg, domnule Clennam?

— Dacă ai avea timp. Ţi-aş rămâne îndatorat.

Domnul Pancks îşi puse numaidecât pălăria pe cap şi

Porni, cu toate motoarele în funcţiune, spre Pentonville.

Cât lipsi de acolo, Arthur nu-şi ridică nici măcar o clipă capul de pe pupitru, ci rămase absolut în aceeaşi poziţie.

Domnul Pancks se întoarse cu prietenul şi consilierul său, domnul Rugg. Domnul Rugg avea o experienţă atât de vastă, încât, pe drum chiar, îşi dădu seama de starea iraţională de spirit din prezent a domnului Pancks, aşa că primul lucru pe care-1 ceru acestuia a fost să facă bine să se retragă. Domnul Pancks, dărâmat şi docil, se supuse.

— E aproape în aceeaşi stare ca şi fiică-mea, domnule, zise Rugg, când am început procesul împotriva lui Baw- kins. de încălcare a promisiunii de căsătorie, când ea era reclamantă. Prea pune totul la inimă. Se lasă subjugat de sentimente. În profesiunea noastră, domnule, nimic nu faci 'dacă te laşi subjugat de sentimente.

În vreme ce-şi scotea mănuşile şi şi le aşeza în pălărie, văzu. Dintr-o privire aruncată pieziş, că se produsese o mare schimbare cu clientul său.

— îmi pare rău că observ, domnule, spuse domnul Rugg, că şi dumneata te-ai lăsat dominat de sentimente. Haide, te rog, nu face asta, capul sus! Pierderile astea sunt deplorabile, domnule, dar trebuie să privim lucrurile în faţă.

— Dacă banii pe care i-am sacrificat, domnule Rugg, oftă domnul Clennam, erau numai ai mei, n-aş fi fost nici pe departe atât de îngrijorat.

— Serios, domnule? Zise domnul Rugg, frecându-şi vesel mâinile. Asta mă surprinde, domnule. Ciudat, domnule. De-a lungul experienţei mele, mi-am dat în general seama că oamenii ţin mai mult la propriii lor bani. I-am văzut pe unii pierzând banii altora cu duiumul şi suportând asta foarte bine; cu adevărat foarte bine.

După aceste cuvinte încurajatoare, domnul Rugg se aşează pe unul din taburetele aflate lângă masa de lucru şi trecu la treabă.

— Şi acum, domnule Clennam, dacă-mi dai voie, o să examinăm chestiunea. Să vedem despre ce e vorba. Cazul e simplu: obişnuit, clar, direct, rezonabil. Ce putem face în sprijinul nostru? Ce putem face în sprijinul" nostru?

— Nu asta mă preocupă pe mine, domnule Rugg, zise Arthur. M-ai înţeles greşit, chiar de la început. Pentru mine, chestiunea este: Ce aş putea face pentru asociatul meu, cum i-aş putea aduce o despăgubire?

— Mă tern, domnule, ştii, că te laşi încă dominat de sentimente, se împotrivi domnul Rugg, stăfuitor. Nu-mi

Place termenul „despăgubire", domnule, decât doar atunci când slujeşte de pârghie în pledoaria unui avocat. Ai să mă scuzi dacă-ţi voi spune cfă socot de datoria mea să te previn că nu trebuie să te laşi deloc subjugat de sentimente?

— Domnule Rugg, spuse Clennam, luându-şi inima în dinţi ca să ducă la îndeplinire ceea ce hotărâse, spre uimirea celuilalt, văzând fermitatea cu care îşi urmărea ţelul chiar şi în starea lui de deznădejde, îmi face impresia că -nu prea eşti dispus să adopţi calea pe care cu am decis s-o urmez. Dacă dezaprobarea dumitale în acest sens te,

Împiedică să iei măsurile necesare, atunci, voi fi nevoit, cu părere de rău, să-mi caut sprijin în altă parte. Şi te previn din capul locului că ar fi inutil să discuţi cu mine în contradictoriu.pe această temă.

— Bine. Domnule, încuviinţă domnul Rugg, ridicând din umeri. Bine, domnule. De vreme ce chestiunea trebuie să intre pe mâinile cuiva, atunci mă voi ocupa eu **de ea. Asta** a fost principiul care m-a călăuzit în procesul Rugg contra Bawkins. **Asta** e principiul care mă călăuzeşte în majoritatea cazurilor.

Atunci Clennam începu să-i arate domnului Rugg în ce consta hotărârea lui nestrămutată. Îi spuse domnului Rugg că asociatul lui era un om sincer, de o perfectă integritate, şi că, în tot ce intenţiona să facă el, avea să se conducă, mai presus de toate, de cunoaşterea caracterului asociatului său şi de rQspectul pentru sentimentele acestuia. Asociatul lui, explică el, lipsea în clipa de faţă,

• plecat pentru o acţiune importantă şi era absolut de datoria lui să ia asupră-şi, în mod public, vina unor fapte pripite şi în mod public să-şi disculpe asociatul de orice responsabilitate în direcţia asta, că nu cumva să

primejduiască succesul acelei acţiuni prin vreo suspiciune oricât de măruntă, legată pe nedrept de onoarea asociatului său şi de renumele acestuia în străinătate. Îi spuse domnului Rugg că, pentru a-şi scoate asociatul din încurcătură, moralmente, public, pe deplin şi fără rezerve, va declara că el, Arthur Clennam, făcând parte din firma Doyce şi Clennam, se aventurase să investească întreg capitalul iirmei, de la sine putere şi chiar în chip expres împotriva atitudinii precaute a asociatului său, în nişte speculaţii frauduloase, sortite până la urmă pieirii — considera singura cale de ispăşire la tîndemină; era de asemenea, faţă de un om deosebit ca el, ispăşirea cea mai bună, aşa cum n-ar fi fost în raport cu numeroşi alţi oameni. Iată deci primul lucru pe care trebuia să-l facă.

În scopul menţionat, avea de gând să dea publicităţii o declaraţie tipărită, pe care o şi întocmise; şi în afară că-şi propunea să o comunice tuturor celor în legătură cu firma, urma să fie inserată şi în paginile ziarelor. Concomitent cu această măsură (descrierea căreia îl costă pe domnul Rugg nenumărate schimonoseli şi o mare agitaţie a membrelor), va adresa o scrisoare tuturor creditorilor, în care îşi va disculpa solemn asociatul, aducîn- du-le la cunoştinţă că firma îşi va înceta activitatea până vor afla intenţiile acestora şi până va primi instrucţiuni de la asociatul său; abia atunci se va supune umil hotărârii lor. Dacă, ţinând seamă de nevinovăţia asociatului său, afacerile vor putea ajunge pe un făgaş în care firma să-şi continue activitatea profitabil şi să biruie dificultăţile actuale, atunci el îşi va abandona partea în favoarea asociatului său, asta fiind unica despăgubire ce i-o putea aduce acestuia în bani, pentru pierderea şi năpasta pricinuite lui din nefericire, iar el va cere doar atât: să slujească firmei ca funcţionar credincios, cu un salariu minim, care să-i îngăduie să-şi ducă zilele.

Deşi domnul Rugg vedea limpede că nu şi-ar fi putut abate clientul de la hotărârea luată, schimonoselile de pe chipul său şi neliniştea membrelor cereau negreşit exprimarea unui protest ca să se domolească, aşa că îl formulă:

— Nu mă opun, domnule, şi nici nu discut în contradictoriu cu dumneata. Voi proceda ţinând seama de vederile clumitale, domnule, dar protestând.

Domnul Rugg înşiră apoi, nu fără a fi prolix, diferitele puncte ale protestului său. De fapt, acestea erau: tot oraşul, poate chiar întreaga ţară, se află pradă primei furii stârnite de recenta descoperire, şi resentimentul împotriva victimelor va fi foarte puternic; cei care nu fuseseră înşelaţi vor fi desigur foarte severi cu cei care n-au fost atât de precauţi precum ei înşişi, iar cei care fu-
^seseră înşelaţi nu vor pierde, fireşte, prilejul să gă-
I seasca scuze şi motive în sprijinul lor, refuzând să facă acelaşi lucru şi cu ceilalţi năpăstuiţi, deopotrivă, ca să nu mai punem la socoteală faptul că, foarte pfobabil, fiecare năpăstuit se va convinge, spre marea sa indignare, că, fără exemplul rău al celorlalţi năpăstuiţi, n-ar fi ajuns în situaţia asta. O declaraţie ca cea a lui Clennam, făcută într-un asemenea moment, va atrage cu certitudine asupra sa uraganul mâniei înverşunate şi ar zădărnici orice nădejdi de a se mai putea bizui pe indulgenţa sau pe acordul una- . Nim al creditorilor, expunîndu-1 să devină ţinta unică a " focurilor trase din jumătate duzină de părţi dintr-o dată.

La toate astea, Clennam răspunse pur şi simplu că, ju- decînd protestul în întregime, nu vedea nimic în el care ar i- micşora, ori ar fi putut micşora forţa voinţei lui de a-1dez-
l vinovăţi înpublicpe asociatul său. De aceea el, o dată
V pentru totdeauna, îl rugă pe domnul Rugg să-l ajute ne- întârziat şi să-i pună planul în aplicare. După aceea, domnul Rugg trecu la treabă. Arthur nu păstră nimic altceva, • . Decât hainele şi cărţile sale şi o sumă restrânsă de bani lichizi; apoi îşi rândui micul său cont personal din bancă, laolaltă cu hârtiile firmei.

Dezvăluirea a avut loc şi furtuna se dezlănţui năprasnic. Mii de oameni se holbau frenetic prin preajmă, în căutarea unei fiinţe vii pe care s-o poată copleşi cu reproşuri; şi acest caz remarcabil avid de publicitate punea mult dorită fiinţăvî*g'* pe un eşafod. Dacă oamenicare

N-ayeau cu istoriaaceasta nici în clin nici în mâneca se
Burzuluiau împotriva mârşăviei ei flagrante, nimeni nu s-ar fi aşteptat ca cei care pierduseră bani din pricina asta să se poarte mai cu mănuşi. Scrisori pline de acuzări şi invective din partea creditorilor curgeau potop, şi domnul Rugg, care, aşezat pe scaunul lui înalt, le citea zilnic pe toate, îşi informă clientul după o săptămână că se temea că nu cumva să se fi emis un mandat de arestare.

— Trebuie să sufăr consecinţele faptelor mele, zise Clennam. Mandatul de arestare o să mă găsească aici.

Chiar a doua zi dimineaţă, dând colţul în Curtea- ' Inimii-însîngerate şi trecând pe lângă prăvălia doamnei
Plornish, doamna Plornish stătea -in prag şi aştepta; îi făcu semn pe ascuns să intre în Cuibul Fericirii. Înăuntru îl găsi pe domnul Rugg.

— M-am gândit să te aştept aici. Dacă aş fi în locul dumitale, domnule, azi-dimineaţă nu m-aş duce la birou.

— De ce nu, domnule Rugg?

— Sunt nici mai mult, nici mai puţin cinci persoane gata să te ridice, după cum ştiu.

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine, zise, Clennam. Să mă ridice numaidecât.

— Da, dar ascultă glasul raţiunii, spuse domnul Rugg, aşezându-se între el şi uşă, ascultă glasul raţiunii. Te vor ridica destul de curînd, domnule Clennam, nu mă-ndoiesc; dar ascultă glasul raţiunii. Aproape totdeauna în asemenea cazuri se întâmpla ca din pricina vreunei bagatele să se iţte mare tărăboi. Or, tocmai acum am descoperit că există o chestiune măruntă — o simplă bagale] ă — pe baza căreia s-a emis mandat de arestare... şi am motivele mele să cred că asta se va petrece astăzi. Eu unul, în locul dumitale, nu m-aş lăsa luat pe sus pentru aşa ceva.

— De ce nu? Întrebă Clennam.

9 — Eu, domnule, m-aş lăsa priponit doar pentru o
Afacere serioasă, zise domnul Rugg. E bine totdeauna să salvezi aparenţele. În calitatea mea de jurisconsult angajat de dumneata, aş prefera să fii arestat pe baza unui mandat emis de Tribunalul Suprem, dacă n-ai nimic împotrivă şi vrei să-mi acorzi hatârul ăsta. Face impresie mai bună.

— Domnule Rugg, spuse Arthur descurajat, singura mea dorinţă este să se termine odată. Îmi voi vedea de drum, fie ce-o fi!

— îmi dai voie să-ţi mai spun doar un -cuvînt logic, domnule! Exclamă domnul Rugg. Ascultă-mă, *este* vorba de o atitudine înţeleaptă. Ceea ce-ţi spuneam adineauri ar putea fi o chestiune de gust, dar acum — de înţelepciune. Dacă te arestează pentru o afacere măruntă, ajungi la Marshalsea. Or, ştii foarte bine ce-nseamnă Mar- shalsea. O închisoare foarte înghesuită. Extrem de mică. Pe câtă vreme King's Bench *...*

Domnul Rugg făcu un gest larg cu mâna dreaptă, vrând să indice un spaţiu mai mare.

— Prefer să fiu dus la Marshalsea decât în orice altă închisoare, spuse Clennam.

— Vorbeşti serios, domnule? Replică domnul Rugg. Dacă-i aşa, atunci şi asta-i chestiune de gust; putem pleca.

La început s-a simţit puţin ofensat, dar i-a trecut repede. Au pornit împreună pe jos, străbătând Curtea spre, celălalt capăt. Inimile-Însîngerate îi arătau mai mult interes lui Arthur de când se întâmplase catastrofa; îl considerau ca fiind unul de-ai lor, care aparţinea locului şi avea dreptul de a sta printre ei. Mulţi dintre ei ieşeau să-l privească trecând şi-şi spuneau unii altora, cu mare blîn- deţe, că părea tare abătut. Doamna Plornish şi tatăl ei stăteau pe primele trepte ale scării, la capătul Curţii, foarte mâhniţi şi clătinând din cap. -

Nimeni nu se vedea că aşteaptă când Arthur şi domnul Rugg sosiră la birou. Dar un membru mai vârstnic al comunităţii evreieşti, bine conservat

în rom, care îi urmărea de aproape, îşi vârî capul pe uşa din sticlă mai înainte ca domnul Rugg să fi apucat să deschidă prima scrisoare din corespondenţa zilei.

— Oh! Exclamă domnul Rugg, ridicând ochii. Bună ziua! Poftim înăuntru... Domnule Clennam, cred că ăsta-i omul despre care îţi vorbeam.

Străinul explică motivul venirii sale:

— Ia, o nimica toată de gheşeft... şi îşi exercită funcţiunea legală.

— Vrei să te-nsoţesc, domnule Clennam? Îl întrebă domnul Rugg, politicos, frecându-şi mâinile.

— Aş prefera să mă duc singur, mulţumesc. Fii atât de bun şi trimite-mi lucrurile.

Domnul Rugg încuviinţă, pe un ton degajat, şi îi strânse mâna. Clennam şi cel care-1 escorta coborâră scara, urcară în prima trăsură ieşită în cale, îndreptându-se spre vechile porţi.

„Cine şi-ar fi închipuit, Dumnezeu să mă ierte

— îşi spuse Clennam în sinea lui — că voi ajunge vre? *i3tă în situaţia asta! “

Domnul Chivery era de serviciu şi tânărul John se afla în ghereta paznicului — fie că acum terminase slujba, ori că acum intra la datorie. Amândoi, văzând cine era nou] lor deţinut, păreau mai uimiţi decât ar fi fost de aşteptat din partea unor temniceri. Domnul Chivery- uuăl îi strânse mâna, stânjenit, şi spuse:

— Nu-mi pot aduce aminte, domnule, să fi fost vreodată mai puţin bucuros că vă văd.

Domnul Chivery-fiul, mai distant, nu-i dădu mâna, dar se uită la el îndelung, cu un aer nehotărât, atât ^e v'. Ubil, încât Clennam, deşi cu ochii înceţoşaţi şi inimă tot observă. Apoi, tânărul John dispăru în incinta Închisorii.

Cum Clennam cunoştea îndeajuns de bine obiceiurile locului, se aşează pe un scaun dintr-un ungher, prefăcîn- c! U-se că era absorbit de lectura unor scrisori scoase din buzunar. Nu se concentrase aşa de mult încât să nu bage ele seamă, cu recunoştinţă, că domnul Chivery-tatăl se străduia să-i înlăture pe ceilalţi deţinuţi din gheretă, le făcea semn câtorva, cu cheile, să nu intre şi pe alţii îi înghiontea cu cotul, să nu agraveze, pe cât posibil, situaţia nenorocită în care se afla domnul Clennam.

Arthur stătea cu ochii pironiţi în pământ, amintin- du-şi trecutul, chibzuind asupra prezentului, fără a zăbovi nici de o parte, nici de alta, când simţi că cinema îl atinge cu mâna pe umăr. Era tânărul John, care-i spuse:

— Puteţi veni acum.

Se ridică de jos şi îl urmă. După ce făcură un pas sau doi spre porţile interioare din fier, tânărul John se întoarse către el şi-i zise:

— Aveţi nevoie de o cameră. V-am găsit.

— Iţi mulţumesc din inimă.

Tânărul John se întoarse iarăşi şi-l conduse prin vechea intrare, pe vechea scară, în vechea odaie. Arthur îi întinse mâna. Tânărul John o privi, se uită la el — sever, trase aer în piept, îşi drese glasul şi spusp:

— Nu ştiu dacă pot face asta. Nu, simt că nu pot. Dar m-am gândit că v-ar plăcea odaia — şi iată, e a dumneavoastră.

Nedumerirea lui Arthur, după plecarea lui John (şi asta numaidecât), faţă de această purtare inconsecventă făcu loc unor simţăminte stârnite în inima lui cernită de încăperea goală şi de noianul amintirilor legate de bună şi dulcea făptură care o sanctificase. Absenţa ei la o lovitură atât de grea din viaţa lui făcea odaia (şi pe el însuşi aflat acolo) să aibă un aspect pustiit prin lipsa acelui chip afectuos şi devotat, încât se întoarse către perete şi începu să plângă, bolborosind printre suspine, de parcă voia să-şi mai uşureze inima: „Oh, 'Mica Dorrit a mea![u]

Capitolul XXVII

PUPILUL ÎNCHISORII MARSHALSEA

SOARELE arzător al zilei, revărsându-şi razele încinse la amiaz, aşternea peste închisoarea Marshalsea o tăcere neobişnuită. Arthur

Clennam se trânti într-un jilţ stingher, tot aşa de ponosit ca orice datornic din' temniţă, şi se lăsă pradă gândurilor.

În pacea nefirească pe care o resimţea după ce trecuse prin momente groaznice de-a lungul arestării, şi apoi ajunsese acolo — singura schimbare sufletească pe care
O trăieşte mai totdeauna cel întemniţat, în refugiul primejdios de unde atâţia alunecă în fel şi chip pe panta abruptă a degradării — Clennam îşi putea aduce aminte de unele etape din viaţă, aproape ca şi cum ar fi fost separat de ele printr-o altă condiţie de existenţă. Ţinând seamă de locul unde se afla, motivul care-1 adusese aici pentru prima oară, atunci când era liber să nu vină, şi plăcuta prezenţă, deopotrivă inseparabilă de zidurile şi gratiile din jur, ca şi de amintirile impalpabile din viaţa lui de mai târziu, pe care nici un fel de ziduri ori gratii nu le-ar fi putut întemniţa, nu e de mirare că, orice-ar fi făcut, gândurile i se întorceau mereu la Mica Dorrit. Pe ei îl mira nu faptul în sine, ci pentru că era conştient ce mare înrâurire exercitase copila asta dragă asupra hotă- rîrilor lui mai deosebite, j Nici unul din noi nu ştim limpede cărui om sau lucru
I suntem îndatoraţi în acest sens, până când roata vieţii,
/oprindu-se brusc, nu ne face să ne dumirim. Ni se dezvă-
I luie fie prin boală, fie prin amărăciune, ori poate pierderea î fiinţei iubite, iată cel mai adesea una din urmările folosi-; toare ale vitregiei soartei. În cazul lui Clennam, el a! Resimţit ăsta puternic, plin de duioşie, în vitregia soartei! Sale. „Când, pentru prima dată, mi-am adunat gândurile. — Îşi spuse în sinea lui — şi mi-am fixat dinaintea ochilor: mei istoviţi ceva aidoma unui ţel, pe cine văd trudind din • |greu, pentru un scop nobil, fără pic de încurajare, pe > neobservate, luptând împotriva unor piedici josnice, care ;ar fi răsturnat o armată de eroi şi eroine? O fată plăpândă!
! Când am încercat să-mi birui dragostea neîmplinită şi să j mă port cu generozitate faţă de cel care fusese mai noro- ' coş ca mine, deşi el nu şi-a dat seama de asta şi nici nu î m-a răsplătit cu un cuvânt bun, cine mi-a dat exemplul; de răbdare, de abnegaţie, de supunere, de milostenie, de | generoasă nobleţe afectivă? Aceeaşi fată sărmană!
| Dacă eu, un om având avantajele, mijloacele şi forţa băr- *j* băţului, aş fi înăbuşft glasul inimii care-mi şoptea că prima j mea datorie era să ascund vina tatălui meu, în cazul
În care a greşit, şi să repar răul, ce făptură tânără mi-a apărut în faţă, spre ruşinea mea, cu picioarele ei delicate aproape goale, umblând pe pământul umed, nvuncind fără întrerupere cu mânuţele ei firave, cu trupşorul plăpând, abia ocrotit împotriva vremii aspre? Mica Dorrit. "Astfel gândea el neîncetat stând singur în jilţul jerpelit. Totdeauna era cu gândul numai la Mica Dorrit. Până la urmă
i se păru că-şi primise răsplata pentru că se îndepărtase de ea şi îngăduise ca ceva să se interpună între el şi amintirea virtuţilor ei.

Uşa se deschise şi capul domnului Chivery-tatăl se arătă puţin de tot, dar fără a se întoarce către el.

— Mi-am isprăvit serviciul, domnule Clennam, şi o să plec. Aveţi nevoie de ceva?

— Nu, mulţumesc foarte mult.

— Vă rog să mă scuzaţi c-am deschis uşa, zise domnul Chivery; dar nu m-aţi auzit.

— Ai bătut?

— De şase ori.

Clennam se smulse din visare şi observă că închisoarea se trezise din somnolenţa de prânz, că deţinuţii hoinăreau de colo-colo prin curtea umbroasă şi că după-amiaza era pe sfârşite. Stătuse ore întregi dus pe gânduri.

— V-au sosit şi lucrurile, zise domnul Chivery; o să vi le-aducă fiu-meu. Vi le-aş fi trimis sus, dar a stăruit să vi le-aducă el. Zău, a vrut să le-aducă el, aşa că n-am putut să vi le trimit sus. Domle Clennam, îmi daţi voie să vă spun ceva?

— Te rog, poftim înăuntru, îl îmbie Arthur, deoarece domnul Chivery îşi arăta tot atât de puţin capul în uşă şi nu avea decât o ureche spre el, în locul ambilor ochi. Pentru domnul Chivery aceasta constituia o dovadă de

tact, de veritabilă politeţe, deşi nu era decât un temnicer, câtuşi de puţin gentleman.

— Mulţumesc, domle, răspunse Chivery, fără să înainteze; nu-i nevoie să intru. Domle Clennam, să nu-l luaţi în seamă pe fiu-meu, dacă vreţi, de-o să vi se pară vreodată curios. Fiu-meu are inimă şi-i la locu unde trebuie inima asta. Eu şi cu maică-sa ştim unde s-o găsim, şi-o găsim taman la locu ei.

După aceste cuvinte misterioase, urechea domnului Chivery se retrase şi uşa se închise.

Dacă plecase de vreo zece minute, când îşi făcu apariţia şi fiul său.

— Poftiţi valiza dumneavoastră, îi spuse lui Arthur, aşezând-o jos, cu grijă.

— Foarte amabil din partea dumitale. Mă simt stînje- nit că a trebuit să te deranjezi dumneata.

Dispăruse până să termine Clennam ce avea de spus, dar se întoarse îndată, adresându-i-se exact ca mai înainte:

— Poftiţi cufărul negru, pe care de asemeni îl puse jos, cu grijă.

— Iţi mulţumesc foarte mult pentru atenţia dumitale. Sper că acum putem da mâna, domnule John.

Tânărul John, totuşi, se retrase şi îşi prinse încheietura mâinii drepte între degetul mare şi mijlociul de la stânga şi spuse, ca la început:

— Nu cred c-am să pot. Nu, simt că nu pot!

Pe urmă rămase cu privirile aţintite asupra deţinutului, scrutîndu-1 sever, deşi cu ochii umeziţi de milă, parcă.

— De ce eşti supărat pe mine, îl întrebă Clennam, şi totodată eşti gata să-mi faci aceste servicii amabile? Trebuie să existe undeva o neînţelegere între noi. Mi-ar părea rău dacă aş şti că eu am vreo vină în asta.

— Nu-i vorba de nici o neînţelegere, domnule, replică John, răsucindu-şi mâna din încheietură înapoi şi înainte, ca într-o chingă, destul de strâns. Nu-i nici o neînţelegere, domnule, în sentimentele pe care le am acum faţă de dumneavoastră! Dacă aveam aproximativ aceeaşi greutate cu dumneavoastră, domnule Clennam, ceea ce nu este cazul, dacă nu eraţi la ananghie, cum sunteţi, şi dacă n-ar fi fost împotriva regulamentului din Marshalsea, după cum e cazul... sentimentele mele sunt de aşa natură încât m-ar împinge să pun capăt situaţiei şi să boxăm chiar aici, până una-alta.

Arthur se uită la el o clipă, oarecum mirat şi puţin necăjit.

— Bine, bine! Exclamă el. O neînţelegere, o neînţelegere!

Întorcându-se, scoase un oftat greu şi se aşeză iarăşi în jilţul ponosit.

Tânărul John îl urmări din ochi şi, după o scurtă fpauză, rosti:

— îmi cer scuze!

K — De acord, nu-i nimic! Zise Clennam, făcând un gest ^vag din mină, fără să rjjdice capul lăsat în jos. Să nu mai/vorbim despre asta. Nu merită osteneala.

— Mobila asta îmi aparţine, rosti tânărul John, pe un ion blând şi ca o explicaţie. De obicei o închiriez celor

J$? &re stau în odaia asta, dar care n-au mobilă. Nu e cine $jrtie ce de capul ei, dar vă stă la dispoziţie. Gratuit, vreau ^ spun. Nici prin gând nu mi-ar fi trecut să v-o ofer >: |n alte condiţii. V-o las cu plăcere pe degeaba.

Arthur înălţă capul să-i mulţumească şi să-i spună că ŞiU putea accepta această favoare. John încă îşi mai răsucea/'încheietura şi continua să lupte cu sine însuşi, şovăielnic.

— Ce-avem noi de Împărţit unul cu altul? Întrebă Arthur.

V- — Refuz să spun, domnule, replică brusc tânărul yjohn, pe un ton răspicat şi aspru. Nimic, absolut.

■ Arthur se uită din nou la el, căutând zadarnic o explicaţie pentru purtarea lui. După un timp întoarse iarăşi ^fcapul într-o parte -şi John zise atunci, cu multă blândeţe:

— Măsuţa asta rotundă, domnule, chiar de lângă dumneavoastră, a fost... ştiţi a cui... cred că nu mai e '-cazul să vă spun... a murit ca un adevărat gentleman. Am ■; €umpărat-o de la o persoană care o primise în dar de la • dânsul, şi care a locuit aici după plecarea sa. Persoana asta însă nu-i ajungea nici la degetul cel mic. Cei mai

■ inulţi nu erau nici pe departe la înălţimea lui.;

V: Arthur trase măsuţa mai aproape, îşi sprijini braţul şi rămase astfel.

— S-ar putea să nu ştiţi, domnule, mărturisi tânărul John, că pe când se afla ultima dată la Londra, am avut indiscreţia de a mă duce să-l văd. De fapt, a privit asta drept o indiscreţie, deşi a fost atât de bun şi m-a poftit, să iau loc; s-a interesat de tata şi de toţi ceilalţi prieteni -de odinioară... adică de cunoştinţele lui umile. Mi s-a părut -. Foarte schimbat, şi i-am şi spus asta când să plec. L-am 'întrebat dacă domnişoara Amy se simţea bine...
• ; ; — Şi se simţea bine?
* — Eu credeam că dumneavoastră ştiţi şi fără să puneţi această întrebare unui om ca mine, replică tânărul John, după ce înghiţise parcă un imens hap invizibil. Fiindcă mi-aţi pus întrebarea, îmi pare rău că nu vă pot răspunde. Dar adevărul este că el considera întrebarea drept o mare libertate pe care mi-o îngăduiam şi mi-a spus: „Ce te interesează pe dumneata? "Atunci mi-am dat seama că eram indiscret... de asta-mi fusese mie teamă mai înainte. Mi-a vorbit totuşi foarte frumos după aceea, foarte frumos...

Tăcură amândoi timp de câteva minute. Tânărul John însă destrămă liniştea care era în toi, ca să repete: ' — Mi-a vorbit şi s-a purtat foarte frumos.

Iarăşi tăcere şi tot tânărul John a fost cel oare o destrămă, întrebând:

— Dacă-mi daţi voie, domnule, cât aveţi de gând să staţi fără să mâncaţi şi să beţi?

— încă n-am simţit nevoia de nimic, zise Clennam. Deocamdată nu mi-e foame.

— Cu atât mai mult ar trebui să luaţi ceva, domnule, stărui tânărul John. Dacă vă daţi seama că staţi aici ore în şir fără să serviţi nimic, pentru că nu vă e foame, păi atunci se cuvine şi ar trebui să luaţi ceva, chiar dacă nu vă e foame. Mă duc îndată să fac un ceai la mine acasă. Dacă nu-mi îngădui prea mult, n-aţi vrea să veniţi să luaţi o ceaşcă de ceai? Sau aş putea aduce eu o tavă aici în două minute.

Convins că îşi va da această osteneală dacă avea să-l refuze, vrând totodată să-i arate că nu uitase atât rugămintea domnului Chivery-tatăl, cât şi scuzele fiului său, Arthur se ridică şi-i spuse că era gata să ia o ceaşcă de ceai în locuinţa domnului John. Tânărul John încuie uşa la ieşire în locul lui, îi strecură cheia în buzunar cu mare dexteritate şi îl conduse pe Clennam spre încăperea să.

Aceasta se afla la ultimul etaj al casei, lângă poarta principală. Era camera unde Clennam alergase în ziua când familia, proaspăt îmbogăţită, părăsise închisoarea pentru totdeauna, şi unde ridicase de jos fata leşinată pe podea. De îndată ce puse piciorul pe prima treaptă, el
Bahici încotro se duceau. Odaia suferise unele schimbări: Bltera tapetată, din nou zugrăvită şi mobilată mult mai pponfortabil; dar Clennam şi-o aminti de atunci când o I?; văzuse fugitiv, în clipa în care ridicase faţa de jos şi fe o purtase pe braţe până la trăsură.
P Tânărul John se uita ţintă la el şi îşi muşca unghiile. |) — Văd că vă aduceţi aminte, domnule Clennam, de
| camera asta?
|. — Mi-o aduc aminte; Dumnezeu s-o binecuvânteze pe
Ţcea care o ocupa!
|, Uitând de ceai, tânărul John continuă să-şi muşte un- ţljghiile cu ochii asupra oaspetelui său, cât timp acesta îşi

mţoti privirile prin încăpere. În cele din urmă, făcu un salt H|>ina la

ceainic, turnă ceai din belşug dintr-o cutie de |lftetal şi se duse iute în bucătăria comună să-l umple cu gapă fierbinte.
P' Cameră îi vorbea lui Clennam atât de elocvent în j împrejurările schimbate care-1 readuceau în închisoarea I^Marshalsea; îi vorbea cu atâta tristeţe despre Mica Dorrit |^i despre lipsa ei, căreia cu greu ar fi

rezistat, chiar dacă jlnu era singur. Dar cum era singur, nici n-a încercat. |; puse mâna pe zidul nesimţitor, cu duioşie, de parcă pe ||ea ar fi atins-o uşor, şi-i rosti numele cu glas scăzut. PStătea la fereastră privind peste parapetul închisorii cu pţepuşele acelea sinistre în coamă şi trimise în şoaptă o ||ţ) rnecuvîntare prin zările de vară către ţara îndepărtată pUnde ea trăia, bogată şi fericită.

P: Tânărul John lipsi un timp şi când se întoarse era lim-
Jfepede că fusese plecat din închisoare, căci adusese unt | proaspăt pe o frunză de varză, câteva feliuţe de jambon pe *ţo* altă frunză de varză şi un coşuleţ cu creson şi salată ■V'- verde. După ce aşează, mulţumit, toate acestea pe masă, se ^instalară să ia ceaiul.

Clennam se strădui să onoreze masa, dar în zadar. Jam-ʳ\bonul îi făcea greaţă, pâinea avea gust de nisip în gura |? Lui. Abia putu să înghită o ceaşcă de ceai.

— Luaţi puţină salată, zise tânărul John, întinzîndu-d ^coşuleţul.

Încercă să ia câteva fire de verdeaţă şi câte puţin din | celelalte alimente, pâinea avea însă gust de nisip mai
T mult ca niciodată, iar jambonul (deşi foarte bun, de fapt) răspândea parcă prin toată temniţa un iz fetid.

— Mai încercaţi puţină verdeaţă, domnule, şi iarăşi îi întinse coşuleţul.

Era ca şi cum ar fi dat câteva fire de iarbă unei păsări triste, închise într-o colivie, în încercarea evidentă a lui John de a-i aduce puţină prospeţime în căldura sufocantă a pavajului şi cărămizilor din temniţă, încât Clennam spuse, zâmbind:

— E foarte frumos din partea dumitale că te-ai gândit să-mi întinzi un pic de verdeaţă printre zăbrele; dar azi nici măcar atât nu merge.

Starea aceasta părea molipsitoare, căci tânărul John îşi împinse şi el curînd farfuria în lături şi împături frunza de varză în care fusese înfăşurat jambonul. După ce *o* îndoi de mai multe ori în palmă, parte peste parte, începu s-o preseze între amândouă mâinile, cu ochii ţintă la Clennam.

— Mă întreb, zise el în sfârşit apăsând pachetelul verde cu oarecare tărie, dacă pentru dumneavoastră înşivă nu vă gândiţi că merită să vă îngrijiţi, nu cumva ar merita osteneala s-o faceţi pentru altcineva!

— La drept vorbind, replică Arthur cu un oftat, zâmbind, nu ştiu pentru cine.

— Domnule Clennam, rosti John înfierbântat, mă mir că un om de onoare că dumneavoastră poate fi în stare să-mi dea un asemenea răspuns. Domnule Clennam, sunt surprins că un gentleman cu inima dumneavoastră poate avea cruzimea de a se purta cu mine în halul ăsta. Sunt uimit, domnule. Sunt pur şi simplu uimit!

După ce se ridică de jos ca să rostească mai răspicat ultimele sale cuvinte, tânărul. John se aşează din nou şi îaeepu $ă răsucească varza împăturită pe piciorul drept, fără a-şi lua ochii de la Clennam, cu un aer dojenitor şi indignat.

— Mi-am călcat pe suflet, domnule, zise John. Mi-am înfrânt sentimentele, ştiind că *trebuie* neapărat să mi le înfrâng, şi am hotărât să nu mă mai gândesc la asta. Şi sper că nu m-aş mai fi gândit vreodată, dacă nu eraţi adus în închisoarea asta, şi anume într-un ceas nenorocit

Bentru mine, astăzi! (Din pricina emoţiei, tinărul John jţidoptase construcţia viguroasă de fraze a maică-şi.) Când iţi dat peste mine, domnule, astăzi, în gheretă, mai mult 'aidoma unui *upas*[1] captiv decât unui insolvabil obiş- |Wit, valuri de simţăminte potrivnice iarăşi se dezlăn-ţvţuiseră în mine, icu violenţă, maturând în primele clipe %>t ce întâlneau În cale, încât mi se părea că aş fi prins tr-un vârtej. Dar am scăpat. Am luptat şi am izbutit jjfcă scap. Dacă ar fi ultimul cuvânt pe care l-aş avea de Jşpus, aş repeta că am luptat din răsputeri împotriva |âcestui vârtej şi am izbutit să scap. Mi-am zis că m-am l^purtat urât şi -că trebuia să-mi cer scuze, şi mi-am cerut |%cuze fără teama că mă voi dezonora. Iar acum, după ce am fîăcut tot ce mi-a stat în putinţă să vă arăt că păstrez sp amintire în suflet mai presus de orice altceva — tocmai acum

dumneavoastră daţi bir cu fugiţii, prefăcându-vă |că nu pricepeţi aluzia mea atât de delicată, şi mă lăsaţi fjpradă gândurilor mele. Căci să nu tăgăduiţi, domnule, Jf adăugă tânărul John, nu fiţi atât de josnic să tăgăduiţi ^; că n-aţi dat bir cu fugiţii, şi că nu v-aţi prefăcut că nu H;! Pricepeţi!

Uluit, Arthur se-uita la el neştiind ce să creadă şi âjspuse doar atât:

— Ce este? Ce vrei să spui, John?

Dar John fiind în acea stare de spirit în care, unei ^numite categorii de oameni, nimic nu-i este mai cu Jjieputinţă decât să dea un răspuns, continuă, fără să se **Sinchiseascâ:**

|fr — N-am avut, declară el, nu, n-am avut şi nici/iu voi ffavea cândva cutezanţa să cred, vă asigur, că mi-ar mai pfcămîne vreo speranţă de care să mă agăţ. N-am avut, | ;nu — de ce n-aş recunoaşte dacă ar fi altfel? — Nici cea; mai slabă nădejde că voi fi fericit, mai cu seamă după j; schimbul de cuvinte care s-a petrecut între noi, nici 1;. Chiar dacă nu s-ar fi ridicat bariere de netrecut! Dar ^ăsta nu-i un motiv să-mi închipui că n-am memorie, că fer

$}; ■; [1] Arbore funest din lavă, numit şi *cinchcir,* din care băştinaşii ^prepară venin pentru săgeţi. După o legendă ivită*către sfârşitul j-Veacului al XVlII-lea, acest copac ar otrăvi întreaga regiune din ^preajmă.

N-am raţiune, că n-am nici o amintire sfântă, că n-am nimic!

— Dar ce vrei să spui! Exclamă Arthur.

— Pentru cineva hotărât să facă o asemenea josnicie, domnule, continuă John, luând-o razna peste o prerie de cuvinte anapoda, e foarte simplu să calce totul în picioare. E foarte simplu să calci în picioare când ai pe ce. Dar când n-ai, nu mai poţi călca nimic în picioare. Nu-i demn de un gentleman, de un om de onoare, nu există nici o justificare de a lăsa pe cineva pradă gândurilor, după ce a făcut atâtea sforţări să iasă din sine, ca un fluture. S-ar putea ca lumea să râdă de temnicer, dar şi el e om — când nu-i femeie, ^ întrebuinţat la închisorile de femei răufăcătoare.

Oricât de ridicole şi de fără noimă ar fi fost vorbele lui, exista însă multă sinceritate în firea naivă şi sentimentală a lui John, îmbujorat cum era la faţă, tulburat în glas şi gesturi, totul dezvăluind că fusese rănit într-un anumit punct sensibil, iar Arthur trebuie că dăduse dovadă de cruzime ca să nu fi băgat de seamă. Se întoarse cu gândul la momentul iniţial, la acel rău neştiut pe care i-1 făcuse. Tinărul John, care între timp răsucise în formă de bilă varza împăturită, o tăie în trei bucăţi şi le puse pe o farfurie, de parcă ar fi fost cine ştie ce delicatesă.

— Este oare cu putinţă, zise Arthur, revenind la conversaţia dinainte de salată, să fi făcut cumva vreo aluzie la domnişoara Dorrit?

— Este foarte posibil, domnule, replică John Chivery.

— Nu pricep aluzia dumitale. Sper să nu am ghinionul de a te face să crezi că iarăşi am vrut să te jignesc, deoarece niciodată n-am avut intenţia asta până acum. Dacă voi repeta că nu pricep aluzia dumitale.

— Domnule, zise tânărul John, nu cumva aveţi perfidia de a tăgădui că ştiaţi, şi încă de multă vreme, că nuîresc pentru domnişoara Dorrit nu o dragoste ambiţioasă, ci mai degrabă un sentiment de adoraţie care merge până la sacrificiu?

- De fapt, John, dacă sunt perfid, asta-i fără să |jiiu; dar mă întreb de ce mă suspectezi de perfidie.

3amna Chivery, mama dumitale, nu ţi-^a spus până £jcum că am trecut o dată pe la dumneata? ₘ- Nu, domnule, răspunse John, scurt. Habar n-am gavut despre acest lucru.

— Dar am trecut pe acolo. Nu poţi ghici de ce?

— Nu, domnule, replică John, scurt. Nu pot ghici ie ce.

— Am să-ţi spun eu. Doream să-i asigur fericirea pomnişoarei Dorrit; şi dacă aş fi bănuit că domnişoara

J^Dorrit împărtăşea afecţiunea dumitale...

Sărmanul John Chivery rpşi până în vârful urechilor. ||| — Domnişoara Dorrit niciodată n-a împărtăşit afec

Ţiunea mea, domnule. Aş vrea să mă port onorabil şi ®irept, atât cât e posibil pentru unul ca mine, şi m-aş privi wfeu dispreţ dacă aş pretinde, o

clipă măcar, că a împărtăşit Jlpndva sentimentele mele, ori că m-a lăsat vreodată să fecred că le-ar împărtăşi; nu, şi în ceasurile când chibzuiesc | Şucrurile la rece nici nu sper că ar fi cu putinţă una ca ăi|tsta. A fost cu mult mai presus ca mine în toate privinţele J|şi în toate împrejurările. La fel ca şi distinsă ei familie, **Jljadăugâ** John.
||f/Sentimentele lui cavalereşti faţă de tot ce o privea îl ||făceau demn de a fi respectat, în pofida staturii sale joase, ||£ picioarelor cam slabe, a părului puţin de pe cap şi a Şirii sale poetice, încât un Goliat în locul lui putea cere de ||îa Arthur mai puţină consideraţie.

— Vorbeşti ca un adevărat bărbat, John, zise el, cu vădită admiraţie.

— Ei bine, domnule, replică John, şi se şterse cu dosul mâinii la ochi, aş vrea ca şi dumneavoastră să faceţi la fel.

Pusese atita vioiciune în acest răspuns neaşteptat, încât Arthur se uită la el din nou cu o expresie de nedumerire 'întipărită pe chip.
S — Dealtfel, reluă John, întinzând mâna peste tava de făceai, dacă expresia e prea tare, ătunci îmi retrag cuvintele! Dar de ce nu, de ce nu? Când spun, domnule Clen- ftiam, aveţi grijă de dumneavoastră în interesul altcuiva,
■r-k
De ce n-aţi fi sincer, chiar dacă e vorba.de un temnicer? De ce v-am procurat eu camera asta despre care ştiam că o să vă placă mai mult decât oricare alta? De ce am ţinut ^u să v-aduc sus lucrurile? Nu mă plâng, că erau grele cumva, nu de asta am adus ou vorba — departe de mine asemenea gând. De ce m-am ocupat de dumneavoastră aşa cum am făcut eu de azi-dimineaţă? Din pricina propriilor dumneavoastră merite? Ei bine, nu. Or fi ele deosebit de mari, nu mă-ndoiesc deloc; dar nu din pricina lor. Meritele unei alte persoane au mult mai mare greutate în ochii mei. Atunci de ce să nu spunem lucrurilor pe nume?

— îţi spun cu toată sinceritatea, John, rosti Clennam, dumneata eşti un băiat atât de bun, şi am atâta stimă oentru caracterul dumitale, încât dacă ţi s-a părut cumva că nu mi-am dat numaidecât seama, cum s-ar fi cuvenit, ^ă trebuie să atribui serviciile dumitale binevoitoare pe? Are mi le-ai făcut astăzi încrederii acordate mie de domnişoara Dorrit ca prieten al său — a fost o greşeală, recunosc, şi te rog să mă ierţi.

— Ah, de ce să nu spunem lucrurilor pe nume? Repetă John, iarăşi dispreţuitor.

— Trebuie să mărturisesc, replică Arthur, că nu te înţeleg. Uită-te la mine. Gândeşte-te prin câte am trecut, îţi închipui c-aş adăuga cu bună-ştiinţă altor reproşuri pe care şi aşa mi le adresez, acela de a fi ingrat sau de a mă fi purtat fără loialitate faţă de dumneata? Nu te înţeleg deloc.

Neîncrederea care se citea pe chipul lui John se transformă încetul cu încetul în îndoială. Se ridică, porni către fereastră o^ăii mansardate, îi făcu semn lui Arthur să se apropie şi-l privi îndelung, dus pe gânduri.

— Domnule Clennam, nu vreţi cumva să spuneţi că nu ştiţi nimic?

— Ce. John?.

-— Dumnezeule! Exclamă John, oftând către ţepuşele din coama zidului. Mai şi întreabă ce!

Clennam se uită la ţepuşe, se uită la John; se uită la ţepuşe, apoi iarăşi la John.

— Mai şi întreabă ce? Şi culmea culmilor! Exclamă John, urmărindu-1 din ochi ca printr-un zăbranic trist —

Pare şi de bună-credinţă! Vedeţi fereastra asta, domnule?

— Sigur c-o văd.

— Vedeţi odaia asta?

— Păi sigur c-o văd.

— Zidul ăla din faţă şi curtea aia de jos? Toate astea au fost martore, de dimineaţă până seara, de seara până dimineaţa, de la o săptămână la alta, de la o lună la alta. De câte ori n-am văzut-o eu pe domnişoara Dorrit aici, când ea nu mă vedea!

— Martore la ce? Întrebă Clennam.

— La iubirea domnişoarei Dorrit.

— Pentru cine?

— Pentru dumneavoastră, zise John, atingându-i pieptul cu dosul mâinii.

Apoi se retrase spre jilţul lui, unde se aşează, palid, sprijinindu-şi coatele pe rezemătoare şi clătinând din cap către el.

Dacă-i dădea lui Clennam, o lovitură zdravănă cu pumnul, în loc să-l atingă uşor, mai puternic nu l-ar fi putut zgudui. Rămase în picioare uluit; se uita la John. Avea gura întredeschisă, şi din când în când se străduia parcă să spună: „Pentru mine! *‘ dar fără să se audă. Mâinile îi atârnau de o parte şi de alta şi întreaga lui înfăţişare era aceea a unui om trezit din somn, uluit de
O veste care depăşeşte puterea sa de înţelegere.

— Pentru mine! Spuse în cele din urmă, tare.

— Ah! Gemu tânărul John. Pentru dumneavoastră!

Făcu tot ce-i stătea în putere să schiţeze un zâmbet
Şi replică:

— Pură închipuire. Eşti complet greşit!

— Eu, domnule! Exclamă tânărul John. *Eu* să greşesc în chestiunea asta?! Nu, domnule Clennam, nu-mi spuneţi mie aşa ceva. În oricare altă situaţie, poate, dacă vreţi, căci n-am pretenţia de a fi un mare observator, şi-mi cunosc bine metehnele. Dar *eu* să greşesc asupra unui lucru care ni-a lovit în inimă mai ceva decât o ploaie de săgeţi trase de-un pâlc de sălbatici? |*Eu* să greşesc într-o chestiune din pricina căreia cât pe-aci să ajung pe lumea cealaltă, cum şi doream uneori, dacă moartea ar fi mers mină în mână cu negoţul de tutun şi *ou* sentimentele părinţilor mei?! *Eu* să greşesc într-o chestiune care şi astăzi mă mai face să duc batista la ochi ca o fată mare, după cum se zice, deşi, zău, nu pricep de ce „fată mare" ar fi un termen de doj ană, căci orice bărbat în toată firea le iubeşte, fie ele mari sau mici. Nu-mi spuneţi mie că nu-i aşa! Nu-mi spuneţi mie că nu-i aşa!

Deşi în fond absolut respectabil, oricât de absurd era la prima vedere, tânărul John scoase batista din buzunar, cu acea sinceră lipsă de afectare ori de tăinuire pe care
O întâlneşti doar la un om cu precădere bun, când îşi scoate batista să se şteargă la ochi. După ce-şi şterse ochii şi îşi acordă luxul inofensiv al unui suspin şi-al unui smiorcăit, o puse din nou în buzunar.

Arthur avea încă impresia că primise o lovitură zdravănă, încât nu putea găsi cuvintele' pentru a pune capăt acestui subiect. Îl asigură pe John Chivery, după ce el îşi puse batista la loc în buzunar, că dezinteresul şi fidelitatea lui faţă de domnişoara Dorrit îl onorau. Cât despre impresia pe care tocmai şi-o dăduse în vileag (aici John interveni şi spuse: „Nu-i o impresie, ci o certitudine! “)... cât despre asta, vor mai vorbi şi altă dată, poate; dar deocamdată de-ajuns. Se simţea abătut, obosit, şi, cu permisiunea lui John, se va retrage în camera sa, de unde nu va mai ieşi în seara aceea. John încuviinţă şi Arthur se furişă în umbra zidului până în odaia lui.

Senzaţia loviturii căpătate era încă atât de puternică, încât după plecarea bătrânei murdare, pe care o găsise stând jos pe treptele din faţa uşii, aşteptând să-i facă patul, şi care-i dăduse de înţeles, în vreme ce-1 rânduia, că primise ordin de la domnul Chivery „nu de la ăl bătrân, ci de la ăl tânăr [1]“— el se trânti în jilţul ponosit, cu capul în mâini, de-a dreptul buimac. Să-l iubească Mica Dorrit! Asta îl tulbura mai mult decât nenorocirea lui, mult mai mult.

Nimic mai puţin probabil. Fusese obişnuit să-i spună „copila mea “şi „draga mea copilă “; căutase să-i câştige încrederea, subliniind deosebirea de vârstă dintre ei şi vorbind despre el însuşi ca despre un om care începe să îmbătrânească. Totuşi, poate că ea nu-l socotea bătrân. Ceva îi aduse aminte că nici el nu se socotise un om în
% vârsta, până în ziua când a văzut plutind pe fluviu trandafirii.

Păstra în cufăr cele două scrisori de la ea, printre alte hârtii; le scoase şi le citi. I se părea că-i aude vocea dulce, cu o notă de duioşie, care nu excludea această nouă interpretare. Atunci, deznădejdea mută a răspunsului ei: „Nu, nu, nu! “dat lui într-o seară, chiar în această încăpere (în seara când întrevăzuse zorii schimbărilor din soarta familiei ei şi când şi-au mai spus şi alte cuvinte destinate să şi le reamintească în starea asta umilitoare de întemniţat), îi veni brusc în minte.

Nimic mai puţin probabil.

Totuşi, gândindu-se mai bine, imposibilitatea avea ten- dinţa să devină din ce în ce mai restrânsă, pe măsură ce în inima lui lua proporţii o anumită întrebare stranie. În împotrivirea de a crede că ea iubea pe cineva, oricine ar fi fost; din dorinţa de a lămuri această întrebare, cu conştiinţa pe jumătate conturată că era un act de nobleţe dacă sprijinea iubirea ei pentru un altul, în toate astea nu exista oare, din partea lui, ceva înăbuşit chiar de la bun început? Nu-şi spusese niciodată în sinea lui că. Nu trebuie să se aştepte că avea să-l iubească vreodată, că nu trebuie să profite de recunoştinţa ei, că trebuie să păstreze mereu dinaintea ochilor experienţa din trecut drept avertisment şi mustrare, că trebuie să considere toate nădejdile din trecut ca fiind spulberate, că trebuie să-şi repete neîntrerupt că timpul lui se irosise, că acum era prea melancolic, prea în vârstă?

O sărutase în ziua când a găsit-o leşinată pe duşumea în camera ei, atunci când familia o uitase acolo cu desă- vîrşire. Oare aşa cum ar fi sărutat-o dacă. Era conştientă? Fără nici o deosebire?

Întunericul serii îl găsi cufundat în aceste gânduri. Îi găsi şi pe domnul şi doamna Plornish bătând la uşa camerei lui. I-au adus un coş plin cu alimente alese, care se vindeau atât de repede, dar cu un profit atât de mic. Doamna Plornish era mişcată până la lacrimi. Domnul Plornish mormăi amabil, în felul lui filozofic, dar puţin desluşit, că-n viaţă „există suişuri, vedeţi, şi mai există şi coborâşuri, că degeaba te-ntrebi de ce suişuri, de ce Coborâşuri; există şi pace, ştiţi “. Domnul Plornish auzise că, se dă drept un adevăr cum că, având în vedere felu în care se-nvârte pământu, căci se-nvârte, nu mai încape-n- doială, chiar şi ăi mai de seamă gentelmeni trebuie, când t le vine rîndu, să stea cu capu-n jos şi cu păru zbârlit; zburând anapoda în ceea ce se cheamă spaţiu. Foarte bine atuncL “Domnul Plornish voia să spună că era foarte bine atunci. „Capu gentelmanului avea să se-aşeze la loc cînd' îi vine rîndu, păru gentelmanului avea şi el să se netezească iarăşi* că era o plăcere să-l priveşti, şi-atunci, foarte bine! “

S-a mai spus că doamna Plornish, nefiind un spirit filozofic, plângea. Întâmplarea a făcut mai departe că doamna Plornish, nefiind un spirit filozofic, putea fi înţeleasă. Poate că toate astea se datorau cumsecădeniei sale, sau condiţiei sexului frumos, ori repeziciunii asocierii de idei în cazul femeilor, ori lipsei asocierii de idei în cazul femeilor, oricum, ea se dovedi cu atât mai inteligibilă, în măsura în care trecu numaidecât la subiectul asupra căruia Clennam medita tocmai.

— Dac-aţi şti cum vorbeşte tata despre dumneavoastră, domnule Clennam, nici nu v-ar veni să credeţi. Nu-i deloc în apele lui, şi de nenorocirea asta şi-a pierdut şi vocea. Ştiţi ce frumos cânta tata, dar n-a putut scoate nici măcar

O notă pentru copii la ceai, dacă vreţi să credeţi ce vă spun.

În timp ce vorbea, doamna Plornish clătina din cap şi se ştergea la ochi, examinând odaia, copleşită de amintiri.

— Cât despre domnul Baptist, continuă doamna Plornish, nu ştiu, nici nu-mi închipui ce-are să facă dac-o veni şi-o afla. S-ar fi înfiinţat până acum, puteţi fi sigur, dacă nu era trimis de dumneavoastră într-o treabă ţinu- tă-n taină. Stăruinţa cu care se ocupă de. Treaba asta, fără-ntrerupere şi fără odihnă, este, zău, aşa cum mereu îi repet, spre marea admiraţie a *padronei,* rosti doamna Plornish, adăugind un final în italiană.

Deşi nu era încrezută, doamna Plornish simţi că întorsese cu deosebită eleganţă această propoziţie în toscană. Domnul Plornish nu-şi putu ascunde mândria faţă de talentele de lingvistă ale soţiei lui.

£ : — Dar ce vreau să zic, domnule Clennam, continuă
'i această femeie cumsecade, că există totdeauna ceva de f care să fii
recunoscător, sunt sigură că şi dumneavoastră încuviinţaţi acest lucru. Şi fiindcă vorbim în odaia asta, cred că nu-i greu să ne dăm seama care-i acel ceva în prezent. E un lucru pentru care e cazul să fii recunoscător, zău, că domnişoara Dorrit nu-i aici şi să fi aflat tot.

Arthur îşi spuse că ea îl privea într-un chip deosebit de expresiv.

— Zău, e ceva pentru care e cazul să fii recunoscător, repetă doamna Plornish, că domnişoara Dorrit se găseşte hăt departe de-aici. Să sperăm

că nici n-are s-audă despre asta. Dacă era aici, domnule, nici nu mai încape îndoială
Ţ că văzându-vă... (doamna Plornish repetă aceste cuvinte), v nici nu mai încape îndoială că văzmdu-vd... în năpastă şi chin, ar fi fost cam prea de tot pentru inima ei duioasă. Nu pot să-mi închipui că ar mai exista ceva în afară de asta, care să-i pricinuiască domnişoarei Dorrit atâta rău.

Absolut sigur, doamna Plornish îl privea de astă dată cu un soi de sfidare şovăielnică, în tulburarea ei din prietenie.

— Da! Exclamă ea. Şi asta-nseamnă că tata, în ciuda vârstei lui înaintate, observă tot ce se petrece în jur; de-aia îmi zice azi după-masă... Şi Cuibul Fericirii ştie că nici nu născocesc şi nici nu-nfrumusetez lucrurile... zice:

„Mary, trebuie să ne bucurăm că domnişoara Dorrit nu-i aici acum. Să vadă ce s-a-ntîmplat'\Astea au fost vorbele tatei. De fapt tată a zis: „Trebuie să ne bucurăm, Mary, că domnişoara Dorrit nu-i aici acum să vadă ce s-a-ntîm- plat ". Şi-atunci eu i-am spus tatei, zic: „Tată, ai dreptate! "Iată — încheie doamna Plornish, cu aerul unui martor foarte meticulos în respectarea iegii — iată ce s-a petrecut între tată şi mine. Şi nu vă spun decât ce s-a petrecut între mine şi tata.

Domnul Plornish, care era o fire mai laconică, se sluji de prilej ca să intervină, că acum ar fi bine să-l lase în pace pe domnul Clennam.

— Fiindcă, vezi tu, adăugă domnul Plornish, grav, ştiu eu cam cum e treaba, femeie, şi repetă de mai multe ori
Această preţioasă reflecţie, ca şi cum i se părea că ar conţine o mare taină morală.

În cele din urmă, perechea aceasta demnă plecă, braţ la braţ.

Mica Dorrit, Mica Dorrit, Mereu, ore întregi, Mica Dorrit!

Din fericire, dacă aşa a fost să fie, acum totul se sfîr- şişe, şi cu atât mai bine. Admiţând că ea îl iubea şi el ştia asta şi ceda în faţa iubirii pentru ea, pe ce drum ar fi condus-o? Pe un drum care o aducea îndărăt, în acest loc al jalei! Trebuia să se împace cu gândul că ea părăsise pentru totdeauna locul ăsta, că se măritase ori se va mărita curînd (zvonuri vagi despre proiectele tatălui ei în acest sens ajunseseră până la Curtea-Inimii-Însângerate, odată cu vestea căsătoriei surorii sale), şi că porţile temniţei Marshalsea erau pe veci închise posibilităţii reîntoarcerii unei epoci trecute de-a pururi.

Draga Mica Dorrit!

Când se uita în urmă, asupra istoriei bietei lui vieţi,
O vedea totdeauna în zare. Toate firele din această perspectivă duceau către făptura ei inocentă. Străbătuse mii de leghe ca s-o afle; îndoielile şi temerile de odinioară se risipiseră dinaintea ei; ea alcătuia centrul interesului din viaţa lui; ea era capătul a tot ce exista bun şi plăcut în viaţă; în afară de ea, totul nu era decât pustiu şi cer înnegurat.

La fel de chinuit ca prima dată când dormise între zidurile astea groaznice, îşi irosi noaptea frământat de aceste gânduri.

În vremea asta, tânărul John dormea un somn paşnic, cu capul pe pernă să, după ce întocmise şi pusese la punct următorul epitaf:

T R E C Ă T O R U L E !
RESPECTĂ MORMÂNTUL LUI J O H N C H I V E R Y-F I U L,
DECEDAT LA O VÂRSTĂ ÎNAINTATA,
INUTIL S-O PRECIZĂM.
ÎNTÎLNINDU-ŞI RIVALUL AJUNS LA ANANGHIE,
S-A SIMŢIT ÎNDEMNAT
SĂ SE Î N C A I E R E . C U E L ; DAR, ÎN AMINTIREA IUBITEI LUI, Şl-A Î-NFRÎNT MINIA Şl A FOST M A R I N I M O S .

Capitolul XXVIII

O APARIŢIE LA MARSHALSEA

OPINIA publică dinafara porţilor închisorii nu devenea mai favorabilă lui Clennam odată cu trecerea timpului, şi el nu-şi făcea prieteni printre cei dinăuntru. Prea deprimat ca să se amestece în gloată celor din curte, care se adunau ca să-şi mai uite necazurile, prea retras şi prea nefericit că să ia parte la jalnicele zaiafeturi 'din cârciumă, rămânea în odaia lui şi era privit

cu neîncredere. Unii spuneau că e mândru, alţii pretindeau că-i morocănos şi tăcut; alţii, în sfârşit, îl dispreţuiau considerîndu-1 un biet nenorocit care suferea sub povara datoriilor sale. Toţi cei de-acolo îl ocoleau, învinuindu-I de unul din aceste motive diferite, şi mai cu seamă de ultimul, care conţinea un soi de trădare domestică, şi curînd ajunse un pustnic înveterat, care nu ieşea la plimbare decât când clubul se aduna seara în cârciumă, ca să cânte, să bea, să închine toasturi sentimentale, curtea fiind atunci aproape exclusiv lăsată femeilor şi copiilor.

Detenţia începuse să-l influenţeze. Ştia că leneveşte şi că se poartă. Ursuz. Dându-şi seama de influenţa închisorii între cei patru pereţi ai odăii pe care o ocupa acum, îi era teamă de el însuşi. Se ferea de ochii celorlalţi şi de propriii lui ochi, şi începuse să se schimbe temeinic. Oricine putea observa că umbra zidurilor închisorii cădea sumbru asupra lui.

Trecuseră poate vreo zece-douăsprezece săptămâni de temniţă, când, într-o bună zi, încercând să citească, dar fără a izbuti să detaşeze de Marshalsea până şi personajele închipuite ale cărţii, auzi un pas oprindu-se la uşă şi pe cineva ciocănind. Se ridică şi deschise, iar o voce plăcută îl întâmpină în prag cu:

— Bună ziua, domnule Clennam, ce mai faceţi? Sper că vizita mea nu vă deranjează?

Era veselu} tânăr Lipitoare, Ferdinand. Părea grozav de prietenos şi de îmbietor, deşi extrem de bine dispus şi de degajat, în contrast cu închisoarea sordidă.

— Vă surprinde că mă vedeţi aici, domnule Clennam, spuse, luând loc pe scaunul oferit de Clennam.

— Sunt foarte surprins, mărturisesc.

— Dar nu neplăcut, sper?

— Asta nu, în orice caz.

— Mulţumesc. Sincer vorbind, rosti fermecătorul tânăr Lipitoare, mi-a părut extrem de rău auzind că a trebuit să vă retrageţi vremelnic aici, şi nădăjduiesc (între noi, desigur, fie spus) că ministerul nostru n-are*nimic de-a face cu asta?

— Ministerul dumneavoastră?

— Da, Ministerul Digresiunilor.

— N-ar avea nici un rost să pun pe socoteala acestei instituţii remarcabile nimic din vicisitudinile soartei mele.

— Pe cinstea mea, zise sprinţarul tânăr Lipitoare, mă bucur din inimă că aflu asta. Este pur şi simplu o consolare pentru mine auzind acest lucru. Aş fi regretat nespus de mult dacă ministerul nostru avea cât de cât ▼reun amestec în situaţia dumneavoastră dificilă.

Clennam îl asigură din nou că era scutit de orice responsabilitate.

— Bine, spuse Ferdinand. Sunt fericit că aud acest lucru. În sinea mea mă temeam oarecum, nu care cumva să fi contribuit la doborârea dumneavoastră, căci, din păcate, se mai întâmpla şi asta cu noi, când şi când. Nu dorim acest lucru, dar dacă oamenii vor să se ruineze, păi... n-avem încotro.

8jp‘ — Fără a încuviinţa spusele dumneavoastră întru Iftotul, replică Arthur, posomorât, vă sunt foarte recunoscător pentru interesul pe care mi-1 purtaţi, p;.; — Nu, dar într-adevăr! Exclamă degajatul tânăr Li Pitoare. Instituţia noastră este cea mai inofensivă din (|; îume. Veţi spune că suntem nişte impostori. Nu vă con-? rM£razic, dar toate treburile astea sunt sortite să fie astfel,.

Ibuie să rămână aşa. Nu vă daţi seama de asta?

— Nu, zise Clennam.

— înseamnă că nu priviţi lucrurile dintr-un unghi de lere corect. Unghiul de vedere este cu totul esenţial, viţi ministerul nostru din punctul nostru de vedere, e este acela de a cere să fim pur şi simplu lăsaţi în e, şi atunci suntem cel mai admirabil minister din j există.

—. Ăsta-i oare rostul unui minister — de a fi lăsat ’ >ace? Întrebă Clennam.

—Aţi pus punctul pe i, replică Ferdinand. Da, întoc-, asta-i condiţia expresă, de a fi lăsaţi în pace. Iată în- iga semnificaţie. Iată menirea ministerului. Există, Lgur, o anumită formă care trebuie respectată ea să se idă că slujeşte la altceva, dar asta nu-i decât o formă. Cerule mare, ce suntem noi altceva decât forme! Gîn- -vă la sumedenia de formalităţi pe care a trebuit să le "pliniţi fără ca prin asta să vă fi apropiat cumva de ml dumneavoastră. I

— Într-adevăr, nu m-am apropiat câtuşi de puţin,[1] j Clennam.

— Judecaţi lucrurile aşa cum se cuvine şi veţi vedea $£ă avem o funcţie oficială şi eficace. E ca o partidă limi- #jfetă de *cricket*. O droaie de amatori care vor să pavSeze ^iAîngea către diverse servicii publice, iar noi le respin-*; ^|em pasele.

Clennam întrebă ce s-a ales de jucători.

Sprintenul tânăr Lipitoare răspunse că obosiseră, se ^dăduseră bătuţi, ologiseră, se cocârjaseră din şale, muri-

F$£fă sau abandonaseră partida, ori începeau jocul de la capăt.

Gv. — Şi asta-mi dă un nou prilej, adăugă el, de a mă ^felicita că ministerul nostru n-are nici un amestec • în

Retragerea dumneavoastră vremelnică. Se putea tot aşa de lesne să fi contribuit cu ceva; pentru că este de netăgăduit că uneori avem un rol nefast în relaţiile noastre cu cei care se încăpăţânează să nu ne lase în pace. Domnule Clennam, sunt absolut sincer cu dumneavoastră. Ştiu că între noi pot face asta. Eram sigur încă de la început, când am observat că v-aţi hotărât să nu ne daţi pace, deoarece văzusem că sunteţi neexperimentat şi optimist şi — sper că-mi veţi ierta expresia — aveaţi oarecare simplicitate.

— Bineînţeles.

— Da, oarecare simplicitate. De aceea m-am gândit ce păcat ar fi să nu vă avertizez, încât am mers atât de departe că v-am dat de înţeles (într-un fel care într-adevăr n-are nimic oficial, dar trebuie să vă spun că niciodată nu sunt oficial dacă se poate altfel) că, dacă eram în locul dumneavoastră, nu mi-aş mai fi bătut capul. Acum, nu vă mai chinuiţi.

— Nici nu cred să mai am ocazia, spuse Clennam.

— Ba da, cum să nu! Veţi scăpa de aici. Toată lumea scapă de aici la un moment dat. Există numeroase căi de a< scăpa de aici. Dar atunci să nu mai reveniţi la *ftoi. Iată al doilea motiv al vizitei mele. Vă rog, nu care cumva să reveniţi la noi. Pe onoarea mea, adăugă Ferdinand, pe un ton foarte prietenos şi confidenţial, mă voi simţi foarte vexat dacă n-o să profitaţi de avertismentul pe care l-aţi primit ca să staţi departe de noi.

— Şi invenţia? Întrebă Clennam.

— Dragă prietene, replică Ferdinand, dacă vreţi să-mi scuzaţi această familiaritate, nimănui nu-i pasă de invenţia dumneavoastră, şi nimeni nu se sinchiseşte să dea nici cinci parale pentru asta.

— Nimeni din minister, vreţi să spuneţi?

' — Şi nicidin afară. Toată lumea priveşte cu ochi răi
• şi e gata să ia în derâdere orice invenţie. Nu vă daţi seama câţi sunt cei care doresc să fie lăsaţi în pace. N-aveţi idee | în ce măsură Geniul ţării — scuzaţi turnura frazei paria- j mentare şi nu vă iritaţi — tinde să fie lăsat în pace. Cre- deţi-mă, domnule Clennam, rosti sprinţarul tânăr Lipitoare, pe tonul cel mai agreabil, ministerul nostru nu e

Căpcăun afurisit asupra căruia să fie nevoie să te nă- isteşti cu spada în mină, ci doar o moară de vânt, cârc, aăcinînd imense cantităţi de paie mărunte, îţi arată ifincotro bate vântul.

- Dacă aş putea crede că-i aşa, zise Clennam, ar fi sinistră perspectivă pentru noi toţi.

— Oh! Nu spuneţi asta! Replică Ferdinand. Totul e-n rdine. Trebuie să avem impostorii noştri, tuturor ne lace impostura, nu ne putem lipsi de impostură. O mică ipostură, şi un făgaş drept, şi totul merge ca pe roatco, acă dai pace lucrurilor.

După această profesiune de credinţă optimistă, în litatea sa de şef al generaţiei tinere de Lipitori demnă urmat, la adăpostul a sumedenie de cuvinte de ordine ir şi simplu călcate în picioare, neluate în seamă, erdinand se ridică. Nimic nu putea fi mai plăcut decât pitudinea lui sinceră şi politicoasă, sau mai potrivit împrejurărilor acestei vizite decât purtarea sa de perfect gen- eman.

— îmi daţi voie să vă-ntreb, îi spuse, când Clennam |; întinse mâna cu anume recunoştinţă pentru felul sincer ‘^binevoitor $_{a}$l acestuia, dacă-i adevărat că regretatul lustru Merdle este cauza neplăcerilor dumneavoastră

Cătoare?

Sunt unul din cei mulţi pe care i-a ruinat el. Da.

— Trebuie să fi fost un tip grozav de abil, zise Ferdi- id Lipitoare. Arthur, care n-avea nici un chef să-l ridice în slăvi ‘ răposat pentru meritele sale, tăcu.

— Desigur, un escroc patent, spuse Ferdinand, dar/^fcozav de abil! Nu se poate să nu-l admiri. Trebuie să '/«fost un maestru al imposturii. Se pricepea atât de bin? Ja oameni... îi îmbrobodea în aşa hal... încât făcea din c:*, tht* ce voia!

Se simţea în elogiile lui dezinvolte o reală admiraţie.

— Sper, rosti Arthur, că exemplul lui şi al celor traşi *'pe* sfoară de el să poată fi un avertisment pentru oameni

Jsă nu se mai lase duşi de nas.

I — Dragă domnule Clennam, replică Ferdinand, râzând,
^ «înteţi atât de naiv încât să speraţi aşa ceva? Următorul, care va avea aceleaşi aptitudini şi aceeaşi înclinaţie pentru escrocherie, va izbuti la fel de bine. Iertaţi-mă, dar Cred că într-adevăr habar n-aveţi despre modul cum albinele omeneşti dau năvală în roi când mai ştiu eu cine bate în vreun ceainic vechi de tinichea; de fapt, aici stă tot secretul artei de a conduce: dacă poţi să-i faci pe oameni să creadă că ceainicul e din metal preţios, atunci ai în mână întreaga forţă a regretatului nostru răposat şi a tuturor celor de teapa lui. Fără îndoială, există uneori, spuse Ferdinand politicos, cazuri excepţionale, când oamenii s-au lăsat înşelaţi din motive care lor li se păreau mult mai întemeiate şi nu trebuie să caut departe ca să dau un exemplu; dar asta nu face decât să confirme regulă. La revedere! Sper că atunci când voi avea plăcerea să vă întâlnesc din nou, acest nor pasager se va fi împrăştiat, lăsând în locul lui să strălucească soarele. Vă rog, nu ieşiţi din odaie. Cunosc drumul perfect. La revedere!

Cu aceste cuvinte, cel mai bun şi mai deştept dintre Lipitori coborî scara, trecu prin gheretă fredonând,.se urcă pe cal (lăsat în curtea exterioară) şi se îndepărtă ducându-se la o întâlnire cu nobila sa rubedenie. Acesta avea nevoie de puţin antrenament ca să poată răspunde în chip triumfător anumitor snobi necredincioşi ce urmau să-i interpeleze pe maimarii ţării asupra sistemului lot administrativ.

Trebuie că trecuse pe lângă domnul Rugg la plecare, pentru că, un minut sau două după aceea, domnul acesta cu păr roşcat apăru în pragul uşii, ca un Phoebus între două vârste.

— Bună ziua. Cum te mai simţi astăzi, domnule? Îl întâmpină domnul Rugg. Există vreun serviciu cât de mic, domnule, pe care ţi l-aş putea face astăzi?

— Nu, mulţumesc.

Bucuria pe care i-o procurau încurcăturile pecuniare ale clientului său era ca bucuria gospodinei în toiul pregătirii murăturilor şi a dulceţurilor, ori ca bucuria spălătorese; dinaintea rufelor mari, sau ca bucuria măturătorului în faţa unei lăzi cu gunoi gata să dea afară, ori ca bucuria oricărui muncitor pus faţă în faţă cu o situaţie încâlcită.

Jţ — Mai dau câte o raită din când în când, domnule, spuse jpomnul Rugg, vesel, să văd dacă nu cumva creditorii ^întârziaţi se strâng pe la poartă. Au cam venit năvală, dom- jjiule; au dat buzna, cum ne şi aşteptam.

| (Menţionase faptul de parcă se cuvenea să fie feliei— H-tat; îşi freca iute mâinile, rotindu-şi capul, jp — Au dat buzna, repetă domnul Rugg, cum era şi ^Jogic să ne aşteptăm. Au năvălit pur şi simplu. Eu nu te |deranjez prea des, acum, când dau câte o raită, pentru că Iştiu că vrei să fii singur, iar dacă doreşti să mă vezi, |poţi lăsa vorbă paznicului. Sunt aici aproape zi de zi, dom- |nule. Oare momentul de a-mi îngădui să fac o observaţie |â fost ales la un ceas nepotrivit? Întrebă domnul Rugg, ! &e un ton mieros.

— Potrivit ca oricând altădată.

|! — Hm! Opinia publică, domnule, reluă, domnul Rugg,

|fc-a ocupat mult de dumneata. *S* — Nu mă-ndoiesc.

;V — N-ar fi recomandabil acum, domnule, zise domnul |Rugg, pe un ton şi mai mieros, să i se facă opiniei publice po concesie cât de cât? Cu toţii procedăm aşa într-un fel |sau altul. Fapt este că trebuie, altminteri nu se poate.

— Nu- mă mai pot reabilita în faţa opiniei publice, lîomnule Rugg, şi nu am dreptul să sper că voi putea $face asta cândva.

| — Nu spune asta, domnule, nu spune asta. Cheltuie

Lile pentru transferul dumitale la King's Bench sunt ^aproape infime, iar dacă opinia generală doreşte înlr-ade- • văr să te afli acolo, păi... zău...

— 'Domnule Rugg, zise Arthur, mi se pare că ne-am înţeles că hotărârea mea de a rămâne aici e o chestiune de gust.

— Bine, domnule, bine! Dar este oare o. chestiune de bun-gust... este oare o chestiune de bun-gust? Asta-i întrebarea. Domnul Rugg stăruia cu blândeţe, aproape patetic. Era aproape să spună: „este oare bine gândită *V*6 Afacerea aceasta a dumitale este importantă, şi a rămâne. Aici, unde omul poate fi închis pentru o nimica toată, se consideră drept ceva nelalocul său. Da, ceva nelalocul său. Nu-ţi pot spune, domnule, din câte părţi mi-a fost **ţfe**–dat să aud această remarcă. Nu mai departe aseară, am auzit-o într-un salon frecventat de ceea ce aş numi eu elita oamenilor legii, dacă nu m-aş duce şi eu când şi când... am auzit făcându-se acolo observaţii care m-au durut. M-am simţit rănit venind vorba despre dumneata. Azi-dimineaţă ^iarăşi, la gustarea de dimineaţă. Fiică-mea

— ei da, ia o femeie, o să spui; dar se pricepe la astfel de lucruri şi a câştigat oarecare experienţă de când a fost reclamantă în procesul Rugg contra Bawkins — şi-a exprimat marea ei nedumerire... marea ei nedumerire. Or, în asemenea împrejurări, şi ţinând seamă că nici unul din noi nu ne putem plasa deasupra opiniei publice, o concesie, cât de cât, făcută opiniei ăsteia... haide, domnule, stărui domnul Rugg, apelez la argumentele cele mai modeste, şi spun: n-ar fi oare un act de bunăvoinţă?

Gândurile lui Arthur îi zburară din nou la Mica Dorrit şi întrebarea rămase fără răspuns.

— Cîf despre mine, domnule, rosti domnul Rugg, sperând că elocinţa'sa îl zdruncinase pe Clennam în hotărârea luată, am un principiu şi anume acela de a nu mă gândi la interesele mele când în joc sunt preferinţele clientului meu. Dar cum ştiu ce caracter chibzuit şi îndatoritor ai, repet, aş dori mult mai mult să te văd la King’s Bench. Cazul dumitale a făcut vâlvă;

este o chestiune care face cinste avocatului care se ocupă de ea; aş apărea însă într-o lumină mai bună în faţa clientelei mele dacă te-ai transfera la King’s Bench. Dar nu te lăsa influenţat, domnule. Eu expun faptul doar.

Atenţia deţinutului era atât de împrăştiată din pricina singurătăţii şi a descurajării, pentru că se obişnuise să comunice numai cu o persoană tăcută între pereţii aceia veşnic sumbri — de aceea Clennam trebui să se scuture de un soi de amorţeală până a se putea uita la domnul Rugg, a reface firul convorbirii şi a spune iute:

— Hotărârea mea nu s-a schimbat şi nu se va schimba niciodată. Te rog să nu mai vorbim despre asta... să nu mai vorbim despre asta!

Domnul Rugg, fără a-şi ascunde iritarea şi că se simţea jignit, răspunse:

-— Oh! Bineînţeles, domnule. Îmi dau seama că mi-am depăşit atribuţiile, domnule, făcându-te atent asupra acestui lucru, dar, zău, când aud vorbindu-se în diverse cercuri, dintre cele mai sus-puse, că oricât de convenabil ar putea fi pentru un străin, pentru un englez adevărat este ne-(demn să rămână la Marshalsea când libertăţile glorioase ale insulei lui natale îi îngăduie să se transfere la King’s; Bench, am crezut că mă pot îndepărta de la limitele jfinguste la care suntem îngrădiţi în profesiunea mea, ca |să stau de vorbă cu dumneata pe această temă. Personal, ■încheie domnul Rugg, n-am nici o părere în acest sens. În — Cu atât mai bine, replică Arthur.

— Ah! Absolut nici una, domnule! Exclamă domnul ŞRugg. Dacă aveam, aş fi fost neplăcut impresionat, cu i-teîteva minute în urmă, văzând un client de-al meu vizitat plici de către un gentleman de familie nobilă, care a venit; |bălare. Dar asta nu-i treaba mea. Altminteri, poate că aş i^fi dorit să fiu în măsură de a spune unui alt gentleman, ^■unui gentleman cu înfăţişare rqilitară, care aşteaptă în nghereta pazniculuí, că acestui client al meu nici prin.: gând nu i-ar fi trecut să rămână aici, şi că era în pragul plecării sale spre o locuinţă mai convenabilă. Dar, de? Fapt, eu nu-s decât o maşină legală; asta nu mă priveşte ||>e mile. Ţi-ar face plăcere să-l întâlneşti pe acest gen- Ifleman, domnule?

& — Cine ziceai că aşteaptă să stea de vorbă cu mine?

||' — Mi-am îngăduit un lucru, domnule, care depăşeşte Atribuţiile mele. Mi-am îngăduit un lucru, domnule, care ||fepăşeşte rolul meu. Aflând că sunt consilierul dumitale ^ juridic, a binevoit să-mi permită de a-mi îndeplini scurta Jmea misiune, înainte de a se prezenta el însuşi. Din fericire, mai spuse domnul Rugg, nu mi-am încălcat funcţiunea mea oficială, întrebîndu-1 cum se numeşte.

— Presupun că nu-mi rămâne altceva de făcut- decât să-l primesc! Exclamă Clennam, cu un oftat de oboseală.

— Prin urmare doreşti să-l vezi, domnule? Îmi faci cinstea de a mă autoriza să-i spun asta acestui domn, când «voi trece pe acolo la plecare? Da? Mulţumesc, domnule. Îtămîi cu bine!

Zis şi făcut. Îşi luă rămas bun şi ieşi, supărat.

Domnul acela cu înfăţişarea de militar stârnise atât de puţin curiozitatea lui Clennam, în starea sa de spirit, în toiul preocupărilor sumbre de care era aproape cu totul subjugat, încât uitase pe jumătate că-i fusese anunţată o vizită, când un pas greoi pe scară îl smulse din gânduri. Necunoscutul nu părea să urce treptele nici prea iute şi nici de bunăvoie, ci mai curînd într-un pa; rar şi zgomotos, cu intenţia de a fi jignitor. Când se opri

O clipă pe odihnă din faţa uşii, Clennam avu impresia că mai auzise pasul ăsta, dar nu-şi mai putea aminti unde. Doar un moment i-a fost îngăduit să reflecteze. Uşa se deschise numaidecât, dată de perete şi în prag stătea dispărutul Blandois, cauza atâtor griji.

— *Salve,* tovarăş de puşcărie! Exclamă el. Mi se pare că m-ai căutat. Iată-mă, aici sunt!

Până ce Arthur să-i fi putut adresa un cuvânt, în nedumerirea lui plină de indignare, Cavalletto veni după el în odaie. Domnul Pancks se ivi în urma lui Cavalletto. Nici unul. Nici celălalt din ultimii doi nu mai trecuse pe acolo de când Clennam se afla la Marshalsea. Domnul Pancks, suflând din greu, se apropie de fereastră, aşează pălăria pe jos, îşi ciufuli părul cu amândouă mâinile şi îşi încrucişă braţele, ca omul care se odihnea după o

zi grea de muncă. Domnul Baptist, fără să-l slăbească din ochi pe temutul lui camarad de odinioară, se aşează binişor pe podea, cu spatele în uşă şi mâinile petrecute pe după glezne; într-un cuvânt, reluându-şi atitudinea (cu deosebirea că acum dovedea o vigilenţă neabătută) pe care o avusese în faţa aceluiaşi om, aflat în umbră mai deasă a unei alte închisori, într-o dimineaţă fierbinte la Marsilia.

— Smintiţii ăştia doi sunt martori, zise monsieur Blandois, alias Lagnier, alias Rigaud, că vrei să mă vezi, frate de suferinţă. Iată-mă, am venit!

Privind în jur dispreţuitor către patul care era ridicat în timpul zilei şi sprijinindu-se de cadrul acestuia, fără să-şi fi lepăcfâ't pălăria de pe cap, el stătea luând un aer sfidător şi indiferent, cu mâinile în buzunare.

— Individ răufăcător şi ticălos! Exclamă Arthur. Ai aruncat anume bănuieli îngrozitoare asupra casei mai-
Gp-mi. De ce-ai făcut asta? De unde ţi-a venit ideea asta **9ptâernală?**
■p- — Asculta-ţi-1 pe-acest nobil gentleman*}* Toată lumea KM fie numai urechi... vorbeşte virtutea întruchipată! Gipar bagă de seamă! E posibil, prietene, ca vioiciunea ■pumitale să fie puţin compromisă. La naiba! E posibil! Kj' — *Signore!* Interveni Cavalletto, adresându-se tot lui P^rthur. Mai întâi ascultaţi-mă pe mine! Mi-aţi dat ordin ffijşă-l găsesc, pe Rigaud, nu-i aşa?

— E-adevărat.

§r — în consecinţă (doamna Plornish ar fi avut mare ||#>ătaie de cap dacă i se spunea stăruitor că felul ăsta de-a &|ungi cuvintele era greşeala principală din engleza lui) ¡|fină *duc* întâi şi-ntâi să-mi caut compatrioţii. Îi întreb jgpe veşti mai #u despre străinii proaspăt sosiţi la Londra. ||J&poi mă duc printre franţuji. - Pe urmă la nemţi. Toţi îmi ppun ce ştiu. Cei mai mulţi dintre noi ne cunoaştem bine ^unii cu alţii, şi toţi îmi spun ce ştiu. Dar!... Nimeni nu ^Iştie nimic despre Rigaud. De cinşpe ori — continuă Ca-^'Valletto, în trei rânduri întinzând mâna stângă cu toate degetele răşchirate, atât de iute, încât gestul abia dacă ilVputea fi urmărit din priviri — tot întreb de el pretutindeni unde se strâng străinii, şi de cinşpe ori (repetă ^acelaşi gest rapid) tot nimic nu aflu. Dar!...

<îjr Vorbea în chipul acela italian de a se opri semni- locativ la cuvântul „dar ", agitând uşor, şi cu multă prudenţă, arătătorul mâinii drepte, întoarsă cu palma
|§P[re el]-
Pp — Dar!... După ce-am căutat îndelung aici, la Londra; |$ara să dau de el, cineva îmi spune de-un soldat cu păr |alb, da, dar nu cu păr ca ăsta... alb... care locuieşte se- liâretos într-un loc ascuns. Dar!... (din nou face o pauză rostind acest cuvânt) şi că uneori iese după-masa la plimbare şi fumează. E nevoie de răbdare, cum se zice în Italia, ştiu ei ce spun, săracii de ei. Am răbdare. Întreb Unde-i locul ăsta ascuns. Unul crede că-i aici, altul că-i tfincolo. Ei bine! Nu-i nici aici, nu-i nici (dincolo. Aştept răbdarissim. Până la urmă dau de locul ăla. Apoi m-aşez; pândă, pe urmă stau ascuns până iese la plimbare să i/fumeze. E un soldat cu păr cărunt... dar!... (pauza clară, şi gestul viguros într-o parte şi alta al degetului' arătător al mâinii cu palma întoarsă spre el), când colo, e cel pe care-1 vedeţi în faţă.

Şi, lucru remarcabil, ca o rămăşiţă a vechiului obicei de supunere dinaintea celui care-şi dădea aere de superioritate, tot arătând către el, chiar şi atunci se plecă în semn de salut.

— Ei bine, *signore!* Exclamă el în concluzie, adresându-se din nou lui Arthur. Am aşteptat un prilej bun, i-am scris lui *signor Panco* (astfel denumit, domnul Pancks luă un aer de nedumerire) să vină şi să-mi dea O mina de' ajutor. I l-am arătat lui *signor Panco* pe Rigaud la fereastra lui, care deseori stătea de pândă în timpul zilei. Am dormit noaptea chiar lângă uşa casei. Până la urmă am intrat, abia astăzi, şi acum, iată-1 aici! Cum n-a vrut să urce în prezenţa avocatului ilustru (domnul Baptist îl onoră cu acest

titlu pe domnul Rugg), am aşteptat jos, împreună, şi *signor Panco* păzea strada.

La sfârşitul povestirii, Arthur îşi îndreptă privirile pe chipul acelui obraznic sinistru. În momentul când li se întâlniră privirile, nasul se lăsă în jos peste mustaţă şi mustaţa i se zbârli spre nas. Când naşul şi mustaţa reveniră fiecare la locul său, monsieur Rigaud pocni din degete cu zgomort, de vreo şase ori, aplecându-se înainte pentru a-şi dirija pocniturile spre Arthur, ca şi cum ar fi fost nişte proiectile palpabile, pe care i le aruncă în faţă.

— Şi-acum, filozofule! Ce vrei de la mine?

— Vreau să ştiu, replică Arthur, fără a-şi ascunde repulsia, cum ai îndrăznit să abaţi asupra casei maică-mi bănuiala unui asasinat?

— Am îndrăznit!? Strigă Rigaud. Ho, ho! Auziţi! /Am îndrăznit?! Asta înseamnă îndrăzneală? JCerule, micuţul meu băiat, dar eşti puţin imprudent!

— Vreau să se înlăture această bănuială, zise Arthur: Vei fi condus până acolo ca să te vadă toată lumea. În afară de asta, vreau să aflu ce căutai acolo atunci când eu am simţit dorinţa arzătoare să te azvârl pe scări afară. Nu te-ncrunta ia mine, omule! Te cunosc destul ca să-mi dau seama că eşti un fanfaron şi un laş. Nu-i nevoie să-mi

Mgrnai împrospătez memoria cernită din pricina şederii mele Eîn locul ăsta mizerabil, ca să-ţi spun un lucru atât de Ksimplu, pe care dumneata îl ştii perfect.

||S; Devenit alb ca varul la faţă — că până şi buzele îi

11 păliseră — Rigaud îşi mângâie mustaţa, murmurând:

— Cerule mare! Băieţaşul meu, dar văd că vrei s-o j|compromiţi puţin pe *milady*, respectabila dumitale mamă! |t. Câteva clipe păru nehotărât; nu ştia ce să facă. Curînd Ş insă nehotărârea i se risipi. Se aşează pe un scaun, cu un ţ\aer de bravadă, amenin ţător, şi spuse:

V. — Dă-mi o sticlă de vin. Aici se poate procura vin.

Trimite pe unul din nebunii dumitale să-mi aducă o sticlă ifde vin. Fără să beau nu-ţi mai scot un cuvânt. Haide! ||fDa, ori ba?

|r| — Du-te, Cavalletto, şi adu-i ce^a spus că vrea, îl în- Ipdemnă Arthur, pe un ton dispreţuitor, dându-i şi bani. G-" — Bestie de contrabandist, adăugă Rigaud, adu-mi vin

Porto.! Nu beau altceva decât Porto... Porto! JV Cum bestia de contrabandist îi asigura pe cei prezenţi, idin degete, plin de tâlc, că n-avea de gând să-şi părăsească Ionici în ruptul capului postul de la uşă, *signor Panco* îşi Ş|oferi servicii^ Se întoarse îndată cu o sticlă de vin, care, §| ţinând seamă de obiceiul locului, din pricina rarităţii tir- î$p>uşoanelor printre deţinuţi (laolaltă cu lipsa multor altor ttlucruri) fusese dinainte destupată.

||. — Smintitule! Un pahar mare, strigă Rigaud.

M- Signor Panco îi aşează dinainte un pahar de apă, nu jg^fără a lăsa să se vadă conflictul lăuntric, stăpânindu-se it să nu i-1 arunce în cap.

F; — Ha! Ha! Exclamă, umflându-se în pene Rigaud. Un

i gentleman tot gentleman rămâne. Un gentleman din cap până-n picioare. Ce naiba! Un gentleman trebuie servit, sper? E în firea mea să fiu servit!

Spunând aceasta, îşi umplu paharul până la jumătate *şi* numaidecât îi dădu pe gât conţinutul.

— Ha! Făcu, plescăind din buze. Nu prea-i puşcăriaş vechi vinul *ăsta!* Judecând după mâna dumitale, bravul meu domn, detenţia îţi va potoli mai iute sângele decât l-ar îndulci vinul ăsta tare. Ai început să te înmoi... 3i pierdut din greutate, eşti palid. În sănătatea dumitale!

Mai goli jumătate de pahar; îl ridica în sus înainte şi după, de parcă ar fi vrut să-şi arate mâna mică şi albă,

— Şi-acum, la treabă, continuă el. Să stăm de vorbă. Te-ai arătat a fi mai liber la vorbă, domnule, decât eşti la trup.

— Mi-am luat libertatea să-ţi spun ceea ce gândesc despre dumneata şi ceea ce dumneata ştii că eşti. Dumneata însuţi ştii, aşa cum ştim cu toţii, că eşti cu mult mai rău decât atât.

— Adaugă totdeauna: şi un gentleman, de rest puţin îmi pasă. Cu excepţia acestui punct, altminteri suntem cu toţii deopotrivă. De pildă, dumneata niciodată n-ai putea fi un gentleman, iar eu n-aş putea fi niciodată altceva.’ Ce mare deosebire! Să mergem mai departe. Vorbele, ’ domnule, niciodată n-au înrâurit jocul de cărţi, ori felul cum cad zarurile. Ştiai asta? Da? Şi eu joc o carte, iar vorbele n-au nici o putere.

Acum când se afla confruntat cu Cavalletto şi ştia că i se cunoştea povestea vieţii, lăsă să-i cadă masca străvezie pe care o purtase şi dezvălui, în toată goliciunea, secătura care era de fapt.

— Da, fiul meu, reluă, pocnind din degete, îmi joc cartea până la capăt, şi să mor dacă n-am să câştig! Vrei să ştii de ce am făcut trucul acela pe care dumneata l-ai întrerupt? Află atunci că am avut şi mai am... pricepi?... o marfă de vânzare pentru respectabila doamnă, mama dumitale. I-am descris preţioasa mea marfă şi am fixat preţul. În timpul târgului, admirabila dumitale mamă s-a arătat puţin cam prea calmă, prea impasibilă, prea neclintită, ca o statuie, într-un cuvânt, admirabila dumitale mamă m-a supărat. Ca să aduc puţină variaţie în treburile mele şi să mă mai amuz — păi cum! Un gentleman trebuie să se amuze pe socoteala cuiva! — Am născocit ideea fericită a dispariţiei. E o idee, vezi dumneata, pe care energica dumitale mamă şi dragul meu Flintwinch le-ar fi făcut mare plăcere s-o ducă singuri la îndeplinire. Ţţţ! Ah! Nu mă mai măsura aşa, din cap până-n picioare! Îţi repet. S-ar fi bucurat destul, ar fi fost fericiţi, încântaţi până în adâncul inimii lor. Ce expresie mai tare să-ţi ofer? K Aruncă pe duşumea restul de vin din pahar şi aproape **P'că-1** stropi pe Cavalletto, iar asta îi atrase parcă din nou atenţia asupra lui. Puse jos paharul şi spuse: şi;: — Nu eu trebuie să-l umplu. Ce-i asta! Hai, Cavalletto,

Ţ- vino şi umple-1!

$: • Omuleţul se uită la Clennam, care nu-l slăbea din; |ochi pe Rigaud, şi, nevăzând nici o împotrivire, se ridică; |jde jos şi-i umplu paharul. În timp ce turna vinul, supu- fiijierea lui de odinioară se îmbina cu un anumit sentiment i; Jtiazliu, şi luptând cu un soi de ferocitate înăbuşită, gata Ş! Să arunce foc şi pară cât ai clipi (cum părea să-şi spună i|&i sinea sa gentlemanul înnăscut, căci îl privea cu un s|şchi precaut), şi apoi uşurinţa cu care toate aceste senti- |j|nente cedară preferinţei lui de totdeauna, fireşti şi ne- jifpâsătoare, de *â* se aşeza direct pe podea, alcătuiau un ^rusamblu de trăsături lăuntrice cu adevărat remarcabil.

— Fericită idee, bravul meu domn, reluă Rigaud, era |i|p idee fericită din mai multe motive. Pe mine mă amuză, *%ş* plictisea pe iubita dumitale mamă şi pe dragul meu ^Hintwinch, dumitale îţi călca pe nervi — iată preţul pe îjŞre-l cer eu pentru o lecţie de politeţe faţă de un gentle- Maan — iar toate persoanele amabile interesate au aflat ■; ică prea devotatul dumitale servitor este un om de temut!

§ unde mai pui, pe doamna mama dumitale putea s-o ucă la

realitate... şi astfel, sub presiunea bănuielilor; f§ţbia mijite, care n-au scăpat înţelepciunii dumitale, să se ■pase convinsă, în fine, de a anunţa, discret, ziarele, cum l|$ă dificultăţile ivite datorită unui anumit contract s-ar Ipplana cu condiţia apariţiei unui anumit personaj, care:'ŢUca un rol însemnat. Poate că da, poate că nu. Dar dum- Jneata ai întrerupt toate astea. Şi-acum, ce mai ai de spus? /‘Ce mai vrei?

Niciodată Clennam n-a simţit cu mai multă amără- ’^ciune faptul că era închis, decât atunci când îl văzu pe dornul ăsta în faţa lui şi că nu se putea duce cu el la.. locuinţa maică-şi. Toate dificultăţile şi primejdiile tainice işjţde care mereu se temuse deveniseră mai aprige, acum l’ când nu avea libertate de mişcare.

IjjjB; — Poate că, prietene, filozofule, pildă a virtuţii, im- $|feecil, şi tot ce mai doreşti... poate că, zise Rigaud, oprin-

• -ifiyr-

~du-se din băut ca să se uite pe deasupra paharului cu zâmbetul lui sinistru, poate că ar fi mai bine să mă laşi în pace?

— Nu! Se împotrivi Clennam. Cel puţin acum, să se ştie că trăieşti şi că n-ai păţit nimic. Cel puţin n-ai cum să scapi de aceşti doi martori, ei te vor putea duce în faţa oricărei autorităţi, sau în faţa a sute de oameni.

— Dar n-o să mă'ducă nicăieri, spuse Rigaud, pocnind iarăşi din degete, cu un aer de triumf ameninţător. La naiba cu martorii dumitale! La naiba cu autorităţile dumitale! La naiba cu dumneata! Ce! Ştiu eu ce ştiu! N-am eu pentru asta marfă mea de vânzare? Bah, biet datornic! Mi-ai pus beţe-n roate. Fie! Şi ce-i cu asta? Ce rezultă de-aici? Pentru dumneata, nimic; pentru mine, totul! Să mă dai pe mâna autorităţilor, *pe mine?!* Asta vrei, nu-i aşa? O să mă duc eu singur, şi încă foarte iute. Contrabandistule! Dă-mi o pană, cerneală şi hârtie.

Cavalletto se ridică din nou în picioare ca şi prima oară şi îi dădu cele cerute cu acelaşi aer ca mai înainte. Rigaud, după un zâmbet sinistru, pricinuit de cine ştie ce gânduri ticăloase, scrise şi citi cu glas tare cele ce urmează:

Doamnei Clennam
(de la care se aşteaptă un răspuns)
Neavoastră.

închisoarea Marshalsea,
din camera fiului dum

Dragă doamnă,

Îmi pare extrem de rău aflând astăzi de la deţinutul nostru de aici (care a avut bunăvoinţa să pună iscoade în căutarea mea, dat fiind că trăieşte acum retras din motive politice), că aţi fost îngrijorată în privinţa securităţii mele. Eu sunt bine sănătos şi constant principiilor de totdeauna.

Aş zbura cu cea mai mare nerăbdare spre dumneavoastră dacă ar fi posibil, în împrejurările de faţă, dar prevăd că n-aţi luat nici o hotărâre în legătură cu propunerea mea neînsemnată, pe care am avut cinstea să v-o fac. Vă informez că vă voi face o ultimă vizită de azi într-o săptămână, zi în care veţi accepta necondiţîo- ţnat sau refuză propunerea mea, cu toate consecinţele de irigoare.

Îmi înăbuş dorinţa puternică de a vă îmbrăţişa şi de a | {pune capăt acestei interesante afaceri, ca să puteţi avea |răgazul de a duce la îndeplinire amănuntele, pentru de- isăvîrşita noastră mulţumire reciprocă.

Totodată, nu cred că sunt prea exigent (deoarece de-! |inutul nostru mi-a dat peste cap aranjamentele domes-

1 iice), dacă vă rog să achitaţi cheltuielile de şedere la |tm hotel şi masa.

Primiţi, vă rog, dragă doc*nnă, asigurarea consideratei mele celei mai înalte şi mai distinse.

RIGAUD BLANDOIS

Mii de salutări prieteneşti dragului meu Flintwinch. Jdrut mina lui madame F.

După ce termină scrisoarea, o împături şi, cu un gest rg, o azvârli la picioarele lui Clennam.

— Hei, voi ceilalţi! Fiindcă veni vorba de dare pe |jhîna autorităţilor, să dea cineva asta în mâinile adresantului şi să-mi aducă şi răspunsul aici.

- Cavalletto, zise Arthur, vrei să duci scrisoarea individului ăstuia?

Dar Cavalletto îi dădu de înţeles cu ajutorul degetului arătător că menirea lui era să păzească uşa de Ri- |gaud, acum când abia îl găsiseră, după atâta bătaie de pap, şi că datoria lui în această funcţiune era să stea pe |podea, cu spatele în uşă, să-l privească şi să se ţină de Iglezne. *Signor Panco* îşi oferi din nou serviciile. Servi- ||ciile fiindu-i acceptate, Cavalletto întredeschise uşa atât jffCît Pancks să se poată strecura afară, şi îndată o şi în^ chise în urma lui.

- Atinge-mă cu un deget sau cu un epitet, contestă-mi | Superioritatea în vreme ce mă aflu aşezat aici la un pa- jp*ar de vin pe care-1 beau cu plăcere, zise Rigaud, că |*nă şi duc pe urmele scrisorii şi anulez săptămîaa de 'jrăgaz acordată. Voiai să *mă* vezi? Poftim, ai dat de mine!

— Ştii foarte bine, răspunse Clennam, că te-am căutat pe când nu eram în închisoare.

— La naiba cu dumneata şi închisoarea dumitale, replică Rigaud, pe îndelete, scoţând dm buzunar o cutie care conţinea cele necesare de făcut ţigări şi utilizându-şi mâinile agile spre a răsuci câteva pentru folosire imediată. Puţin îmi pasă de voi. Cont^abandistule! Un foc.

Cavalletto din nou se ridică şi-i dădu ce ceruse. Era ceva îngrozitor în iscusinţa tăcută a acestor mâini reci şi albe, cu degetele care se îndoiau şi se împleteau unele peste altele, ca nişte şerpi. Pe Clennam îl trecu un fior fără să vrea, de parcă ar fi nimerit cu ochii într-un cuib de vipere.

— Hei, porcule! Strigă Rigaud, îmboldindu-1 cu un răcnet, ca şi cum Cavalletto ar fi fost un cal sau un măgar italian. Ia zi! Puşcăria aia infernală şi veche era ceva respectabil pe lângă asta. Gratiile şi lespezile de piatră erau pline de demnitate acolo. Era o temniţă pentru bărbaţi. Asta însă! Bah! Un ospiciu pentru imbecili!

Îşi fumă ţigareta până la capăt, cu zâmbetul acela hid împietrit pe chip, încât dădea impresia că fumează cu nasul coroiat ca un cioc de pasăre, şi nu cu gura; aidoma unei plăsmuiri năstruşnice dintr-un tablou fantomatic. Când îşi aprinse a doua ţigară de la capătul aprins al celeilalte, îi spuse lui Clennam:

— Trebuie să-ţi petreci într-un fel timpul cât lipseşte nebunul ăla. Trebuie să vorbim. Nu poţi bea vin tare cât e ziulica de lungă, altminteri mai iau o sticlă. Frumoasă mai e, domnule! Deşi nu-i pe gustul meu, totuşi, mii de trăsnete şi fulgere, e frumoasă! Te felicit pentru admiraţia pe care o ai!

— Nu ştiu şi nici nu întreb de cine vorbeşti, rosti Clennam.

— *Della bella Gowana*, domnule, după cum i se spune în Italia. Despre Gowan, frumoasa Gowan.:

— Făceai parte din... suita soţului său, mi se pare?

— Din suita lui, domnule? Sunteţi un insolent. Eram prietenul lui.

— Totdeauna îţi vinzi prietenii? t 9

Rigaud îşi luă ţigara din gură şi-l privi cu un aer «dezvăluind o nedumerire trecătoare. Dar o duse din nou la buze, când răspunse cu sânge rece:

— Vând tot ce are preţ. Din ce trăiesc avocaţii dumitale, politicienii dumitale, intriganţii dumitale şi agenţii dumitale de bursă? Dumneata din ce trăieşti? Cum se face c-ai ajuns aici? Nu cumva ţi-ai vândut un prieten? *Madonna mia!* Cred că da!

Clennam îi întoarse spatele, ducându-se la fereastră, unde rămase să privească zidul de afară.

— La drept vorbind, domnule, societatea se vinde pe 1 sine, m-a vândut pe mine şi eu o vând pe ea. Din câte: am aflat, dumneata mai cunoşti o doamnă. Tot frumoasă. Înzestrată cu o fire energică. Ia să vedem, cum îi zice?...; Wade! *U* Nu primi nici un răspuns, dar îşi putea da lesne seama; că lovise în plin.

— Dar, continuă el, frumoasa doamnă energică din • fire mi se adresează pe stradă, şi eu nu sunt un insensibil. Îi răspund. Frumoasa doamnă energică din fire îmi face cinstea să-mi mărturisească, în deplină confidenţă: „Sunt curioasă şi am necazurile mele. Dumneata nu eşti. Poate mai onorabil decât sunt oamenii îndeobşte?[w] Eu îi declar: „Doamnă, sunt gentleman din naştere şi voi ră- inîne gentleman până la moarte; dar *nu* sunt mai onorabil ca îndeobşte. M-aş dispreţui dac-aş avea o asemenea slăbiciune. ^ La care dânsa simte plăcerea să-mi facă un compliment. „Deosebirea dintre dumneata şi ceilalţi, răspunde ea, este că recunoşti acest lucru.[u] Căci se pricepe la lume. Accept complimentele sale, politicos şi galant. JPoliteţea şi micile galanterii sunt inseparabile în firea mea. Apoi îmi face o propunere, legată de faptul că ne-a văzut deseori împreună; că i se pare că deocamdată sunt obişnuitul casei, un prieten de-

al familiei; or, curiozitatea şi necazurile sale au îndemnat-o să se pună la curent cu orice mişcare a lor, să ştie ce fel de viaţă duc, Cât de iubită este frumoasa Gowana, cât de admirată este frumoasa Gowana, şi aşa mai departe. Nu-i bogată, dar îmi oferă drept răsplată atât şi atât pentru trudă şi deranjul pricinuite de aceste servicii; iar eu, plin de graţie

— să îndeplinesc totul cu graţie face parte din firea mea — consimt să accept recompensa. Ei, da! Asta-i lumea. Asta-i moda.

Deşi Clennam stătea întors cu spatele în timp ce el vorbea, şi. Aşa rămase până la sfârşitul întrevederii, Rigaud continua să-l fixeze cu ochii aceia scăpărători, prea apropiaţi unul de altul, şi, pe măsură ce trecea de la un amănunt la altul cu cinica lui lăudăroşenie, se vedea limpede, din felul cum ţinea Clennam capul, că nu-i spunea nimic despre care el să nu fi ştiut dinainte.

— Uf! Frumoasa Gowana! Exclamă, aprinzându-şi o a treia ţigară cu un zgomot uşor, ca şi când cu cea mai slabă suflare ar fi putut s-o facă să dispară. Fermecătoare, dar imprudentă! Pentru că n-a fost bine din partea frumoasei Gowana să facă o taină din scrisorile foştilor iubiţi şi să le ascundă în camera ei de la munte, ca să nu le vadă bărbatu-său. Nu, nu. Asta n-a fost bine. Uf! Aici a greşit Gowana.

— Sper din toată inima, strigă Arthur, că Pancks nrO să mai întârzie mult, căci prezenţa acestui om îmbâcseşte aerul odăii.

— Ah! Dar el va triumfa aici, ca pretutindeni, zise Rigaud, cu o expresie radioasă şi pocnind din degete. Totdeauna a fost aşa, şi aşa va fi totdeauna!

Apoi se întinse pe singurele trei scaune aflate în odaie, de parcă el ar fi fost personajul galant din cântec:

Oare cine trece pe drum aşa târziu?
Cavalere Măghiran!
Oare cine trece pe drum aşa târziu?
Vesel, vesel, tot chefliu l

— Cânta refrenul, porcule! Cândva ştiai să-l cânţi, în cealaltă puşcărie! Cânta! Că de nu, pe toţi sfinţii şi martirii, o să mă simt jignit, şi dau cărţile pe faţă, şi-atunci unii care nu-s morţi încă, mai bine aveau şi ei parte de inartiriu!

E floarea cavalerilor,
Cavalere Măghiran!
V v E floarea cavalerilor,
Vesel, vesel, tot chefliu!

În parte, datorită supunerii lui de odinioară, în parte pentru că se temea că nu cumva, abţinându-se, să-i pricinuiască vreun rău binefăcătorului său — poate fiindu-i totuna să cânte sau să facă orice altceva — Cavalletto îi ţinu isonul. Rigaud se porni pe râs şi continuă să fumeze cu ochii închişi.

S-ar putea să mai fi trecut încă un sfert de ceas până să se audă pe scări pasul lui Pancks, dar pentru Clennam aşteptarea fusese, pare-se, insuportabil de lungă. Pasul lui Pancks era însoţit de un altul, iar când Cavalletto deschise uşa, apăru domnul Pancks, urmat de domnul Flintwinch, care nu intrase bine, că Rigaud se şi năpusti asupra lui, îmbrăţişîndu-1 cu mare tărăboi.

— Ce mai faci, domnule? Îl întrebă domnul Flintwinch, de cum se putu descotorosi de el, cu forţa şi fără pic de ceremonie. Nu, mulţumesc; mi-ajunge, adăugă el, drept răspuns la o altă amenințare de demonstraţie afectivă din partea prietenului său regăsit. Ei bine, Arthur. Îţi mai aduci aminte ce-ţi spuneam eu despre câinii care
’ dorm şi despre cei care se ascund? Vezi că nu m-am înşelat.

Era, după toate aparenţele, imperturbabil ca de obicei şi dădea din cap cu un aer moralizator, rotindu-şi privirile prin încăpere.

— Aşadar asta-i închisoarea Marshalsea pentru datornici! Spuse^domnul Flintwinch. Ha! Rău ai mai ales tîr- gul, Arthur, unde să-ţi vinzi porcii!

Dacă Arthur avea răbdare, Rigaud n-avea însă. Îl apucă pe micuţul lui Flintwinch de reverele hainei şi începu să-l zgâlţâie, făcând haz, sinistru.

— Naiba să-l ia de târg, strigă el, naiba să-i ia de porci, naiba să-i ia pe negustorii de porci! Haide! Dă-mi răspunsul la scrisoarea mea.

— Dacă vrei, lasă-mă o clipă, domnule, replică domnul Flintwinch, să-i înmânez mai întâi domnului Arthur un bileţel care mi-a fost dat pentru dânsul.

Asta şi făcu. Era scrisul maică-şi, cu o mina aproape paralitică, pe un petec de hârtie, conţinând numai aceste cuvinte:

„Sper că-ţi ajunge că te-ai ruinat. Mulţumeşte-te cu atât şi nu încerca să-i mai ruinezi şi pe alţii. Jeremiah
Flintwinch este mesagerul şi reprezentantul meu. Cu afecţiune, a ta M.C. “

Clennam citi biletul de două ori, în linişte, şi apoi îl rupse bucăţele. În timpul ăsta Rigaud se cocoţă într-un fotoliu, aşezându-se pe spetează, cu picioarele în partea unde se stă.

— Haide, Flintwinch, craiule, zise el, după ce se uitase atent la Clennam, care rupea biletul, unde-i răspunsul la scrisoarea mea?

— Doamna Clennam n-a scris nimic, domnule Blandois, mâinile-i erau amorţite, dar s-a gândit că-i la fel de bine să-ţi transmită ceva verbal, prin mine, rosti domnul Flintwinch, care păru să smulgă aceste cuvinte din- tr-însul, căznindu-se şi împotriva voinţei sale: îţi trimite complimente şi declară că, în mare, nu socoteşte condiţiile dumitale nerezonabile, aşa că e de acord. Dar fără prejudiciul întâlnirii care va avea loc de azi într-o săptămână.

Domnul Rigaud, după ce-şi îngădui un hohot de râs; coborî de pe tronul său, spunând:

— Bun! Mă duc să caut un hotel!

Dar în clipa aceea întâlni ochii lui Cavalletto, care încă se afla la postul lui.

— Vino, porcule! Adăugă el. Te-am luat în escortă împotriva voinţei mele; acum ai să mă urmezi împotriva voinţei tale. Vă spun eu, micile mele reptile, m-am născut să fiu servit. Am nevoie de serviciile acestui contrabandist, ca servitor, pe timpul săptămânii ăsteia.

Drept răspuns lui Cavalletto care-1 întreba din priviri, ' Clennam îi făcu semn să se ducă, dar adăugă, tare;

— Dacă nu cumva ţi-e frică de el.

Cavalletto răspunse printr-un gest negativ şi foarte categoric din degetul arătător.

— Nu, stăpâne, nu mi-e frică de dânsul, acum când nu mai e nevoie să păstrez în secret că a fost odată camaradul meu.

Rigaud nu luă în seamă câtuşi de puţin nici una din aceste observaţii până îşi aprinse ultima ţigară. Era gata de plecare.

• — Teamă de el! Exclamă apoi, plimbându-şi privirile asupra tuturor. Uf! Copiii mei, bebeluşii mei, păpuşelele mele, vouă la toţi vă e teamă de el. Aici îi daţi sticla lui de vin, îi daţi de mâncare, de băut, şi colo îl adăpostiţi; nu cutezaţi să-l atingeţi cu un deget ori cu o vorbă. Nu! E în firea lui să triumfe. Uf!

El e floarea cavalerilor,
Şi-i mereu vesel şi chefliu 1

După ce adaptă refrenul la propria lui persoană, ieşi cu paşi mari din încăpere, urmat de aproape de Cavalletto; poate că-i ceruse serviciile pentru că ştia destul de bine că nu-i va fi lesne să se descotorosească de el. Domnul Flintwinch, după ce îşi frecă bărbia, dădu din cap către Arthur şi plecă şi el. Domnul Pancks, încă plin de remuşcări şi abătut, îi urmă deopotrivă, după ce ascultase cu mare atenţie câteva instrucţiuni secrete primite de la Arthur, şi-i răspunsese în şoaptă că era hotărât să ducă lucrurile până la capăt. Deţinutul rămase iarăşi singur, cu sentimentul că era mai dispreţuit, mai batjocorit, mai părăsit, mai neajutorat, mai mizerabil şi mai decăzut ca niciodată.

CaDitolul XXIX

RUGĂMINTEA DE LA MARSHALSEA

NELINIŞTEA şi remuşcările chinuitoare sunt răi tovarăşi în temniţă. Să-ţi treci cât e ziua de lungă ros de gmduri, iar noaptea abia să te poţi odihni foarte puţin,

Nu-i deloc un mijloc de înarmare împotriva acestei năpaste. Dimineaţa următoare, Clennam simţi că o ducea prost cu sănătatea; curajul îl lăsase şi era tot mai copleşit de povara pe care o purta asupra sa.

Noapte de noapte se dădea jos din pat, de silă, pe la ceasurile douăsprezece sau unu, şi se aşeza la fereastră, de unde privea lămpile bolnăvicioase din curte, înălţa ochii spre cer în căutarea primelor licăriri ale zorilor, ore întregi înainte de vremea când aveau să mijească. Acum, la venirea nopţii, nici măcar nu se putea hotărî să se dezbrace.

Fiindcă un neastâmpăr febril îl mistuia, închisoarea ajunsese pentru el un chin intolerabil, şi convingerea că
i se va frânge inima şi va muri acolo îi pricinuia o suferinţă de nedescris. Avea faţă de închisoarea asta o ură şi un dezgust atât de aprige, încât îi venea greu să-şi tragă răsuflarea. Senzaţia că se sufoca era atât de puternică, încât stătea la fereastră, ţinându-se de gât şi gâfâind. Tot^-odată dorul de a respira un alt aer, tânjind să treacă dincolo de zidul acela gol şi pustiu, îi dădea impresia că dorinţa aceasta arzătoare avea să-l facă să-şi piardă minţile.

Numeroşi alţi deţinuţi trăiseră aceeaşi experienţă în condiţia asta, înaintea lui, iar violenţa şi continuitatea în timp se perimase de la sine în cazul lor, ca şi într-al său. După două nopţi şi o zi criza se mai domolise, li revenea sub forma unor accese bruşte din ce în ce mai slabe şi mai la răstimpuri. Urmă un calm dezolant şi *că** tre mijlocul săptămânii îl doborî o febră mocnită şi apăsătoare.

Cavalletto şi Pancks se aflau acum departe, aşa că n-avea să se teamă de alţi oaspeţi, în afară doar de domnul şi doamna Plornish. Tot ce dorea în legătură cu perechea asta demnă era să stea cât mai departe de el, căci* în starea lui morbidă de nervi, altceva nu voia decât să fie lăsat singur, să nu se vadă cât se simţea de slab, de covârşit. Ii scrise un bilet doamnei Plornish, ca să-i spună că, fiind foarte ocupat cu treburile lui, se vedea silit de a şe lipsi o vreme de plăcuta mângâiere pe care i-o aducea chipul ei prietenos. Cât despre tânărul John, care zilnic îşi făcea apariţia la o anumită oră, după ce

Avea loc schimbarea temnicerilor, ca să-l întrebe dacă n-are nevoie de ceva, totdeauna îi dădea de înţeles că era ocupat cu scrisul şi-i răspundea vesel: „Nu “. Niciodată n^au mai reluat singurul lor subiect de conversaţie îndelungată, pe care l-au avut cândva, deşi Clennam nu-l uitase câtuşi de puţin, de-a lungul tuturor frământărilor sale nefericite.

A şasea zi a săptămânii cu pricină a fost o zi umedă, caldă, pâcloasa. S-ar fi zis că sărăcia, neglijenţa şi murdăria sporiseră în atmosfera înăbuşitoare a temniţei. Clennam aşteptase să se sfârşească odată noaptea aceea groaznică, ascultând ploaia picurând pe pavajul din curte; îl durea capul, era plictisit şi se gândea ce molcom cădea ploaia pe pământul de ţară. Un nimb difuz, galben de ceaţă se ridicase pe* cer în chip de soare, şi Arthur privea pata asta de pe zid ca un petec din zdrenţele închisorii. Auzi porţile deschizându-se şi intrând, cu un pas târşiit, oameni cu încălţăminte proastă, care aşteptaseră afară, apoi măturatul, pompatul, tropăitul încoace şi încolo începu, semn că încă o dimineaţă îşi arăta zorile în temniţă. Era atât de vlăguit şi de bolnav, încât trebui să se întrerupă de mai multe ori în timp ce se spăla; în sfârşit, se târî până la jilţul de lângă fereastra deschisă şi acolo aţipi, pe când bătrână care deretica prin odaie îşi vedea de treburile ei matinale.

Ameţit de nesomn şi lipsă de mâncare (poftă şi chiar simţul gustului îl părăsiseră), în două sau trei rânduri şi-a dat seama, de-a lungul nopţii, că delirase. În văzduhul fierbinte auzise frânturi de melodii şi de cântece, inexistente de fapt, ştia acest lucru. Acum când picotea istovit iarăşi le auzea; desluşea parcă glasuri adresîn- du-i-se şi le răspundea, tresărind.

Pe jumătate adormit şi visând, fără a avea forţa să socotească trecerea timpului, încât un minut putea să-i pară o oră şi o oră un minut, avu impresia stăruitoare că se afla într-o grădină — o grădină numai flori, cu miresmele lor adiate de un vânticel umed şi cald. Trebui să facă un efort atât de dureros când să ridice capul să se lămurească în acest sens, sau în general să se intereseze de orice, încât, privind în jur, impresia devenise ceva perimat, inoportun. Pe masă, lângă ceaşca de ceai;
Văzu apoi un bucheţel de flori, minunate, dintre cele mai alese şi mai frumoase.

Nimic nu i s-a părut vreodată ceva atât de îmbietor ochiului. Luă florile şi trase în piept parfumul, le ridică până la capul său înfierbântat, apoi aşează jos buchetul şi îşi apropie mâinile sleite de vlagă, aşa cum întinzi mâinile îngheţate la căldura unui foc înviorător. Abia după ce se bucură de

ele un timp se întrebă cine i le trimisese şi deschise uşa, vrând să afle de la bătrâna, care trebuie că i le pusese acolo, cum de ajunseseră în mâinile ei. Plecase însă de multă vreme, după cum se părea, căci ceaiul pe care i-1 lăsase pe masă era rece. Încercă să bea puţin, dar nici mirosul nu-l putea suporta, aşa că se târî înapoi la jilţul de lângă fereastra deschisă şi aşeză florile pe măsuţa rotundă, de odinioară.

Când prima senzaţie de slăbiciune pricinuită de mişcările astea se risipi, el se cufundă în starea de mai înainte. Una din melodiile pe care le auzise noaptea stăruia în văzduh, când uşa camerei se deschise parcă, la O uşoară atingere şi, după o clipă de răgaz, o siluetă liniştită se ivi în prag, înfăşurată într-o pelerină neagră, îşi lepădă parcă pelerina, lăsând-o să cadă în jos, şi Clennam avu impresia că o recunoaşte pe Mica Dorrit, îmbrăcată în rochia ei ponosită de odinioară. Ea tremură parcă, îşi împreună mâinile zâmbind şi apoi izbucni în lacrimi.

El se trezi şi o strigă. Atunci văzu pe chipul drag al acestei făpturi afectuoase, triste şi cuprinse de milă, ca-ntr-o oglindă, cât era de schimbat; se apropie de el, şi, punându-i mâinile pe piept ca să^l împiedice să se ridice, îngenunche pe duşumea la picioarele lui, cu buzele întinse să-l sărute, şi cu lacrimile picurând peste el, precum ploaia venită din cer udă florile. Mica Dorrit, în carne şi oase, îl strigă pe nume.

— Oh! Prietenul meu cel mai bun! Dragă domnule Clennam, să nu te văd plângând! Doar dacă plângi cumva de bucurie că mă revezi; şi sper că aşa este. Sărmana dumitale copilă s-a reîntors!

Atât de credincioasă, de plină de afecţiune, atât de neschimbată din pricina bogăţiei! În timbrul glasului, în lumina ochilor, în atingerea mâinilor ei, atât de angelic f' de sinceră şi de reconfortantă!

-Când îl îmbrăţişă, rosti:

— Nu mi s-a spus niciodată că eşti bolnav... şi petre- cându-şi braţul binişor pe după gâtul lui, îl cuprinse şi-4 lipi de pieptul ei, puse o mână pe capul lui şi odihnindu-şi obrazul pe mâna aceasta, îl legăna cu atâta dragoste şi numai Dumnezeu ştie cu câtă inocenţă, aşa cum îl legănase pe tatăl ei în aceeaşi odaie, atunci când nu era decât
O copiliţă, având nevoie de toată grija celorlalţi, cum avea
• şi ea grijă de alţii.
Y JBe îndată ce putu să vorbească, el zise:
® — Este cu putinţă oare să fi venit la mine?Şiîncă
Ţ în rochia asta?

— Speram că mai mult o să-ţi placă să mă vezi în rochia asta decât în oricare alta. Totdeauna am păstrat-o
‘ la mine ca amintire, deşi nu voiam să-mi mai aduc aminte... Dar după cum vezi, nu sunt singură. Am venit
■ cu o veche prietenă.

Uitându-se în jur, dădu cu ochii de Maggy, pe cap cu • pălăria aceea mare, de multă vreme lăsată la o parte, cu -un coş de braţ ca altădată, chicotind în culmea desfătării. |— Abia aseară am sosit la Londra, împreună cu fra-;
Tele meu. Am trimis pe cineva la doamna Plornish aproape fde cum am venit, ca să pot căpăta veşti despre dumneata şi să afli că m-am întors. Apoi am auzit că eşti $aici. Nu te-ai gândit la mine noaptea trecută cumva? Eram aproape sigură că trebuie să te fi gândit puţin la; mine. Eu m-am gândit cu atâta nelinişte la dumneata şi mi s-a părut atât de mult până dimineaţă.

— M-am gândit la dumneata...

Nu ştia cum să i se adreseze. Ea îşi dădu seama numaidecât.

— Nu mi-ai rostit încă numele meu adevărat. Ştii care-i numele meu adevărat pentru dumneata.

— M-am gândit la dumneata, Mica Dorrit, în fiecare zi, în fiecare ceas, în fiecare minut, de când sunt aici.

— Serios? Serios?

Îl cuprinse un sentiment de ruşine văzând chipul ei îrnbujorîndu-se, luminat de plăcere. El, un puşcăriaş doborî t la pământ, ajuns la sapă de lemn, bolnav, dezonorat
M

«— Eram aici înainte că porţile să se fi deschis, dar m-am temut să vin direct la dumneata. În primul moment ţi-aş fi făcut mai mult rău decât bine; căci închisoarea mi se părea atât de familiară şi totuşi atât de stranie, şi îmi trezeşte atâtea amintiri despre bietul meu tată şi despre dumneata de asemeni, că la-nceput m-am simţit copleşită. Dar ne-am dus la domnul Chivery până să ne fi prezentat la poartă, şi ne-a condus el înăuntru; ne-a poftit în odaia lui John — sărmana mea cameră de odinioară, ştii — şi am aşteptat acolo puţin. Am adus florile la uşa camerei dumitale, însă nu m-ai auzit.

Părea ceva mai împlinită, mai feminină decât înainte de călătorie, şi soarele puternic al Italiei îi pârguise obrazul. Dar, altminteri, era neschimbată. Vedea aceeaşi sinceritate profundă şi sfioasă pe care totdeauna o desluşise la ea şi care totdeauna îl emoţionase. Dacă acest sentiment avea acum un sens nou, care îi strângea inima, schimbarea nu era în ea, ci numai în el.

Îşi scoase pălăriuţa veche, pe care o agăţă în locul ei de altădată, apoi, cu ajutorul lui Maggy, se apucă, pe tăcute, să-i facă odaia cât mai curată şi mai îngrijită posibil, pulverizând o apă plăcut mirositoare. După aceea, goli coşul plin cu struguri şi alte fructe, şi întreg conţinutul a fost rânduit în linişte. Pe urmă, un cuvânt şoptit la urechea lui Maggy o zori să zorească la rându-i pe altcineva de a umple iarăşi coşul; acesta reveni îndată încărcat cu noi provizii, de unde fură extrase deocamdată băuturi răcoritoare şi jeleuri, iar pentru mai târziu pui fript şi vin îndoit cu apă. Aceste diverse pregătiri odată isprăvite, Mica Dorrit scoase vechea ei cutie cu cele trebuitoare pentru cusut, ca să-i facă o perdea pentru geam; şi astfel, pe când în încăpere domnea tihna, răs- pândita parcă şi peste restul închisorii gălăgioase, Clennam se trezi aşezat comod în jilţul său, cu Mica Dorrit lucrând lângă el.

Faptul că vedea capul acesta modest aplecat din nou peste lucru şi degetele iscusite cosind de zor ca odinioară — deşi nu era chiar atât de absorbită încât să nu-şi ridice deseori ochii compătimitori, care se umpleau de lacrimi de fiecare dată când îi lăsa în jos — sentimentul

De a fi astfel consolat şi îngrijit cu devotament, gândul că toată dăruirea acestei naturi nobile se revărsa asupra lui, ajuns la ananghie, spre a-1 copleşi cu bogăţia neţărmurită a bunătăţii sale, nu-l făceau să-şi stăpânească vocea ori mina care-i tremurau, sau să-i micşoreze slăbiciunea. Toate acestea îi insuflau o forţă lăuntrică însă, care sporea odată cu dragostea lui. Iar cât de mult o iubea, acum, nu s-ar fi putut exprima în cuvinte!

Stând astfel unul lângă altul în umbra zidului, umbra aceasta cădea pe el ca o lumină. Mica Dorrit nu-i dădea Vyoie să vorbească mult, iar el, rezemat în jilţ, o privea. Ijjpin când în când, ea se ridica să-i întindă paharul să bea |sau îi netezea locul unde îşi sprijinea el capul; apoi se |aşeza iarăşi pe scaun lângă el şi îşi vedea de lucru mai ^departe.

Umbră se schimbă cu soarele, faţă însă nu-şi schimba 'locul de lângă el decât ca să-l servească. Soarele cobo- râse la asfinţit, dar Mica Dorrit mai era încă acolo. Acum ^terminase lucrul şi mâna ei, tremurând pe braţul jilţului £iui, întârzie încă ezitantă de la ultima oară când se ocupase $de el. Îşi aşează mâna peste mâna ei, şi fata o strânse, tre- |murind, rugîndu-1:

|: — Dragă domnule Clennam, trebuie să-ţi spun ceva ^înainte de plecare. Am tot amânat din oră în oră, dar trebuie să-ţi spun.

Ş — Şi eu, dragă Mica Dorrit, am tot amânat ce trebuie Işă-ţi spun.

| Ea ridică neliniştită mâna către buzele lui, ca pentru |&-1 opri să vorbească; apoi o lăsă în jos, tremurând, pe $ocul unde se aflase înainte.

S'v — Nu mai plec în străinătate. Fratele meu dă, eu) nsă nu. M-am simţit totdeauna legată de el, şi acum îmi este atât de recunoscător, doar pentru că s-a întâmplat să stau cu el când era bolnav. Mi-a spus că sunt liberă să stau unde-mi place şi să fac ce-mi place. Doreşte doar atât, zice el, să mă ştie fericită.

O singură stea scăpăra pe cer. Fata o privea, vorbind, de parcă vedea cum străluceşte deasupră-i dorinţa cea mai arzătoare din inima ei.

— Ai înţeles, cred, şi fără să-ţi spun eu, că fratele meu a venit în Anglia în căutarea testamentului lăsat de scumpul meu tată, şi pentru a intra în posesia averii. Zice că dacă există un testament, voi fi cu siguranţă bogată, iar dacă nu există, mă va face el bogată.

Ar fi vrut să spună ceva, dar ea ridică din nou mâna tremurândă, şi tăcu.

— N-am nevoie de bani şi nici nu ţin la bani. În ochii mei n-au nici o valoare, doar pentru a-ţi fi dumitale de folos. Nu pot fi bogată, iar dumneata aici. M-aş simţi totdeauna mai rău decât săracă, ştiindu-te pe dumneata în năpastă. Îmi dai voie să-ţi împrumut tot ce am? Îmi dai voie să-ţi dăruiesc totul? Îmi dai voie să-ţi arăt că n-am uitat, că nu voi putea uita vreodată cât de mult m-ai ocrotit atunci când închisoarea asta era căminul meu? Domnule Clennam, acordă-mi cea mai mare fericire din lume spunându-mi „da “. Dă-mi prilejul să fiu cât pot fi eu de fericită plecând de aici; nu-mi spune nimic în seara asta, dar dă-mi speranţa că vei reflecta asupra propunerii mele cu bunăvoinţă şi că spre binele meu — nu al dumitale, spre-al meu, numai şi numai al meu! — Îmi vei face cea mai mare bucurie de pe fă>a pământului, bucuria de a şti că ţi-am putut fi de folos şi că am putut plăti o părticică neînsemnată din marea mea datorie de afecţiune şi de recunoştinţă. Nu pot spune tot ce-aş dori să spun. Mi-e cu neputinţă să vin să te văd aici, unde am trăit timp atât de îndelungat. Nu pot să mă gândesc la dumneata fiind aici, unde am văzut atâtea şi atâtea, şi să rămân calmă şi încrezătoare cum s-ar cuveni. Mă podidesc lacrimile fără să vreau. Nu le mai pot stăpâni. Dar, te rog, te implor, nu-ţi întoarce faţa de la Mica Dorrit, acum, când eşti la necaz. Te rog, te implor din toată inima mea cernită, prietenul meu... dragul meu!... ia tot ce-mi aparţine şi fă aşa fel ca averea mea să ajungă o binecuvântare pentru mine!

Până atunci teama luminase chipul ei, dar Mica Dorrit îşi lăsă capul să-i cadă peste mâinile lor unite.

Se făcuse mai întuneric când Arthur îşi petrecu braţul pe după ea şi-i răspunse, încet:

— Nu, draga mea Mică Dorrit. Nu, copila mea. Nu se cuvine să aud despre un asemenea sacrificiu. Libertatea şi speranţa ar fi atât de scump plătite, la un preţ atât de

[ridicat, că n-aş putea nicicum suporta povara lor şi nici n-a$ fi în stare să îndur remuşcările de-a le vedea astfel câştigate. Îmi iau drept martor Cerul pentru recunoştinţa fierbinte şi dragostea cu care-ţi spun aceasta!

— Şi totuşi nu vrei să-mi îngădui de a-ţi rămâne credincioasă la nenorocire?

— Spune, mai degrabă, scumpa mea Mică Dorrit, că eu sunt cel care se cade să-ţi fiu credincios. Dacă, pe vremea când odaia asta îţi era cămin, când altă rochie n-aveai decât aceasta, mă înţelegeam mai bine pe mine însumi (vorbesc numai despre mine) şi dacă ştiam că citesc tfnai limpede tainele din propria mea inimă; dacă, prin prezerva şi lipsa mea de încredere în mine, puteam des- Şluşi lumina pe care o văd strălucind astăzi, când s-a depărtat mult de mine şi când paşii mei nesiguri n-o vor mai Ajunge niciodată; dacă mă pricepeam atunci să-ţi destăinui că te iubesc şi te stimez, nu ca pe o sărmană copilă, cum obişnuiam să te numesc, ci ca pe o femeie a cărei mina sinceră m-ar ridica mult mai presus de mine însumi şi m-ar face mult mai bun şi mai fericit; dacă ştiam să mă slujesc de ocazia care nu mi se va mai oferi niciodată

— oh, cum aş dori să n-o fi pierdut! — Şi dacă vreo -piedică ne stătea în cale atunci când mă aflam într-o situaţie oarecum prosperă, iar dumneata erai săracă, ţi-aş

ii putut răspunde nobilei dumitale propuneri de a-mi oferi ţ. averea, scumpa mea prietenă, în alţi termeni decât o fac acum, şi tot aş fi roşit acceptând-o. Dar în situaţia actuală îmi este cu neputinţă să accept. Nu, nu voi accepta asta niciodată!

Îl imploră cu mâinile ei mici, într-un chip mai însufleţit, mai stăruitor decât ar fi putut s-o facă prin cuvinte.

— Sunt şi aşa destul de dezonorat, draga mea Mică Dorrit. Nu trebuie să mă afund într-atât încât să te târăsc în jos şi pe dumneata — care eşti

aşa de scumpă, de generoasă, de bună — odată cu mine. Domnul să te binecu- vînteze, Domnul să te răsplătească! S-a sfârşit.

O luă în braţe, ca şi cum ar fi fost fiica lui.

— Sunt mult mai în vârstă, mult mai aspru, mult mai puţin demn ca altădată, încât amândoi trebuie să uităm
Ceea ce am fost şi trebuie să mă vezi doar aşa cum sunt
\acum. De aceea îţi dau acest sărut de adio pe obraz, copila mea — dumneata care puteai fi mai apropiată de mine fără a-mi fi fost mai dragă — eu, un om ruinat, îndepărtat de dumneata, separat de dumneata pentru totdeauna, a cărui viaţă s-a încheiat în vreme ce a dumitale abia începe. N-am curajul să-ţi cer să mă uiţi în umilinţa mea; dar îţi cer să mă vezi aşa cum sunt numai.

Clopotul, care-i vestea pe vizitatori că era timpul să plece, începu să bată.

Îi luă pelerina din cui şi o ajută, afectuos, să şi-o pună.

— încă un cuvânt am să-ţi mai spun. Draga mea Mică Dorrit. Mi-e greu să-l rostesc, dar e necesar. Vremea când aveai ceva în comun cu închisoarea asta demult a trecut. Mă înţelegi?

— Oh! Să nu-mi spui niciodată, exclamă ea, plângând amarnic şi înălţând a rugă mâinile împreunate, că nu trebuie să mai vin aici! N-o să mă părăseşti, desigur, astfel!

— Ţi-aş spune, dac-aş putea; dar n-am curajul să înlătur cu totul chipul acesta drag şi să renunţ la nădejdea unei reîntâlniri. Dar nu reveni curînd, nu veni prea des! Asta-i un loc stigmatizat şi ştiu foarte bine că stigmatul lui îl port şi eu. Dumneata aparţii unei lumi mai bune şi mai luminoase. Nu trebuie să priveşti înapoi, aici, draga mea Mică Dorrit. Trebuie să-ţi îndrepţi ochii spre căi cu totul diferite şi mult mai pline de fericire, încă o dată, Domnul să te binecuvânteze! Domnul să te răsplătească!

Maggy, care se întristase grozav, începu şi ea să plângă atunci:

— Oh! Du-1 la spital, măicuţă, te rog, du-1 la spital! N-are să se mai facă bine niciodată dacă n-o să fie dus la spital. Şi atunci, femeia aceea micuţă, care răsuceşte întruna firu la roată, se poate duce la dulap cu prinţesa şi să-i spună: „De ce ţii puii aici? “Şi-apoi o să-i scoată din dulap şi-o să-i dea lui, şi pe urmă toată lumea are să fie fericită!

Această întrerupere sosise la timp, deoarece clopotul aproape. Încetase să mai bată. După ce din nou îi petrecu afectuos pelerina peste umeri, Arthur, dându-i braţul (deşi înainte de a-1 vizita era prea slăbit aproape, ca să poată umbla), coborî scara împreună cu Mica Dorrit, Era ultimul vizitator care trecea prin gheretă, şi poarta se ferecă scrâşnind în urma ei, greoi şi fără de speranţă, v Ecoul funest stârnit în sufletul lui Arthur îi aduse ia-
l raşi o senzaţie de sfârşeală. A fost un drum lung şi chi- nuitor ele a urca scările înapoi în odaia lui şi de a se | ‘ vedea din nou în starea sumbră şi în singurătatea unei mi- -zerii indescriptibile. *Ţ;* Era aproape miezul nopţii şi închisoarea de mult se Scufundase în tăcere, când se auzi scârţâit de paşi furişaţi fe^ureînd scara şi un ciocănit uşor şi precaut în uşă cu o cheie. Era tânărul John. Se strecură înăuntru numai în ^ ciorapi şi închise uşa în urma lui, vorbind în şoaptă:

— Ce fac eu e contrar tuturor regulilor, dar nici nu IT mă interesează. Eram hotărât să străbat toată închisoarea
Şi să vin la dumneavoastră*

— Ce s-a-ntâmplat?

— Nu s-a-ntâmplat nimic, domnule. O aşteptam în
% curte pe domnişoara Dorrit când a ieşit. Credeam că o să: vă bucuraţi ştiind că a condus-o cineva..

— Mulţumesc, mulţumesc! Ai dus-o * până acasă,
| John?

— Am fost cu dânsa până la hotel. Acelaşi hotel unde
|ra stat şi domnul Dorrit. Domnişoara Dorrit a făcut tot
I drumul pe jos şi mi-a vorbit cu atâta bunăvoinţă încât f m-a uimit. De ce credeţi că a mers pe jos în loc să ia Ş jtrăsura?

— Nu ştiu, John.

— Ca să vorbească despre dumneavoastră. Mi-a spus: „John, dumneata ai fost totdeauna un om de onoare şi dacă-mi vei făgădui că o să ai grijă de el şi n-o să-l laşi niciodată fără sprijin şi consolare când nu sunt eu aici, mă voi simţi împăcată^. I-am făgăduit. Şi voi fi veşnic lângă dumneavoastră, adăugă John Chivery.

Foarte mişcat, Clennam îi întinse mâna acestui tânăr cinstit.

— înainte de-a o lua, zise John privind-o, fără să se depărteze de uşă, ghiciţi ce comision mi-a dat domnişoara Dorrit.

Clennam scuturâ din cap.

— Spune-i, repetă John, cu un tremur în glas, dar desluşit, că „Mica Dorrit a lui îl va iubi de-a pururi". Acum mi-am îndeplinit misiunea. M-am purtat onorabil, domnule?

— Absolut, absolut!

— îi veţi transmite domnişoarei Dorrit că m-am purtat onorabil, domnule?

— Bineînţeles.

— Acum vă-ntind şi eu mâna, domnule, rosti John; şi vă voi fi veşnic devotat!

După ce îşi strânseră cu căldură mina, el dispăru, cobo- rând la fel de precaut scara şi furişându-se numai în ciorapi pe pavajul din curte, şi, ferecând porţile în urma lui, se duse în clădirea din faţă unde îşi lăsase pantofii. Dacă acelaşi drum ar fi fost pardosit cu brăzdare de plug încinse în foc [20]nu este deloc exclus că John l-ar fi străbătut în acelaşi scop şi cu acelaşi devotament.

*

Capitolul XXX

SE APROPIE CEASUL

ULTIMA zi din săptămâna acordată de Rigaud îşi revărsa zorile peste zăbrelele porţii de la Marshalsea. Negre, tot timpul nopţii, de când poarta se trântise în urma Mâcăi Dorrit, gratiile de fier pe care cădea soarele

Matinal se prefăcuseră în vergele de aur. Razele lungi, strălucitoare, proiectate pieziş peste oraş, peste încăierarea de acoperişuri şi prin pietrele dantelate ale turlelor de la biserici, alcătuiau alte zăbrele de închisoare în lumea asta.

Toată ziua, vechea casă Clennam, cu grădină în fată, n-a fost tulburată de nici un oaspete. Dar, când soarele cobora la asfinţit, trei bărbaţi treceau porticul de la intrare şi îşi croiau drum spre clădirea dărăpănată.

Rigaud mergea înainte şi fuma. Venea apoi domnul Baptist, foarte aproape după el, şi nu-l scăpa din ochi. Domnul Pancks era al treilea; îşi ducea pălăria sub braţ, pentru a lăsa să-i fluture în voie părul rebel, căci se făcuse mare zăpuşeală. Ajunseră toţi trei pe peronul din faţa uşii.

— Hei, voi, pereche de zănateci! Exclamă Rigaud. Încă nu plecaţi!

— Nici n-avem intenţia asta, rosti domnul Pancks.

Rigaud îi aruncă o privire întunecată drept răspuns

Şi bătu zgomotos în uşă. Băuse vârtos pentru a-şi juca rolul şi era nerăbdător să înceapă. Abia terminase de bătut o dată, îndelung şi răsunător, că se şi întoarse iarăşi spre ciocănaş ca să o ia de la capăt. Încă nu sfârşise de astă dată, când Jeremiah Flintwinch deschise uşa. Toţi trei intrară şi paşii lor bocăneau pe lespezile de piatră din vestibul. Rigaud, împingîndu-1 pe domnul Flintwinch într-o parte, porni întins să urce scara. Cei doi însoţitori veneau după el, urmaţi de domnul Flintwinch, şi grupul pătrunse în odaia liniştită a doamnei Clennam. Încăperea avea aspectul obişnuit, doar că una din ferestre era larg deschisă, iar Affery şedea pe bancheta de modă veche din dreptul geamului şi cârpea un ciorap. Obiectele nelipsite se aflau la locul lor pe măsuţă, acelaşi foc aproape stins mocnea în cămin; patul era acoperit cu obişnuitul linţoliu, iar stăpâna tuturor acestor lucruri se afla aşezată pe canapeaua neagră în formă de

---

20 „Proba focului", din timpuri străvechi, prin care acuzatul îşi putea apăra onoarea mergînd desculţ peste brăzdare de plug înroşite la foc.

coşciug, sprijinită în sulul de căpătâi negru şi colţuros, ca un butuc de execuţie.
În odaie domnea totuşi o atmosferă de pregătiri, de parcă totul era în fierbere cu un anumit prilej. De unde
Venea oare această impresie, dat fiind că bruma de lucruri se găseau la locul lor ocupat de ani de zile? Nimeni nu putea spune până să se fi uitat cu atenţie la stăpâna casei, dar în plus ar mai fi trebuit să-i cunoască puţin trăsăturile şi dinainte. Deşi fiecare cută a eternei sale rochii negre era cu exactitate aceeaşi ca totdeauna şi ea însăşi păstra cu rigurozitate atitudinea-i impasibilă, o uşoară încordare a expresiei, şi încruntare a frunţii ei sumbre erau atât de puternic marcate, încât totul în jur purta aceeaşi pecete.

— Cine sunt oamenii ăştia? Întrebă ea nedumerită, văzându-i pe cei doi însoţitori intrând. Ce caută aici?

— Cine sunt ei, dragă doamnă, nu-i aşa? Replică Rigaud. Pe legea mea, sunt prietenii fiului dumneavoastră închis. Ce caută ei aici, nu-i aşa? Să mor dacă ştiu, doamnă. Aţi face bine să-i întrebaţi chiar pe ei.

— Ştii că ne-ai spus la uşă să nu plecăm încă, zise Pancks.

— Şi ştii că mi-ai spus la uşă că nici n-aveai de gând să faci acest lucru, replică Rigaud. Într-un cuvânt, madame, îngăduiţi-mi să vă prezint două iscoade de-ale deţinutului dumneavoastră... nişte zănatici, dar iscoade. Dacă doriţi să rămână aici de-a lungul scurtei noastre discuţii, n-aveţi decât s-o spuneţi. Mie îmi e totuna.

— De ce-aş dori să rămână aici? Rosti doamna Clennam. Ce am eu de a face cu ei?

— Atunci, scumpă doamnă, zise Rigaud, aruncându-se greoi într-un jilţ, încât bătrâna odaie se zgudui din temelii, ar fi bine să vă descotorosiţi de ei. Asta e treaba dumneavoastră. Nu sunt iscoadele *mele,* nu sunt pungaşii *mei*.

— Ascultă, Pancks, rosti doamna Clennam, încrun- tându-se furioasă la el, dumneata, conţopistul lui Casby! Vezi-ţi de treburile stăpânului şi de-ale dumitale. Pleacă de-aici, ia-1 şi pe omul ăsta cu dumneata.

— Mulţumesc, doamnă, răspunse domnul Pancks. Vă pot spune cu bucurie că n-avem nimic împotrivă să ne retragem amândoi. Am făcut tot ce ne-am angajat să facem faţă de domnul Clennam. Nelinişlea lui continuă, care a sporit odată cu detenţia, a fost ca acest domn simpatic să fie adus înapoi, aici, de unde dispăruse. Poftiţi... l-am adus înapoi. Şi aş mai spune, adăugă domnul Pancks, chiar în faţa lui slută, că, după părerea mea, lumea n-ar fi dus-o mai rău dacă dispărea de-a binele.

— Nu ţi s-a cerut părerea, răspunse doamna Clennam. Pleacă!

— îmi pare rău, doamnă, că nu vă las într-o mai bună
Companie, zise Pancks, şi de asemenea îmi pare rău că nu-i şi domnul Clennam de faţă. Şi asta numai din vina mea. I

— Adică dintr-a lui, replică ea.

— Nu, e vina mea, doamnă, repetă Pancks, căci din nenorocire eu l-am împins să-şi vâre banii într-o afacere care l-a dus de râpă. (Domnul Pancks ţinea morţiş la acest cuvânt şi n-ar fi folosit expresia „speculaţie finan- ciară‘‘.) Deşi aş putea dovedi prin cifre că putea fi o bună investiţie, adăugă el, zelos. Am reluat calculele zilnic, de când s-a ruinat, şi, din punct de vedere cifric, rezultatul este triumfal. Dar nu-i nici momentul, nici locul, continuă domnul Pancks, aruncând o privire galeşă în fundul pălăriei, unde-şi păstra calculele, să intrăm în cifre; deşi cifrele sunt incontestabile. Domnul Clennam trebuia în clipa asta să se fi aflat în trăsura lui cu doi telegari, iar mie mi s-ar fi cuvenit trei până la cinci mii lire sterline.

Domnul Pancks îşi zbârli părul cu încredinţarea care de nimic nu putea fi depăşită că şi avea suma aceea de bani în buzunar. De când îşi pierduse banii, aceste cifre neconvertibile îi răpiseră orice clipă de răgaz şi erau sortite să-i slujească drept mângâiere până la capătul zilelor sale.

— Dar, destul cu toate astea, rosti domnul Pancks. *Altro*, băiete, ai văzut şi tu cifrele şi ştii ce-nseamnă.

Domnul Baptist, care nu se pricepea câtuşi de puţin la aritmetică spre a-i servi drept consolare, încuviinţă din cap, arătându-şi dinţii albi.

Domnul Flintwinch, privindu-1, îşi aduse aminte de el şi-i spuse:
. — Ah, dumneata eşti! Mi se părea mie că te cunosc de undeva, dar n-am fost sigur decât când ţi-am văzut dinţii. Ah, da, bineînţeles, continuă el, adresându-se doamnei Clennam. E refugiatul acela săritor care, în seara când Arthur şi Gură-spartă se aflau aici, a venit şi a bătut la uşă şi mi-a pus un catehism întreg de întrebări despre domnul Blandois.

— Este adevărat, recunoscu domnul Baptist, vesel. Şi poftiţi, *padrone!* Am dat de el, după cum se vede.

— Nu mi-ar fi părut rău, replică domnul Flintwinch, dacă între timp îţi rupeai gâtul.

— Şi acum, reluă domnul Pancks, ai cărui ochi deseori se furişau până la bancheta de lângă fereastră unde se cârpeau ciorapi, mai am o singură vorbă de adăugat înainte de a pleca. Dacă domnul Clennam era aici... dar din păcate nu este, el e bolnav şi în închisoare, bietul de el, şi totuşi până la urmă nu s-a lăsat şi l-a silit pe domnul ăsta grozav să vină aici împotriva voinţei lui, dar dacă era aici... — Rosti domnul Pancks, făcând un pas spre bancheta de la fereastră şi punând o mână pe ciorapul pe care-1 cârpea doamna Flintwinch — ... ar fi zis: „Affery, ia povesteşte-mi visele dumitale! “^

Domnul Pancks ridică degetul arătător de la dreapta, " în dreptul naşului său şi înspre ciorapul din mina ju- pînesei, cu un aer fantomatic, ameninţător; apoi se întoarse şi porni dând drumul aburilor şi remorcîndu-1 pe domnul Baptist după el. Uşa de la intrare se auzi închizându-se în urma lor, apoi paşii răsunară pe pavajul întunecat din curtea străbătută de ecouri, şi nimeni nu mai scoase o vorbă. Doamna Clennam şi Jeremiah schimbară o privire, apoi amândoi se uitară către Affery* care-şi vedea de cârpit ciorapi cu multă asiduitate.

— Haide! Strigă în cele din urmă domnul Flintwinch, care înainta înscriind o spirală în direcţia banchetei de la fereastră şi frecându-şi palmele de pulpana redingotei, de parcă şi le pregătea pentru a face ceva anume. Ar fi bine să începem discuţia fără pic de zăbavă şi să spunem tot ce avem de spus... Aşa că, Affery, muiere, ia-ţi catrafusele de-aici!

Affery aruncă îndată ciorapul cât colo, pe jos, se ridică dintr-un salt, se prinse cu mâna dreaptă de marginea banchetei din fereastră, îşi propti genunchiul drept
În banchetă, iar pe stânga o flutură în aer, lovind eventualul agresor care s-ar fi apropiat de ea.

— Nu, n-am să plec de-aici, Jeremiah... nu, n-am să plec... nu, n-am să plec! N-am să plec! O să stau aici. Vreau să aud tot ce nu ştiu şi să spun tot ce ştiu. Asta vreau, în sfârşit, chiar dac-ar fi să mor! Asta vreau, asta vreau, asta vreau!

Domnul Flintwinch, înţepenit de indignare şi mânie, îşi umezi degetele de la o mina trecându-şi-le peste buze, descrise cu ele încetişor un cerc în palma celeilalte mâini şi îşi continuă mersul pieziş spre nevastă-sa, cu un rânjet ameninţător, şuierând, pe când se apropia de ea, cine ştie ce observaţii pe care mânia îl împiedica să le articuleze şi din care se auzeau doar cuvintele: „Ah, ce mai porţie! “

— Nu mai veni încoace, Jeremiah, nici un pic! Strigă Affery, fără a înceta să lovească vârtos în aer. Nu te mai apropia, nici un pas măcar, că de nu, ridic în picioare toţi vecinii. M-arunc pe fereastră. Ţip: foc şi crimă! Ii
. Trezesc şi pe morţi! Opreşte-te un’ te afli, că de nu zbier că o să se scoale şi morţii!

Vocea categorică a doamnei Clennam se auzi:

— Opreşte!

Jeremiah se şi oprise.

— A sosit ceasul, Flintwinch. Dă-i pace. Affery, te răzvrăteşti împotriva mea după atâţia ani?

— Da, mă răzvrătesc împotriva mneavoastră, să aud ce nu ştiu şi să spun ce ştiu. Am izbucnit acu şi nu mă mai pot reţine. Sunt hotărâtă s-o fac. Şi-am să continui, da, da, da! Dacă asta înseamnă să mă răzvrătesc împotriva mneavoastră, ei bine, da, mă răzvrătesc împotriva celor doi

mintoşi-, laolaltă. I-am spus eu lu Arthur de când a venit aici să pună picioru-n prag. I-am spus eu că n-are nici un rost că şi mie mi-e o frică de moarte de mneavoastră şi că la fel o să păţească şi el. De-atunci s-a petrecut tot soiu de lucruri, şi nu mai vreau ca Je-;
Temiah să se năpustească asupra mea să mă bată, nici să iau cimpii de frică şi nici să fiu părtaşă la mai ştiu eu ce. Nu, s-a isprăvit cu asta. Nu mai vreau, nu mai yre^iu, nu mai vreau! Vreau să-i iau apărarea lu Arthur, Acuma când a pierdut tot, şi e bolnav, şi-n temniţă, şi nu se poate apăra singur. Da, asta o să fac, asta o să fac, asta o să fac!

— De unde ştii tu, minte zăpăcită, că făcând ceea ce faci acum, îi vii cumva în ajutor lui Arthur? Întrebă doamna Clennam, cu severitate.

— Nu ştiu nimic cum trebuie despre nimic, se plânse Affery, şi dacă vreodată aţi spus un adevăr în viaţa mneavoastră, atunci asta-i acuma, când mi-aţi zis că-s minte zăpăcită, fincă mneavoastră doi mintoşi aţi făcut tot ce-aţi putut să m-aduceţi în halu ăsta. M-aţi pus să mă mărit, vrând-nevrând, şi de-atunci am dus-o grozav, ce să zic, ca-ntr-un vis urât, cu frica-n sin tot timpu, ce nu s-a mai pomenit... şi-atuncea cum să nu fiu zăpăcită de cap? Mneavoastră aţi vrut să fiu aşa, şi-aşa am şi ajuns, da' de-acu nu mă mai laş; nu, nu mai vreau, nu mai vreau, nu mai vreau!

Continua să lovească în aer cu mâinile, împotriva oricui s-ar fi apropiat de ea.

După ce o privi în linişte, doamna Clennam se întoarse şpre Rigaud.

— O vedeţi şi-o auziţi pe descreierata asta. Aveţi ceva împotrivă ca asemenea trăsnită să rămână unde e acum?

— Eu, doamnă, răspunse, eu? Dar asta-i treaba dumneavoastră.

— Mi-e totuna, rosti ea, posomorită. Acum nu prea am încotro. Flintwinch, a sosit momentul.

Domnul Flintwinch răspunse printr-o căutătură de crâncena răzbunare către nevastă-sa, şi apoi, ca şi cum s-ar fi abţinut să nu sară asupra ei, îşi înfundă braţele încrucişate în piepţii jiletcii, cu bărbia foarte aproape de coate, şi, în picioare, într-un ungher al odăii, îl supraveghea pe Rigaud în această poziţie cât se poate de năstruşnică. Rigaud, la rându-i, se ridică din jilţul său şi se aşează pe masă, bălăbănindu-şi picioarele. În această atitudine comodă, îşi fixă ochii pe chipul încremenit al doamnei Clennam; mustaţa se zbârlise în sus şi nasul se lăsase în jos.

— Doamnă, eu sunt un gentleman...

— Despre care-am auzit vorbindu-se, îl întrerupse, pe tonul ei categoric, lucruri compromiţătoare în legătură cu o închisoare franceză şi învinuirea de asasinarea cuiva.

El îi trimise un sărut al mâinii cu o curtoazie exagerată.

— Perfect. Întocmai. Şi încă a unei femei! Ce absur
Ditate! De necrezut! Am avut onoarea să ies cu mare succes atunci, şi sper să am onoarea de-a ieşi şi acum cu mare succes. Vă sărut mâinile, doamnă; sunt un gentleman, după cum spuneam, care, când zice: „Vreau să termin cutare şi cutare afacere, pe loc “, atunci o şi termin, cât ai bate din palme. Vă anunţ că amajuns la
Ultimă întrevedere în mica noastră afacere. Îmi faceţi
Hatârul de a mă urmări şi de a mă înţelege?

[5] Era cu ochii ţintă la el, încruntată.:

— Da! Încuviinţă ea.

— Mai departe; sunt un gentleman căruia târgurile pur mercantile îi sunt indiferente, dar pentru care banii totdeauna-s bine-veniţi, drept un mijloc de a-şi îngădui toate plăcerile. Îmi faceţi hatârul de-a mă urmări şi de-a mă înţelege?

— Mi se pare că nici nu mai e necesar să-ntrebaţi asta. Da.

— Mai departe; sunt un gentleman cum nu se poate mai blând şi mai amabil, dar mă înfurii când îmi dau seama că-s luat peste picior. Firile nobile îşi ies din • pepeni în asemenea situaţii. Eu am o fire nobilă. Când trezeşti leul din somn... adică, atunci când mă înfurii, satisfacţia răzbunării e la fel de binevenită ca şi banii, îmi faceţi şi de acum încolo hatârul de-a mă urmări şi de-a mă înţelege?

— Da, răspunse ea, ceva mai tare ca înainte.

— Să nu vă lăsaţi stânjenită de mine; vă rog, fiţi calmă. Spuneam că am ajuns la ultima noastră întâlnire. Îngăduiţi-mi să vă aduc aminte de celelalte două dinainte.

— Nu-i nevoie.

— Să mor eu, doamnă, izbucni el, dacă mie nu-mi face asta plăcere! Şi-apoi, netezeşte calea. Prima întâlnire a fost scurtă. Am avut cinstea să fac cunoştinţă cu dumneavoastră, prezentându-vă scrisoarea de recomandare — sunt un aventurier în slujba dumneavoastră, doamnă, însă manierele mele rafinate mi-au adus un mare succes ca profesor de limbi străine printre compatrioţii dumneavoastră, ţepeni unii faţă de alţii ca şi gulerele lor scrobite, deşi totdeauna gata să devină mai supli cu un străin manierat şi politicos — şi de a observa unul sau două lucruri mărunte (îşi roti privirile prin odaie şi zâmbi) în legătură cu această casă onorabilă, pe care îmi era necesar s-o ştiu, pentru a mă asigura şi a mă convinge că avusesem distinsa plăcere să fac cunoştinţă cu doamnă ce o căutam. Am izbutit. I-am dat cuvântul de onoare scumpului nostru Flintwinch că mă voi întoarce, şi m-am retras după cuviinţă.*

Trăsăturile chipului ei nu exprimau nici încuviinţare; nici tăgadă. Fie că Rigaud vorbea ori tăcea, ea rămase impasibilă, mereu încruntată şi atentă, cu aceeaşi fixitate sumbră despre care s-a mai pomenit, dovedind că era încordată cu prilejul acestei întâlniri.

— Am spus că m-am retras după cuviinţă, pentru că se cuvenea să plec graţios, fără a pricinui nelinişte unei doamne. Graţia morală că şi cea fizică fac parte din firea lui Rigaud Blandois. Era cuviincios, de asemenea, să nu las să planeze asupra dumneavoastră oarecare grijă privind viitoarea mea vizită, pe care o aşteptaţi la o dată ce nu fusese stabilită. Dar servitorul dumneavoastră supus este cuviincios. Da, doamnă, e cuviincios! Dar să revenim. La data aceea care nu fusese stabilită, am avut din nou cinstea să mă prezint în casa dumneavoastră. Vă dau de înţeles că am ceva de vândut, care s-ar putea, dacă doamna nu-l va cumpăra, să vă com- promiteţi, dumneavoastră faţă de care am o deosebită stimă. Aduc unele explicaţii în linii mari. Solicit... cred că era vorba de o mie de lire sterline. Vreţi să-mi spuneţi dacă e corect?

Silită astfel să vorbească, răspunse împotriva voinţei sale:

— Aţi cerut suma de o mie de lire sterline.

— Acum vă cer două mii. Astea-s neajunsurile tergiversărilor. Dar să revenim din nou. Nu ne-am pus de:

Acord; nu ne înţelegeam în acea împrejurare. Sunt vesel; veselia face parte din firea mea binevoitoare. Ca să fac
O glumă, mă dau drept asasinat şi dispar. Doamna ar fi putut socoti că asta valora jumătate din sumă, numai să scape de bănuielile stârnite de ideea mea năstruşnică. I-Intîmplarea şi iscoadele se amestecă în glumă mea şi strică fructul, poate — cine ştie? Numai dumneavoastră, şi Flintwinch — tocmai când să fie bun de cules. Aşadar, ^doamnă, mă aflu aici pentru ultima oară. Luaţi seama! JiAbsolut pentru ultima oară.

Lovea partea prelungitoare a mesei cu călcâiul cizmelor şi răspunzând privirilor încruntate ale doamnei Clen- jham cu o căutătură plină de insolenţă, reluă, pe un ton • aprig:

— Bah! O clipă. Să înaintăm pas cu pas. Conform ^înţelegerii noastre, aveţi aici nota de plată de la hotel, ipeste cinci minute s-ar putea să fim la cuţite. N-o să 'aştept până atunci, ori să fiu tras pe sfoară. Haideţi, plătiţi. Banii jos!

— Ia hârtia aceea şi plăteşte-i, Flintwinch, zise doamna
'• Clennam.

Îi azvârli hârtia în obraz, când domnul Flintwinch veni <S-o ia şi, întinzând mâna, repetă întruna gălăgios:

V. — Plata! Socoteala! Banii jos! Bani buni!

Jeremiah ridică nota de jos, se uită la total cu ochii ilui injectaţi, scoase o punguţă de pânză din buzunar, şi numără suma de bani în mâna celuilalt.

Rigaud zornăi banii, îi cântări în mină, îi aruncă în sus şi-i prinse, apoi îi zornăi din nou.

— Clinchetul monezilor ăstora pentru semeţul Ri-, gaud Blandois este că gustul de carne proaspătă pentru *un* tigru. Ei bine, doamnă. Cât?

Se întoarse brusc spre ea, cu un gest ameninţător din pumnul strâns în care ţinea banii, ca şi cum ar fi, fost gata-gata s-o lovească.

— Vă repet, ceea ce v-am mai spus şi înainte, ca noi nu suntem atât de bogaţi după cum vă-nchipuiţi şi £ă pretenţiile dumneavoastră sunt excesive. În clipa de faţă nu am mijloacele necesare de a putea răspunde, unor asemenea pretenţii, chiar dacă aş avea cea mai talare bunăvoinţă.

Î— Dacă! Strigă Rigaud. Ascultaţi-o pe doamna aceasta cu, dacă “al său! Cutezaţi să spuneţi că nu aţi fi avut bunăvoinţă?

— Voi spune ceea ce socotesc eu că trebuie să spun, nu ceea ce socoteşti dumneata.

— Atunci spuneţi aşa. Cât despre bunăvoinţă... Iute! Aveţi această bunăvoinţă ca să ştiu şi eu ce fac.

Ea nu răspunse nici mai repede, nici mai încet ca înainte.

« — S-ar părea că dumneata te afli în posesia unei Hârtii — sau a mai multor hârtii — pe care eu, desigur, vreau să le redobândesc.;

Rigaud, râzând zgomotos, bătu iarăşi darabana cu călcâiele în masă şi îşi zornăi banii.

• . — Îmi închipui! Aici vă cred!

• — Hârtia asta ar putea valora, pentru mine, o anumită Sumă de bani. N-aş putea spune cât de mare sau cât de restrânsă.

— Ce, naiba! Exclamă el, furios. Nici chiar după o săptămână de păsuire pe care v-am dat-o să vă gândiţi?

— Nu! Din puţinele mele resurse — căci o spun din nou, noi cei de-aici suntem săraci, nu bogaţi — nu voi oferi cine ştie cât pentru un document despre care habar n-am cât de mult anume mi-ar putea dăuna. Aceasta o a treia oară când vii cu înscenări şi mă ameninţi. Trebuie să vorbeşti mai limpede, ori dacă nu, te poţi duce unde vrei şi să faci ce vrei. Mai bine sfâşiat dintr-o dată, decât să ajungi ca un şoarece la cheremul unei asemenea pisici.

Se uita atât de atent la ea, cu ochii aceia prea apropiaţi, încât privirile lor, întâlnindu-se, făceau parcă să se în- covoaie de tot puntea nasului lui coroiat. După ce o cercetă îndelung, spuse, subliniind cuvintele cu zâmbetul lui diabolic:

— Sunteţi o femeie curajoasă!

. — Sunt o femeie hotărâtă.

— Astfel aţi fost totdeauna. Cum? Astfel a fost totdeauna; nu-i aşa, micuţul meu Flintwinch?

— Flintwinch, să nu-i răspunzi. Lasă-1 pe el să spună; aici şi acum, toi ce arr de spufi; ori să plece şi să facă ce i-o sta în putinţă. Ştii foarte bine că asta e hotărârea noastră. Lasă-1 să procedeze cum crede de cuviinţă.

Ea nici nu clipi sub căutătura lui răutăcioasă, şi nici n-o ocoli. Îşi întoarse ochii din nou spre ea, dar ea rămase neclintită în poziţia pe care se fixase. Se dădu jos de pe masă, duse un scaun chiar alături de canapea, se aşează, atingând braţul doamnei Clennam. Era la fel de încruntată, de atentă şi calmă.

• . — Aşadar, vă face plăcere, doamnă, să istorisesc o ^pagină din povestea familiei, dinaintea acestei mici adunări g#e familie, zise Rigaud, avertizând-o prin jocul degetelor Mini suple pe braţul bătrânei doamne. Eu sunt şi puţin llţnedic. Daţi-mi voie să vă iau pulsul.

|| îl lăsă s-o prindă de încheietura mâinii. Ţinând-o Wastfel, el continuă:

W — Povestea unei căsătorii ciudate, a unei mame ciu- Ş^date, a unei răzbunări şi a unei taine... Ei, ei, ei? Ce fgpurios bate pulsul ăsta! Mi se pare că bate încă o dată 'mai iute de când îl iau eu. Sunt astea oare schimbările |p: bbişnuite ale maladiei dumneavoastră, doamnă?

’-f Dădu o luptă să-şi smulgă braţul din mâna lui, luptă y care nu se oglindi câtuşi de puţin pe chip. El zâmbea mai ||ieparte.

— Am dus o viaţă zbuciumată. Am o fire de aven- murier. Am cunoscut mulţi aventurieri, oameni interesanţi... j||) lăcută societate! Unuia din ei îi datorez faptul că am Ipijuns să aflu fermecătoarea istorioară de familie pe care i|voi începe să v-o povestesc şi despre care am dovezi... re- Jfâpet,

stimată doamnă... do-vezi. O să fiţi încântaţi. Dar, bah! Fe jEra să uit: trebuie să-i dăm un nume. Să-i spun oare ^povestea unei case? Dar încă o dată, bah! Există atâtea f case. Oare ce-ar fi să-i spun povestea acestei case?

J/. Sprijinit de canapea, legănându-se pe două picioare jfale scaunului şi în cotul stâng, deseori bătând-o uşor 0pe braţ ca să-şi sublinieze cuvintele; picior peste picior, ffmîna dreaptă trecîndu-şi-o prin păr uneori, când şi când |pnetezindu-şi mustaţa sau ciocănindu-şi nasul, orice ar j&] ft făcut, mereu o ameninţa pe doamna Clennam, grosolan, ||ţ) braznic, rapace, crud, şi, cigur de forţa lui, îşi continua Slîpovestirea în tihnă.

— Am să-i spun, ' deci, povestea acestei case. Aşadar încep: Să presupunem că trăia aici un unchi cu nepotul lui. Unchiul, un domn bătrân şi rigid, cu o mare forţă de caracter; nepotul, fire timidă şi retrasă, ţinut din scurt.

Jupâneasa Affery, atentă şi neclintită pe bancheta din dreptul ferestrei, îşi muşca de zor capătul şorţului mototolit şi, tremurând din cap până-n picioare, ţipă deodată:

— Jeremiah, nu te-apropia de mine! Am auzit, în visele mele, despre tata lu Arthur şi despre unchiu-su. De ei pomeneşte. Asta era înainte să fi venit eu aicea; da, am auzit în visele mele că tat-su a fost un om sărac, nehotărât şi fricos, care atâta l-au tot speriat în copilăria lui de orfan, încât abia dacă a mai avut atâta vigoare că iSă trăiască; nu l-au lăsat nici măcar să-şi aleagă singur nevasta, unchiu-su a ales-o pentru el. Uite-o colo! Am auzit toate astea în vis cum i le spuneai tu chiar ei.

Deoarece domnul Flintwinch o ameninţa cu pumnul, iar doamna Clennam o privea, Rigaud îi trimise un sărut.

— Absolut exact, dragă madame Flintwinch. Ai nişte vise de-a dreptul geniale.

■ — Nu-mi trebe mie laudele mnealale, replică Affery.

Nu vreau să am de-a face cu mneaţa deloc. Da Jeremiah mi-a zis că e vise, aşa că eu le repet aidoma!

1 Apoi din nou îşi vârî şorţul în gură, de parcă ar fi astupat gura altcuiva — poate a lui Jeremiah, căruia-i clănţăneau dinţii de teamă, ca şi cum cine ştie ce frig cumplit era.

— La iubita noastră madame Flintwinch. Zise Rigaud, se dezvoltă brusc o sensibilitate şi o perspicacitate de-a dreptul nemaipomenite. Da. Într-adevăr, aşa stau lucrurile. Musiu unchiul ordonă nepotului să se însoare. Musiu îi spune: „Nepoate, îţi prezint o tânără înzestrată, ca şi mine, cu o mare tărie de caracter; o domnişoară hotărâtă, severă, cu o voinţă în stare să-i facă praf pe cei slabi; o fată nemiloasă, care nu ştie ce-i dragostea, de neînduplecat, răzbunătoare, rece ca piatra, dar furibundă ca focul. “Ah! Ce forţă morală. Ce putere intelectuală superioară î Ce caracter cu adevărat mândru şi no-;

Bil, pe care-1 descriu împrumutând cuvintele folosite de musiu unchiul. Ha, ha, ha! Să mor, o iubesc pe fermecătoarea doamnă!

Chipul doamnei Clennam se schimbase. O umbră deosebit de întunecată i se aşternuse pe obraz, şi sprîn- cenele îi erau şi mai încruntate.

— Doamnă, doamnă, spuse Rigaud, bătând-o uşor pe braţ, de parcă inima lui plină de cruzime cânta la un instrument muzical. Observ că v-am stârnit interesul pentru mine. Observ că v-am trezit simpatia. Să mergem mai departe.

Înainte de a continua, trebui totuşi să-şi ascundă cu ^anina lui albă nasul care cobora şi mustaţa care se zbîr- lea, atât de multă bucurie îi făcuse efectul produs.

— Nepotul fiind, aşa cum a remarcat cu deşteptă- Aciune madame Flintwinch a noastră, o biată fiinţă, ca/vai de capul lui, căruia nu-i fusese lăsată decât viaţa de

Orfan, în urma teroarei şi a privaţiilor, coboară capul în piept şi răspunde: „Unchiule, nu-ţi rămâne decât să-mi. Comanzi. Fă totul după voia dumitale! “Musiu unchiul a făcut totul după voia lui. Ca totdeauna dealtfel. Are: loc nunta fericită; tinerii însurăţei se duc acasă, în fer- vmecătoarea lor

locuinţă; doamna este întimpinata, hai isă presupunem, de Flintwinch. Hei, bătrâne intrigant!

Jeremiah, cu ochii ţintă la stăpâna lui, nu răspunse. Rigaud, privind când la unul când la altul, îşi lovi cu mâna ‘ nasul urât şi plescăi din limbă.

— Curînd, doamna face o tulburătoare şi ciudată descoperire. Drept care, miniata la culme, roasă de gelozie Şi plină de ură, ticluieşte — atenţie, doamnă! — Un plan
Ide răzbunare, pus la cale cu ingeniozitate pe spinarea prăpăditului de soţ; el urma să facă totul împotriva vrăjmaşei ei. Ce inteligenţă superioară!

— Opreşte-te, Jeremiah! Ţipă Affery tremurând **ca** 1‘Varga şi scoţând din nou capătul de şorţ din gură. Da* Htot într-un vis de-al meu îi spuneai când te certai cu ea într-o seară de iarnă, pe întuneric — colo stătea ea şi ■ tu o priveai — că nu trebuie să-l lase pe Arthur când a pvenit acasă, ce mai, să-şi bănuiască tata, că dânsa a avut ^todeauna tărie şi autoritate şi că ar fi trebuit să ia apărarea tatălui în faţa lu Arthur. În acelaşi vis i-ai spus că ea nu era... nu ştiu ce, fincă ea a izbucnit de mânie, groaznic, şi te-a oprit. Cunoşti visu ăsta la fel de bine ca mine, era când ai venit jos la bucătărie cu lumînarea-n mină; mi-ai smuls şorţu de pe cap şi ai zis că visez şi nu voiai să crezi că se auzea zgomote...

După această explozie, Affery duse din nou şorţul la gură, cu mâna tot pe pervazul geamului şi cu un genunchi pe bancheta de lângă fereastră, gata să zbiere după ajutor sau să se arunce afară, dacă domnul şi stăpânul ei s-ar fi apropiat.

Rigaud nu pierduse o vorbă din toate astea.

— Ha, ha! Strigă el, ridicând din sprâncene şi lăsîn- du-se pe spate în jilţ, cu braţele încrucişate. Hotărât lucru, madame Flintwinch e un adevărat oracol! Cum să interpretăm oracolul, dumneavoastră, eu şi intrigantul bătrân? El a spus că nu eraţi...? Dar dumneaei a izbucnit şi l-a întrerupt! Ce anume nu eraţi? Ce nu sunteţi? Spuneţi acum, doamnă!

Din pricina acestui ton din cale-afară de zeflemitor, răsuflarea doamnei Clennam devenise şuierătoare şi gura
i se schimonosise. Buzele îi tremurau, întredeschise, în ciuda eforturilor extreme pe care le făcea că' să le ţină strânse.

— Haideţi, doamnă, vorbiţi! Bătrânul nostru intrigant spunea că nu eraţi... şi l-aţi oprit. Era pe punctul să spună că nu eraţi... ce anume? Eu ştiu de pe acum, dar aştept un strop de încredere din partea dumneavoastră. Ei bine? Nu eraţi, ce anume?

Ea din nou încercă să se stăpânească, dar izbucni cu vehemenţă:

. — Nu sunt mama lui Arthur!

— Bun! Exclamă Rigaud. Aşa mai merge!

Dar izbucnirea furibundă a doamnei Clennam a smuls masca de nepăsare de pe chip şi din fiecare cută ţişnea 'focul care de atâta vreme mocnea şi ţipă:

— Voi povesti eu însămi. Nu vreau s-aud acest fapt din gura dumitale, împroşcând peste tot infamie. Dacă e vorba să se afle, atunci să se afle în lumina în care am văzut eu lucrurile. Nici o vorbă mai mult. Asculta- ţi-mă!

— Dacă nu cumva sunteţi mai îndărătnică şi mai în- dîrjită decât vă cunosc eu, interveni domnul Flintwinch; aţi face mai bine să-l lăsaţi pe domnul Rigaud, Blandois sau Belzebut să povestească în felul lui. Ce importanţă îitai are, dacă şi aşa ştie tot?

— Nu ştie tot. . ,

— Ştie tot ce ţine să ştie, replică domnul Flintwinci,
Ursuz.

— Pe *mine* nu mă ştie.

' —- Credeţi că-i pasă lui de dumneavoastră, înfumurată
Ce sunteţi? Rosti domnul Flintwinch.:

v — Ţi-am spus, Flintwinch, că vreau să vorbesc. Repet, fiindcă s-a ajuns până aici, că vreau să povestesc eu însămi lucrurile şi să mă arăt aşa cum sunt cu acest prilej. Ce, n-am suferit nimic în odaia asta, nici lipsuri, nici captivitate, încât să pot catadicsi până la urmă să nu mă privesc decât într-o *astfel* de oglindă? Îl vedeţi pe omul ăsta? Îl auziţi? Dacă soţia dumitale ar

fi de o sută de ori mai nerecunoscătoare decât este, iar eu aş avea ^de o mie de ori mai puţine speranţe de a o putea reduce la tăcere, după ce-1 voi fi făcut să tacă pe acest individ, tot aş prefera să povestesc lucrurile eu însămi, decât să îndur chinul de a le asculta din gura lui.

Rigaud împinse scaunul puţin îndărăt, îşi răşchiră picioarele în faţa lui şi rămase cu braţele încrucişate dinaintea doamnei Clennam.

— Nu ştii ce-nseamnă, continuă ea, adresându-se lui Rigaud, să fii educat sever şi riguros. Astfel am fost eu educată. N-am avut o tinereţe uşoară, plină de veselie şi plăceri frivole. Îmi duceam zilele într-o sfântă constrîn- gere, penitenţă şi teamă. Coruperea inimilor noastre, păcătoşenia căilor noastre, blestemul care ne apasă, teroarea care ne ia cu asalt din toate părţile — iată miezul copilăriei mele. Mi-au format caracterul şi m-am umplut de oroare pentru toţi răufăcătorii. Când bătrânul domn Gil- bert Clennam îşi propuse nepotul orfan tatălui meu ca să-mi fie soţ, tatăl meu mă asigură că educaţia lui fusese la fel de severă ca şi a mea. Mi-a spus că în afară de disciplina la care fusese supus, trăise într-o casă austeră, unde huzurul şi veselia nu se cunoşteau şi unde fiecare zi era o zi de trudă şi încercări, ca cea din ajun. Mi-a mai spus că atinsese vârsta bărbăţiei cu mult înainte ca unchiul lui să fi consimţit să-l trateze ca atare; şi că, încă de pe băncile şcolii şi până în epoca aceea, casa unchiului lui fusese un sanctuar pentru el, ferit de corupţia necredinţei şi a desfrânării. Când, vreun an după căsătoria noastră, am descoperit că soţul meu, deşi tata îmi vorbise despre el în aceşti termeni, păcătuia împotriva lui Dumnezeu, iar pe mine mă ultragia printr-o legătură cu o fiinţă vinovată, mă mai puteam eu îndoi oare că-mi fusese dat să fac dezvăluirea asta şi să fiu mâna care pedepseşte această creatură a perdiţiei? Trebuia oare să fi renunţat dintr-o dată, nu de a mă răzbuna pentru neajunsurile pricinuite mie — căci ce eram eu! —, ci pentru toată oroarea pe care o aveam faţă de păcătuirea în sine şi pentru lupta pe care o duceam împotriva păcatului, după cum fusesem crescută?

Puse mâna furioasă pe ceasul aflat pe masă.

— Nu! „Să nu uiţi “. Iniţialele acestor cuvinte sunt înscrise aici acum şi erau înscrise aici atunci. Îmi fusese dat să găsesc odată cu ceasul, într-un sertar secret, scrisoarea veche care făcea aluzie la iniţialele astea şi de unde am aflat tâlcul lor, cine le brodase şi cui erau destinate. Dacă nu-mi era mie dat, n-aş fi putut face această dezvăluire. „Să nu uiţi". Aceste cuvinte îmi păreau că o voce venită dintr-un nor al mâniei. Să nu uiţi păcatul mortal, să nu uiţi descoperirea care mi-a fost dat s-o fac, să nu uiţi suferinţa hărăzită s-o îndur. N-am uitat. Dar îmi aduceam eu oare aminte de propriile mele neajunsuri? Ale mele?! Dar eu nu eram decât o slugă şi un instrument. Ce putere aveam eu asupra lor decât aceea că erau ferecaţi în lanţurile păcatului lor şi predaţi în mâinile mele!

Mai mult de patruzeci de ani trecuseră peste capul cărunt al acestei femei dârze, din epoca de când îşi aducea ea aminte. Mai bine de patruzeci de ani de strădanie şi luptă împotriva glasului lăuntric, care-i şoptea că oricare era numele dat de ea orgoliului ei răzbunător şi mâniei,

Nimic n-ar fi putut cândva, chiar şi în veşnicie, să-i schimbe firea. Totuşi, deşi trecuseră mai bine de patru- zeci de ani, în ciuda prezenţei acelei Nemesis care o privea acum în faţă, ea încă. Stăruia în nelegiuirea de odi- nioară — continua să răstoarne ordinea Creaţiei, insu- jr flînd propria răsuflare chipului de lut al Creatorului. De *ţ.* fapt, călătorii au văzut mulţi idoli monstruoşi prin multe *'i* ţări, dar nu există ochi omenesc care să fi văzut vreodată chipuri ale Divinităţii mai îndrăzneţe, mai grosolane şi mai respingătoare decât cele făcute de noi, cei creaţi din r ţarina, după chipul şi asemănarea noastră, aidoma pati- *M* milor noastre urâte.

— Când l-am silit să-mi dea numele şi adresa ei, reluă doamna Clennam în culmea indignării, apărându-se, când am acuzat-o şi s-a aruncat la picioarele mele, ascun- zîndu-şi faţa, era oare răul pricinuit mie pe care i-1 " reproşam, sau îi aruncăm în obraz propriile mele mustrări?

I; Cei din timpuri străvechi hărăziţi să se ducă la regii în- . Tunericului să-i acuze nu erau ei oare nişte instrumente,

^ nişte servitori? Iar eu, atât de nedemnă, atât de mai ijf. Prejos ca ei, n-aveam voie să denunţ şi eu un păcat? J^'Cînd şi-a luat drept pavăză tinereţea ei şi viaţa demnă şi mizerabilă pe care o ducea el (aceasta a fost expresia H? Să pentru a caracteriza educaţia virtuoasă primită de ‘i el), căsătoria profanatoare prin care se legaseră în secret | unul de celălalt, groaza cumplită de a da piept cu mizeria şi oprobriul, atunci când mi-a fost hărăzit să fiu instrumentul întru pedepsirea lor, şi dragostea — căci ăsta j era cuvântul ce mi l-a spus, aruncându-se la picioarele mele — pe care o avea pentru el când l-a părăsit, lăsîn- du-mi-1 mie, să fi fost oare vrăjmaşa *mea* pe care o călcam în picioare, era oare glasul mâniei *mele* care o făcea să pălească şi să tremure!? Să nu mi se atribuie mie această putere, nici chinul ispăşirii.

Mulţi ani se perindaseră de când nu mai putea să mişte nici măcar degetele; dar, ciudat, de câteva ori lovise din răsputeri cu pumnul strâns în masă şi, rostind aceste cuvinte, a ridicat chiar braţul în aer, de parcă ar fi fost un gest obişnuit de-al ei.

’— Şi care-a fost penitenţa smulsă din inima asta înăsprită şi depravată? Eu, răzbunătoare şi de neînduplecat? S-ar putea să fie aşa, pentru unii ca voi, care nu ştiţi ce-nseamnă justeţea, care nu cunoaşteţi alte comandamente decât cele ale Satanei. Râdeţi, dar vreau să mă cunoaşteţi precum mă cunosc eu însămi şi aşa cum mă cunoaşte Flintwinch, deşi de faţă eşti numai dumneata şi iemeia asta redusă la minte.

— Puneţi-vă şi pe dumneavoastră la socoteală, doamnă, zise Rigaud. Am micile mele bănuieli că doamna încearcă mai degrabă să se justifice faţă de sine.

— Este fals. Nu-i adevărat. N-am nevoie de aşa ceva, ' spuse, cât se poate de răspicat şi cu mânie.

— Serios? Replică Rigaud. Ha!

— întreb: care a fost ispăşirea care i s-a cerut., Ai un copil; eu n-am nici unul. Îţi iubeşti copilul ăsta. Dă-mi-1 mie. Se va considera fiul meu şi toată lumea îl va lua drept fiul meu. Ca să te scutesc de divulgare în public, tatăl lui va trebui să jure că nu te va mai revedea niciodată şi nici nu va mai ţine legătura cu dumneata; în acelaşi timp, spre a-1 salva ca unchiul lui să nu-l dezmoşte- nească şi de a-ţi feri fiul că nu cumva într-o zi să ajungă cerşetor, dumneata va trebui să juri că nu-i vei mai revedea niciodată şi nici nu vei mai ţine legătura cu vreunul din ei. În sfârşit, vei renunţa la mijloacele materiale obţinute de la soţul meu, iar eu mă oblig să te întreţin. Ţinând în ascuns locul unde te vei retrage, vei putea, dacă doreşti, să dispari, trecând drept o femeie cinstită în ochii tuturor, în afară de ai mei, fără ca eu să contrazic cumva această minciună. “Asta a fost tot. Ea a trebuit să-şi jertfească dragostea stigmatizată de păcat şi ruşinoasă; altceva nimic. A fost liberă apoi să-şi poarte în taină povara vinovăţiei sale, să-şi frângă inima de durere în taină şi să-şi răscumpere, graţie mizeriei vremelnice (destul de uşoară pedeapsă pentru greşeala ei, cred!), izbăvirea veşnică, dacă va putea. Dacă am pedepsit-o aici, nu i-am deschis eu oare o cale în eternitate? Dacă s-a trezit împresurată din toate părţile de o răzbunare nesăţioasă şi de plăceri mistuitoare, ce vină am eu? Dacă am Ameninţat-o, atunci şi mai târziu, cu ororile care o aşteptau, în definitiv, le aveam cumva în mâna mea dreaptă?

Ea întoarse ceasul aflat pe masă şi-l deschise, apoi, fără că trăsăturile chipului să i se fi îmbunat, privi literele brodate în interior.

— N-am uitat. E în firea lucrurilor ca în asemenea cazuri păcătoşii de acest soi să nu poată să uite. Dacă prezenţa lui Arthur era o dojană zilnică pentru tatăl lui, iar dacă absenţa lui Arthur era un chin zilnic pentru maică-sa — iată judecata dreaptă a lui Jehova. Puteam fi învinuită la fel de bine că am făcut-o să-şi piardă min-; ţile, când de fapt nebunia ei se datora mustrărilor con- 5 ştiinţei sale trezite la realitate, iar din voinţa Atotpu-ternicului trebuia să îndure starea asta timp de mulţi [ani. M-am consacrat salvării copilului, care, altminteri,

* ar fi fost sortit pieirii; am procedat în aşa fel, ca să se ştie îndeobşte că are o origine onestă, l-am crescut cu

_ frica în Dumnezeu şi l-am făcut să ducă practic o viaţă. de constrângeri în privinţa păcatelor care apăsau greu asupra capului lui, mai înainte ca el să fi păşit în lumea asta blestemată. Să fi fost oare un act de cruzime din par- tea mea? Nu eram şi eu pedepsită oare de urmările *f* unei greşeli cu care n-aveam nici în clin, nici în mânecă?

• Tatăl lui Arthur şi cu mine am trăit apoi mai separaţi imunul faţă de altul decât dacă jumătate de glob s-ar fi

Aflat între noi, deşi locuiam amândoi în această casă. El a murit şi mi-a trimis înapoi ceasul cu acel, Să nu uiţi". Eu N-AM uitat, cu toate că nu interpretez ca el cuvintele astea. Eu înţeleg prin ele că mi-a fost dat să procedez aşa cum am procedat. Ăsta-i sensul pe care l-am dat acestor trei litere, de când le-am avut acolo pe masă; astfel le-am interpretat, cu aceeaşi limpezime şi atunci când erau la mii de leghe depărtare.

Când luă cutia ceasului în mină, cu această nouă libertate în gesturi de care parcă nici nu-şi dădea seama, aplecându-şi ochii asupră-i ca şi cum dispreţuia faptul că era emoţionată, Rigaud strigă, tare şi în zeflemea, pocnind zgomotos din degete:

— Haideţi, doamnă. Timpul zboară. Haideţi, smerită doamnă, trebuie să ajungeţi şi aici! Nimic nu puteţi spune

Despre care eu să nu ştiu. Haideţi, vorbiţi şi despre banii furaţi, altfel povestesc eu totul! Să mor dacă nu m-am săturat de poliloghia asta. Treceţi la furtul banilor.

— Mizerabil ce eşti, răspunse ea, cuprinzându-şi capul cu amândouă mâinile, ce eroare fatală, ce neglijenţă din partea lui Flintwinch, singura persoană care mă ajuta în treburile astea şi căruia-i fuseseră încredinţate... prin ce refacere a unei hârtii arse ai ajuns în posesia acelui codicil, nu ştiu, după cum nu ştiu nici în ce chip ai obţinut restul puterii dumitale aici...

— Şi totuşi, o întrerupse Rigaud, printr-o ciudată întâmplare, am norocul să fiu în posesia unui document într-un loc bine pus la adăpost, despre care numai eu ştiu, acelaşi mic adaus la testamentul lui musiu Gilbert Clennam, scris de mâna unei doamne şi autentificat de aceeaşi doamnă şi de bătrânul nostru intrigant! Ah! Bah! Intrigant bătrân, păpuşică schiloadă! Doamnă, să continuăm. Timpul trece. Cine povesteş {e restul, dumneavoastră ori eu?

— Eu! Exclamă ea, pe un ton şi mai categoric, dacă era cu putinţă. Eu, fiindcă n-aş suporta să fiu dezvăluită sau să mă dezvălui eu însămi cuiva sub înfăţişarea groaznic deformată de dumneata. Dumneata, cu experienţa dumitale infamă a închisorilor şi galerelor străine, vei spune că am făcut totul numai pentru bani, dar n-a fost pentru bani.

— Bah, bah, bah! Las deoparte politeţea deocamdată şi zic: Minciuni, minciuni, minciuni! Ştiţi foarte bine că aţi dosit documentul şi aţi păstrat banii.

— Nu de dragul banilor, rhizerabile! Strigă ea, făcând parcă un efort să se ridice de jos, ca şi cum, în mânia să, ar fi izbutit să se ţină pe picioarele ei neputincioase. Dacă Gilbert Clennam, ajuns la senilitate, a socotit de cuviinţă, pe patul de moarte, să se arate mărinimos faţă de o fată pe care nepotul lui o iubise şi la care îl silise să renunţe, şi de aceea ea a tânjit de tristeţe, departe de toţi cei care o cunoşteau — dacă, în starea asta de senilitate, el mi-a dictat mie, ducând o viaţă În umbră din vina lui, hărăzită să aflu despre netrebnicia acesteia chiar din mână şi din propria ei gură, o clauză prin care i se conferea o recompensă pentru nişte suferinţe pretinse a fi nemeritate, nu există oare nici o deosebire între dispreţul meu în raport cu nelegiuirea asta şi simpla poftă de bani

— un lucru pe care dumneata şi tovarăşii dumitale de puşcărie îl furaţi de la te miri cine?

— Timpul zboară, doamnă. Luaţi seama!

— Dacă, să zicem, casa asta ar fi să ia foc şi să ardă de sus şi până-n temelie, replică ea, eu aş rămâne înăuntru ca să mă justific, pentru a vă împiedica să clasaţi motivele mele drepte alături de cele ale asasinilor şi pungaşilor.

Rigaud pocni din degete batjocoritor către obrazul ei.

— O mie de galbeni pentru frumoasă micuţă pe care ai chinuit-o pe îndelete până la moarte. O mie de galbeni pe care protectorul ei de cincizeci de ani tot i-ar fi căpătat pentru fiica lui cea mai mică, ori, dacă n-avea nici una, pentru fiica cea mai mică a fratelui său, la vârsta majoratului „drept dovadă de recunoştinţă pentru ocrotirea dezinteresată acordată unei sărmane orfeline abandonate". Două. Mii de galbeni. Cum! N-o s-aveţi niciodată banii ăştia?
— Protectorul acesta... continuă ea cu vehemenţă, dar Rigaud o întrerupse.
— Numele său. Spuneţi-i deci domnul Frederick Dorrit. Să nu ne mai dăm după deget.
— Acest Frederick Dorrit a pus capac la toate. Dacă omul ăsta ajungea să cânte la un instrument muzical, dacă în tinereţe, bogat fiind, nu ţinea casă deschisă cîn- tăreţilor şi muzicienilor ălora şi altor asemenea adepţi ai Satanei, care se întorceau cu spatele la Lumină şi stăteau cu faţa înspre Tenebre, fata ar fi rămas poate în situaţia ei modestă, în loc s-o ridice şi apoi s-o doboare' la pământ. Însă cum diavolul a intrat în acel Frederick Dorrit şi l-a sfătuit că ar face o faptă bună dacă ar învăţa să cânte o sărmană fată cu voce frumoasă; şi a început s-o înveţe. Atunci tatăl lui Arthur. Care, mergând de zor pe făgaşul virtuţii austere, totdeauna tânjise după acele momeli afurisite ce se cheamă Arte, face cunoştinţă cu ea. Şi astfel, prin intermediul acelui Frederick Dorrit, o orfană dizgraţioasă, educată să devină cântăreaţă, este cauza umilinţei şi a trădării mele! Nu, ^dică nu a mea, adăugă iute, îmbujorându-se la chip, cineva mai presus decât mine. Ce sunt eu?

Jeremiah Flintwinch, care se tot apropiase, piezişe, de doamna Clennam, încât se afla chiar în preajmă-i, fără ca ea/să-şi fi dat seama, făcu o schimonositurăspecială de împotrivire când o auzi rostind aceste cuvinte, ca şi cum mofturile bătrânei doamne erau pentru el tot atâţia ţepi înfipţi în pulpele picioarelor.
— În sfârşit, continuă ea, căci am ajuns la capătul povestirii mele, iar eu nu voi mai pomeni despre lucrurile astea, nici dumneata, de asemenea, nu ne mai rămâne decât să hotărâm dacă vom păstra cele istorisite între noi, care ne aflăm prezenţi aici; în fine, atunci când am suprimat documentul acela, cu ştirea tatii lui Arthur...
— Dar, ştiţi, nu cu încuviinţarea lui, interveni domnul Flintwinch.
— Dar cine a spus cu încuviinţarea lui? Tresări văzîn- du-d atât de aproape şi îşi retrase capul, uitându-se la el cu sporită neîncredere. Te-ai aflat deseori între noi, reluă ea, când voia să dea curs documentului, iar eu mă împotriveam, ca să mă fi putut contrazice dacă spuneam cu încuviinţarea lui. Repet, când am suprimai documentul acela, nici nu mi-am bătut capul să-l distrug, ci l-am ţinut la mine, aici în casa asta, mulţi ani. Deoarece restul averii lui Gilbert trecuse în posesia tatii lui Arthur, puteam oricând, fără a avea altceva de sacrificat decât aceste două sume, să prtind că aş fi dat din întâmplare de acest codicil. Dar, în afară că trebuia să sprijin această viclenie printr-o minciună directă (o mare responsabilitate pentru mine), n-am văzut, în timpul cât a ţinut această încercare îndelungată pe care am îndurat-o aici, nici un alt motiv de a da totul în vileag. Era un fel de a răsplăti păcatul, fructul nefast al unei trădări. Am făcut ceea ce am fost hărăzită să fac, aşa cum am îndurat între aceşti patru pereţi ceea ce am fost hărăzită să îndur. Când în cele din urmă hârtia a fost distrusă — după cum credeam eu — în prezenţa mea, femeia aceasta demult murise, iar protectorul ei, Frederick Dorrit, demult se ruinase şi ajunsese un ramolit, aşa cum şi merită. N-avea nici o fiică. I-am descoperit nepoata încă dinainte şi ce am făcut eu pentru ea valora mult mai mult decât banii, care nu i-ar fi ajutat la nimic. După o clipă de tăcere, adăugă, ca şi cum s-ar fi adresat ceasornicului: Şi fata asta era nevinovată, aşa că probabil n-aş fi uitat să i-1 las la moartea mea.

Continuă să se uite la ceas.
— Ce-ar fi să vă amintesc ceva, stimată doamnă? Zise Rigaud. Hârtiuţa despre care vorbeaţi se afla aici, în casa asta, în seara când deţinutul — dragul meu tovarăş de puşcărie — se întorcea acasă din ţări străine. Să vă mai amintesc încă ceva? Micuţa pasăre cântătoare, căreia nu i s-a dat drumul niciodată să zboare, a fost îndelung ţinută în colivie de către un paznic pus de dumneavoastră, destul de binecunoscut intrigantului nostru

bătrân, aici de faţă. Să-l rugăm pe intrigantul nostru bătrân să ne spună când l-a văzut pentru ultima oară?

— Să vă spun eu! Strigă Affery, destupîndu-şi gura.' Am visat eu, primu din toate visele mele. Jeremiah, dacă un pic te mai apropii acuma, să ştii că ţip de-o să s-audă pân' la catindrala Sf. Paul! Omu despre care-a pomenit mnealui era tocmai fratele geamăn a lu Jeremiah; a fost aicea în puterea nopţii, chiar în noaptea când a venit Arthur acasă, şi Jeremiah cu mâinile lui i-a dat hârtia şi cu încă ceva, nu ştiu ce, şi ălălant l-a vârât într-o casetă de fier... Ajutor! Ú-cigaşu! Scăpaţi-mă de Jere-?? Ii-ah!

Domnul Flintwinch se repezise la ea, dar Rigaud îl prinse în braţe la jumătatea drumului. După ce se luptă cu el câteva clipe, Jeremiah se dădu bătut şi îşi vârî mâinile în buzunare.

— Cum! Strigă Rigaud, pe un ton batjocoritor, lovin- du-1 şi înghiontindu-1 îndărăt cu coatele. Cum! Să te năpusteşti asupra unei femei care are atât de mare talent la visat! Ha, ha, ha! Păi, ar fi o avere pentru dumneata dacă ai arăta-o-n public! Tot ce visează ea se împlineşte. Ha, ha, ha! Ce bine semeni cu frate-tu, Flintwinchel! Îi semeni atât de bine, parcă-1 văd când l-am cunoscut — la început, atunci când i-am slujit de interpret pe lângă hangiu — în birtul, La trei biliarde", de pe străduţa aceea cu acoperişuri înalte, aproape de chei, la Anvers! Ah, dar ce mai trăgea la măsea băiatul! Dar din trabuc ce mai pufăia! Locuia într-o garsonieră delicioasă — mobilată; la etajul cinci, deasupra unei prăvălii de lemne şi cărbuni, a unei croitorii, a unei tâmplarii şi a unei dogării —, unde l-am văzut de asemenea şi unde, între coniacul şi mahorca lui, trăgea de vreo douăsprezece ori pe zi la aghioase şi cu câte o criză, până a avut o criză în plus şi duş a fost. Ha, ha, ha! Ce interesează cum am pus eu mâna pe hârtiile din caseta lui de fier? Poate că mi-a dat casetă să v-o aduc, poate că era încuiată şi chinuit de curiozitate poate c-am dosit-o. Ha, ha, ha! Ce importanţă are? Ei şi dac-am pus-o la adăpost într-un loc sigur? Noi nu facem mofturi aici, nu-i aşa, Flintwinch? Noi nu facem mofturi aici, nu-i aşa, doamnă?

Retrăgându-se din faţa lui şi înghiontindu-1 la rându-i răutăcios eu coatele, domnul Flintwinch se întoarse în colţul său, unde rămase în picioare ţinând mâinile în buzunare, trase aer în piept şi răspunse căutăturii nedumerite a doamnei Clennam.

— Ha, ha, ha! Dar ce înseamnă asta? Strigă Rigaud. S-ar părea că nici nu vă cunoaşteţi unul pe altul. Daţi-mi voie, doamnă Clennam, care dosiţi lucrurile, să vi-1 prezint pe domnul Flintwinch care ţese intrigi.

Domnul Flintwinch, scoţând o mână din buzunar ca să-'şi frece bărbia, înaintă un pas, doi în atitudinea asta şi, cu ochii ţintă la doamna Clennam, i se adresă astfel:

— Acum ştiu eu ce vreţi să spuneţi când vă uitaţi cu ochii holbaţi la mine, dar e pierdere de vreme, pentru că mie puţin îmi pasă. De ani de zile vă tot repet că sunteţi cea mai îndărătnică, cea mai încăpăţânată femeie. Asta *sunteţi*. Vă place să vă numiţi o umilă păcătoasă, dar când colo sunteţi cea mai îngâmfata femeie care există sub soare. Asta *sunteţi*. De câte ori nu v-am spus şi-am tot repetat de sute de ori când ne dondăneam, că dumneavoastră vreţi ca toată lumea să vă cadă la picioare, dar eu n-o să stau sluj în faţa dumneavoastră, v-am mai spus eu că vreţi să acaparaţi tot ce-i viu, dar pe mine n-o să mă acaparaţi de viu. De ce n-aţi distrus hârtia aceea când v-a căzut întâia dată în mina? Eu v-am sfătuit s-o faceţi; dar ţi-ai găsit cine să primească un sfat. Trebuia, bineînţeles... păstrată. Poate că, mai ştii, aveaţi să trageţi foloasele mai târziu. Ca şi cum nu v-aş fi cunoscut eu mai bine! Vă şi vedeam trăgând foloasele, trufaşă cum sunteţi, chiar cu riscul de-a fi bănuită că aţi păstrat documentul pentru dumneavoastră. Dar în felul ăsta v-aţi înşelat. Tot aşa cum v-aţi înşelat pretin- zînd că nu fiindcă aţi fi o femeie aspră, dispreţuitoare, pizmaşă şi neînduplecată, ci pentru că aţi fost o unealtă şi o executoare vi s-a hărăzit să faceţi toate astea. Dar cine sunteţi spre a fi astfel hărăzită? Asta s-ar putea să fie crezul dumneavoastră, dar în ochii mei nu-i decât o balivernă. Şi ca să vă spun tot adevărul, pentru că veni vorba, zise domnul Flintwinch, încrucişându-şi braţele şi devenind pur şi simplu imaginea îndărătniciei tâfnoase, iată, au trecut patruzeci de ani de când îmi călcaţi pe nervi, dându-vă tot timpul aere, chiar şi cu mine, care vă ştiu, slavă Domnului, câte parale faceţi, şi asta numai şi numai să mă reduceţi cu nepăsare la zero. Vă admir foarte

mult; sunteţi o femeie cu mult cap, înzestrată cu un mare talent, dar şi cel mai grozav cap, şi cel mai mare talent n-ar putea scoate din răbdare un om fără să sfîr- şească prin a-1 da gata. Aşa că puţin îmi pasă că acum nu mă slăbiţi din ochi, dar am ajuns şi la codicil şi luaţi bine seama ce spun. L-aţi dosit undeva şi aţi păstrat în taină locul. Pe atunci eraţi însă o femeie vioaie şi vă puteaţi duce oricând să-l luaţi, dacă doreaţi. Dar băgaţi bine de seamă. A venit o vreme când aţi fost lovită de paralizie, aşa cum sunteţi şi acum, şi dacă voiaţi să luaţi documentul nu mai era cu putinţă. Astfel că a zăcut în ascunzătoarea aceea ani de zile. În sfârşit, când îl tot aşteptam pe Arthur zi de zi, să se întoarcă în ţară şi putea să pice ba azi, ba mâine, neştiind dacă n-o să cotrobăie pretutindeni prin casă, v-am spus de mii de ori, fiindcă singură nu mai eraţi în stare să-l luaţi, să mă duc eu să-l iau şi să-l bag pe foc. Dar de unde... nimeni în afară de dumneavoastră nu ştia unde se află documentul, dumneavoastră însă trebuia să vă păstraţi puterea neştirbită! Numiţi-vă oricum, în ochii mei rămâneţi însă femeia lui Lucifer cu pofta dumneavoastră de putere! Într-o duminică seara, Arthur se întoarce acasă. N-au trecut nici zece minute de când se afla în odaia asta, că şi începe să vorbească despre ceasul lui taică-său. Ştiţi foarte bine că pe vremea când taică-său vă trimitea ceasul, „Să nu uiţi “nu putea însemna altceva, restul istoriei fiind pe atunci demult dus pe copcă şi îngropat. „Să nu uiţi", sfeteriseala. Restituie tot ce a fost luat cu japca! Purtarea lui Arthur v-a cam speriat, şi documentul trebuia scos până la urmă. Aşa că, înainte ca muierea asta descreierată (domnul Flintwinch rânji spre nevastă-sa) să se ducă la culcare, îmi spuneţi în sfârşit unde-aţi ascuns documentul, printre nişte hârţoage vechi din pivniţă, unde Arthur avea să scotocească a doua zi dimineaţă chiar. Dar nu se cade să fie ars într-o duminică seara. Nu, dumneavoastră sunteţi evlavioasă nevoie mare. Trebuie s-aşteptăm până după miezul nopţii, atunci e luni. Ei bine, felul ăsta de-a mă ucide cu zile îmi calcă mie pe nervi; de aceea, fiind cam iritat, şi pentru că nu-s evlavios ca dumneavoastră, mă mai uit o dată la document înainte de miezul nopţii, ca să-mi împrospătez memoria, împăturesc una din numeroasele hârtii îngălbenite aflate în pivniţă şi care se asemănau, apoi, când se face luni dimineaţă şi trebuie, la licărul lămpii dumneavoastră, să trec tiptil pe lângă patul unde staţi întinsă spre cămin, fac o mică schimbare ca un scamator şi ard documentul cel fals. Frate-miu Ephraim, paznic la ospiciul de nebuni — nu strică să fi stat chiar el într-o cămaşă de forţă — mai făcuse şi alte treburi până să-i fi încredinţat dumneavoastră misiunea aceea de lungă durată, dar fără reuşită. Soţia lui murise — n-a fost mare nenorocire; mai bine murea nevastă-mea în locul ei, mare pagubă-n ciuperci! — Făcuse fel de fel de experienţe îndrăzneţe, cu rezultate nesatisfăcătoare şi a intrat în bucluc fiindcă a prăjit[1], puţin cam prea mult, un bolnav ca să-i revină judecata, şi s-a îndatorat până peste cap. Cu ce mai putuse salva de la dezastru şi cu o mică sumă dată de mine, el avea să plece din ţară. Se afla aici luni dis-de-dimineaţă în aşteptarea mareei; pe scurt, se ducea spre Anvers, unde, puţin mai târziu
— îmi pare rău că vă jignesc, dar cum să spun: naiba să-l ia! — Trebuia să facă cunoştinţă cu acest domn. Ve-

[1] Tratament al bolnavilor mintali din accj epocă şi din timpuri mai vechi.

Nea de departe, şi, mi-am închipuit eu atunci, îi era doar somn; dar astăzi cred că era beat. Când mama lui Arthur a fost dată în grija lui şi a nevesti-şi, îşi petrecea tot timpul scriind, scria fără încetare, cel mai adesea scrisori în care vă făcea confesiuni şi vă ruga s-o iertaţi. Frate-miu îmi aducea din când în când teancuri de asemenea scrisori. Am socotit că ar fi bine să le păstrez eu, decât să; le las să fie şi ele îngropate de vii; aşa că le-am ţinut?

Într-o casetă şi le răsfoiam când aveam chef. Convins că

Era prudent să nu ţin codicilul în casă, că nu cumva să dea Arthur de el, l-am pus în aceeaşi casetă pe care am ferecat-o cu două încuietori şi am încredinţat-o fra- *l* ţelui meu s-o ia şi s-o ţină la el, până când o să-i scriu *J* eu. I-am scris despre asta în mai multe rânduri, dar n-am

Primit nici un răspuns. Nu ştiam ce să cred, până în clipă; în care acest domn ne-a onorat cu prima sa vizită. Fireşte,

Am început să bănuiesc atunci ce se petrecuse; nu-i nevoie să-mi spună dânsul ca să-mi dau seama în ce chip şi-a v procurat informaţiile pe care le deţine din hârtiile mele,:

Din hârtiile dumneavoastră şi din pălăvrăgeala fratelui

I». Meu, la un coniac şi un trabuc... ah, dacă-şi punea căluş;
La gură! Şi-acum, nu mai am decât un singur lucru de
Spus, femeie îndărătnică ce sunteţi, şi anume, că nu m-am hotărât definitiv dacă să vă dau sau nu bătaie de cap cu codicilul ăsta. Cred că nu; doar atât, mi-ar fi fost îndeajuns să ştiu că v-am venit de hac şi că-s mai puternic decât dumneavoastră. În situaţia în care ne aflăm, nu mai am nici o explicaţie să vă dau până mâine seară la aceeaşi oră. Aşa că aţi face bine, zise domnul Flintwinch, ispră- vându-şi discursul printr-o mişcare în spirală, să vă ţineţi ochii fixaţi asupra altcuiva, căci ce rost are să vă uitaţi ţintă la mine.

Doamna Clennam îşi întoarse binişor privirile după ce termină el şi îşi lăsă capul pe mână. Cealaltă mână o apăsa puternic în masă, şi din nou avu pornirea aceea ciudată, vizibilă, de parcă ar fi vrut să se ridice de jos.

— Caseta asta nu ţi-ar putea aduce în altă parte preţul care ţi se va da aici. Această taină nu-ţi poate aduce acelaşi profit vândută unei alte persoane decât mie. Dar în clipa de faţă n-am de unde scoate suma cerută De dumneata. N-am făcut avere. Cât trebuie să-ţi dau acum şi cât altă dată, şi de unde pot fi eu sigură de tăcerea dumitale?

— îngeraşul meu, rosti Rigaud, v-am spus cât vreau şi timpul ne presează. Înainte de a veni aici, am lăsat copii după cele mai importante dintre aceste hârtii în mâinile unei terţe persoane. Amânaţi plata până când se închid porţile închisorii Marshalsea peste noapte, şi atunci va fi prea târziu să mai tratăm. Deţinutul le va fi citit până atunci.

Ea duse iarăşi amândouă mâinile la cap, scoase o exclamaţie violehtă şi sări în picioare. Se clătină o clipă, gata-gata să cadă, apoi rămase pironită locului.

— Ce vrei să spui!? Ce vrei să spui, omule!

Dinaintea acestei siluete fantomatice, care de atâta
Vreme îşi pierduse obiceiul de a se ţine pe picioare, Rigaud se retrase şi coborî glasul. Pentru cei trei aflaţi de faţă, era aproape ca şi cum o femeie moartă se sculase din groapă.

— Domnişoara Dorrit, răspunse Rigaud, nepoata lui
Musiu Frederick, pe care am cunoscut-o în străinătate, îl iubeşte pe deţinut. Domnişoara Dorrit, nepoata lui musiu Frederick, veghează în clipa asta la căpătâiul deţinutului, care e bolnav. Pentru că i-am lăsat cu propriile mele mâini, înainte de a veni încoace, un pachet însoţit de o scrisoare cu instrucţiuni: *„spre binele lui “*

— ar fi gata să facă orice spre binele lui — cerându-i să-l păstreze fără a rupe sigiliul, în cazul că va veni cineva să i-1 ceară până la ora închiderii, şi, dacă nu vine nimeni după ce bate ultima oară clopotul închisorii, să i-1 dea deţinutului; adăugind că pachetul mai conţine o copie a documentelor destinată ei, pe care deţinutul va trebui să i-o înmâneze. Acum că am ajuns atât de departe, nu m-aş încumeta să rămân singur alături de voi, fără a fi încredinţat că taina mea va supravieţui. Cât despre a pretinde că nu voi putea obţine în altă parte preţul 'pe care l-aş căpăta aici, ia spuneţi-mi, doamnă, credeţi oare că aţi fi în stare să apreciaţi suma ce mi-ar da-o nepoţica — spre binele lui — ca să păstreze secretul? Încă o dată vă spun, timpul ne presează. Dacă pachetul nu e cerut până ce sună clopotul
În seara asta, nu veţi mai putea cumpăra. Iar eu, atunci, îl vând fetei!

Din nou se dădu în ea luptă aceea aprigă, apoi deodată alergă către un dulap, îl deschise larg, luă de acolo o broboadă sau un şal şi îl înfăşură peste cap. Affery, care o urmărise îngrozită din priviri, se năpusti spre ea în mijlocul odăii, o prinse de rochie şi se aruncă în genunchi dinainte-i.

— Staţi, staţi, staţi! Ce vreţi să faceţi? Unde vă duceţi? Sunteţi o femeie cumplită, dar eu nu vă vreau răul. Acuma nu-i mai pot face nici un bine lu’ Arthur, văd eu; şi nu trebe să vă fie teamă de mine. Am să păstrez sicretu mneavoastră. Nu plecaţi, o să căderi moartă pe stradă. Făgăduiţi-mi doar atât, că dacă sărmana făptură e ţinută aicea în taină, o să mi-o daţi mie s-o am în pază şi s-o îngrijesc. Făgăduiţi-mi doar atâta, şi să nu vă fie teamă niciodată de mine.

Doamna Clennam rămase o clipă ţintuită locului, în toiul grabei sale, şi spuse, pe un ton sever, uimită totodată:

— Ţinută aici? Dar a murit acum douăzeci de ani şi mai bine. Întreabă-1 pe Flintwinch... înt^eabă-1 pe *el.* Amândoi o să-ţi spună că a murit când Arthur a plecat în străinătate.

— Cu-atât mai rău, zise Affery, cu un fior, căci atunci ea e cea care umblă că un strigoi prin casă. Cine altu dacă nu ea foşneşte peste tot şi dă nişte semnale presărând colb încetişor? Cine altu dacă nu ea vine şi pleacă şi trage pe pereţi nişte linii lungi, şerpuitoare, când suntem cu toţii în pat? Cine altu dacă nu ea ţine câteodată uşa de n-o poţi nici închide, nici deschide? Da' nu plecaţi, nu plecaţi! Stăpâna, o să muriţi pe stradă!

Stăpâna ei îşi desprinse poalele rochiei din mâinile imploratoare ale slujnicei sale şi se adresă lui Rigaud:

— Aşteaptă aici până mă-ntorc! Şi ieşi pe uşă, aler- gând.

De la fereastră o vedeau străbătând curtea în fugă şi ieşind pe poartă.

Rămaseră cu toţii câteva clipe încremeniţi. Affery a fost prima care se mişcă, şi, frângându-şi mâinile, alergă după stăpînă-sa. Urmă Jeremiah Flintwinch, care se dădu înapoi spre uşă, cu o mină în buzunar şi cu cealaltă frecându-şi bărbia, şi se furişă pieziş afară, rezervat ca de obicei, fără să scoată o vorbă. Rămas singur, Rigaud se instală pe pervazul ferestrei deschise, în poziţia lui favorită din închisoarea marsiliezâ. Puse lângă el, la îndemână, ţigaretele şi cutia de chibrituri şi începu să fumeze.

„Uf! Aproape la fel de rău ca în porcăria aia veche şi afurisită. Mai cald, însă aproape la fel de sinistru. S-aştept până se-ntoarce ea? Dar fireşte; dar unde s-o fi dus, şi cât de mult o lipsi? Eh, nu-i nimic! Rigaud Lagnier Blandois, bunul meu flăcău, vei pune mâna pe bani. Ai să te-mbogăţeşti. Ai trăit ca un domn, o să mori ca un domn. Ai triumfat, băiete; dar e-n firea ta să triumfi. Uf![w]

În ceasul triumfului, mustaţa i se zbârâise în sus, iar nasul i se lăsase în jos; privea cu deosebită plăcere o bârnă groasă de deasupra capului său.

Capitolul XXXI

A SOSIT ŞI CEASUL

SOARELE coborâse la asfinţit şi amurgul prăfos învăluia străzile, când, o siluetă de multă vreme străină, mergea în pas zorit. În ime*Yata apropiere a casei vechi nu prea atrăsese atenţia, căci rareori trecea pe acolo cineva ca s-o fi putut remarca; dar depărtându-se de fluviu, pe străzile întortocheate care duceau spre Podul Londrei pentru a ajunge la marea arteră de circulaţie, a fost înconjurată din toate părţile de nedumerire.

Îndârjită şi cu priviri aprige, iute de pas şi totuşi slabă şi nesigură pe picioare, bizară în rochia ei neagră şi cu broboada luată pe cap în pripă, sfrijită, numai piele şi os şi de o paloare cadaverică, mergea grăbită înainte, fără să-i pese de gură-cască mai mult decât unei somnambule. Mai izbitoare prin contrastul dintre ea şi mulţimea străzii, ca şi cum s-ar fi aflat pe un piedestal, bătrâna atrăgea toate privirile. Hoinarii se simţeau îndemnaţi să se uite la ea, oamenii grăbiţi cu care se în- tîlnea în cale încetineau pasul şi întorceau capul; trecătorii perechi stând locului şi dându-se la o parte îşi spuneau în şoaptă unii altora: „Priveşte apariţia asta spectrală care vine spre noi “. Şi perindarea ei rapidă stârnea parcă un vârtej, trăgându-i după sine pe cei mai trândăvi şi mai curioşi.

Buimăcită de năvala furtunoasă a acestei mulţimi de chipuri care se holbau la ea — după atâţia ani de singurătate — de senzaţia derutantă că se afla sub cerul liber şi de senzaţia şi mai derutantă că umbla pe propriile sale picioare, de schimbările neaşteptate ale lucrurilor pe jumătate uitate şi de neasemănarea dintre imaginile controlabile — închipuite adesea — despre viaţa de care se izolase şi iureşul copleşitor al realităţii, îşi vedea de drum de parcă era împresurată de gânduri bezmetice mai degrabă decât de o liotă de indiscreţi. Dar, după ce trecu podul şi merse un timp drept înainte, îşi aminti că trebuia să întrebe încotro s-o apuce, abia atunci, oprin- du-se locului şi privind în toate părţile, vrând să se intereseze undeva, se trezi încolţită de un roi de chipuri încordate de curiozitate.

— De ce vă ţineţi după mine? Întrebă ea, tremurând.

Nici unul din cei aflaţi în imediata apropiere nu Răspunse; însă o voce piţigăiată, din rândurile celor mai îndepărtaţi, ţipă:

— Fiindcă eşti nebună!

— Sunt la fel de întreagă la minte ca oricare altul dintre voi. Caut închisoarea Marshalsea.
— Ce-am zis eu, _e nebună de legat, ce caută-i chiar peste drum!
În mijlocul zbieretelor care au urmat acestui răspuns, ' un tânăr mărunţel, cu înfăţişare blândă şi liniştită, îşi croi drum către ea şi-i spuse:
— Căutaţi închisoarea Marshalsea? Eu mă duc să-mi îau serviciul în primire acolo. Veniţi cu mine.
Îşi puse mâna pe braţul tânărului şi trecură strada împreună; mulţimea, oarecum necăjită că avea s-o piardă curînd, înghesuindu-se înainte, îndărătul lor şi din amândouă laturile, le recomandă să facă o plimbare până la Bedlam După un vălmăşag vremelnic în curtea exterioară, poarta temniţei se deschise şi apoi se închise în urma lor. În gheretă, care prin contrast cu zarva de afară părea un refugiu paşnic, licărul gălbinicios al unei lămpi se şi luptă cu umbrele din închisoare.
— Ia spune, John! Îl întâmpină temnicerul care le dăduse drumul înăuntru. Ce s-a întâmplat?
— Nimic, tată; doar că doamna nu cunoştea drumul şi băieţii de pe stradă nu i-au dat pace. La cine aţi venit, doamnă?
— La domnişoara Dorrit. E aici?
Tânărul manifestă şi mai mult interes.
— Da, e aici. Cum vă numiţi?
— Doamna Clennam.
— Mama domnului Clennam? Întrebă tânărul.
Ea strânse buzele şi şovăi.
— Da. Spuneţi-i mai bine că e mama lui.
— Ştiţi, explică tânărul, deoarece familia mareşalului-' guvernator e în prezent plecată la ţară, mareşalul i-a pus domnişoarei Dorrit la dispoziţie o odaie din apartamentul său. Nu credeţi c-ar fi mai bine să urcaţi până acolo şi s-o aduc pe domnişoara Dorrit la dumneavoastră?
Ea îi făcu semn că e de acord; tânărul descuie o uşă şi o conduse pe o scară lăturalnică până în locuinţa de deasupra, unde o pofti într-o cameră care se întuneca treptat, odată cu înserarea, şi apoi plecă. Încăperea dădea în curtea închisorii din ce în ce mai cotropită de întuneric, unde câţiva deţinuţi hoinăreau încoace şi încolo; în vreme ce alţii se aplecau peste pervazul ferestrelor,
[1] De fapt *Bethlem Hospital,* pentru alienaţi mintali.
Stând de vorbă cât mai aparte cu prietenii care aveau să-i părăsească, şi în general, omorându-şi timpul de detenţie cum se pricepeau şi ei mai bine, în seara aceea de vară. Atmosfera era apăsătoare şi încinsă, locul ăsta strâmt, sufocant; de afară se auzea un freamăt de zgomote nestăvilite, ca amintirea chinuitoare a unor asemenea lucruri când te doare capul şi inimă. Doamna Clennam stătea zăpăcită în picioare, la fereastră, uitându-se jos în această închisoare, de parcă privea din propria ei temniţă, deosebită — când o exclamaţie de surpriză o făcu să tresară. Mica Dorrit se afla dinaintea ei.
— Doamnă Clennam, e oare cu putinţă să aveţi fericirea de-a vă fi însănătoşit...
Mica Dorrit se opri, căci nu se citea nici fericire, nici sănătate pe chipul întors spre ea.
— Asta nu-i însănătoşire, nu-i putere... nici eu nu ştiu ce este! Exclamă, punând capăt acestui subiect cu o fluturare nervoasă a mâinii. Ţi-a fost lăsat un pachet pe care trebuia să-l fi dat lui Arthur, dacă nu ţi se cerea înainte de închiderea porţii, astă seară.
— Da.
— Am venit să-l cer.
Mica Dorrit îl scoase de la piept şi i-1 dădu în mâna doamnei Clennam, care rămase cu braţul întins şi după ce-1 primise.
— Ai idee ce conţine?
Îngrozită că o vedea acolo, cu acea nouă libertate de mişcare într-însa, care după cum ea însăşi spunea nu se datora vigoarei şi care părea tot atât de ireală privind-o, precum o pictură sau o statuie însufleţită brusc, Mica Dorrit răspunse:
— Nu.
— Citeşte!

Mica Dorrit luă pachetul din mâna încă întinsă şi rupse sigiliul. Doamna Clennam îi dădu atunci plicul adresat ei şi păstră restul. Umbra zidului şi a clădirilor închisorii, care întuneca încăperea chiar şi în plină zi, o făcea să fie prea sumbră, acum că amurgul se tot înteţea, ca să mai poată citi acolo, doar dacă venea lângă fereastră. Mica Dorrit se duse deci şi citi la fereastră, unde mai stăruia licărul cerului luminos de vară. După câteva exclamaţii întretăiate de uimire şi groază, continuă să citească în tăcere. Când termină, se întoarse; fosta ei stăpâna schiţă o plecăciune dinainte-i.

— Acum ştii ce-am făcut.

— Cred că da. Mi-e teamă că da, deşi sunt atât de năucită, atât de tristă şi mi-e atât de milă, că n-am fost în stare să urmăresc tot ce-am citit, zise Mica Dorrit cu glas tremurat.

— îţi voi restitui tot ce ţi-am luat. Iartă-mă. Ai putea să mă ierţi?

— Da, şi Cerul ştie acest lucru! Nu-mi sărutaţi rochia şi nu îngenuncheaţi în faţa mea; sunteţi prea bătrână ca să-ngenuneheaţi în faţa mea; vă iert din toată inima şi fără asta.

— Vreau să te mai rog ceva.

— Dar nu din poziţia aceasta, zise Mica Dorrit. E nefiresc să vă văd capul cărunt plecat înaintea mea. Vă rog, ridicaţi-vă; daţi-mi voie să vă ajut.

Spunând aceste cuvinte, o ridică de jos şi rămase în picioare, dându-se puţin înapoi de lângă ea, dar privind-o în faţă.

— Marea favoare pe care o cer de la dumneata — şi de aici decurge o alta — marea rugăminte pe care o adresez inimii dumitale miloase şi delicate este să nu-i dezvălui nimic din toate astea lui Arthur până la moartea mea. Dacă, după un timp de chibzuinţă, crezi că i-ar sluji la ceva să afle taina cât încă mai trăiesc, atunci spune-i tot. Dar n-o să ajungi la o asemenea concluzie şi, în acest caz, vrei să-mi făgăduieşti că vei păstra secretul până după moartea mea?

— îmi pare atât de rău, ceea ce am citit adineauri m-a tulburat în aşa măsură, replică Mica Dorrit, încât nu prea pot să vă dau un răspuns temeinic. Dacă aş fi absolut sigură că aflând tot, domnului Clennam nu i-ar sluji la nimic...

— Ştiu că-l iubeşti şi că în primul rând te gândeşti la el. E şi drept să te gândeşti în primul rând la el. Nici nu doresc altceva. Dar, după ce te-ai gândit la binele lui şi dacă totuşi crezi că m-ai putea cruţa pentru timpul scurt cât mai am de trăit, vrei să faci acest lucru?

— Da!

— Domnul să te binecuvânteze!

Stătea în picioare în umbră, iar Mâcăi Dorrit, care se afla în lumină, îi părea o siluetă în văluri; dar vocea ei rostind aceste patru cuvinte de recunoştinţă era pătimaşă şi întretăiată — întretăiată de o emoţie la fel de neobişnuită ochilor ei de gheaţă, precum mişcarea, pentru membrele ei înţepenite.

— Poate te miri, spuse ea pe un ton mai apăsat, că-s în stare mai degrabă să suport de a mă arăta aşa cum sunt, dumitale, pe care te-am nedreptăţit, decât fiului duşmancei mele, care m-a nedreptăţit pe mine. Căci ea mi-a făcut un mare rău. Nu numai că a păcătuit în chip odios faţă de Dumnezeu, dar mi-a pricinuit şi mie un rău. Ea a făcut din tatăl lui Arthur ceea ce a fost el pentru mine. Chiar din ziua căsătoriei noastre, am fost pentru el o spaimă, şi asta numai din cauza ei. Am fost o pacoste pentru amândoi, şi asta din vina ei. Îl iubeşti pe Arthur — văd asta din roşeaţa de pe chipul dumitale; aş dori să fie zorile unor zile mai fericite pentru amândoi! — Şi te-ai şi gândit că-i deopotrivă de milos şi de bun ca şi dumneata, şi trebuie că te-ai întrebat de *ce* nu am încredere în el aşa cum am în dumneata. Nu te-ai gândit la asta?

— Nici un gând, răspunse Mica Dorrit, ivit de recunoaşterea că domnul Clennam este un om pe care te poţi bizui, fiind amabil, generos şi bun, nu-mi este cu totul străin.

— Desigur, totuşi Arthur e singura persoană din lume faţă de care ţin să ascund secretul acesta cât timp voi trăi. Când era copil, din primele zile de care îşi poate aduce aminte, am avut asupra lui o mina strictă, gata să-i aplice o pedeapsă. Am fost severă cu el, ştiind că păcatele părinţilor se răsfrâng asupra progeniturilor lor, şi că de la naştere chiar a fost însemnat cu stigmatul mâniei cereşti. M-am aşezat între el şi taică-său, care din slăbiciune ardea de nerăbdare să-mi domolească severitatea, dar am

refuzat acest îndemn, aşa încât copilul să-şi câştige salvarea prin înrobire şi vicisitudini. L-am văzut, cu chipul leit maică-sa, ridicând speriat ochii spre mine, din cărţişoarele lui, încercând să mă îmbuneze în felul maică-şi; dar asta nu făcea decât să mă înăsprească.

Sfiala din expresia ascultătoarei sale puse capăt o clipă torentului de cuvinte rostite cu glas sumbru, încărcat de amintiri.

— Spre binele lui. Nu pentru a-mi da satisfacţie jignirii mele. Ce sunt eu şi ce mai conta răul pricinuit mie pe lângă blestemul cerului? L-am văzut pe copilul ăsta crescând nu în evlavia celor aleşi — păcatul maică-şi apăsa prea mult pe umerii lui — ci în corectitudine şi dreptate, şi în supunere faţă de mine. Nu m-a iubit niciodată — deşi o dată am sperat oarecum — atât suntem de slabi şi astfel luptă poruirile corupte ale cărnii împotriva îndatoririlor încredinţate nouă; dar m-a respectat totdeauna şi şi-a făcut datoria faţă de mine. Chiar şi astăzi încă. Cu un gol în suflet, al cărui sens niciodată nu l-a înţeles, s-a îndepărtat de mine ca să-şi urmeze drumul ales; dar chiar şi asta a făcut-o cu grijă, cruţîn- du-mă. Acestea au fost relaţiile lui cu mine. Ale noastre au fost mult mai superficiale şi au durat mult mai puţin. Când te aşezai la cusut în odaia mea, ţi-era teamă de fnine, dar îţi închipuiai că-ţi fac un serviciu; acum eşti mai bine informată şi ştii ce rău ţi-am făcut. Chiar dacă ai vedea şi ai înţelege cu ochi răi cauzele care m-au determinat să urmez această cale, mi-e mai uşor de îndurat astăzi decât dacă ar fi vorba de Arthur. N-aş vrea pentru nimic în lume să mă schimbe la un moment dat, oricât de orbit ar fi, din locul ocupat de mine în ochii lui de-a lungul întregii sale vieţii, şi să nu mă mai respecte, considerându-mă o fiinţă prinsă asupra faptului, expusă oprobriului. Dacă tot trebuie să fie aşa într-o zi, să se întâmple când nu mai sunt aici să văd. Să nu simt cumva, cât trăiesc, că nu mai exist cu desăvârşire pentru el, ca şi cum aş fi mistuită în flăcări de un trăsnet şi înghiţită în măruntaiele pământului.

Vorbind astfel, orgoliul puternic şi vechea ei patimă o făceau să sufere fcumplit. Nu mai puţin când adăugă:

— Chiar şi acum văd că *te* dai înapoi de lângă mine, de parcă m-aş purta crud cu dumneata.

Mica Dorrit nu putea tăgădui acest lucru. Încerca să nu arate, dar se ferea grozav de o stare de spirit care arsese cu atâta viitoare, durase atât de îndelung şi se prezentă în toată goliciunea, fără nici un fel de artificiu.

— Am făcut, zise doamna Clennam, ceea ce mi-a fost dat să fac. Am luptat împotriva răului, nu împotriva binelui. N-am fost decât un instrument sever care pedepseşte păcatul. Oare n-au fost totdeauna alese simple păcătoase ca mine să-l pedepsească?

— Totdeauna? Repetă Mica Dorrit.

— Chiar dacă răul care mi s-a făcut mă domina, îndemnată de propria mea răzbunare, oare n-aş fi putut găsi nici o justificare? Nici chiar în timpurile străvechi, când nevinovaţii piereau odată cu vinovaţii în proporţie de o mie la unul? Când minia celor care-i urau pe cei răi nu se putea potoli nici prin vărsare de sânge, şi totuşi găseau îndurare?

— Oh, doamnă Clennam, doamnă Clennam, mânia şi răzbunarea nu pot fi un exemplu şi o mângâiere nici pentru dumneavoastră, nici pentru mine. Firul vieţii mele s-a depănat în închisoarea asta mizerabilă şi educaţia mea lasă mult de dorit; dar vă rog, gândiţi-vă la o epocă mai puţin îndepărtată şi mai fericită. Nu vă lăsaţi îndrumată decât de cel care vindecă bolnavii şi învie morţii, prietenul tuturor celor năpăstuiţi şi părăsiţi, stăpânul răbdător care a vărsat lacrimi de compasiune pentru metehnele noastre. Nu putem greşi dacă, lăsând orice la o parte, vom face totul în amintirea lui. El nu cunoaşte nici răzbunare, nici pedeapsa necruţătoare. Şi, sunt sigură, mergând pe urmele paşilor lui, nu te poţi rătăci.

În lumina blândă a ferestrei, de unde ochii ei tocmai părăsiseră teatrul încercărilor din copilărie pentru a şi-i înălţa spr, e cerul senin, nu alcătuia cu silueta neagră cufundată în umbră un contrast mai accentuat decât cel existent între viaţa şi crezul pe care se sprijinea ea şi povestea acestei siluete. Aceasta din nou coborî capul fără să scoată o vorbă. Rămase astfel până când răsunară primele bătăi ale clopotului, vestindu-i pe vizitatori să se retragă.

— Ascultă! Exclamă doamna Clennam, tresărind. Ţi-am spus că mai am o rugăminte, care nu poate suferi nici o amânare. Cel care ţi-a adus acest pachet şi în mâinile căruia se află dovezile aşteaptă acum la mine acasă să-

i cumpăr tăcerea. Doar cumpărîndu-1 pot împiedica să Jiu ajungă totul la urechile lui Arthur. Cere însă o sumă mare, mai mult decât aş putea strânge eu într-un timp atât de scurt. Nu vrea să lase din preţ orice-ar fi şi mă ameninţă că dacă nu se-nţelege cu mine, are să vină la dumneata. Vrei să mă însoţeşti la întoarcere şi să-i dovedeşti că ştii totul? Vrei să vii cu mine ca să-i dejoc planul? Vrei să vii cu mine ca să mă descotorosesc de el? Nu-mi refuza ceea ce-ţi cer în numele lui Arthur, deşi n-aş îndrăzni să-ţi cer acest lucru de dragul lui Arthur!

Mica Dorrit consimţi din toată inima. Dispăru în închisoare câteva clipe, se întoarse şi spuse că este gata de plecare. Coborâră pe o altă scară, ocolind ghereta paznicului, şi ajungând în curtea principală, acum calmă şi pustie, ieşiră în stradă.

Era una din acele seri de vară în care noaptea-i un amurg îndelungat. Strada şi podul se desluşeau limpede, iar cerul era senin şi frumos. Oamenii stăteau în picioare sau aşezaţi pe scaune prin faţa uşilor şi se jucau cu copiii, bucurându-se de această seară; mulţi se plimbau ca să mai ia puţin aer. Oboseala zilei se risipise aproape pe de-a-ntregul, şi poate că nu mai era nimeni care să • se grăbească în afară de ele. Când treceau podul, turlele cu contururi clare de la sumedenie de biserici păreau să fi scăpat de boarea vânata care le învăluia îndeobşte, şi că veniseră mult mai aproape. Fumul care se învolbura spre cer îşi pierduse aspectul murdar, căpătând o strălucire a sa. Splendoarea asfinţitului nu se scuturase de spuza norilor, plutind în dâre prelungi şi vaporoase paşnic în zare. Mari fascicole de raze luminoase, pornind dintr-un punct din crugul firmamentului de unde iradiau; străbătîndu-1 pe toată întinderea, treceau printre întiile stele, ca nişte semne ale binecuvântatei făgăduieli de pace şi speranţă care a prefăcut cunună de spini într-o aureolă de glorie.

Mai puţin luată la ochi, acum când nu era singură şi se făcuse mai întuneric, doamna Clennam se grăbea ne- stânjenita alături de Mica Dorrit. Părăsiseră artera principală, dând colţul pe unde venise bătrâna doamnă şi îşi văzură de drum pe nişte străduţe intermediare liniştite şi fără lume. Tocmai ajunseseră la poarta casei, când deodată se auzi un bubuit ca de tunet.

— Ce a fost asta? Hai să intrăm repede! Strigă doamna Clennam.

Acum se aflau în poartă. Mica Dorrit scoase un ţipăt puternic şi o trase înapoi pe doamna Clennam.

O clipă doar văzură dinaintea ochilor casa veche, unde un bărbat fuma cocoţat pe pervazul unei ferestre; încă un bubuit ca de tunet şi clădirea se clătină, se aplecă înainte, se crăpă în cincizeci de locuri care- încotro şi se prăbuşi la pământ. Asurzite de zgomot, îne- cându-se, sufocate, orbite de praf, îşi ascundeau faţa în mâini, rămânând pironite locului. Vârtejul de praf care se ridica între ele şi cerul calm se destrămă o clipă, dez- văluindu-le stelele. Când înălţară privirile, strigând după ajutor din răsputeri, masa enormă a hogeagurilor rămase singure în picioare, ca un turn în toiul unui uragan, tremură, se sfărâmă şi se prăvăli peste mormanul de ruine, ca şi cum fiecare bucată care cădea ar fi avut rostul să-l îngroape şi mai adânc pe ticălosul făcut una cu pământul.

Înnegrite de nerecunoscut din pricina colbului împrăştiat peste tot, ele se retraseră iute din poartă în stradă, ţipând şi plângând. Doamna Clennam căzu brusc pe pietrele trotuarului şi niciodată, din ceasul acela, n-a mai putut nici mişca un deget măcar şi nici rosti un cuvânt. Vreme de mai bine de trei ani, ea zăcu în jilţul ei pe roate, uitându-se atentă la cei din jur şi dând impresia că înţelegea ce spuneau; dar tăcerea îndărătnică atât de îndelung impusă sieşi avea s-o învăluie veşnic de atunci, împotriva voinţei sale; şi, în afară că putea mişca ochii şi exprima un, da "sau un, nu "printr- o mişcare imperceptibilă din cap, ea a trăit şi a murit ca o stană de piatră.

Affery, care fusese în căutarea lor la închisoare, le văzuse de departe pe pod. Sosise tocmai la timp ca s-o prindă în braţe pe stăpâna ei şi s-o ajute să ajungă într-o casă vecin? * unde o îngriji cu credinţă. Misterul zgomotelor era acum dezlegat; Affery, la fel ca unii oameni mai importanţi, a avut totdeauna dreptate în privinţa faptelor, dar greşea totdeauna când era vorba de teoriile sale decurgând de aici.

Când norul de praf se spulberă şi noaptea de vară îşi recăpătă pacea, sumedenie de oameni se îngrămădeau împiedicând trecerea pe străzile din

preajmă; se alcă- tuiseră echipe de lucrători pentru a face săpături printre dărâmături. O sută de oameni fuseseră surprinşi înăuntru când se prăbuşise casa... ba cincizeci, ba cincisprezece... ba doi. Zvonul se oprise în cele din urmă la numărul de doi: străinul şi domnul Flintwinch.

Muncitorii au săpat tot timpul de-a lungul acestei nopţi scurte la flăcăruia pâlpâitoare a gazului, după aceea la nivelul soarelui din zori de zi, apoi din ce în ce mai adânc sub el, pe măsură ce se înălţa spre zenit, apoi pieziş faţă de el când se afla în declin, pe urmă iarăşi la nivelul lui, către asfinţit. Săpăturile au continuat cu îndârjire; se căra molozul cu lopata, în cărucioare, roabe, coşuri, zi şi noapte, fără întrerupere; dar abia în seara celei de-a două zile a fost dezgropată grămada spurcată de gunoi cu rămăşiţele străinului: capul îi era făcut zob de grinda cea mare care-1 zdrobise, căzând peste el.

Dar de Flintwinch tot n-au dat; aşa că săpatul cu îndârjire, lopătatul şi căratul a continuat zi şi noapte, fără zăbavă. Se zvonea că această casă avusese nişte pivniţe faimoase (ceea ce era absolut adevărat) şi că Flintwinch se aflase în momentul catastrofei într-una din ele, sau că a avut timp să se refugieze într-acolo, ori că rămăsese viu şi nevătămat sub o boltă a beciului.

Fusese auzit chiar strigând cu un glas cavernos, surd, sugrumat:, Aici sunt![ct]

În celălalt capăt al oraşului se ştia chiar că săpătorii izbutiseră să comunice cu el printr-o conductă, şi pe această cale primise ciorbă şi rachiu, că spusese cu un curaj demn de admiraţie că totul mergea bine, băieţi, cu excepţia claviculei. Dar săpatul, lopătatul şi căratul con- tinuară fără întrerupere, până ce toate dărâmăturile au fost evacuate şi pivniţa scoasă la lumină; dar nici picior de Flintwinch, viu sau mort, teafăr sau beteag, n-a ieşit la iveală în urma loviturilor de târnăcop şi de cazma.

Începuse să se vânture ideea că Flintwinch nu se aflase acolo în momentul prăbuşirii; se zvoni atunci că fusese ocupat altundeva, pe cale să-şi convert-ea&îă valorile în tot atâţia kani lichizi, cât putuse isce rost la repezeală,

Şi, profitând de autoritatea sa de asociat al doamnei Clennam, îşi însuşise integral fondurile firmei. Affery, adu- cându-şi aminte că mintosul ei spusese că va da lămuriri în timp de douăzeci şi patru de ore, ajunsese la încheierea, în ce o privea, că dispariţia lui, odată cu tot ce putuse înşfăca, era, în sfârşit, rezumatul satisfăcător al explicaţiei promise; dar ea nu suflase o vorbă, fiind prea recunoscătoare Cerului că scăpase de el. Deoarece părea logic să se conchidă că niciodată un om care nu fusese îngropat nu putea fi dezgropat, se lăsară păgubaşi de a-1 mai găsi după ce isprăviseră treaba, şi n-au mai continuat să scotocească până în măruntaiele pământului.

Hotărârea aceasta a fost luată în nume de rău de cea mai mare parte a oamenilor, care stăruiau să creadă morţiş că Flintwinch tăcea undeva prin straturile geologice ale Londrei. Părerea lor nu prea a fost zdruncinată de o anumită ştire repetată de-a lungul timpului, cum că un bătrân care purta cravata de obicei când sub o ureche, când sub cealaltă, şi despre care se ştia foarte bine că era englez, conlucra cu olandezii pe ţărmurile pitoreşti ale canalelor din Haga şi prin cabaretele din Amsterdam, sub numele de Mynheer van Flyntevynge.

Capitolul XXXII

DUCĂ-SE

ARTHUR continua să fie foarte bolnav în închisoarea Marshalsea, şi domnul Rugg nu vedea ivindu-se la orizontul legii nici o speranţă de a-1 pune în libertate.

Domnul Pancks avea cumplite remuşcări. Dacă nu erau cifrele alea infailibile care demonstrau că în loc să zacă în temniţă Arthur trebuia să se plimbe într-o trăsură cu doi cai, iar domnul Pancks în loc de a fi redus la simbria lui sărăcăcioasă de oonţopist trebuia să aibă între trei şi cinci mii lire sterline capital, nefericitul calculator s-ar fi vârât fără îndoială în pat, adăugind încă o victimă la numărul acelor creaturi obscure, care, cu faţa întoarsă la perete, mureau de alean, ultimă jertfă pe altarul măreţiei apuse a răposatului domn Merdle.

Susţinut doar de cifrele lui incontestabile, domnul Pancks ducea o viaţă nenorocită şi agitată, purtând cu sine peste tot calculele sale, în pălărie, şi nu numai că le verifica singur ori de câte ori avea prilejul, dar îi mai şi rugă pe toţi cei care-i cădeau în mâna să le verifice împreună cu el, ca să vadă cât de simplă era situaţia, în Curtea-Inimii-Însîngerate nu exista locatar aproape pe care domnul Pancks să nu-l fi pus la curent cu demonstraţia sa, şi, cum cifrele sunt molipsitoare, printre cei din partea locului izbucni un soi de pojar cifric, sub a cărui înrâurire toată Curtea o cam lua razna din pricina febrei.

Cu cât domnul Pancks se frământa mai mult, cu atât patriarhul devenea mai impacientat. De-a lungul ultimelor întrevederi cu proprietarul, smiorcăielile lui căpătaseră un sunet iritant şi nu prevesteau nimic bun patriarhului; totodată, domnul Pancks în câteva ocazii examinase bosele patriarhale chiar mai atent decât s-ar fi cuvenit pentru cineva care nu era nici pictor, nici pe- ruchier în căutarea unui model viu.

În orice caz, intra şi ieşea în viteză, în *şi* din micuţul bazin dosnic, după cum trebuia sau nu să apară dinaintea patriarhului şi afacerile îşi urmau cursul lor obişnuit. Curtea-Inimii-Însîngerate fusese grăpată de domnul Pancks, iar domnul Casby culegea roadele, la timpul cuvenit. Domnul Pancks avea drept parte a lui toată truda, toate neajunsurile meseriei; încasa toate profiturile, toată fanfaronada şi toate ifosele drept partea *lui,* şi, repetind expresia folosită în general de cel care cheltuia zâmbete binevoitoare, în zilele de sâmbătă seara, când îşi răsucea degetele mari şi dolofane, după ce făcuse balanţa săptămânii: „Totul a decurs satisfăcător pentru toată lumea... toată lumea... satisfăcător, domnule, pentru toată lumea".

Docul remorcherului Pancks avea un acoperiş de plumb, care, frigându-se la soarele încins, s-ar putea să fi supraîncălzit vasul. Oricum, într-o sâmbătă seară de amşiţă, remorcherul, strigat de şlepul greoi, verde ca sticla, ieşi din doc înfierbântat la culme.

— Domnule Pancks, rosti patriarhul, eşti neglijent de-o vreme, eşti neglijent, domnule.

— Ce vreţi să spuneţi? A fost răspunsul laconic.

Patriarhul, care totdeauna era într-o stare de linişte
Şi tihnă perfecte, părea în seara aceea de o seninătate atât de deosebită, încât îţi călca pe nervi. Toţi, în lung şi-n lat, mureau de căldură, numai patriarhului îi era cu de- săvârşire rece. Tuturor le era sete, dar patriarhul bea. Un parfum de tei sau de lămâie plutea în juru-i; şi el îşi turnă un pahar mare de vin auriu de Xeres, care scîn- teia de parcă ar fi băut razele soarelui la asfinţit. Toate astea erau lucruri neplăcute, nu însă cele mai neplăcute. Lucrul cel mai neplăcut era că, graţie ochilor lui mari şi albaştri, capului său lucios, pletelor lungi şi albe, şi **a** picioarelor verzi ca sticla, răşchirate dinaintea lui, sfîr- şind în nişte papuci prinşi uşor la glezne, avea un aer atât de radios, încât făcea impresia, în extrema lui bunăvoinţă, că pregătise o băutură pentru toată suflarea omenească, mulţumindu-se, în ce-1 privea, doar cu laptele propriei sale bunătăţi*.

Iată de ce domnul Pancks întrebă:

— Ce vreţi să spuneţi? Şi îşi zbârli părul cu amândouă mâinile, într-un chip cât se poate de rău prevestitor.

— Vreau să spun, domnule Pancks, că ar trebui să fii mai aspru cu oamenii, mai aspru cu oamenii, mult mai aspru cu oamenii, domnule. Nu-i presezi de-ajuns, domnule. Nu-i presezi de-ajuns. Încasările dumitale nu ating suma dorită. Trebuie să-i presezi, domnule, altminteri raporturile dintre noi nu vor putea continua să fie atât de satisfăcătoare pe cât aş vrea eu să fie pentru ambele părţi... Pentru ambele părţi.

— *Nu-i* presez destul, domnule? Replică domnul Pancks. Dar eu ce fac atunci?

— Dumneata numai asta ar trebui să faci, domnule Pancks. Dumneata eşti pus aici să-ţi faci datoria, dar dumneata nu-ţi faci datoria. Dumneata eşti plătit să faci presiuni, şi trebuie să faci presiuni ca să fii plătit.

Patriarhul era atât de surprins de întorsătura verbală strălucită gen Dr.

Johnson[21], la care nu se aştepta câtuşi de puţin şi n-o rostise intenţionat, încât râse în hohote, şi repetă, foarte mulţumit de sine, răsucindu-şi degetele mari şi adresând un mic semn din cap portretului său de copil: Eşti plătit să faci presiuni, domnule, şi trebuie să faci presiuni ca să fii plătit.

— Oh! Exclamă Pancks. Mai e ceva?

— Da, domnule, da, domnule. Mai e ceva. Te vei întoarce dacă vrei, domnule Pancks, să faci din nou presiuni în Curte, luni dimineaţă, primul lucru.

— Oh! Exclamă Pancks. Nu-i prea devreme? I-am stors destul astăzi.

— Fleacuri, domnule. Nu-i de-ajuns, nu-i de-ajuns.

— Oh! Exclamă Pancks, urmărindu-1 din ochi cum dădea binevoitor pe gât o duşcă bună din băutura sa. Mai e ceva?

— Da, domnule, da, domnule, mai e ceva. Nu-s deloc mulţumit, domnule Pancks, de fiică-mea; nu-s deloc mulţumit. Nu numai că se duce mult prea des să se intereseze de doamna Clennam, doamna Clennam, a cărei situaţie din prezent e departe, oricum... de a fi satisfăcătoare tuturor părţilor, se mai duce, domnule Pancks, dacă nu mă-nşel, să se intereseze şi de domnul Clennam în închisoare. În închisoare.

— Zace în pat, ştiţi, spuse Pancks. O face poate din prietenie.

— Ph, ph, domnule Pancks. Ce o priveşte pe ea asta, ce-are a face! Nu pot să-ngădui acest lucru. Să-şi plătească datoriile şi să iasă de-acolo, să iasă de-acolo; să-şi plătească datoriile şi să iasă de-acolo.

Deşi părul domnului Pancks stătea zbârlit ca nişte fire lungi de sârmă, el îi mai dădu un impuls în sus cu amândouă mâinile şi zâmbi la proprietarul său în chip cum nu se poate mai hidos.

— Vei fi aşa de bun să-i spui fiică-mi, domnule Pancks, că nu pot îngădui acest lucru, zise patriarhul cu blândeţe.

— Oh! Exclamă Pancks. N-aţi putea să-i spuneţi dumneavoastră asta?

— Nu, domnule, nu ; dumneata eşti plătit să-i spui
Şi trebuie să-i spuica să fii plătit, să-i spui că să fii
Plătit.

Bătrânul neghiob nu putu rezista ispitei de a-şi mai încerca norocul o dată.

— Oh! Exclamă Pancks. Mai e ceva?

— Da, domnule. Mi se pare, domnule Pancks, că şi
Dumneata te-nvârţiprea mult şi prea des prin direcţia
Aceea. Îţi recomand, domnule Pancks, să-ţi alungi din minte atât pierderea dumitale personală de bani, cât şi a celorlalţi ca dumneata, şi să-ţi vezi de treabă, să-ţi vezi de treabă.

Domnul Pancks primi această recomandare cu o exclamaţie atât de nemaipomenit de abruptă, de scurtă şi de tare a monosilabei „Oh![w] Încât până şi împiedicatul patriarh întoarse ochii spre el, într-un soi de grabă. Domnul Pancks, cu un smiorcăit nu mai puţin intens, adăugă apoi:

— Mai e ceva?

— Deocamdată, nu, domnule, deocamdată, nu. Plec să fac o mică plimbare, o mică plimbare, zise patriarhul, isprăvindu-şi băutura şi ridicându-se cu un aer binevoitor. Poate că te mai găsesc aici când mă-ntorc. Dacă nu, domnule, la datorie, la datorie; stoarce, stoarce, stoarce, luni; stoarce, luni!

Domnul Pancks, după ce îşi zbârli iarăşi părul, îl examină cu un aer jumătate hotărât, jumătate ofensat pe patriarh care tocmai îşi punea pălăria cu gardini largi. Îi era şi mai cald ca la început şi răsufla şi mai anevoie. Dar îl lăsă pe domnul Casby să iasă fără a face vreo observaţie, apoi se uită la el în taină, pe deasupra storurilor verzi de la fereastră.

„Mi-am închipuit eu, îşi spuse. Ştiam eu încotro ai s-o apuci. Bun! “

Se duse apoi îndărăt la docul său, făcu ordine pe acolo, îşi luă pălăria dintr-un cui, se uită în jur, spuse „Adio! “şi porni pe cont propriu. Se îndreptă direct spre capătul din Curtea-Inimii-Însîngerate, unde avea

---

21 A se vedea *Macbeth,* I, V, 16.

prăvălia doamna Plornish şi ajunse acolo, în vârful scării, mai înfierbântat ca niciodată.

Pe treapta cea mai de sus a scării, rezistând invitaţiilor doamnei Plornish să vină şi să ia loc alături de tatăl ei în Cuibul Fericirii — care spre consolarea lui n-au fost atât de stăruitoare ca în oricare zi, dat fiind că sâmbăta seara muşteriii, care blagosloveau prăvălia cu orice în afară de bani; dădeau buzna să facă comenzi cu nemiluita — pe treapta cea mai de sus, domnul Pancks rămase până când zări patriarhul, apărând totdeauna prin celălalt capăt şi înaintând agale, numai zâmbete, înconjurat de oameni cu jalbă-n proţap. Atunci coborî domnul Pancks şi se avânta spre el, dând presiune straşnică aburilor.

Patriarhul, apropiindu-se cu obişnuita lui bunăvoinţă, a fost surprins văzîndu-1 pe domnul Pancks, dar bănui că dojana lui îl stimulase să vină numaidecât să facă 'presiuni asupra oamenilor, în loc să amâne operaţia până luni. Locatarii Curţii erau miraţi de această întâlnire, căci cele două puteri niciodată nu fuseseră văzute acolo împreună, de când se ştiau cei mai bătrâni din Lnima- Însângerată. Dar mirarea le-a fost copleşită de o nespusă uimire când domnul Pancks, venind alături de cel mai venerabil dintre toţi oamenii şi oprindu-se dinaintea jiletcii verzi ca sticla, alătură degetul mare de arătător ca pentru a da un bobârnac, le apropie de pălăria cu gardini largi şi, cu o îndemânare şi precizie neobişnuite, o zbură cât colo de pe caipul lucitor ca o bilă mare.

După ce îşi îngădui această mică libertate cu persoana patriarhului, domnul Pancks continuă să uimească şi să atragă Inimile-Însîngerate, spunând cu glas tare şi răspicat:

— Haide, pungaş bătrân şi zaharisit, vreau să închei socotelile cu tine.

Îndată, domnul Pancks şi patriarhul au fost înconjuraţi de o sumedenie de oameni, numai ochi şi urechi; ferestrele se deschideau larg, iar pragurile caselor erau înţesate.

— Dar cine te crezi, mă rog? Zise domnul Pancks. Ce urmăreşti? Pentru ce virtute pozezi? Pentru mărinimie, nu-i aşa? Tu, şi mărinimos!

Aici, domnul Pancks, aparent fără a avea intenţia să-l lovească, ci numai să-şi uşureze inima şi să risipească puţin din forţa sa de prisos, printr-un exerciţiu salutar, întinse un pumn către capul bulbucat, care se feri în lături. Repetă mişcarea aceasta stranie, spre admiraţia sporită a spectatorilor, la sfârşitul fiecărui punct din discursul domnului Pancks, după cum urmează:

— M-am concediat singur, începu Pancks, ca să-ţi pot spune pe şleau cine eşti. Faci parte din cea mai rea tagmă a escrocilor din câte există. Ca unul care sunt victima şi a unuia şi a altuia, nu ştiu dacă n-aş prefera tagma lui Merdle decât a ta. Eşti un vătaf de sclavi deghizat, unul în stare să jupoi oamenii de vii, un satrap care stoarce lumea până la ultima picătură de vlagă, dar totul făaut cu mâna altuia. Eşti un făţarnic de filantrop, un şarlatan josnic!

Repetarea reprezentaţiei la acest punct a fost primită cu hohote de râs.

— întreabă-i pe oamenii aceştia cumsecade, care din noi doi e mai aspru. Îţi vor spune Pancks, cred.

Cuvintele lui au fost confirmate prin strigăte de „Fireşte" şi „Bravo! “

— Dar am să vă spun eu, oameni buni, cine este... Casby! Acest munte de blândeţe, blocul ăsta de mărinimie, zâmbăreţul ăsta îmbrăcat în verde ca sticla, ăsta-i tiranul vostru! Exclamă Pancks. Dacă vreţi să-l vedeţi pe cel care v-ar jupui de vii... iată-1! Să nu vă-nchipuiţi că-s eu, cu treizeci de şilingi simbrie pe săptămână, ci căutaţi-1 în Casby, habar n-am cât anume primeşte pe timp de un an!

— Bine! Strigară mai multe glasuri. Ascultaţi-1 pe domnul Pancks!

— Să-l asculte pe domnul Pancks? Strigă şi acesta din urmă (după ce repetă jocul, de o mare popularitate). Da,

Vă cred! Aproape că a sosit timpul să-l ascultaţi pe domnul Pancks! Domnul Pancks a venit astă-seară pe străduţa voastră ca să-l ascultaţi. Pancks nu-i decât o unealtă, iată-1 pe cel care o manevrează!

Auditoriul, bărbaţi, femei şi copii, s-ar fi dat cu toţii de partea domnului Pancks, ca un singur om, dacă nu erau la mijloc pletele lungi, argintii, mătăsoase şi pălăria cu gardini largi.

— Tonul face muzica, reluă Pancks. Şi aici e o singură muzică: asupreşte, asupreşte, asupreşte! Colo-i proprietarul şi aici e cel care scoate

bani şi din piatră seacă. Păi, oameni buni, când vine aici la voi, bâzâind întruna că o sfârlează ce se învârte încet, binevoitor, şi când vă-nghesuiţi în jurul lui să vă plângeţi de cel care scoate bani şi din piatră seacă, nu ştiţi ce mişel e proprietarul ăsta! Ce-aţi crede despre el dacă vă spun că şi-a făcut apariţia seara asta aici numai ca să dea toată vina pe mine luni? Ce-aţi crede dacă vă spun că astă-seară m-a pus pe jăratic fiindcă nu vă storc îndeajuns? Şi dacă v-aş spune că în momentul de faţă chiar mi-a poruncit anume să vă storc pmă la ultimul strop de vlagă, luni?

Răspunsul dat a fost un murmur: „Ce ruşine! “şi „Ce ticăloşie! “

— Ce ticăloşie? Replică Pancks cu un smiorcăit. Da, cred şi eu! Tagma din care face parte Casby al vostru este cea mai ticăloasă dintre toate. Îşi iau în slujba lor oameni care scot banii şi din piatră seacă, cu o simbrie de mizerie şi fac un lucru de care le e ruşine şi teamă şi pe care nu vor să-l facă, dar nu le dă pace şi până la urmă tot trebuie să-l facă! Vă silesc să aruncaţi întreaga vină în spinarea agentului, în vreme ce ei trag foloasele! Păi, cel mai aprig pungaş din tot oraşul ăsta, care vă trage pe sfoară cu optsprezece pence, nu-i nici pe jumătate atât de ticălos ca acest Casby de-aici!

Strigăte de: „Aşaeste “şi „Să nu mai fie aşa! “

— Vedeţi la ce vă puteţi aştepta de la asemenea inşi, zise Pancks. Vedeţi la ce vă mai puteţi aştepta de la asemenea titireze grozave, care se învârt în jurul vostru atât de plăcut că habar n-aveţi ce pun la cale. Aş vrea să vă atrag o clipă atenţia la mine. N-am o înfăţişare prea acătării, ştiu foarte bine asta.

Cei de faţă manifestau păreri diferite; mulţi strigau mai răspicat: „Nu, nu ai “, alţii, mai politicoşi: „Ba da, ai “.

— în general, continuă domnul Pancks, sunt un om dur, sicii tor, trist, care trudesc din greu şi scot banii şi din piatră seacă. Iată cum este umilul vostru servitor. Aveţi aşadar chipul său în mărime naturală, pictat de el şi prezentat vouă, asemănarea garantată! Dar cum vreţi să fiu altfel cu un om ca ăsta drept proprietar? La ce te poţi aştepta din partea lui? I-a fost dat oare cuiva să vadă vreodată rasol de berbec cu sos de capere crescând într-o nucă de cocos?

Vioiciunea răspunsului lor dovedea că nimeni dintre Inimile-însîngerate nu văzuse cândva asemenea bazaconie.

— Ei bine, zise domnul Pancks, atunci să nu vă aşteptaţi vreodată că o să găsiţi la un agent ca mine, în slujba unui patron ca el, cine ştie ce calităţi alese. Am trudit din greu de când mă cunosc. Şi ce viaţă am dus? Mi-am rupt oasele muncind şi luând pielea de pe alţii, de dimineaţa până seara târziu, iarăşi şi iarăşi. N^am fost agreabil cu mine însumi şi pesemne că nimănui nnam fost deloc agreabil. Dacă în zece ani i-am adus un şiling mai puţin pe săptămână, pungaşul ăsta îmi reţinea din simbrie un şiling pe săptămână, iar dacă ar fi găsit pe cineva să-i facă aceeaşi treabă cu şase pence mai puţin, îl angaja în locul meu ca să-i dea şase pence în minus. Cumpără ieftin şi vinde scump, iată principiile statornicite! Faimoasă firmă, „La binevoitorul Casby “, rosti domnul Pancks urmărindu-1 din ochi cu o expresie care n-avea nimic admirativ; dar adevăratul nume al casei este „La Pun- gaşul “. Deviza sa: „Dă-i mereu de furcă celui care scoate banii şi din piatră seacă “. Există cineva aici, adăugă domnul Pancks, întrerupându-se brusc şi rotindu-şi privirile, care să se priceapă bine la gramatica engleză?

Curtea-Inimii-Însîngerate se sfia să pretindă că ar avea asemenea cunoştinţe.

— Nu face nimic, zise domnul Pancks. Voiam să remarc doar că sarcină impusă mie de acest proprietar niciodată n-a încetat să se conjuge la imperativul prezent al verbului a da în brânci de muncă, fără zăbavă: Dă tu în brânci de muncă, fără zăbavă, dea el în brânci de muncă, fără zăbavă, dăm noi în brânci de muncă, fără zăbavă, daţi voi în brânci de muncă, fără zăbavă, dea ei în brânci de muncă, fără zăbavă. Iată cine e binevoitorul vostru patriarh Casby şi legea lui de aur. Îţi face grozav de bine să-l vezi, mie însă nu, deloc. E dulce ca mierea, dar eu-s rău ca o apă stătută. Îmi aduce smoala şi eu o manevrez, dar se lipeşte de mine. Şi acum, zise

domnul Pancks, apro- piindu-ise iarăşi de fostul lui patron, căci se îndepărtase puţin de el ca să-l expună mai bine privirilor celor din Curte; cum nu prea sunt obişnuit să vorbesc în public, şi am ţinut un discurs cam lung, având în vedere împrejură*- rile, am să închei ce doream să spun poftindu-te să-ţi iei tălpăşiţa de-aici.

Ultimul dintre patriarhi era atât de tulburat, fiind luat cu asalt prin surprindere, şi îi trebuia atât de mult timp să-şi adune gândurile şi să formuleze o idee, încât nu găsi nici un cuvânt de spus. Părea că pune la cale cine ştie ce vicleşug patriarhal spre a ieşi din poziţia asta delicată, când domnul Pancks, dându-i deodată un nou bobârnac, făcu să-i zboare pălăria cât colo, cu aceeaşi în- demînare. Prima dată când s-a întâmplat asta, unul sau doi dintre locatarii Curţii-Inimii-Însîngerate se grăbiseră slugarnici să-i dea pălăria de jos, înmânând-o posesorului ei; dar domnul Pancks produsese o impresie atât de puternică asupra celor care-1 ascultau, încât patriarhul trebui să se întoarcă şi să şi-o ridice singur.

Iute ca trăsnetul, domnul Pancks, care de câteva clipe ţinea mâna dreaptă în buzunarul de la haină, scoase brusc o pereche de foarfece şi, sărind dindărăt asupra patriarhului, îi tăie scurt pletele sacre care i se revărsau peste umeri. Într-un acces de mânie şi ură, smulse pălăria cu gardini largi din mina patriarhului uluit, îi reteză jos borul, dându-i o formă de cratiţă şi o înfundă pe capul patriarhului.

Domnul Pancks se retrase consternat de rezultatul groaznic al acestui gest de desperare. În faţa lui se afla acum un bătrân greoi, cu un cap mare, pleşuv, cu nişte ochi cât cepele, holbaţi, fără nimic impresionant ori venerabil, care parcă răsărise din pământ ca să întrebe ce se petrecuse cu Casby. După ce se uită şi el la această nălucă, într-o tăcere copleşitoare, domnul Pancks aruncă foarfecele şi o luă la sănătoasa cât îl ţineau picioarele, în căutarea unei ascunzători, unde să fie la adăpost de urmările fărădelegii sale. Socoti prudent să alerge de-i scăpărau călcâiele. Rieşi nimic altceva nu-l urmărea, doar hohotele de râs din Curtea-Inimii-Însîngerate, zburând prin văzduh şi repetându-se în torente.

Capitolul XXXIII

DUCĂ-SE!

SCHIMBĂRILE din odaia unui om care zace doborât de fierbinţeală sunt lente şi nestatornice, pe câtă vreme schimbările care frământa lumea noastră înfierbântată sunt rapide şi irevocabile.

Aşa a fost soarta Mâcăi Dorrit să asiste la aceste două soiuri de schimbări. O bună parte din fiecare zi, zidurile închisorii Marshalsea o învăluiau din nou în umbrele lor, ca pe-un copil de-al lor, iar ea avea grijă de el, lucra pentru el, veghea la căpătâiul lui şi nu-l părăsea decât ca să se devoteze cu toată dragostea îngrijirii lui. Rolul său în afara temniţei îi impunea destule exigenţe, dar răbdarea ei neobosită o ajuta să facă faţă la toate.

Mai întâi era vorba de Fanny, trufaşă, vanitoasă, plină de toane, bizară, într-o stare sufletească nepotrivită cu apariţia în lume, atât de zdruncinată rămăsese din seara

Cuţitaşului cu plăsele de baga; mereu avea nevoie să fie consolată, dar era hotărâtă să nu se lase consolată, era hotărâtă să-i acuze pe alţii că o nedreptăţeau profund, refuzând însă oricui cutezanţa de a gândi una ca asta despre ea.

Era apoi fratele său, un om slab şi mândru, mereu ameţit de băutură, un tânăr îmbătrânit înainte de vreme, care tremura din tot trupul, îngăimând totdeauna ceva nedesluşit, ca şi cum limba-i fusese împovărată cu o parte din banii cu care se împăuna şi nu-i mai putea scoate afară, incapabil să se descurce singur în oricare situaţie din viaţă, deşi îşi lua aere de protector asupra soră-şi, pentru care avea o afecţiune egoistă (dar când, mă rog, nu dăduse el dovadă de acest merit negativ, nefericitul şi împiedicatul ăsta de Tip!), fiindcă voia să fie condus de ea.

Mai era şi doamna Merdle, în voalurile sale de doliu (pălăriuţa primei toalete de doliu sfâşiata probabil bucăţi într-un acces violent de supărare, înlocuită desigur cu un articol care-i venea grozav, după ultima modă

pariziană), pe picior de război cu Fanny, căreia nu exista ceas de la Dumnezeu să nu-i opună pieptul ei dezolat.

Dar sărmanul domn Sparkler, care nu ştia cum să menţină pacea între ele şi le repeta că după umila lui părere n-aveau încotro, trebuiau să recunoască, amândouă, că erau nişte femei magnifice, fără fumuri în cap nici una, nici cealaltă — iar pentru această delicată recomandare ele îşi dădeau mâna ca să tabere asupra lui de ţi se făcea mai mare milă!

Nu trebuie uitată, apoi, doamna General, întoarsă acasă de pe meleaguri străine, care mereu cerea în scrisori trimise prin poştă din două în două zile, conţinând ba o prună, ba o prismă, noi certificate de recomandare pentru cine ştie ce post vacant. Se cuvine să se mai adauge înainte de a încheia despre această femeie superioară şi distinsă, că nu s-a mai pomenit o altă persoană ale cărei aptitudini să fi depăşit cu prisosinţă exigenţele oricărui post vacant de pe faţa pământului şi de care atâţia şi atâţia oameni (după cum se consemna cu căldură în certificatele sale) să se fi declarat perfect satisfăcuţi — ori care să fi avut marele ghinion de a fi înconjurată de un imens cerc de admiratori înflăcăraţi şi distinşi, care însă nu se întâmplase niciodată să aibă nevoie în vreun fel de serviciile ei.

Îndată după tărăboiul pricinuit de moartea eminentului domn Merdle, multe persoane cu vază nu puteau să se hotărască dacă s-o rupă definitiv cu doamna Merdle, ori să se ducă s-o consoleze. Totuşi, cum părea esenţial, pentru a-şi susţine propria lor cauză, să admită că ea fusese înşelată cumplit, au procedat ca atare şi continuau s-o frecventeze. În consecinţă, doamna Merdle, femeie de lume şi cu educaţie aleasă, sacrificată în urma vicleşugurilor unui om grosolan şi vulgar (căci astfel a fost el privit din cap până-n picioare, din clipa când s-a descoperit că în buzunarele sale bătea vântul), trebuia apărată cu înverşunare de clasa din care făcea parte, în chiar interesul acestei clase. Doamna Merdle răspunse loialităţii lor dându-le de înţeles că ea însăşi era mai iritată că oricine da umbra nelegiuirilor răposatului; astfel că, în mare, ieşi basma curată din toată tevatura asta, şi bine a făcut.

Titlul de lord al domnului Sparkler era din fericire una din acele sinecuri acordate pe viaţă unui gentleman, cu condiţia să nu se ivească vreun motiv de a-1 cocoţa cu macaraua Lipitorilor într-o funcţie superioară şi mai lucrativă. Acest slujbaş patriot se cramponă deci de culorile sale (stindardul celor patru trimestre) pe care le pironea de catarg ca un adevărat Nelson. Graţie rezultatelor vitejiei sale, doamna Sparkler şi doamna Merdle, locuind la etaje diferite în nobilul templu micuţ al incomodităţii, unde mirosul ciorbei de alaltăieri şi al căilor de la trăsură era nelipsit precum moartea în viaţa omului, se înarmau până-n dinţi pentru a intra în arenă societăţii, vrăjmaşe jurate una faţă de cealaltă. Şi Mica Dorrit, care vedea evoluând toate aceste simptome, nu putu să nu se întrebe, cu nelinişte, în ce ungher dosnic al nobilei locuinţe vor fi mătrăşiţi copiii lui Fanny cu timpul şi cine va avea grijă de acele micuţe victime când vor veni pe lume.

Arthur era mult prea bolnav ca să i se vorbească despre subiecte care puteau să-i cauzeze emoţie sau nelinişte, iar cum însănătoşirea lui depindea mai cu seamă de odihnă, singura speranţă în această perioadă dificilă Mica Dorrit şi-o punea în domnul Meagles. Era încă în străinătate; dar îndată după prima vizită făcută lui Arthur în închisoare, ea îi scrisese prin fiică-sa şi de atunci mereu îşi destăinuise temerile asupra unor puncte care o chinuiau îndeosebi, şi în primul rând asupra unuia dintre ele, şi anume, despre absenţa îndelungată a domnului Meagles, a cărui apariţie consolatoare la Marshalsea ar fi fost salutară.

Fără a fi dezvăluit natura exactă a documentelor căzute în mâinile lui Rigaud, Mica Dorrit îi încredinţase în linii mari istoria asta, relatându-i de asemenea şi despre sfârşitul tragic al acestuia. Vechile obiceiuri pline de precauţie ale celui care, ca bancher, se slujise îndelung de balanţa şi lopăţica pentru aur îi arătară numaidecât cât de important era să dea de documentele originale; îi răspunse deci Micuţei Dorrit aprobând cu tărie solicitudinea exprimată în acest sens şi adăugind că până va reveni în Anglia „va face el însuşi unele încercări de a umbla pe urma lor “.

În timpul acesta, domnul Henry Gowan ajunsese la concluzia că ar fi fost mai plăcut să rupă orice legătură cu domnul şi doamna Meagles. El avu măcar atâta grijă încât să nu-i pună nimic special în vedere soţiei lui; dar domnului Meagles îi spusese că, personal, nu i se părea că se puteau înţelege împreună, aşa că socotea mai nimerit dacă — în chip civilizat şi fără scene, ori ceva asemănător — ar fi căzut de acord că erau oamenii cei mai cumsecade din lume şi cu atât mai mult dacă rămâneau izolaţi. Bietul domn Meagles, care de multă vreme pricepuse că prin atitudinea lui totdeauna dispreţuitoare în prezenţa fiică-şi nu contribuia câtuşi de puţin la fericirea ei, spuse:

— Bine, Henry! Eşti soţul lui Pet a mea; ai luat locul meu, după cum e şi firesc... bine, fă cum vrei!

Rezultatul acestui aranjament (neprevăzut poate de domnul Henry Gowan) a fost că domnul şi doamna
Meagles se arătară mai generoşi ca înainte faţă de fiica lor, de când nu mai erau în legătură decât cu ea şi copilul ei, iar spiritul lui semeţ se vedea mai bine chivernisit cu bani, dar fără să simtă nevoia degradantă de a afla de unde veneau.

În asemenea împrejurări domnul Meagles se grăbi, desigur, să-şi găsească o ocupaţie. Ştia de la fiica lui diversele oraşe prin care umblase Rigaud şi diferitele hoteluri unde locuise cu câtva timp în urmă. Ocupaţia de care se apucă a fost să viziteze aceste locuri iute şi cu discreţie, şi, în cazul că descoperea undeva vreo notă neachitată şi vreo casetă sau pachet lăsat drept gaj, să plătească notă şi să ia cu sine caseta ori pachetul.

Fără alt însoţitor decât mama, domnul Meagles porni în pelerinaj şi avu un număr de peripeţii. N-a fost cea mai măruntă piedică faptul că niciodată nu pricepea ce i se spunea, şi că punea o sumedenie de întrebări unor oameni care habar n-aveau ce le spunea el. Totuşi, cu încrederea nestrămutată că engleza era limba maternă a lumii întregi, doar că oamenii erau prea proşti ca s-o înţeleagă, domnul Meagles continuă să-i hărţuiască pe hotelieri în chipul cel mai volubil, intra în explicaţii zgomotoase şi dintre cele mai încâlcite şi refuza pur şi simplu răspunsuri în limba ţării, sub pretext că nu erau decât nişte fleacuri. Uneori se făcea apel la interpreţi, cărora domnul Meagles li se adresa în termeni atât de rari, încât îi reducea pe aceşti nefericiţi numaidecât la tăcere, iar lucrurile mergeau şi mai rău. La urma urmelor, totuşi, mare lucru n-^a pierdut; căci deşi nu găsi nimic care să-i fi aparţinut, peste tot dădu de datorii cu duiumul şi de o mulţime de zvonuri asociate de acest nume propriu, singurul cuvânt rostit inteligibil, şi pretutindeni aproape a fost copleşit de acuzaţii injurioase. În cel puţin patru ocazii s-a chemat poliţia, fiind denunţat că e un escroc, un om de nimic şi un hoţ; dar el îndură acest limbaj împovărat de oprobriu cu perfectă bună dispoziţie (habar nu avea ce însemnau toate astea) şi se lăsă condus înapoi în modul cel mai umilitor, escortat până la pachebot sau la diligenţă, ca un indezirabil, iar el vorbind tot timpul, englez vesel şi volubil ce era, cu mama la braţ.

r Dar în propria lui limbă şi în capul lui gândurile se înlănţuiau inteligent chiar, cu perseverenţă. Când, după un pelerinaj îndelungat, reveni la Paris fără să fi avut cât de cât succes, nu se simţea descurajat.

— Vezi tu, mamă, îi spuse el neveste-şi, pe măsură ce mă apropii de Anglia cu urmărirea asta a lui, am tot mai mari şanse să dau de hârtiile acelea, fie că voi pun^ sau nu mâna pe ele. Pentru că există toate motivele să conchidem că le-a depozitat într-un loc unde erau ferite de anumiţi oameni din Anglia şi unde i-ar fi fost numai lui accesibile, pricepi, mamă?

La Paris, domnul Meagles găsi o scrisoare care îl aştepta din partea Mâcăi Dorrit. 11 anunţa că a putut sta de vorbă câteva clipe cu domnul Clennam despre omul în chestiune şi că atunci când i-a spus domnului Clennam că prietenul său, domnul Meagles, care se întorcea în Anglia să-l viziteze, dorea să culeagă unele informaţii asupra defunctului, Clennam o rugase să-i comunice domnului Meagles că domnişoara Wade îl cunoscuse şi ea locuia în momentul de faţă pe cutare stradă şi la cutare număr, la Calais.

— Da, da! Exclamă domnul Meagles.

Cu toată iuţeala posibilă în epoca aceea a diligenţei, domnul Meagles sună clopoţelul spart de la poarta dărăpănată, care se deschise cu un scârţâit, şi se trezi dinaintea ţărăncii stând în pragul umbros, care-1 întrebă într-o engleză stricată pe cine căuta. Drept răspuns, domnul Meagles îşi spuse că cei din Calais erau nişte oameni cu bun-simţ, care într-adevăr înţelegeau ce vrei de la ei, şi adăugă cu glas tare:

— Domnişoara Wade, draga mea.

A fost condus numaidecât în prezenţa dtTmnişoarei Wade.

— A trecut mult de când nu ne-am mai văzut, zise domnul Meagles, dregându-şi glasul. Sper că aţi dus-o bine cu sănătatea în tot acest timp, domnişoară Wade?

Domnişoara Wade, fără a catadicsi să spere că el sau altcineva a dus-o bine cu sănătatea, îl întrebă cărei cauze datora onoarea acestei revederi. Între timp, domnul

' Meagles se şi uitase peste tot în încăpere, dar nu observă nimic de forma unei casete.

— Păi, adevărul este, domnişoară Wade, răspunse domnul Meagles pe un ton amabil, molcom, aproape linguşitor, că dumneavoastră s-ar putea să fiţi în măsură de a mă ajuta să lămuresc o mică treabă care acum e destul de obscură. Sper că ceea ce a fost dezagreabil între noi s-a şi uitat. Nu se mai poate face nimic. Vă amintiţi de fiica mea? Timpurile s-^au schimbat. Acum e mamă!

În candoarea sa, domnul Meagles n-ar fi putut atinge un subiect mai nepotrivit. Făcu o pauză, aşteptând o vorbă de încuviinţare, dar în zadar.

— Nu pentru asta aţi dorit să veniţi aici, zise ea după o tăcere de gheaţă.

— Nu, nu, replică domnul Meagles. Nu, mă bizuiam pe bunăvoinţa dumneavoastră pentru...

— Credeam că ştiţi, îl întrerupse cu un zâmbet, că bunăvoinţa mea nu este ceva pe care să te poţi bizui.

— Nu spuneţi acest lucru, rosti domnul Meagles, sunteţi nedreaptă cu dumneavoastră. Totuşi, iată despre ce e vorba (căci îşi dădea seama că nu câştigase nimic mergând pe ocolite). Am auzit de la prietenul meu Clennam, despre care, desigur, o să vă pară rău aflând că a fost şi este încă 'foarte bolnav...

Iarăşi făcu o pauză şi din nou ea nu scoase un cuvânt.'

— ... că aţi cunoscut pe cineva numit Blandois, mort recent la Londra într-un groaznic accident. Dar, vă rog, să nu mă-nţelegeţi greşit! Ştiu că-1 cunoşteaţi puţin, adăugă domnul Meagles, parând cu iscusinţă o întrerupere violentă, gata-gata să izbucnească. Sunt absolut sigur de asta. Îl cunoşteaţi puţin, ştiu. Dar chestiunea este să aflu (şi domnul Meagles din nou o luă cu binişorul) dacă la întoarcerea lui în Anglia nu v-<a încredinţat o casetă conţinând nişte documente, ori un pachet cu documente, sau nişte hârtii oarecare, într-om plic oarecare, sau... orice fel de hârtii... rugându-vă să le păstraţi aici scurtă vreme, până când va avea nevoie de ele?

— Chestiunea este? Repetă ea. Cine se interesează de asta?

— Eu, zise domnul Meagles. Dar nu numai eu, ci şi Clennam, şi încă altă lume. Acum sunt sigur, continuă domnul Meagles cu inima plină de afecţiune pentru Pet, că nu puteaţi avea vreun resentiment faţă de fiică-mea; imposibil. Ei bine! Şi pe ea o interesează, căci e ceva care priveşte îndeaproape o bună prietenă de-a ei. De aceea am venit eu aici. Drept să vă spun *asta* e chestiunea, şi acum vă-ntreb, a lăsat el ceva sau nu?

— Am impresia, zău, că am ajuns un punct de reper pentru toţi cei care au avut de-a face cu câte cineva de care eu m-am slujit de serviciile sale, l-am plătit şi gata!

— Dar, vă rog, nu vă supăraţi, căută domnul Meagles s-o îmbuneze, nu vă supăraţi, pentru că e întrebarea cea mai simplă din lume şi poate fi pusă oricui. Documentele la care mă refer nu-i aparţineau, şi le însuşise pe nedrept, şi odată s-ar putea să pricinuiască neplăceri persoanei nevinovate care le are în păstrare, fiind căutate de cei cărora le aparţin într-adevăr. A trecut prin Calais în drum spre Londra, şi existau motive de a nu lua cu sine aceste hârtii, ci de a le lăsa într-un anumit loc, unde să fi putut lesne

pune mâna pe ele — dar nu la cineva de teapa lui. Le-a lăsat cumva aici? Vă asigur, dacă aş şti cum să fac să nu vă jignesc, mi-aş da toată silinţa să evit acest lucru. Vă pun o scurtă întrebare, cu totul şi cu totul personal, deşi nu are nimic personal într-însa. Aş putea s-o adresez oricui, am şi adresat-o unui număr destul de mare de oameni. Le-a lăsat aici? A lăsat el ceva aici?
— Nu.
— Atunci, domnişoară Wade, nu ştiţi nimic din păcate despre hârtiile astea?
— Nu ştiu nimic despre ele. V-am răspuns acum întrebărilor dumneavoastră bizare. N-a lăsat nimic aici, şi nu ştiu nimic de nici un fel de documente.
— Aşa! Exclamă domnul Meagles, ridicându-se. Îmi pare rău... chestiunea e închisă, şi sper că nu v-am sâcâit prea mult... Tattycoram e bine, domnişoară Wade?
— Harriet? Oh, da!
— Iar am călcat în străchini, se scuză domnul Meagles, corectându-se. Nu se poate să nu calc eu în străchini, s-ar zice. Dacă mă gândeam puţin, nu-i dădeam poate numele ăsta strident. Dar când vrei să fii drăguţ şi vesel eu copiii, nu prea stai mult pe gânduri. Bătrânul ei prieten îi trimite salutări, dacă socotiţi nimerit să-i transmiteţi asta, domnişoară Wade.

Nu-i răspunse nimic, şi domnul Meagles, întorcându-şi chipul onest şi ieşind din încăperea tristă în care strălucise ca un soare, porni spre hotel, unde o lăsase pe doamna Meagles, şi căreia îi spuse:
— învinşi, r. iamă... nici un rezultat!

Se îmbarcară pe pachebotul de Londra care plecă în noaptea aceea şi, odată ajunşi, se duseră direct la Marshalsea.

Credinciosul John era de serviciu când tata şi mama Meagles se prezentară la poarta închisorii tocmai când cădea întunericul. Domnişoara Dorrit nu era atunci acolo, le spuse el, dar fusese dimineaţă şi se întorcea totdeauna seara.' Domnul Clennam se mai întremase puţin; Maggy, doamna Plornish şi domnul Baptist îl îngrijeau cu rândul. Domnişoara Dorrit se întorcea sigur până să bată clopotul de seară. Dacă voiau s-o aştepte, se puteau duce sus în camera pusă ei la dispoziţie de către mareşalul-guvernator. Temându-se că nu cumva sosirea lor neaşteptată să fie primejdioasă pentru sănătatea lui Arthur, domnul Meagles acceptă invitaţia şi se treziră închişi într-o odaie de unde puteau vedea, prin zăbrelele de la fereastră, interiorul temniţei.

Spaţiul îngust al închisorii avu un asemenea efect asupra doamnei Meagles, încât începu să plângă, şi un asemenea efect asupra domnului Meagles, că începu să gâfâie din lipsă de aer. Se plimba în sus şi-n jos prin încăpere, trăgând anevoie aer în piept şi agravându-şi starea pentru că îşi mai şi făcea vânt cu batista, când se întoarse spre uşă.
— Hm! Sfinte Dumnezeule! Exclamă domnul Meagles, dar dânsa nu e domnişoara Dorrit! Ei, ia priveşte, mamă! Tattycoram!

În carne şi oase! Tattycoram ţinea în braţe o casetă metalică, de formă pătrată, având cam cincizeci de centimetri latură. O casetă asemănătoare văzuse Affery Flint-

Winch, de-a lungul primului ei vis, scoasă subsuoară din bătrâna casă, în puterea nopţii, de dublura lui Flintwinch. Tattycoram o depuse jos, la picioarele fostului ei stăpân, şi, căzând în genunchi şi lovindu-se cu amândouă mâinile, izbucni în lacrimi de bucurie şi desperare totodată, râzând şi plângând în acelaşi timp.
— Iertaţi-mă, stăpâne dragă, strigă ea; luaţi-mă înapoi, stăpâna dragă! Aceasta e caseta!
— Tatty! Exclamă domnul Meagles.
— Aţi căutat-o! Zise Tattycoram. E aici! Mă încuiase în odaia vecină să nu dau ochi cu dumneavoastră. Am auzit cum aţi întrebat-o despre casetă şi cum ea v-a spus că nu i-a fost dată; eram de faţă când i-a adus-o şi am luat-o cu mine aseară înainte de culcare, şi acum am adus-o. Aceasta este!
— Dar, draga mea fată, rosti domnul Meagles, abia răsuflând, mai anevoie ea înainte, cum ai ajuns până aici?
— Am venit în acelaşi vapor cu dumneavoastră. Am stat înfăşurată în pelerină, la celălalt capăt. Când aţi luat o birjă la debarcader, m-am urcat şi

eu într-una şi v-am urmărit. Nu v-ar fi dat caseta nici în ruptul capului, după ce i-aţi spus că o căutaţi; ar fi aruncat-o în mare mai degrabă, ori ar fi ars-o. Dar, aceasta este!

Cu ce mândrie şi însufleţire striga fata: „Aceasta este! “

— Trebuie să recunosc, ce-i drept, că totdeauna s-a împotrivit să-i fie încredinţată, dar până la urmă tot i-a lăsat-o şi sunt convinsă că după cele spuse ei şi după ce tăgăduise, nu v-ar mai fi dat-o nicicând. Dar acum e aici.

Tata şi mama Meagles niciodată nu şi-au meritat mai mult acest nume, ca atunci când luară din nou sub ocrotirea lor fată găsită, aşa de îndărătnică.

— Oh! Am fost atât de nenorocită! Strigă Tattycora. M printre lacrimile care-i curgeau şi mai abitir. Totdeauna am fost atât de nefericită, am avut atâtea remuşcări! Mi-a fost teamă de ea din prima clipă când am văzut-o. Simţeam că are asupra mea puterea de a desluşi cu limpezime ce e rău în sufletul meu. Era un fel de nebunie în mine. pe care ea o putea stârni ori de câte ori ar fi dorit. Când mă aflam în starea asta, mi se părea că toată

Lumea era împotrivă-mi din pricina originii mele; şi cu cât oamenii îmi arătau mai mare bunăvoinţă, cu atât mai mult le luăm în nume de rău. Îmi închipuiam că ceilalţi voiau să mă domine şi să mă facă să-i invidiez, deşi ştiu — şi-mi puteam da seama chiar şi atunci — că lor puţin le păsa de aşa ceva. Dar frumoasa şi tânăra mea stăpână, departe de a fi atât de fericită precum ar merita, am părăsit-o! Trebuie că mă socoteşte o mare răutăcioasă! Dar veţi pune o vorbă bună pentru mine, şi o veţi ruga să mă ierte, aşa cum şi dumneavoastră m-aţi iertat? Pentru că nu mai sunt atât de rea ca înainte, adăugă Tattycoram pe un ton implorator; sunt încă destul de rea, dar, zău, nu aşa cum am fost. Am avut-o pe domnişoara Wade tot acest timp în faţa ochilor mei, şi mi se părea că văd într-însa ceea ce urma să ajung şi eu mai târziu — să privesc totul anapoda şi să schimb orice e bun în rău. Am avut-o tot timpul ăsta dinaintea ochilor, şi nu găsea altă plăcere decât să mă facă şi pe mine la fel de nefericită, de bănuitoare şi de crudă ca şi ea. N-a trebuit să-şi bată prea mult capul cu asta, nu, continuă Tattycoram, izbucnind iarăşi de amărăciune într-un plâns în hohote, căci eram cât se poate de rea. Voiam doar atât să spun, că după ce am îndurat prin câte am trecut, sper să nu mai fiu niciodată chiar aşa de rea, ci dimpotrivă, voi deveni, puţin câte puţin, din ce în ce mai bună. Îmi voi da toată silinţa. N-o să mă opresc la douăzeci şi cinci, domnule, voi număra douăzeci şi cinci de sute, douăzeci şi cinci de mii!

Uşa se deschise iarăşi; Tattycoram se domoli, şi Mica Dorrit intră în odaie, iar domnul Meagles, mândru şi bucuros, îi arătă caseta; faţa lui bună se lumină de fericire şi recunoştinţă. Secretul se afla acum în siguranţă! Putea deci să-i ascundă lui Arthur partea care se referea la ea; nu va trebui să afle însă ceea ce pierduse ea; la timpul cuvenit, el va afla tot ce-1 interesează direct, dar nu va trebui să afle tot ce o privea numai pe ea. Toate astea trecuseră... totul era uitat, iertat.

— Şi acum, draga mea Mică Dorrit, zise domnul Meagles, eu sunt un om de afaceri — sau cel puţin am fost — de aceea am să iau imediat toate măsurile. Ce crezi, ar fi bine să-l văd pe Arthur în seara asta?

— Cred că în seara asta, nu. O să mă duc la el să mă conving în ce stare se află, dar cred că ar fi bine să nu-l vedeţi în seara asta.

— Sunt cu totul de părerea dumitale, draga mea, spuse domnul Meagles; iată de ce nu m-am apropiat până acum de odaia asta sinistră. Atunci s-ar putea să mai treacă puţin timp până să-l văd. Am să-ţi explic ce vreau să spun după ce te vei întoarce.

Ea părăsi camera. Domnul Meagles, privind prin gratiile de la fereastră, o văzu ieşind din ghereta paznicului şi pătrunzând în curtea închisorii. Spuse încetişor:

— Tattycoram, vino aici o clipă, buna mea copilă.

Ea se apropie de fereastră.

— Vezi faţa care a fost aici adineauri, Tatty... făptura aceea micuţă, liniştită, plăpândă, ducându-se acum încolo? Uite cum se dau oamenii în

lături ca s-o lase să treacă. Bărbaţii — bieţii, ajunşi la ananghie — îşi ridică, politicos, pălăria de pe cap în faţa ei, dar acum dispare pe uşa aceea. Ai văzut-o, Tattycoram?

— Da, domnule.

— Am auzit spunându-se, Tatty, că odinioară era îndeobşte cunoscută drept fetiţa închisorii. S-a născut aici şi a trăit aici mulţi ani. Iar eu nici nu pot respira aici. Trist loc în care să te naşti şi să creşti, nu-i aşa, Tattycoram?

— Da, domnule, într-adevăr!

— Dacă se gândea mereu numai la ea şi' îşi închipuia că toată lumea îi reproşa locul unde s-a născut şi-i scotea ochii cu asta, ar fi dus o viaţă plină de hărţuieli şi probabil inutilă. Şi totuşi, am auzit spunându-se, Tattycoram, că încă de la o vârstă fragedă, existenţa ei n-a fost decât un lanţ întreg de acte de resemnare activă, de bunătate şi de nobil devotament. Vrei să-ţi împărtăşesc ce cred eu că a avut totdeauna înaintea ochilor săi, ca să ajungă astăzi să aibă expresia aceasta?

— Da, vă rog, domnule.

— Datoria, Tattycoram. Începe de timpuriu şi fă-ţi datoria temeinic. Nu există antecedente, oricare ar fi originea şi rangul nostru, care să so ridice împotriva noastră în faţa Atotputernicului şi în propriii noştri ochi.

Rămaseră la fereastră. Mama se apropie şi dânsa şi începu să-i deplângă pe deţinuţi, când o văzură pe Mica Dorrit întorcându-se. Puţin mai apoi apăru în odaie şi-i sfătui să nu se ducă în seara aceea la Arthur, pe care îl lăsase liniştit şi în tihnă.

— Bine! Încuviinţă domnul Meagles, vesel. Nu mă-ndoiesc că aşa e cel mai bine. Iţi încredinţez, deci, gingaşa mea infirmieră, grijă de a-i transmite salutări din parte-mi; şi ştiu prea bine, în mâini mai nimerite nici că s-ar putea! Mâine dimineaţă trebuie să pornesc iar la drum.

Mica Dorrit, mirată, îl întrebă încotro anume.

— Draga mea, zise domnul Meagles, nu pot trăi fără să respir. Închisoarea asta mi-a tăiat răsuflarea şi nu mi-o voi redobândi până când Arthur nu va ieşi de aici.

— Şi ăsta-i un motiv să plecaţi mâine dimineaţă din nou?

— Ai să pricepi îndată, îi spuse domnul Meagles. Astă- seară noi trei ne instalăm într-un hotel din centrul Londrei. Mâine dimineaţă, mama împreună cu Tattycoram se vor duce la Twickenham, unde madam Tickit, aşezată la fereastra salonului în tovărăşia doctorului Buchan, o să creadă că are vedenii; iar eu plec în căutarea lui Doyce. Trebuie să-l avem şi pe Daniel aici, căci, îţi spun eu, scumpa mea, n-are absolut nici un rost să-i scriu, să fac planuri şi speculaţii asupra cutărui sau cutărui lucru, de la distanţă şi la răstimpuri incerte; aşa că trebuie să-l avem pe Doyce aici. Mâine în zori pornesc la drum ca să-l aduc aici pe Doyce. Pentru mine nu contează să plec şi să dau de el. Călătoresc de multă vreme, şi toate limbile străine şi obiceiurile sunt totuna pentru mine — nu mă pricep câtuşi de puţin la aşa ceva. De aceea, nici nu mă incomodează. Trebuie să plec numaidecât, e logic, fiindcă nu pot trăi fără să respir în voie; şi nu se poate să respir în voie până ce nu-l văd pe Arthur scăpat de la Marshalsea. Mă sufoc în clipa asta, abia dacă mai am atâta suflu cât să rostesc aceste cuvinte şi să duc până jos caseta asta a dumitale.

Erau pe stradă în momentul când începuse să bată clopotul, domnul Meagles cu caseta în mina. N-o aştepta aici o trăsură pe Mica Dorrit — fapt care-1 surprinse. Strigă o trăsură pentru ea şi faţă urcă; puse caseta lângă ea, după ce o văzu că se aşază. De bucurie şi recunoştinţă ea îi sărută mâna.

— Nu-mi place asta, draga mea, zise domnul Meagles. Este contrar sentimentului meu despre justeţe; auzi, să-mi aduci *dumneata* un omagiu mze... şi unde mai pui, chiar în poarta închisorii Marshalsea!

Se aplecă înainte şi-l sărută pe obraz.

— Mă faci să mă gândesc la zilele de odinioară.. r spuse domnul Meagles, întunecându-se deodată... dar îl iubeşte mult şi-i ascunde metehnele, şi îşi închipuie că nu-i vede nimeni... Da, el se trage dintr-o familie foarte bună, cu relaţii sus-puse.

Era singura mângâiere pe care a avut-o de când îşi pierduse fiica, şi dacă încerca s-o exploateze, cine ar fi putut să-i ia asta în nume de rău?

Capitolul XXXIV,

S-A DUS

ÎNTR-O zi de toamnă înviorătoare, deţinutul din Marshalsea, slab, dar altminteri restabilit, asculta o voce care-i citea; într-o zi de toamnă înviorătoare, când ogoarele fuseseră culese de roade şi din nou arate, când fructele coapte ale verii dispăruseră, când spicele verzi de hamei din lanuri fuseseră doborâte de harnicii culegători, când merele de pe crengile încărcate din livezi erau roşcovane, şi boabele de munte ale frasinului erau stacojii în frunzişul de aur. În păduri se şi zăreau semnele iernii cutezătoare care se apropia răscolind spărturi neobişnuite prin ramuri, pe unde priveliştea se căsca, desluşit şi precis, despuiate de vălul boarei din somnolenta vară care se lăsase pretutindeni ca bruma de pe prune. La fel şi oceanul de pe ţărm nu mai părea adormit sub arşiţă, ci miriadele de ochi scânteietori erau deschişi şi întreaga sa întindere sălta de bucurie, de la nisipul reavăn al plajei, până la pânzele micuţe care se pierdeau în zare, purtate spre larg ca frunzele ruginite ale toamnei smulse din arbori şi duse departe.

Neschimbată şi sterilă, zgâindu-se cu un ochi timp la toate anotimpurile cu acelaşi obraz măcinat de sărăcie şi griji, închisoarea nu oferea nici urmă din vreuna dintre aceste frumuseţi. Înflorească orice, cărămizile şi gratiile sale de fier zămisleau totdeauna acelaşi fruct mort. Totuşi Clennam, ascultând glasul care-i citea, auzea în el tot ce mareea Naiură desăvârşeşte, auzea toate melodiile ei odihnitoare cântate omului. În copilăria lui nu fusese legănat pe alţi genunchi materni în afară de cei ai Naturii pentru a visa la nădejdi promiţătoare, la fantezii năstruşnice, la roadele duioşiei şi ale umilinţei care zac tăinuite în sămânţa precoce a imaginaţiei; la stejarii care se feresc de vânturile nimicitoare cu rădăcinile lor vîn- joase în incubator de ghinde. Dar în modulaţiile glasului care-i citea se aflau amintiri ale unor vechi simţăminte despre asemenea lucruri şi ecourile fiecărei şoapte afectuoase orJL de compasiune strecurate cândva în inimă de-a lung al vieţii sale.

Când vocea tăcu, duse mâna la ochi şi spuse, într-un murmur, că era prea multă lumină.

Mica Dorrit puse cartea deoparte şi se ridică fără zgomot să tragă perdeaua. Maggy, aşezată pe locul ei de odinioară, cosea de zor. Lumina se domoli, şi Mica Dorrit îşi aduse scaunul mai aproape de căpătâiul lui.

— Ai să scapi curînd, dragă domnule Clennam. Nu numai scrisorile trimise de domnul Doyce sunt pline de cuvinte prieteneşti şi încurajatoare, dar domnul Rugg spune că şi cele pe care le primeşte el sunt de un ajutor preţios, şi că toată lumea (acum, când prima furie a trecut) e atât de atentă şi vorbeşte aşa frumos despre dumneata, încât ai să scapi curînd.

— Fetiţa mea dragă. Sufletul meu. Îngerul meu bun.

— Pentru mine e o mare plăcere să te aud rostind aceste cuvinte cu atâta pasiune, zise Mica Dorrit, îndrep- tîndu-şi ochii spre ai lui, şi... să-mi dau seama ce sincer eşti, încât nu-ţi pot spune: nu mai vorbi astfel.

Arthur apropie de buzele sale micuţa ei mâna.

— Ai fost aici de multe, multe ori fără ca eu să te văd, nu-i aşa, Mica Dorrit?

— Da, am fost uneori aici, dar n-am intrat în odaie.

— Foarte des?

— Destul de des, răspunse Mica Dorrit, timid.

R— Zilnic?

— Cred, zise ea, ezitând, că am venit cel puţin de două ori în fiecare zi.

El ar fi putut să-i dea drumul minutei ei delicate, după ce i-o mai sărută cu însufleţire; dar mâna aceasta atât de delicată întârzie acolo unde se afla şi părea să ceară s-o mai reţină încă. El o luă cu amândouă mâinile şi o puse încetişor pe piept.

— Dragă Mica Dorrit, nu numai detenţia mea se va sfârşi curînd, dar va trebui să pun capăt şi sacrificiului dumitale. Trebuie din nou să ne deprindem de a trăi separaţi, de a merge mai departe fiecare pe drumul său. N-ai uitat ce am vorbit împreună când te-ai întors în Anglia?

— Oh, nu, n-am uitat. Dar s-a-ntâmplat ceva... Azi te simţi destul de în putere, nu-i aşa?

— Perfect.

Mâna pe care o ţinea se furişă puţin mai aproape de obraz.

— Te simţi destul de în putere pentru a afla ce avere am căpătat?

— Mă bucur foarte mult că aud acest lucru. Nici o avere nu poate fi prea mare şi totdeauna e binevenită pentru Mica Dorrit.

— Am aşteptat cu nerăbdare clipa de a-ţi spune. De cirid tot doresc să-ţi spun. Eşti sigur că nu vrei s-o accepţi?

— Niciodată!

— Eşti absolut sigur că nu vrei nici jumătate?

— Niciodată, dragă Mica Dorrit!

În timp ce-1 privea, tăcută, el citi ceva pe chipul ei afectuos, ceva ce nu putea înţelege prea bine: s-ar fi spus că părea gata-gata să izbucnească în plâns, şi totuşi era fericită şi mândră.

— Te vei necăji auzind ce am să-ţi spun despre Fanny. Biata Fanny a pierdut tot. Nu i-a rămas decât venitul soţului ei. Tot ce i-a dat papa ca zestre la căsătorie s-a dus, aşa cum şi banii dumitale s-au dus. Averea ei se afla în aceleaşi mâini, şi nimic n-a mai rămas.

Arthur era mai mult întristat decât surprins.

— Am nădăjduit că n-o să iasă atât de rău, spuse el, dar cunoscând legătura de rudenie dintre soţul ei şi falit, mă temeam că o să fie la mijloc pierderi importante.

— Da. S-a dus totul. Îmi pare foarte rău pentru Fanny; foarte, foarte rău... biata Fanny! Şi bietul meu frate, de asemenea!

— Şi averea *lui* a fost în aceleaşi mâini?

— Da! Şi totul s-a dus... La cât crezi că se ridică marea mea avere?

Deoarece Arthur se uita nedumerit la ea, iarăşi fiindu-i teamă, Mica Dorrit îşi retrase mâna şi în locul unde aceasta se odihnise aşeză obrazul.

— Nu mai am nimic pe lumea asta. Sunt la fel de nevoiaşă ca atunci când locuiam aici. Când papa a venit între timp în Anglia, a încredinţat tot ce a avut aceloraşi mâini şi-acum întreaga avere s-a dus de râpă. Oh, scumpul şi nepreţuitul meu prieten, eşti absolut sigur acum că nu vrei să împărţi cu mine averea mea?

Prinzind-o în braţe, o strânse la piept, lăsând să-i curgă lacrimile lui de bărbat pe obrazul ei; ea îşi petrecu o mina uşoară pe după gâtul lui şi o împreună cu cealaltă.

— Nu ne vom mai despărţi niciodată, scumpul meu Arthur; niciodată, până în ceasul din urmă! Niciodată n-am fost bogată, niciodată n-am fost mândră, niciodată n-am fost fericită ca astăzi; sunt bogată pentru că mă accepţi, mândră că m-ai refuzat când eram bogată, fericită fiindcă mă aflu alături de tine în temniţa asta, aşa cum* aş fi fost fericită de a mă întoarce aici cu tine, dacă aceasta era voinţa divină, să te consolez şi să-ţi fiu de folos, cu toată dragostea şi cu toată sinceritatea. Sunt a ta oriunde te-ai afla, pentru totdeauna! Te iubesc din tot sufletul! Aş prefera să-mi duc toată viaţa aici cu tine şi să ies în fiecare zi, muncind pentru o bucată de pâine, decât să am cea mai grozavă avere de pe lume şi să fiu cea mai distinsă şi mai respectată doamnă. Ah, dacă sărmanul meu tată ar şti măcar cât sunt de fericită, în sfârşit, în odaia asta, unde el atâţia ani în şir a suferit!

Chiar de la început, Maggy se uita cu ochi mari şi demult se pornise pe un plâns în hohote. Maggy se simţea acum în al nouălea cer, încât, după ce îşi îmbrăţişă măicuţa din răsputeri, coborî scara, ţopăind cu încălţările ei greoaie, în căutarea cuiva căruia să împărtăşească bucuria. Dar de cine să dea Maggy decât de Flora şi de mătuşa domnului F., sosind tocmai la timp? Şi cine altcineva, după această întâlnire, o aştepta pe Mica Dorrit când două-trei ore bune mai târziu pleca, la rându-i?

Flora avea ochii puţin roşii şi părea cam abătută. Mătuşa domnului F. era atât de ţeapănă, încât dădea impresia că nu s-ar mai fi putut curba fără ajutorul unui mecanism puternic. Pălăria o avea tuflită îndărăt în chip înspăimântător, iar poşeta ei croşetată, tare ca piatra, era deopotrivă de rigidă de parcă ar fi fost prefăcută în cremene de capul Meduzei, şi că de-atunci aşa rămăsese. Cu aceste atribute impunătoare, mătuşa domnului F., aşezată în văzul tuturor pe scara care ducea la reşedinţa oficială a mareşalului-guvernator, fusese, de-a lungul celor două sau trei ore de răgaz, un adevărat deliciu pentru locuitorii mai tineri din cartier, de şotiile

cărora se cam înfierbântase, trebuind din când în când să le ţină piept cu vârful umbrelei.

— îmi dau seama cu durere, domnişoară Dorrit, te asigur, spuse Flora, că a propune o întâlnire într-un loc ^oarecare unei persoane atât de mai presus ca mine prin avere şi fiind atât de căutată şi de răsfăţată de societatea cea mai strălucită s-ar putea să pară o indiscreţie din partea mea chiar dacă n-ar fi vorba despre o plăcintărie atât de mai prejos de situaţia dumitale actuală şi de un salon dosnic şi cu toate că patronul este un om foarte politicos dar dacă în interesul lui Arthur — nu mă pot abţine deşi se pare că-i mai nepotrivit acum ca oricând fostul Doyce şi Clennam — încă o ultimă observaţie aş dori să fac o ultimă explicaţie aş dori să dau poate că bunătatea dumitale firească va scuza locul umil de conversaţie luând ca pretext trei plăcinte cu rinichi.

Mica Dorrit, tălmăcind corect această vorbărie destul de fără noimă, răspunse Florei că-i stătea cu totul la dispoziţie. Aşadar, Flora porni înainte, trecând strada, în drum spre plăcintăria cu pricina; mătuşa domnului F. traversă ţanţoşă, ultima, punându-se în primejdie de a fi accidentată la tot pasul, cu o perseverenţă demnă de o cauză mai bună.

Când cele trei plăcinte cu rinichi, pretextul conversaţiei, au fost aşezate dinaintea lor pe trei farfurioare de cositor, fiecare plăcintă la mijloc cu câte o gaură în care politicosul patron turna sos fierbinte dintr-un bidon cu gât, de parcă umplea trei lămpi cu gaz, Flora îşi scoase batista.

— Dacă visurile frumoase ale închipuirii, începu ea, m-au făcut vreodată să sper că atunci când Arthur — nu mă pot stăpâni scuză-mă te rog — îşi va recăpăta libertatea nu s-ar încumeta să primească din mina sincer devotată nici măcar o plăcintă aşa de puţin pufoasă cum este asta şi atât de fără rinichi nici cât o nucşoară tăiată mărunt asemenea visuri s-au spulberat pentru totdeauna şi totul s-a terminat dar ştiind că relaţii mai afectuoase sunt pe cale să se dezvolte te rog să-mi dai voie să vă fac la amândoi urări din inimă şi să-ţi spun că nimănui nu găsesc nici o vină nici unuia nici altuia câtuşi de puţin, ba chiar mă ucide gândul că înainte ca Timpul să mă fi făcut să ajung atât de puţin zveltă şi să fiu groaznic de roşie la cel mai mic efort mai cu seamă după masă când ştiu foarte bine că se face ca o erupţie putea să fie altfel dar n-a fost nu din pricina intervenţiei părinţilor şi a urmat o amorţire mintală până când mătuşa domnului F. a adus în taină soluţia şi totuşi n-aş vrea să fie în- tr-atît legată de generozitate faţă şi de unul şi de altul şi să urez numai bine la amândoi.

Mica Dorrit îi luă mâna, mulţumindu-i pentru toată bunăvoinţa ei.

— Nu vorbi despre bunăvoinţă, replică Flora, săru- tînd-o cu sinceritate, căci dumneata ai fost totdeauna cea mai bună şi mai dragă fată care a existat dacă îmi pot îngădui să mă exprim astfel şi chiar din punct de vedere bănesc ai fost econoamă fiind conştiinţa întruchipată deşi trebuie să adaug mult mai agreabilă decât în cazul meu deşi sper nu mai împovărată ca a altor oameni şi cu toate astea s-a dovedit mai dispusă să mă chinuie decât să mă consoleze şi-i face evident mare plăcere în acest sens dar văd că bat câmpii şi îmi mai rămâne încă o dorinţă 'să-mi exprim până să cadă cortina asupra ultimei scene şi anume să sper că în amintirea vremurilor de altădată şi a sincerităţii mele de totdeauna Arthur îşi va da seama că nu l-am părăsit la nenorocire şi că am venit fără încetare să întreb dacă n-aş putea să-i fiu de vreun folos şi că am stat în plăcintăria asta unde foarte amabil mi se aducea un pahar mare de ceva cald de la hotelul din preajmă şi am petrecut ore după ore într-adevăr foarte frumoase ca să-i ţin companie de la distanţă fără ştirea lui.

Flora avea într-adevăr lacrimi în ochi acum şi acest lucru nu o dezavantaja.

— Dar mai presus de orice, reluă Flora, te rog din tot sufletul ca pe cea mai dragă fiinţă care a existat vreodată dacă vrei să scuzi familiaritatea cuiva care aparţine unei clase complet diferite să-i spui lui Arthur că nu ştiu dacă la urma urmei n-a fost decât o copilărie între noi ceva foarte plăcut la epoca aceea cu toate că destul de trist de asemenea şi desigur că domnul F. a creat o schimbare vraja fiind destrămată nu te puteai aştepta să se petreacă ceva fără a ţese totul de la capăt dar concursul de împrejurări n-a îngăduit din care nu cea mai lipsită de importanţă fiind că

n-a fost să fie, nu vreau să spun că dacă asta a putut să-i placă lui Arthur şi că totul s-a întâmplat bineînţeles de la început nu m-aş fi bucurat prea mult căci eu sunt veselă din fire şi mă plictisesc acasă unde papa e fără doar şi poate fiinţa cea mai exasperantă din toţi bărbaţii şi situaţia lui nu s-a ameliorat de când i-a fost tăiat părul de mina afurisitului aceluia şi transformat în ceva care nu seamănă cu nimic din ce-am văzut eu vreodată însă cu toate defectele mele nu sunt o fire geloasă şi nu doresc nimănui răul.

Fără să fi fost în stare s-o urmărească pe doamna Finching în tot acest labirint, Mica Dorrit înţelese cam despre ce era vorba şi acceptă misiunea cu dragă inimă.

— Ghirlanda veştejită draga mea, zise Flora cu enormă satisfacţie, este acum distrusă coloana s^a prăbuşit iar piramida s-a răsturnat cu vârful în jos pe zi-i pe nume nu spune că sunt zăpăcită, nu spune că-i slăbiciune ori nebunie trebuie să duc de acum o viaţă retrasă şi să nu mai răscolesc în gând cenuşa unor bucurii irosite ci lu- îndu-mi o ultimă libertate am să plătesc plăcintele care au servit drept umil pretext convorbirii noastre şi vă spun pentru totdeauna adio!

Mătuşa domnului F., care-şi mâncase plăcinta cu un aer extrem de grav şi care ticluise în minte un plan groaznic de răzbunare, din clipa când ocupase o poziţie oficială pe treptele casei mareşalului-guvernator, se sluji de prilej pentru a adresa văduvei defunctului ei nepot această sibilică apostrofă:

— Adu-1 încoa să-l azvârl eu pe geam afară!

Zadarnic se strădui Flora s-o domolească pe excelenţa Femeie, explicându-i că trebuiau să plece acasă să ia dejunul. Mătuşa domnului F. spunea una şi bună:

— Adu-1 încoa să-l azvârl eu pe geam afară!

După ce repetă această pretenţie de nenumărate ori, cu ocheade pline de respect la adresa Mâcăi Dorrit, mătuşa domnului F. îşi încrucişă braţele şi se aşeză într-un ungher din salonul patiseriei, refuzând cu îndârjire să se clintească din loc până când el nu-i va fi adus „încoa “şi soarta lui de a-1 azvârli „pe geam afară “îndeplinită.

In această situaţie, Flora îi mărturisi Mâcăi Dorrit că de săptămâni de zile n-o mai văzuse pe mătuşa domnului F. atât de energică şi plină de viaţă; că va fi necesar să întârzie acolo „ore în şir poate “, până ce neînduplecata bătrâna să se potolească şi că s-ar descurca mai bine dacă o să rămână singură. Se despărţiră, de aceea, în modul cel mai prietenos şi cu sentimentele cele mai călduroase din amândouă părţile.

Mătuşa domnului F., rezistând tuturor asalturilor ca o cumplită fortăreaţă, şi Flora simţind nevoia unui reconfortant, un mesager a fost trimis la hotel după paharul pe care-1 şi ochise şi care apoi a fost umplut din nou. Graţie acestui întăritor, însoţit de un jurnal şi dând iama prin pateurile cele mai alese din prăvălie, Flora îşi petrecu restul zilei într-o perfectă bună dispoziţie, cu toate că uneori era stânjenită de consecinţele unui zvon absurd care circulă în rândul copiilor creduli din partea locului, cum că bătrâna doamnă s-ar fi vândut plăcintarului ca să se facă plăcinte din ea, dar că bătrâna şedea în salonul plăcintăriei refuzând să-şi respecte angajamentul. Vestea asta atrase droaie de copilandri de ambele sexe, şi, când umbrele serii începură să cadă, se făcuse atita tărăboi, care dăuna vânzării, încât patronul stărui mult asupra propunerii ca mătuşa domnului F. să fie negreşit luată de acolo. Ca urmare, s-a adus o trăsură până la uşă, iar datorită eforturilor comune ale negustorului şi ale Florei, remarcabilă femeie a fost convinsă în sfârşit să se urce; cu toate că, nu fără a scoate capul pe fereastră şi a cere să-i fie chemat preopinentul în scopul menţionat. Cum se observă că întorcea nişte ochi furibunzi în direcţia închisorii Marshalsea, s-a presupus că această femeie de o admirabilă consecvenţă, prin „el “se gândea la Arthur Clennam. Aceasta nu-i decât o simplă presupunere, căci nimeni nu va şti cândva cu certitudine cine era cel care trebuia adus pentru a i se face pe plac mătuşii domnului F. şi care niciodată n-a fost adus.

Zilele toamnei se perindau întruna şi Mica Dorrit nu mai venea acum la Marshalsea fără să-l vadă pe Arthur. Nu, nu, nu.

Într-o dimineaţă, pe când Arthur trăgea cu urechea să desluşească pasul uşor care în fiecare dimineaţă urca în zbor până la el, aducând strălucirea cerească a unei noi iubiri în odaia unde vechea iubire fusese atât de chinui* î toare şi de adevărată; într-o dimineaţă, pe când era nu-mai urechi, o auzi venind, dar nu singură.

— Dragă Arthur, spuse de afară, cu vocea ei veselă, • am venit cu cineva. Pot să-l poftesc înăuntru?

| După pas, el se gândea că erau două persoane. Răs- *t*; punse: „Da “, şi fata intră însoţită de domnul Meagles. Era; bronzat şi bine dispus; îşi desfăcu braţele şi-l cuprinse pe Arthur, ca un părinte fericit.

— Acum totul e în ordine, zise domnul Meagles, după câteva clipe. Acum s-a terminat. Dragul meu Arthur, mărturiseşte numaidecât că m-ai aşteptat mai demult.

— E-adevărat, răspunse Arthur, dar Amy mi-a spus...

— Mica Dorrit. Niciodată un alt nume, rosti ea, în şoaptă.

— Dar Mica Dorrit a mea îmi spusese, fără a-i cere vreo altă explicaţie, că nu trebuia să te aştept până nu te-oi vedea cu ochii.

— Şi-acum mă vezi, băiatul meu, zise domnul Meagles, strângându-i mâna cu tărie; şi acum vei putea da orice explicaţie, toate explicaţiile pe care le voi cere. De fapt, eu am *mai* fost aici... venind direct din ţara marsiliezei,

" altminteri n-aş fi îndrăznit să dau astăzi ochi cu tine; idar nu erai în stare să primeşti vizite în momentul acela, faşa că am pornit iarăşi la drum să pun mâna pe Doyce. I\; — Bietul Doyce! Exclamă Arthur cu un oftat.

— Nu-i atribui epitete pe care nu le merită, spuse domnul Meagles. *Nu-i* deloc biet; o duce destul de bine. Se simte minunat acolo. Te asigur că acolo arată el ce poate. A căzut pe picioarele lui, Daniel. Într-o ţară unde nu poţi face nimic, dacă cineva vrea să facă ceva, omul ăsta se simte ca şi cum i s-ar fi tăiat picioarele; dar într-o ţară unde poţi face ceva şi ţi se cere să faci ceva, parcă eşti pe picioarele tale. N-o să mai fie nevoie să-i stânjeneşti pe cei din Ministerul Digresiunilor, căci, dă-mi voie să-ţi spun, Daniel a scos-o la capăt şi fără ei!

— Ce povară îmi iei de pe suflet! Exclamă Arthur.;

Ce fericit m-ai făcut!

— Fericit? Replică domnul Meagles. Nu vorbi despre fericire până nu-l vezi pe Daniel. Te asigur că Daniel conduce şi execută acolo lucrări uluitoare, pe care, văzîn- du-le, ţi s-ar face părul măciucă. Nu mai este acum un duşman public, slavă Domnului! A fost decorat, a primit eşarfe, stele, cruci şi câte şi mai câte, ca un aristocrat. Dar să nu mai vorbim despre asta aici.

— De ce nu?

— Doamne sfinte! Strigă domnul Meagles, clătinând din cap foarte serios. Va trebui să dosim toate astea sub cheie şi lacăt când are să revină în ţară. Cei de aici nici nu vor să audă. În privinţa asta Britannia este precum câinele grădinarului care, pentru că nu mănâncă varză, nu-i lasă nici pe alţii să mănânce. Dacă Britannia nu vrea să acorde propriilor ei copii asemenea distincţii, ea nu le îngăduie nici măcar să şi le arate atunci când le primesc din alte ţări. Aşa ceva nu se cade la noi!

— Dacă mi-ai fi adus încă o dată suma pierdută, rosti Arthur, nu-mi făceai mai mare plăcere decât dându-mi vestea asta!

— Păi, sigur, sigur, încuviinţă domnul Meagles. Sigur, ştiu acest lucru, bunul meu prieten, de aceea am început cu asta. Acum, ca să revenim la Doyce. Am pus aşadar mâna pe el. Am dat de el în mijlocul unui grup de oameni murdari, cu piele brună — care purtau nişte scufe de noapte ca femeile, mult prea mari pentru capetele lor — şi care se numesc mai ştiu eu cum, tot soiul de neamuri cu limbi nedesluşite. *Ştii* ce vreau să spun! Bine! Doyce vine întins spre mine, iar eu mă duc întins la el, aşa că ne-am întors împreună.

— Doyce e în Anglia! Exclamă Arthur.

— întocmai! Rosti domnul Meagles, desfăcându-şi larg braţele. Sunt omul cel mai nepriceput din lume când e vorba despre astfel de lucruri. Nu

ştiu ce m-aş fi făcut dacă eram în diplomaţie... poate nu greşeam! Pe scurt, Arthur, amândoi suntem de două săptămâni în Anglia. Şi dacă o să mă-ntrebi unde-i Doyce în clipa de faţă, ei bine, am să-ţi răspund pur şi simplu... e aici! Şi acum pot răsufla iarăşi uşurat, în fine!

Doyce dădu buzna pe uşă, de afară, îl prinse pe Arthur de amândouă mâinile şi povesti el însuşi mai departe.

— Sunt numai trei puncte în subiectul pe care vrea ii să-l ating în cele ce voi spune, rosti Doyce, începând şi le macine cu degetul lui mare şi sprinten, în podul palmei, şi va merge repede. Mai întâi, nici un cuvânt din partea ta despre trecut. În calculele tale a existat o greşeală. Ştiu care anume. De aici întregul mecanism a avut de suferit, iar rezultatul a fost un eşec. Vei trage învăţăminte din această greşeală, pe care o vei înlătura altădată. Şi eu am păţit deseori la fel în construcţiile mele, din orice greşeală aveam de învăţat ceva şi tu eşti un om prea inteligent ca să nu tragi de aici o învăţătură. Atât pentru primul punct. Al doilea. Mi-a părut rău că ai pus totul la inimă în aşa hal, şi că ţi-ai făcut reproşuri atât de severe. În drum spre casă am avut răgaz o zi şi o noapte ca să pun lucrurile în ordine, ajutat de prietenul nostru, după ce ne-am întâlnit aşa cum v-a informat. Al treilea. Am căzut amândoi de acord că după toate câte ai îndurat, după deznădejdea prin care ai trecut şi după boala ta, ar fi o surpriză plăcută dacă vom aranja totul perfect şi în ordine, fără ştirea ta, şi de a veni apoi să-ţi aducem vestea că afacerile merg ca pe roate, că fabrica are nevoie de tine mai mult ca oricând, şi că o carieră nouă şi prosperă ne aşteaptă pe tine şi pe mine că asociaţi. Acesta a fost al treilea punct. Ştii însă că totdeauna noi am lăsat loc şi pentru neprevăzut; aşa am procedat şi eu în încheiere. Dragul meu Clennam, am cea mai mare încredere în tine. Poţi să fii la fel de util, aşa cum şi eu îţi pot fi ori ţi-am fost util până acum. Vechea ta slujbă te aşteaptă şi-ţi simte foarte mult lipsă. Nu mai există nimic care să te poată reţine aici, nici măcar jumătate de oră în plus.

Se făcuse o tăcere neîntreruptă, atât cât Arthur rămase o vreme în picioare, la fereastră, cu spatele spre ei, când viitoarea lui soţie se apropie de el.

— Am făcut adineauri o observaţie, zise Daniel Doyce apoi, care mi se pare eronată. Spuneam că nu mai există nimic care să te poată reţine aici, Clennam, nici măcar jumătate de oră în plus. Greşesc cumva presupunând că n-ai vrea să pleci de aici decât mâine dimineaţă? Oare aş putea ghici, fără a fi prea iscusit, unde ai dori să te duci, direct, de cum vei părăsi camera şi zidurile astea?

— Ai ghicit bine, replică Arthur. Aceasta e dorinţa noastră cea mai scumpă.

— Foarte bine! Spuse Doyce. Atunci, dacă tânăra domnişoară are să-mi facă cinstea de a mă lua drept tată pentru douăzeci şi patru de ore şi o să meargă în trăsură cu mine înspre Catedrala Sf. Paul cred că ştiu de ce ne ducem acolo.

Mica Dorrit şi Doyce ieşiră împreună puţin după aceea, iar domnul Meagles întârzie câteva clipe să mai spună două cuvinte prietenului său.

— Eu cred, Arthur, că mâine dimineaţă nu vei avea nevoie de mine şi n-o să trecem pe aici. S-ar putea ca mama să se gândească mult la Pet, e o femeie atât de duioasă... Cel mai bun lucru este să rămână acasă şi eu o să-i ţin de urât.

Se despărţiră apoi. Ziua luă sfârşit, noaptea trecu, se făcu şi dimineaţă, iar Mica Dorrit, îmbrăcată simplu ca de obicei şi însoţită numai de Maggy, veni la închisoare odată cu soarele. În încăperea sărăcăcioasă domnea fericirea în dimineaţa aceea. Unde, pe lumea asta, să mai fi existat o cameră atât de binecuvântată de o bucurie paşnică!

— Iubita mea, de ce mai aprinde Maggy focul? O să plecăm numaidecât.

— Eu am rugat-o să facă asta. Mi-a venit o idee ciudată în minte. Vreau să te rog să arzi ceva în locul meu.

— Ce anume?

— Hârtia asta împăturită numai. Dac-ai vrea s-o arunci în foc cu mâinile tale, aşa cum este, aş fi împăcată.

— Eşti superstiţioasă, micuţa mea? Sunt farmece?

— Este tot ce doreşti, scumpul meu, răspunse, râzând cu nişte ochi scânteietori; dacă vrei, fă-mi plăcerea asta când s-o aprinde focul.

[1] În apropiere de Catedrala Sf. Paul exista aşa-numita Doc- tors' Commons, Colegiul Doctorilor în Drept, unde se încheiau anumite contracte, printre care cele matrimoniale. Colegiul s-a desfiinţat în 1357, iar clădirea a fost demolată în 1867.

Rămaseră astfel dinaintea focului, aşteptând: Clennam cu braţul petrecut pe după mijlocul ei, şi focul oglindin- du-se, ca în atâtea rânduri, în ochii Mâcăi Dorrit.

— Arde cu flacără acum?

— Arde destul de bine, zise Mica Dorrit.

— Trebuie spus ceva pentru aceste farmece? Rosti Arthur, ţinând hârtia deasupra flăcării.

— Poţi spune (dacă n-ai nimic împotrivă) te iubesc! Răspunse Mica Dorrit.

El rosti aceste cuvinte şi hârtia se făcu scrum.

Trecură foarte liniştiţi prin curte, căci nu se vedea nimeni, deşi multe capete priveau pe furiş la ferestre, în gheretă nu era decât un singur om, de atâta vreme familiar.

După ce amândoi îi adresară o seamă de cuvinte binevoitoare, Mica Dorrit se mai întoarse pentru ultima dată, cu mâna întinsă, spunându-i:

— Adio, bunul meu John! Îţi doresc multă fericire, om bun ce eşti!

Urcară apoi scările bisericii Sf. Gheorghe din vecinătate şi se apropiară de altar, unde Daniel Doyce îi aştepta în rolul lui de tată. Se mai afla de faţă şi vechiul prieten al Mâcăi Dorrit, care-i dăduse catastiful de decese să-i slujească drept pernă; nu mai putea de bucurie că revenise să se mărite în acelaşi lăcaş.

S-au căsătorit, scăldaţi în soarele care-şi trimitea razele prin chipul Domnului pictat pe vitralii. Intrară chiar în încăperea unde Mica Dorrit dormise după petrecerea ei, să sernneze în registrul de căsătorii. Acolo, domnul Pancks (numit funcţionar principal al firmei Doyce şi Clennam, şi mai târziu asociat) — îl uitase pe monstru şi-l transformase într-un prieten cumsecade — asista din uşă la semnare, susţinând-o galant pe Flora cu un braţ, iar cu celălalt pe Maggy, în vreme ce îndărătul lor stăteau John Chivery şi tatăl lui, împreună cu alţi temniceri care dăduseră o fugă până acolo, ca să mai vadă o dată copila fericită a închisorii Marshalsea. Flora, dealtfel, în ciuda declaraţiei făcute recent, nu dădea câtuşi de puţin semne că trăieşte retrasă, ci, dimpotrivă, de o eleganţă

Surprinzătoare, ea s-a bucurat de întreaga ceremonie, *deşi* cu oarecare nervozitate.

Vechiul prieten al Mâcăi Dorrit ţinea călimara în timp ce ea semna, iar sacristanul se opri o clipă să dea la o parte sutana bunului pastor, şi toţi cei de faţă se uitau cu un deosebit interes.

— Pentru că, vedeţi, rosti vechiul prieten al Mâcăi Dorrit, această tânără domnişoară este una din curiozităţile noastre; acum a ajuns la al treilea volum al catastifelor noastre. Naşterea i-a fost înscrisă în ceea ce numesc eu volumul întâi; a dormit, chiar pe această duşumea, cu cel de-al doilea volum sub căpşorul ei, iar acum îşi înscrie numele ei micuţ de soţie pe ceea ce numesc eu volumul al treilea.

Toţi s-au dat în lături după semnare, şi Mica Dorrit împreună cu soţul ei ieşiră din biserică. Rămaseră o clipă sus pe scări, sub portal, privind priveliştea înviorătoare a străzii în acea dimineaţă însorită de toamnă; apoi coborâră.

Coborau într-o viaţă modestă, folositoare şi fericită. Coborau să învăluie cu o grijă maternă, ani în şir, copiii neglijaţi ai lui Fanny nu mai puţin decât propriii lor copii, ca să-i îngăduie acestei doamne să se ocupe veşnic de lumea bună. Coborau să îngrijească pe Tip, câţiva ani, ca o mamă, ca o prietenă, căruia niciodată nu i-a Juat în nume de rău pentru tot ce a cerut de la ea, în schimbul averii ce i-ar fi dat-o dacă se întâmpla să o aibă, şi care a închis cu afecţiune ochii fratelui ei peste Marshalsea şi peste toate roadele înveninate ale acestei închisori. Inseparabili şi binecuvântaţi, ei coborau liniştiţi în viitoarea străzii; şi în vreme ce treceau prin lumina soarelui şi prin umbră, mulţimea zgomotoasă, avidă, îngâmfata, capricioasă şi plină de vanitate se vânzolea mai departe, înfierbântându-se, în toiul vacarmului obişnuit.

Sfârşit

CARTEA A DOUA *BOGĂŢIE*

I Tovarăşi de drum..... 7
II Doamna General 26
III La drum.....31
IV O scrisoare de la Mica Dorrit... 50
V Undeva, ceva nu merge bine... 55
VI Undeva, ceva merge bine. . . 73
VII Mai ales despre prune şi prisme. . 92
VIII Văduva doamnă Gowan îşi dă seama că Aşa nu mai merge.....105
IX Apariţie şi dispariţie.....120
X Visele jupânesei Flintwinch se adună. 140
XI Scrisoare de la Mica Dorrit. . . 149
XII Unde are loc o mare conferinţă politică 156
XIII Ravagiile unei molime.....174
XIV Umblând după un sfat. . . 193
XV Nici un motiv întemeiat sau piedică, j Pentru care aceste două persoane să nu Se poată căsători.....206
XVI Lucrurile îşi urmează cursul. . . 226
XVII Dispariţia. 235
XVIII Castele în Spania.....247
XIX Castelul din Spania luat cu asalt. . 256
XX Introducere la următorul. . . 274
XXI Povestea unei fiinţe care se chinuie Pe sine..... . 287
XXII Oare cine trece pe drum aşa târziu? 298
XXIII Jupâneasa Affery face o promisiune condiţionată în legătură cu visele sale 307
XXIV Seara unei zile lungi.....322
XXV Majordomul depune armele. , . 335
XXVI în care se culege furtună . . . 346
XXVII Pupilul închisorii Marshalsea. . . 357
XXVIII O apariţie la Marshalsea . . . 375
XXIX Rugămintea de la Marshalsea. . 397
XXX Se apropie ceasul.....408
XXXI A sosit şi ceasul. 438
XXXII Ducă-se 449
XXXIII Ducă-se!..... . 459
XXXIV S-a dus..... 472

Lector: GEORGETA NAID1N Tehnoredactor: CONSTANŢA VULCĂNESCU

Bun de tipar **15.07475.** Apărut 1975. Tiraj 120 009 ex. Broşate▪ Format 16/54^84. Coli editură 28,29▪ **Coli** tipar 3**0*5. C.Z.** pentru bibliotecile mari **şi mici «4—51 "R.**

K Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii "Bucureşti — Piaţa Scânteii nr. 1, Republica Socialistă România Comanda nr. 50 318

În Mica Dorrit, frescă vastă a unei societăţi corupte, cititorul este condus din închisoarea pentru datornici în mediile cele mai suspuse, unde politicienii englezi devin obiectul unei satire incisive, căd ştiinţa de a guverna a ministeriabililor se reduoe la o singură mare descoperire: CUM SĂ NU SE FACĂ un lucru anume. (SYLVERE MONOD)
Ministerul Digresiunilor este imaginea tuturor «structurilor» sociale. Protestatarii de mai târziu s-au văzut, într-un fel, în aceeaşi primejdie că şi Dickens, căd protestul singular ajunge până la urmă autodestructiv: societatea nu poate exista fără structuri, iar omul nu poate trăi fără sodetate... (C.P. SNOW)

[1] Existenţa dogilor a încetat în Italia după 1799.

[1] Aluzie la „Slough of Despond", din *Călătoria Pelerinului* de John Bunyan (1628—1688).

[1] Efigia lui Guy Fawkes, purtată de copii pe străzi în ziua de 5 noiembrie, este făcută dintr-un manechin de paie, cu mască, înveşmântat în zdrenţe vechi şi fără mâini care să iasă din mâneci.

[1] Pe strada Brook, care se întinde între strada New Bond şi Grosvenor Square, se află Claridge’s Hotel, unul dintre cele mai vestite şi mai vechi hoteluri de lux londoneze. La numărul 25, pe aceeaşi stradă, a locuit Haendel aproape 40 de ani (aici a scris *Messiah* şi alte capodopere), până în anul morţii (1759).

[1] Nume dat lui Gulliver de către liliputani.

* Scaunul lui Banquo, ocupat de spectrul său, parcă goî în ochii tuturor, cu excepţia lui Macbeth *(Mo. Cbc.th.* de Shakesoeare. III, 4).

[1] Închisoarea King’s Bench — altă temniţă pentru datornici, situată până la demolarea din 1869 la întretăierea dintre Newing- ton Causeway şi Borough Road, pe locul ocupat astăzi de Queen’s Buildings. Ultimul deţinut a părăsit aceste ziduri în 1860. Clădirea iniţială, datând din 1753, a fost arsă până în temelii de răzvrătiţii conduşi de lordul Cordon în 1730. Închisoarea avea 224 celule şi o suprafaţă cam de trei mile, în circumferinţă.

[1] *Samuel Johnson*, autor şl lexicograf al veacului al XVIII-lea; a întocmit primul dicţionar al limbii engleze (1755). Una din vorbele binecunoscute ale lui Johnson a fost şi aceasta: „Noi cei care trăim să plăcem trebuie să plăcem ca să trăim".